

Евангелието според Свети Лука

ВЪВЕДЕНИЕ

1. Заглавие. Най-ранните ръкописи, в които заглавието на това евангелие е писано „Според Лука“. По-късните ръкописи гласят „Евангелието според Лука“ или „Светото Евангелие според Лука“.

2. Авторство. Древният и единодушен консенсус на християнската традиция сочи към Лука като автор на Евангелието, носещо неговото име. В своята „Църковна история“ (iii. 4.6) Евсевий (починал около 340 г.) конкретно посочва Лука като автор на това Евангелие. Век по-рано Тертулиан (починал около 230 г.) говори за Павел като за „просветителя“ на Лука, тоест за този, който е насърчил Лука и му е предоставил голяма част от информацията, съдържаща се в писанията на Лука. Около 185 г. сл. Хр. Ириней пише: „Лука, последователят на Павел, е записал в книга евангелието, което е проповядвал.“ Известният Мураториев фрагмент, част от документ, написан към края на II век, е в съгласие с Ириней, като заявява, че третото Евангелие е написано от лекаря Лука, спътник на Павел.

Следователно ранната традиция единодушно подкрепя Лука като автор на Евангелието, носещо неговото име. Няма доказателства, които да сочат някой друг освен Лука като автор.

Лука и Деяния могат да се считат за том 1 и 2 от произведение, което би могло да бъде подходящо озаглавено „Произходът и ранното развитие на християнството“. Уводът към книгата Деяния (гл. 1:1) ясно сочи към общото авторство на двете книги. Литературният стил и речникът са очевидно еднакви и в двете. И двете са посветени на един и същ човек, Теофил (вижте върху Лука 1:3). Разделите в книгата Деяния, където авторът използва личното местоимение „ние“, показват, че той е бил близък спътник на Павел, особено през последните години от служението му. От Трояда изглежда, че авторът е бил свързан с Павел по време на пионерските дни на евангелието в Гърция (Деяния 16:10–18), бил е с него при последното му посещение в Палестина (гл. 20:5 до 21:18) и го е придружавал при пътуването му до Рим (гл. 27:1 до 28:16). В Кол. 4:14 и 24 > Фил. 23, 24, Лука, като сътрудник на Павел, изпраща поздрав до онези, до които са адресирани тези послания. Към края на последното си затворничество в Рим, Павел пише на Тимотей: „Само Лука е с мен“ (2 Тим. 4:11). Другите спътници на апостола или са били изпратени на мисии до една или друга от църквите, или са го изоставили. Сред съгъстващите се сенки на последните си дни, Павел сигурно е изпитвал дълбока признателност за нежното и компетентно служение на човек като „обичания лекар“. Този човек, изглежда ясно, е авторът на Деяния на апостолите и на Евангелието, което носи неговото име.

Контекстът на 14>Кол. 4:11–14 изглежда предполага, че Лука не е бил юдеин, а езичник, защото Той е посочен не сред обрязаните мъже, а с други, за които е известно, че са били езичници. Книгата на Лука обикновено се смята за една от най-литературните в Новия завет и в много отношения най-много се доближава до стила на великите гръцки писатели. Това е особено вярно за въведението към Лука (ст. 4>1–4).

Евсевий (пак там) описва Лука като „по произход антиохиец и лекар по професия“. Предполага се, че е родом от Антиохия и някои смятат, че е писал там. Други предполагат Рим като място на писане. Лука и Павел са двамата най-обемни сътрудници на Новия завет. Мястото и начинът на смъртта на Лука са неизвестни, въпреки че преданието гласи, че Лука е бил мъченически убит в Гърция, обяснявайки, че е бил прикован към живо маслиново дърво.

Консервативните учени обикновено датират книгата на Лука не по-късно от 63 г. сл. Хр. поради следните причини: Книгата на Лука очевидно е написана преди книгата Деяния (виж Деяния 1:1). Внезапният край на книгата Деяния обикновено се счита за доказателство, че тази книга е написана по време на първото затворничество на Павел в Рим, около 61-63 г. сл. Хр. , вероятно скоро след пристигането му в този град. Най-простото обяснение за внезапния край е, че Лука не е разказал нищо повече в книгата Деяния, защото по това време не е имало какво повече да се разкаже. Изключително малко вероятно е процесът, освобождаването, повторният арест, осъждането и екзекуцията на Павел да бъдат пропуснати от запис на Деяния, ако тези събития вече са се случили по време на съставянето на книгата. Няма доказателства, че тези събития са били част от оригиналния текст на Деяния или че са били изгубени от него по-късно. С оглед на тези факти е безопасно да се предположи, че Деянията са написани около 60 г. сл. Хр.

63, а Евангелието от Лука дори по-рано (виж Деяния 1:1) – колко по-рано, не може да се каже. За по-нататъшно обсъждане на хронологията на написването на Евангелията вижте стр. 178, 179. За различни теории за произхода на Евангелията вижте стр. 175–177.

3. Историческа обстановка. За кратко описание на историческия контекст на живота и мисията на Исус вижте стр. 272. За по-пълно обсъждане вижте стр. 41–67.

4. Тема. Матей представя Исус като велик Учител, изразител на божествената истина. Марк Го представя като Човек на действието и набляга на Неговите чудеса като проява на божествена сила, удостоверяваща Неговата месианска природа. Лука довежда Исус в близък контакт с човешките нужди, като подчертава човешката страна на Неговата природа и Го представя като Приятел на човечеството. Йоан представя Исус като божествен Божи Син.

Както се смята, че Матей е писал предимно за читатели от еврейски произход, а Марк – за тези от латински произход, така се смята, че Лука е писал специално за гръцки читатели. Неговият език подсказва, че се е обръщал към културните и образовани мъже от своето време. Очевидно е бил човек с интелигентност и култура, запознат със съвременния литературен стил. Това е видно от предговорите му към Лука и Деяния, датирането на събитията по отношение на мандата на различни служители и използването и препратките към източниците на информация, на които е разчитал.

Както Матей, пишец предимно за мъже от еврейски произход, проследява родословието на Исус до основателя на тяхната нация, така и Лука, пишец за мъже от всички раси, проследява родословието на Исус до Адам, бащата на цялото човечество. Повече от всеки друг евангелист, Лука отбелязва събития, които разкриват интереса и служението на Исус към езичниците. Повече от всеки друг евангелист, той се позовава на римските стотници и винаги в благоприятна светлина. Светогледът на Лука е очевиден и в неговия разказ за призивите на Павел към езичниците (вижте Деяния 14:15–17; 17:22–31). В Лука почти няма следа от еврейска изключителност, която може да се открие от време на време у Матей и Марк.

Допълнителни доказателства, че Лука е авторът на Евангелието, носещо неговото име, могат да бъдат намерени в медицинските термини, които се появяват често в книгата (Лука 4:38; 5:12; 8:43; и др.). Смята се, че това показва, че авторът е бил лекар (виж Кол. 4:14).

5. Структура. С оглед на факта, че пълното, хронологично резюме на Евангелието от Лука появява се на стр. 196–201, представеният тук план обхваща само основните фази от живота и служението на Исус.

I. Детство, детство и юношество, 1:1 до 2:52.

II. Подготовка за служение, есен, 27 г. сл. Хр. , 3:1 до 4:13.

III. Галилейско служение, от Пасха до Пасха, 29–30 г. сл. Хр. , 4:14 до 9:17.

A. Ранно галилейско служение, 4:14–41.

- Б. Първо мисионерско пътуване през Галилея, 4:12 до 5:16.
- В. Служение в и около Капернаум, 5:17 до 6:16.
- Г. Нагорната проповед, 6:17–49.
- Д. Второ мисионерско пътуване през Галилея, 7:1 до 8:56.
- Е. Трето мисионерско пътуване през Галилея, 9:1–17.
- IV. Оттегляне от обществено служение, от пролетта до есента, 30 г. сл. Хр. , 9:18–50.
- В. Перейско служение, от есента до пролетта, 30–31 г. сл. Хр. , 9:51 до 19:27.
- А. Служение в Самария и Перея, 9:51 до 10:24.
- Б. Поучение с притчи, 10:25 до 18:14.
- В. Последното пътуване до Йерусалим, 18:15 до 19:27.
- VI. Заклучително служение в Йерусалим, Пасха, 31 г. сл. Хр. , 19:28 до 23:56.
- А. Конфликт с книжниците и фарисеите, 19:28 до 21:4.
- Б. Беседата на Елеонската гора, 21:5–38.
- В. Арестът и съдът на Исус, 22:1 до 23:25.
- Г. Разпятието и погребението на Исус, 23:26–56.
- VII. Възкресението; Явявания след възкресението, 24:1–53.

ГЛАВА 1

1 Предговорът на Лука към цялото му евангелие. 5 Зачатието на Йоан Кръстител, 26 и на Христос. 39 Пророчеството на Елисавета и на Мария относно Христос. 57 Рождество и обрязване на Йоан. 67 Пророчеството на Захария, както за Христос, 76 и на Йоан.

1. Поради това. [Пролог към Евангелието от Лука, Лука 1:1–4] Стихове 1–4, които съставляват предговора на Лука към неговото Евангелие, са написани на великолепен литературен койне, т.е. „общ [език]“ на гръкоговорящия римски свят. Това въведение е в съответствие с най-добрите гръцки литературни модели. То е изпипано, но същевременно изящно и скромно. За преход в стила вижте стих 5.

Сходството на това въведение с това на книгата Деяния (Деяния 1:1, 2), заедно Фактът, че книгата Деяния на апостолите започва повествованието точно в момента, в който Евангелието от Лука го излага (виж гл. 24:50–53), предполага, че Лука е възнамерявал двете книги да образуват двутомна история на ранната християнска църква.

Много. Няма начин да се каже дали Лука включва Матей и Марк в своите препратка към „много“, въпреки че по различни причини се смята, че поне Марк и евентуално Матей вече са били написани (виж стр. 178, 179). „Много“ обаче изглежда би означавало повече от две и следователно е вероятно терминът тук да включва някои писмени истории, различни от Евангелията . Лука не може да е имал предвид апокрифните евангелия, които съществуват днес, защото те са написани едва много години по-късно. Изглежда, че поне някои от предишните писатели са били „очевидци“ на нещата, които са записали, и следователно може да са принадлежали към Дванадесетте или Седемдесетте (виж на стих 2).

Взето в ръка. Гръцки *epicheireō*, буквално „да сложиш ръка на“; следователно „да предприемеш“, или „да се опитат“. Някои коментатори разбират изказването на Лука като намек, че писателите, за които той говори, са действали сами, без ръководството на Светия Дух.

Но от употребата на думата *epicheireō* в папирусите става ясно , че подобно заключение е неоснователно и че Лука не хвърля никаква критика върху предишни автори. Те са имали добри намерения и техните разкази не е трябвало да бъдат отхвърляни като исторически източник, въпреки че мъжете не са били непременно божествено вдъхновени, както е бил Лука. Лука разглежда тези писатели в

благоприятна светлина и всъщност се класифицира сред тях чрез израза „и аз“ (ст. 3).

Да изложим по ред. Гръцки *anatassomai*, „събирам“, „подреждам“, „съставям“. Идеята за хронологичен ред или подредба не е непременно подразбираща се. Сравнете гръцката дума *pathexēs* (вижте стих 3). Тези термини може да подсказват, че разказите, написани от предишни евангелски писатели, са били непълни, но по никакъв начин не означават, че са били неточни.

Декларация. Гръцко *diēgēsis*, „разказ“. Съставена е от две гръцки думи, които буквално означават „да проправяш пътя“.

Които най-сигурно се вярват. По-скоро „които са били постигнати“.

2. Те. Тоест, „очевидци и служители“. Думата „те“ може също вероятно се отнася до „многото“ от стих 1.

Доставен. Гръцки *paradidōmi* „предавам“, „доставям“ или „ангажирам“. Тук се отнася просто до предаването на информация от едно поколение или група хора на друго (вижте 1 Кор. 11:23; 15:3; 2 Тим. 2:2). Тези, които „приеха“ истината, трябваше да я „предадат“ на другите. Павел и Лука бяха, така да се каже, християни от второ поколение и бяха „приели“ това, което предадоха на другите.

Който. По-скоро „кой“. В гръцкия език клаузата, започваща тук, не изменя „нас“, както очевидно прави в английския, а по-скоро подлога „те“. С други думи, тези, които са „предали“ разказите, са били „очевидци“, а не тези, които са ги получили.

От самото начало. Тоест, от началото на публичното служение на Исус, въпреки че някои от „очевидците“ може също да са могли да съобщят за обстоятелства, свързани с детството на Йоан Кръстител и на Исус.

Очевидци. Гръцки *autoptai*, „тези, които виждат със собствените си очи“. Йоан нарича себе си очевидец (Йоан 1:14; 21:24; 1 Йоан 1:1, 2). Всичките дванадесет, седемдесетте ученици и жените, които придружаваха Исус и Неговите ученици и им служеха, бяха очевидци, горе-долу „от началото“. За разлика от тях, Лука, Павел и Тимотей могат да бъдат наречени „чували“, защото знанията им за живота и служението на Исус са получени от други. Този очевиден недостатък обаче по никакъв начин не намалява стойността на тяхното свидетелство, защото те са получили информацията си както чрез напътствия от „очевидци“, така и чрез божествено откровение (1 Кор. 15:3-7; Гал. 1:11, 12).

Скромността, проявена тук от Лука, е отлично доказателство в полза на надеждността и валидността на Евангелието, носещо неговото име. Той внимаваше да заяви точната истина и не претендираше да бъде „очевидец“, както би се очаквало от фалшификатор. Всъщност самият Лука тук ясно заявява, че собственото му разбиране за фактите относно живота и служението на Христос първоначално е дошло чрез разкази на очевидци. По този начин изглежда, че ролята на Вдъхновението в случая на Лука не е била толкова да предаде оригинална информация, колкото да гарантира точността на това, което е записал от свидетелствата на другите. Лука беше историк, който се обърна към оригиналните източници, но той беше много повече от това; той беше вдъхновен историк.

От опита на Лука става ясно, че Вдъхновението функционира по начин, съответстващ на естественото действие на умствените способности, и не ги отхвърля. Тук е вдъхновен писател, воден от Светия Дух, да изучи старателно наличните устни и писмени източници за живота на Христос и след това да ги обедини в свързана

разказ на събраната по този начин информация. За по-нататъшно разглеждане на начина, по който Вдъхновението ръководи човешкия инструмент при използването на съществуващи исторически документи, вижте Ф. Д. Никол, Елън Г. Уайт и нейните критици, стр. 413–422.

3. Струваше ми се добре. На Лука му се стори уместно да състави пълен, точен и автентичен разказ за живота на Христос, може би с мисълта да запише някои събития, които може да са били пропуснати в предишни разкази, написани от „мнозина“ (вижте на стих 1). Тези думи разкриват начина, по който поне някои от библейските писатели са били водени от Бог да подготвят вдъхновения летопис. Впечатлението, предадено на Лука от Светия Дух, е направило определен начин на действие да му се струва подходящ и желателен. В разказа си за Йерусалимския събор, на който е било разгледано приемането на езичници в християнската църква, Лука цитира апостолите, които пишат на вярващите в Антиохия, че предложеният начин на действие „им се е сторил добър“ (вижте Деяния 15:25). Братята се бяха съветвали помежду си, но обсъжданията им бяха ръководени от Светия Дух и те уверено обясняват, че „се е сторило добре на Светия Дух и на нас“ (ст. 28). Така беше и с Лука; Светият Дух го подтикнал да пише. Но когато писал, писал по собствена свободна воля, воден от Бога.

За начина, по който Светият Дух е ръководил различните библейски писатели, вижте допълнителните материали на EGW върху 2 Петрово 1:21.

След като е имал съвършено разбиране. Буквално, „следвайки точно следването“. Втората причина на Лука да пише е желанието да предаде на другите ползите от собственото си задълбочено изучаване на живота и ученията на Исус. Очевидно Лука е започнал от самото начало и е изследвал всичко. Той предлага своя евангелски разказ като точно, задълбочено и систематично представяне на историята на Исус. Това са характеристики на истинската ерудиция. Докато Матей набляга на ученията на Исус, а Марк - на инцидентите от Неговото служение през целия Му живот, Лука съчетава двата елемента по по-пълен и систематичен начин от всеки друг. Твърдението на Лука относно неговото „разбиране на всички неща“ не е празна хвалба; 43 от около 179 раздела на синоптичния разказ се появяват само в неговото Евангелие. Вижте стр. 191, 192.

Самото първо. Тоест, за живота на Исус. Като изследовател, Лука проследи потока на събитията до самото им начало и следваше потока отблизо през цялото му течение. Съответно, Лука описва обстоятелствата около раждането и детството на Исус много по-подробно, отколкото другите евангелисти. Само Лука записва пет от шестте събития, споменати в евангелията, преди раждането на Исус (виж стр. 196).

В ред. Гр. *kathexes*, „едно след друго“ или „последователно“ (вижте на стих 1). Матей се състои предимно от беседите на Исус, подредени тематично, докато Марк разглежда събитията от живота на Исус, групирайки ги според вида им. Общото подреждане както на Матей, така и на Марк е хронологично, но хронологичната последователност не е била основната им цел. Те пренареждат реда на различните събития в хармония с водещата цел на своята книга. Лука, от друга страна, следва доста строг хронологичен ред. Матей и Марк не са се опитали да направят подобно представяне. Вижте стр. 191, 192.

Превъзходителство. Титла, често използвана при обръщение към висши държавни служители, сравнима със съвременното „Ваше Превъзходителство“. Същият термин се използва и по отношение на римските прокуратори на Юдея (Деяния 23:26; 24:3; 26:25). Заслужава да се отбележи, че човек с очевидно висок чиновнически ранг приема християнството в този ранен период.

Теофил. Буквално „приятел на Бога“. Има малко доказателства в подкрепа на популярното обяснение, че името Теофил не е представлявало конкретна личност, а по-скоро е било общо име, използвано от Лука за християните като цяло. Обаче титлата „превъзходен“ определено изглежда предполага, че се има предвид реална личност. Теофил вероятно е бил езичник, обърнат във вярата, както подсказва гръцкото му име.

4. Най-могъщият да знае. Гръцки *epiginōskō*, „да знам напълно“. Тоест, Теофил е трябвало да има знания в допълнение към това, което вече е знаел за „онези неща“, на които е бил „инструктиран“.

Сигурност. Гръцки *asphaleia*, това, което няма да падне, от двете думи *sphallō*, „клатам се“, „падам“ и представката *a*, „не“. Има „сигурност“ във фактите на християнската вяра и този, който вярва в тях, ще бъде непоколебим и защитен от грешки.

Бил инструктиран. Гръцки *katēcheō*, „да наставлявам“ или „да поучавам устно“; буквално „да обмислям“. *Katēcheō* е източникът на нашата дума „катихизирам“. Тя е преведена като „информирал“ в Деяния 21:21, 24, „наставлявал“ в Деяния 18:25 и „учил“ в Гал. 6:6. Тази дума може да означава, че Теофил досега е получил само устни инструкции, каквито биха могли да предшестват кръщението. Възможно е той да е бил един от обърнатите във вярата на Лука, такъв, когото Лука е „катихизирал“. Или може би Лука е написал тези неща, за да отговори на фалшиви доклади срещу християнството.

5. В дните. [Оповестяването на Захария, Лука 1:5–25. Вижте Рождество Христово; а [Подказителна хронология на Христовото раждане.] Датирането по години на царуване е много често срещано в гръцката литература. Примери за всяка година от 1-ви християнски век все още са оцелели. Подхващайки нишката на своето повествование, Лука напуска литературния стил койне от стихове 1–4, с неговия елегантен идиом, и се обръща към стил, еврейски по форма и напомнящ за старозаветни разкази като тези за раждането на Самуил. Всъщност гл. 1:5 до 2:52 са може би най-еврейските от всички писания на Лука. Въпреки това те носят характерните белези на Лука като автор. Фактът, че поредицата от разкази, записани тук, е от толкова личен характер, че Мария „запазва всички тези неща и ги размишлява в сърцето си“ (гл. 2:19), заедно с факта, че другите евангелски писатели имат малко да кажат за тези събития, предполага възможността информацията, записана тук, да не е била общоизвестна сред християнските вярващи в ранните години на апостолската църква.

Доколкото Лука се позовава на много устни и писмени източници на информация (вж. стихове 1–3), някои предполагат, че той може да е научил за събитията от детството на Исус от самата Мария. Изглежда, че разказът е представен от гледна точка на Мария, както Матей представя разказа за раждането на Исус от гледна точка на Йосиф (Матей 1).

Разделът за Рождество Христово (гл. 1:5 до 2:52) се състои от седем части: (1) Обявяването на раждането на Йоан Кръстител (гл. 1:5–25), (2) обявяването на раждането на Исус (ст. 26–38), (3) посещението на Мария при Елисавета (ст. 39–56), (4) раждането на Йоан Кръстител (ст. 57–80), (5) раждането на Исус (гл. 2:1–20), (6) обрязването и представянето на Исус (ст. 20–38), (7) детството на Исус (ст. 39–52).

Ирод. Вижте стр. 39–42; Хасмонеите и Иродите, и Палестина под Иродианите. Дните на Ирод били дни на жестокост и потисничество за еврейския народ, въпреки че царят се обявявал за приел еврейската религия. Неговият разпуснат характер се откроява в поразителен контраст с характера на Захария и е бил горе-долу типичен за епохата, в която е живял.

Юдея. Пишейки, както очевидно е правил, предимно за непалестински читатели, изглежда, че Лука често използва името Юдея като общ термин за цяла Палестина (Лука 6:17; 7:17; Деяния 10:37).

Захария. От еврейското Zekaryah, „Йехова помни“ или „Йехова си е спомнил“. Това име е носено от сина на Йодая (2 Лет. 24:20), от пророк Захария и от много други.

Пътят на Авия. Давид разделил свещенството на 24 етапа (1 Лет. 24:1–18; 2 Лет. 8:14), от които етапът на Авия (или Авия) бил осмият (1 Лет. 24:10).

Шестнадесет от класовете били съставени от потомци на Елеазар, а осем – от потомци на Итамар, и двамата снове на Аарон. Само четири от класовете били представени от свещениците, завърнали се от Вавилон след пленничеството, а Авия не бил сред тях (виж върху Ездра 2:36). Но тези, които се завърнали, въпреки това били разделени на 21 или 22 класа (разширени до 24 в новозаветните времена) и им били присвоени имената на първоначалните класове (виж върху Неемия 12:1). Според Йосиф Флавий, от всеки клас свещеници се очаквало да служи една седмица, от събота до събота (Древности vii. 14. 7 [365, 366]), на всеки шест месеца. На Празника на шатрите се очаквало да присъстват всичките 24 класа. Опитите да се определи времето от годината, в което е започнал службата на Авия, въз основа на службата му по времето, когато римляните разрушават Храма през 70 г. сл. Хр., очевидно са с малка или никаква стойност, що се отнася до датирането на повествованието на Лука.

Елисавета. От еврейското „Елишеба“, което означава „моят Бог се е заклел“ или „моят Бог е изобилие“, името на жената на Аарон (Изм. 6:23).

6. Праведни. Очевидно Захария и Елисавета са принадлежали към онази малка група, която усърдно е изучавала пророчествата и е очаквала идването на Месията (Жан. 44, 47, 98). Сред евреите терминът „праведен“ е придобил техническо значение и се е отнасял до онези, които стриктно са спазвали ритуалния закон и равинските традиции. Очевидно е обаче, че за Захария и Елисавета праведността е била много повече от външно съответствие със закона. Те не са били просто легалисти, а съвестни и образцови в своята непоколебима цел да се покланят на Бога „с дух и истина“ (Йоан 4:24). Други членове на този малък, избран кръг, които очаквали идването на Месията, били Йосиф и Мария (виж върху Матей 1:16-19), както и Симеон и Анна (виж върху Лука 2:25, 26, 38).

Пред Бога. Преди обръщането си във вярата Павел чувствал, че има „праведността, която е в закона“ и беше „непорочен“ (Фил. 3:6; виж Деяния 23:1). Но обръщането му донесе осъзнаването, че подобна „праведност“ е безполезна (виж Рим. 2:24, 25; 1 Тим. 1:15). В случая на Захария и Елисавета обаче тяхната „праведност“ надминаваше тази на книжниците и фарисеите (Мат. 5:20), които вършеха добрите си дела, за да бъдат „видими на хората“ (Мат. 6:1, 5). Захария и Елисавета бяха праведни „пред Бога“. Те бяха благородни наследници на герои на вярата като Ной (Бит. 6:9; 7:1; Евр. 11:7), Авраам (Евр. 11:8), Йов (Йов 1:8; 2:3) и Данииел (Дан. 5:11, 12; 10:11), чиято праведност Небето одобри (виж Ез. 14:14).

Заповеди и обреди. В дните на Захария и Елисавета това означаваше да се живее в хармония както с моралния закон, така и със закона на Моисей.

Тъй като всички човеци „съгрешиха и не заслужават славата Божия“ (Рим. 3:23; вижте също 1 Йоан 3:4), всички се нуждаят от някой, който да ги „избави“ от смъртта, наказанието за непослушание (Римляни 6:23; 7:24). Избавителят е не друг, а Христос Исус (гл. 7:25 до 8:4). Но докато Спасителят не дойде на света, Бог е постановил система от жертвоприношения

(Евр. 9:1), която Той „им е наложил до времето на реформацията“, тоест, докато Христос не встъпи в Своето свещеническо служение (ст. 10, 11). С други думи, Захария и Елисавета са решили да се подчиняват на Бога, са търсили спасение чрез предоставените им средства и в резултат на това са били сметени за „праведни пред Бога“.

7. Няма дете. Сред източните народи бездетството винаги е било смятано за голямо страдание. Често евреите са го смятали за божествено наказание за грях (вижте върху Лев.

20:20). Сред евреите, както и сред някои ориенталски народи днес, бездетността се е смятала за достатъчно основание за полигамия и конкубинаж и е била приемана като достатъчно законово основание за развод.

Колко често мъже, избрани преди раждането си да изпълнят велика задача за Бога, са се раждали въпреки възрастта или безплодието от страна на родителите си (виж Бит. 11:30; 17:17; 18:11; 25:21; 30:22–24; 1 Царе 1:2, 8, 11). За мъжете много неща са невъзможни, но „за Бога нищо няма да бъде невъзможно“ (Лука 1:37). Бог често води мъжете да осъзнаят собствената си слабост, за да могат, когато дойде избавлението, да оценят Неговата мощ и сила чрез личен опит. В случая с Елисавета имаше двойна причина да не се очакват деца, защото към доживотното безплодие се добави и старостта.

В напреднала възраст. Буквално „напреднали във възрастта си“, от характерен еврейски идиом (виж Бит. 24:1; Исус Навин 13:1), който просто означава „напреднали във възрастта“.

8. Стана. Гръцки *egeneto*, от *ginomai*, „да стана“ или „да бъда“. Изразът, когато се появява в началото на повествователен раздел, както тук, е гръцкият еквивалент на еврейската формула *wayehi*, „стана“, толкова често срещана в Стария завет. Изразът е постоянно пропускан в някои съвременни преводи, доколкото смисълът е ясен и пълен и без него.

Неговият път. Вижте стих 5.

9. Неговият жребий беше. Гръцки *lagchanō*, „да се получи чрез жребий“. Поради големия брой жреци, Не всички можели да отслужват дадена служба. Затова всяка сутрин и всяка вечер се хвърлял жребий, за да се определи кой трябва да участва. Според еврейската традиция, свещениците стояли в полукръг и всеки вдигал един или повече пръсти, за да бъдат преброени. Назовавайки някакво число, например 70, „председателят“ започвал да брои и продължавал, докато избраното число не посочило кой е избран. Първият жребий определял кой трябва да очисти олтар за всеизгаряне и да приготви жертвата, а вторият - кой трябва да принесе жертвата и да очисти светилника и олтар за тамян. Третият жребий, който определял кой трябва да принесе тамян, бил най-важен. Четвъртият жребий определял кой трябва да изгори частите от жертвата на олтар и да извърши заключителната част от службата. Жребият, хвърлен сутрин, се прилагал и за вечерната служба, с изключение на това, че жребият се хвърлял отново за изгарянето на тамяна.

Да се гори тамян. Принасянето на тамян се е смятало за най-свещената и важна част от ежедневните сутрешни и вечерни служби. Тези часове на поклонение, във всеки от които се е принасяло агне (Изм. 29:38–42) за всеизгаряне, са били известни като сутрешно и вечерно „всеизгаряне“ или „жертва“ (2 Лет. 31:3; Ездра 9:4, 5) или като „време за кадене“ (Лука 1:10; виж Изм. 30:7, 8). Това са били часове на молитва за всички израилтяни, независимо дали са присъствали на службата, у дома или в чужди земи. Когато тамянът се е издигал от златния олтар, молитвите на Израел са се издигали заедно с него към Бога (Откр. 8:3, 4; виж върху Пс. 141:2) за самите тях и за техния народ, в ежедневно освещаване (Откр. 141:2).

352, 353). На тази служба отслужващият свещеник се молеше за прошка на греховете на Израел и за идването на Месията (Жан Жак 99).

Привилегията да служи на златния олтар от името на Израел се смятала за висока чест и Захария бил във всяко отношение достоен за нея. Тази привилегия обикновено се е давала на всеки свещеник само веднъж в живота му и затова е била великият момент в живота му. Като правило никой свещеник не е можел да служи на олтара повече от веднъж и е възможно някои от свещениците никога да не са имали тази възможност.

Свещеникът, избран чрез жребий да принесе тамян – в този случай Захария – избрал двама от своите съсвещеници да му помагат, единият да премахне старите въглени от олтара, а другият да положи върху него нови въглени, взети от олтара за всеизгаряне. Тези двама свещеници се оттеглили от светилището, след като задачите им били изпълнени, а избраният чрез жребий свещеник подредил тамяна върху въглените и по този начин се застъпил за Израел. Когато облакът от тамян се издигна, той изпълни светилището и дори премина над завесата в пресвятото място. Олтарът за тамян беше непосредствено пред завесата и въпреки че всъщност беше в светилището, изглежда е бил смятан за принадлежащ на пресвятото място (вижте върху Евр. 9:4). Златният олтар беше „олтар за вечно ходатайство“ (стр. 353), защото денем и нощем светият тамян разпространяваше аромата си из свещените пространства на Храма (стр. 348).

10. Множество. Гръцки *plēthos*, любима дума на Лука, който я използва 25 пъти, в сравнение със 7 пъти от всички останали новозаветни писатели взети заедно. Някои коментатори предполагат, че Захария е отслужвал сутрешната служба; други смятат, че това е била вечерната служба. По времето на Христос сутрешната жертва се е принасяла около 9 часа, а вечерната жертва около 3 часа. И в двата случая може да се събере значителна тълпа (виж Деяния 2:6, 15). Може би възрастните и благочестиви Симеон и Анна (виж върху Лука 2:25, 36) са се смесили, незабелязано, с групата поклонници на тази служба и са издигнали сърцата си в молитва за идването на Месията.

Отвън. Тоест, извън светилището, но в свещените дворове на Храма.

11. Появи се. От записа изглежда, че появата на ангела не е била само във зрението, но всъщност беше видимо за нормалните сетивни възприятия.

Ангел Господен. Това беше ангел Гавраил (виж на стих 19), който повече от пет века по-рано се яви на Данииел, за да обяви времето на идването на Месията (Дан. 9:21, 25). Сега, с приближаването на Спасителя, Гавраил се явява, за да обяви раждането на пророка, който трябва да подготви хората за идването на Обещания.

Дясната страна. На олтара. Това беше южната страна, като позициите се изчисляваха от гледна точка на олтара, обърнат на изток. Дясната страна често беше почетна позиция (виж Матей 25:33; Деяния 7:55, 56; Евр. 1:3; и др.) и Захария би трябвало да разпознае позицията като знак за благоволение, но не го направи (ДА 97, 98; виж РР 351).

12. Страх го обзе. Реакцията на възрастния свещеник едва ли можеше да се обмисли неочаквано или неестествено (виж Съдии 6:22; 13:22; Лука 2:9; 9:34; Деяния 19:17).

13. Не бой се. Често първите думи на небесните същества, когато се обръщат към хората (Бит. 15:1; 21:17; Лука 1:30; 2:10). Небесните сили непрекъснато работят, за да премахнат страха от сърцата на посветените мъже и жени (виж Евр. 1:14; 2:15) и да го заменят с „Божия мир, който никой ум не може да схване“ (Фил. 4:7). Съвършеното разбиране на Бога и любовта към Него премахват всеки страх от човешкото сърце (виж Мат. 4:1). 6:30–34; 1 Йоан 4:18).

Чува се. Буквално „беше чута“. Някои вярват, че чутата „молитва“ е молитвата на Захария за идването на Месията. От изучаване на пророчествата, особено тези на Даниил, Захария знаел, че времето за появата на Месията е близо. В продължение на много години той се е молил за осъществяването на надеждата на Израел и сега Гавраил го уверил, че изпълнението на тези пророчества е близо (вижте ДА 98). Други вярват, че чутата „молитва“ е била предишна молитва на Захария за син. В минали години Захария несъмнено се е молил за син (вижте Бит. 15:1, 2, 25:21; 30:22; 1 Царе 1:10, 11; и др.). Малко вероятно е, както предполагат някои коментатори, Захария да се е молил за син в този случай, тъй като отговорът му към ангела (Лука 1:18) предполага, че той вече се е отказал от надеждата да има син.

Йоан. Гръцки. Йоан, от евр. Йоханан или Йехоханан, което означава „Йехова е милостив“. Различни хора са носили това име (виж 4 Царе 25:23; 1 Лет. 3:15; 26:3; 2 Лет. 17:15; Ездра 10:6, 28; Неем. 12:13; Йер. 40:8).

14. Ще имаш радост. Стихове 14–18 са в метрична форма, характерна за еврейската поезия, в която има ритъм и повторение на мисълта, а не мярка и звук. Раждането на син на Елисавета ще донесе лична радост на Захария, но тази лична радост ще се превърне в радост за всички, които се вслушат в посланието на сина и по този начин бъдат „приготвени за Господа“ (ст. 17; гл. 2:32).

15. Бъди велик. В Небесата не е важно богатство, ранг, благороден произход или интелектуални дарби, които съставляват величие. Бог цени моралната стойност и качествата на любовта и чистотата. Йоан беше велик „пред Господа“ (виж Матей 11:11), за разлика от Ирод, „велик“ пред хората, които жадуват за ранг, богатство и власт. Йоан беше велик слуга на своите събратя; Ирод беше велик тиранин над тях. Йоан живееше за другите; Ирод живееше само за себе си. Йоан беше велик по същия начин, по който Илия беше велик, като обърна „много от израилтяните... към Господа, техния Бог“ (Лука 1:16). Ирод беше велик по същия начин, по който Нимрод беше велик (виж върху Бит. 10:9–12), като накара хората да се съмняват и да се противопоставят на Бога (Бит. 10:9, 10; виж гл. 11:2–4). Вижте стр. 41, 42; виж върху Мат. 11:13, 14.

Вино. Гръцки oinos (вижте по-долу под „силна напитка“).

Силна напитка. Гръцка дума sikera, заемка от арамейската shikra' и еврейската shekar.

(вижте върху Числа 28:7). Шекар може да бъде вино или всяка опияняваща напитка като вино, независимо дали е направено от ечемик или дестилирано от мед или фурми. Коренът на еврейския глагол означава „да се напие до насита“, „да се пие за веселие“ или „да се напие“. Някои коментатори смятат, че употребата от Лука на двата термина ойнос, „вино“, и сикера, „силна напитка“, показва, че опияняващите напитки, направени от грозде, не са включени в термина сикера. Но това разграничение не е оправдано, защото: (1) Сикера е просто гръцка транслитерация на евр. шекар, което включва всички опияняващи напитки. (2) Поетичната форма на стихове 14–17 не оправдава разграничение по вид между „вино“ и „силно пиене“, както и между „радост“ и „веселие“ в стих 14. Когато говорим за работа с „сила и мощ“, ние не говорим за два отделни и различни източника на сила; ние просто имаме предвид усилието на всичките ни сили. По същия начин Лука, или по-скоро ангел Гавраил, използва двата термина само за да подчертае изключването на всичко опияняващо.

Подобно на Самсон (Съдии 13:4, 5) и Самуил (виж върху 1 Царе 1:22), Йоан Кръстител е бил назорей от раждането си (Жан. 102). По всяко време назорей (виж върху Бит. 49:26; Числа 6:2) е трябвало да държи апетитите и страстите си под строго подчинение на принципите (виж върху Съдии 13:5). Важната задача, възложена на Йоан Кръстител, изисквала умствена сила и духовна проникателност, за да може той да бъде пример пред хората от своето време. По подобен начин онези, които участват в задачата да прогласят второто пришествие на Христос, трябва да пречистят живота си „както е чист Той“ (1 Йоан 3:3).

Изпълнен със Светия Дух. По-скоро отколкото със спиртно питие (виж Еф. 5:18). Когато в На Петдесетница апостолите били „изпълнени със Светия Дух“ (Деяния 2:4, 15–17), били обвинени, че са „опияни с ново вино“ (ст. 13). За онези, които Бог е избрал за Своята служба, не трябва да има съмнение относно вида стимулация, която ги подтиква към действие.

По-нисшата форма на стимулация изключва по-висшата форма. Йоан е трябвало да бъде просветлен, осветен и ръководен от влиянието на Светия Дух. В своето Евангелие и в книгата Деяния на апостолите Лука споменава Светия Дух повече от 50 пъти, в сравнение с 13 пъти от всички останали евангелски автори взети заедно.

От утробата на майка си. Самото съществуване на Джон се дължеше на волята и силата на Бог, а не човек. Той дойде на света с определената му житейска задача и трябваше да бъде посветен на Бога от самото начало. За Светия Дух беше възможно да „изпълни“ Йоан от раждането му, защото Духът първо беше успял да изпълни майката на Йоан, Елисавета, насочвайки и контролирайки живота ѝ. През ранните години на децата родителите трябва да заемат мястото на Бог за тях (РР 308). „Щастливи са родителите, чийто живот е истинско отражение на божественото“ (РК 245). Чрез Светия Дух Мария получи мъдрост да сътруднича с небесните сили в развитието и обучението на Исус (Жан. 69).

Майките днес, които избират да живеят в общение с Бога, могат да очакват Божественият Дух да оформя техните малки деца „още от най-ранните им моменти“ (Жан Жаклин, 512). Така нашите деца, подобно на Йоан Кръстител, могат да се радват на щастливата привилегия да бъдат „изпълнени със Светия Дух“. Вижте гл. 2:52.

16. Обърнете се към Господа. Тоест, чрез покаяние. Кръщението на Йоан беше „кръщение на покаяние“ (виж Марк 1:4; Лука 3:3; Деяния 13:24; 19:4). Покаянието, или отвърщането от греха, беше основната тема на неговото послание. Хората трябва да се покаят, ако искат да бъдат „подготвени за Господа“ (Лука 1:17) и ако искат да влязат в Неговото царство (виж Матей 3:2; 4:17; 10:7). Работата на Йоан била да убеждава хората да изоставят греховете си и да ги подтиква да търсят Господа, своя Бог. Това било делото, което Илия извършил (вижте върху 1 Царе 18:37). Старозаветният разказ завършва (вижте Мал. 3:1; 4:5, 6) и започва новозаветният разказ с темата за „израилтяните“, които се обръщат „към Господа, своя Бог“ (вижте Лука 1:16).

17. Вървете пред Него. Както е изрично пророкувано от Исаия (вижте върху Исаия 40:3–5) и Малахия (вижте върху Мал. 3:1). Това е задачата, възложена на църквата на остатъка днес.

В стихове 16, 17 има вдъхновен скъпоценен камък на истината, който е наполовина скрит. В стих 16 Лука потвърждава, че Йоан Кръстител ще обърне много от израилтяните към „Господа“, и веднага след това добавя: „Той [Йоан Кръстител] ще върви пред Него [очевидно Месията, но също и „Господ, техният Бог“ от стих 16]“. Ясно, макар и може би загадъчно, Лука тук посочва божествеността на Месията.

Духът и силата на Илия. Безстрашната смелост на Илия в дните на отстъпничество и кризата (виж 1 Царе 17:1; 18:1–19, 36–40) бяха превърнали пророка в символ на цялостна реформация и лоялност към Бога. Подобно дело беше необходимо и сега, за да се обърнат сърцата на хората към вярата на бащите им (виж Йоан 8:56; 1 Петрово 1:10, 11).

Делото на Йоан Кръстител като предшественик на Месията е било направено предмет на пророчески летопис (виж Исая 40:1–11; Мал. 3:1; 4:5, 6), както знаели онези, които изучавали Писанията. Дори книжниците разпознавали, че „Илия трябва първо да дойде“ преди идването на Месията (Мат. 17:10; Марк 9:11, 12). Неговото послание било за реформа и покаяние (виж Мат. 3:1–10). Йоан приличал на Илия не само в делото, което трябвало да извърши, и в безстрашието, с което трябвало да провъзгласи истината (виж 1 Царе 21:17–24; Мат. 3:7–10), но дори и в начина си на живот и във външния си вид (виж Мат. 3:4; виж върху 4 Царе 1:8). И двамата пророци били преследвани (виж 1 Царе 18:10; 19:2; Мат. 14:10).

Пророчествата относно предшественика на Месията бяха изпълнени по толкова поразителен начин в Йоан Кръстител, че обикновените хора, а също и техните водачи, разпознали приликата на Йоан с Илия (виж Йоан 1:19–21). Дори след смъртта на Йоан свещениците, книжниците и старейшините не смеели да отрекат, че Йоан е пророк (Мат. 21:24–27; Марк 11:29–33; Лука 20:3–7). Нито пък безсърдечният Ирод смеел да отнеме живота на Йоан, докато обстоятелствата очевидно не го принудили да го направи (Мат. 14:3–11; Марк 6:17–28; ДА 222).

Йоан отрича, че е Илия лично (Йоан 1:21), но Исус потвърждава, че Йоан е дошъл в изпълнение на пророчествата за идването на Илия (Матей 11:9–14; 17:10–13). Този факт е бил напълно разбран от учениците (Матей 17:13).

Именно делото, извършено от Илия и Йоан Кръстител, е необходимо и днес. В тези дни на морална поквара и духовна слепота има нужда от гласове, които безстрашно ще провъзгласят идването на Господа на хората на земята. Призивът на този час е за мъже и жени, които ще подредят живота си, както са правили Йоан и Илия в древността, и които ще призват другите да направят същото. Необходима е сериозна реформа, не само извън църквата, но и вътре в нея. Бог призовава всички, които биха Го обичали и Му служили, да излязат „в духа и силата на Илия“ (ЗТ 61, 62).

Сърцата на бащите. Контекстът тук и в Малахия 4:5, 6 подсказва, че се използва фигуративен език. Посланието на Гавраил е дадено в литературната форма на еврейската поезия, в която се използва ритъм на мисълта вместо метрика (вижте том III, стр. 17–28). „Деца на Израел“ трябва да бъдат обърнати към „Господа, своя Бог“, техния небесен Отец (Лука 1:16); „непокорните“ – към „мъдростта на праведните“ (ст. 17). Делото на Йоан е било да обърне сърцата на непокорните деца на Израел в неговото поколение към мъдростта на техния справедлив Отец в небето, като насочи вниманието им към преживяванията на техните „бащи“ (вижте 1 Коринтяни 10:11). Това е било същото дело, което Илия е извършил (вижте 1 Царе 18:36, 37). Като духовни потомци на нашия баща Авраам (Гал. 3:29), ние трябва, подобно на него, с вяра да обърнем сърцата си към Бога (Евр. 11:8–13, 39, 40) и винаги да помним пътя, по който Той е водил „бащите“ в минали векове (виж ЛС 196).

Цитираното тук от Лука изявление на Малахия е обяснено буквално и като отнасящо се до родителската отговорност при отглеждането на децата в „наставлението и наставлението Господне“ (Еф. 6:4). Един от първите резултати от истинското обръщане във вярата е укрепването на семейните връзки. Истинската реформа винаги го прави. Домът със сигурност е включен в делото на реформата, описано тук като важен аспект от това да се „подготви народ, приготвен за Господа“. Вижте стих 15.

Мъдрост. Гръцки *phronēsis*, „стремение [да се направи това и това]“, „разбиране“, „намерение“. „Мъдростта“, за която говори ангелът, е от вида, който води човека да се обърне от непокорство към послушание, от несправедливост към справедливост. Тази трансформация идва не толкова като резултат от интелектуално познание, колкото от промяна на ума (виж Рим. 12:2), която съпътства промяната на сърцето (виж Езек. 11:19; 18:31; 36:26). Само когато

Човек обича Бога дотолкова, доколкото желае да Му се подчинява (Йоан 14:15; 15:10). Именно когато чувствата са насочени „към горните неща“ (Кол. 3:2), истинската „мъдрост“ завладява сърцето и живота.

Подготвен народ. Хората от времето на Ной не бяха подготвени за Потопа (гл. 17:27), нито пък жителите на Содом за разрушението, което сполетя този град. Децата на Израел, които напуснаха Египет, не бяха подготвени да влязат в Обетованата земя (Евр.

3:19). Хората по времето на Христос не бяха подготвени да Го посрещнат и затова „не Го приеха“ (виж Йоан 1:11). Въпреки това, до голяма степен благодарение на служението на Йоан Кръстител, имаше някои, които бяха готови да Го приемат. Ние също сме съветвани да бъдем „готови“ (Матей 24:44), защото именно тези, които са „готови“, ще влязат с Христос на сватбата (Матей 25:10). Християнинът, който поддържа надеждата за завръщането на нашия Господ да гори ярко в сърцето си, ще бъде „подготвен за Господа“, когато Той дойде (виж Евр. 9:28; 2 Петрово 3:11, 12; 1 Йоан 3:3).

18. Откъде да разбера? Обещанието изглеждаше твърде хубаво, за да е истина! Без съмнение, години наред Захария се е молил за син (виж на стих 13), и сега, когато молитвата му е била на път да бъде отговорена, вярата му не се е издигнала, за да приеме отговора. Колко често хората виждат трудности по пътя на изпълнението на Божиите обещания, забравяйки, че „за Бога няма нищо невъзможно“ (стих 37). Така беше със Сара (виж Бит. 18:11, 12), с Моисей (виж Изх. 4:1, 10, 13), с Гедон (виж Съдии 6:15–17, 36–40) и с вярващите, които се молеха в дома на Мария за освобождаването на Петър (виж Деяния 12:14–16). Дори Авраам, който „не се поколеба в Божието обещание“ (Римляни 4:20), чувстваше нуждата от осезаеми доказателства, върху които да основава вярата си (виж Битие 15:8; 17:17).

Аз съм стар човек. Възрастта за пенсиониране на левитите беше 50 години (вижте Числа 8:24). Свещениците обаче се оттегляли от активна служба само когато възраст или немощ им правили физически невъзможно да служат на олтара. Авраам и Сара били описани като „в напреднала възраст“, когато били съответно на 99 и 89 години (Битие 18:11). На около 92-годишна възраст Исус Навин бил наречен „стар и в напреднала възраст“ (вижте Исус Навин 13:1), въпреки че доживял до 110 години (Исус Навин 24:29). За Давид се казвало, че е бил „стар и в напреднала възраст“ (1 Царе 1:1) по време на смъртта си, на 71-вата си година (2 Царе 5:4, 5). Вероятно е безопасно да се заключи, че Захария е бил на възраст между 60 и 70 години, може би по-близо до последната.

В напреднала възраст. Вижте стих 7.

19. Гавраил. Гръцко име Габриел, от еврейското Габриел, което означава „Божия човек“.

Еврейската дума, използвана за „човек“, е гебер, което означава „силен мъж“.

Гавраил заема позицията, от която Луцифер е паднал (ДА 693; GC 493), и стои следващ по почит и ранг след самия Христос (ДА 98, 99, 234; Дан. 10:21). Гавраил е този, който се явява на Даниил (Дан. 8:16; 9:21), за да обяви идването на „Месията Княз“ (Дан. 9:25). В новозаветни времена той се явява на Захария (Лука 1:19), на Мария (ст. 26, 27) и вероятно той е този, който се явява на Йосиф (виж върху Мат. 1:20). Гавраил е този, който укрепва Христос в Гетсиманската градина (ДА 693), който се намесва между Него и тълпата (ДА 694) и който отваря гробницата и заповядва на Спасителя да излезе (ДА 779, 780). Гавраил е и един от двамата ангели, които придружават Христос през живота (ДА 793) и се явяват на учениците на Елеонската гора, когато Христос се възнеса на небето (ДА 832; вж.

780). Гавраил беше този, който се яви на Йоан на Патмос (ДА 99; вижте Откр. 1:1) и който говори за себе си като „твой съслужител и [съслужител] на братята ти пророците“ (Откр. 22:9).

Стойте в присъствието. Този израз е използван в Стария завет за висши служители, които служат в двора (1 Царе 10:8; 12:6; Притчи 22:29; Дан. 1:19). Чрез това просто твърдение, което разкрива почетното му положение на небето, Гавраил се приписва на Захария като представител на Бога. За ангелите хранители се казва, че те „винаги гледат лицето на Отца ми, Който е на небесата“ (Матей 18:10).

Гавраил е, така да се каже, „първоначалникът“ на небето, водачът на ангелското войнство, „изпратен да служи на онези, които ще наследят спасение“ (Евр. 1:14). Той е, в специален смисъл, посланикът на небето на тази земя (ДА 99). Гавраил не само е общувал с праведни мъже на земята; той е общувал и с други. Не друг, а той се е явил в персийския двор, за да повлияе на Кир и Дарий да издадат декрет, разрешаващ възстановяването на Храма (Дан. 10:13, 20; 11:1). Той е ангелът на пророчеството, този, на когото Небето е възложило да урежда делата на хората в хармония с Божиата воля.

Според еврейската традиция Гавраил е ангелът на съда и е един от четиримата архангели, които единствени имат достъп до божественото присъствие по всяко време.

Да се съобщи ... блага вест. Гръцки euaggelizō, „да се провъзгласи добра новина“ или „да се обяви“ блага вест“ (вижте на гл. 2:10).

20. Бъди мълчалив. Захария изрази съмнение в словото на ангела. Сега той получи знамение, което едновременно беше наказание за неверие. Липсата му на вяра донесе както осъждение, така и благословия. Неверието му беше излекувано незабавно и напълно. В същото време страданието му беше средство за привличане на вниманието на хората към известието за раждането на предвестника на Месията. Състоянието на Захария не само привлече вниманието на събраното множество в двора на храма (ст. 22); то му даде възможност да съобщи това, което е видял и чул (Жан. 99), по начин, който те никога нямаше да забравят.

В някои отношения преживяването на Захария е подобно на това на Езекиил, тъй като е онемел (виж Езекиил 3:26) и е останал такъв (гл. 24:27) до изпълнението на посланието му (гл. 33:22).

Не вярва. Въпреки че за Авраам не беше лесно да схване реалността на Божието обещание, че неговият собствен син ще бъде негов наследник (виж Бит. 15:2, 3; 17:17, 18), той беше готов да приеме Господа за истина (виж Бит. 15:6). Той „беше силен във вяра“ и „не се поколеба в Божието обещание чрез неверие“ (виж Рим. 4:19–22). Изглежда, че Захария, макар и „праведен“ и „непорочен“ пред Бога (Лука 1:6), не се доближи до Авраам, когато ставаше въпрос за упражняване на вяра.

21. Чакаха. Буквално „чакаха“, тоест, продължаваха да чакат. Захария остана сам в святото място по-дълго от обикновено. Обичаят изискваше свещеникът, който принасяше тамян в сутрешните и вечерните часове на молитва, да не удължава престоя си в святото място, за да не се тревожат хората. Освен това, хората не можеха да си тръгнат, докато свещеникът, който служеше, не излезе, за да произнесе Аароновата благословия (виж Числа). 6:23–26). Според Талмуда, принасянето на тамян на златния олтар трябвало да се извърши бързо.

22. Не можеше да говори. Когато свещеникът, извършващ службата, излезе от светилището, след като принесе тамян, от него се очакваше да вдигне ръце и да произнесе благословия над чакащата тълпа.

Видял видение. Когато Захария излязъл, лицето му сияело от Божиата слава (Жан. 99). Самата му поява, в известен смисъл, била неизречена благословия, защото формулата

Благословията включваше думите „Господ да осияе лицето Си над теб“ (Числа 6:25) и „Господ да повдигне лицето Си над теб“ (ст. 26). Първата представляваше Божията благодат, а втората - Неговия дар на мира. Без съмнение мнозина сред събралите се поклонници си мислеха за Моисей, когато той се връщаше от планината Синай (виж Изход 34:29, 30, 35).

Той махаше. По-скоро „той продължаваше да маха“, тоест правеше движения в опит да обяснил на хората какво се е случило. В крайна сметка, може би чрез писане, както и чрез махване, той успял да им съобщи какво е виждал и чул (DA 99).

Безмълвен. Гръцки *kōphos*, „притъпен“ или „тъп“. Това може да се отнася до речта или слуха, или и двете. Разказът сякаш предполага, че Захария е станал както глух, така и нем (виж на стих 62).

23. Служение. Гръцка дума *leitourgia*, често срещана гръцка дума, означаваща „обществена служба“. В LXX, *leitourgia* се използва за служението на свещеника в полза на общността. Терминът е използван в Евр. 8:6 и 9:21 за „служението“ на Христос в небесното светилище.

Всеки „ред“ свещеници оставал на служба в Храма от една събота до следващата. Според еврейската традиция било обичайно оттеглящите се свещеници да принасят сутрешния тамян в съботата, а входящата група да принася вечерния тамян. Съответно, „редът на Авия“, към който принадлежал Захария (виж стих 5), оставал на служба до следващата събота. Захария може би е сметнал опита си с ангела за достатъчен, за да оправдае ранното си оттегляне и завръщане у дома. Но той избрал да остане на определения си пост, докато не бъде освободен от служба. Формулировката на стих 23 силно подсказва, че са оставали няколко дни от мандата му и следователно появата на ангела не се е случила в съботата.

Неговият собствен дом. В „планинската страна“ на Юдея (ст. 39). От осемте юдейски града, определени от Исус Навин на свещениците (вижте върху Исус Навин 21:9; вж. 1 Лет. 6:57-59), Хеврон и Хилен (Холон) изглежда най-добре отговарят на условията за местоположение в „планинската страна“. Дали Хилен е бил възстановен след пленничеството и дали градовете, първоначално определени от Исус Навин на свещениците, са били техни по времето на Христос, не е известно. Вижте върху Лука 1:39.

24. Скри се. Защо Елисавета се е крила през първите пет месеца от бременността си, не е ясно. Никой известен еврейски обичай не би я задължавал да го прави, а контекстът предполага, че го е направила доброволно. Някои коментатори предполагат, че тя е останала вкъщи, докато не стане очевидно, че нейният „укор“ (виж стих 25) е премахнат. Други смятат, че споменаването на период от пет месеца е вмъкнато само в очакване на посещението на Мария в шестия месец. Възможно е обаче, в очакване на посветения живот, който Йоан щеше да живее като назорей (виж стих 15), Елисавета да се е стремяла да се откъсне от обичайните контакти с обществото и да се замисли и изучи отговорността за отглеждането на дете, на което е била поверена толкова важна задача като тази, възложена на Йоан. Такъв мотив би изглеждал напълно в хармония с характера на Елисавета (виж стих 6).

25. Укор. Тоест, нещастieto да си бездетна, вероятно според евреите, най-голямото нещастие, което може да сполети една жена (Бит. 30:1; 1 Царе 1:5-8; виж върху Лука 1:7). Безплодието обикновено се е смятало за посещение от Бога (виж Бит.

16:2; 30:1, 2; 1 Царе 1:5, 6) и при такива обстоятелства се е отправяла молитва за Неговата благосклонност (виж Бит. 25:21; 1 Царе 1:10-12), за да „си спомни“ за онези, които са страдали по този начин. Когато зачеването е настъпвало след подобни молитви, се е казвало, че Бог „си е спомнил“

тях (виж Бит. 30:22; 1 Царе 1:19). В Писанията децата са разглеждани като благословия, дадена от Бога (виж Бит. 33:5; 48:4; Изх. 23:26; Исус Навин 24:3; Пс.

113:9; 127:3; 128:3). За разлика от това, сред езическите народи децата обикновено били излагани на показ или принасяни като жертви за всеизгаряне на своите богове.

26. Шестият месец. [Благовещение, Лука 1:26–38. Вижте Рождество Христово; нагледна хронология на Христовото раждане.] Тоест, шестият месец след явяването на Гавраил на Захария (ст. 11) и зачеването на Елисавета (ст. 24), както е изрично посочено от ангела (вижте ст. 36).

Гавраил. Вижте стихове 11, 19.

Назарет. Неизвестен галилейски град, който не се споменава в Стария завет или Талмуда, нито е включен от Йосиф Флавий в списък с 204 града в Галилея (вижте Матей 2:23). Детството и младостта на Исус, периодът, за който Писанията сравнително мълчат, са прекарани в местност, за която историческите записи до голяма степен мълчат. Тук, в малка общност, Исус е бил свободен от равинското влияние на по-големите еврейски центрове, а също и от езическата гръцка култура, която е проникнала в „Галилея на езичниците“ (Матей 4:15). Общото отношение на евреите към Назарет е отразено в отговора на Натанаил към Филип: „Може ли от Назарет да излезе нещо добро?“ (Йоан 1:46) и на фарисеите към Никодим: „Изследвай и виж, защото от Галилея не се издига пророк“ (Йоан 7:52).

Вижте илюстрацията срещу стр. 512.

Фактът, че Лука локализира както Мария, така и Йосиф като живеещи в Назарет и го нарича конкретно „тяхния град“ (гл. 2:39), е доказателство за историческата точност на евангелското повествование. Ако той или други, от които е получил информацията си (ст. 1–3), бяха измислили историята, те щяха да се стремят Мария и Йосиф да са във Витлеем през цялото повествование за зачеването и раждането на Христос, а не в град Галилея, особено предвид неблагоприятната репутация на Галилея като цяло и на Назарет в частност. Фактът, че Матей не споменава Назарет във връзка със събития, предшествващи раждането на Исус (виж Мат. 1:18–25), свидетелства и за независимия характер на доказателствата, записани в двете евангелия. Ако е имало тайно споразумение между различните евангелски писатели с намерение да заблудят, те щяха да се погрижат повече да придадат на разказите си поне подобие на повърхностно сходство – което не е така.

Обяснителното твърдение на Лука, че Назарет е бил „град Галилея“, може да е доказателство, както някои смятат, че Лука е писал за хора, които не са жители на Палестина и не са запознати с толкова неизвестен град.

27. Девица. Вижте Матей 1:23. Фактът, че в толкова подробното описание на обстоятелствата около раждането на Исус Лука не споменава родителите на Мария, предполага, че те може да са били мъртви по това време и че Мария може да е живяла с някои от роднините си (вижте ДА 144, 145). Почти без изключение еврейските писатели идентифицирали тези, за които говорили, като синове и дъщери на определени посочени лица.

Сгодени. Вижте Матей 1:18. Последователността на събитията тук е важна. Ангелът е съобщил за раждането на Исус след годеча на Мария. Да ѝ бъде казано, че ще роди дете, без съмнение, в момент, когато още не са били направени планове за брак. От друга страна, ако съобщението беше последвало

брака ѝ с Йосиф, дори Мария и Йосиф биха сметнали Исус за свое дете. Доказателства за непорочното зачатие биха били трудни, ако не и невъзможни, за установяване. Целенасочеността в последователността на събитията свидетелства за божествения план и всеобхватното провидение на Бог. Ако Йосиф е бил готов да се „разведе“ с Мария, след като е чул това

тя беше „бременна“ (Мат. 1:18, 19) и беше възпрепятствана да го направи само чрез директно откровение от Бога (ст. 20, 24), вероятно щеше да е много по-трудно да го примири с идеята да сключи брак с нея, ако вече беше намерена бременна (ст. 19). Божественото планиране направи ситуацията възможно най-лесна както за Мария, така и за Йосиф. Мария наистина беше „девица“, но беше сгодена. Бог вече ѝ беше осигурил помощник и защитник, преди да ѝ обяви предстоящото раждане на Исус.

Йосиф. Вижте Матей 1:18. Малко се знае за Йосиф освен за неговия Давидов произход. (Мат. 1:6–16), бедността му (виж върху Лука 2:24), търговията му (Мат. 13:55), фактът, че е имал четирима сина (Мат. 12:46; 13:55, 56; ДА 87) и че очевидно е починал преди Исус да започне служението Си (виж върху ДА 145). Последното определено събитие, записано за Йосиф, се е случило, когато Исус е бил на 12 години (Лука 2:51). Липсата на каквото и да е по-нататъшно споменаване на Йосиф поражда разумно предположение, че той е починал преди Исус да започне служението Си (виж върху гл. 2:51). Фактът, че Исус повери грижата за майка Си на Йоан на кръста (Йоан 19:26, 27), е практически неопровержимо доказателство, че смъртта на Йосиф е настъпила преди това време.

Домът Давидов. Тоест, царското семейство (вижте Мат. 1:1, 20). Мненията се различават по отношение на дали изразът „от дома Давидов“ тук се отнася до Мария или до Йосиф. Повторението на думата „девица“ в последното изречение на стиха предполага, че въпросният израз се отнася до Йосиф, а не до Мария. Във всеки случай, Давидовият произход на Йосиф е ясно посочен в Лука 2:4. Но Мария също е била „от дома Давидов“ (вижте върху Матей 1:16; Лука 1:32; ДА 44). Чрез Мария Исус буквално е бил „от потомството на Давид по плът“ (Римляни 1:3). Това, че Мария е била потомка на Давид, изглежда се приема за даденост в Лука 1:32, 69. Тези и други твърдения от Писанието биха загубили голяма част от силата и значението си, освен ако Мария не можеше да твърди, че Давид е неин прародител. Споменаването в стих 36 на Елисавета като „братовчедка“ на Мария не може да се тълкува като изискване Мария да е от племето на Леви, както някои смятат (виж стих 36). Мария и Йосиф са от царски произход, както Захария и Елисавета са от свещенически род (ст. 5).

Мария. Вижте Матей 1:16. Лука разказва за раждането на Исус от гледна точка на Мария, факт, който някои коментатори приемат като предполагащ, че Лука лично е чул историята от нейните уста или от някой друг, който е говорил с нея (вижте стихове 1–3). Големите детайли и изящната красота на разказа на Лука със сигурност предполагат близко запознаване с фактите, било чрез директен контакт с хора, които са им били свидетели (ст. 2), било чрез вдъхновение. Споменаването на „очевидци“ от Лука предполага, че и двата фактора са били замесени – разказ на очевидец, запазен, разбира се, чрез вдъхновение.

28. Здравей. Гръцки *chaire*, древна разпространена форма на поздрав (виж Мат. 28:9), която изразява уважение и добра воля. Така преведената дума е повелителната форма на глагола *chaîrō*, „радвам се“ или „веселявам се“. Тази форма на поздрав може да се сравни с поздравата „Мир вам“ (Лука 24:36; и др.), често срещана форма на поздрав в Ориента днес, както и в древността.

Силно облагодетелствана. Буквално „дарена с благодат“. Този израз обозначава Мария като получател на божествена благодат или благодат, а не като неин дарител. Латинският израз *plena* „gratia“ от Вулгата е преведена като „пълна с благодат“ от Уиклиф, Тиндейл и от различни католически преводи. Но тази фраза противоречи на твърдението на ангела, ако се тълкува като намек, че Мария отсега нататък е била разпределител на божествена благодат, а не неин получател. Гавраил не я е дарил с лични заслуги, за да ги дарява на другите.

Фактът, че ангелът не е дарил на Мария нищо повече от това, което е достъпно за всички християнски вярващи, е ясен от употребата на същата гръцка дума в Еф. 1:6, където Павел заявява, че „той [Отец] ни е направил приети“ (буквално „дари ни с благодат“) в Христос – не в Мария, както е важно. Мария е била „благосклонна“, както обяснява ангелът, само защото Господ е бил с нея. Тя е „намерила благодат у Бога“ (Лука 1:30) и буквално е била „дарена с благодат“.

Мария никъде не е наречена „благословена“, освен от Елисавета (ст. 42) и от неназована жена (гл. 11:27), а срещу твърдението на последната Исус лично възразява (ст. 28). Той винаги се е отнасял с майка Си с учтивост и внимание (виж върху Йоан 2:4), но никога не я е възвисявал над другите, които са чували и са вярвали в Него (Матей 12:48, 49). На кръста Той не я е нарекал „Божията майка“ или дори „майка“ – Той просто се е обърнал към нея като към „жена“, титла на уважение (виж върху Йоан 19:26). Нито Павел, нито който и да е друг новозаветен писател й приписва никакви изключителни заслуги или влияние върху Бога.

Католическото възвеличаване на Мария няма основа в Писанието, а е изцяло базирано на фантастичните легенди от апокрифните евангелия, на които дори самите католици отричат място в свещения канон. В ранните християнски векове тези легенди са били съчетано с езически митове относно ориенталската „царица на небето“ (виж Йер. 7:18; 44:17, 18; и др.), съпруга на боговете, и Magna Mater, или Великата майка, на Мала Азия. Католическата концепция за Мария като „Богородица“ е по същество малко повече от това езическо женско божество, облечено в християнска терминология, прието за догма на Ефеския събор през 431 г. сл. Хр. Ефес, между другото, е бил дом на Диана, гр. Артемида; не обаче гръцката богиня дева Артемида, а азиатска богиня майка, понякога отъждествявана с „Великата майка“. Според преданието Мария е прекарала последните си години в Ефес, в дома на апостол Йоан.

Думите на ангелския поздрав са били изопачени от Католическата църква в молитва, адресирана към Мария като ходатай. Според Католическата енциклопедия, тя е съставена от думите на ангела (1), с добавянето (преди 1184 г.) на началните думи на вдъхновения поздрав на Елисавета към Мария, намиращи се в стих 42 (2), и допълнителното добавяне (до 1493 г.) на молба за молитва (3), и още по-късно добавяне (4), направено до 1495 г. и включено в Катехизиса на Тридентския събор, като цялата форма е официално призната в Римския бревиарий от 1568 г. Така изкуствено конструирана, „Аве Мария“ гласи следното:

[1] — Здравей, Мария, пълна с благодат, Господ е с теб;

[2] Благословена си Ти между жените и благословен е плодът на Твоята утроба, Исус.

[3] Света Мария, Богородице, моли се за нас, грешниците,

[4] сега и в часа на нашата смърт. Амин.

Е с теб. Думата „е“ е била добавена от преводачите, доколкото в

На гръцки често се разбира, а не се изразява. Може би „бъда с теб“ е за предпочитане пред „е с теб“. Това е била често срещана форма на поздрав в старозаветните времена (вижте Съдии 6:12; Рут 2:4).

Благословена си Ти между жените. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на тази клауза. Това е засвидетелствано обаче в стих 42 (вижте за стих 42).

29. Разтревожен. Гръцки diatarassō, „да развълнувам силно“ или „да безпокоя силно“. Мария беше озадачена от внезапната, неочаквана поява на ангела, но още повече от високата почит, изразена в необикновения поздрав на ангела към нея. Тя беше „смутена“, но самоуверена.

В съзнанието си. Буквално „разсъждаваше“ или „обмисляше“. Въпреки че беше „смутена“, Мария се опита да обмисли нещата и да открие причината за това необичайно преживяване. При такива обстоятелства много хора вероятно биха загубили за момента способността си за обмисляне. Изглежда, че Мария е била не само добродетелна и благочестива девойка, но и забележително интелигентна. Тя не само познаваше Писанията необичайно добре, но и размишляваше върху значението на различните преживявания, които животът ѝ донесе (виж гл. 2:19, 51). За разлика от Захария, който се уплаши (гл. 1:12), Мария изглежда е запазила присъствие на духа си.

30. Не бой се. Вижте стих 29; вижте на стих 13. Обръщайки се към нея като „Мария“, ангелът разкри факта, че я познава лично. Това, както и последвалото изказване, бяха предназначени да вдъхнат увереност.

Благосклонност. Гръцка дума charis, „благодат“, обикновено се счита, че произлиза от същия корен като chaigō, „радвам се“ (виж на стих 28), любима дума на ранните християни. Бог се зарадва да открие в Мария човек, който се доближава толкова много до божествения идеал.

31. Зачени. Формулировката на стих 31 донякъде наподобява тази на Бит. 16:11, където подобно обещание е дадено на Агар. Ангелът е обявил изпълнението на обещанието, дадено на Ева (вижте върху Бит. 3:15).

Как Царят на вселената би могъл и би благоволил да се сниши до това да „стане плът“ (Йоан 1:14), да бъде „направен от жена“ (Гал. 4:4), „по подобие на човеците“ (Фил. 2:7), е непостижима и неразбираема мистерия, която Вдъхновението не е сметнало за уместно да разкрие.

С какво страхопочитание и благоговение небето сигурно е наблюдавало как Божият Син „слиза от трона на вселената“ (Жан. 23), напуска дворовете на славата и благоволява да приеме върху Себе Си човечност, да бъде направен „във всичко... подобен на братята Си“ (Евр. 2:17), да се смири и да бъде „намерен в човешки образ“ (вижте Допълнителна бележка върху Йоан 1; вижте върху Фил. 2:7, 8).

С благоговение и страхопочитание и ние трябва да съзерцаваме несравнимата Божия любов в давайки единствения Си Син да вземе нашата природа (Йоан 3:16). Чрез Своето смирение Христос „свърза Себе Си с човечеството с връзка, която никога няма да бъде разкъсана“ (Живот 25). В този чуден дар Божият характер се откроява в пълен контраст с характера на злия, който, макар и сътворено същество, се стреми да се възвиси и „да бъде подобен на Всевишния“ (Исая 14:14).

Призови името му. Вижте Матей 1:21.

32. Той ще бъде велик. Има поразително сходство между стихове 32, 33 и Исая 9:6, 7; едното е ясно отражение на другото. Шест месеца по-рано Гавраил беше казал на Захария, че Йоан ще бъде „велик“ (Лука 1:15).

Наричан. Тук се използва със значението „разпознат“, „признат“ или „известен“ като в Мат. 21:13. Божествената синовност на Христос е била обявена от Бог на небесните ангели (Евр. 1:5, 6) и изповядана от Неговите ученици (Мат. 16:16; Йоан 16:30) и новозаветни писатели (Рим. 1:4; Евр. 4:14; 1 Йоан 5:5; и др.).

Син на Всевишния. Сравни стих 35. При кръщението Отецът обяви Исус за Неговият Син (гл. 3:22). Същото твърдение беше направено отново няколко месеца преди разпятието (Мат. 17:5). Всички днес, които вършат „това, което е угодно пред Него“ (Евр. 13:21), имат привилегията да бъдат наречени „чеда на Всевишния“ (Лука 6:35). Вижте върху Йоан 1:1–3; вижте Допълнителна бележка върху Йоан 1.

Тронът. Според пророк Исая, „Князът на мира“ трябвало да седи на „престола на Давид“, за да управлява „неговото царство“ (Исая 9:6, 7). Че този „престол“ представлява вечното царство на Христос, а не възстановяване на буквално царство на

Давид в този настоящ свят е очевиден в целия Нов завет (виж Йоан 18:36; и др.; виж върху Лука 4:19).

Баща му Давид. Вижте Мат. 1:1, 16, 20; Лука 1:27. Буквалният произход на Исус от Давид е ясно потвърден както в Стария, така и в Новия завет (Пс. 132:11; Деяния 2:30; Рим. 1:3). Дори заклетите врагове на Христос не отричаха, че Месията ще бъде „синът на Давид“ (Лука 20:41–44). Славното царуване на Давид стана за светите пророци уникален символ на идващото месианско царство (Ис. 9:6, 7; вж. 2 Царе 7:13; Пс. 2:6, 7; 132:11; виж том IV, стр. 31).

Изразът „баща му Давид“ е важен. Исус би могъл да бъде Син на Давид, както Син на Йосиф, така и на Мария, или и на двамата. Мария очевидно е разбрала ангела, че зачатие на Исус ще бъде само от Светия Дух (ст. 34, 35). Следователно твърдението на ангела, сочещо Давид като „баща“ на Исус, може да се разбира като означаващо, че самата Мария е потомка на Давид (вж. върху Матей 1:16; вж. ДА 44).

33. Той ще царува. Заслужава да се отбележи, че в ангелските послания и пророческите изказвания, дадени по отношение на раждането на Христос, е даден малък намек за ролята на Христос като страдащия. Тук, например, Гавраил очаква с нетърпение славната кулминация на плана на спасението, като напълно пропуска всякакво споменаване на разпятието. Може би радостта в небето при раждането на Спасителя и на малцината на земята, които Го разпознаха и приеха, е направила да изглежда неуместно да се спомене кръстът, който трябва да предшества короната. Самият Исус, „началникът и завършителят на нашата вяра, Който заради радостта, която Му предстоеше, изтърпя кръста, презирайки срама“, ще седне „отдясно на Божия престол“ (Евр. 12:2). Колко често пророците на Стария завет са вдигали вдъхновени очи от страданието, причинено от греха, към крайната слава на вселената, пречистена от всички следи от грях!

Домът на Яков. Тоест, потомците на Яков. В духовен смисъл това включва всички, които вярват в Христос, независимо дали са юдеи или езичници (Рим. 2:25–29; Гал. 3:26–29; 1 Петрово 2:9, 10; и др.).

Завинаги. Буквално „във вековете“ (виж върху Матей 13:39). Светите мъже от древността очакваха с нетърпение времето, когато преходните земни неща ще отстъпят място на трайните реалности на вечността. Земните царства, които от човешка гледна точка често изглеждат величествено издигащи се едно след друго, избледняват като ледени къщи под лятно слънце. Хората се стремят към трайност и сигурност; но те никога няма да бъдат постигнати, докато Христос не установи Своето царство – такова, което „никога няма да бъде разрушено“ (Дан. 2:44), такова, което „няма да премине“ (Дан. 7:14), такова, което ще бъде „вечно царство“ (виж върху Пс. 145:13) и ще пребъде „дори довека“ (Михей 4:7). Обещанието на Отца, че царството на Неговия Син ще бъде „до вечни векове“ (Евр. 1:8), не е било непознато за юдеите от времето на Христос (Пс. 45:6, 7; вж. Йоан 12:34).

34. Как ще бъде това? Контекстът подсказва, че Мария повярва без колебание на ангелското послание. С проста вяра Мария попита как ще се случи предстоящото чудо.

Познание. Тоест, плътско познание. Мария можеше да говори като чиста девица, потвърждавайки девствеността си (виж Мат. 1:23). Начинът, по който тя изразява този факт, е общият еврейски идиом за предбрачно целомъдрие (виж Бит. 19:8; Съдии 11:39; и др.). Както толкова често прави с нас днес, Бог първо позволи на Мария да осъзнае напълно факта, че очакваното събитие е отвъд човешките сили, че е невъзможно от човешка гледна точка, преди да ѝ представи средствата, чрез които ще се осъществи. Така Бог води

ни учи да ценим Неговата доброта и Неговата сила и ни учи да имаме доверие в Него и в Неговите обещания.

Опитът да се втълкува обет за вечна девственост в тези думи на Мария е напълно неоправдан (виж върху Матей 1:25). Да останеш девица завинаги по този начин обикновено се е смятало за укор от евреите, а не за добродетел. Невъзможността да се раждат деца винаги е била повод за огорчение и разкаяние от страна на съпругата (виж Бит. 30:1; 1 Царе 1:4–7; и др.). Идеята, че тя е останала девица завинаги, е възникнала в по-късни векове, вероятно от изопачено разбиране за това какво представлява добродетелта. Това предполага, че домът, божествено постановена институция, не представлява най-висшият идеал на социалния живот. Вижте върху Матей 19:3–12.

35. Светият Дух. Вижте Мат. 1:18, 20. Целз е един от първите, които обвиняват Мери е станала жертва на съблазняване.

Ела върху тебе. Израз, често използван за описание на приемането на силата на Светия Дух (Съдии 6:34; 1 Царе 10:6; 16:13).

Власт. Гръцки *dunamis*, „сила“, „сила“ или „способност“, за разлика от *exousia*, „власт“ в смисъл на „авторитет“. *Dunamis* често се използва в Евангелията, за да се обозначат чудесата на Христос (Мат. 11:20–23; Марк 9:39; и др.). Тук „силата на Всевишния“ е успоредна на „Светия Дух“, което не означава обаче, че Светият Дух е просто израз на божествената сила, а че Той е средството, чрез което се упражнява божествената сила. Думите на ангела са изречени в еврейски поетичен стил, в който има ритъм на мисълта, а не рима и метрика (виж Лука 1:32, 33, 35 в RSV; том III, стр. 23).

Син Божий. Тук ангел Гавраил потвърждава истинската божественост на Исус Христос, но същевременно свързва тази божественост неразривно с Неговата истинска човечност. Синът на Мария ще бъде Син Божий, защото зачеването е трябвало да се осъществи чрез осеняващата „сила на Всевишния“.

От това и други стихове от Писанието някои са заключили, че титлата Божий Син е била приложена за първи път към Христос при въплъщението. Други са стигнали до заключението, че титлата е описателна за предвъплътената връзка на Христос с Отца. Трети пък смятат, че терминът Божий Син е правилно използван за предвъплътения Христос в пролептичен смисъл или във връзка с Неговата роля в плана на спасението. Авторите и редакторите на този коментар обаче не намират, че Писанието излага някоя от тези гледни точки по ясен и недвусмислен език. Следователно, да се говори догматично по въпроса би означавало да се твърди повече, отколкото е разкрило Вдъхновението. Тук мълчанието е злато.

Многобройните имена и титли, дадени на Христос в Писанието, са предназначени да помогнат на умовете ни да разберем Неговата връзка с нас в различните аспекти на Неговото дело за нашето спасение. Има хора, които без колебание прилагат имена и титли, описващи делото на Христос като Спасител на този свят, към Неговите абсолютни и вечни взаимоотношения с безгрешните същества на вселената. Това може да ни доведе до заблудата да приемаме човешкия език като напълно адекватен израз на божествена мистерия.

Писанията сочат възкресението като събитие, потвърждаващо титлата „Син Божий“ на Исус. Псалмистът пише: „Ти си Мой Син; днес Те родих“ (Пс. 2:7).

Павел цитира това „обещание, дадено на бащите“ и веднага добавя, че „Бог го изпълни на нас, техните деца, като възкреси Иисуса“ (Деяния 13:32, 33; срв. Мат. 28:18; Рим. 1:4; Фил. 2:8–10; Евр. 1:5–8).

Исус рядко се е наричал „Син Божий“ (Йоан 9:35–37; 10:36), въпреки че често е подразбирал връзката между Отец и Син (Мат. 11:27; Лука 10:21; Йоан 5:18–23; 10:30; 14:28; и др.). Преди да слезе „от трона на вселената“ (вижте ДА 23; ПП 64), Христос е бил „равен на Бога“ (Фил. 2:6), „едно с Отца“ (ДА 19; вижте също Йоан 10:30). При възплъщението си Той доброволно се смирява и приема позиция, подчинена на Отца (Фил. 2:7; Евр. 2:9). Различни изявления на Христос, докато е бил тук на земята, свидетелстват за Неговия добровolen и временен отказ от прерогативите, макар и не от природата на Божеството (Фил. 2:6–8), както когато казва: „Отец Ми е по-голям от Мен“ (Йоан 14:28) или „Синът не може да върши нищо от Самого Себе Си“ (Йоан 5:19). Вижте върху Лука 2:49.

Отецът засвидетелства синовността на Христос при Неговото раждане (Лука 1:35; Евреи 1:5, 6), при Неговото кръщение (Лука 3:22), при Неговото преображение (Лука 9:35) и отново при Неговото възкресение (Пс. 2:7; Деяния 13:32, 33; Римляни 1:4). Йоан Кръстител също свидетелства за Него като „Божия Син“ (Йоан 1:34) и дванадесетте Го разпознават като такъв (Матей 14:33; 16:16). Дори злите духове признаха, че Той е Божият Син (Марк 3:11; 5:7). След като изцели слепородения мъж, Христос свидетелства пред водачите, че е „Божият Син“ (Йоан 10:35–37). Именно Неговото признание, че наистина е „Божият Син“, в крайна сметка доведе до Неговото осъждане и смърт (Лука 22:70, 71).

Христос наричаше Бог „Моят Отец“ (Матей 16:17). Той желае да се научим да познаваме Бог като „нашия Отец“ (Матей 6:9) и да разберем как Бог мисли за нас (вижте Матей 6:9). „Христос ни учи да се обръщаме към Него [Бог] с ново име. ... Той ни дава привилегията да наричаме безкрайния Бог наш Отец“ като „знак на нашата любов и доверие към Него и залог за Неговата загриженост и връзка с нас“ (COL 141, 142; вижте също 388).

За Христос Бог казва: „Аз ще му бъда Отец, а той ще ми бъде Син“ (Евр. 1:5). И за този, който чрез вяра е осиновен в небесното семейство като син на „нашия Отец“, Бог казва отново: „Аз ще му бъда Бог, и той ще бъде Мой син“ (Откр. 21:7). Този, който е наистина „роден от Бога“ (1 Йоан 5:18), „побеждава света“ (ст. 4), както е направил Христос, и „не съгрешава“ (ст. 18). Великата цел на плана на спасението е да доведе „много синове в слава“ (Евр. 2:10; вж. 1 Йоан 3:1, 2). Вижте Допълнителна бележка върху Йоан 1; вижте върху Мат. 16:16–20; Марк 2:10; Лука 2:49.

36. Братовчедка. Гръцки *suggenis*, „роднина“ или „роднина“. *Suggenis* не означава непременно „братовчедка“, защото не предполага нищо повече от това, че Мария и Елисавета са били роднини, без указание за степента на родство. Законът е предвиждал смесени бракове между племената (виж върху Числа 36:6) и членовете на племената на Левий и Юда често са се женили помежду си. Елисавета е била от племето на Левий (виж върху Лука 1:5); Мария е била от племето на Юда (виж върху стихове 27, 32). Ако Мария е била от Юда, изглежда, че бащата на Мария също би бил от Юда и следователно е вероятно връзката на Мария с Елисавета да е била или чрез майка ѝ, или чрез майката на Елисавета. Думата „братовчед“ е използвана за първи път тук в превода на Уиклиф, по време, когато думата не е имала специфичното значение, което има сега. Няма точен термин в гръцки, еврейски или арамейски, който да обозначава това, което описваме като „братовчед“. Неразбирането на проблема е довело някои коментатори до погрешното предположение, че Исус е потомък както на Левий, така и на Юда. Няма обаче никакви доказателства, които да показват, че Мария е била нещо друго освен пряк потомък на Давид (вижте стих 27).

В напреднала възраст. Вижте стих 7.

37. Нищо няма да бъде невъзможно. Мисълта на този стих е изразявана многократно в Писанията. Към Авраам дойде въпросът: „Има ли нещо твърде трудно за

„Господи?“ (вижте върху Бит. 18:14). Чрез Исая Бог провъзгласи: „Словото Ми... няма да се върне при Мене празно“ (Ис. 55:11).

38. Ето слугинята. Не повелителен наказ, а възклицание, представляващо примирение с Божията воля. Въпросът беше уреден с Мария веднага щом ѝ стана ясно каква е Божията воля и веднага щом ѝ беше предоставена достатъчно информация, за да може да изпълни интелигентно своята роля.

Да бъде на мен. Мария дава допълнителен израз на кротък и покорен дух. Неприкосновеното достойнство, чистотата, простотата и деликатността, с които Лука разказва историята, носят белега на исторически факт, а не на въображаем текст. Усилията на някои да засрамат Мария, а на други да я обожествят, са еднакво неоправдани от фактите на Писанието.

39. Мария стана. [Посещението на Мария при Елисавета, Лука 1:39–56. Вижте Рождество Христово.] Посещението в дома на Елисавета несъмнено се е случило почти веднага след съобщението за раждането на Исус, защото съобщението е дошло в шестия месец от бременността на Елисавета и Мария е останала с нея около три месеца (виж стихове 1:26, 56). Освен това, Мария е предприела пътуването „с бързина“.

В онези дни. Тоест, скоро след обявяването на раждането на Исус.

Планинската страна. Вижте стих 23. Планинските възвишения на Юдея се простират от Йерусалим на север до Хеврон на юг (вижте Исус Навин 21:11).

С бързина. Тук изразът сякаш се отнася не толкова до скоростта, с която Мария предприе пътуването, колкото до нетърпението ѝ да бъде с Елисавета. Мария току-що беше станала получател на една от най-великите тайни на времето и вечността (виж Рим. 16:25) и сигурно е изпитвала силно желание да обсъди въпроса с някой, който може да разбере. И който беше в по-добра позиция да разбере от Елисавета, защото според ангела тя самата преживяваше чудо. Освен това, годините на отдаденост на Елисавета на разкритата Божия воля щяха да ѝ позволят не само да слуша със съчувствие, но и да дава ценни съвети и напътствия на Мария, млада жена, изправена пред сериозен проблем и отговорност (виж Лука 1:6). Ангелът посочи преживяването на Елисавета като знак за изпълнението на думите му към Мария (виж ст. 7). Мария не отиде, за да разбере дали казаното от ангела е истина, а по-скоро защото повярва на думите му.

Общуването с някой, който може да разбере най-съкровени чувства, е едно от ценните съкровища, които животът може да предложи. Стойността на християнското общуване и дружба е неоценима. Бащите и майките в Израел, по-специално, имат тържественото задължение да споделят своя опит във волята и пътищата на Бог с по-младите. Младите хора, които подобно на Мария търсят съвета на по-възрастните си, е по-вероятно да изберат начин на действие, който ще донесе радост в сърцата им и успех в начинанията им. Никой християнин не бива да бъде твърде зает, за да общува с онези, които може да се нуждаят от помощта, която той е в състояние да им даде.

Град на Юда. Според преданието това е бил град Хеврон, главен от деветте градове в племената на Симеон и Юда са определили свещениците (вижте Исус Навин 21:13–16; 1 Летописи 6:57–59). Тук е била първата земя, притежавана от Авраам в Ханаан (вижте Бит. 23:17–19), и именно тук Давид е бил помазан за цар за първи път (вижте 2 Царе 2:1, 4). Някои предполагат, че „Юда“ е вариант на изписване на еврейската дума за „Юта“ (Исус Навин 15:55; 21:16), друг свещенически град, на около 8 километра южно от Хеврон. Тази идентификация обаче не е подкрепена от никакви доказателства, библийски, исторически или археологически. Освен това, Лука

нарича Назарет „град Галилея“ (гл. 1:26) и изглежда най-вероятно паралелният израз „град Юда“ да прави от „Юда“ провинция, а не град.

40. Поздрави Елисавета. Мария и Елисавета веднага се озоваха свързани помежду си от обща връзка на съчувствие. За Мария беше очевидно, че знаменieto, дадено от ангела (ст. 36), наистина е истина и това потвърди вярата ѝ. Също така, Захария все още беше безмълвен и немостта му, вече шест месеца, свидетелстваше за появата на ангела пред него и служеше като продължаващ укор за предишната му липса на вяра.

41. Скочи. Гръцки skirtoō, същата дума, която се среща в LXX по отношение на Яков и Исав преди раждането им (Битие 25:22). Движението на неродено дете е достатъчно често срещано; но в този случай Елисавета, чрез вдъхновение, правилно тълкува движението (Лука 1:41–43) като имащо повече от обикновено значение. Предположението, което някои са направили, че нероденото дете е било вдъхновено и е разпознало присъствието на Месията, може да бъде отхвърлено като силно въображаемо.

Елисавета се изпълни. В този случай Елисавета беше „изпълнена със Светия Дух“. Ангелът беше казал на Мария за Елисавета (ст. 36), но до този момент Елисавета очевидно не знаеше нищо за преживяването, което се беше случило с Мария.

42. Благословен. Гръцки eulogeō, „благославям“, производно от eu, „добре“ и logos, „дума“. „Блажен си ти“ е израз, основан на употребата в Стария завет (виж Съдии 5:24; Рут 3:10).

43. Господи мой. В сърцето на Елисавета нямаше завист към Мария, а само смирение и радост. Подобно изповедание на вярата по-късно направи и Петър (Мат. 16:16), изповед, която дойде при него като откровение. Павел заяви, че само „чрез Святия Дух“ може някой да „каже, че Исус е Господ“ (1 Кор. 12:3).

44. За радост. Фигура на речта, приписваща тази емоция на нероденото дете.

45. Блажена е тя. Тоест, Мария, която тук е поздравена за вярата си и за висока чест, която я е сполетяла. Може би Елисавета е мислила за неверието на съпруга си и за доказателствата за божествено немилост, които са произлезли от това. Бог е почитан и доволен, когато Неговите земни деца приемат Неговите обещания със смирение и непрекословна вяра. „Блажени са онези, които не са видели и са повярвали“ (Йоан 20:29).

От гр. hoti, което има две основни значения „че“ или „защото“. И двете значения има смисъл тук.

46. Мария каза. Дарът на вдъхновението сега сякаш пада върху Мария, която говори със спокойни и величествени мелодии. Всяка идея, дори самите ѝ думи, отразяват това, което вдъхновените мъже са писали в миналото. Песента на Мария (ст. 46–55) се смята за един от най-възвишените химни в цялата свещена литература, лирика с изящна красота, достойна за прародителя на Мария, Давид. Тя е пропита от дух на смирение обожание и благодарност и прославя силата, святостта и милостта на Бог. Тя изразява нейните лични емоции и преживявания, докато е размишлявала върху посланието на ангел Гавраил.

Песента на Мария често е наричана Magnificat, „Възвеличава“, още от самото си начало. дума в латинската Вулгата. Първата половина на песента е посветена на личната благодарност на Мария (ст. 46–50); втората половина се насочва към нотата на националната благодарност (ст. 51–55). Тази песен разкрива характера на Бога и подчертава Божията благодат (ст. 48), всемогъществото (ст. 49, 51), святостта (ст. 49), милостта (ст. 50), справедливостта (ст. 52, 53) и верността (ст. 54, 55). Поетичното качество на песента става по-впечатляващо, когато е отпечатана в поетична форма. Тя е разделена на четири строфи, или строфи, както следва:

1. (ст. 46–48) Тук Мария мисли предимно за себе си, за дълбоките си чувства на обожание и свята радост. Тя е била избрана и почетена над жените и се чуди, че Бог я е забелязал и е пренебрегнал другите. Тя не осъзнава нищо, което би я препоръчало пред Бога.

2. (ст. 49, 50) В тази строфа Мария прославя силата, святостта и милостта на Бога.

3. (ст. 51–53) Тук се открояват в рязък контраст ценностите на характера, ценени от Бог и човек. Божията концепция за това какво представлява истинското величие е антитеза на човешката оценка за величието.

4. (ст. 54, 55) Песента на Мария завършва с нота на благодарност за вечната вярност на Бога към Неговия избран народ.

Песента на Мария често е сравнявана с тази на Анна (виж 1 Царе 2:1–10), което беше молитва на благодарност за Самуил. И двете излъчват вяра и радост, преклонение, но тази на Мария отразява може би по-възвишена концепция за Бога. Думите са почерпени от най-доброто, което пророците от изминалото хилядолетие са написали. Песента на Мария също напомня на песента на Мойсей (виж Изх. 15) и тази на Девора и Варак (виж Съдии 5) и е подобна по дух на Пс. 113 и 126, между другото. Ограничени текстови доказателства (вж. стр. 146) приписват тази песен на Елисавета, а не на Мария.

Без съмнение обаче беше на Мери.

Песента на Мария отразява мисълта на следните старозаветни пасажи: Лука 1:46 (1 Царе 2:1; Пс. 103:1), стих 47 (1 Царе 2:1), стих 48 (Бит. 30:13; 1 Царе 1:11), стих 49 (Втор. 2:3).

10:21; Пс. 111:9), ст. 50 (Пс. 103:17), ст. 51 (Пс. 89:10), ст. 52 (1 Царе 2:7–10; Йов 5:11; 12:19), ст. 53 (1 Царе 2:5; Пс. 107:9), ст. 54 (Пс. 98:3; Ис. 41:8), ст. 55 (2 Царе 22:51; Михей 7:20).

Душа моя. Предвид факта, че радостната песен на Мария е поетична по форма и тъй като еврейската поезия се състои основно в повторение на една и съща мисъл с различни думи, изглежда малко валидно твърдението на някои, че има разлика между „душа“ в стих 46 и „дух“ в стих 47. И в двете твърдения Мария просто говори за своята умствена, емоционална и духовна признателност за честта, която ѝ е отдадена като майка на Месията.

Възвеличавам. Гръцки *megalonō*, „да направя [или да обявя] велик“, „да възвелича“ или „да превъзнеся“. Човек не може да направи нищо, за да увеличи величието и могъществото на Бог, но когато по-ясно разбира характера, волята и пътищата на Бог дойде до него, той трябва да осъзнава, както беше Мария, по-славното откровение. Да „възвеличаваш“ Господа означава да заявяваш Неговото величие.

47. Боже, мой Спасител. Като всяко друго човешко същество, Мария се нуждаеше от спасение. То никога не ѝ е хрумвало, че е родена без грех, както някои небиблейски твърдят.

Авторите на Стария завет говорят за „Скалата“ на спасението (Втор. 32:15; Пс. 95:1), за „Бога“ на спасението (Пс. 24:5) и често наричат Бог „Спасител“ (Ис. 63:8; и др.).

48. Той е погледнал. За смиреното сърце е удивително, че Бог, Който насочва небесните светили през безкрайното пространство, слиза да „обитава“ с онези, които са „смирени и разкаяни“ по дух (виж Исаия 57:15). Той не само ни е забелязал в нашето „унижено състояние“ на греха, но е посветил безграничните ресурси на небето за нашето спасение.

Ниско състояние. Гръцки *tapeinōsis*, „низост“, „ниско състояние“ или „унижение“. Думата се отнася към ниското положение на Мария в живота, а не към нейния дух на смирение. Но дори и в „ниското съсловие“

Мария беше „намерила благоволение у Бога“ и това беше за нея по-ценно от всички съкровища и цялата почит и уважение, които земята можеше да ѝ предложи.

Наречете ме благословена. Тоест, мислете ме за щастлива и почетена. Лия изрече подобна мисъл при раждането на Асир (виж Битие 30:13).

49. Свято е името Му. Изразявайки мисъл, независима от тези, които предхождат и които следва. Твърдението на Мария отразява страхопочитанието и благоговението, които евреите изпитвали към свящото име на Бог, Яхве (вж. върху Изх. 3:14, 15; вж. том I, стр. 171-173). По-късно християните почитали името на Исус с подобно благоговение, макар и без страх да го използват, макар и с уважение (вж. Деяния 3:6; 4:10; и др.).

50. Неговата милост. Тоест, Неговата изобилна любов и благосклонност, дарени дори когато са най-малко заслужено. Беше отбелязано, че благодатта премахва вината, а милостта премахва нещастията на греха.

Бойте се от него. Типично еврейски израз за благочестие, често срещан в целия Стар завет. Страх се използва и в Новия завет в смисъл на богоугодно благоговение (Деяния 10:2, 22, 35; Кол. 3:22; Откр. 14:7; 15:4), въпреки че същата дума се използва и за страх и паника (Мат. 21:46; Марк 11:32; Лука 12:4).

51. Показва сила. Друг типично еврейски израз. Чрез метонимия „ръката“ е символ на сила (виж Изх. 6:6; Пс. 10:15; 136:12). Изразът „показва сила“ или „направи силен“ се използва от гръцките класически автори, както тук, за да обозначи победа над враговете.

Гордите. Или „надменните“. Бог ги опровергава, сякаш са били разпръснати и планове им са били провалени от вихрушка. Гордостта е същността на греха. Именно гордостта в сърцето на Луцифер е предизвикала бунт в небето (виж Исаия 14:12-14). Фалшивото чувство на гордост оставя притежателя си за известно време извън обсега на помощта, която Бог би могъл да му окаже. Нищо не е по-обидно за Бога от гордостта, която се състои по същество в самовъзвеличаване и съответно подценяване на другите. Не е чудно, че Писанията твърдят: „Гордостта предшества погибелта, и надменият дух – падението“ (Притчи 16:18). Исус каза: „Всеки, който превъзнася себе си, ще бъде унижен, а който смирява себе си, ще бъде въздигнат“ (Лука 14:11). Смирението е пълна противоположност на гордостта и е черта, най-ценна в очите на Бога (вижте на стих 48).

Въображение. Гръцки *diánoia*, „ум“ или „разбиране“; т.е. интелектуално прозрение или Морално разбиране. Дианоя се отнася до способността за мислене, особено до морално разбиране.

52. Могъщ. Гръцки *dunastai*, „князе“ или „властници“, източникът на нашето слово „династия“. Дунастей произлиза от *dunamai*, „да можеш“, „да бъдеш могъщ“, откъдето идва и нашата дума „динамит“. Тук се има предвид по-специално потисниците. Може би Мария е имала предвид жестокия тиранин Ирод, който е убил не само хиляди евреи, но дори и най-близките си роднини (виж стр. 39-42). Съвременната еврейска литература също разкрива факта, че обикновените хора често са страдали силно от икономически гнет.

Техните места. Буквално „тяхните тронове“.

Тези от ниско положение. Гръцко *tapeinotē*, „скромни“ или „смирени“; гръцката прилагателна форма на съществителното име, преведено като „нисш“ (вижте на стих 48). В определеното време Бог отдава справедливост на онези, които са били потиснати.

53. Добри неща. Вероятно, както буквална, така и духовна храна. Сравнете Христовото обещание на онези, които „гладуват и жадуват за правда“ (вижте Матей 5:6).

Богатите. Като правило тези, които са натрупали голямо богатство, са го направили чрез потискане своите съседи и следователно били класифицирани от бедните като зли хора. Докато в известен смисъл богатството започнало да се разглежда като знак за божествена благосклонност – без съмнение особено от онези, които го притежавали – то било отъждествявано със злостта от онези, които били потиснати. За разлика от това, бедният човек, който обикновено не бил в позиция да потиска никого, се смятал за праведен. Тази концепция за богатство и бедност е отразена в Христовата притча за богаташа и Лазар (гл. 16:19–31).

54. Слуга. Гръцки *pais*, „дете“ или „слуга“. Като избран от Бога народ, Израел често е бил наричан в старозаветните времена Негов „слуга“ (виж върху Исаия 41:8; виж том IV, стр. 26-30).

55. Докато говореше. Препратка към често повтаряните Божии обещания (виж Бит. 22:17, 18; Втор. 7:12–14; Михей 7:20; и др.). Тук се прави специално позоваване на помощта и милостта на Бог, упражнявани в полза на Неговия избран народ от поколение на поколение (Лука 1:54).

Неговото потомство. Тоест, потомците на Авраам.

56. Мария остана. Възможно е Мария да е останала с Елисавета до раждането на Йоан, въпреки че разказът на Лука сякаш предполага, че тя е тръгнала преди това време. Би било нетипично за Мария да си тръгне точно когато Елисавета най-много ще се нуждае от нейното съчувствено и нежно служение. Вероятно Лука тук споменава заминаването на Мария в този момент, за да завърши частта от разказа, която се занимава с посещенията на Мария при Елисавета. Друг пример за този литературен похват, често срещан както в Стария, така и в Новия завет, се среща в гл. 3:20, 21, където затварянето на Йоан е въведено в летописа преди кръщението на Исус, въпреки че всъщност се е случило след това. Фактът, че Мария не е спомената по име в гл. 1:57, 58, по никакъв начин не означава, че тя не е участвала в описания тук инцидент.

Върнала се. Вероятно събитията от Матей 1:18–25 – явяването на ангела на Йосиф и бракът на Йосиф – са се случили скоро след завръщането на Мария от дома на Елисавета в Назарет.

57. Пълно работно време. [Раждането на Йоан Кръстител, Лука 1:57–80. Вижте Рождество Христово; подсказваща хронология на раждането на Христос.] Не знаем нищо за времето от годината, когато е роден Йоан. Твърди се, че древната александрийска църква е празнувала това събитие на 23 април. С оглед на факта, че тази дата се основава на много ранна традиция, може да има основание да се смята, че тя представлява поне приблизителното време от годината, когато се е случило събитието. По-късно църквата в Александрия променила честването на 24 юни – дата, произволно определена така, че да е шест месеца от 25 декември – за да бъде в хармония с практиката на гръцката и латинската църкви.

С 23 април като възможна дата за раждането на Йоан Кръстител, раждането на Исус би било около 19 октомври (виж стр. 240-242; виж върху Матей 2:1). Трябва да се отбележи обаче, че това изчисление се основава само на древна традиция, чиято стойност е неизвестна.

58. Нейните братовчеди. Тоест, нейните роднини (вижте на стих 36).

Радвах се с нея. Съседите на Елисавета бяха щастливи с нея. Някои преводи гласят „поздравиха я“, което несъмнено направиха нейните приятели и роднини; но изказването на Лука тук не е толкова свързано с поздравления, колкото с истинско чувство на разбиране от страна на приятелите на Елисавета (вж. Лука 15:6, 9; 1 Кор. 12:26).

Истинският състрадателен интерес към радостите и скърбите на другите е фундаментална християнска добродетел. Всъщност това е основата, върху която се основават всички правилни взаимоотношения с нашите ближни. Такава загриженост за благополучието на другите е практическият резултат от действието на Божия закон в сърцето – от онзи вид любов, която изпълнява закона (Матей 22:39, 40; Римляни 13:10). Човек не може да бъде последовател на Учителя, освен ако не е готов и желаещ да „се радва с радващите се и да плаче с плачещите“ (Римляни 12:15). Вижте върху Матей 5:43–48.

59. Осмият ден. Сред евреите е било обичайно обредът на обрязване да се извършва на осмия ден; тоест, когато детето е било на седем дни, както ние смятаме времето (Бит. 17:10–14; 21:4; вижте гл. 17:10, 11). Обрязването представлявало допускането на детето до заветните отношения. Неговото значение се потвърждава от позитивното изискване то да се извърши (Лев. 12:3). То дори се е извършвало в събота (Йоан 7:22, 23; вж. Фил. 3:5). Обрязването бележило мъжете евреи като членове на избрания народ под теокрацията. Бог взел Авраам и неговите потомци като раса и произходът от Авраам се считал за автоматично превръщане на този човек в поданик на теокрацията. Той нямал избор по въпроса; бил израилтянин, а израилтяните били избраният от Бога народ. Авраамският произход обаче не е гарантирал спасение, както е видно от многократните твърдения в Светото писание (виж Лука 3:8; Йоан 8:33–39; Римляни 2:25–29; 9:4–

8; Галатяни 3:7, 9, 16, 29); въпреки това никой юдеин не можеше да влезе в заветни отношения, без да спазва този обред, който Бог беше определил за Израел.

Тъй като обрязването беше за буквалния Израел знак за заветната им връзка с Бога, така че кръщението е за християните (виж Кол. 2:10–12; виж върху Бит. 17:10), духовните потомци на Авраам (Гал. 3:7, 9, 27–29). Божият избран народ не става наследник на обещанието въз основа на физически произход, а въз основа на лична вяра в силата на Христос да спаси от силата и наказанието на греха (виж Деяния 2:38; 3:19; 8:36, 37).

Те извикаха. Гръцкото може да се тълкува като означаващо, че ще го кръстят или че са започнали да го кръстят на баща му. Приятелите и роднините се събраха, за да се радват със Захария и Елисавета и да споделят с тях радостта от събитието. Очевидно те поеа инициативата в събитията на деня. Някои от тях, несъмнено, бяха членове на свещеничеството и един от тях вероятно е извършил обряда на обрязването. Можем да си представим как обсъждат въпроса за името помежду си и се съгласяват със Захария. Има старозаветен прецедент за приятели и роднини, участващи в именуването на дете (виж Рут 4:17). Като предлагат да кръстят детето на баща му, събраните в дома на Захария и Елисавета следват обичайна процедура и несъмнено смятат, че няма да има възражения срещу това да почетат Захария и да покажат уважение към него. Вероятността Захария по това време да е бил глух, както и ням (виж Лука 1:62) изглежда го е елиминирала от дискусията и решението.

60. Майка му отговори. Очевидно Захария беше информирал Елисавета за инструкциите на ангела относно името на детето им (виж стих 13). Няма доказателства, че Елисавета е говорила тук чрез вдъхновение.

61. Род. Гр. *suggeneia* (виж на ст. 36). Не е имало семеен прецедент за името Йоан. Обикновено първородният син е увековечавал името на бащата или, по-често, това на дядото. Този обичай не само е показвал уважение към предишните поколения, но и е служил за идентифициране на човека, носещ името, с конкретното семейство, към което е принадлежал.

62. Правеше знаци. Времето на глагола в гръцки език показва многократни усилия за разговорайки със Захария.

63. Писалка. Гръцки pinakidion, „малка табличка“; оттук и „писалка“. Думата „таблица“, използвана тук, е староанглийска дума за „табличка“. Ако такава пишеща табличка не е била често срещано оборудване в юдейските домове, вероятно е състоянието на Захария да е направило използването ѝ необходимо в дома му по време на страданието му (вижте на стих 62).

Пишеше, казвайки. Типично еврейски идиом, често използван за въвеждане на пряк цитат (вижте 4 Царе 10:6).

Йоан. Вижте стих 13, 60. Захария буквално пише „Йоан е името му“. Въпросът не подлежеше на по-нататъшно обсъждане.

Те се удивляваха. Вероятно не толкова заради избора на име, колкото заради факта, че Захария се е съгласил с Елисавета да даде това конкретно име на сина си (виж върху стихове 22, 62). Някои коментатори, подкрепени от поне един древен ръкопис (Беза), свързват това твърдение с последващото, а именно развързването на езика на Захария (ст. 64), а не с предходното твърдение. Както и да е, сигурно е, че Захария е започнал да говори „веднага“ след като е написал името „Йоан“ (ст. 64).

В същия миг речта му се възстанови, а без съмнение и слухът му (вижте на стих 62).

В Кодекс Безе и старолатинските ръкописи изреченията от стихове 63 и 64 са подредени в различен ред: „Веднага езикът му се развърза и всички се чудеха, и устата му се отвори.“

64. Освободен. Физическият недъг на Захария вече беше премахнат. Това чудо, случващо се при даването на име на детето, послужи за потвърждаване на раждането на Йоан като изпълнение на видението в Храма близо година по-рано.

Слава на Бога. Беше уместно първите думи на Захария да бъдат думи на хвала на Бога. Докато последните му думи изразяваха съмнение (ст. 18), първите му думи сега бяха израз на вяра. Това би означавало, че месеците му на мълчание са довели до голяма духовна полза. С приглушен глас и чакащ в тишина и смирение пред Бога, Захария откри, че „тишината на душата“ е направила „по-отчетлив гласът на Бога“ (вижте Жизнен архив 363).

65. Страх. Не ужас, а дълбоко религиозно страхопочитание и благоговение (виж на стих 30). Шумно в чужбина. Това предполага продължаване на разговора по темата сред хората.

Хълмиста местност. Тоест, районът около дома на Захария и Елисавета (вижте стихове 23, 39).

66. Какво дете. Или: „Какво тогава ще бъде това дете?“ (RSV).

Ръка Господня. Тук се използва преносно в смисъл на божествено провидение. В Новия завет този израз е специфичен за Лука (виж Деяния 11:21; 13:11), въпреки че се среща често в Стария завет (Съдии 2:15; 1 Царе 18:46 и др.). Други новозаветни писатели обаче използват израза „ръка Божия“ (вж. 1 Петрово 5:6; Римляни 10:21).

67. Изпълнен със Светия Дух. Вдъхновената „песен на Захария“ (ст. 68–79), такава каквато е често наричан, понякога се нарича Benedictus, „Благословен“, от първата му дума в латинската Вулгата от стих 68. Препратката в стих 64 към говоренето и хваленето на Бога от страна на Захария вероятно предвижда тези думи. Песента на Захария е свещеническа по тенор и подходяща за син на Аарон, както песента на Мария е царствена и подходяща за дъщеря на Давид. Фразите предполагат, че Захария е прекарал времето преди раждането на Йоан в

усърдно изучаване на това, което пророците бяха писали за Месията и делото на Неговия предшественик.

Целият химн определено е с еврейски и месиански привкус. Това е хвалебствена песен за Бог, в очакване на предстоящото изпълнение на обещанията, свързани с Месията и Неговото царство. Тя е разделена на две основни части, първата, състояща се от три строфи или станци (ст. 68, 69; 70–72; 73–75), разглеждащи предимно мисията на Месията, а втората, от две строфи (ст. 76, 77; 78, 79), разглеждащи делото на предшественика на Месията. Съдържанието и фразеологията на химна показват близко познаване на старозаветните писания, особено на пророците: стих 68 (Пс. 41:13; 72:18; 106:48), стих 69 (1 Царе 2:10; Пс. 132:17), стих 71 (Пс. 23:5), стих 72 (Пс. 105:8; 106:45), стих 73 (Изм. 2:24; Пс. 105:9; Ер. 11:5; Михей 7:20), стих 76 (Мал. 3:1; срв. Ис. 40:3), стих 79 (Ис.

42:7; Пс. 107:10; вж. Ис. 9:1, 2). В допълнение към тези повече или по-малко директни препратки, има много алюзии към Стария завет.

68. Господ, Бог на Израел. Заветната титла на Бога, чието използване предполага признаване и искрено желание за изпълнението на всички обещания, включени в завет.

Посетил. Гръцки episkeptomai, „да инспектирам“, „да изследвам“, в смисъл на разглеждане на въпрос с цел оказване на помощ. В Матей 25:36 същата дума се използва за посещение на човек в затвора, не толкова в смисъл на отправяне на социално посещение към него, колкото на опит да му се помогне. Тук Захария си представя изпълнението на месианските обещания, дадени на „неговия народ“ от поколение на поколение. Това е особено важно, предвид факта, че сега, в продължение на около четири века, гласовете на каноничните пророци са замлъкнали. По-голямата част от хората несъмнено са казвали в сърцата си: „Дните се простят и всяко видение се проваля“ (Езекиил 12:22). Бог сега „посещава“ Своя народ не в съд, а в милост, за да го избави и изкупи.

Изкупи народа си. Тези думи представляват подразбиращо се съобщение, че Самият Изкупител скоро ще се яви, „за да даде живота Си откуп за мнозина“ (Матей. 20:28). Както често се случва у пророците на Стария завет, тук Захария говори за бъдещо събитие, сякаш то вече е осъществено (виж том I, стр. 27, 28). Божиите обещания са толкова сигурни, че дори тогава Захария би могъл с право да говори за плана на изкуплението като за осъществен факт.

Израел не беше само група от хора, нуждаещи се от спасение от греха (Лука 1:68, 77), но и народ, „избран народ“, нуждаещ се от избавление от враговете си (ст. 71). В миналите поколения Бог често е избавял израилтяните от техните национални врагове, като Египет, Мадиям, Филистия, Асирия и Вавилон. Всъщност, установяването на месианското царство, както е изложено от пророк Даниил (Дан. 2:44; 7:14, 18; 12:1), предвиждаше пълно и постоянно избавление от всички врагове. Но в Божия план избавлението от греха трябва да предшества избавлението от околните народи. Националната гордост обаче накара евреите да мислят за спасението почти изключително като избавление от външни врагове и да забравят необходимостта от избавление от невидими врагове вътрешни. Популярната концепция за Месията като политически спасител не беше изцяло въпрос на грешка; Отчасти това е било случай на неправилно поставен акцент (виж ДА 30, 235), защото Старият завет е изпълнен с предсказания за месианска слава. Юдеите са забравили, че без освобождение от личния грях никога не може да има освобождение от националните врагове. Те са се съсредоточили върху наградите за праведните дела до степен, в която са пренебрегвали самото вършене на правото. Виж том IV, стр. 26-33.

69. Рог. Често срещана старозаветна метафора за сила и мощ (виж 1 Царе 2:10; виж върху 2 Царе 22:3), основана на факта, че бойната сила на рогатите животни, като бикове и овни, е в техните рога. Също така, този израз може би е препратка към шлемовете на воините, които често са били украсени с рога. По този начин „рогът“ започва да представлява неща като личен успех (Пс. 92:9, 10), силата на народите (виж върху Дан. 8:21) и дори божествена сила – „рогът на моето спасение“ (Пс. 18:2). Тук (Лука 1:69) „рогът“ се отнася до самия Месия.

Къщата. Тоест, династичното семейство. Както беше обещано, Месията трябваше да бъде потомък на Давид (виж върху Матей 1:1).

Слуга. Гръцки *pais*, „дете“ или „слуга“ (виж на стих 54).

70. Неговите свети пророци. Пророците от древността всички свидетелстваха за Христос (виж Лука 24:25, 27, 44; Йоан 5:39; Деяния 3:21) и „питаха и изследваха усърдно“, за да разберат какво „означава Духът Христов, който беше в тях“ (1 Петрово 1:10, 11).

От началото на света. Тоест, „от древността“ или „от древността“. Този израз е характерен за Лука (виж Деяния 3:21; 15:18). Първото пророчество за Изкупител е направено в Едемската градина по времето, когато човекът е съгрешил (виж Битие 3:15). Енох насочвал мъжете от своето поколение към Месията (Юда 14, 15) и на всяко следващо поколение Бог изпращал вдъхновени свидетели, за да свидетелстват за сигурността на спасението. Всички те свидетелствали за Христос (виж Деяния 3:21; 1 Петрово 1:10–12).

71. Спасени от нашите врагове. В резултат на прегрешението Израел е служил на един чужд народ след друг – Египет, Асирия, Вавилон, Персия, Гърция и сега Рим. Ужасяващото робство на Рим тежеше тежко върху тях. Разбира се, освобождението от вражеските народи беше необходимо преди установяването на вечното месианско царство (вижте върху стих 74). Всъщност, делото на Месията щеше да достигне кулминацията си в установяването на Неговото царство (вижте върху Дан. 2:44; 12:1; Мат. 25:31–34; Том IV, стр. 29, 30). Междувременно „Божие царство“ трябваше да се установи в сърцата им (вижте върху Лука 17:20, 21). Първо, трябваше да има освобождение от силата на греха (вижте върху Мат. 1:21), а това от своя страна щеше да направи възможно тяхното освобождение от заплатата на греха, смъртта (вижте върху Йоан 3:16; Рим. 6:23). Едва тогава човешките същества щяха да могат да се радват на вечното царство, което Христос дойде да установи. Вижте върху Мат. 4:17; 5:2; вижте върху Том IV, стр. 29, 30.

72. Милост. Божията милост, в известен смисъл „пазена в тайна от началото на света“, сега трябваше да бъде „изявена“ (Рим. 16:25, 26). В продължение на безброй поколения онези, които седяха „в тъмнина и в сянката на смъртта“, чакаха възпалената Божия Милост да насочи „нозете им към пътя на мира“ (Лука 1:79).

Неговият свят завет. „Вечният завет“, както е разкрит на Адам и Ева в Едемската градина, на Ной след Потопа, на Авраам и неговото потомство, и на верните от всички възрасти (виж Бит. 9:16; 17:19; Лев. 24:8; Евр. 13:20). Тук се прави основна препратка към завета, както е даден на Авраам и неговите потомци (Бит. 15:18; 17:4–7).

73. Клетвата. „Клетвата“, за която се говори тук, е тази, дадена от Бог в потвърждение на Неговият завет с Авраам (виж Бит. 22:16–18; Евр. 6:13–18). Това е едно от двете „неизменни неща, в които е невъзможно Бог да лъже“ (Евр. 6:18), а другото е обещанието, което „клетвата“ потвърждава. Като даде на Авраам „клетва за потвърждение“, Бог използва човешки обичай, за да увери Авраам в сигурността на Своето обещание. Вечният завет, планът на спасението, ни дава днес „силна утеха“ и е „като котва на душата, сигурна и непоколебима“ (Евр. 6:18, 19).

74. Служете Му без страх. Контекстът отнася този „страх“ предимно до страх от „нашите врагове“, тоест тираните на езическите завоеватели, чието жестоко и произволно упражняване на власт е било толкова често пречка за поклонението и служението на Бога. При раждането на Йоан и Исус, Цезар и Ирод са били главните „врагове“ на еврейския народ (вижте върху Лука 1:5; Матей 2:1). Вероятно е също така Захария да говори и за преследващия „страх“, който изпълва сърцата и прониква в живота на онези, които не познават „Божия мир, който превъзхожда всяко разбиране“ (Фил. 4:7). Това е страх от мистериозните, непознати сили, които контролират съдбите на човешкия живот, и страх от великия съден ден.

75. В святост и праведност. Вижте Еф. 4:24. Тези два термина могат да се считат за включващи „цялото задължение на човека“ (вижте Екл. 12:13), всичко, което Бог изисква от него (вижте Михей 6:8).

През всичките дни. Онези, които служат на Бога „в святост и праведност“, могат да бъдат уверени на бъдещето. Независимо от несигурността и превратностите на живота, те могат да се радват на мир и сигурност на ума и сърцето. Сред борби и смут те живеят, така да се каже, в самото присъствие на Бог и дишат чистата, ободряваща атмосфера на небето.

76. Пророк на Всевишния. Тук започва основната част от химна на Захария. От благодатта на Господа, в първата част, мислите на Захария се насочват особено към новородения му син Йоан, който е трябвало да бъде предшественикът на Месията, обещания пратеник на Господа. Исус е подходящо наречен „Син на Всевишния“ (ст. 32), а Йоан – „пророк на Всевишния“. Христос свидетелства, че Йоан е „повече от пророк“ (Матей 11:9); всъщност, той е бил, в известен смисъл, най-великият от всички пророци (вижте върху Лука 1:15, 17).

Пред лицето Господне. Конкретните предсказания на Исаия (гл. 40:3) и Малахия (гл. 3:1) по-късно бяха твърдени от Йоан, че се отнасят за него самия (виж Йоан 1:23; вж. Мат. 11:10; Лука 3:4). „Господ“ очевидно е Месията и следователно Христос е отъждествен, поне в този случай, с Йехова (Господ; виж том I, стр. 172) от Стария завет (Ис. 40:3).

Пригответи пътищата му. Това беше задачата на Йоан Кръстител. Той трябваше да пригответи сърцата и умовете на хората за Месията, като насърчава интереса към пророчествата относно Него, като потвърждава, че е дошло времето за изпълнението на тези пророчества, и като призовава за „покаяние“, чрез което хората биха могли да се квалифицират за гражданство в царството на Месията.

77. Познание за спасението. В самата природа на нещата е заложено знанието да предшества вярата, защото „как ще повярват в Този, за Когото не са чули?“ (Рим.

10:14). Вярата в Исус изисква интелигентно разбиране на фундаменталните факти и принципи на плана на спасението. За да вярва, човек трябва да има нещо, в което да вярва, и главната цел на служението на Йоан е била да положи солидна основа за вярата, че Исус от Назарет наистина е обещаният Месия, „Божият Агнец“, „Божият Син“ (Йоан 1:36, 34). Месията е този, който носи „опрощение“ на „греховете“ (виж Матей 1:21; 26:28); Неговият предшественик е този, който донесе познание за греха. Тук Лука ясно показва, че „спасението“, за което той говори, е лично спасение на индивида, а не политическо спасение на нацията. Поради липса на спасително знание хората са „унищожени“ – не защото не са го чули, а защото го отхвърлят (виж Осия 4:6).

78. Нежна милост. Буквално „недра на милостта“ (виж Фил. 2:1; Кол. 3:12). Гърците са смятали „недрата“, което означава корем, за седалище на емоциите – на гняв, безпокойство, съжаление и любов.

Зора. Гръцки anatolē, „изгрев [на слънцето или звездите]“ или „изток“, т.е. мястото на изгрева. Терминът е често използван в Новия завет в последния смисъл (виж Мат. 2:1; 8:11; 24:27; Откр. 7:2; 16:12; и др.). Сред древните народи на Изтока, както и сред ориенталците днес, изтокът е кардиналната точка на компаса, позицията на почит и уважение.

Някои коментатори отнасят думата anatolē, „издигащ се“, към „клон“, който е трябвало да „израсне от“ „корените“ на Давид (виж Исая 11:1–4; Йеремиа 23:5). Вярно е, че думата anatolē може да се използва по този начин; всъщност тя се използва в този смисъл в LXX (Йеремиа 23:5). Контекстът на Лука 1:78, 79 обаче ясно показва, че Захария тук говори за изгрева на слънцето, а не за растежа на растение. Сравнете превода: „Денят ще ни осени отгоре, за да осветли онези, които седят в тъмнина и в сянката на смъртта“ (ст. 78, 79). Малахия говори за Христос като за „Слънцето на правдата“ (Малахия 4:2; вижте ДА 22, 463, 464).

Посетил е. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за четене на „ще посети“ (вж. на стих 68).

79. Светлина. Езикът на този стих е ясно основан на месианското пророчество за Исая 9:2. Светлината винаги е била символ на божественото присъствие (Жан. 464), на Този, Който обитава „в светлината, до която никой човек не може да се доближи“ (1 Тим. 6:16; виж върху Бит. 3:24; Лука 1:78). Исус каза: „Аз съм светлината на света; който Ме следва, няма да ходи в тъмнината, но ще има светлината на живота“ (Йоан 8:12; виж гл. 12:36). Нашият Спасител е „истинската светлина, която осветява всеки човек, който идва на света“ (Йоан 1:9). Матей прилага думите от Исая 9:1, 2 към Христос (гл. 4:14–16). Радостта от спасението принадлежи на онези, които „ходят в светлината“ (1 Йоан 1:7), защото техният път е „като сияеща светлина, която свети все по-силно и по-силно до свършен ден“ (Притчи 4:18). Вижте върху Йоан 1:4–9.

Седят в тъмнина. Тези, които образно седят в тъмнина, очевидно го правят, защото Не могат да видят накъде да ходят. Те се нуждаят от „светлината“, която да насочва краката им „към пътя на мира“. Хората седяха, така да се каже, неутешени, с копнежни очи, очакващи идването на Светлината на живота, чието идване щеше да разсее тъмнината и да изясни мистерията на бъдещето (вижте ДА 32). В продължение на 4000 години земното небе беше тъмно от зловещите облаци на греха и смъртта и сега, от векове, никаква пророческа звезда не се беше появила през мрака, за да води пътниците на земята през пустините на времето в търсенето им на Княза на мира (вижте ДА 31). Ние също ще се окажем неутешени, с празен и непълен живот, освен ако Зорницата не изгрее в сърцата ни и не разпръсне в живота ни светлината на вечния ден (вижте 2 Петрово 1:19).

Сянка на смъртта. Вижте върху Пс. 23:4. Смъртната присъда е наложена на всички хора, както резултат от греха (виж Рим. 6:23). Но „както в Адам всички умират, така и в Христос всички ще оживеят“ (1 Кор. 15:22). „Изкупените от Господа от ръката на ..., от когото е изкупил врага“, „се скитаха в пустинята по самотен път“ и седяха „в тъмнина и в сянката на смъртта“, докато Спасителят „ги изведе от тъмнината и сянката на смъртта“ и „ги поведе по правия път“ (Пс. 107:2, 4, 10, 14, 7).

Напътствай нозете ни. Захария се причислил към онези, чиито нозе Месията щел да „насочи... към пътя на мира“.

Път на мира. Тоест, пътят на спасението, пътят, чрез който онези, които грехът е направил врагове на Бога, могат отново да бъдат в мир с Него (Рим. 5:1, 10; 2 Кор. 5:18; Еф. 2:16). Христос, Князът на мира, постигна това, като извърши „примирение за греховете на народа“ (Евр. 2:17). „Бог беше в Христос, примирявайки света със Себе Си“ (2 Кор. 5:19). „Голям мир имат онези, които обичат Твоя закон“ (Пс. 119:165). Христос дойде, за да ни даде мир, какъвто светът не познава и не може да предложи (Йоан 14:27). Този „Божий мир, който никой ум не може да предложи“, ще пази „сърцата и мислите ни в Христос Исус“ (Фил. 4:7). Когато Христос влиза в сърцето, това винаги е с думите: „Мир ти“ (Лука 24:36). Така, подходящо, завършва песента на Захария. Вижте върху Йоан 14:27.

80. Детето порасна. Предимно препратка към физическия растеж (вж. гл. 2:40, 52).

подобно твърдение беше направено и относно детето Самуил (виж 1 Царе 2:26).

Укрепнали духом. Тоест, в интелект и морално възприятие (вижте 1 Царе 2:26; Лука 2:40, 52). Симетричното развитие на физическите, умствените и моралните сили е добре илюстрирано в живота на Йоан, защото родителите му са го отгледали „в наставлението и увещанието Господне“ (Еф. 6:4). По подобен начин, наша привилегия днес е да живеем в общение с Бога, така че „и ние да очакваме божественият Дух да оформя нашите малки, дори от най-ранните им моменти“ (Живот в 512). Вижте върху Лука 1:15, 24; 2:52.

Пустини. „Пустините“, в които Йоан е прекарал по-голямата част от времето си „до деня на явяването си“, обикновено се наричат „пустинята Юдея“ (виж Матей 3:1; и др.). Този полусух, див, суров и ненаселен регион се намира между Мъртво море и билото на планинските планини на Южна Палестина и представлява източните склонове на веригата. Вероятно това е регионът, където Христос по-късно е постил 40 дни и е размишлявал върху житейската си мисия. Юдейската пустиня е била в непосредствена близост до Хеврон, евентуалният дом на Захария и Елисавета (вижте върху Лука 1:23, 39). Въпреки че някои от есеите, строга, аскетична секта на юдаизма, са поддържали уединени колонии в тази пустинна област, няма исторически доказателства за мнението, че Йоан е станал есеин (вижте върху Матей 3:4). Домът на пророк Амос е бил в близост до Текоа, малък град, разположен близо до границите на тази пустинна област (вижте върху Амос 1:1).

В по-късни години Йоан приема назорейския обет, даден от родителите му от негово име при раждането му (Жан. 102). Изглежда вероятно родителите му, които вече са били в напреднала възраст по време на раждането му (виж стих 7), да са починали, когато Йоан е бил още младеж. Изглежда също, че той се е установил в пустинната самота не след дълго. Самотата е била за Йоан по-добър учител от най-добрия равин, който Йерусалим можел да предложи, а пустинята - по-добре оборудвана училищна стая от двореца на Ирод или дворовете на Храма. Равинските училища биха го направили неподходящ за неговата задача (Жан. 101). Както само тихите води могат да отразяват звездите, така само сърце, необезпокоено от вълните и водовъртежите на този свят, може да отразява перфектно светлината на „Звездата“, която е дошла „от Яков“ (Числа 24:17). Йоан избра за свое обиталище място, където всеки друг глас освен този на Бога беше заглушен и където можеше в тишина да чака пред Господа. Именно там, в уединението на пустинята, тишината на душата му правеше гласа на Бога по-ясен (виж ДА 363). Там той водел сравнително уединен живот, докато не дошло времето да започне общественото си служение.

Както пустинята е била великата Божия класна стая за обучение на водачи като Моисей, Амос и Йоан Кръстител, така и преживяванията в пустинята могат да предоставят благоприятни възможности за настройване на душата към Небето. Спокойствието на душата, което идва...

Прозрението за невидимите неща е подготовката, необходима на онези, които Бог избира днес, за да подготвят пътя за идването на Исус. Съвременният живот не е благоприятен за размисъл върху волята и пътищата на Бог, както са разкрити в Неговото Слово и в Неговите провиденчески отношения с нас. Освен ако не намерим време да избягаме от шума на света и да се затворим с Бога, тихо чакайки пред Него, може никога да не чуем Неговия „тих, мек глас“, който говори на душите ни (Жан. 363; вж. 1 Царе 19:12). Нашата цел трябва да бъде да прекарваме все по-малко време със земните неща и да посвещаваме все повече време на ходене с Бога, както е правил Енох в древността. Подобно на Йоан, ние трябва да насочим вниманието си към „нещата горе, а не към нещата на земята“ (вижте Кол. 3:2).

Показване. Гръцки *anadeixis*, „посочване“ или „публично излагане“. *Anadeixis* често се използва от класическите писатели, когато говорят за встъпването в длъжност на назначените на публични длъжности, както и за освещаването на храмове. Лука използва свързания глагол, *anadeiknumi*, по отношение на назначаването на седемдесетте (гл. 10:1). Йоан е от свещенически произход и както е предвидено в Моисеевия закон, свещеникът е трябвало да поеме служението си на около 30-годишна възраст (виж върху Числа 4:3). Вероятно е „показването“ на Йоан да е станало, когато е бил на около 30 години, както е било с Исус, когато е започнал служението си (виж върху Лука 3:23).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

5–23DA 97–99

6, 8, 9, 11 ДА 97

13 ДА 231

13–15Te 292

13–19DA 98

14, 15 CD 225; MH 379

15 DA 100, 149, 219; ML 329; Te 91, 269; 3T 62

15–17CT 445; FE 447

17 DA 101; EW 155, 259; 3T 61; 6T 233

20 DA 99; EW 24

22, 23 DA 99

32, 33 DA 81; GC 416; PP 755

35 ДА 24

38 ДА 98

46, 47 7T 87

53 DA 268; MH 75

57–80DA 99–103

64–66DA 99

65 ДА 97

67 DA 100

72–74DA 103

76 ДА 97

76–79DA 100

76–80CT 445; FE 448

78, 79 MX 423

79 9T 60, 64

80 ДА 100, 101; 8T 221, 331

ГЛАВА 2

1 Август преброява цялата Римска империя. 6 Рождество Христово. 8 Един ангел разказва за него на пастирите: 13 мнозина пеят хваления на Бога за това. 21 Христос е обрязан. 22 Мария е очистена. 28 Симеон и Анна пророкуват за Христос: 40 който расте в мъдрост, 46 разпитва в храма с учителите, 51 и е послушен на родителите си.

1. В онези дни. [Раждането на Исус, Лука 2:1–7. Вижте Рождество Христово; синопсис на живота на Христос, насока за хронология на Христовото раждане, Хронологията на Лука 3:1, 2, Царуването на Иродите, Продължителността на Христовото служение, Началото на галилейското служение, Служението на нашия Господ, Разпятието във връзка с Пасха, Страстната седмица и Възкресението до Възнесение, и Палестина под управлението на Иродианите.] Тоест, скоро след раждането на Йоан Кръстител. Исус е роден около шест месеца след Йоан (вижте гл. 1:26, 56, 57).

Указ. Този „указ“ произхожда от имперски Рим (DA 44). С оглед на факта, че Тъй като никой светски историк от онова време не споменава този указ, критичните изследвания дълго време предполагаха, че Лука сигурно е сгрешил. Съвсем наскоро обаче папируси и надписи подкрепят разказа на Лука по отношение на всеки съществен факт, посочен в стихове 1–3. От официалните записи на Август (Res Gestae Divi Augusti i. 8) е известно, че Август е направил поне три общи проучвания на Римската империя по време на управлението си – през 28 г. пр.н.е., 8 г. пр.н.е. и 14 г. сл.н.е. Никое от трите не съвпада с това, за което говори Лука, но е напълно възможно напрегнатата политическа ситуация в Палестина и ожесточената еврейска война... Съпротивата срещу римското данъчно облагане забави изпълнението на царския едикт в тази част на империята. Всъщност, подобни проучвания или преброявания са провеждани и в други части на империята, които не са провеждани по времената, посочени по-горе, като например преброяването от 12 г. пр.н.е. в Галия. Заслужава да се отбележи, че нито езическите, нито еврейските критици, като Целз и Порфирий, са оспорили точността на Лука по този въпрос. Дори от онези, които не приемат Лука за вдъхновен писател, той е признат за способен и надежден историк (вижте гл. 1:1–4). Не е вероятно толкова внимателен писател небрежно да се изложи на критика, като представи погрешно добре познати съвременни факти. Вижте стр. 241, 242; „Синопис на живота на Христос“, „Намекителна хронология на раждането на Христос“, „Хронологията на Лука 3:1, 2“, „Палестина под управлението на Иродианите“.

Цезар Август. Император на Рим от 27 г. пр.н.е. до 14 г. сл.н.е. (виж стр. 37, 38, 238; The Хронология на Лука 3:1, 2, Царуването на Иродите и Палестина под управлението на Иродианите). Август (титла; наречен Октавиан), правнук на Юлий Цезар, убит през 44 г. пр.н.е. Указ, издаден под негово ръководство, изглежда има негово одобрение, дори и да не е издаден от него лично.

Свят. Гръцки οἰκουμένη, „обитаемият свят“, тук вероятно по-точно „цивилизованият свят“, за разлика от варварския или неримския свят. Различни римски писатели като Полибий и Плутарх използват οἰκουμένη в този смисъл.

Обложен с данък. Гръцки ἀρογραφῶ, „отписвам“, „копирам“, „регистраiram“ или „записвам“ (виж DA 44, където е използвана думата „записване“). Думата „апограф“ не се използва правилно за данъчно облагане,

1 Никъл, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Лука 1:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

но на това, което днес бихме нарекли преброяване. В древността обаче преброяването обикновено е включвало регистрация на имущество, както и на имена, и е било често извършвано като основа за налагане на данък върху собствеността. Следователно терминът може да означава, макар и да не обозначава изрично, данъчно облагане.

2. Първо. Гръцко *prōtos*, понякога използвано там, където гр. *proteros*, „по-рано“, може да е очаквано (виж Йоан 1:15, 30; 15:18; 1 Йоан 4:19; и др.). Възможно е, макар и граматически донякъде трудно, *protos* да се използва в този смисъл тук. Лука използва наречна форма *prōton*, която обозначава, че едно нещо се е случило „първо“ в смисъл на „преди“ или преди друго (виж гл. 6:42; 9:59; 21:9; и др.).

Както и да е това, вече не е възможно да се съмняваме, че Лука е прав, като твърди че при Август е било извършено преброяване или данъчно облагане на цялата Римска империя. По този начин Лука е реабилитиран като точен историк. В коментар към стих 2, Международният критичен коментар отбелязва: „Точността на Лука е такава, че би трябвало да изискваме много силни доказателства, преди да отхвърлим което и да е негово твърдение като безспорна грешка.“

Кириний. Сентий Сатурнин е бил управител на римската провинция Сирия от 9 до 6 г. пр.н.е., а след него идва Квинтилий Вар, който остава на поста си до известно време след смъртта на Ирод през април 4 г. пр.н.е. Цирений (Квириний) заема този пост през 6 г. сл.н.е. (Йосиф Флавий, *Древности* xviii. 1.1), въпреки че не е известно колко време преди това е служил в Сирия. Вижте стр. 241.

3. Всеки в своя град. Сред римляните вероятно е било достатъчно всеки мъж да се регистрира в града, в който е пребивавал по това време, а не в града на рода си. Известно е, че обичайното римско „записване“ по градове не винаги е било спазвано в провинциите. Например, галите са били „записвани“ по племена. Съществуващ декрет, разрешаващ римско преброяване в Египет, изисква хората да се регистрират по местоживее (вижте библиографския запис за Caird, стр.

265). Предвид факта, че племенната генеалогия е означавала толкова много за евреите, е напълно възможно Ирод Велики да е решил „записването“ по племена като най-добрата процедура за своето царство. Във всеки случай, споменаването на този момент е косвено свидетелство, сочещо Ирод като този, чрез когото римският указ е бил изпълнен в Юдея, а също така потвърждава надеждността на разказа на Лука.

4. Йосиф също отишъл. Вдъхновението не казва нищо относно това дали Йосиф и Мария са били наясно с факта, че пророчеството е сочело Витлеем като мястото, където е трябвало да се роди Месията (вижте стих 5). Лука просто посочва спазването на указа на Август като причина за пътуването.

Градът на Давид. Наречен така, защото този град е бил домът на предците на Давид (виж 1 Царе 17:12, 58), а той е бил най-видният му гражданин.

Витлеем. Вижте върху Бит. 35:19; Мат. 2:1. Градът е на 8 км южно от Йерусалим и, подобно на Назарет, сега е населен предимно от арабски християни. Съвременното му име е Бейт Лам.

Домът и родословието. Въпреки че тук твърдението се отнася изключително за Йосиф, то е ясно е, че Мария също е била от „дома и рода“ на Давид (виж върху Матей 1:16, 18; Лука 1:27; вж. ДА 44).

5. С Мария. Не е посочен мотивът, който е накарал Мария да придружи Йосиф. Нито римският, нито юдейският закон са изисквали тя да отиде. Според римския закон жените е трябвало да плащат

данъка, но не е необходимо да се явява лично. Възможно е Мария, знаейки, че раждането на детето ѝ е близо, да е знаела също, че пророчеството сочи Витлеем като негово родно място (Михей 5:2) и умишлено да е придружила Йосиф. Възможно е те да са възнамерявали да се установят във Витлеем (вижте ДА 66). Отново, възможно е нейното отиване да е било продиктувано от Светия Дух.

Фактът, че не са могли да намерят място за настаняване във Витлеем, може да означава, че не са притежавали собственост там. В Лука 2:39 Назарет е наречен „тяхен собствен град“. Във Витлеем и двамата са били чужденци, „бездомни“, „непризнати и неуважени“ (Жан Жак 44).

Съпруга. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на тази дума. Мария вероятно нямаше да пътува с Йосиф, ако не бяха женени.

Матей намеква, че Йосиф се е оженил за Мария веднага след като ангелът му е заповядал да го направи (гл. 1:24) и следователно преди пътуването до Витлеем (виж гл. 2:1).

6. Дните се изпълниха. Тоест, според обещанието на ангела към Мария (гл. 1:31). Това беше около шест месеца след раждането на Йоан Кръстител (гл. 1:36, 39, 56, 57; вижте гл. 1:39). Точната година и сезон на раждането на Христос не са известни.

Относно годината виж стр. 240-242, а за времето на годината виж гл. 1:57; 2:8.

7. Първороден. Гръцки *prōtotokos* (виж върху Мат. 1:18, 25; срв. върху Лука 1:35). Няма преки доказателства дали Мария е родила други деца след раждането на Исус (виж върху Мат. 1:25), въпреки че фактът, че Исус, на кръста, е предал майка Си на грижите на Йоан, прави да изглежда малко вероятно тя да е имала други деца, живи по това време (виж върху Йоан 19:26).

Пелени. По-скоро „повиваща лента“. Еврейските деца при раждането са били измивани във вода, натривани със сол и увивани в „пелени“ (вижте Езекиил 16:4).

Това бяха ленти плат, хлабаво увити около тялото и крайниците на бебето.

Според обичайния обичай бебето се полагало диагонално върху квадратно парче плат, като два ъгъла били сгънати около тялото му, единият върху краката му, а другият под главата му. Това се държало на място с ръце, свободно увити около външната страна.

Ясла. Не можеше да се намери по-скромно място, където да се положи бебето Исус; никой човек не може да каже, че е имал по-малко щастлив старт в живота. Бедни на богатствата на този свят (виж на стих 24), Йосиф и Мария въпреки това бяха богати на вяра. Една традиция, възникнала няколко века по-късно, определя мястото на Рождество като пещера в околностите на Витлеем. Мястото обаче е било „груба сграда“, където са били „подслонявани“ животните (Жан Жак 44). Смята се, че волът и магарето, обикновено въвеждани от художниците в картините на Рождество Христово, са внушени от Исаия 1:3.

Нямаше място. Просто защото ханът вече беше пълен с гости. Не се подразбираше никаква мисъл за негостоприемство от страна на ханджията. Вероятно е огромното мнозинство от еврейските жители на Палестина по това време да са били потомци на Юда, Вениамин или Левий. Следователно, местата за настаняване в цяла Юдея несъмнено са били обложени с данъци до краен предел.

Хан. Гръцки *kataluma*, „място за настаняване“ или „хан“. Вероятно тук е малък ориенталски хан или кервансарай, който обикновено се състоеше от стаи с изглед към покрита веранда, обграждаща централен двор. Пътниците или са били в една от стаите, или са заемали няколко квадратни метра, отредени им на пода на покритата веранда. Животните и багажът на пътниците е можело да се държат в двора.

8. Пастири. [Провъзгласяването на пастирите, Лука 2:8-20. Вижте Рождество Христово.] Тези прости, но благочестиви мъже прекарваха тихите часове на нощта, разговаряйки помежду си за обещания Месия и молейки се за Неговото идване (вижте ДА 47). Те очевидно бяха сред

онзи малък, но верен брой, който чакаше „утехата на Израил“ (ст. 25) и „очакваше изкупление в Йерусалим“ (Лука 2:38; виж върху Матей 1:18; Лука 2:25, 26, 38).

Именно на такива хора Небето дава светлина и истина.

Само онези, които „гладуват и жадуват за правда“, могат да очакват да бъдат „наситени“ (Матей 5:6). Само онези, които търсят светлина и истина, ще ги намерят (вижте Матей 7:7; Евреи 9:28). Няма значение колко скромно е нашето положение в живота, най-важното е да ценим в сърцата си „тази блажена надежда“ (Тит 2:13).

Водачите на Израел, неверни на доверието си, бяха отхвърлени в полза на група смирени и благочестиви пастири. Дори когато свещениците и равините в Йерусалим чува вестта за посещението на ангелите при пастирите, те отказаха да повярват. За разлика от пастирите, те не отидоха във Витлеем, за да разследват, и нарекоха разказа празна история (вижте DA 63).

Пребиваване. Ако се е спазвал обичайният обичай, пастирите са живели на полето денем и нощем. Това ясно показва, че сезонът е бил след априлските дъждове и преди ноемврийските дъждове (виж том II, стр. 108, 110), сезонът, когато овцете обикновено са били държани на открити полета. Зимите са студени и влажни в планинските райони на Юдея и ако е било зима, пастирите са щяли да потърсят подслон от силните зимни дъждове за себе си и стадата си. Като се имат предвид всички доказателства относно времето на раждането на Христос, изглежда, че поставянето на раждането през есента на годината би се вписвало най-добре в хронологичния модел на контекста. Това обаче не изключва възможността раждането да се е случило в друг сезон. Вижте гл. 1:57.

Едва през IV век от християнската ера 25 декември започва да се отбелязва като рождения ден на Христос. Според юлианския календар това е датата на зимното слънцестоене, когато слънцето се обръща на север. В езическите земи този сезон се отбелязва с празнични тържества, известни сред римляните като Сатурналии, провеждани в чест на прераждането на различни слънчеви божества. Именно в Западната църква раждането на Христос за първи път се свързва с този езически празник.

Пазене на стража. Буквално „наблюдаване на стражи“, множественото число вероятно показва, че Пастирите се редуваха. Тези ниви бяха същите, където Давид беше пасъл стадата на баща си (виж ДА 47). В близост до Витлеем се намираше „кулата Едар“, буквално „кулата на стадото“ (виж върху Бит. 35:21; вж. Михей 4:8). Според преданието, тук са се събирали стада, предназначени за жертвоприношение в Храма в Йерусалим. Възможно е пастирите, на които са се явили ангелите, да са „бдели“ над стада, вече отделени за тази цел.

9. Ангелът. По-скоро „ангел“. Тази важна мисия би могла най-подходящо да бъде поверено на водача на ангелското войнство, Гавраил (виж DA 780; виж на гл. 1:19).

Стигна до тях. Може би ангелът е бил на малко по-високо във въздуха над пастири. Възможно е първото забележка на пастирите за идването му да е била появата му непосредствено пред тях.

Слава. Гръцко *doxa*, тук, предимно „блясък“, вероятно сравнимо с по-късното проявен на планината на преображението (гл. 9:31, 32). Вижте върху Рим. 3:23.

Те се уплашиха много. Тоест, „те се уплашиха много“, както може да се счита за естествено в случай, когато завесата между хората и невидимия свят се разделя. В старозаветните времена хората, на които са се явявали ангели, понякога са смятали ангела за предвестник на смъртта (Съдии 6:22, 13:21, 22). Този ангел дошъл, за да възвести избавление и радост (виж Лука 2:10).

10. Не бой се. Вижте гл. 1:13.

Нося... блага вест. Гръцки euaggelizō, „да провъзгласявам блага вест“ или „да обявявам радостна вест“. Нашите думи „евангелист“, „евангелизирам“ и „евангелизъм“ произлизат от тази гръцка дума. В този смисъл евангелистите са „евангелисти“. От самото си начало християнството е провъзгласявало „блага вест“ или „блага новина“, „благата новина“ или „евангелието“ на изкупителната любов, на спасението.

До всички хора. Според апостолското поръчение, учениците трябвало да „проповядват на всички народи“ евангелието на спасението (Матей 28:19).

11. Градът на Давид. Вижте стих 4. Христос е роден в точното време (вижте Галатяни 4:4) и на точното място (вижте Михей 5:2).

Спасител. Гръцки Sōtēr, титла, съдържаща същата идея като личното име „Исус“ (виж върху Матей 1:1, 21).

Христос Господ. Облечен не вече в небесната слава, а в пелени дрехи“ (ст. 7, 12), детето на Мария въпреки това беше „Христос Господ“ (вж. Евр. 1:6). Титлата отъждествява Христос с „Господаря“ на старозаветните времена (виж РР 366; ДА 52; виж върху Лука 1:76) и би била еквивалентна на израза Месия Йехова (виж върху Матей 1:1; виж Том I, стр. 172).

12. Знамение. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването „знамението“. Както е използвано в Писанията, „знамението“ не е непременно чудотворно (вж. Исаия 7:14). „Знамението“, дадено на пастирите, е било средство за идентификация. Появата на Витлеемското Младенче би била обратна на това, което пастирите са очаквали, предвид техните възвишени представи за Месията.

Пелени. Вижте стих 7.

13. Изведнъж. Безброй тълпи от ангели се събраха над хълмовете на Витлеем, очаквайки ангелското известие за раждането на Спасителя.

Мъж. Гръцки stratia, „армия“, „войство“ или „банда“, често срещан военен термин, тук отнасящ се до редиците на ангелското войнство (вижте върху Пс. 24:10; Исус Навин 5:14).

14. Слава на Бога. Планът на спасението произлиза от Бога и е уместно както ангелите, така и хората да Му отдават слава и хвала. В тази песен на ангелите „слава“ е поетично балансирана с „мир“, „Бог“ с „хора“ и „най-висшият“ със „земя“. Планът на спасението помирява Бога и хората, като по този начин носи мир на хората и слава на Бога.

Мирът може да дойде само когато Божията воля се „изпълнява и на земята, както е на небето“ (Матей 6:10).

Мир, добра воля към човешките. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването „мир“ сред хора с добра воля“, тоест хора, които са благосклонни към Бога и своите близки (вижте върху Михей 6:8; Матей 22:36–40). Според ръкописите, на които е базиран KJV, става дума за изразената „добра воля“ на Бог към хората; според другите това е за ефективната „добра воля“ на Бог, действаща в хората.

Христос е „благата воля“ на възплътения Бог. Той е „Князът на мира“ (Исаия 9:6), Този, Който прогласи: „Мир ви оставям, Моя мир ви давам... Да се не смущава сърцето ви, нито да се страхува“ (Йоан 14:27). В резултат на Неговото идване е наша привилегия да „имаме мир с Бога чрез нашия Господ Исус Христос“ (Римляни 5:1). „Той е нашият мир“ (Ефесяни 2:14). Това е „Божият мир“, който пази нашите „сърца и мисли чрез Христос Исус“ (Фил. 4:7).

15. Това се случи. Вижте гл. 1:8.

Да тръгваме сега. В умовете на пастирите не остана никакво съмнение относно истинността на посланието на Гавраил. Те действаха веднага. Сравнете тяхната вяра с колебанието на Захария (вижте гл. 1:18, 20).

16. С бързане. Овчарите не можеха да се задоволят, докато не се уверят сами обещаият „знак“, потвърждаващ думите на ангела.

17. Разгласена навън. Вече не беше възможно за пастирите да скрият светлината това, което беше излято в сърцата им, отколкото слънцето да престане да свети. Благата новина беше твърде добра, за да бъде пазена за тях. В крайна сметка, новината за посещението на ангела при пастирите достигна до ушите на свещениците, старейшините и равините в Йерусалим, но те я отнесоха като недостоеен за внимание (Жан Жаклин 62). Тези водачи смятаха, че със сигурност Бог не би могъл да ги подмине, религиозните учители на нацията, в полза на една груба група презрени пастири (вижте Матей 2:4)! Всички, които днес откриват Христос, роден отново в сърцата си, ще, подобно на пастирите от Витлеем, разгласят благата новина на другите.

19 Пазено. Силата на гръцкия израз показва, че Мария е продължавала да пази тези неща в себе си сърцето; тоест, тя пазеше тези случки живо в паметта си. За разлика от овчарите обаче, тя не разказваше на всички, които срещаше, за чудесните неща, които се бяха случили.

Размишляваше върху тях. Буквално „събра ги заедно“. Мери размишляваше върху различните събития, свързани с раждането на Христос, сравнявайки всяко с останалите, за да разбере по-добре значението на всички. Тя не само живо си спомняше думите на Гавраил към нея, но ги сравняваше и с разказа на пастирите.

21. Осем дни. [Обрязването, Лука 2:21.] Тоест, на осмия ден, включително деня на раждането (вижте на гл. 1:59).

Обрязване. За Авраам „знакът на обрязването“ беше „печат“ на „праведността“, която беше негова чрез „вяра“ (Рим. 4:11). Обрязването представляваше допускане до привилегиите и отговорностите на заветните отношения; то беше залог за послушание. Сега Христос, Авторът на завета и на неговия видим знак, обрета на обрязването (PP 373, 396), преминава през обрета и по този начин попада под условията на завета, представен от него. Той е роден „под закона“ (Гал. 4:4) и е подчинен на неговите изисквания.

Наричан Исус. Вижте Матей 1:1. Мъжките деца са били именувани по време на обрязването. (вижте Лука 1:59–66). Ангел Гавраил беше информирал както Мария, така и Йосиф, че името на детето трябва да бъде Исус (Матей 1:21; Лука 1:31).

22. Нейното очистване. [Представяне в храма, Лука 2:22–38. Вижте Детство и младост на Исус.] Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването „тяхното очистване“. Думата „тяхните“ може да се отнася до Исус и Мария или до Йосиф и Мария. Ако думата „тяхните“ включва Исус, това вероятно е в смисъл, че Неговото посвещение в Храма е било тясно свързано с нейното очистване. Ако включва Йосиф, това вероятно е в смисъл, че като глава на домакинството, той е бил отговорен за изпълнението на ритуалните изисквания от страна на Мария. Изглежда най-естествено местоименията „тяхните“ и „те“ (включително Йосиф) да се отнасят до едни и същи лица. Левитският кодекс постановява, че времето на „нечистота“ на майката за мъжко дете е 40 дни, а за женско дете - 80 дни (вж. върху Лев. 12). През това време тя трябвало да си остане вкъщи и да не участва в публични религиозни обреди. Майката, а не детето, се нуждаела от „пречистване“. И майката, и детето трябвало да се явят в Храма за „пречистването“ на едното и представянето на другото. Следователно това водело до двойна цел

Йосиф, Мария и Исус отишли в Йерусалим по този повод, на разстояние от около 8 километра. Това посещение очевидно се е случило преди посещението на влъхвите, защото след това Йосиф и Мария едва ли биха се осмелили да посетят Йерусалим. Освен това, те напуснали Витлеем за Египет почти веднага след посещението на влъхвите (вижте Матей 2:12-15).

Според закона. Роден „под закона“ (Гал. 4:4), Христос се подчинява на законите, които самият Той е дал на Моисей 1500 години по-рано (РР 366, 373; вижте върху Лука 2:21). Като заместник на човека, е било необходимо Христос да „се съобразява със закона във всяко едно нещо“ (ДА 50). Интересно е да се отбележи, че думата „закон“ се появява пет пъти в тази глава (ст. 22, 23, 24, 27, 39) и само четири пъти в останалата част от книгата на Лука.

Да го представи. Всяко първородно мъжко дете трябвало да бъде посветено на Господа. Това се правело в знак на признание за Божието обещание да даде Своя Първороден, за да изкупи човека, и в памет на и в знак на благодарност за избавлението на първородния по време на Изхода (вижте Изх. 13:2, 12; Числа 3:12, 13). Първородният трябвало да бъде откупен или изкупен обратно чрез парично плащане, като уговорената сума била 5 шекела (Числа 18:15, 16). Тази сума представлявала приблизително 20 римски денария или еквивалент на 20-дневна заплата на работник (вижте стр. 49).

23. Както е писано. Вижте Изх. 13:2, 12, 15.

Всеки мъж. Вижте стих 22.

24. Жертва. За „пречиштането“ на Мария (виж на стих 22).

Гургулицы. Вид гълъб. Ако Йосиф и Мария бяха в по-заможное положение, щяха да донесат агне за всеизгаряне (виж Лев. 12:6).

Вместо това, те донесоха приноса на бедните, като едната птица беше за всеизгаряне, а другата за жертва за грях (виж Лев. 12:8; виж върху Лев. 1:14; 5:7).

25. Симеон. Традицията, която отъждествява този възрастен светец с равин Симеон, син на Хилел и баща на Гамалиил, е неоснователна. Равин Симеон става председател на Синедриона през 13 г. сл. Хр. , около 17 или 18 години след раждането на Исус. Но Симеон от Лука 2 очевидно вече е бил на възраст (ст. 26, 29), както се подразбира от факта, че му е било дадено уверението, че ще доживее да види Месията.

Праведен и благочестив. Симеон беше „благочестив“ или благочестив по сърце по отношение на задълженията си към Бога и „праведен“ в поведението си към ближните си (виж върху Михей 6:8; Матей 22:36-40).

Чакайки. Симеон очевидно е принадлежал към групата на смирените и благочестиви търсачи Писанията, като Захария и Елисавета (гл. 1:6, 67), Йосиф (Мат. 1:19), Мария (Лука 1:28), пастирите (Живот 47), Анна (Лука 2:37), мъдреците (Мат. 2:11; Живот 59), Йосиф от Ариматея (Марк 15:43) и няколко други (2:38). Именно на тези верни, които очакваха Месията, Небето откри появата на Месията (вж. Евр. 9:28). Наша привилегия днес е да очакваме „тази блажена надежда и славното явяване на великия Бог и нашия Спасител Исус Христос“ (Тит 2:13).

Утехата на Израел. Този израз е бил част от често срещана еврейска молитвена формула: „Да видя утехата на Израел“, което означава „Да доживее да видя Месията“. Изразът „утеха на Израел“ отразява различни старозаветни месиански пророчества, които говорят за „утехата“ на месианската надежда (виж Исаия 12:1; 40:1; 49:13; 51:3; 61:2; 66:13; и др.).

26. Да не видиш смъртта. Във всяка епоха благочестивите са ценели надеждата да доживеят да видят изпълнение на месианската надежда. Бог е решил тази надежда винаги да гори ярко в сърцата на Неговите верни, защото повече от всичко друго тази надежда води хората

да осветят живота си (виж 1 Йоан 3:2, 3). Обаче благочестивите по времето на Симеон имали уверението от пророчествата, че тяхното поколение ще види Месията.

Христос Господен. Или „Помазаникът Господен“ (вижте върху Мат. 1:1), предхристиянски Еврейска титла за Месията.

27. Дойде чрез Духа. Бидейки „праведен и благочестив“ (ст. 25), Симеон ходеше в светлината, с която Небето досега осветяваше пътя му, и очите му бяха отворени за по-нататъшна светлина. Колко различно беше със свещеника, който за момент държеше бебето Исус в ръцете си (вижте ДА 52)! Подобно на толкова много свои събратя свещеници, той имаше толкова много свои събратя свещеници, че беше изучавал Писанията напразно (вижте ДА 30), главно поради нежелание да живее според принципите, разкрити в тях (вижте Осия 4:6). В резултат на това духовните му очи бяха напълно слепи, когато беше изправен лице в лице със Светлината на живота (вижте Йоан 1:7–11). Не се възползвайки от вече разкритата светлина, той не беше подготвен за по-голяма светлина.

28. Благословен Бог. Или „хвалил Бога“, както в гл. 1:64. Относно старозаветното значение на израза „да благославям Бога“ вижте Пс. 63:4.

29. Господ. Гръцки *despotēs*, значение „абсолютен владетел“. Самата дума *despotēs* първоначално не е давала никаква индикация дали „абсолютният владетел“ е добър или лош. Обаче, да се постави абсолютна власт в ръцете на което и да е човешко същество е опасно нещо. Характерът на човек бързо се проявява в използването на тази власт, а степента на неговата злоба се разкрива в степента на злоупотреба с властта. Човешката природа е такава, каквато е, че абсолютната власт обикновено е склонна да изважда наяве лошото у човека, а не доброто; оттук и английските думи „деспот“, „деспотичен“ и „деспотизъм“, произлизащи от *despotēs*, отразяват тираничното, зло използване на властта. Но употребата на *despotēs* по отношение на Бог представя различна идея. Бог, като „абсолютен владетел“, би отразил в Своето управление абсолютното съвършенство на собствения Си характер. Думата „деспот“ (*Despotēs*) се използва рядко за Господ (Деяния 4:24; Юда 4; Откровение 6:10); по-скоро се използва за „господар“ на роби (1 Тим. 6:1, 2; 2 Тим. 2:21; Тит 2:9; 1 Петрово 2:18). Обичайната новозаветна дума за Господ или господар е *kurios*, която просто...

обозначава висшестоящ, без да се уточнява степента на превъзходство. Често *kurios* се е използвало просто като титла за уважение, както използваме „господин“.

В стихове 29, 30 Симеон говори за това какво означава Месията лично за него; в стих 31, 32 мислите му се насочват към това какво означава Месията за всички хора.

Да си отидем. Симеон е постигнал целта си. Той е доживял да види очаквания. Няма повече желание или молба от негова страна и е готов за освобождаването от службата, която носи смъртта. Вижте на стих 26.

В мир. Симеон осъществи желанието на сърцето си, като чрез вяра видя в младенца Исус изпълнение на месианските обещания от Стария завет. В сърцата на всички хора има празнота, която не може да бъде запълнена, копнеж, който не може да бъде задоволен, освен в Исус. Не бива да се успокояваме, докато, подобно на Симеон, и ние не видим чрез вяра „Христос Господен“.

30. Спасение. Гръцки *sōtērion* (виж на ст. 11). В LXX *sōtērion* често се използва за Евр. шелем, „благодарствена жертва“ или „мирна жертва“ (виж том I, стр. 700).

31. Подготвен. Или „направен готов“.

Всички хора. Буквално „всички народи“. Лука отново отбелязва универсалната привлекателност на евангелското послание (виж том IV, стр. 28-30).

32. Светлина. Вижте гл. 1:78, 79.

Да просветля. Буквално „за откровение“. „Завесата, която е разпространена над всички народи“ (Ис. 25:7) е трябвало да бъде премахнато (виж Исая 60:1–3).

Езичниците. От най-ранни времена еврейският народ е бил инструктиран относно тяхната определена роля като представители на истинския Бог пред народите на земята. Този важен факт беше ясно заявен в първото обещание, дадено на Авраам (Бит. 12:3), а по-късно повторен на Исаак (Бит. 26:4) и на Яков (Бит. 28:14). Същата истина беше по-ясно обявена на Израел, когато народът излезе от Египет и се подготви да влезе в Обетованата земя (виж Втор. 4:6–8; 28:10; и др.). От поколение на поколение пророците винаги изтъкваха пред народа световния обхват на тяхното свещено доверие (виж Пс. 98:3; Ис. 42:6; 49:6; 53:10; 56:6, 7; 60:1–3; 61:9; Ис. 62:2; Зах. 2:11; 8:22; и др.). Христос многократно е посочвал, че Неговата мисия включва както езичници, така и евреи (виж Мат. 12:18, 21; Йоан 12:32; и др.). Виж том IV, стр. 26-30.

Славата. На евреите бяха дадени привилегии, далеч надвишаващи тези на всеки друг народ, в за да могат да станат годни представители на истинския Бог пред народите на земята (виж том IV, стр. 28-30). Изборът на Небето не падна върху тях, защото бяха по-мъдри или по-добри от другите народи, а защото Бог сметна за уместно да ги направи Свои специални посланици на светлината и истината (виж Втор. 7:7, 8). Техният прародител, Авраам, беше искрен търсач на истината и като такъв се подчини на Божието ръководство. Господ е постоянно готов да работи с онези, които желаят да бъдат водени от Него. Специалното предимство на евреите като нация се състоеше главно във факта, че те трябваше да бъдат получатели, пазители и вестители на истината (виж Рим. 3:1, 2; 9:4, 5).

Хора. Гръцки лаос, термин, който авторите на Новия завет последователно прилагат към собствения си народ, било то евреите или на събратя християни. Думата „езичници“ произлиза от етнос, „едно „множество, живеещо заедно“, следователно „нация“. В Новия завет *ethnos* последователно се превежда като „нация“ или „езичник“.

33. Йосиф. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) четенето „баща“. Това четене не означава непременно отричане на непорочното зачатие, факт, който Лука е заявил ясно и недвусмислено (Лука 1:26–35; вж. Матей 1:18–25). В този случай Лука би имал предвид Йосиф в юридическия и популярен смисъл, но със сигурност не в буквалния, физически смисъл (вж. върху Матей 1:21, 24). Като съпруг на Мария, Йосиф става, в определен реален смисъл, баща на Исус в момента, в който Исус се ражда. Оттогава нататък, или поне от времето на записването в Храма, на обичайния език на онова време, Йосиф е бил смятан за такъв (вж. Лука 3:23; 4:22; Йоан 6:42). Първото от задълженията на Йосиф в ролята му на законен баща на Исус е било да даде име на детето (вж. Матей 1:21). По-късно, по божествено напътствие, Йосиф действал в тази роля (виж Матей 2:13, 19–22). Че в никакъв случай не е неуместно да се говори за Йосиф като за баща на Исус в този смисъл, е видно от факта, че самата Мария използва този термин (Лука 2:48). Също така в стих 27 Лука включва Йосиф като един от „родителите“ на Исус, със сигурност не в буквален смисъл, а в напълно подходящ, популярен смисъл (виж ЖП 82).

Удивени. Не в смисъл на изненада, защото ангелът вече се беше явил както на Йосиф (Матей 1:20), така и на Мария (Лука 1:26, 27) с подобно послание. Освен това Елисавета се беше обърнала към Мария с думи, очевидно вдъхновени (ст. 41–45). Също така Йосиф и Мария бяха чули разказа за пастирите (гл. 2:20). Удивлението им нарастваше с всяко следващо доказателство за месианството на детето Исус, както Вдъхновението правеше все повече

по-ясна задачата, която Му е възложил Неговият Отец на небето. Може би също така са били изненадани, че един непознат е разпознал великата тайна.

34. Каза на Мария. Изглежда, че Симеон, чрез вдъхновение, е разбрал факта за непорочното зачатие. Изглежда, че той напълно е игнорирал Йосиф.

Падането и ставането. Христос говори за Себе Си като за „камъка, който зидарите отхвърлиха“ (Матей 21:42; виж върху Пс. 118:22). „Трябва да паднем върху Скалата и да се разбием, преди да можем да се издигнем в Христос“ (Живот, 57).

Христос е великият магнит на вековете, привличащ към Себе Си смирените и с разкаяно сърце. Някои, като Матей, Закхей и Мария Магдалена – обикновено смятани за „бирници и грешници“ – се чувствали странно привлечени от Лекаря, който можел да излекува разбития им живот. Други, като книжниците и фарисеите, които смятали, че нямат нужда от небесния Лекар, били отблъснати от Спасителя от собствената си поквара на духа.

Знак. Гръцки *sēmeion*, „знак“, „белег“ или „залог“. Като представител на небето Христос е символ на спасението. Той е жив знак или свидетел на любовта на Отца, за което Неговата мисия на земята предоставя неопровержимо доказателство (виж Йоан 3:16; ДА 19).

35. Меч. Гръцка дума *rhomphaia*, използвана за описание на голям меч, като например дългия тракийски меч. *Rhomphaia* трябва да се различава от обичайната новозаветна дума за меч, *machaira*. дума, описваща късия римски меч. Ромфая се появява в LXX за меча на Голиат. Предполага се, че ромфаята е била по-страшно оръжие от махайрата и тук се използва преносно, за да опише скръбта, пронизала сърцето на Мария на кръста (виж Йоан 19:25; ДА 744, 752). Това, първото новозаветно предзнаменование на страстите Христови, отразява пророчествата от Исаия 52:14; 53:12. Тези мистериозни думи на Симеон сигурно са преминали през съзнанието на Мария като смразяващо и зловещо предзнаменование за неща, които предстоят. Освен това фактът, че изявлението на Симеон е било адресирано до Мария, изглежда предполага, че Йосиф няма да стане свидетел на сцената на Голгота.

Твоята собствена душа. Като всички други евреи, Мария несъмнено е очаквала Исус да царува славно на земния престол на Давид (вж. гл. 1:32). Това очакване, споделяно дори от учениците на Христос, можеше само да направи разочарованието от кръста още по-горчиво. Но Бог в Своята милост ѝ даде този намек за това какво да очаква.

Разкрит. Буквално „разкрит“ или „разкрит“.

36. Анна. Хана, от евр. Хана, „Ана“ (виж върху 1 Царе 1:2). Тази възрастна светица носи същото име като майката на Самуил, основателят на школите на пророците. Според апокрифните евангелия и предание, по-късно възприето от църквата, Мария е била отгледана в Храма под настойничеството и ръководството на Анна, която се предполага, че е нейна майка. Това е чиста измислица. Тук няма нищо, което да показва, че двете жени са се срещали преди това. Продължаващото присъствие на Анна в Храма говори красноречиво за любовта, с която тя е служила на Господ. Биографичните подробности, с които Лука говори за неясна библейска личност като Анна, свидетелстват за историческото качество на неговия разказ.

Пророчица. Дарът на пророчеството от време на време се е давал както на благочестиви жени, така и на мъже. Сред пророчиците са били жени като Мириам (Исх.

15:20), Девора (Съдии 4:4), съпругата на Исая (Исая 8:3), Олда (4 Царе 22:14), а също и четирите девствени дъщери на Филип (Деяния 21:9).

В преклонна възраст. Буквално „напреднала в много дни“. Анна е била най-малко на 84 години (виж стих 37), а по-вероятно е била доста над 100 години.

37. Осемдесет и четири години. Донякъде не е сигурно от гръцкия език дали изразът, преведен като „около осемдесет и четири години“, трябва да се разбира като отнасящ се до възрастта на Анна или до продължителността на нейното вдовство. Коментаторите са почти по равно разделени по въпроса. Някои преводи прилагат периода към нейната възраст (както RSV), а други - към нейното вдовство (както Мофат). Преводът в KJV, „вдовица на около осемдесет и четири години“, отразява донякъде двусмислената фразеология на оригинала. Дадените подробности и използваната формулировка сякаш показват, че 84 години най-вероятно се отнасят до периода на вдовството на Анна. Ако Анна се е омъжила на ранна възраст от 15 години, е била омъжена 7 години и след това е останала вдовица 84 години, тогава тя би била на 106 години. Това в никакъв случай не би било невъзможно, въпреки че възрастта от 84 години също би я направила „в дълбока старост“.

Не е тръгнала. Някои са разбрали това като означаващо, че Анна, като пенсионерка на Храма, е била настанена в стая в съседство с пределите на Храма, вероятно с други вдовици, и че в замяна тя е посветила времето си на обучение на младите жени, които са идвали в Храма за религиозно обучение. Дали е имало предвид това по времето на Христос, не е известно. Други смятат, че тя „не е тръгвала от храма“ в същия смисъл, в който учениците, след възнесението, „са били постоянно в храма, хвалейки и благославяйки Бога“ (виж Лука 24:53; Деяния 2:46). Очевидно е, че в последния случай Лука няма предвид пребиваване в Храма, а по-скоро редовно посещение на религиозни служби в Храма, плюс свидетелстване пред хората, които са се събирали там (виж Деяния 3:1; Деяния 5:12, 20, 21, 25, 42; и т.н.).

Нощ и ден. Вероятно става дума за сутрешните и вечерните часове на богослужение. Какъвто и да е бил случаят с нейното жилище (вижте горепосоченото), очевидно е, че Анна вярно е посещавала часовете на сутрешното и вечерното богослужение. Животът ѝ е бил погълнат от служението на Бога; тя нямала други интереси, които да разсейват вниманието ѝ. Такъв живот Павел възхвалява като най-подходящ за човек, който е „истинска вдовица“ (вижте 1 Тим. 5:5).

38. Мигновено. По-скоро „час“, тоест, когато Симеон говореше. Чувайки вдъхновеното свидетелство на Симеон за Исус, сърцето на Анна беше докоснато от вдъхновено прозрение да види в детето Исус обещания Месия (виж DA 55; вж. Матей 16:17). Така при освещаването двама вдъхновени свидетели потвърдиха това, което Мария и Йосиф вече знаеха за детето.

Благодари. Думата „също така“ е добавена от преводачите. Гръцкият глаголът, използван тук, предполага благодарност или хвала, „отвърнат“ в знак на признателност за получен дар или услуга. Следователно е ясно, че Лука говори за хвалата на Анна просто като израз на радост от виждането на Месията.

Говореше. Според силата на гръцкото време, „продължаваше да говори“. Досега тя беше говорила за пророчествата, които сочеха идването на Месията; сега можеше да говори от личен опит за факта, че Месията е дошъл.

Тези, които са гледали. Този загадъчен израз разкрива факта, че е имало малка, но искрена група хора, които са изучавали пророчествата и са били наясно, че „пълнотата на времето е дошла“ (Галатяни 4:4; вж. Даниил 9:24–27; Даниил 34, 35; вижте върху Лука 2:25).

В Йерусалим. Могат да се цитират и важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за четене на „за Йерусалим“ (сравнете това с „утехата на Израел“, стих 25).

39. Извърши всичко. [Връщане към Назарет, Лука 2:39, 40 = Матей 2:19–23.]

Основен коментар: Матей и Лука. Вижте Детство и младост на Исус.] Исус е роден „под закона“ (Галатяни 4:4), юдеин и следователно е изпълнил всички изисквания на „закона Господен“, както и левитските закони, отнасящи се до очистването и представянето (Лука 2:22–24) са тук наречени. Въпреки че са дадени на Израел чрез ръката на Моисей, тези закони произхождат от Бога (виж Второзаконие 5:31–33). Само Десетте заповеди са дадени директно от Бог на народа (виж Второзаконие 5:22).

Те се върнаха. Лука не споменава посещението на мъдреците или бягството в Египет, като и двете предшестват завръщането в Галилея (виж Матей 2:1–23). Подобно пропускане на повествователни детайли се среща в Деяния 9:26, където Лука напуска, че Савел е отишъл веднага от Дамаск в Йерусалим. Но от Галатяни 1:17, 18 е видно, че е имало интервал от три години, преди Павел да се върне в Йерусалим. Очевидно е, че посещението на мъдреците е последвало освещаването в храма, защото би изглеждало невероятно Йосиф да е завел Мария и Исус в Йерусалим, след като е бил предупреден да бягат в Египет, за да избегат от Ирод. Когато семейството се завърнало в Назарет, Ирод бил мъртъв и синът му Архелай управлявал на негово място (виж Матей 2:19–23). Архелай царувал от 4 г. пр.н.е. до 6 г. сл.н.е. : Следователно завръщането в Назарет трябва да се е случило в рамките на това време, вероятно малко след началото на царуването на Архелай.

Назарет. Вижте Матей 2:23.

40. Детето растеше. Този пасаж обхваща детството на Исус до 12-годишна възраст (ст. 42), както стихове 51, 52 обхващат Неговата младост и юношество. Развитието на човешката природа и личност на Исус Христос протичаше бързо по нормален начин, с изключение на това, че Той нито веднъж не се поддаде на греха. Той живееше като нормално дете и младеж, в семеен кръг. Той премина през тези години, както всяко човешко същество, що се отнася до физическото, умственото, духовното и социалното му развитие (вижте на ст. 52), с изключение на това, че никакви недостатъци не помрачиха процеса на растеж. Този процес на растеж ясно свидетелства за истинската човечност на Исус, както неговото съвършенство свидетелства за Неговата божественост.

Укрепнал. Използват се същите два изрази, „раснал“ и „укрепнал“, за развитието на Йоан Кръстител (гл. 1:80). Както Йоан, така и Исус бяха сърдечни и енергични.

В дух. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на тези думи. Изразяването се отнася до развитието на симетрична личност.

Изпълнен с мъдрост. Процесът на умствено развитие вървеше в крак с този на физическото растеж. В този израз се обобщават интелектуалното, моралното и духовното развитие на детето (вижте на стих 52).

Благодат. Или „милост“, т.е. Божието одобрение (вижте на стих 52). Сравнете прякото свидетелството на Отца при Христовото кръщение (гл. 3:22).

41. Неговите родители. [Първо посещение за Пасха, Лука 2:41–50. Вижте Детство и младост на Исус; подсказваща хронология на Христовото раждане.] Позоваването тук на Йосиф като един от „родителите“ на Исус по никакъв начин не предполага отричане на непорочното зачатие, което вече е толкова изрично записано от Лука (гл. 1:31–35). По време на детството Исус приема и се възползва от бащинската грижа и закрила на Йосиф (вижте върху Матей 1:24) и дори като младеж продължава да му бъде „подчинен“, както всеки младеж трябва да бъде на баща си (вижте Лука 2:51). В стих 48 Мария говори на Исус за Йосиф като „твой баща“.

Отиде в Йерусалим. Гръцкото време показва, че Йосиф и Мария са имали свикнали да ходят в Йерусалим с цел да присъстват на годишните религиозни празници, провеждани там (вижте върху Левит 23:2). В случая с Йосиф, присъствието на трите големи празника е било изисквано по закон (вижте върху Изход 23:14–17; Второзаконие 16:16). Това, че Мария обичайно го е придружавала, свидетелства за нейната отдаденост на духовните неща, тъй като присъствието от страна на жените, макар и препоръчително, не е било задължително.

Пасхата. Първият от трите големи годишни празника, другите са Петдесетница и Скинни (вижте Изход 23:14–17; Левит 23:2). Чествайки освобождението на евреите от египетското робство, празникът Пасха е бил впечатляващо напомняне за поредицата от драматични събития, чрез които Бог е направил Израел независима нация. Значението на Пасхата за еврейския народ се потвърждава от факта, че те обикновено са посещавали този празник, дори и да са смятали за невъзможно да бъдат в Йерусалим за останалите. Това е бил връхната точка на религиозната година, защото без събитията, които е отбелязвал, те щяха да останат в робство на египтяните. Не само това, но Пасхата е символ на Месията (вижте 1 Кор. 5:7), надеждата за чието идване е свързвала народа и го е запазвала от поколение на поколение.

42. Дванадесетгодишен. Според еврейското пресмятане Исус би се считал за 12-годишен години при навършване на 11-ия си рожден ден (виж върху Бит. 5:32; Матей 2:16) и щеше да бъде „дванадесетгодишен“ до 12-ия си рожден ден. След навършване на 12-тата година едно еврейско момче бива потвърждавано като „син на закона“ (Жан. 7:5) и става лично задължено да спазва различните религиозни обреди. 12-тата година бележи прехода от детство към младост. На тригодишна възраст еврейските момчета получавали дрехата с пискюли, предписана от Мойсеевия закон (виж върху Числа 15:38–41; Второзаконие 22:12), а на петгодишна възраст от тях се очаквало да запомнят части от закона. В края на 12-тата година те трябвало да носят тефилин, или филактерии (виж върху Изход 13:9), по време на молитвата – както се изисква от равинската традиция, макар и не от Мойсеевия закон. Исус никога не е спазвал тази традиция (виж ДА 84; вж. Матей 23:5). Според Мишна (Abot 5. 21, Soncino ed. of the Talmud, стр. 75), еврейските момчета са ставали лично отговорни за спазването на заповедите на 13-годишна възраст, т.е. след навършване на 12-тата си година. Ако раждането на Исус се е случило през есента на 5 г. пр.н.е., както изглежда вероятно (виж стр. 241), Неговата 12-та година, според еврейското пресмятане, би била от есента на 7 г. сл. Хр. до есента на 8 г. сл. Хр., а първата Му Пасха би била тази на следващата година, 9 г. сл. Хр. Вижте Служението на нашия Господ.

Те се изкачиха. Вижте на стих 41. По времето на Христос, юдеите пътували между Галилея и Юдея избягвала, ако е било възможно, по-прекия път през Самария, поради враждебност между евреи и самаряни (виж ДА 487). Следователно е вероятно Исус и родителите Му да са предприели това пътуване през долината на река Йордан, която е осигурявала алтернативен маршрут. Тъй като вече бил „на дванадесет години“, Исус присъствал на Пасхата за първи път. Това вероятно било и първото Му посещение в Йерусалим след освещаването му и следователно първият Му поглед към Храма (вижте ЖП 78).

След обичая. Вярното спазване на всички изисквания на закона беше характерни за Йосиф и Мария (вижте върху Матей 1:19; Лука 2:21–24).

43. Изпълни дните. Пасхалното агне обикновено се е заклавало късно следобед на 14-ти Нисан и се е изяждало след залез слънце същата нощ, на 15-ти (вижте Допълнителни бележки към Матей 26, Бележка 1). 15-ти е бил и първият ден от Празника на безквасните хлябове, който е продължил до 21-ви, като 15-ти и 21-ви Нисан са били празнувани като

съботи, независимо от дните от седмицата, в които може да се паднат (вижте Изход 12:16; Левит 23:6, 7). На 16-ти снопът за движение бил представен пред Господа. Церемониите от 14-ти до 16-ти ден от празника се смятали за най-важни, а на 17-ти на онези, които били дошли в Йерусалим, за да присъстват на празника, било позволено да се върнат у дома, ако пожелаят. Едно обстоятелство, разказано от Лука (вижте стих 46), е накарало много коментатори да мислят, че Мария и Йосиф са си тръгнали по това време.

Въпреки това, предаността, с която те спазваха изискванията на ритуалния закон (вижте стихове 41, 42), изглежда ги е накарала да останат за цялото време на празника, а не само за минималното време, изисквано от равините. Вижте Страстната седмица и Възкресението на Исус до Възнесение.

Дете. Гръцки *país*, „момче“ или „момче“. В стих 40 думата, преведена като „дете“, е от пайдон, умалителна форма на паис.

Исус се забави. Послушната природа на Христос, дори като дете, даде на Йосиф и Мария всички основания за доверие в Него; Неговият „бистър, възприемчив ум“, белязан от „внимателност и мъдрост отвъд възрастта Му“ (Жан 68, 69), направи Неговото послушание не сляпо, а интелигентно. Дори като дете Исус винаги беше внимателен към родителите си и предвиждаше техните нужди (Жан 80). Той винаги сякаш знаеше какво да прави и беше верен в това; и в този случай Мария и Йосиф приеха за даденост, че Той ще направи както е правил и в миналото.

При това посещение в Йерусалим, Исус за първи път осъзнал, че е в уникален смисъл Божият Син (виж ДА 75, 78) и последиците от Неговата земна мисия започнали да се проявяват в ума Му. Той искрено копнеел за по-ясно разбиране на естеството на определената Му работа и се задържал в Храма, земния дом на Неговия небесен Отец (виж Йоан 2:16), за да общува по-нататък с Него.

Периодът на младостта е отреден от Бог да бъде времето, когато децата се учат да мислят и действат самостоятелно и да поемат отговорност за своите избори. Когато са по-малки, те по необходимост са до голяма степен зависими от родителите си по тези въпроси; но когато периодът на младостта приключи, от тях се очаква да са поели ролята на зрялост.

Още от самото начало родителите трябва да се стремят да развият у децата си способността да избират интелигентно и да чувстват лична отговорност. Но тъй като детството неусетно се слива с младостта, целта на родителите трябва да бъде да насърчават напредъка в тази посока толкова бързо, колкото детето е квалифицирано да поеме отговорностите на зрялостта. На младите хора трябва да се позволи да правят свой собствен избор и да действат независимо от родителите си толкова бързо, колкото демонстрират способността си да го правят интелигентно. Малко гледки са по-жалки от младеж на границата на зрялостта, все още обвързан с родителите си чрез ограниченията на избора и действията, подходящи за детството. Никой човек не е по-малко подготвен да поеме отговорностите, които съпътстват зрялостта. В същото време младежите трябва да бъдат научени да ценят и обмислят сериозно съветите и наставленията на своите родители и през целия си живот да търсят полза от мъдростта и опита на другите (вижте на стих 51).

Йосиф и майка му. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването „неговите родители“ (вж. на стих 41).

44. Да предположим. Исус никога не беше дал на родителите Си основателна причина за безпокойство. Те предположиха, че Той е запознат с плановете им да се върнат с „групата“ и че знае предложеното време за тръгване.

Компания. Гръцки sunodia, „компания от пътници“ или „керван“, от sun, „заедно“

„с“ и hodos – „път“ или „начин“. За другарство и защита, тези, които посещавали различните годишни празници в Йерусалим, обикновено пътували на големи групи. Често всички, които идват от село или град, планират да пътуват заедно в керван.

В суматохата около тръгването на голям керван за Йосиф и Мария би било трудно да се свържат с всички свои роднини и приятели, за да научат къде е Исус. Освен това, тъй като е било обичайно жените да пътуват в група пред мъжете, е възможно Йосиф и Мария да са били разделени скоро след като са тръгнали на път и всеки да е предположил, че Исус е с другия.

Еднодневно пътуване. Обратното пътуване до Назарет вероятно ще отнеме група като това най-много няколко дни (виж на стих 42). Пътуването през първия ден, ако следваха маршрута на Йордан, вероятно нямаше да ги отведе по-далеч от Йерихон, на 24 км от Йерусалим.

Те търсеха. Те търсеха упорито и старателно. Можем добре да си представим нарастващата тревожност на Йосиф и Мария, когато започнаха търсенето си късно през деня, след „еднодневно пътуване“, и продължиха да обикалят от роднина на роднина и от приятел на приятел из целия лагер на караваната си. Такова търсене сигурно ги е отвело до късно през нощта. Но усилията им бяха безплодни. Исус не беше намерен никъде!

46. След три дни. Тоест, от момента, в който за първи път забелязали, че Исус не е сред тях. Несъмнено Йосиф и Мария станали рано на следващата сутрин, за да се върнат в Йерусалим, сърцата им изпълнени с ужасни предчувствия, защото добре си спомняли отчаяните опити на Ирод да Му отнеме живота. Ако бяха спрели в Йерихон (виж на стих 44), сега щеше да им се наложи да се изкачат по стръмния път към Йерусалим, изкачване от над 3000 фута. След като се върнали обратно в Йерусалим, те прекарвали малкото оставащи часове от този „втори“ ден в търсене на Сина си. Но напразно! Търсенето този ден било също толкова безплодно, колкото и това в последните часове на предишния ден. На следващия ден те възобновили задачата си. Тяхната скръб и страдание се превърнали в радост и веселие, когато на този ден чули гласа на Исус сред поклонниците в Храма. Според юдейското пресмятане това би бил „третият“ ден, в който са намерили Исус в Храма (виж DA 81). Чрез тази система на приобщаващо пресмятане, първият и последният ден от даден период от време се включват в изчисляването на изминалото време (виж стр. 248-250).

Храм. От гр. хиерон, целият Храмов комплекс, включително дворовете или залите на свещените райони, които са обграждали Храма. Самата сграда на Храма обикновено се обозначава от гр. наос. Равинско училище се е провеждало на една от терасите или в една от залите в района на Храма, особено по време на празниците.

Седене. Позата на ученик. Сравни Деяния 22:3.

Лекари. Буквално „учители“, тоест равини или книжници, изучаващи свещените писания. и в устната традиция (виж стр. 55). Сред „лекари“ на предходното поколение се е откроявал Хилел-старши, основател на влиятелна школа на еврейската мисъл. Едва по-малко изтъкнат беше Шамай, по-консервативен майстор на еврейското право. Известни „лекари“ по времето на Христос са Гамалиил, учителят на Саул (виж Деяния 22:3), Симеон, син и наследник на Хилел, Никодим (виж върху Йоан 3:1, 10) и вероятно Йосиф от Ариматея (виж върху Матей 27:57). Един или повече от тези мъже, известни като активни учители по онова време, може да са присъствали на този случай. Обичайно е било, особено в съботи и празнични дни, тези мъже да се намират на пейки на терасата на Храма,

с учениците си, седнали на земята около тях. Някои коментатори предполагат, че споменаването на „лечителите“ тук предполага, че Празникът на безквасните хлябове все още е бил в ход и че Йосиф и Мария са си тръгнали рано, както е позволено от обичая (вижте върху Лука 2:43).

Да ги слушаш. Тоест, да слушаш тяхното тълкуване на Писанието и традицията, техните въпроси и техните отговори на въпроси. Обичайният равински начин на обучение е бил чрез въпроси, отговори и дискусия.

Задавайки им въпроси. Тоест, като искрен и уважителен ученик. Мария и Йосиф се надяваше, че по време на това посещение в Йерусалим Исус ще се свърже с почитаните и учени равини, за да се научи да ги уважава и по този начин да се съобразява с техните равински изисквания. Скоро обаче стана очевидно, че разбирането на Исус за пророчествата надхвърля това на равините. Неговите интелигентни въпроси им отвориха очите за пренебрегвани истини относно мисията на Месията и съвременните пророчески изпълнения, които доказаха близкото му явяване (виж ДА 78, 80; вж. 30, 55, 212, 234, 257).

Сред тези събития несъмнено е било това от 6 г. сл. Хр. , когато местният владетел Архелай е бил свален от престола и Юдея за първи път е организирана като провинция, управлявана пряко от римски прокуратор, подчинен на управителя на Сирия. При последователни чуждестранни империи Юдея се е смятала за подчинена държава, но с „домашно управление“ от еврейски князе или свещеници (Зерубавел, Ездра, Неемия и по-късните първосвещеници), от макавейски царе-свещеници и дори под Рим - от местния цар Ирод. Това ново действие сигурно е накарало мнозина да почувстват, че чрез сигурното слово на пророчеството Месията скоро ще се появи. Преди години пророкът е писал: „Жезълът няма да се отдалечи от Юда, нито законодател отмежду нозете му, докато не дойде Сило“ (виж върху Битие 49:10; виж ДА 34, 103, 104).

Учудени. Тези религиозни водачи не можеха да си обяснят факта, че дете, което, както добре знаеха, не е учило в училищата на равините (вижте ДА 80; вижте върху Йоан 7:15), би трябвало да има дълбокото разбиране на пророчествата, което Исус очевидно е имал. Бог е бил Негов учител чрез заповедите на Мария, чрез собственото изучаване на свитъците на пророците от самия Исус и сега чрез прякото въздействие на истината върху сърцето Му, докато е размишлявал в дворовете на Храма (вижте ДА 70, 78). За разлика от това, учението на равините е имало склонност по-скоро да замъглява, отколкото да изяснява истината – да насърчава невежеството, вместо да дава знание (вижте ДА 69).

Неговото разбиране. Тоест, на Писанията, особено на пророчествата, които сочеше идването на Месията, мисията на Израел към народите и установяването на месианското царство. Неговото разбиране на Божието слово не беше помрачено от нечестни и подвеждащи обяснения, които бяха в търговската мрежа на равините и старейшините. Исус беше запознат не само с буквата, но и с духа на Писанията. Той беше нехаен за равинското тълкуване. Никакви грешки не объркваха мисленето Му.

Отговори. Тези почтени учители засипваха Исус с въпроси в опит да разберат дълбочината на Неговото разбиране на Писанията и бяха заинтригувани от Неговите ясни и логични отговори, които всички бяха основани на Писанията. Ако като „необразовано“ момче Исус е притежавал толкова дълбоко разбиране на закона и пророците, мислеха си учителите на Израел, в какво ли ще стане, когато бъде старателно обучен в техните ръце? Подобно на майстор певец, осъзнаващ възможностите, скрити в необразован, но естествено красив глас, те несъмнено си представяха в Исус най-великия учител, когото Израел някога е познавал.

48. Когато го видяха, Мария и Йосиф бяха „смелени“ от онази част от разговора между Исус и законоучителите, която бяха чули. Но

Нещо повече, те бяха изумени от появата на Исус. „На лицето Му имаше светлина, на която се чудеа. Божественост проблясваше през човечеството“ (Жан Жаклин 81) за първи път, като свидетелство за истината, че Човешкият Син не е никой друг, а Божият Син (вижте върху Матей 1:1; Допълнителна бележка върху Йоан 1).

Така ни постъпиха. Буквално „така ни постъпиха?“.

Твоят баща и аз. За последен път в цялото евангелско повествование се говори за Йосиф като „баща“ на Исус. След като Исус е осъзнавал връзката Си с небесния Си Отец, е уместно Неговият земен „баща“ да избледнее от евангелската картина (вижте стих 51). Мълчанието на Писанията относно Йосиф от този момент нататък предполага, че той не е доживял да види началото на общественото служение на Христос (вижте ДА 145). За споменаването на Йосиф като „баща“ на Исус вижте стих 33.

49. Как е така? Думите на Исус не отразяват негодувание, че родителите Му са били загрижени за Него, а невинна изненада, че са изпитвали трудности и тревога, докато Го намират. Защо им е било толкова трудно да намерят Сина си? Къде другаде в Йерусалим биха очаквали да Го намерят, освен в Храма? Те знаеха за Неговия интерес и преданост към религиозните неща. И защо биха били „скърбящи“ и „тревожни“ за Него? Дали някога им е дал повод за безпокойство? Той просто беше останал в Храма, когато те си тръгнаха. Там Го бяха оставили (виж ДА 78) и където можеха да очакват да Го намерят отново. Освен това, Той не беше избягал от тях; те бяха тръгнали без Него. Вината беше на родителите Му и те не би трябвало да Го порицават. Осъзнаването на връзката Му с небесния Му Отец обаче не намали чувството Му за дълг към земните Му родители (виж ст. 51).

Не знаехте ли? Не знаехте ли? Но „те не разбраха“ (ст. 50).

Трябва да бъда. Буквално „необходимо е да бъда“ или „полага ми се да бъда“. Не беше Исус винаги ли е бил верен на дълга си? Нима не винаги е изпълнявал вярно възложените Му задачи? Като дете Исус вече е осъзнавал съдбата, която Го е призовавала да изпълни, а не Своята собствена. воля, а волята на Неговия Отец, който е на небесата (виж Матей 7:21; 26:39; Йоан 4:34).

Делата на Моя Отец. Буквално „в [нещата] на Моя Отец“ – израз, който може да се отнася или до „делата“ на Неговия Отец, или до „дома“ (RSV) на Неговия Отец. Мария току-що беше нарекла Йосиф „баща“ на Исус (ст. 48). Исус не отрича тази връзка директно, но ясно потвърждава, че Бог на небето е Негов Отец. За първи път в живота Си Исус разбира и провъзгласява Своего божествено синовство. Заслужава да се отбележи, че тези, първите записани думи на Исус, потвърждават Неговата божественост. В Неговото собствено сърце се е родило разбиране за тайната на Неговата мисия на земята (Живот 82), но родителите Му „не разбраха думите, които им каза“ (ст. 50).

Преди Христос да дойде на тази земя, планът за Неговия живот „бил изложен пред Него, съвършен в всичките му подробности“ (Жан. 147). Подобно на времето, определено за възплъщението (Галатяни 4:4; Жан. 31), „всяко събитие в Неговото дело имаше своя определен час“ (Жан. 451). Въпреки това, когато дойде на земята, Той беше воден стъпка по стъпка, докато ходеше сред хората, от волята на Отца, разкривана Му ден след ден (Жан. 147). За коментар относно молитвения живот на Исус, пътят, чрез който божественото ръководство се превърна в реалност в Неговия живот, вижте Марк 1:35; 3:13.

Отново и отново Исус изразяваше мисълта: „Времето Ми още не е дошло“ (Йоан 7:6). 8); но както на последната Пасха Той каза: „Времето Ми е близо“ (Матей 26:18). Наша привилегия е да живеем живот, ежедневно отдаден на Отца, както е правил Христос, и да бъдем водени в изпълнението на определената ни роля в Неговия велик план (Живот в Неговото велико послание 209; виж Йоан 15:10).

През всичките дни на вечността Господ Исус беше равен на Отца (вижте върху Йоан 1:1-3), но по време на въплъщението си Той прие роля, подчинена на Отца (вижте Допълнителна бележка върху Йоан 1; вижте върху Лука 1:31, 35; Йоан 1:14). Сега, на 12-годишна възраст, Той за първи път осъзна Своята синовност пред небесния Отец и Своята роля като човек сред хората.

50. Те не разбраха. „Не знаехте ли?“ Исус беше попитал родителите Си, но „те не разбраха“ Неговото косвено отричане от Йосиф и Неговото утвърждаване на Бог като Негов Отец. Мария „знаеше, че Той се е отрекъл от роднинска връзка с Йосиф и е заявил, че е синовен на Бога“ (Жан Жак 82), но не схвана пълното значение на думите Му, особено що се отнася до делото на живота Му. От този момент нататък Неговият начин на действие беше загадка за родителите Му (Жан Жак 89). Думата „те“ тук несъмнено се отнася до Мария и Йосиф. Дори ако „те“ не разбираха, същото със сигурност би било вярно и за законоучителите и другите присъстващи.

51. Тема. [Младост и младост, Лука 2:51, 52. Вижте Детство и младост на Исус; Синопис на живота на Христос.] Или „послушен“ на тях. Въпреки че ясно се отказва от синовство на Йосиф, Исус въпреки това послушно му се подчинява, както се очаква от син да се подчинява на баща си, стига да остане под бащиния покрив. В продължение на 18 години, преди да напусне дома си, Исус осъзнава, че е Божият Син, но през тези 18 години Той остава послушен като син на онези, които са Неговите земни пазители. Като Божий Син Той може би е смятал Себе Си за освободен от родителската юрисдикция, но като пример за всички младежи Той е бил „послушен“ на Своите човешки родители. Следователно е очевидно, че отговорът на Исус в стих 49 по никакъв начин не е отричане на авторитета на Йосиф и Мария.

През тези 18 години Исус става известен на съгражданите си като „дърводелецът“ от Назарет (Марк 6:3) и „синът на дърводелеца“ (Матей 13:55). По някое време през тези 18 години Йосиф умира, защото в края на този период за работилницата се говори като за „дърводелецът, който е бил на Йосиф“ (Животът на Давид 109; вж. 145). Лука 2:51 е последното косвено споменаване на Йосиф в разказа за живота на Христос (вижте на стих 48).

Пазено. Гръцко *diate'reo*, „да пазя внимателно“. Мария се придържаше към тези „думи“ или „неща“ и ги пазеше живо в паметта си (вижте на стих 19).

52. Исус се развиваше. Детството и младостта на Исус бяха години на хармонично развитие на Неговите физически, умствени и духовни сили (виж Ед. 13). Целта, към която Той се стремеше, беше да отразява съвършено характера на Неговия Отец на небето. Тук беше съвършено човечество, възстановено по Божи образ. Тридесет години постоянна подготовка предшестваха кратко служение от 3 години и половина. Твърдението в стих 40 се отнася по-специално до детството на Исус, а това в стих 52 - предимно до Неговата младост и юношество. Подобни твърдения се правят и относно младостта на Самуил (1 Царе 2:26) и тази на Йоан Кръстител (Лука 1:80).

Суеверните легенди за детството и младостта на Исус, записани в апокрифните евангелия от ранните християнски векове, се открояват в странен контраст с простото достойнство, красота и завладяваща сила на библийското повествование. За илюстрации на тези легендарни разкази вижте апокрифното произведение, 1 Детство 7:1-35; 13:1-13; 15:1-7; 16:1-16; 18:1-19. Исус очевидно не е извършил чудеса преди времето, когато е поел общественото си служение (вж. Ж.В. 72, 74, 92).

Мъдрост. Гръцки *sophia*, „широк и пълен интелект“; т.е. умствено превъзходство в своето най-висшият и пълен смисъл (вижте на гл. 1:17). София включва не само знание, но и способността и преценката да се прилага това знание към обстоятелствата и ситуацията в живота. Важно е за правилното разбиране на това как Христос се е справял с житейските проблеми да осъзнаем, че Той не е роден или свръхестествено надарен със знание, разбиране и мъдрост – Той „се е развивал“ или „раснал“ в мъдрост. „Всяко дете може да придобие знание, както е придобил Исус“ (Живот, 70).

Ръст. Исус се е занимавал с най-висшият вид упражнения, полезни упражнения, които единствени могат да придадат истинска физическа сила и да развият напълно способностите. Това Го е обучавало да носи Своя дял от житейските тежести; това е било от полза за Него и благословия за другите (Животът, 72).

Божията благодат. От първия проблясък на разума Исус непрекъснато растеше в духовна благодат и в познание за истината. Той растеше в морална сила и разбиране чрез часовете, прекарани сами сред природата – особено тези в ранните сутрешни часове – размишлявайки, изследвайки Писанията и търсейки Отца си в молитва (вижте ДА 90). В Назарет, пословичен със своята нечестивост дори в онова извратено поколение, Той винаги е бил изложен на изкушение и е трябвало да бъде постоянно нащрек, за да запази чистотата на характера си (ДА 71, 116).

В края на годините на подготовка за служба, Отец свидетелства за Него: „Ти...“ „Ти си Моят възлюбен Син; в Тебе е Моето благоволение“ (гл. 3:22). Той беше жив пример за това какво означава да бъдеш „съвършен, както е съвършен вашият Отец, Който е на небесата“ (Мат. 5:48; ДА 72).

За допълнителен коментар относно това как Исус се е сблъскал с изкушението и го е победил вижте Мат. 4:1–11; 26:38–41; Лука 2:40; Евр. 2:17; Допълнителни материали на EGW върху Лука 2:40.

Човек. Като личност, Исус е бил известен с изключителната си прелест на нрава (Жан Жаклин 68, 254), търпение, което нищо не можеше да наруши (ДА 68, 69), благодатта на безкористната учтивост (ДА 69), жизнерадост и такт (ДА 73, 87), съчувствие и нежност (ДА 74), младежка скромност и грация (ДА 80). От детството си единствената цел в живота Му беше да благославя другите (ДА 70, 90, 92) и готовите Му ръце винаги бяха готови да им служат (ДА 86). Той изпълняваше вярно задълженията на син, брат, приятел и гражданин (ДА 72, 82).

Съвършеното развитие на характера на Исус от ранно детство до зряла възраст, без грях, е може би най-удивителният факт от целия Му живот. Той изумява въображението. И предвид уверенията, че Той не се е радвал на възможности, които Бог не желае да предостави на нашите деца (Животът и мечтите 70), можем с основание да се запитаме: „Как е възможно това?“ (вж. Йоан 3:9).

На първо място, „Исус прие човечеството, когато расата беше отслабена от четири хиляда години грях. Като всяко дете на Адам, Той прие резултатите от действието на великия закон за наследствеността“ (Жан Жак 49). Беше Му позволено „да посрещне опасността на живота заедно с всяка човешка душа, да води битката, както всяко дете на човечеството трябва да я води, с риск от провал и вечна загуба“ (Жан Жак 49). Второ, детето Исус не беше свръхестествено надарено с мъдрост, по-голяма от тази на другите нормални деца. Той мислеше, говореше и действаше с мъдростта на дете (Жан Жак 70, 71; Коломия 83). „Но на всеки етап от Своето развитие Той беше съвършен, с простата, естествена благодат на безгрешен живот“ (Коломия 83). На трето място, средата, в която Исус е израснал – пословичната нечестивост на Назарет – Го е подложила „на всички конфликти, с които трябва да се сблъскаме“ (Жан 71; вж. 116), но дори в детството и младостта Му животът не е бил помрачен от нито една погрешна мисъл или постъпка (Жан 88).

До голяма степен характерът на децата се определя от наставленията и примера на техните родители. Когато децата имат привилегията да видят в живота на родителите си отражение на нежността, справедливостта и търпението на Бог, те Го опознават такъв, какъвто е (PP 308). Култивирането на любов към земните родители, доверие и послушание към тях подготвя децата да обичат, да се доверяват и да се подчиняват на своя небесен Отец (вижте П.К. 245; 4Т. 337; вижте върху Мат. 1:16). Ако родителите дойдат смиренно при Спасителя днес, желаейки да бъдат водени от Него във възпитанието на децата си, им е обещана благодат, достатъчна да оформят характера на децата си, както Мария направи с този на детето Исус (вижте ДА 69; вж. 512).

Родителите, които искат да видят отражението на характера на Исус в децата си, ще се възползват от изобилието от вдъхновени съвети, достъпни по тази важна тема, и ще ги прилагат старателно и търпеливо в семейния кръг (вж. COL 80–89, 325–365; ДА 68–74, 84–92; МН 349–394). Подобно на Авраам, те ще „заповядват“ на децата си и домакинство (вижте върху Бит. 18:19) с доброта, търпение и разбиране (вижте върху Еф. 6:4; Кол. 3:21) – но с твърдост (вижте върху Притчи 13:24; 19:18).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–3, 7 ДА 44

1–20 ДА 43–49

7–11 ДА 47

8, 9 МХ 477

10 Ев 387

10, 11 ДА 231; Те 284

10–14 ГК 314; МЛ 363

12–14 ЕВ 153

14 АА 579; ДА 48, 308, 803; GC 46; GW 283, 469; PP 65; Те 284; 6Т 421; 8Т 139

18–20 ДА 48

21–38 ДА 50–58

22, 24 ДА 50

25 ГК 315

25, 26 ДА 55

29–32 СТ 446; ДА 55; FE 448

32 ДА 465; ГК 315

34 ДА 231

34, 35 ДА 55, 56; 4Т 55

35 ДА 145

36, 38 ДА 55, 231

39, 40 ПП 592

40 АН 290, 507; CG 187, 205, 345; COL 83; СТ 141, 147, 178; ДА 68; Ed 78; FE 392,

418, 438, 443; МН 400; ML 298; МYP 78; 8Т, 223

41, 42 ДА 75

41–51 ДА 75–83

42–47 6Т 75

43–45 ДА 80

46, 47 Ев 140; FE 400

46–49 ДА 81

48, 49 GW 111; МН 19

49 COL 283; ДА 146, 486; FE 392

51 FE 142, 393; 3T 566; 5T 42

51, 52 FE 438; ML 299

52 AH 290, 297; CG 187, 205; COL 83; CT 141, 260, 446; DA 68, 74; FE 392, 400, 448;

MX 349; ML 298; 1T 339

ГЛАВА 3

1 Проповедта и кръщението на Йоан: 15 неговото свидетелство за Христос. 20 Ирод затваря Йоан. 21 Христос, кръстен, получава свидетелство от небето. 23 Възрастта и родословието на Христос от Йосиф нагоре.

1. Петнадесета година. [Служението на Йоан Кръстител, Лука 3:1–18=Матей 3:1–12=Марк 1:1–8. Основен коментар: Матей и Лука. Вижте Хронологията на Лука 3:1, 2] В древността е било обичайно събитията да се датират по годините на царуване на управляващ цар или по имената на служителите, при които са се случили събитията. Не е имало универсална хронология, сравнима по някакъв начин с тази, която използваме днес. Въпреки че в някои отношения шестте исторически точки, които Лука дава тук, поставят пред настоящите библийски изследователи хронологичен проблем, те безпогрешно маркират Лука като историк, който е положил големи усилия да бъде задълбочен и точен (вижте гл. 1:1–4) и по този начин свидетелстват за надеждността на неговия евангелски разказ. Основната хронологична трудност, представена тук, се състои в съпоставянето на „петнадесетата година от царуването на Тиберий Цезар“ с други налични хронологични данни за живота на Христос и с датиранието на християнската ера. За обсъждане на този проблем вижте стр. 243-247.

Въпреки че Лука обикновено се смята за езичник, изглежда, че тук той може би използва формата на хронологично летоброене, разпространена по това време сред евреите. Въз основа на системата от есен до есен и системата без години на възкачване за определяне на царските години (виж том II, стр. 136-139), първата година на Тиберий би се считала за приключила през есента на 14 г. сл. Хр. Съответно, неговата „петнадесета година“ би започнала през есента на 27 г. сл. Хр. и би продължила до есента на 28 г. Според DA 233 кръщението на Исус се е случило през есента на 27 г. сл. Хр. и следователно много рано през „петнадесетата година“ на Тиберий.

Друг процес, чрез който някои се опитват да определят началото на Христовото служение, се основава на Йоан 2:13, 20, който поставя първата Пасха от Неговото публично служение в 46-ата година от Храма. За обсъждане на този проблем вижте стр. 242, 243. Относно израза „около тридесетгодишен“ вижте Лука 3:23.

Тиберий. Вижте стр. 246. С изключение на споменаването на Август в гл. 2:1, препратките към „Цезар“ в Евангелията винаги се отнасят за Тиберий Цезар. Тиберий е известен с няколко успешни военни кампании преди назначаването си за военен управител на провинциите, като е провъзгласен за „първи войник на Империята“. Той е известен със строгата си дисциплина, снизхождението към данъците и строгата си икономичност в администрацията. Той насърчава търговията и комуникациите. Галилейското езеро е преименувано на Тивериадско море (Йоан 6:1; и др.) в негова чест. Вижте Хронологията на Лука 3:1, 2, Палестина под управлението на Иродианите, Хронологията на Лука 3:1, 2, Царуването на Иродианите и Палестина под управлението на Иродианите.

Понтий Пилат. Пети от поредицата прокуратори, назначени от Рим след свалянето и изгнанието на Архелай през 6 г. сл. Хр. (виж върху Матей 2:22). Пилат наследява Валерий Грат около 26 г. сл. Хр. и е отзован от Тиберий около 36 г. сл. Хр. за злоупотреба със служебно положение. Вижте стр. 67, 68; вижте Хронологията на Лука 3:1, 2, Хронологията на Лука 3:1, 2, Царуването на Иродите, Палестина под управлението на Иродианите.

Губернатор. „Губернатор“ или прокуратор е бил администратор от ранг на конник, назначен от императора за „губернатор“ на подразделение на провинция. По това време Юдея е била подразделение на римската провинция Сирия. Вижте стр. 66; вижте върху Матей 27:2.

Ирод. Тоест, Ирод Антипа (виж Мат. 2:22), назначен от баща си Ирод Велик като тетрарх на Галилея и Перейя. Назначението по-късно е потвърдено от Август. Майка му е била самарянка. Това е Ирод, който се жени за племенницата си Иродиада, съпруга на полубрат му (виж Хасмонеите и Иродите), съюз, срещу който юдеите възразяват и за който Антипа е смъмрен от Йоан Кръстител (Лука 3:19, 20). Исус уместно го характеризира като „онази лисица“ (гл. 13:31, 32) и назовава злото му влияние „квасът на Ирод“ (Марк 8:15). Именно на Ирод Антипа Исус

е изпратен от Пилат по време на Неговия процес (Лука 23:7–15). Името Антипа е съкратената форма на Антипатър, името, носено от дядо му. Въпреки че е бил само тетрарх, той на практика управлява като цар от смъртта на баща си, Ирод Велики, докато не е свален от престола около 39 г. сл. Хр. (Йосиф Флавий, Древности xvii. 11, 4; Война ii. 6. 3 [94, 95]). Изглежда, че му е била позволена учтивата титла цар (Марк 6:14). Вижте стр. 64, 65; Хронологията на Лука 3:1, 2, Палестина под управлението на Иродианите; Палестина по време на служението на Исус.

Тетрарх на Галилея. На монетите си Антипа се нарича с титлата „тетрарх“. Първоначално „тетрарх“ е бил стриктно управител на четвъртата част от провинция, по-късно на подразделение на провинция. Накрая терминът е бил използван за всеки владетел с ранг по-нисък от цар.

Филип. Ирод Филип, син на Ирод Велики (виж Хасмонеите и Иродите), и вероятно най-справедливият и благоразумен от всички синове на Ирод Велики („Йосиф Флавийски древности“ xvii. 4. 6). Той се жени за Саломея, дъщеря на Иродиада и Ирод Филип I, не след дълго след инцидента, записан в Марк 6:22–25 („Йосифови древности“ xvii. 5. 4). Филип е първият от Иродите, който отпечатва фигури на Август и Тиберий върху монетите си. Юдеите смятат това за идолопоклонство, но за щастие на Филип, поданиците му са почти изключително езичници. Той възстановява Кесария Филипова в подножието на планината Хермон, кръщавайки я в чест на Тиберий Цезар и себе си („Йосиф Флавий, Древности“ , xviii. 2. 1; „Война“). ii. 9. 1 [168]). Той възстановил град Витсаида Юлия, който нарекъл в чест на дъщерята на Август. Последният град, в северния край на Галилейското езеро, бил дом на Петър, Андрей и Филип (виж Йоан 1:44; 12:21). Филип управлявал 37 години, от 4 г. пр.н.е. до 34 г. сл.н.е. Вижте Хронологията на Лука 3:1, 2, Палестина под управлението на Иродианите.

Итурейя. Регион североизточно от Галилейското езеро и източно от Кесария Филипова. Някои смятат, че името произлиза от Йетур, син на Исмаил (виж Бит. 25:15). Вижте Палестина по време на служението на Исус.

Трахонитида. Регион, разположен предимно на изток от Итурейя. Името очевидно произлиза от гр. trachus, което означава „неравна“ или „камениста“ местност, което описва този регион. Твърди се, че войниците му са били умели стрелци с лък.

Лисаний. Библейските критици отдавна посочват споменаването на „Лисаний тетрарх на Авилиния“ от Лука като груба хронологична грешка. Те отбелязват, че единственият владетел с това име в посочения район е син на Птолемей, цар (не тетрарх), чиято столица е била Халкида в Келесирия, а не в Авилиния, и който е царувал от 40 до 36 г. пр.н.е. Въпреки че трябва да се признае, че няма конкретно историческо потвърждение на твърдението на Лука, няколко косвени препратки към Лисаний, съответстващ на Лисаний от Лука, а не към сина на Птолемей, са категорично в полза на Лука. Йосиф Флавий се позовава на „Авила от Лисаний“ (Древности xix. 5. 1) и на тетрархия на Лисаний (Древности xx. 7. 1; Война

ii. 11. 5 [215]; 12. 8 [247]). Намерен е медал, обозначаващ някой си Лисаний като „тетрарх и първосвещеник“. Надпис доказва, че бившият Лисаний, син на Птолемей, е оставил деца, едно от които може да е бил Лисаний, споменат от Лука.

Друг надпис от времето на Тиберий говори за „тетрарх Лисаний“. Коментирайки предполагаемата грешка на Лука, „Международният критичен коментар“ отбелязва, че „подобна грешка е много малко вероятна; и единствената трудност около твърдението на Лука е, че нямаме неоспорими доказателства за този тетрарх Лисаний“.

Абилин. Район между Дамаск и Антиливанските планини.

2. Анна. Назначен за първосвещеник от Квирий, управител на Сирия, около 6 или 7 г. сл. Хр.; свален през 14 или 15 г. сл. Хр. от Валерий Грат („Йосиф Флавий“, „Древности“, xviii. 2. 2), който предшества Пилат като прокуратор на Юдея. Анна има петима сина, всеки от които става първосвещеник, както и зет му Каиафа. Длъжността е заемана от членове на семейството му с прекъсвания около 50 години след като самият той е свален от власт. Въпреки че вече не е служил като първосвещеник по време на служението на Исус, той все още е смятан за законен първосвещеник от мнозинството от сънародниците си (виж Деяния 4:6).

Каяфа. Зет на Анна. Назначен за първосвещеник от Валерий Грат около н. е.

На 18 или 19 години той продължава да заема поста си до около 36 г. сл. Хр. По този начин той официално е първосвещеник през цялото служение на Исус. Той е садукей, горд и жесток, властен и нетолерантен, но слаб и колеблив по характер (виж Йоан 11:49, 50; DA 539, 540, 703).

Вижте резюме на живота на Христос, Хронологията на Лука 3:1, 2.

Първосвещеници. Каяфа, официално първосвещеник, и Анна, свален от римляните, все още популярно почитани като първосвещеници (виж Йоан 18:13, 24; Деяния 4:6). Първоначално длъжността първосвещеник е трябвало да бъде наследствена и следователно доживотна, но под управлението на Ирод и Рим първосвещениците често са били назначавани и сваляни в бърза последователност. Един от тях е заемал длъжността само един ден. От възкачването на Ирод Велики през 37 г. пр.н.е. до падането на Йерусалим през 70 г. сл.н.е. общо 28 души са заемали свещения сан, като средният им мандат е бил около четири години.

Йоан. Вижте Мат. 3:1. Само Лука определя Йоан като син на Захария (виж Лука 1:67). Очевидно хронологичните данни от Мат. 3:1 се отнасят за времето, когато „Божие слово“ дойде при Йоан, което означава времето, когато Бог го призовал на определеното му дело и му дал конкретното „слово“ или послание, което трябвало да прогласи. Йоан може да е започнал служението си около Пасхата през 27 г. сл. Хр. (виж Служението на нашия Господ).

Пустинята. Вижте върху Матей 3:1. И трите синоптични евангелия споменават факта, че Йоан е бил „в пустинята“, като подчертават факта, че той е избягвал места, където хората естествено се събират. „Божие слово“ вероятно е дошло при Йоан в Юдейската пустиня, където е прекарал голяма част от младостта и младостта си (вижте върху Лука 1:80), но всъщност той започва да проповядва и кръщава в Перея, срещу Йерихон (Йоан 10:40; DA 132; вижте върху Лука 1:80; Йоан 1:28).

3. Страна. Гръцки *perichōros*, „област наоколо“ (виж върху Матей 3:1, 5). Йоан започва своите проповеди и кръщавания във Витавара (Ветания), „отвъд Йордан“ (Йоан 10:40). По-късно се споменава, че е бил близо до Салим (виж върху Йоан 3:23). По-голямата част от служението му е проведено в пустинята (Жан Жаклин 220).

Проповядване. Гръцки *kērussō*, „провъзгласявам“. Йоан провъзгласил стойността и необходимостта от кръщението и изоставянето на греха (виж върху Матей 3:2, 6) като необходима подготовка за идването на Месията и Неговото царство.

Кръщение на покаяние. Вижте върху Матей 3:2, 6; вж. Исая 1:16. „Покаянието“, както е проповядвано от Йоан, включва много повече от изповядването на минали грехове (виж Пс. 32:1). Както става ясно от думите му на увещание (Лука 3:9–14), „покаянието“ е трябвало да бъде последвано от нов живот, в който принципите на праведността, вече разкрити в Писанието, е трябвало да бъдат приложени на практика (вж. Михей 6:8).

Прошка. Гръцки *arphesis*, „освобождаване“ или „прошка“; буквално „изпращане“ или „уволнение“. Покаянието, изповедта и следователно проската е трябвало да предшестват кръщението и са били първите стъпки, които трябвало да се предприемат, за да се подготви „пътят Господен“ и да се направят „пътеките Му прави“, за да се запълнят „долините“ и да се изравнят „планините“ на характера (Лука 3:4, 5; вж. Матей 3:6). Лука използва *arphesis* по-често от всички други новозаветни писатели взети заедно.

4. Пътеки. Буквално „утъпкани пътеки“.

5. Всяка долина. Тоест, всяка пропаст или дере, всяко неравно място по пътя. Само Лука от евангелистите добавя подробностите от стихове 5, 6, цитирани от Исая 40:4, 5. Описаното тук дело е подходяща илюстрация на трансформацията на характера, която съпътства истинското обръщане във вярата. Високите места на човешката гордост и власт трябваше да бъдат съборени (Жан. 215; вижте върху Мат. 3:3).

6. Вижте спасението. Исая 40:5, от който Лука цитира, гласи: „Славата на „Господ ще се яви и всяка твар ще Го види заедно.“ Когато видял Исус като бебе в храма, Симеон възкликнал: „Очите ми видяха Твоето спасение“ (Лука 2:30). Исус дошъл на земята, за да разкрие славата на божествения характер и именно когато ние виждаме „славата Господня“, ние „се преобразяваме в същия Негов образ от слава в слава“ (2 Коринтяни 3:18).

7. Каза той. Буквално „той продължаваше да казва“ или „казваше“, което означава, че Йоан е говорил отново и отново, несъмнено наблягайки на една и съща тема. Следователно, разказът на Лука за проповедта на Йоан не трябва да се приема като отнасящ се до конкретна проповед, произнесена по определен повод, а по-скоро като обобщение на точките, които са впечатлили слушателите, почерпени от различни проповеди (вижте на стих 18).

Множество. Гръцки *ochloi*, „тълпи“ или „множества“.

Излезе. Вижте Матей 3:5.

Да бъдеш кръстен. Вижте Матей 3:6.

Поколение. Гръцки *geppēmata*, в този контекст „коте“. Тези думи бяха адресирани специално към фарисеите и садукееите (вижте Матей 3:7). Графичните образи, използвани от Йоан в проповедите му, с акцента върху обикновени, ежедневни сцени от провинцията, напомнят за посланията на старозаветни пророци като Йоил и Амос, както и за притчите на Христос. Обърнете внимание на бързата последователност от фигури на речта: работници, поправящи път, потомство на ехидни, плодове, брадва, опряна на ствола на дърво, момче-робиня, събуващо сандалите на господаря си, кръщение с огън и гумното с лопатата му за веене, нарастващата му купчина зърно и плевата, отвята настрани от вятра.

Кой е предупредил? С това язвително запитване, пророкът от пустинята постави под въпрос мотивите на фарисеите и садукееите. Техните мотиви и идеали бяха чужди на принципите на небесното царство. В сегашното си настроение те не биха били по-добре дошли в това царство, отколкото потомство змии би било на гумното по време на жътва (виж Лука 3:17; срв. Матей 3:7).

Идващият гняв. Вижте върху Матей 3:7; срв. Лука 3:18.

8. Донесете. Вижте Матей 3:8.

Нашият баща. На гръцки език думата, преведена като „баща“, е в ударение.

9. Брадвата е положена. Вижте Матей 3:10.

10. Хората. Буквално „тълпите“.

Попита. Буквално „продължаваха да питат“. След всяка беседа хората задаваха лични въпроси как да приложат тези принципи към собствените си житейски проблеми. На всеки Йоан даде подходящ съвет (вж. стихове 10–14).

Какво да правим? Вдъхновените от Духа думи на Йоан Кръстител раздвижиха сърцата, докато хората нетърпеливи бяха да направят нещо незабавно, като се подготвят за „идващия гняв“ (ст. 7) и Божието царство (ст. 4). Проповед, която не подтиква хората към някакъв отклик, е провалила целта си. Йоан беше силен евангелист. След призова му към хората да се подготвят за идването на Господа, те го помолиха за конкретна информация как могат да го направят. В отговор Йоан посочи на всеки човек или на всяка група техните собствени грехове, като по този начин посочи откъде всеки човек трябва да започне.

Йосиф Флавий пише, че Йоан „бил добър човек и заповядал на юдеите да проявяват добродетел, както по отношение на праведност един към друг, така и на благочестие към Бога, и по този начин да се кръщават“ (Древности xviii. 5. 2).

11. Палта. Гръцки chitōnes, „туники“, долните дрехи, носени до кожата, както различаващи се от химатията, „наметала“ или „мантии“, горните дрехи, носени върху хитони, „туники“ или „ризи“.

Предавам. Буквално „споделям“.

Месо. Гръцки brōmata, храни като цяло, независимо от растителен или животински произход.

12. Митари. Гръцки telōnai, „бирници“, наричани от римляните publicani. Telōnai произлиза от telos, „данък“, и бпеоμαι, „да купувам“, следователно буквално „купувачи на данъци“. Вместо да назначават редовни държавни служители за данъчни служители, които да събират фиксирани данъци, римляните продавали на търг привилегията да събират приходи в рамките на град или провинция. Само богати мъже могли да наддават на търга, тъй като тези, които придобивали привилегията, били длъжни да платят определена сума в царската хазна, независимо от това колко реално е събрана, и да предоставят гаранция, докато сумата не бъде платена.

Тези телонаи обикновено следвали практиката да разделят, между подизпълнители, определената им област или да наемат агенти, които да вършат действителната работа по събирането на данъци. В Новия завет „бирниците“ са били агентите, които действително събирали данъци от хората и вероятно, с редки изключения, са били евреи.

Като представители на езически завоевател, бирниците били за народа най-болезнено напомняне за ниското състояние, до което е паднал еврейският народ. Към позора на „бирниците“ в очите на евреите се добавяла и безскрупулната практика, следвана от почти всички тези безсърдечни паразити, да ограбват хората за всеки грош, който законът или вездесъщият римски войник могли да изискат от тях. Евреин, който ставал „бирник“, бил смятан за предател на Израел, лакей на омразните римляни. Ако от еврейска гледна точка е било погрешно да се плаща данък, колко по-лошо е трябвало да е събирането на данъци! Следователно „бирникът“ бил отлъчен от обществото и отлъчен от синагогата. Той бил смятан и третиран като езическо куче и бил толериран само защото силата на Рим била зад гърба му (вижте върху Марк 2:14; вижте стр. 66).

Учител. Буквално „учител“. Подобно на Христос, Йоан не само проповядвал, но и поучавал.

13. Не изисквайте повече. Или „не събирайте повече“. Нито Йоан, нито Христос осъждаха събирането на данъци като професия. Исус беше „приятел“ на бирниците (виж Матей 11:19) и се присъединяваше към тях на социални събития (виж Матей 9:10–13). Но както Исус, така и Йоан изискваха справедливост, честност и доброта от онези от тази класа, които кандидатстваха за гражданство в небесното царство.

Назначени. Те трябвало да събират толкова, колкото се изисква от тях, включително разумно възнаграждение за работата им. Но в небесното царство нямало място за изнудвачи и безсърдечни вълци.

14. Войници. Буквално „служещи като войници“, вероятно сега на служба. Йоан вероятно е проповядвал в Перее (виж върху Йоан 1:28), в юрисдикцията на Ирод Антипа (виж върху Лука 3:1), и войниците, които са се обърнали към Йоан, вероятно са били евреи на служба при Ирод. Възможно е да са били изпратени от Ирод да наблюдават Йоан, за да предотвратят народно въстание, или може да са дошли като полицейски помощници на вече споменатите бирници. Думата за „войници“ може да означава, че „войниците“ са били там по работа, а не от любопитство. Въпросът им очевидно е бил зададен съвсем искрено – Могат ли те, като войници, да се класират за небесното царство? В отговор Йоан заявява, че могат, ако отговорят на условията за гражданство. Ако войниците бяха римляни, вероятно Йоан щеше да им каже да вярват в истинския Бог и да се обърнат към юдейската вяра.

Изиска. Или „помоли“ (вижте на стих 10).

Какво да правим? В гръцкия език „ние“ е емфатично, сякаш войниците са казали: „А ние какво да правим?“ Това ударение може да означава, че войниците са били в компанията на бирниците, които току-що са говорили с Йоан (ст. 12, 13).

Не насилвайте никого. Тоест, „Не изнудвайте никого за пари чрез сплашване“. Злоупотребата с властта им като войници беше основният грях, над който тези мъже трябваше да победят, за да бъдат готови за идващия Принц. Йоан не осъди войниците като такива, но посочи, че те трябва да упражняват властта си със справедливост и милост.

Заплати. Гръцки *opsōnia*, „войнишко заплащане“ или „надница“. Павел използва *opsōnia* в Рим. 6:23 за „заплатата“ на греха. Той пита хората от църквата в Коринт: „Кой воюва някога със собствена сметка [гр. *opsōnia*]?“ (1 Кор. 9:7). Войниците, които дошли при Йоан Кръстител, очевидно били наемници, а не наборници.

15. Бяхме в очакване. Гр. *prosdokaō*, „очаквам“, „търся“ или „чакам“.

Същата гръцка дума се използва и за куция мъж, седнал на портата, наречен Красив, който погледнал към Петър и Йоан, „очаквайки да получи нещо от тях“ (виж Деяния 3:2–5). Въображението на тълпите от хора, които слушаха Йоан, беше изпълнено с нетърпеливо очакване, че месианските пророчества, за които той говореше, са на прага на изпълнението. Подобно на двамата ученици, на които Христос се яви на пътя за Емаус, чиито сърца горяха в тях (виж Лука 24:32), хората пламенно се надяваха, че избавителят на Израел скоро ще се появи. Посланието на Йоан завладя народното въображение по начин, който развълнува нацията и достигна до най-отдалеченото село и махала.

Всички мъже. Всеобщото вълнение беше на върха на вълната. Йосиф Флавий казва, че тълпите които се събраха да чуят Йоан, „бяха силно развълнувани от думите му“ и че Ирод Антипа се страхувал, че голямото влияние, което Йоан имал върху народа, може да го накара да се разбунтува (защото те изглеждали готови да направят всичко, което той искал).

трябва да съветва)|| (Древности xviii. 5. 2). Задачата на Йоан била да събуди умовете на хората от дрямката на вековете, да разпали сърцата им с надежда, че нов ден е на път да се зазори, и да ги подтикне да се подготвят за Идващия – Желанието на всички векове. В това дело той постигна изключителен успех. Всъщност той подтикна дори еврейските водачи да проучат посланието му (виж Йоан 1:19–25). „Всички хора“ знаеха за Йоан и всички, които можеха да го направят, идваха да го слушат.

Размишляваха. Буквално „разсъждаваха“ или „обсъждаха“ (вижте гл. 1:29). Хората се чудеха какъв ще бъде резултатът от цялото това вълнение.

Дали той беше Христос. Юдейските водачи често изискваха чудеса от Исус като доказателство за Неговото месианство (виж върху Матей 12:38; 16:1; и др.). Обаче „Йоан не извърши никакво чудо“ (Йоан 10:41). Неговото грубо облекло нямаше никаква прилика с кралско семейство. Всъщност той беше от племето на Леви (виж Лука 1:5), а не от племето на Юда, както пророците бяха казали, че ще бъде Христос (виж върху Матей 1:1). Въпреки това хората бяха готови да го приемат като Месия, ако той заяви това твърдение, и дори представителите на Синедриона се чудеха дали той може да е Обещаният (виж Йоан 1:19–21). Еврейският народ не би могъл да направи по-голям комплимент на Йоан; не би могъл да даде по-красноречиво свидетелство за силата на неговото послание. Всъщност, неговото провъзгласяване на идването на Месията беше толкова ефективно, че хората го объркаха със самия Месия!

16. Кръщават ви с вода. Вижте Матей 3:11.

Лачета. Вижте Марк 1:7.

Обувки. Вижте Матей 3:11.

Не е достоен да бъде развързан. Вижте Марк 1:7.

Да ви кръстя. Вижте Матей 3:11.

17. Чий фен. Вижте Мат. 3:12.

18. Много други неща. Това предполага, че споменатите елементи представляват обобщение на проповедите на Йоан Кръстител, а не дословен отчет на която и да е една проповед (вижте на стих 7).

19. Ирод четверовластникът. [Затварянето на Йоан, Лука 3:19, 20 = Матей 14:3–5. Основен коментар: Лука. Вижте Юдейското служение от Първа Пасха 28 г. сл. Хр.; Служението на нашия Господ.] Лука споменава затварянето и смъртта на Йоан Кръстител в този момент, за да завърши разказа си за Йоан, преди да продължи да разказва за служението на Христос. Изглежда, че Йоан е бил затворен едва няколко месеца, може би година или повече, след кръщението на Исус (Жан. 214; вж. стр. 213), приблизително по времето на Пасхата 29 г. сл. Хр. Той остава в затвора до ранната пролет на 29 г. сл. Хр.

30 и е обезглавен няколко седмици преди Пасхата през същата година (виж DA 360, 361, 364). Вижте стр. 64; Началото на галилейското служение, Служението на нашия Господ; Допълнителна бележка върху Лука 4.

Порицан. Според Йосиф Флавий юдеите като цяло също са възразили срещу този брак (Древности xviii. 5. 4).

Иродиада. Дъщеря на Аристобул и внучка на Ирод Велики. Ирод Антипа се развежда със собствената си жена, дъщеря на арабския цар Арета, за да се ожени за Иродиада („Йосиф Флавий“, Древности, xviii. 5. 1). Вижте ст. 1.

Филип. Този Ирод (виж Хасмонеите и Иродите) е бил полубрат на Ирод Антипа, син на Ирод Велики и Мариамна (II) — не Ирод Филип Тетрарх (виж стих 1), син на Ирод Велики и Клеопатра. Саломея е била дъщеря на този

Ирод и Иродиада. Той бил лишен от наследство от баща си Ирод Велики и живял личен живот, първо в Йерусалим, а по-късно в Рим.

20. Добавено. Това беше забележително допълнение към другите „злини“ на Ирод (виж стих 19).

Млъкни, Джон. Джон е бил затворен в началото на пролетта на 29 г. сл. Хр. , след служение на около две години (вижте Хронологията на Лука 3:1, 2, Царуването на Иродите, Служението на нашия Господ; вижте върху Матей 3:1). Фактът, че е бил затворен от Ирод Антипа, предполага, че Йоан е проповядвал от страната на Перейя на река Йордан по време на ареста си (вижте върху Лука 3:3).

На Ирод му се струвало, че хората са готови да направят каквото и да им каже Йоан, и Ирод се опасявал, че резултатът може да бъде народно въстание (Древности xviii. 5. 2; DA 360). Йосиф Флавий не споменава случая с Иродиада във връзка със затвора на Йоан, въпреки че другаде споменава брака на Иродиада с Антипа (Древности xviii. 5. 4). По този начин Йосиф Флавий вероятно записва публично посочената от Ирод причина за затварянето на Йоан. Малко вероятно е Ирод да обяви като причина за това личния случай на Иродиада, който евреите като цяло не одобрявали. Вижте DA 214.

Затвор. Според Йосиф Флавий (Древности xviii. 5. 2) това е била крепостта Махер в Перейя, източно от Мъртво море. Мястото на Махер е открито през 1807 г. и руини от подземията все още могат да се видят. Въпреки това, с оглед на последователността от събития в Марк 6:17–30 (вж. DA 222), някои учени смятат, че честването на рождения ден може да се е провело в Тиберия и следователно поставят под въпрос точността на думите на Йосиф Флавий. изявление.

21. Всички хора. [Кръщението, Лука 3:21–23а = Мат. 3:13–17 = Марк 1:9–11.] [Основен коментар: Матей.] Често срещана еврейска хипербола, която вероятно тук е била предназначена да включва решително мнозинство от слушателите. Поне фарисеите и садукееите са отказали кръщение (Лука 7:30, 33; Матей 21:25, 32).

Молитва. Само Лука записва, че Исус се е молил, докато е излизал от реката. Уместно е Лука, който толкова често споменава Исус в акта на молитва, да отбележи тук тази подробност.

22. В телесна форма. Само Лука определя гълъба по този начин.

Моят възлюбен Сине. Вижте Матей 3:17. Кодекс Безе добавя: „Днес те родих“.

Докато тук потвърждава истинската божественост на Исус, Лука веднага продължава с доказването на Неговата истинска човечност (ст. 23–38). Матей започва разказа си за евангелската история, като представя родословието на Исус (вж. върху Мат. 1:1); Лука запазва родословието си за момента, когато Исус поема Своята житейска мисия. По подобен начин Моисей дава собственото си родословие, след като записва първата си публична изява като говорител на Бога и водач на Израел (вж. Изх. 6:16–20).

23. Започнах. Гръцки *archomai*, „започвам“. Глаголът се появява също в Матей 4:17; Марк 4:1;

Лука 3:8; Деяния 1:1, 22; 10:37; и др. Възниква проблем във връзка с използваната тук форма, архоменос. Дали архоменос се отнася до „началото“ на 30-ата година от живота на Исус или до началото на Неговото служение, не е ясно. Преводът на Тиндейл на първата част на Лука 3:23 гласи: „Исус беше на около тридесет години, когато започна“. Библията на Кранмър от 1539 г. приема нов превод, „Самият Исус започна да бъде на около тридесет години“, и това е последвано от KJV. Доколкото контекстът (ст. 1–22) се отнася до кръщението на Исус, с което започва Неговото публично служение, мнозина са заключили, че архоменос трябва да се отнася до Неговото служение (виж върху Марк 1:1; вж.

Деяния 1:22; 10:37, 38). Следователно те добавят изрази като „да поучава“ (RV) или „неговото служение“ (RSV) след archomenos. Вижте върху Лука 1:57; 2:42.

Около тридесет години. Лука не се ангажира с точната възраст на Исус по време на времето на Неговото кръщение, а по-скоро подчертава факта, че Той е бил „на около тридесет години“. Що се отнася до твърдението на Лука, това може да е с година или две повече или по-малко от точно 30. Сред юдеите 30-годишна възраст обикновено се е смятала за времето, когато човек достига пълна зрялост и следователно е годен за отговорностите на общественния живот. Вижте „Синопис на живота на Христос“, „Хронология на Лука 3:1, 2“.

Ако раждането на Исус се е случило през есента на 5 г. пр.н.е., както изглежда вероятно (виж гл. 2:6, 8), Неговата 30-та година, според еврейския метод на летоброене (виж гл. 2:42), би трябвало да е започнала през есента на 25 г. сл. Хр. и да е завършила през есента на 26 г. сл. Хр. (виж ст. 1). Това е в пълна хармония с повече или по-малко общото твърдение на Лука, че Исус е бил „на около“ 30 години, и с всички известни хронологични данни, отнасящи се до живота на Христос. Тогава изглежда, че Лука не прави точно хронологично твърдение, а просто отбелязва, че Исус е бил в зряла възраст по време на кръщението Си и началото на общественото Си служение.

Предполагаше се. [Човешкият произход на Исус, Лука 3:23б–38=Мат. 1:1–17. Основен коментар: Матей и Лука.] Исус е бил „законно смятан“ или „обществено вярван“ за син на Йосиф (виж Йоан 8:41). В официалните записи в храма в Йерусалим Исус е регистриран като първороден на Мария и Йосиф (виж Лука 2:21; ДА 52).

Бързото действие на Йосиф, когато ангелът му заповядал да вземе Мария за своя жена, несъмнено защитило както неговото собствено, така и доброто име на Детето (вижте Матей 1:24). Според официалните записи и преди закона Исус е бил син на Йосиф.

Синът. За важността и стойността на родословието на Исус за хората от новозаветните времена вижте Матей 1:1. Родословието, както е дадено от Лука, се различава в няколко важни аспекта от това, дадено от Матей, и тези различия изправят съвременните читатели на Библията пред това, което, трябва да се признае, е проблем с не малка трудност. Този проблем се състои по същество във факта, че въпреки че и двата генеалогични списъка претендират да дават произхода на Йосиф, те се различават помежду си не само по отношение на броя на изброените предци в рамките на даден период от време, но и по отношение на това кои са били повечето от тези предци. Основните разлики между двата списъка могат да бъдат посочени, както следва:

1. Лука изброява 41 потомци на Давид, които са били предци на Исус; Матей, 26.
2. С изключение на Салатиил, Зерубавел и Йосиф, съпругът на Мария, двата списъка са напълно различни за потомците на Давид.
3. Двете родословия се срещат за кратко със Салатиил и Зерубавел, но Матей идентифицира Салатиил като син на Йехония; Лука го посочва като син на Нири.
4. Матей определя Йосиф като син на Яков; Лука - като син на Илий.

На пръв поглед тези разлики изглеждат като съществени несъответствия между списъците, дадени от Матей и Лука. Проблемът се усложнява допълнително от факта, че не се знае абсолютно нищо за 60 от 64-те души, посочени в двата списъка, а информацията за останалите четирима е в най-добрия случай оскъдна. Тази липса на информация прави практически невъзможно положителното съгласуване на разликите между двата списъка. За щастие обаче е известно достатъчно за древните еврейски обичаи и начини на мислене и изразяване, за да се даде напълно правдоподобно обяснение на всяка точка на разлика и по този начин да се демонстрира, че несъответствията могат основателно да се считат за очевидни, а не за реални. Различните точки на различие ще бъдат разгледани по ред:

1. Както беше отбелязано, Матей определя 26 поколения, средно по около 37 години всяко, на период от смъртта на Давид до раждането на Христос; Лука има 41 поколения, средно около 24 години всяко. Според предварителната хронология, следвана от този коментар, Давид е починал през 971 г. пр.н.е. (виж том II, стр. 77, 143), а Христос е роден през 5 г. пр.н.е. (виж том V, стр. 242), интервал от около 966 години. Отчасти може да е възможно да се обясни голямата разлика между 26 и 41 поколения, като се приеме, че всеки прародител на Исус в линията, проследена от Лука, е бил средно с около 13 години по-млад при раждането на своя наследник от средния брой в линията на Матей. Но разликата е твърде голяма, за да бъде обяснена изцяло на тази основа. Предвид факта, че Матей очевидно е пропуснал поне четири генеалогични връзки през онази част от 966-те години, където може да се направи сравнение със списъците от Стария завет (виж Матей 1:8, 11, 17), е напълно възможно той да е пропуснал поне 11 от по-неясния период между Заветите. Може да се отбележи също, че средният период от 24 години между собственото раждане на човек и това на неговия наследник е много по-вероятен от 37 години. Това наблюдение потвърждава 37-те поколения на Лука и вероятността Матей да е стигнал до 24 чрез умишлено пропускане на около 15 имена от своя списък (виж Матей 1:8, 11, 17).

2. С изключение на Салатиил, Зоровавел и Йосиф, съпругът на Мария, генеалогичните списъци, дадени от Матей и Лука, очевидно проследяват родословието на Исус до Давид чрез две напълно различни родословни линии. От Давид до пленничеството, Матей следва управляващата линия на царското семейство и ние предполагаме, че същото важи и за изброените от пленничеството нататък (вижте върху Матей 1:17). Лука очевидно следва неуправляващ клон на царската линия до Натан, друг син на Давид от Витсавее (1 Лет. 3:5; вижте върху Лука 3:31). Смесените бракове в рамките на царското семейство лесно обясняват факта, че родословието на Христос може да бъде проследено до Давид чрез две почти напълно различни семейни линии. Това обаче не обяснява факта, че тези две линии са дадени (вижте № 4 по-долу).

3. За обсъждане на проблема, породен от сближаването на двата списъка в Салатиил и Зерубавел, след които те отново се разделят, виж на стих 27.

4. Вижте по-долу под „На Йосиф“ и „Син на Илий“.

На Йосиф. Подобно на Матей (виж върху Матей 1:16), Лука внимателно избягва да твърди, че Исус беше син на Йосиф. Изразът в скоби „както се предполагаше“ не само предполага липсата на пряка кръвна връзка, но и подсказва, че законно и популярно Исус е бил смятан за син на Йосиф.

Сред еврейския народ термините за „баща“ и „син“, „майка“ и „дъщеря“, „брат“ и „сестра“ и т.н. са били често използвани, за да включат по-далечна връзка, отколкото думите предполагат в английския език (вижте Бит. 29:12; Числа 10:29; Втор. 1:20).

15:2; 1 Лет. 2:7). Следователно „син“, например, както е използвано в Библията, може да означава родство по естествено раждане (независимо дали е незабавно или отдалечено), чрез осиновяване, чрез левиратен брак (вижте Втор. 25:5–9) или просто по характер (вижте 2 Тим. 1:2).

Син на Хелий. Или „син на Илий“, Хелий произлиза от гръцката транслитерация на еврейското Име, преведено на английски като „Или“. Очевидно Йосиф, съпругът на Мария, не може да бъде буквалният син както на Илий, както тук, така и на Яков, както в Матей 1:16. Предложени са две правдоподобни обяснения, всяко от които е в пълна хармония с известните еврейски обичаи. Според едното обяснение и двата списъка дават произхода на Йосиф, единият по кръвен произход, а другият по осиновяване или чрез левиратски брак. Според другото

В обяснение, Матей посочва произхода на Йосиф, а Лука - този на Мария, чрез баща ѝ.

Тези, които смятат и двата списъка за представящи родословието на Йосиф, обясняват, че единият списъкът посочва действителния му кръвен произход, а другият - произхода му чрез осиновяване в родствена семейна линия. Ако Йосиф буквално е бил „син на Яков“, както в Матей, той би трябвало да е станал „син на Илий“ в някакъв друг, различен от буквалния смисъл. Ако Илий не е имал естествен наследник, той е могъл да осинови Йосиф, чрез когото, според еврейския обичай, и двете линии биха могли да бъдат запазени. Според второто обяснение Мария е била единственото дете на Илий и като се е оженил за нея, Йосиф става законен син и наследник на Илий в хармония с разпоредбите на закона за левиратския брак, даден по времето на Моисей (вижте Втор. 25:5–9; Мат. 22:24).

24. Матат. Вижте Мат. 1:15. Не е известно нищо повече за лицата, посочени от Матат в Лука 3:24 до Реса в стих 27, освен че са били предци на Исус. Те не са споменати другаде в Библията, поради факта, че старозаветният канон не се простира много отвъд завръщането на евреите от вавилонски плен.

27. Зоровавел. Тоест Зоровавел. Лука нарича Зоровавел син на Салатиил и Салатиил, син на Нири. Матей също нарича Зерубавел син на Салатиил, но нарича Салатиил син на Йехония (виж върху Матей 1:12). Въпреки че през този период може да е имало повече от един Зерубавел (името вероятно означава „издънка на Вавилон“ или „заченат във Вавилон“) с баща на име Салатиил, подобна възможност почти повсеместно се отхвърля. По този начин повдигнатият тук проблем е общ и за двете общи теории, изложени в обяснение на разликите между двата генеалогични списъка (виж върху Лука 3:23).

Предложени са различни решения на проблема с произхода на Салатиил. Някои предполагат, че Салатиил е бил буквалният син на Нери, но „син“ на Йехония [Йоахин; виж върху 1 Лет. 3:16] чрез осиновяване. Други предполагат, че Салатиил, макар и син на Нери, е станал законен наследник на Йехония, вероятно поради изчезването на семейството на Йехония (виж върху Йер. 22:30) или по някаква друга причина. Трети пък предполагат, че дъщеря на Йехония се е омъжила за Нери и че Салатиил е бил син на Нери и внук на Йехония, но е наричан „син“ на Йехония според еврейския обичай. Що се отнася до произхода на Зоровавел, както Лука, така и Матей го наричат син на Салатиил (Салатил), в съответствие с Ездра 3:2; 5:2; Неемия 12:1; и Агей 1:1, въпреки че масоретският текст на 1 Лет. 3:19 нарича Зерубавел син на Федаия (виж върху 1 Лет. 3:19; Ездра 2:2). LXX на 1 Лет. 3:19 обаче посочва Салатиил като баща на Зерубавел и е очевидно, че тук Лука следва LXX, когато той предоставя информация, отнасяща се до неговия генеалогичен списък (виж върху Лука 3:36).

Нери. Лицата, посочени от Нери в стих 27 до Матата в стих 31, не са споменати. другаде в Библията. Периодът от време, обхванат от тази група, се простира от вавилонския плен през времето на разделеното царство до Соломон.

31. Натан. Натан е син на Давид и Витсавее, роден в Йерусалим (виж 2 Царе 5:14).

Давид. Вижте Матей 1:1, 6. За имената от Давид до Авраам, изброени в Лука 3:31–34 виж върху Матей 1:2–6.

34. Тара. Тоест, Тара, бащата на Авраам (виж върху Бит. 11:26–32). Разликата в изписването на имената от Тара до Маалалеил (Малалеел) се дължи на факта, че в Стария завет тези имена са транслитерирани на английски директно от еврейски,

докато в Новия завет те са транслитерирани от гръцки, който от своя страна е транслитериран от еврейски.

Нахор. Тоест, Нахор, дядото на Авраам (вижте върху Бит. 11:22).

35. Саруч. Това е Серух, пращадото на Авраам (виж Бит. 11:20).

Рагау. Тоест, Рагав (вижте върху Бит. 11:18).

Фалек. Тоест, Фалек (виж върху Бит. 11:16).

Хевер. Тоест, Евер (вижте върху Бит. 10:21; 11:14).

Сала. Тоест, Салах (вижте на Бит. 11:13).

36. Кенан. Името Кенан се появява тук и в LXX на Бит. 11:12, 13 и 1 Лет. 1:18, но не и в масоретския текст. Фактът, че гръцката транслитерация на тези еврейски имена в Лука 3:34–38 е идентична с тази на LXX в Бит. 5:5–32; 11:10–

24 предполага, че Лука вероятно е следвал LXX за тази част от родословието си. Тази възможност се потвърждава и от допълнителния факт, че Лука включва тук Кенан, между Салах и Арфаксад.

Арфаксад. Вижте в Битие 10:22; 11:12.

Сем. Тоест, Сем, вторият син на Ной (виж върху Бит. 5:32; 11:10, 11).

Ной. Тоест, Ной (вижте на Бит. 5:29).

Ламех. Вижте върху Бит. 5:25.

37. Матусала. Тоест, Матусала (виж върху Бит. 4:18; 5:25).

Енох. Вижте върху Бит. 5:22, 24.

Яред. Вижте върху Бит. 4:18.

Малелеел. Това е Маалалеил (виж Бит. 4:18).

Кенан. Вижте Бит. 5:9. Този патриарх, синът на Енос, не бива да се бърка с Кенан от Лука 3:36, който не е споменат в масоретския текст на Стария завет (вижте на стих 36).

38. Енос. Вижте върху Бит. 4:26.

Сет. Третият син на Адам и Ева (виж върху Бит. 4:25).

Адам. За значението на името вижте Бит. 1:26; 3:17; Числа 24:3. Лука започва родословието си със свръхестественото раждане на втория или „последния Адам“ (1 Кор. 15:45) и сега го завършва с препратка към сътворението на първия Адам.

Син Божий. Тук Лука потвърждава вярата си в Бог като Създател на човека и Автор на живота, Този, Който „дава на всички живот, дихание и всичко; и е направил от една кръв всички човешки народи“ (Деяния 17:25, 26). В началото човекът е създаден по Божи образ. Чрез вяра в Исус Христос е наша привилегия да бъдем създадени отново по Негово подобие (виж 2 Коринтяни 5:17).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–18 DA 97–108

7 PK 140

10, 11 DA 107

13 DA 553

19 EW 154

21, 22 DA 109–113

22 EW 153, 156

23 4T 109

38 Изд. 33, 130; стр. 45

ГЛАВА 4

1 Изкушението и постът на Христос. 13 Той побеждава дявола; 14 започва да проповядва. 16 Жителите на Назарет се възхищават на благодатните му думи. 33 Той изцелява един, обладан от демон, 38 свекърва на Петър, 40 и различни други болни. 41 Бесовите признават Христос и биват укорявани за това. 43 Той проповядва из градовете.

1. Пълен със Светия Дух. [Изкушението, Лука 4:1–13=Мат. 4:1–11=Марк 1:12, 13. Основен коментар: Матей.] Препратка към приемането на Светия Дух по време на кръщението (виж гл. 3:21, 22).

Воден. Времето на гръцкия глагол предполага, че ръководството на Светия Дух, за което се говори тук, не се е ограничавало до пътуването в пустинята, а е продължило по време на пребиваването Му там.

2. Четиридесет дни. Матей ясно показва, че трите основни изкушения са дошли в края на 40-те дни (виж гл. 4:2, 3), факт, който е ясен и от последната част на Лука 4:2. Когато Исус за първи път влязъл в пустинята, Той бил сякаш затворен от славата на Отца, а когато славата си отминала, Той бил оставен сам да се бори с изкушението (Жан Жак 118). Изкушенията на Сатана продължили през всичките 40 дни на поста на Исус; трите, споменати в стихове 3–13, представлявали кулминацията на изкушенията и дошли в края на периода (виж 2SP 90).

3. Този камък. Може би Сатана е посочил конкретен камък, камък, чиято форма може да е наподобявала тази на плосък, кръгъл ориенталски хляб (вижте Матей 4:3).

5. Момент. Гръцки *stigmē*, от *stizō*, буквално „татуирам“; тоест „убождам“ или „пробивам“, следователно „момент от време“. Можем да кажем „в секунда“ или „в един миг“. Преводът на Тиндейл гласи „в миг на око“.

6. Предаден ми. Тоест, от Адам, когато съгрешил. След грехопадението Сатана се самоопределил като „княз“ на този свят (Жан Жак 114), забравяйки, че Адам е имал право на него само по силата на вярност към своя Създател. Сатана намекнал, че Адам го е избрал за свой суверен и представител на небето. Акцентът, поставен тук на гръцки върху местоименията според тяхната позиция, е показателен: „На теб ще дам... защото на мен е предадено... Ти, прочее, ако ми се поклониш“ и т.н. Човек почти може да види категоричните жестове на Сатана, докато прави това предложение.

10. Да те пазя. Гръцки *diaphulassō*, „да те пазя внимателно“ (виж върху Матей 4:6).

13. Цялото изкушение. Буквално „всяко изкушение“. Вижте Матей 4:11.

За известно време. Тоест, до удобен момент, когато може да се появи друга възможност. От най-ранни години Христос е бил непрекъснато атакуван от изкушителя (Жан Ж. 71, 116).

14. Сила. [Начало на галилейското служение, Лука 4:14, 15 = Матей 4:12 = Марк 1:14,

15. Основен коментар: Матей.] Гр. *dunamis*, „сила“, откъдето произлиза английската дума „динамит“ (виж върху гл. 1:35). Светият Дух е активният агент както в сътворението (виж Бит. 1:2), така и в пресъздаването (виж Йоан 3:5). Божието царство трябваше да дойде „със сила“ (виж Марк 9:1). Силата на Светия Дух осени Мария в момента на възплъщението (виж Лука 1:35). Чрез Светия Дух тя получи мъдрост да сътрудничи с Небето в развитието на характера на Исус (ДА 69). Но по време на Неговото кръщение Светият Дух слезе върху Христос по специален начин и Го изпълни с божествена сила за изпълнението на Неговата мисия (виж върху Йоан 3:34). По-късно на учениците беше обещана „сила, след която Светият Дух“ трябваше да „дойде върху“ тях -

сила да свидетелства за славното послание на разпнатия и възкръснал Спасител (виж Деяния 1:8; срв. гл. 2:1–4).

Слава. Гръцки *rhême* = „доклад“ или „слава“; от *rhêmi*, „да кажа“. „Славата“ на един човекът се състои в това, което се казва за него. „Славата“ на Исус нарастваше, когато новината за Него се разпространяваше от уста на уста „из цялата околност“.

15. Той поучаваше. Според гръцкия превод „той продължи да поучава“. Поучаването е бил обичайният начин, по който Христос е предавал истината. В днешното определение проповядването е по-формално представяне на истината; поучаването - по-малко формално. Поучаването е по-ефективно от проповядването, защото слушателите са участници, докато при проповядването те са предимно пасивни слушатели. От време на време Исус е изнасял по-формални беседи, като например Нагорната проповед и Проповедта за хляба на живота. Но дори относно Нагорната проповед в повествованието се казва: „И отвори устата Си и ги поучаваше, казвайки“ (Матей 5:2). Щастлив е проповедникът, който може да придаде на проповедите си допълнителното качество на поучение.

Техните синагоги. Тоест, синагогите на Галилея. За описание на синагогата и нейните служби вижте стр. 56-58. Лука вероятно споменава синагогалното поучение на Исус в очакване на случката, която ще разкаже (ст. 16–30).

Веднага след инцидента в синагогата в Назарет, той разказва за друг, случил се в синагогата в Капернаум (ст. 31–37), и отново отбелязва, че Исус „проповядваше в синагогите на Галилея“ (ст. 44).

Прославен. Или „почитан“ или „хвален“. Галилея е била по-благоприятно поле за делото на Спасителя от Юдея (Жан Жак 232). Където и да отивал Исус, „простите хора го слушали с радост“ (Марк 12:37).

16. Към Назарет. [Първо отхвърляне в Назарет, Лука 4:16–30. Вижте Ранно галилейско служение; Продължителността на Христовото служение, Начало на галилейското служение, Служението на нашия Господ. Вижте Допълнителна бележка в края на главата.] Това беше първото посещение на Христос в Назарет, откакто напусна дърводелската работилница през есента на 27 г. сл. Хр., за да започне общественото си служение (Жан 236). Вероятно тогава беше късна пролет на 29 г. сл. Хр. и почти половината от периода на общественото Му служение беше в миналото. Година по-късно, вероятно в ранната пролет на 30 г. сл. Хр., Исус направи следващото Си и последно (Жан 241) посещение в този град. Първото посещение е записано само в стихове 16–30; за второто вижте Марк 6:1–6. Тук, в Назарет, майката, братята и сестрите на Исус все още живееха (Жан 236) и несъмнено бяха сред поклонниците в синагогата в тази конкретна събота.

Възпитан. Вижте Мат. 2:23; Лука 2:51, 52.

Неговият обичай. Буквално „според това, което беше обичайно за него“. Христос имаше навика да посещава редовните синагогални служби в събота. Често като младеж в тази синагога в Назарет Той беше призоваван да чете поуките от пророците и от задълбочените си познания за Писанията Той извличаше уроци, които вълнуваха сърцата на поклонниците (DA 74; вж. 70). Изглежда, че Исус често е използвал възможността, предоставена от събирането на хората в синагогите на Юдея и Галилея, за да ги поучава (виж Мат. 4:23; 12:9; 13:54; Марк 1:21; 6:2; Йоан 18:20; и др.; виж върху Лука 4:15), както по-късно Павел правеше в чужди земи (Деяния 13:14, 15, 42).

Синагогата. За описание на древната синагога и нейните служби вижте стр. 56-58. За описание на руините на синагога в Капернаум вижте Йоан 6:59.

В съботния ден. Простото твърдение на Лука, че Исус обичайно е посещавал свещените синагогални служби в съботния ден, който той конкретно определя като седмия ден от седмицата (гл. 23:56 до 24:1), изяснява дълга на християнина, който обича своя Учител и би следвал по Неговите стъпки (виж Йоан 14:15; 1 Петрово 2:21). Фактът, че Христос, когато е бил тук на земята, лично е спазвал същия ден от седмицата, както евреите, е също доказателство, че времето не е било загубено от даването на закона на Синай, или пък от сътворението. Христос е „Господар и на съботата“ (Марк 2:28); тоест, Той я е създал (Бит. 2:1–3; вж. Марк 2:27) и я твърди, че е Свой ден. Неговият пример в спазването ѝ е следователно перфектен модел, който християнинът да следва, както по отношение на времето, така и по отношение на начина на спазването ѝ. Освен това, не може да има съмнение, че седмицата, каквато я познаваме сега, е възникнала в непрекъсната последователност от времето на Христос и че спазването на седмия ден от седмицата днес е спазване на съботата, както Христос я е спазвал. От този ден до днес милиони евреи са разпръснати из целия цивилизован свят и би било невъзможно всички те едновременно да допуснат една и съща грешка при определянето на седмия ден от седмицата.

Стана. Почитта към писаното Слово изискваше този, който го чете публично, да остане прав. Законът и Пророците бяха четени по този начин, но не и Писанията, които тогава не се радваха на равен статут (виж том I, стр. 37; том V, стр. 57, 58).

Да чета. Гръцки *anaginōskō*, често срещан термин в Новия завет за публично четене на Писанията (виж Деяния 13:27; 15:21; Кол. 4:16; 1 Сол. 5:27), но който може да се отнася и за лично четене (виж Мат. 24:15; Лука 10:26; Деяния 8:28). Очакваше се Исус да бъде помолен да чете Писанията и да проповядва проповед, когато се завърне в Назарет, задача, която всеки квалифициран израилтянин, дори непълнолетен, може да бъде призван да изпълни. Често е бил молен да прави това като дете (Жан. 74), а репутацията Му на проповедник в Юдея (виж Йоан 3:26; Жан. 181) сега караше съгражданите Му да бъдат нетърпеливи да чуят какво има да каже. От този, който четеше откъс от Пророците, се очакваше също да проповядва.

17. Предадени му. Тоест, от дякона, или хазана, чието задължение е било да извади свещените свитъци от ковчега и да ги предаде на четящия, и да ги върне в ковчега в края на четенето (виж стр. 56). Така, в хармония със синагогалния ритуал, хазанът взел свитъка с пророците от ковчега, свалил капака и го предал неотворен на Исус. Очевидно е, че Исус не само е говорил общия език на хората, но е бил и добре четен на иврит – по това време повече или по-малко мъртъв език, освен за религиозни цели. Урокът за деня винаги се е четявал на иврит.

Исая. Тоест, Исая. Смята се, че по времето на Христос този, когото помолили да прочете урок от пророците и да проповядва проповедта, може да избере частта, която да се прочете. Исус специално поискал свитъка на пророк Исая (вижте Допълнителна бележка в края на тази глава).

Отворено. Могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 146) за четенето „разгънато“ или „разгънато“.

Книга. Гръцки *biblion*, „книга“ или „свитък“. Английското „Библия“ произлиза от тази дума. Тази „книга“ беше свитък. Вижте стр. 113.

Намери мястото. Исус продължи да развива свитъка от ролката, докато стигна до пасажа, който Той искаше да прочете, като едновременно с това навиваше с другата си ръка

част, покрай която е минавало (вижте илюстрацията на свитъка на Исая от Мъртво море, том I, стр. 33). Исая 61:1, 2 би бил почти в края на свитъка.

Където е било написано. Цитатът, даден от Лука, е в съответствие с LXX на Исая 61:1, 2а

, с изключение на пропускането на изречението в много древни ръкописи „да изцели съкрушените сърца“ и вмъкването на изречението „да освободи угнетените“ чрез перифразирание на Исая 58:6. Лука вероятно е имал пред себе си LXX от своето време, докато е писал (вижте върху гл. 3:36). По този начин е било обичайна еврейска практика да се свързват различни пасажки от Писанието (вижте върху Марк 1:2).

18. Духът Господен. За ролята на Светия Дух в земното служение на Исус вижте върху Матей 3:16; 4:1.

Е върху мен. Светият Дух слезе върху Исус по време на Неговото кръщение, за да даде сила Него за Неговото земно служение (вижте Лука 3:21, 22; Йоан 1:32; Деяния 10:38).

Помазаник. Гръцко *chrībō*, от което произлиза титлата Христос, Помазаникът (виж върху Матей 1:1). В месианския си контекст този пасаж може да бъде свободно преведен по следния начин: „Той ме направи Христос“ или „Той ме направи Месия“ (виж върху Исая 61:1).

Евангелието. Вижте Марк 1:1.

Бедните. Бедните обикновено бяха на милостта на безскрупулни чиновници, бизнесмени и съседи. Освен това, обикновено се предполагаше, че страданието от бедност се дължи на Божието проклятие - че нещастното им състояние е по тяхна собствена вина. Малцина изпитваха съчувствие към тях в тяхното нещастно положение. Подчертаната любов на Исус към бедните беше едно от големите доказателства за Неговото месианство, към което Той насочи вниманието на Йоан Кръстител, когато последният гниеше в затвора (виж Матей 11:5). Тези, които имат малко от богатата на този свят, често осъзнават своите нужди и своята зависимост от Бога и по този начин често са податливи на проповядването на евангелието. Евангелието на Исус означава облекчение за бедните, светлина за невежите, облекчаване на страданията за страдащите и освобождение за робите на греха.

Всеки човек, който проявявал интерес към подпомагане на бедните, се смятал за особено праведен, а милостинята ставала синоним на праведност (вж. върху Деяния 10:2–4; и др.). Често се е случвало милостинята да се практикува не от състрадателен интерес към подпомагането на бедните, а от желание да се спечели праведност (вж. върху Мат. 6:1–4; Йоан 12:5). Истинската, състрадателна загриженост за чувствата и нуждите на нашите близки обаче е едно от най-добрите доказателства за „чиста религия“ (вж. Яков 1:27), за искрено обръщане във вярата (1 Йоан 3:10, 14), за любов към Бога (вж. 1 Йоан 3:17–19; 4:21) и за готовност за влизане в небесното царство (вж. Мат. 25:34–46).

Може би Исус е мислил и за „ниските духом“ (виж върху Матей 5:3) – тези, които се нуждаят от духовни неща, а не от материални. Именно на „ниските духом“, тези, които чувстват своята духовна нужда, Христос е обещал безкрайните ресурси на небесното царство. Всъщност, няма голяма полза да се проповядва евангелието на когото и да било, освен на онези, които чувстват нуждата си от нещо повече от това, което този свят може да предложи (вж. Откр. 3:17, 18). Именно тези, които са богати с вяра, които чуват и се вслушват в евангелското послание (виж върху Матей 7:24), ще бъдат „наследници на царството“ (виж Яков 2:5). Важно е „сърцето на небото“ (виж Лука 12:21, 33; 18:22).

Съкрушените сърца. Включително, разбира се, онези, които изпитват горчиво разочарование, но се отнася по-специално до онези, които са „съкрушени“ и се разкайват за греха. „Съкрушените сърца“, за които се говори тук, могат да бъдат сравнени с онези, които „скърбят“

над греха, тоест, онези, които са с разкаяно сърце (вижте върху Матей 5:4; срв. Рим. 7:24). Исус дойде да изцели разбитите сърца.

Пленници. Това не се отнася до буквални пленници, а до онези, които са били пленници на Сатана в тяло, ум и дух (виж Рим. 6:16). Исус не е освободил Йоан Кръстител от затвора. Тези „пленници“ са „духове“, които гният в „затвора“ на Сатана (виж 1 Петрово 3:19), хванати в „примката на дявола“ и „пленени от него по волята му“ (виж 2 Тим. 2:26).

Слепи. Не само буквално слепите, но и духовно слепите (вижте Мат. 15:14; 23:16–19, 26; Йоан 9:39–41).

Да пусна на свобода. Перифраза на думите от Исаия 58:6 (виж върху Лука 4:17). При четенето на Пророците, но не и на Закона, е било позволено да се прескача от един пасаж на друг.

Онези, които са наранени. Цитираният стих говори за пускане на „угнетените“ „свободен“, отново по същество в духовен смисъл. Същата еврейска дума, преведена като „угнетена“ в Исаия 58:6, е дадена като „смачкана“ в Исаия 42:3, където е пророкувано за Христос, че „счупена тръстика няма да пречупи“. В Исаия 42:4 думата е преведена като „обезкуражен“. Исус дойде, за да освободи хората от тежкото бреме на греха и от потискащите равински ограничения, наложени на евреите (виж Матей 23:4; вж. гл. 11:28–30).

19. Благоприятна година. Тоест, евангелската епоха, когато онези, които чувстват своята духовна нужда (ниските духом), онези със съкрушени сърца (скръмосърдните), онези, които са били пленници на греха и заслепени за духовните неща, и онези, които са били ранени и смазани от лукавия, могат да очакват освобождение от греха. „Благоприятната година Господня“ напомня на юбилейната година, когато робите са били освобождавани, дълговете са били анулирани и завещаната земя е била връщана на първоначалния ѝ собственик (вижте върху Лев. 25:10, 15, 24).

В този момент Исус завърши четенето Си на Исаия 61:1, 2. Следващото изречение, което за патриотичния юдеин беше кулминацията на целия пасаж – „денят на отмъщението на нашия Бог“ – Той не четеше. Юдеите наивно вярваха, че спасението е за тях, а възмездие за езичниците (виж Пс. 79:6). Юдейската идея, че спасението е въпрос на националност, а не на лично подчинение на Бога, заслепяваше хората за истинската същност на Христовата мисия и ги караше да Го отхвърлят. Те очакваха Месията да се яви като могъщ принц начело на могъща армия, за да победи всички техни потисници и да подчини света на властта на Израел (Жан. 30, 236).

Това фундаментално погрешно схващане произтича от факта, че юдеите умишлено са пренебрегвали пророчествата, които са говорили за страдащ Месия, и са прилагали погрешно онези, които са сочили към славата на Неговото второ пришествие (Жан Жаклин 30). Гордост, предразсъдъци и предубеждения са ги довели до това състояние на духовна слепота (виж Жан Жаклин 65, 212, 242). Те са били слепи за факта, че не количеството светлина, което огрява човека, е важно, а как се използва тази светлина. Те са се радвали да се спират на идеята, че Божият съд е запазен за другите и може би са били изненадани, когато Исус дори не е споменал това. Когато в проповедта си Исус е възхвалявал вярата на езичниците, като по този начин е намеквал за липсата на такава у самите юдеи, публиката е била извън себе си от негодувание и ярост (виж стихове 25–29).

За допълнителен коментар относно погрешните представи на евреите за месианското царство вижте Матей 3:7; 4:9; 5:2, 3; Лука 1:68. За коментар относно истинската природа на царството вижте Матей 3:2, 3; 4:17; 5:2, 3; Марк 3:14.

20. Затвори книгата. Тоест, като нави книгата на Исая на единствената ѝ ролка (вижте на стих 17).

Служител. Гръцки: *hypēretēs*, буквално „служител“, следователно всеки, който служи с ръцете си, „слуга“. Тук Лука несъмнено говори за дякона, който върнал свитъка в ковчега (виж на стих 17).

Седна. Обичаят изискваше изправена поза за публичното четене на Закона и Пророците. Но за проповедта, която следваше четенето, говорещият седеше на специален стол, понякога наричан „Мойсеевият стол“. Този стол стоеше на повдигната платформа близо до катедрата. Често, може би обикновено, Христос седеше, докато проповядваше и поучаваше (виж Матей 5:1; Марк 4:1; Лука 5:3; Йоан 8:2), обичай, следван, поне от време на време, и от Неговите ученици (виж Деяния 16:13). Вижте стр. 57.

Закрепено. Несъмнено е имало атмосфера на напрежение, предизвикана от концентрираното внимание (виж Деяния 6:15; 10:4; и др.) и от израза на сериозност на лицето на Исус. Подобен ефект е произведен и при двете прочитвания на Храма (виж ДА 157, 158, 591; виж върху Лука 2:48). Самата атмосфера изглеждаше изпълнена с очакване.

21. Започна да казва. Исус е бил популярен смятан за равин или учител (виж Йоан 1:38, 49; 3:2; 6:25). Очакваше се, че като гостуващ равин Той ще бъде помолен да произнесе проповедта, особено предвид факта, че Назарет е Неговият роден град и че в тази синагога е чел от Писанията като дете (виж върху Лука 4:16). Очевидно е, че Лука дава най-близко описание на забележките, които Христос е направил по този повод, вероятно избирайки по-специално онези коментари, които са произвели ефекта, записан в стих 22, и бурната реакция от стихове 28, 29.

Този ден. Това съобщение несъмнено накара хората да осъзнаят, че Исус е обмислял тях бедни, със съкрушени сърца, пленници, слепи и наранени (ЖВ 237). Отново и отново през цялото Си служение Исус цитираше от старозаветните пророци и заявяваше: „Днес се изпълни това писание във вашите уши“ (ЖВ 242).

Този стих. Критиците, които безгрижно твърдят, че Исус никога не се е смятал за Месията от старозаветните пророчества, биха постъпили добре, ако помислят върху това твърдение. В дните на Христос юдеите са разбирали Исая 61:1, 2 като ясно месианско пророчество.

22. Всички му свидетелстваха. Жителите на Назарет бяха чували слухове за силата, която присъствал на проповедите на Исус по време на Неговото служение в Юдея (вижте Матей 4:12). Сега и те самите бяха попаднали под влиянието на тази проповед. Сега знаеха, че докладите не са били преувеличени.

Благодатните думи. Много повече сигурно е било казано, отколкото е записано тук. Потокът от благодатни, пленяващи думи очароваше и очароваше хората.

Не е ли така? Формата на въпроса на гръцки предполага, че питащите са очаквали утвърдителен отговор. Тяхното запитване не е изразявало несигурност, а по-скоро удивление. Годишите им на познанство с Исус ги бяха накарали да Го гледат като на обикновен човек като тях самите, макар и може би не толкова несъвършен, колкото бяха те. Те отказваха да повярват, че Този, когото познаваха толкова добре, може да бъде Обещаният, и липсата им на вяра ги оставяше объркани.

Синът на Йосиф. Исус обикновено е бил смятан за „син на Йосиф“ (вижте гл. 2:33, 41; 3:23). Майката, братята и сестрите на Исус все още живеели в Назарет (виж Мат. 13:54–56; ДА 236) и без съмнение бяха сред публиката. Вероятно, докато хората си мислеха: „Не е ли това Йосифовият син?“, погледите им естествено се насочиха към

тези членове на семейството на Исус. Човек може само да се чуди какви са били мислите на сърцето на Мария при такъв случай (виж Лука 2:34, 35, 51).

23. Със сигурност. Гръцки *rantōs*, „изцяло“, „с всички средства“ или „без съмнение“. *Pantōs* се използва, за да се подчертаят утвърждения или отричания (виж Деяния 18:21; Римляни 3:9). Докато Исус четеше лицата и сърцата на публиката, Той добре познаваше мислите, които ги смущаваха. Неговият стремеж да разкрие на слушателите Си истинското им отношение и състояние (виж Лука 4:23–27) ги вбеси още повече и доведе до опит за покушение срещу Него. Исус често показваше, че чете мислите на хората и по този начин даваше доказателства за Своята божественост (виж гл. 2:48).

Лекарю, изцели себе си. Това очевидно е била популярна поговорка. Еврейската версия Една от думите на поговорката гласи: „Лекарю, изцели собствената си куцота“. В различна форма същата мисъл е била изразявана от гърците и други народи от древността, със сарказъм към неуспешното лечение. Именно тази част от речта на Исус (ст. 23–27) е доказателство, че Той е чел тайните им мисли (Живот в жертва 238). Сравнете подобна подигравка, отправена към Него на кръста (вижте Матей 27:42).

Коментаторите не са единодушни относно точния смисъл, който Исус е възнамерявал да предаде на публиката Си с поговорката. Някои предполагат, че Той е тълкувал мислите им като: „Ти показва много знамения за изцеление и разказа чудеса на другите [тоест на хората от Капернаум], сега покажи знамение от своя страна [тоест на хората от Назарет]. Ти твърдиш, че си Месията на пророчеството; нека видим няколко чудеса.“ Това искане за „знамения“ често е било отправяно към Исус, но Той никога не му се е отзовал (виж Матей 12:38, 39; Марк 8:11, 12; Йоан 6:30–32).

Това неизречено искане ясно показва, че Исус не е извършил чудеса през детството и младостта си, както твърдят апокрифните евангелия (вижте върху Лука 2:52). Жителите на Назарет Го призовавали да изгради репутацията Си в Назарет, казвайки, така да се каже, „Акредитирай се тук“.

Съвършено в Капернаум. Много коментатори считат споменаването на чудеса в Капернаум за доказателство, че този инцидент се е случил по-късно в служението на Христос в Галилея и че разказът на Лука за посещението в Назарет е в разказ за същия инцидент, записан в Матей 13:54–58 и Марк 6:1–6. Това заключение обаче е неоправдано, предвид факта, че синът на благородника е бил изцелен в Капернаум (въпреки че Исус е бил в Кана по това време) и градът е бил развълнуван от инцидента (Жан Жак 200). Изцелението на сина на благородника се е случило няколко месеца преди това посещение в Назарет (виж върху Йоан 4:53; виж Служението на нашия Господ). Също така, хората от Галилея несъмнено са чували съобщения за чудесата на Исус в Юдея (виж Йоан 4:44, 45; Жан Жак 196). Ясно е, че официалното, продължително служение в Капернаум все още не е започнало (вижте Матей 4:12, 13), въпреки че Исус вече е посетил града за кратко (вижте Лука 4:14, 15; Йоан 2:12). Вижте допълнителната бележка върху Лука 4.

24. Наистина. Гръцки *amēn*, „наистина“ или „истина“ (виж върху Бит. 15:6; Втор. 7:9; Мат. 5:18).

Няма пророк. Исус дойде при собствените Си съграждани, но те не Го приеха (вж. Йоан 1:11). Гордостта им забранявала да разпознаят присъствието на Обещания в дърводелеца, когото познавали от ранно детство (Жан Жак 237).

25. Илияс. Тоест, Илия.

Три години и шест месеца. За продължителността на глада вижте 1 Царе 18:1 (вж. Яков 5:17).

26. За никого от тях. Бог не е в състояние да направи нищо за онези, които са коравосърдечни и невярващи, които не чувстват нуждата си (вижте Матей 5:3). Нашето положение пред Бога

се определя не от количеството светлина, което имаме, а от това как я използваме (Жан Жак 239). Интересно е да се отбележи, че Лука, който е писал предимно за езически читатели, сам записва тези забележки на Исус, които са толкова ласкателни за вярващите езичници и осъждащи невярващите израилтяни.

Сарепта. Тоест, Сарепта, град на морския бряг близо до съвременния Сарафанд, на около 24 километра северно от Тир. Христос разказа споменатия тук инцидент като първа илюстрация на истината, която се стреми да предаде, цитирайки притчата от стих 23. Липсата на вяра от страна на жителите на Назарет Му попречи да извърши чудеса там (Марк 6:5, 6). Не защото не беше в състояние да го направи, а по-скоро защото те не бяха подготвени да приемат благословиите, които Той искаше да им даде.

Вдовица. Вижте 1 Царе 17:8–24.

27. Много прокажени. Исус дава допълнително обяснение на поговорката, цитирана в стих 23. За разказа за изцелението на Нееман вижте 4 Царе 5:1–19. Някои от „много прокажени в Израел“, за които говори Исус, са споменати в 4 Царе 7:3.

Елисей. Тоест, Елисей.

28. Когато чува, жителите на Назарет не закъснях да видят прилагането на думите, които Исус беше казал. Те ясно виждаха какво искаше да каже. Вероятно в паметта им проблясваха някои случки от детството и младостта на Спасителя, когато лоялността на Исус към правото мълчаливо е осъдила собствения им грешен начин на действие (Жан Жаклин 89); сега имплицитният укор на Господа се стовари тежко върху неохотните им сърца. Осъзнавайки за момент собствените си дефекти в характера и нуждата си от истинско покаяние и обръщане в вярата, злите им сърца се разбунтуваха (виж Рим. 8:7). Гордостта и предразсъдъците помрачиха неохотните им умове за светлината на истината, която за момент беше проникнала в помрачените им души.

Изпълнени с гняв. Осъзнавайки, че думите на Исус ги описват перфектно, те не желяеха да чуят повече. За да Го приемат, те трябваше да признаят, че не са по-добри от езичниците, които гледаха като на кучета, и това отказаха да направят. Те не желяеха да смирят сърцата си. Колко различни бяха думите на Исус от „гладките неща“, които бяха свикнали да чуват (вижте Исая 30:10)! Очевидно хората от Назарет предпочитаха да останат бедни, слепи и в робство (вижте Лука 4:18).

Въпреки че бяха наранени до смърт, гузната им съвест се надигна бързо, за да заглуши пронизителните думи на истината. Свирепата национална гордост негодуваше срещу мисълта, че благословиите на евангелието трябва да бъдат предоставени на езичниците, и в безразсъдната си фанатизъм те бяха готови да убият Княза на живота (вижте Деяния 3:15).

29. Стани. Хората от Назарет бяха приключили със слушането, преди Исус да е приключил. говорейки. Те „не Го приеха“ (Йоан 1:11). Убийство имаше в сърцата им, дори в съботен ден, и те бяха готови да Го унищожат.

Чело на хълма. Буквално „чело на хълма“, тоест изданина или изданина на хълма. Така нареченият Хълм на валежите, традиционното място на това събитие, се намира извън Назарет, отвъд границите на пътуване в съботен ден. По-вероятно е хората да Го отведат до варовикова скала с височина около 9 или 12 м в югозападния ъгъл на града, надвиснала над маронитския манастир.

На хълма, не на неговия склон.

30. Минавайки през него. Ангелите Го затвориха и Го отведоха на безопасно място, както те направиха това отново и при друг случай (вж. Йоан 8:59) и както често са защитавали небесните свидетели във всички епохи (вж. ДА 240). Така беше и с Лот (вж. Бит. 19:10, 11).

и с Елисей (виж 4 Царе 6:17, 18), и така е било дори в днешно време. Исус премина „през средата“ на тълпата под закрилата на свети ангели (виж ДА 240). В различни моменти онези, решени да отнемат живота на Исус, бяха възпрепятствани да изпълнят злите си намерения (виж Йоан 7:44–46; 10:31–39), защото Неговото дело още не беше завършено, Неговият „час още не беше дошъл“ (виж Йоан 7:30).

Тръгна си по пътя. Както вече беше отбелязано, това посещение в Назарет, първото след Христовото кръщение, вероятно се е случило в края на пролетта или началото на лятото на 29 г. сл. Хр. (вижте на стих 16). Следващото му и последно посещение в града се случи почти година по-късно, в началото на пролетта на 30 г. сл. Хр., не много преди Пасхата (вижте Марк 6:1–6).

31. Слезе. [Преселване в Капернаум, Лука 4:31а=Матей 4:13–17=Марк 1:14, 15. Основен коментар: Матей.] От село Назарет, високо в хълмовете, до Капернаум, на около 32 км разстояние на Галилейското езеро, буквално е „надолу“— от 349 м над морското равнище до 209 м надолу. Възможно е Мария и други членове на семейството да са придружавали Христос.

Град Галилея. Вероятно обяснение, добавено от Лука в полза на неговите читатели, не всички от които са били запознати с географията на Палестина (виж стр. 664).

Учеше ги. [Бесновладеният в синагогата, Лука 4:31б–37=Марк 1:21–28.] Основен коментар: Марк.] Според гръцкия превод „продължил да ги учи“. Това е включвало определен период от време. Учението започнало в синагогата в Капернаум и вероятно се е съсредоточило там.

В събота. Както беше обичайната практика на Господа (вижте на стих 16).

32. Удивен. Удивлението беше обичайната реакция на учението на Исус (виж Мат. 7:28, 29; 13:54; Марк 6:2).

Власт. Гръцки *exousia*, „авторитет“ (виж гл. 1:35). По отношение на впечатляващия начин за говоренето на Исус вижте ДА 237, 253–255.

33. В синагогата. Може би това е била синагогата, построена от римски офицер за жителите на Капернаум (виж гл. 7:5).

Дявол. Буквално „демон“ (вижте Допълнителна бележка към Марк 1).

34. Оставете ни на мира. Гръцко *ea*, смятано от някои за императив на *eaō*, „да позволя“, „да разрешавам“, но по-вероятно е просто междуметието *ea*, „Ха!“ или „Ах!“ - възклицание на изненада или недоволство, гняв или ужас.

35. Не му наранявай. Както можеше да се очаква от него (виж Марк 1:26). Само лекарят Лука записва тази важна подробност.

38. Той стана. [Свежърва на Петър; Болният се изцели вечерта, Лука 4:38–41=Мат. 8:14–17 = Марк 1:29–34. Основен коментар: Марк.] Това вероятно се отнася до напускането на сградата от Исус.

Взето. Гръцки *supeshō*, „да се държи заедно“, или тук може би „да се държи здраво“.

Силна треска. Тоест „висока треска“. Тази фраза може да е била и технически медицински термин. Според някои източници гръцката медицина е разделяла треските на два класа – „силна“ и „ниска“, тоест „висока“ треска и „лека“ треска.

39. Той стоеше над нея. Както би направил лекар.

41. Дяволи Вижте допълнителната бележка върху Марк 1.

„Ти си Христос.“ Това е по-категорично твърдение от това на обладания от демони по-рано през деня (виж стих 34).

Страдал. Или „допуснат“. Исус веднага започнал да ги накара да замълчат, може би защото свидетелството можело да се тълкува като означаващо, че Той е в съюз с тях (вижте Марк 3:11).

Христос. Буквално „Христосът“, тоест Месията. Определителният член прави думата титла, а не лично име (вижте върху Матей 1:1).

42. Когато се разсъмна. [Първо галилейско пътешествие, Лука 4:42–44=Мат. 4:23–25=Марк 1:35–39. Основен коментар: Марк.]

Пустиня. Гръцки *erēmos* (виж на гл. 1:80).

Спряха го. Тоест, те искаха да попречат на Христос да ги напусне, очевидно

правейки всичко възможно да попречат на Неговото заминаване.

44. Галилея. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между това и прочита „Юдея“. Изглежда, че Лука е използвал термина „Юдея“ като еквивалентен на „Палестина“. Тъй като Лука е писал предимно за непалестински езичници, той може да е сметнал термина „Юдея“ за по-смислен за тях и достатъчно точен за неговите цели (вж. стр. 664).

ДОПЪЛНИТЕЛНА БЕЛЕЖКА ПО ГЛАВА 4

Съществуват известни различия в мненията относно това дали първото отхвърляне в Назарет се е случило преди или след Пасхата през 29 г. сл. Хр. Според едно мнение, това посещение в Назарет и други събития, включително Първото галилейско пътуване, са се случили преди Пасхата. До това заключение се стига чрез приравняване на оттеглянето на Христос от Юдея в Галилея, споменато в Матей 4:12 и Марк 1:14 (поради затвора на Йоан Кръстител), с оттеглянето Му, споменато в Йоан 4:1–3 (което е резултат от спор между учениците на Исус и тези на Йоан).

В подкрепа на това мнение се позовава на: (1) Изявление на А. Т. Олмстед („Исус в светлината на историята“, стр. 281), в което се приписва четенето на Исаия 61:1–3 от Христос по този повод на 62-рия Седер от Тригодишния цикъл на синагогални четения от Закона и Пророците, който Седер, според него, „е прочетен на 18 декември 28 г. сл. Хр.“ (2) Фактът, че в противен случай би имало своеобразно мълчание от страна на синоптичните писатели относно събитията между Пасхата от 28 и 29 г. сл. Хр., в сравнение с пълния разказ за събитията между Пасхата от 29 и 30 г. сл. Хр. (3) Мълчанието на Лука относно присъствието на учениците с Исус по време на това посещение в Назарет. Твърди се, че след разговора с благородника в Кана, Исус отишъл сам в Назарет, след като изпратил учениците Си в Капернаум, за да не станат свидетели на отхвърлянето в Назарет. Вижте Служението на нашия Господ.

Трудностите с тази гледна точка са следните:

1. Твърдението на Олмстед, че Исус е чел от Исаия 61:1–3, защото това е било редовното четиво от Тригодишния цикъл за съответната събота, се основава на списък с четива от Тригодишния цикъл, датиращи от около 600 г. сл. Хр. и открити в генизата (склад за износени свитъци) на синагогата Фустат в Кайро. Известно е, че Тригодишен цикъл е бил използван по едно време в Палестина, но няма доказателства, че конкретни четива от Пророците са били предназначени за четене в събота в синагогите преди разрушаването на Храма през 70 г. сл. Хр. Освен това, Олмстед цитира Джейкъб Ман („Библията, четена и проповядвана в Старата синагога“, стр. 481, 569, 573) в подкрепа на използването на Исаия 61:1–3 като четиво от Пророците за 62-рия Седер, когато всъщност Ман заключава, че четивото от Исаия. 61:1–3 не е бил тригодишният цикъл, прочетен от Пророците за 62-ия Седер, чак дълго след новозаветните времена (стр. 481–487). Аргументът, че 62-ият Седер на

Тригодишният цикъл предоставя валидна основа за датиране на първото отхвърляне в Назарет, следователно остава без потвърждение. Освен това, според 2SP 110, „в края на службата“, след обичайното четене от пророците (виж стр. 57) и увещанието на стареца, „Исус се изправи със спокойно достойнство и ги помоли да му донесат книгата на пророк Исаия“. Очевидно изборът е бил Негов собствен (виж том V, стр. 57, 58). Вижте библиографския запис за Олмстед, стр. 265.

2. Аргументът, че мълчанието на синоптичните писатели изисква приписването на Инцидентите в галилейското служение между първото отхвърляне в Назарет и Първото галилейско пътуване включително, до Пасхалната година 28-29 сл. Хр. , са в най-добрия случай аргумент от мълчание и като такива не са убедителни. Йоан мълчи за галилейското служение толкова, колкото синоптичните писатели мълчат за юдейското. Доколкото знаем, никой от синоптичните писатели не е бил очевидец на юдейското служение. Вероятно фактът, че юдейското служение е било непродуктивно в сравнение с галилейското (виж DA 194, 232), е накарал синоптичните писатели да не виждат смисъл в даването на подробен разказ за предишния период. Вижте върху гл. 4:23.

3. Третото твърдение също се основава на аргумент от мълчанието и следователно неубедително. Следователно, на първото мнение му липсват положителни доказателства.

Причините първото отхвърляне в Назарет да се отдаде на пролетта на 29 г. сл. Хр. , след Пасхата, са следните:

1. Йоан ясно заявява, че оттеглянето от Юдея в Галилея, което той описва в гл. 4:1–3, е резултат от спор между учениците на Йоан и тези на Исус (виж гл. 3:25–36; 4:1, 2) и категорично напуска, че Йоан не е бил в затвора по времето, когато е възникнал този спор (гл. 3:23–26). Ако Йоан е бил в затвора и делото му по този начин е било спряно, защо изобщо би възникнал спор относно факта, че „Исус е придобил и кръстил повече ученици от Йоан“ (Йоан 4:1)? Йоан нямаше да кръщава, ако беше в затвора, а учениците едва ли щяха да влязат в спор кой е по-голям (Йоан 3:23, 26, 30; вж. гл. 4:1). Според DA 179, когато „учениците на Йоан дошли при него с оплакванията си“, неговата „мисия изглежда на път да приключи“, но „все още било възможно той да попречи на делото на Христос“, ако пожелал. Той все още проповядвал и кръщавал. В затвора той можел да направи малко, за да „попречи на делото на Христос“. Поради тези причини изглежда трудно да се приравни синоптичното оттегляне от Матей 4:12 и Марк 1:14 с това от Йоан 4:1–3. Вдъхновението е свързало първото изключително със затвора на Йоан, както второто с спора между двете групи ученици.

2. Синоптичното оттегляне на Матей 4:12 и Марк 1:14 и началото на Галилейското служение е конкретно локализирано от DA 231, 232 и MB 2 след събитията от Йоан 5, които са се случили на Пасхата през 29 г. сл. Хр. В светлината на тези препратки от Духа на пророчеството, оттеглянето, споменато от синоптичните писатели, може да се приравни с това от Йоан 4:1–3 само ако първото отхвърляне в Назарет, ранното служение в Капернаум, призивът към морето и Първото галилейско пътуване не се считат за принадлежащи към галилейското служение.

3. Исус отново се позовава на посланието от Исаия 61:1–3 няколко седмици по-късно в синагогата в Капернаум (ЖВ 255) и изглежда е използвал думи, подобни на тези, които е говорил в Назарет, при многобройни по-късни случаи (вж. ЖВ 237; вж. 242). Следователно изглежда, че четенето на Исаия 61:1–3 в Назарет и проповедта, основана на него, са били от

собствения избор на Исус (виж стр. 57; 2SP 110) и че Той обикновено е проповядвал от този текст, като е излагал естеството и целите на Своего служение.

Следователно изглежда за предпочитане първото отхвърляне в Назарет да се случи в края на пролетта от 29 г. сл. Хр. Вижте стр. 193, 247; Продължителността на Христовото служение, началото на галилейското служение.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2 ДА 114

1-4Te 285

1-13DA 114-123

2 2T 202; 3T 486

3 EW 155; Te 275

4 EW 155; Te 276

5-8EW 157

5-13DA 124-131

6, 7 DA 129

7 5T 481

8 ДА 130; ГК 51

10-12EW 156

16, 17 ДА 236

16-19WM 170

16-27AA 416

16-30DA 236-243

18 COL 158; CS 162; DA 428, 500, 823; Ед 113; Ev 581; GC 20, 327; MH 423, 443; SC

11; 6T 225; 8T 308; WM 78

18, 19 COL 417; DA 358; PK 718; 3T 388; 8T 134

18-22DA 237

21DA 242

22 FE 472

23-27DA 238

25 ГК 323

27 PK 253

28-30DA 240

29, 30 EW 159

32 DA 253, 355, 453; Ед 81; GC 346

33-36GC 515

35 MX 91

36 ГК 516

38 DA 259; MH 29

43 MX 31

ГЛАВА 5

1 Христос поучава народа от кораба на Петър: 4 чрез чудотворно улавяне на риби показва как ще направи него и неговите сътрудници ловци на човеци: 12 очисти прокажения: 16 моли се в пустинята: 18 изцелява болен от парализа: 27 нарича Матей бирник: 29 яде с грешници, като лекар на душите: 34 предсказва постите и страданията на апостолите след възнесението си: 36 и оприличава малодушните и слаби ученици на стари мехове и износени дрехи.

1. Това се случи. [Призивът край морето, Лука 5:1–11 = Матей 4:18–22 = Марк 1:16–20.]

Основен коментар: Лука. Вижте Ранното галилейско служение; Служението на нашия Господ; за чудесата стр. 208–213.] Лука записва, извън естествения си ред, призова на Петър, Андрей, Яков и Йоан край Галилейското езеро. Хронологично, този разказ (ст. 1–11) се намира между стихове 32 и 33 на гл. 4 (вижте върху Мат. 4:23). Причината на Лука да го постави така, очевидно, е желанието му да групира двата случая на синагогално проповядване заедно, единият в Назарет (Лука 4:16–30) и другият в Капернаум (ст. 31–37), и да свърже призова на учениците (гл. 5:1–11) с разказа си за първото проповедническо пътуване през Галилея (ст. 12–15).

Натиснато. С оглед на очевидните прилики между инцидента, свързан с тук, и Относно Йоан 21:1–17, някои коментатори са заключили, че двата разказа са различни версии на едно и също събитие. Внимателното изучаване на контекста обаче изключва подобна възможност (вижте също ДА 809–817).

Беше ранна сутрин, когато Исус вървеше край морето, но вече хората се търпяха около Него. Този факт свидетелства за Неговата „слава“ или популярност, дори преди чудотворните събития в един все още бъдещ съботен ден (гл. 4:31–41).

Божие Слово. Тоест, както е посочено в проповедите и ученията на Исус. Неговите думи бяха благодатни (виж гл. 4:22), изпълнени с животворна сила (виж Йоан 6:63, 68) и хората жадуваха за тях. Колко ли са се вълнували сърцата им, докато слушаха Този, Който беше въплътеното Божие Слово (виж върху Йоан 1:1–3).

Езеро. Гръцки λίμνῆ, „воден басейн“. Лука, чиито пътувания го бяха запознали по-добре тясно свързан със Средиземно море, никога не говори за Галилея като за „море“ (гр. thalassa), а последователно използва термина λίμνῆ, „езеро“. Другите евангелски писатели обаче винаги наречете го таласа, „море“.

Генесарет. Наблизо се е намирала плодородната Генесаретска равнина, която вероятно е дала името на езерото (виж Матей 14:34; Марк 6:53). Равнината, разположена между хълмовете и езерото, с Капернаум на север и Магдала на юг, сега се нарича ел-Гувеир.

Равнината обхваща площ с дължина около 5 км и ширина 2,4 км.

Поради субтропичния си климат, то е можело да произвежда орехи, смокини, маслини и грозде.

Генисаретското езеро е било наричано Хинеретско езеро в старозаветните времена (Числа 34:11; Исус Навин 12:3; и др.). По времето на Христос Галилейското езеро (или Генисаретското езеро) е граничело с най-богатия и най-населен район в цяла Палестина. Галилея е била населена предимно с евреи, но е била на доста голямо разстояние от Йерусалим, централният център на юдаизма (вижте Лука 2:42, 44). Галилея е била донякъде отдалечена от предразсъдъците и враждебността на юдаизма и в много отношения е била идеално място за Христос да продължи делото си.

2. Кораби. Или „лодки“. Една от споменатите тук лодки е принадлежала на Петър и Андрей; другият - на Яков и Йоан.

Рибарите. Буквално „морските хора“. Четиримата рибари, които скоро ще станат рибари от мъже, заедно със Зеведей и двама или повече „наемници“ (виж Марк 1:20), току-що се бяха върнали от нощния си риболовен поход (виж Лука 5:5).

Измиване на мрежите им. Тоест, преди да ги окачат да съхнат. Изразът „хвърляне на „мрежа“ (виж Матей 4:18; Марк 1:16) означава просто, че мъжете са ловили риба и може да се счита за описание на всеки етап от тяхната професия. Грижата за мрежите е била както

важни, тъй като действително ги използват за улов на риба. Други от групата „поправяха“ мрежите си (виж Матей 4:21; Марк 1:19), тоест, приготвиха ги за следващата риболовна експедиция. Ако термините „хвърляне“ и „поправяне“ се разглеждат в общия им аспект, няма несъответствие в различните разкази (виж Допълнителни бележки към Матей 3, Бележка 2; вж. Марк 5:2; 10:46; Лука 7:3; Допълнителна бележка към Лука 7).

3. На Симон. Тоест, на Симон Петър (вижте стих 8). За допълнителна информация относно Петър и неговите отношение към другите членове на групата тук, заети да се грижат за мрежите си, вижте Марк 3:16.

Той седна. Учителите обичайно сядяха, докато говореха пред своите класове. Това важеше както за равинските училища, така и за публичното обучение, давано от равините в дворовете на храма в Йерусалим. Тези, които преподаваха в синагогите, също обичайно сядяха, докато поучаваха (вижте гл. 4:20).

4. Спускам. Гръцки *chalaō*, термин, използван за описание на спускането на товар или лодки. В Деяния 27:17 се използва за удяне на платната, а в стих 30 за спускане на спасителните лодки. Използва се и за Павел, когато е бил „спуснат“ от стената на Дамаск в кошница (Деяния 9:25; 2 Коринтяни 11:33).

Пролив. Тоест, „улов“.

5. Учител. Гръцки *epistatēs*, буквално „този, който стои над [друг]“; следователно „надзорник“ или „надзирател“. Лука е единственият синоптичен писател, който използва тази дума на Исус. По-често срещаната дума, използвана често от Лука и другите евангелски писатели, е *didaskalos*, буквално „учител“ (виж върху Йоан 1:32). Петър всъщност е бил *epistatēs* или „надзирател“ на риболовното предприятие, ръководено от двете групи братя и техните наети помощници (виж върху Марк 3:16).

Трудиха се цяла нощ. През деня рибите можеха да видят мрежите, разпънати в бистрите води. на Галилейското езеро. Единственото благоприятно време за риболов беше нощта.

Не взеха нищо. Водите на Галилейското езеро изобилстваха с риба, а риболовът беше често срещано занимание в този регион. Може би е било доста необичайно преживяване да се върнем без нищо. Не можем ли да предположим, че е възможно същата сила, която няколко минути по-късно осигури изобилие от риба, да е направила безплодни трудовите усилия през нощта? Усилията, положени със собствени сили, понякога се оказват напълно безплодни, защото желаните резултати могат да бъдат постигнати само чрез сътрудничество с висша сила. Но понякога, както изглежда, че е бил случаят тук, Бог може да се намеси в нашите планове и усилия, за да направи по-очевидна и смислена нуждата от сътрудничество с Него.

Въпреки това, риболовът е бил професията на Петър, може би от детството му. Очевидно е бил сравнително успешен в това, тъй като група мъже са се присъединили към него в бизнеса. Като опитен рибар, Петър вероятно е смятал, че собствените му познания за риболов са по-висши от тези на Христос, който е бил дърводелец и майстор на мебели. Въпреки това, от любов към своя Учител и с увереност, основана на това, което е видял Исус да прави в миналото, Петър, заедно със своите спътници, се съобразява с молбата на Исус.

При никакви обстоятелства не можеха да направят нищо по-лошо от това, което бяха направили цяла нощ.

Спомняйки си безплодните си усилия от предната нощ, Петър и неговите колеги рибари без съмнение бяха обезсърчени. По време на дългите нощни бдения Петър, а вероятно и неговите спътници, размишляваха за съдбата на Йоан Кръстител, който вече беше измъчван в затвора от шест изтощителни месеца (виж гл. 3:20). Възможно е те също дадоха

мислеше за неуспеха на Христос да спечели доверието и подкрепата на еврейските водачи през изминалата година, когато повечето Му усилия бяха посветени на Юдея.

Може би са си спомнили и неотдавнашното преживяване в Назарет, където собствените жители на Христос се опитали да Го убият. Изтощени от безплоден труд, сърцата им измъчвани и изкушавани от демона на неверието, Петър и неговите събратя, подобно на Яков много преди това, несъмнено били готови да възкликнат: „Всичко това е против мен!“ (виж Бит. 42:36). Въпреки това, обезсърчителното преживяване от нощта щяло да бъде последвано от преживяване, което ще се окаже за рибаря Петър убедително доказателство за божествеността на Христос.

Подобно, в служението на Исус, обезсърчителните преживявания на Юдея и Назарет щяха да отстъпят място на славните успехи на Галилея. Скоро тълпите започнаха да притискат Исус така, че понякога Той трябваше да се крие от тях, дори само за да яде и да спи.

Мрежа. По-добре „мрежи“.

6. Те. Тоест, Петър и Андрей. Яков и Йоан очевидно продължили да разпъват мрежите си на брега на езерото (виж стих 7).

Голямо множество. Преди това те не бяха могли да уловят нищо; сега сътрудничеа с Исус и успехът им надмина най-съкровеният им очаквания. Точно както Христос, когато живееше като човек сред хората, не направи нищо от Себе Си (виж Йоан 5:19, 30; 8:28), така и онези, които биха Го последвали, за да станат ловци на човеци, трябва да научат, че без Него не могат да направят нищо (Йоан 15:5). Само когато божествената сила се съчетае с човешки усилия, особено в делото на риболова на хора, резултатите могат да бъдат ефективни и трайни. Сравнете множеството риба, уловена при подобни обстоятелства около година и половина по-късно (виж Йоан 21:11).

Спирачка. Петър и Андрей бяха в опасност да загубят големия си улов от риба. Фактът Това, че мрежата е започнала да се къса, предполага, че този улов на риба е бил необичаен по всяко време, особено през деня. Това е било доказателство за божествена сила, която не може да бъде оспорена, доказателство, което би впечатлило другите рибари по брега.

7. Помаха. Вероятно Петър и Андрей бяха твърде далеч, за да бъдат чути ясно, но въпреки това не бяха извън ползрението.

Партньори. Гръцки *metochoi*, буквално „сътруднически“. Вероятно става дума за на Яков и Йоан (виж стих 10). Метохои е преведено като „съучастници“ в Евр. 3:1, 14; 12:8, по отношение на нашето партньорство с Христос.

8. Петър го видя. Бидейки майстор рибар и вероятно прекарал по-голямата част от живота си При това занимание в същите тези води, Петър бързо заключил, че се е случило чудо. Петър си мислел, че познава навиците на рибите в Галилея, но дори рибите в неговото собствено езеро очевидно били подчинени на Исус. Сега и той бил готов да се подчини на призива на Главния рибар на човеците. Вижте стихове 6, 9.

Падна. Тоест, докато лодките все още бяха в езерото и докато другите прибираха съдържанието на мрежите. Очевидно Христос все още беше в лодката на Симон (виж стих 3).

Махай се от мен. С красноречива сила чувството за собствената му недостойност да бъде Свързаността с Исус тегнеше съвестта на Петър. И все пак той се придържаше към Христос, мълчаливо свидетелствайки, че думите му отразяват чувство за пълна недостойност, а не желание да бъде отделен от Исус (вижте ДА 246).

Грешен човек. В присъствието на полицаи крадецът естествено се чувства неудобно, дори и полицаят да не е наясно с престъпните си действия. Колко повече тогава грешникът трябва да чувства срам и недостойност в присъствието на съвършен Спасител. Това

Чувството за недостойнство е първата реакция в човешкото сърце, когато Бог, чрез Своя Дух, започва делото Си за преобразяване на живота и характера. Така беше и с Исаия, когато във видение той беше въведен в божественото присъствие (Исаия 6:5). Бог не може да направи нищо за човека, който първо не почувства нуждата си от спасение. Само онези, които гладуват и жадуват за правда, ще бъдат наситени (вижте върху Матей 5:3, 6). Сега у Петър просветна, може би за първи път, дълбоко чувство за собствена духовна нужда.

Господ. Гръцки Куриос, титла, която Лука прилага често към Исус в своето Евангелие (виж на гл. 2:29).

9. Той беше изумен. Буквално „учудване го обгърна“ или „удивление го обгърна“. Радостта от величието на улова избледня, когато с по-ясно виждане Петър и неговите партньори погледнаха отвъд материалните доказателства за божествена сила към невидимата истина, за която чудото беше безмълвно свидетелство.

10. Такъв беше и Яков. Тримата партньори на Петър са споменати по име. Те вече бяха посочени в стих 9 като „всички, които бяха с него“. По този начин Лука подчертава факта, че и четиримата мъже реагираха по подобен начин на чудото и оцениха неговото значение. Фактът, че тук, както и другаде, Яков обикновено е споменаван преди брат си Йоан, предполага, че той е бил по-големият от двамата (виж DA 292).

Зеведей. Вижте Матей 4:21.

Партньори. Гръцки κοῖνῳ, „сътрудници“ или „партньори“. Κοῖνῳ означава малко по-близък асоциация, отколкото метохиите (виж на ст. 7).

До Симон. Сравнете Матей 4:18–22; вижте върху Марк 1:16. Въпреки че Исус се обръщаше предимно към Симон, който пръв разбираше значението на чудото и реагираше съответно, останалите знаеха, че и те са включени (вижте Лука 5:11).

Хващам. Гръцки зῶgreб, от зῶος, „жив“ или „жив“ и агреῖb, „хващам“; следователно „да“ „да хванат живи“ или „да хванат“. Главният рибар в този момент „хващаше“ Петър, Андрей, Яков и Йоан. Чудото беше Неговата „мрежа“. Целта Му при „хващането“ на тези четирима мъже „живи“ беше те от своя страна да „хванат“ други „живи“. Цифрата не беше съвсем нова, защото много преди това пророк Йеремиа беше говорил на подобен език (вижте Йеремиа 16:16). Петър, Андрей, Яков и Йоан сега бяха хванати в мрежата на евангелието; нямаше спасение; всъщност нямаше желание за бягство (вижте върху Лука 5:8, 9).

Какъв контраст! През целия си живот те са ловили риба, която е умираше в резултат на улова; отсега нататък те трябвало да ловят хора, „за да имат живот и да го имат в изобилие“ (Йоан 10:10; вж. Лука 19:10).

11. Те изоставиха всичко. Ето ги четиримата партньори, притежаващи най-големия улов на риба, който някога бяха докарвали на брега. В момента на най-големия си материален успех те изоставиха бизнеса си (вижте Ж.А. 273). Дори предвид по-висшето значение на чудото, сигурно е била необходима истинска мярка вяра, за да изоставят избраната си професия заради несигурен препитание като последователи на пътуващ учител, който до този момент очевидно е имал малък успех (Ж.А. 245). Но чрез осигуряването на изобилие от риба Исус даде доказателство за силата Си да се грижи за нуждите на Своите последователи и те повярваха със смирена вяра.

От страна на учениците нямаше никакво колебание. Решението да прекратят успешното си партньорство като рибари в полза на по-висше партньорство с Исус като рибари на човеци беше взето мигновено и интелигентно. Те нямаха нужда от време да обмислят нещата, нито от време да се грижат за нуждите на семействата си (вж. Матей 8:19-22). Те бяха тръгнали навън

в дълбините като обикновени рибари; когато се върнаха на брега, те се отправиха с вяра към „дълбините“, към които Христос сега ги призова, за да ловят хора. Цяла нощ те напразно търсеха това, с което възнамеряваха да поддържат живота си; сега, заради Христос, те бяха готови да загубят всичко, което животът можеше да предложи, и по този начин навлязоха в един по-богат, по-изобилен живот (вижте Матей 10:39). Те взеха кръста на служението и последваха стъпките на Исус (вижте Марк 3:14).

Подобно на Павел няколко години по-късно, те бяха готови да отпишат като загуба всичките си земни притежания, защото смятаха „превъзходството на познанието за Христос Исус“ за безкрайно по-ценно. Нещата, които преди са изглеждали ценни, сега изглеждаха безполезни. Отсега нататък тяхната участ беше да учат за Исус, да общуват с Него в Неговите страдания и да споделят с всички хора знание за силата на Неговото възкресение (вижте Филипianите 3:8–10). След като намериха скъпоценния Бисер, те се освободиха от всичките си земни притежания и интереси и инвестираха целия си физически и интелектуален капитал в каузата на небесното царство (вижте Матей 13:45, 46).

Последваха го. Досега поне трима от четиримата – Петър, Андрей и Йоан – периодично придружаваха Исус. Призивът, който бяха получили на Йордан две есени по-рано, беше призив да разпознаят Исус като Месията, Божият Агнец, който беше дошъл да вземе греха на света (вижте върху Йоан 1:35–50). Сега те бяха призовани да обединят живота и съдбата си с Неговите, не само като вярващи, но и като ученици и работници. Преди това никой от групата не се беше обединил напълно и трайно с Исус (Жан Жаклин 246). Те бяха ученици на непълен работен ден, интересите им разделени между този живот и по-висшия живот.

Отсега нататък времето и талантите им трябвало да бъдат посветени на служба на пълен работен ден. Четиримата последвали Исус не защото били твърде мързеливи да работят с ръцете си за прехрана или защото физическият им труд не бил успешен, а заради дълбоките си убеждения. Подобно на другите, които Христос призовавал, те били активни в избраната от тях професия, докато не били призовани да изоставят всичко и да Го последват.

Никой от четиримата не би бил сметнат от учените мъже на нацията за достатъчно квалифициран, за да стане учител. Те бяха скромни и необразовани, но точно тези черти бяха предпоставка за ученичество. Фактът, че не бяха обучени в погрешните възгледи на равините, им улесни да научат уроците, необходими за да се превърнат в квалифицирани работници в изграждането на небесното царство (вижте Марк 3:15). Въпреки че понякога им беше бавно да научат уроците, които Исус се опитваше да им преподава, те бяха искрено отдадени на Него. Неговата любов постепенно преобразяваше сърцата и умовете им, пропорционално на степента, в която те индивидуално Му се подчиняваха. Когато завършиха периода на обучение, те вече не бяха некултурни и необразовани, а мъже с проникателна проникателност и здрав разум. Всъщност те бяха толкова подобни на Исус, че другите осъзнаваха, че са били с Него (вижте Деяния 4:13).

Полезността в Божието дело не зависи толкова от блестящия интелект, колкото от предаността към Христос и към задачата, която е пред нас. Разбира се, влиянието на човек с големи таланти и превъзходен интелект обикновено ще се усети в по-широк кръг, ако тези таланти са посветени на Бога (виж COL 333). И все пак Бог може да се отърве от тях по-лесно, отколкото с любящо сърце, обучаем ум и готови ръце. Най-важното в службата за Бога е егото да бъде оставено настрана и да се направи място за действието на Светия Дух върху сърцето (виж DA 250).

12. В един град. [Първият прокажен, Лука 5:12–16 = Матей 8:2–4 = Марк 1:40–45.]
[Основен коментар: Марк.] Буквално „в един от градовете“.

Пълен с проказа. Лука, лекар, е единственият евангелист, който отбелязва напредналата стадий на заболяването. Това състояние направи излекуване още по-забележително.

17. В един ден. [Палатикът спуснат през покрива, Лука 5:17–26=Мат. 9:2–8=Марк 2:1–12. Основен коментар: Марк.] Буквално „в един от дните“.

Фарисеи. Първото споменаване на тази религиозна секта в Евангелието от Лука. Относно фарисеите, виж стр. 51, 52.

Лекари. Буквално „учители“ (виж стр. 51, 52; виж върху Марк 1:22). Английската дума „доктор“ първоначално е означавала „учител“; всъщност, подобно на нашата дума „учение“ или „преподаване“, тя произлиза от латинската дума *dostor*, „учител“. Приложението на термина „доктор“ към лекар е съвременна употреба на думата. В евангелията „законниците“ обикновено се наричат „книжници“ (виж стр. 51, 52). Тези мъже са се занимавали предимно с тълкуването на писмените и устните закони на нацията и с прилагането на тези закони в живота.

Повечето от тях бяха фарисеи, защото именно фарисеите проявяваха особен интерес към подробностите на закона.

Всеки град. Според Йосиф Флавий в Галилея е имало около 200 града и села. Следователно Лука вероятно използва хипербола и може би има предвид по-специално градовете, посетени от Христос по време на неотдавнашното Му пътуване през Галилея. Несъмнено, където и да е отивал Исус, твърдящите се за учители на закона са се стремели да се противопоставят и да възпрепятстват Неговото тълкуване на закона и изглежда са се събирали в Капернаум, за да се съветват с водачите от Юдея и Йерусалим относно начина на действие, който трябва да предприемат по отношение на общоприетите настроения в полза на Христос. Те са били тук нарочно, за да намерят недостатъци в Него и да Го обвинят (вижте Марк 2:6).

Йерусалим. Фактът, че Лука споменава конкретно Йерусалим в допълнение към Юдея, е доказателство, че той е бил запознат с юдейската практика да се смята Йерусалим за отделен район от Юдея (виж също Деяния 1:8; 10:39). Градът е бил метрополия, непод политическата юрисдикция на Юдея. Вижте обаче Лука 4:44.

Сила на Господа. Тоест, на Светия Дух (вижте ДА 143, 268).

Присъства, за да изцелява. Специалното споменаване на присъствието на Светия Дух в този случай не означава, че Христос е имал само периодична сила да изцелява. Лука просто обръща внимание на факта в очакване на чудото, за което ще разкаже.

24. Власт. Буквално „авторитет“.

26. Странни неща. Гръцка дума *paradoxa*, от *para*, тук означава „противно на“, и *doxa*, „[популярно] мнение“, следователно означава „неочаквано“ или „невероятно“. Нашата дума „парадокс“ е от тази гръцка дума и има донякъде подобно значение. От тримата синоптични писатели, само Лука споменава и трите аспекта на реакцията на хората към това чудо – удивление, страх и благодарност към Бога. Вижте стр. 208.

27. След тези събития. [Призивът на Левий от Матей, Лука 5:27, 28 = Мат. 9:9 = Марк 2:13, 14. Основен коментар: Марк.]

Видях. Гръцки *theaomai*, „да гледам“ или „да гледам внимателно“. Христос внимателно наблюдаваше Матей, сякаш четеше характера му.

28. Той остави всичко. Само Лука записва този детайл от повествованието. Матей всъщност не го е направил не можеше да се върне към работата си на непълен работен ден, както правеха Петър, Андрей и Йоан през първата година и половина след срещата си с Христос на река Йордан (вж. върху Йоан 1:35–45).

29. Голям празник. [Празникът на Матей, Лука 5:29–32=Мат. 9:10–13=Марк 2:15–17.] Основен коментар: Марк.] Буквално „голямо посрещане“. Лука използва същата гръцка дума отново в гл. 14:13, единствената ѝ друга употреба в Новия завет.

30. Мърмореше. Гръцки *gogguzō*, дума, имитираща звука на гукане на гълъби или гълъби, които сякаш непрестанно спорят за нещо.

Митаря и грешници. В гръцкия език един определителен член дефинира и двете думи, като по този начин двете групи се обединяват в една категория. От гледна точка на фарисеите няма разлика между тях. „Митарят“ автоматично е бил „грешник“ просто поради факта, че е бил бирник (виж гл. 3:12).

33. Постете често. [Въпросът за поста, Лука 5:33–39 = Матей 9:14–17 = Марк 2:18–22.
Основен коментар: Марк.]

36. Никой човек не слага. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за добавяне думата „разкъсва“, за да се получи следното изречение: „Никой не откъсва крѣпка от нова дреха и не я слага върху стара.“

Новото създава разлом. Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 46) тълкуването „той ще направи“ „разкъсване.“ Новата дреха се разкъсва (чрез изваждане на крѣпката от нея), а старата не се подобрява материално (чрез поставяне на крѣпка от такъв различен материал върху нея).

Не е съгласен. Или „няма да съвпада“. Само Лука отбелязва този допълнителен факт, а именно, че крѣпката е от различен материал от старата дреха и по този начин външният вид е повреден.

39. Никой човек. Само Лука записва този допълнителен коментар на Христос.

Старото е по-добро. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между това и прочита „Старото е добро“, тоест старото е меко или приятно. Този, който е свикнал със старото вино, го смята за по-меко в сравнение с новото и следователно по-приятно. Христос казва, че човек, свикнал със старо вино, намира, че то е приятно на вкус; то му отива добре и това е достатъчно. Той няма да промени старите си навици. Тази притча илюстрира дълбоко вкоренените предразсъдъци на фарисеите.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–3DA 244

1–11DA 244–251

4 Ев 60, 371; FE 121; MH 200; 7T 61

4, 5 DA 245

6–11DA 246

8 MB 7

12 DA 266

12–28DA 262–271

15 CH 527

15, 16 DA 362

17 DA 267; MH 75

17–20DA 268

18–20MH 73–75

20 DA 270; 7T 96

21 TM 71; 8T 202

26 DA 270; MH 79; 6T 437

27, 28 COL 393; MH 479

27–39DA 272–280

28 DA 273

29 DA 274

31 COL 158; FE 275

34 ДА 277

36, 37 ДА 278

39 ДА 279

ГЛАВА 6

1 Христос изоблича слепотата на фарисеите относно спазването на съботата чрез Писание, разум и чудо: 13 избира дванадесет апостоли: 17 изцелява болните: 20 проповядва на учениците си пред народа за благословии и проклетия; 27 как трябва да обичаме враговете си: 46 и да присъединяваме послушанието на добрите дела към слушането на словото, за да не паднем в злия ден на изкушението като къща, построена на лицето на земята, без никаква основа.

1. Втора събота след първата. [Бирене на зърно в събота, Лука 6:1–5 = Мат.

12:1–8=Марк 2:23–28. Основен коментар: Марк.] Гр. *sabbaton deuteronprōton*, буквално „втора-първа събота“. Точното значение на така преведения израз е несигурно. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) простото четене „събота“. Някои преводачи смятат, че тежестта на доказателствата е в полза на по-краткото четене, докато други се придържат към по-дългото четене.

Deuteronprōton се среща никъде другаде, нито в Библията, нито в древногръцката литература. Някои предполагат, че може да е означавало втората събота след Пасхата; други, че това е била първата събота от втората година в поредица от съботни години; трети, че това е била втората събота в поредица от съботи в ритуалния календар; трети, че това просто разграничава споменатата тук събота от предишните съботи от гл. 4:16, 31. Нито едно от тези предложения не изглежда да има много доказателства в своя полза. Може би е най-добре просто да признаем, че не знаем каква идея носи тази дума.

5. И той каза. Кодексът Безе поставя стих 5 веднага след стих 10 и замества любопитно, но иначе неподкрепено, вмъкване тук: „В същия ден, като видя един, който работеше в събота, му каза: „Човече, ако знаеш какво правиш, блажен си; но ако не знаеш, проклет си и престъпник на закона!“ Такава очевидна вмъкване, макар и интересна, няма стойност в библейската екзегеза. Очевидно е направено в стремежа да се осигури библейска подкрепа за пазенето на неделята.

6. В друга събота. [Човекът с изсъхналата ръка, Лука 6:6–11 = Матей 12:9–14=Марк 3:1–6. Основен коментар: Марк и Лука. Вижте Ранното галилейско служение; за чудесата стр. 208–213.] Писанията не дават никаква представа за хронологичната обстановка на инцидента от стихове 6–11. Може да се заключи само от Матей 12:9, че изцелението на изсъхналата ръка се е случило в същата събота като инцидента в житната нива, но Лука пояснява, че това е било „в друга събота“. Освен това, Исус и Неговите ученици са били на път за вкъщи от синагогата, докато са минавали през житната нива (Жан Жаклин 284), докато в този случай са в синагогата (вижте Матей 12:9). Изглежда, че и тримата синоптични писатели са групирани определени инциденти на конфликт между Исус и еврейските водачи в тематичен, а не хронологичен ред, за да подчертаят по-добре нарастващото противопоставяне на книжниците и фарисеите срещу Исус и Неговото дело. Вижте стр. 191, 192, 274.

Учен. Само Лука записва факта, че Христос е произнесъл това, което бихме нарекли проповед (вижте стихове 4:16, 17, 20, 21).

Дясна ръка. Само Люк, с професионалния поглед на лекар, отбелязва това. Дали е била атрофирана само ръката, или ръката и предмишницата, или

парализиран, не е сигурно. Гръцката дума, преведена тук като „ръка“, може да включва и мишницата и е използвана по този начин от гръцките писатели. Това е петата записана среща на Христос с книжниците и фарисеите от началото на Неговото галилейско служение (вижте върху Марк 2:24).

7. Книжници и фарисеи. За обсъждане на тези групи вижте стр. 51, 52, 55. Вероятно е да е имало книжници и фарисеи във всяка голяма синагога в която и да е събота; вероятно е обаче поне някои от присъстващите да са били там като шпиони с конкретната цел да наблюдават Исус и да докладват какво би могъл да направи и каже (вижте върху Марк 2:6).

Наблюдавали. Според гръцкия превод, „продължавали да наблюдават“. Мъжете, които толкова внимателно наблюдавали Исус, вероятно са присъствали с тази конкретна цел. Всъщност, шпионите продължили да преследват стъпките на Христос през останалата част от Неговото галилейско служение.

Изцелявайте в съботен ден. Сравнете изцелението на бесновладения в синагогата в Капернаум (виж Марк 1:21–28), изцелението на паралика в къпалнята Витезда (виж Йоан 5:1–16), слепия мъж в къпалнята Силоам (виж Йоан 9:1–7), жената, болна от 18 години (виж Лука 13:10–17), мъжа с водянка (виж гл. 14:1–6). В допълнение към тези по-публични чудеса в събота, Христос изцелява и свекърва на Петър у дома (виж Марк 1:29–31). Заедно с изцелението на мъжа с изсъхнала ръка, това прави седем записани чудеса на изцеление, извършени в съботен ден. Така, от около 20 конкретни случая на изцеление, споменати в Евангелията, трети се е случил в събота.

Вижте стр. 210-212; вижте върху Йоан 5:16.

Намерете. Книжниците и фарисеите бяха решени да открият как да донесат служението на Христос спря; те бяха решени да повдигнат обвинения срещу Него.

8. Той знаеше мислите им. Вижте Марк 2:8. С шпионите, които сега Го преследваха, Исус нямаше да има затруднения да определи посоката на мисленето им по отношение на всичко, което би могъл да направи. Самото им присъствие ги издаваше; и сякаш това не беше достатъчно, израженията на лицата им разказваха същата история. Това обаче не означава, както правят някои критици, че Исус не е имал свръхестествена сила да чете мислите на хората. Имаше няколко случая, в които Той със сигурност показва свръхестествено разбиране на мисловните процеси на различни хора (вижте Йоан 8:6–9; 13:21–30; DA 461, 655).

Застанете по средата. Мъжът не само трябваше да се изправи на крака, но и да промени позицията си, така че всички в синагогата да могат лесно да го видят. Много вероятно е той да е седял отзад, или в ъгъл, или може би зад стълб. От друга страна, Исус вероятно е бил отпред на синагогата по това време и несъмнено е поканил мъжа да се приближи до мястото, където самият Той стоеше или седеше в момента. В ярък контраст с откровеността, прямотата и откритостта на Исус бяха коварните и тромаво скрити опити на книжниците и фарисеите да Го шпионират и да Му поставят капани.

9. Ще попитам. Според разказа на Матей за инцидента, изглежда, че фарисеите вече са повдигнали въпроса за уместността на изцелението в събота (виж Матей 12:10).

Законно ли е? Вижте Марк 2:24. Равинските закони отново бяха показани като в противоречие с нуждите на човечеството. Тези, които днес твърдят, че Исус не е обръщал внимание на Божия закон, с други думи, че чрез заповед и пример се е отклонил от изискванията на четвъртата заповед, се обединяват с книжниците и фарисеите и участват в техния дух. В края на земния Си живот Исус потвърди, че е спазил всяка заповед на Отца Си (вижте Йоан 15:10).

Добро или да вършиш зло. Тук в смисъл на принасяне на полза или вреда. Според разказа на Матей, книжниците и фарисеите предварително са отправили въпроса към Исус дали е законно да се лекува в събота (Мат. 12:10). Равинските разпоредби са правили внимателно разграничение между случаи на хронични заболявания и случаи, включващи непосредствена опасност от смърт. По-конкретно, някои болести са били посочвани като по-тежки от други и на страдащите от тези болести е можело да се окаже помощ според нуждите им. В събота е било предвидено малко за облекчаване на болка, която не е включвала остри заболявания, или за подпомагане на тези, които са страдали дълго, като това, което Исус е щял да излекува. Вероятно законът е бил тълкуван повече или по-малко либерално и че за хора, страдащи от много други болести, всъщност са били полагани грижи в събота. За допълнителна информация относно равинските принципи за грижите за болните в събота вижте Мишна Шабат 14. 4; 22. 6, Сончино, издание на Талмуда, стр. 539, 540, 747.

Да спасиш живот. Според друга еврейска максима, да откажеш да вършиш добро би означавало да причиниш вреда, да пренебрегнеш грижата за живота би означавало да отнемеш живот. Но животът на този човек не беше в опасност и следователно актът на изцеление можеше да бъде отложен за след съботата. Но Исус потвърди, че не може да е погрешно да се прави добро в събота. От гледна точка на Исус, да се пропусне възможността да се донесе облекчение на страдащия би било погрешно. Книжниците и фарисеите мислеха за своето дребнаво правило, което щеше да бъде нарушено; Исус насочваше вниманието им към основния принцип. Да не спасиш живот би означавало да го отнемеш; да не направиш това, което би подобрило живота, би означавало да го намалиш (виж Яков 4:17). Това беше продължение на принципа на шестата заповед, както е осветена от Христос в Нагорната проповед (виж Матей 5:21–24), и шестата заповед по никакъв начин не противоречи на четвъртата. Съботата, каза Исус, е „направена за човека“ (Марк 2:27) и делата на милост и необходимост бяха изцяло в съответствие с нейните цели.

Книжниците и фарисеите имаха убийство в сърцата си. Тяхното обвинение беше част от заговор да отнемат живота на Исус (вижте върху Лука 6:11; вж. Деяния 3:15) и Исус, знаейки „мислите им“, знаеше, че те заговорничат да Го унищожат (вижте Лука 6:8). Вероятно Исус е имал това предвид, когато е говорил за унищожаване на живота и се е стремил да насочи вниманието им към факта, че тяхната злоба ги е направила истинските нарушители на съботата.

Матей добавя важната илюстрация, чрез която Христос обръща внимание на факта че биха направили за нямо животно това, което не биха искали да направят за човешко същество (виж Матей 12:11, 12). Някои от тях биха позволили на човек да страда, но биха спасили животно от страдание – разбира се, за да не се стигне до финансови загуби за собственика. Само погрешна представа за Бога би могла да доведе до каквато и да е разпоредба за съботата, която поставя по-ниска стойност на човешкия живот от живота на немите зверове.

10. Оглеждайки се наоколо. След като ясно заяви основния принцип, Исус се спря, за да даде време на думите Му да влязат в сила. Пронизителният му поглед бавно обходи очакващата публика, вероятно за да подсилва урока и да го докосне до сърцата на приятели и врагове. Както когато очисти Храма, погледът Му обзе събралите се с чувство на страхопочитание, изправяйки присъстващите пред божествената справедливост – пред Този, Който беше създал съботата и Който щеше да ги съди в последния ден (виж ДА 158; вж. 590). Всички погледи бяха приковани към Исус и човека, стоящ близо до Него. Принципът, за който ставаше дума, беше ясно заявен; сега Исус беше на път да наруши впечатляващото мълчание, като действа в хармония с принципа.

Протегни ръката си. Исус призова човека да направи това, което до този момент той беше напълно неспособен да направи, и той го направи. По този начин човекът даде доказателство за вярата си в силата на Исус; той се подчини на заповедта на Този, Който беше заповядал и спазването на съботата, и беше физически изцелен. Сътрудничеството на човешките усилия с божествената сила е винаги от съществено значение за човечеството – независимо дали е в областта на физическите или духовните неща. Без такова сътрудничество не може да има нито физическо, нито духовно изцеление.

11. Лудост. Гръцко *apoia*, буквално „липса на разум“, от *a*, отрицателна префикс, и *pous*, „ум“; следователно „безсмислена ярост“. Тези мъже бяха „луди“. От гледна точка на фарисеите това беше поне петото прегрешение на Исус срещу равинския закон от началото на Неговото галилейско служение (вижте върху Марк 2:24). Враговете му бяха изпълнени с ярост; яростта им беше подобна на лудост. Същият дух, който обсеби демоничен (вижте Допълнителна бележка върху Марк 1) закоравяваше сърцата им.

Причастие. Те вече не можеха да се сдържат и гневът им кипеше когато започнаха да обсъждат какво да правят по отношение на ситуацията. Дилемата им се състоеше във факта, че Исус ясно беше формулирал принцип, който те не можеха да отрекат, и че хората застанаха на страната на Исус. Според разказа в Марк, изглежда, че те дори не можеха да изчакат края на службата, а излязоха навън, преди събранието да се разотиде, за да обсъдят въпроса (вижте гл. 3:6).

Какво биха могли да направят. По-рано, през пролетта на същата година, 29 г. сл. Хр., Синедрионът е решил да отнеме живота на Исус и е изпратил шпиони да Го следят и да докладват всичко, което е казал и направил (виж ДА 213; Йоан 5:18; виж върху Марк 2:6). Решението вече е било взето и е оставал само въпросът как биха могли да извършат деянието с подобие на законност. Реакциите на хората и на техните водачи са били поразително противоположни. Завистта, злобата и омразата на книжниците и фарисеите се увеличавали пропорционално на нарастващата популярност, която е посрещнала Христовите дела в Галилея. Усещайки непосредствена опасност, майка Му и братята Му малко по-късно Го настояват да прекрати служението Си поради противопоставянето, което то е предизвикало (виж върху Матей 12:46).

12. В онези дни. [Назначаването на дванадесетте, Лука 6:12–16 = Марк 3:13–19. Майор коментар: Марк.] Тоест, не след дълго след преживяването, записано в стихове 6–11.

Да се молиш. Лука изглежда е бил особено впечатлен от молитвения живот на Исус и го споменава по-често от другите евангелски автори. За обсъждане на молитвения живот на Исус вижте Марк 3:13.

14. Симон. До този момент в повествованието Лука обикновено нарича Петър Симон (гл. 4:38; 5:3–5, 10), с изключение на веднъж като Симон Петър (гл. 5:8). Отсега нататък той обикновено е наричан Петър (гл. 8:45, 51; 9:20, 28, 32, 33; 12:41; и т.н.).

16. Беше предателят. Буквално „стана предател“. По това време Юда не беше предател, освен потенциално. По времето, когато е бил избран, той не е проявявал склонност към предателство. Без съмнение самият той не е осъзнавал, че някои скрити, погрешни черти на характера, ако бъдат ценени, биха довели до такъв безславен край на живота му (вижте върху Марк 3:19).

17. Слезе. [Проповед на планината, Лука 6:17–49=Мат. 5:1 до 8:1. Основен коментар: Матей.] Тоест, от планината, където Той беше прекарал нощта в молитва преди назначаването и ръкополагането на Дванадесетте (вижте върху Марк 3:13).

Равнината. Буквално „равно място“, може би равното място в хълмовете, където Исус водеше търпата (виж ДА 298; виж върху Матей 5:1).

19. Опитваше се да го докосне. Вижте Марк 3:10.

Добродетел. Гръцки *dunamis*, „сила“ (виж гл. 1:35). Придружаващият глагол, преведен като „излезе“, е по-правилно предаден като „излизаше“. Акцентът е върху факта, че божествената сила продължаваше да идва от Него. Сила се излъчваше от Него винаги, когато имаше нужда от нея. „Самият въздух беше електрифициран от духовна сила“ (Робъртсън). Така трябва да бъде и с Христовите представители днес.

20. Въздигнат. Вижте Матей 5:2.

Благословен. Лука записва четири от осемте блаженства, дадени от Матей. За сравнение на двете серии блаженства вижте Матей 5:3. В допълнение към четирите благословения, Лука дава четири сравними горки (виж Лука 6:24–26).

Вие, бедни. Лука сякаш прилага блаженствата по-буквално или материално, отколкото Матей (виж върху Матей 5:3). Тази буквалност става още по-очевидна във връзка със съпътстващите ги беди (виж върху Лука 6:24). Въпреки това, краткият и буквален разказ на блаженствата от Лука трябва да се чете в светлината на по-пълния и конкретен разказ на проповедта, както е съобщено от Матей. Силният контраст между бедността, глада и преследването „сега“ и бъдещото състояние на благословение (виж ст. 21 и т.н.) може на пръв поглед да изглежда, че придава материалистичен оттенък на думите на Христос. Но в контекста на проповедта като цяло (виж върху Матей 5:2) става ясно, че това не е така. Христос просто противопоставя настоящото състояние на онези, които търсят царството, на тяхното състояние след влизането им в царството.

22. Ще ви отдели. Някои смятат, че това е препратка към отлъчване от синагога (виж Йоан 9:22, 34; 12:42; 16:2). Отлъчването може да бъде или постоянно, включващо пълно изключване от юдаизма завинаги, или просто временно. По времето на Христос временното отлъчване е траяло тридесет дни, през които така „отделеният“ човек не само е бил лишен от участие в религиозен ритуал, но и не е трябвало да се приближава на по-малко от 4 куб. фута (около 7 фута) до друг човек. Следователно отлъчването предполагало както религиозно, така и социално замърсяване или нечистота. Вижте Ерусалимския Талмуд *Mo'ed Qatan* 3. 81c. 50, цитиран в Strack и Billerbeck, *Kommentar zum Neuen Testament*, том. 4, стр. 299.

Отхвърли името си. Тоест, отхвърли го презрително. Това се отнася до разпространението на лъжливи и злонамерени слухове (виж 1 Петрово 4:14).

Човешкият син. Вижте Марк 2:10.

24. Горко вам. Контрастът между благословия и горко изглежда е бил характерен еврейски литературен похват и вероятно е възникнал с благословиите и проклятията от Второзаконие (гл. 27 и 28). Сравнете също Христовите мъки върху книжниците и фарисеите (виж Мат. 23).

Богат. Ниската оценка на Исус за материалните неща в живота (вижте Матей 5:3) отчужди чувствата на онази класа от обществото, която смяташе богатството и престижа за главни цели в живота (виж Матей 6:1–6; и др.), въпреки че Спасителят се стремеше да донесе спасение на всички класи от обществото, както богати, така и бедни. Всъщност сравнително малко от богатата класа станаха приятели на Исус, като Никодим и Йосиф от Ариматея бяха забележителни изключения. Исус се интересуваше от това да накара хората да събират съкровища на небето, а не на земята (виж Матей 6:33, 34; Лука 12:13–33), за да могат сърцата им да бъдат по-силно привързани към небето. В твърде много случаи богатствата се оказаха за притежателите им непреодолима преграда към небето (виж Марк 10:23, 25; Лука 18:24, 25).

Получено. Гръцки *arēchō*. Както е показано от папируса, този термин може да означава, в контекст като това, пълно плащане.

Утеха. Гръцки *paraklēsis*, тук означава утеха или веселие, което идва от щастливо състояние на нещата (виж върху Мат. 5:4).

25. Пълен. Тоест, наситен с благата на този живот (вж. гл. 16:19–31).

26. Да говорят добре за вас. Точно обратното на „да ви укоряват“ (ст. 22). Ето още един от парадоксите, които подчертават голямата разлика между християнството и света, между неговите идеали и тези на света. Хората обикновено „говорят добре“ за онези, които притежават богатство или власт и които са в позиция да откликнат на ласкателствата по такъв начин, че да облагодетелстват ласкателя.

Така са правили и бащите им. Сравнете това с лошото отношение, което предците им са оказали на пророците на Господа (ст. 23).

27. Но аз ви казвам. Вижте Мат. 5:22.

Обичайте враговете си. Вижте Матей 5:43, 44.

28. Благославяйте онези, които ви проклинат. Вижте Матей 5:43.

Злобно те използват. Или „те малтретират“ (виж Матей 5:43, 44).

29. Който те бие. Вижте Матей 5:39.

30. Дай на всеки човек. Времето на гръцките глаголи, преведено като „давам“, „отнема“, и „искам“ изразява повтарящо се или обичайно действие. Наставлението „да се дава на всеки, който иска“ не означава да му се даде всичко, което поиска, нито изисква човек да дава нещо всеки път, когато бъде помолен. Както ясно показва глаголната форма и както става ясно от общия тон на цялата Нагорна проповед, Христос има предвид, че даването трябва да стане наш навик. Христовото наставление не означава, че християнинът е длъжен да дава безразборно, независимо от нуждата. Той по-скоро ще има щедър дух, който е готов и с радост да дава – според нуждата, представена от молбата, и собствената си способност да задоволи тази нужда (вижте Матей 5:42). Християнинът, като правило, ще откликне благосклонно на молбите, които идват до него за помощ. Той няма, както е обичайно за хора с невъзстановени сърца, да не желае да дава или да отказва да дава. Той ще бъде склонен да сътрудничи с другите, вместо да им се противопоставя.

31. Както бихте искали. Вижте Матей 7:12.

32. Обичайте онези, които обичат вас. Вижте Матей 5:43–47.

Грешници. Според евреите „грешник“ е бил този, който или не е познавал закона изобщо или които са го знаели, но не са му се подчинявали. По този начин всички езичници са били грешници, заедно с онези сред евреите, които са станали бирници, блудници и т.н.

33. Правете добро. Вижте Матей 5:44–46.

34. Дай им заем. Матей не съобщава последователността при даването на заеми. Това даване на заеми отнася се до бизнес сделки, при които пари се отпускат назаем срещу лихва.

Получете отново същата сума. Тоест, върнете главницата и, разбира се, договорената лихва.

35. Обичайте враговете си. Вижте Матей 5:44–46.

Надявайки се. Гръцки *arēpizō*, дума, която не се среща никъде другаде в Новия завет. В гръцката литература винаги означава „отчайвам се“ или „отказвам се от отчаяние“. Има някои текстови доказателства (вж. стр. 146) за тълкуването „не отчайвайки се от никого“, въпреки че доказателствата изглеждат са в полза на тълкуването „не отчайвайки се от нищо“. Коментаторите обикновено предлагат „никога не отчайвайки се“ като най-добър превод или „не отказвайки се от нищо от отчаяние“. Контрастът тук обаче изглежда

да се изисква фраза, противоположна на „надявате се да получите“ (ст. 34), и следователно може да има известно оправдание за превода „без да се надявате на нищо“. Има някои текстови доказателства (вж. стр. 146) за четенето „без да разочаровате никого“. Преводът на KJV се основава на Вулгата, която гласи „без да се надявате на нищо оттам“. Въз основа на Вулгата Католическата църква в продължение на векове забранява отпускането на пари назаем с лихва и в резултат на това евреите стават големите лихвари и банкери на Европа. За обсъждане на библейските принципи относно отпускането на пари назаем с лихва вижте Изх. 22:25.

Контекстът на Лука 6:30–35 ясно показва, че Христос не говори тук за лихва на заеми, а по-скоро на великия принцип, че християните трябва да дават на другите (ст. 30), да се отнасят с другите справедливо (ст. 31), да правят добро на другите (ст. 31, 35) и да обичат другите (ст. 32) – без предварително да се изчисли вероятността да се получи същото или повече в замяна.

Християните трябва да помагат дори в привидно безнадеждни случаи (апелпизо се използва в гръцката литература за лекар, отчаян от привидно безпомощен и безнадежден случай). Помощта трябва да се основава на нужда, а не на очакването за получаване на възвръщаемост на инвестициите в добри дела. Християнинът никога не трябва да се „уморява да прави добро“ (Гал. 6:9), нито трябва да чувства, че трудът му е „напразен“ (1 Кор. 15:58).

Вашата награда. Христос предлагаше награди за правилния живот, не предимно като стимули – Но правилно разбрани, те са истински стимули – но за да покажат, че макар хората да не оценяват високите принципи, по които действат гражданите на небесното царство, Бог въпреки това ги познава и оценява. В крайна сметка Той ще сложи край на царуването на греха и ще възстанови делата на този свят в хармония със самите принципи, заради които Неговите „синове“ търпят несправедливост в настоящия свят. Най-висшият мотив на християнина не е да живее по-добър живот, за да придобие определени награди, въпреки че те по право имат своето място, а по-скоро да живее по-добър живот, осъзнавайки факта, че сам по себе си това е по-добър живот. Християнинът намира върховно удовлетворение в това да живее в хармония с великите вечни принципи на небесното царство.

Деца. Тяхното морално сходство с Бога доказва, че са Негови деца. Те са Негови синове, защото мислят, говорят и живеят в хармония с Неговите принципи (вижте Матей 5:45).

Най-висшият. Гръцки: Хупсистос. „Чеда на Най-висшия“ от Лука е еквивалентно на „чеда на вашия Отец“ от Матей 5:45. Еврейският еквивалент на Хупсистос е „Елион“. (вижте върху Бит. 14:18; Числа 24:16).

Неблагодарните. Христос не е толкова загрижен за факта, че тези хора правят не изразяват признателност за добротата, проявена към тях от гражданите на небесното царство, както е с основното отношение на неблагодарните. Въпреки това, Бог все още е добър към тях и синовете Божии на земята – тези, които приличат на небесния си Отец по морален характер – ще правят същото. Вижте Йоан 8:44.

Злото. В гръцки език определителният член „the“ не се повтаря. Цялата фраза се чете буквално „към немилостивите и злите“. „Немилостивите“ и „злите“ тук се третираат като една група хора, а не като две отделни групи. Добротата, която Бог проявява, се основава на Неговата собствена милост като дарител, а не на някаква милост от страна на получателите. Понякога се случва милостта, проявявана към най-недостойния и неблагодарен индивид, да събуди в него желание да се освободи от оковите на греха и в крайна сметка да доведе до промяна в характера му.

36. Милостив. Или „състрадателен“. Колко достойни могат или не могат да бъдат ближните по никакъв начин не определя отношението и действията на християнина към тях. Мотивиращата сила за този вид живот се крие в синовството на християнина на Бога чрез Христос, чиято любов го „ограничава“ или контролира (виж 2 Кор. 5:14).

37. Не съдете. Вижте Матей 7:1, 2.

Прощавай. Вижте Матей 6:14, 15.

38. Пазуха. Гръцко слово kolpos. Или гърдите, или гънката, направена на широката горна дреха чрез пъхването ѝ в пояса, като по този начин се образува вдлъбнатина или джоб (виж Изх. 4:6; Пс. 79:12; Прит. 1:12). 6:27; Йеремиа 32:18; виж върху Пс. 65:6).

Със същата мярка. Вижте Матей 7:2.

39. Той разказа притча. Обикновено се смята, че това отбелязва началото на Втора част от Нагорната проповед, както е записана от Лука. Шестнадесет от илюстрациите, използвани в тази проповед, както са разказани от Матей и Лука, могат да бъдат класифицирани като „притчи“, въпреки че само дадената тук е обозначена като така. За определение на притчите вижте стр. 203.

Може ли слепият да води? Формата на въпроса на гръцки предполага, че се очаква отрицателен отговор. Слепият човек не е подходящ водач за друг слепец.

Няма ли? Тук формата на въпроса на гръцки предполага утвърдителен отговор очаква се отговор. Със сигурност ще последва някакво нещастие.

Канавка. За предпочитане „яма“.

40. Ученикът. Тоест, ученикът не е по-горен от учителя. Това е подобно на нашата поговорка за поток, който не се издига по-високо от извора си. Китайците имат поговорка, която гласи, че „ученикът не може да надмине учителя си“. В контекстуалната си връзка със стих 39, поговорката за ученика и неговия учител отъждествява „учителя“ със слепия човек, който се опитва да води или обучава друг слепец, а „ученика“ с този, който е воден. Поуката е просто, че онези, които биха се представили за учители на другите, трябва да имат ясна представа за въпросите, по които възнамеряват да дават инструкции. Ако не го направят, тези, които преподават, могат в най-добрия случай да достигнат ниско ниво.

Тази „притча“ илюстрира същия урок, изложен в метафората от стихове 41, 42, за човека, който предлага да извади съгница или треска от окоето на брат си, когато в неговото собствено око има греда или греда. Човек трябва да види себе си ясно, преди да може да бъде от полза за другите.

Перфектно. Гръцки katartizō, „подготвям“, „обучавам“, „снабдявам старателно“. Следователно, „напълно“ „научен“ (RSV). Използва се и като медицински термин за описание на наместване на кост или става.

Ще бъде като господаря си. Тоест, не по-добър от господаря си (вж. ст. 39).

41. Моте. Вижте върху Матей 7:3.

Възприемам. Гръцки katanoeō, буквално „да фиксирам ума си върху“; следователно „да обмислям внимателно“ или „да възприемам“.

42. Нека дръпна. Вижте Мат. 7:4. Човекът с гредата в окоето си говори с умишлена учтивост на този с съчицата в окоето си, сякаш му предлага услуга. Той се преструва на „брат“ на човека, когато в действителност е „лицемер“.

Лицемер. Вижте Матей 7:5.

44. Известен. Вижте върху Матей 7:16.

45. Добър човек. Вижте Мат. 7:12, 16.

46. Господи, Господи. Вижте Матей 7:21, 22.

47. Всеки, който дойде при Мен. Тоест, който иска да бъде Мой ученик – като дванадесетте, избрани по-рано същия ден, а сега седящи до Христос (вижте Матей 5:1).

48. Построй къща. Вижте Матей 7:24, 25.

Копача дълбоко. Буквално „копача и слизаха дълбоко“.

Не можеше да го разтърси. Тоест, не беше достатъчно силен, за да го разтърси.

Основан върху скала. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за тълкуването „добре построен“.

49. Чува и не изпълнява. Вижте Мат. 7:26.

Падна. По-скоро „паднаха заедно“ или „срутиха се“ (вижте Матей 7:27).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

3, 4 DA 285

12 DA 292, 362; Ev 663; GW 256; 2T 202; 3T 322, 379; 4T 373, 528; 5T 385

12, 13 MB 4

12–16DA 290–297

16 GK 43

17–19DA 298; MB 4

22, 23 1C 285; 2C 491

24 2T 492

26 GK 144; 8C 124; 2C 491

31 CG 260; CSW 178; Ed 292

35 DA 311; MB 73, 76; MH 208

35, 36 MX 423; 8T 286

36 KC 164; 6T 284

38 AA 345; COL 86, 374; CS 36, 50; DA 249, 371; Изд. 103, 140; FE 338; MB 20; MH 208; PK 234

43 MB 127

48 4T 117

48, 49 DA 599

ГЛАВА 7

1 Христос намира по-голяма вяра в стотника, един езичник, отколкото в който и да е от юдеите: 10 изцелява слугата си, когато отсъства; 11 възкресява от мъртвите сина на вдовицата в Наин; 19 отговаря на пратениците на Йоан с разказване на чудесата си; 24 свидетелства пред народа какво е мнението си за Йоан; 30 хули юдеите, които не могат да бъдат спечелени нито с маниерите на Йоан, нито с маниерите на Исус; 36 и показва чрез Мария Магдалена как е приятел на грешниците, не за да ги поддържа в грехове, а за да им прощава греховете им, въз основа на тяхната вяра и покаяние.

1. Когато. [Слугата на стотника, Лука 7:1–10 = Матей 8:5–13. Основен коментар: Лука. Вижте „Служение в Средна Галилея“; „Служението на нашия Господ“; за чудесата, стр. 208–213.] Или „след“. Събитията от стихове 1–10 следват Нагорната проповед в тясна хронологична последователност (вижте Матей 8:2) и е възможно да са се случили в един и същи ден. Лука 7:1 предоставя преходът от мястото, където е била произнесена Нагорната проповед, до мястото, където слугата на стотника е бил изцелен. За други случаи на преход в последователността в Лука вижте гл. 4:30, 37, 44; 5:11, 16, 26; 6:11; и т.н. Вероятно е било късното лято на 29 г. сл. Хр. (вижте Мн. 2, 45; вижте върху Мат. 5:1), а времето на деня е било може би късен следобед.

Неговите думи. По-конкретно, Нагорната проповед (Лука 6:20–49; вж. Матей 7:28).

В публиката. Или „в ушите“, тоест „в слуха“. „Публика“ е група от „слушатели“.

Влязъл в Капернаум. Очевидно след завръщането си от проповедта си върху Планината, както подсказва контекстът (виж ДА 316). Относно Капернаум като седалище на галилейското служение вижте Матей 4:13. Изглежда, че делегацията на старейшини, носеща молбата на стотника, е посрещнала Исус, когато Той се е връщал в града.

Паралелният разказ в Матей 8:5–13 изглежда има редица разлики, но сравнението на двата разказа показва, че това не са несъответствия, а че двата разказа са просто различни версии на едно и също събитие. Разговорните части на двата разказа са почти идентични, а разликите се появяват главно в повествователните части. И в двата случая фокусът на интерес е голямата вяра на стотника, езичник (вижте върху Лука 7:9). Необичайното обстоятелство на чудото е фактът, че този, който се е облагодетелствал от него, не е бил в непосредственото присъствие на Христос в момента на изцелението.

2. Стотник. Гръцки *hekatontarchos* означава „командир на сто [мъже]“; т.е.

капитан на група в римската армия, наречена центурия. Броят на войниците в една центурия вариал от 50 до 100. Този конкретен центурион вероятно е командвал рота римски войници на полицейска служба за Ирод Антипа, тетрарх на Галилея. Както става ясно по време на повествованието (вижте стихове 5, 6, 9), центурионът не е бил еврейски прозелит. Всички центурионите, споменати в Новия завет, изглежда са били мъже с похвален характер (Марк 15:39, 44, 45; Лука 23:47; Деяния 10:22; 22:26; 23:17, 23, 24; 24:23; 27:43). Думата „определен“ се отнася до центуриона, а не до слугата.

Слуга. Гръцки *doulos*, буквално „роб“ или „прислужник“.

Скъпи. Гръцки *entimos* - „с почит“, „почитан“ или „ценен“. В гл. 14:8 *entimos* е преведено като „почтен“, във Филипияни 2:29 - „по репутация“, а в 1 Петрово 2:4, 6 - „скъпоценен“. *Entimos* се появява в папирусите по отношение на войници с дълга и отличителна служба. Този „слуга“ е бил високо ценен от стотника, несъмнено заради ценната услуга, която е оказал. Самият термин може да предполага или не лична обич, но в този конкретен случай стотникът е бил „нежно привързан“ към роба (ДА 315).

Беше болен. Вижте Матей 4:24. Обикновената парализа обикновено не е толкова болезнена, колкото думите „тежко мъчен“ (Матей 8:6) предполагат и затова се предполага, че острата болка и парализа на роба са съпътствали някакво заболяване, подобно на ревматична треска.

Готов да умре. Тоест, „на прага на смъртта“.

3. Когато чу. Знанието на стотника за Исус се ограничаваше до сведенията, че беше достигнал до него за великите дела на Спасителя. Той никога преди сегашния случай не беше виждал Исус (Жан Жаклин 315).

Старейшините. Това може да са били или водещите граждани на града, или съветът на старейшините на местната синагога (виж стр. 56), или може да са служили и в двете качества. Благодарение на приятелските жестове на стотника (виж стих 5), той е бил в особено добри отношения със „старейшините“, въпреки факта, че е бил езичник, а не евреин. Напълно осъзнавайки обичайното юдейско отношение към езиците (виж върху Матей 7:6), стотникът може би не е бил сигурен как Исус ще отговори на молба, идваща директно от някой, който не е от неговата раса. След като е имал, вероятно, неприятни преживявания с различни еврейски водачи в миналото, той може би се е страхувал от отказ. В типично ориенталски стил също така, правилната процедура би била да се уговорят нещата чрез посредник, който,

вероятно е бил в състояние да осигури неща, които иначе биха могли да бъдат отказани. Вероятно това са били „старейшините“ на самата синагога, която Исус обикновено посещавал, когато бил в Капернаум (вижте върху Лука 4:16).

Най-очевидната разлика между разказите на Матей и Лука се появява в този момент от повествованието. Лука записва изпращането на две делегации от стотника – „старейшини“ (ст. 3) и от „приятелите“ (ст. 6) – докато Матей не споменава нито едното, нито другото. Последният говори само за това, че самият стотник идва при Исус (гл. 8:5). Вероятно Матей, имайки предвид факта, че делегациите всъщност са говорили от името на стотника, опростява разказа си, като представя думите на пратениците от името на стотника, сякаш са били изречени лично от самия стотник. Днес, както и в древността, обикновено се казва, че човек на власт прави определени неща, когато всъщност действителната работа се извършва от неговите подчинени. Например, за Пилат се казва, че е бичувал Исус (Йоан 19:1). Но действителното бичуване, разбира се, е било извършено от подчинен, по заповед на Пилат. Очевидно двете делегации, „старейшините“ и „приятелите“, са се приближили до Исус, но когато станало очевидно, че Той продължава пътя Си към дома на стотника, последният излязъл лично и когато срещнал Исус, повторил практически същото послание, което бил изпратил чрез „старейшините“ и „приятелите“. Освен това, Лука имал специални причини да спомене всякакъв приятелски акт от страна на водачите на Израел към Исус (вижте Допълнителна бележка в края на главата). Вижте върху Лука 5:2.

Умоляващ. Или „молец“, „молец“.

Изцелявам. Гръцки *diasōzo*, „да преведа безопасно“, „да спася“. Стотникът искал Исус да преведе верния му роб безопасно през болестта му.

4. Умолявах. Гръцко *parakaleō*, по-силна дума от използваната в стих 3, която означава просто „питам“ или „моля“ (вижте стих 3).

Незабавно. Гръцки *soudaiōs*, „усърдно“ или „спешно“. Това беше едно от значенията, които думата „незабавно“ е предавала преди (виж Рим. 12:12). Въпросът беше спешен, защото човекът беше „готов да умре“, а времето беше кратко.

Беше достоен. В собствените очи на стотника той беше недостоеен (ст. 6, 7). В очите на „старейшините“ той беше „достоен“ (ст. 4). Осъзнаването на собствената недостойност е препоръка от най-висш порядък. Но при стотника изглежда, че тази оценка на неговия статус пред Исус е била нещо повече от смирение. Въпреки че вярвал в истинския Бог, стотникът все още не бил пълноправен прозелит и съответно в юдейските очи все още бил езичник и следователно не бил годен да участва в религиозни служби (вижте върху ст. 2, 5). Наистина смирен по сърце пред Бога и вероятно осъзнаващ и статуса си в очите на юдеите, той се стремил да избегне да злепостави Исус, като Го задължи да влезе в езически дом. Това в най-добрия случай би било отблъскващо за благочестив юдеин и несъмнено би го направило церемониално нечист (вижте Йоан 18:28). Юдеин, призован по пряка заповед на римски офицер, би бил задължен да се съобрази с призива, защото отказът би се тълкувал като съпротива срещу законно установената власт. Очевидно истински благочестивият и смирен стотник се е стремил да спести това на Исус и да не Го смуцава. Смирението на стотника е било едновременно истинско и практично (вижте върху Лука 7:6).

Той трябва да направи това. Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 146) текста „ти [Исус] трябва да направиш това“.

5. Той обича нашия народ. И в светлината на това беше „достоен“ в очите на старейшините (вижте стих 4). Изглежда, че стотникът е бил, по всяка вероятност, това, което е било известно като

„прозелит на портата“, човек, който вярвал в истинския Бог и в принципите на юдейската вяра, но не приел обрязването, знакът на завета (виж върху Бит. 17:10, 11), и не практикувал церемониалния ритуал на юдейската религия. Твърди се, че през първи век сл. Хр. в Римската империя е имало безброй хиляди езичници, които станали „прозелити на портата“. Те се научили да се възхищават и уважават сравнително чистото поклонение на евреите и били убедени в неговото превъзходство над тяхното собствено. Много такива прозелити по-късно станали пълноправни евреи (виж стр. 62).

Синагога. Буквално „синагогата“; вероятно същата, за която тези пратеници са служили като „старейшини“. Възможно е това да е била тази, която Христос обикновено е посещавал, докато е бил в Капернаум, и където е започнал служението си там. Местоимението „той“ е емфатично—Вероятно стотникът е построил тази синагога за своя сметка. Според надпис от II век, определен езически служител на Египет е съдействал на евреите при построяването на синагога в Атрибис. Има и други подобни записи.

6. Отиде. Според гръцкия превод „пътуваше“. Той не ги придружи чак до дома на стотника, както става ясно от повествованието (виж Лука 7:7; вж. Матей 8:5).

Приятели. Тази втора делегация може би е била съставена от римляни лични сътрудници на стотника. Очевидно Исус продължил да се движи към дома на стотника въпреки протеста на посредника за неговата недостойност, защото самият стотник най-накрая излязъл (Жан Жаклин 316). Предвид факта, че втората делегация пресрещнала Исус „недалеч от къщата“ и че Исус се приближил още повече, след като приел втората делегация, стотникът сигурно го е срещнал много близо до дома си.

Не съм достоен. Вижте стих 4. Въпреки че стотникът възразяваше срещу собствената си недостойност, По-късно Исус казал за него: „Не съм намерил толкова голяма вяра, дори в Израил“ (ст. 9). Забележителната вяра на този предполагаем езичник го направила по-достоен в очите на Небето от който и да е от сънародниците на Исус. Повече от мимолетен интерес е да се установи, че Исус и еврейските водачи, които толкова често се оказвали в пълно несъгласие, потвърждават достойнството на един езичник. Разбира се, причините им за това не са били едни и същи; „старейшините“ одобрявали делата на стотника; Исус – неговата вяра.

Може би тук се подразбира истината, че когато вярата и делата се смесват в живота, човек може да бъде високо ценен както от Бога, така и от хората. Рядък е лидерът, който е уважаван както от приятели, така и от врагове, от хора с различни партии или склонности. Рядък е учителят, който е почитан от всички свои ученици, както от тези, на които той по необходимост дава ниски оценки, така и от тези, на които дава високи. Рядък е пасторът, който е предпочитан от всички слоеве в своята общност.

Покрив. Гръцки *stegē*, „покритие“.

7. Достоен. Вижте стихове 4, 6. Може би съвестните му колебания относно това, което стотникът погрешно е сметнал за отношението на Исус към езичниците (вижте стих 4), са го възпрепятствали да предположи добрата воля на Исус, дори дотолкова, че да се яви пред Него лично. Въпреки това, той дойде при Исус и стихове 7, 8 представят това, което той каза лично на Господа (вижте ДА 316).

С една дума. Стотникът обмисли заповедта на Исус относно изцелението на роба достатъчно, за да изпълни това, което сега искаше. Именно това бележеше степента на вярата на стотника. За разлика от благородника от Капернаум година по-рано, стотникът не изискваше, нито дори очакваше „знамения и чудеса“, които да укрепят увереността му в силата на Исус (вижте Йоан 4:48).

Ще бъде изцелен. Подобно на прокажения, чиято голяма вяра го накара да възкликне: „Ако искаш, можеш да ме очистиш“ (Матей 8:2), стотникът сякаш осъзна, че всичко, което е необходимо, е Исус да пожелае робът да бъде освободен от лапите на болестта.

8. Аз също. Стотникът беше разбрал от чутото, че Исус представляваше властта и силата на Небето по същия начин, както той, като армейски офицер, представляваше силата и авторитета на Рим.

Под мое ръководство войници. Тъй като стотникът беше представител на римското правителство, и се подчиняваше на заповедите му, така че войниците под него признаваха властта му и му се подчиняваха. Той знаеше както как да получава, така и как да издава заповеди и да следи за тяхното изпълнение. Дума от началниците му осигуряваше неговото послушание, а дума от него осигуряваше послушанието на подчинените му. След като вече се беше научил да разпознава истинския Бог като владетел на небето и земята, стотникът сега разпозна Исус като представител на Бога. Стотникът без съмнение знаеше за изцелението на сина на благородника година по-рано (виж Йоан 4:46–53) и сигурно е чувал за многото чудеса, които Исус беше извършил, откакто направи Капернаум център на Своего служение в Галилея. Както в случая с благородника (Йоан 4:50), дума от Исус би била достатъчна и изцелението можеше да се осъществи от разстояние. Както и в случая с прокажения обаче, въпросът в ума на стотника беше дали Исус ще бъде готов да отговори на молбата (виж върху Марк 1:40). Прокаженият беше отхвърлен от обществото поради болестта си.

По подобен начин стотникът вероятно е смятал, че не е социално приемлив за юдеите поради расата си.

9. Удивлявал се. Гр. *thaumazō*, „чудя се“ или „удивлявам се“. Вярата на стотника, че Самото твърдение, че словото от Исус би било достатъчно, беше изключително. Фактът, че стотникът никога не беше виждал или разговарял с Исус, правеше тази вяра още по-забележителна, особено като се има предвид бавността на юдеите и дори на самите ученици на Христос да проявят вяра (Мат. 6:30; 8:26; 16:8; виж Марк 4:40; Лука 8:25; 12:28; 17:6). Но фактът, че стотникът беше – официално, от еврейска гледна точка – езичник, правеше вярата му да изглежда велика, почти невероятна. Година по-късно Исус похвали сиропфинеицката за голямата ѝ вяра (виж Мат. 15:28), а тя също беше езичница (вж. Лука 4:24–27).

Хора, които ги последваха. По всяка вероятност това е било тълпата, която може би точно в този ден е слушала Нагорната проповед (вижте Матей 8:1; Лука 7:1). Ако е така, това чудо би потвърдило думите, които Исус е казал, и би оставило ярко впечатление в съзнанието на хората.

Толкова голяма вяра. Вижте стих 8. Голямата вяра на стотника е кулминацията на повествованието. Христовата похвала към стотника може да се тълкува като предполагащо неговото пълно обръщане във вярата, както сега, така и по-късно. Фактът, че Христос „не е намерил“ вяра от такъв мащаб, предполага предходно служение, обхващащо значителен период от време (вижте стих 1).

Не в Израел. Или „дори не в Израел“. Тук Лука пропуска коментара на Христос, записан от Матей в гл. 8:11, 12, относно великите в събирането на езичниците в небесното царство, но записва подобно твърдение и при друг случай (Лука 13:28, 29).

По-късно Павел изразил същата истина по подобен начин (виж Рим. 9:7, 8; 11:15, 17, 25). Заслужава да се отбележи, че в двата случая на изцеление, извършено по молба на езичници – записаният тук и този на дъщерята на сиропфинеицеца (Мат. 15:21–28) – изцелението се е случило не само като награда за „голяма вяра“, но и от разстояние. Следователно е имало малък контакт с езичниците. Може би това е било отстъпка пред предразсъдъците

на учениците. В подготовка за делото на евангелието по целия свят беше от съществено значение Исус да демонстрира правото на езичниците да споделят благата на царството, което Той беше дошъл да установи, но не беше от съществено значение Господ да се постарее ненужно да обиди еврейската чувствителност към социалния контакт с езичниците. Да беше направил нещо различно от Него, би означавало да събуди еврейските предразсъдъци и да попречи на мисията Му. В служението си за душите, един служител, макар и сам да е без предразсъдъци, често може да сметне за необходимо да вземе предвид предразсъдъците на другите.

10. Тези, които бяха изпратени. Вероятно включително както „старейшините“, така и „приятелите“, поне последните. Те не трябваше да ходят далеч (вижте стих 6) и можеха да потвърдят чудото веднага.

Цял. От гр. *hugiaínō*, „да бъдеш здрав“, често срещан медицински термин (вж. Лука 5:31; 3 Йоан 2).

Това беше отвратително. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на тези думи.

11. На следващия ден. [Синът на вдовицата в Наин, Лука 7:11–17. Вижте Служението в Средна Галилея; Служението на нашия Господ; за чудесата, стр. 208–213.] Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между това и четенето „скоро след това“. Повечето съвременни учени смятат, че първото четене е по-съвместимо със стила, който Лука обикновено използва в писането си.

Той отиде. Така започва второто голямо мисионерско пътуване през градовете и селата на Галилея, вероятно през ранната есен на 29 г. сл. Хр. (вижте върху Мат. 4:12; Мат. 5:1; Марк 1:39). Второто пътуване започна от Капернаум, седалището на Исус по време на Неговото служение в Галилея (виж Мат. 4:13), най-много няколко дни след назначаването на дванадесетте ученици и произнасянето на Нагорната проповед (виж Мат. 5:1; Лука 7:1). Първото пътуване беше проведено по-рано през същото лято (виж Мат. 5:1). 4:23; Марк 1:39; 2:1; Лука 4:16).

След като официално откри царството на божествената благодат с назначаването на Дванадесет (вижте върху Матей 5:1) и след като прогласи основния закон и целта на царството в Нагорната проповед, Христос сега тръгна на второто Си пътуване през Галилея, за да покаже чрез наставление и пример естеството на Своето царство и обхвата на неговите ползи за човечеството.

Както и при първото пътуване (вижте Марк 1:39, 40), очевидно е, че само по-значимите и впечатляващи събития са записани от евангелските писатели (вж. Йоан 20:30, 31; 21:25). Първото село, споменато по време на това пътуване, е Наин (вижте под „Наин“), въпреки че Исус вероятно е служил на нуждите на хората и е проповядвал в други села по пътя. Дали е поел по директен или по-околоврен маршрут, не е сигурно, въпреки че второто изглежда по-вероятно. Дали „много хора“ са придружавали Исус по време на пътуването Му отвъд Наин, не е ясно.

След чудото в Наин дойде денят на служението някъде по западната част на страната. брега на Галилейското езеро, по време на което Христос разказа притчите, записани в Матей 13. Същата вечер, когато Христос и учениците прекосяха езерото, се разрази голяма буря (виж върху Матей 8:23–27), а на следващата сутрин дойде срещата с гадаринците, обладани от демони (виж върху Марк 5:1–20). По-късно същия ден Исус се върна в Капернаум, за да присъства на празника в дома на Матей (Марк 2:15–17; виж DA 342), изцели жената, която се докосна до подгъва на дрехата Му, и възкреси дъщерята на Яир (виж върху Марк 5:21–43). Така, по време на второто пътуване, Исус демонстрира силата Си над смъртта, над

стихиите на природата и над злите духове; и в поредицата от притчи изложи принципите на небесното царство и неговото действие сред хората. По време на това пътуване Дванадесетте, като Негови помощници, получиха безценно обучение в методите на евангелизация, обучение, което скоро, по време на третото пътуване, имаха възможността да приложат на практика.

Наин. Този град не се споменава никъде другаде, нито в Библията, нито в светски източници.

но обикновено се идентифицира със съвременния Нейн, по северните склонове на планина

с изглед към широката равнина Ездрелон на север. Нейн е на около 40 км югозападно от мястото на древния Капернаум и на около 8 км югоизточно от Назарет. Има само един подход към селото - по стръмна и скалиста пътека (виж DA 318), която идва от изток. Точно на изток от селото се намира скално гробище, което все още се използва днес.

12. Близко до портата. Местното гробище се намираше на около половин миля източно от Наин, до единствената пътека до селото (виж на стих 11). Скалните гробници все още стоят до пътеката, на около десет минути пеша източно от селото. Това бележи първия случай в евангелския разказ, когато Господарят на живота се изправи лице в лице със смъртта и я победи.

Само. Гръцки *μονογενής*, „единствен“ или „единствен по рода си“ (виж върху Йоан 1:14).

Вдовица. Фактът, че жената беше вдовица, а това беше единственият ѝ син, правеше ситуацията изключително жалка.

Много хора от града. Очевидно крайността на вдовицата е докоснала сърцата на селяни и много, ако не и повечето от тях, я придружиха до мястото на погребението. Тяхното съчувствие беше посрещнато от съчувствието на великия Дарител на Живот.

13. Господ. Това е един от сравнително малкото случаи, в които евангелските писатели говорят за Исус като за „Господ“.

Имаше състрадание. Любовта и състраданието на Исус често се споменават като мотиви за извършването на чудеса (виж Матей 14:14; 15:32; 20:34; Марк 1:41; 8:2; и др.). Никаква молба не излезе от устните ѝ и, доколкото знаем, никаква молба не се издигна от сърцето ѝ. Но в съчувствието Си към страдащото човечество Исус отговори на неизречената молитва, както прави толкова често за нас днес.

Не плачи. Или „спри да плачеш“. Вдовицата имаше достатъчно основания за дълбоката си скръб. Но Исус щеше да ѝ даде причина за най-голямата възможна радост и не беше уместно тя да продължава да плаче, освен ако не е със сълзи на радост. По подобен начин, преди да възкреси Лазар, Исус се стремеше да вдъхне надежда и доверие, преди да извърши чудото на даването на живот (виж Йоан 11:23–27).

14. Докосна носилката. Носилката, отворен ковчег с тялото, обвито в гънки от лен, водеше погребалната процесия (виж DA 318). В библейски времена такава „носилка“ вероятно е била направена от ракета (виж върху Марк 6:43). Докосването на Исус до ковчег е било сигнал за носачите да спрат. Според Мойсеевия закон, контактът с мъртвите по какъвто и да е начин, дори докосването на носилката, е водило до церемониално оскверняване в продължение на седем дни (виж върху Числа 19:11). Но за Исус, който не е познавал нито грях, нито оскверняване и е бил Източникът на живота, не е можело да има оскверняване от контакт със смъртта.

Казвам ти. На гръцки думата „ти“ е емфатична: „На теб казвам: Стани!“ На майката Исус току-що беше казал: „Не плачи.“ Той имаше правото да ѝ каже да не плаче повече, защото имаше силата да смърти смъртта, причината за нейния плач.

15. Освободен. Буквално „даде“. В смъртта синът беше изгубен за овдовялата си майка и тя нямаше начин да си го върне. Сега Животворецът дойде и ѝ го върна. Сравнете възстановяването на лудия син при баща му (гл. 9:42).

16. Страх обзе всички. Или „страх обзе всички“.

Прославяли Бога. Според гърците те продължили да хвалят Бога. Когато хората се възстановили от страха, следващата им мисъл била да хвалят Бога.

Велик пророк. Това преживяване несъмнено им напомни за подобни случки от миналото. Това беше неоспоримо доказателство за божествена сила; и хората стигнаха до заключението, че човешкият агент, чрез когото тя се прояви, трябва да е „пророк“. Сравнете също месианското обещание от Втор. 18:15 и реакцията на евреите към Йоан (виж Йоан 1:21) и по-късно към Исус (виж Йоан 6:14; вж. гл. 4:19; 7:40).

Всеки християнин, който скърби за загубата на близки, може да намери утеха в състраданието, което Исус изпитва към вдовицата от Наин (виж ст. 13), и има привилегиата да се утешава от факта, че същият Исус все още „бди с всеки скърбящ край носилката“ (Откр. 1:319). Този, който държи в ръцете Си ключовете на смъртта и гроба (Откр. 1:18), един ден ще разкъса връзките, които обвързват Неговите близки, и ще ги освободи завинаги от лапите на този велик враг на човешката раса (виж 1 Кор. 15:26; 2 Тим. 1:10).

17. Слух. По-скоро „дума“ или „доклад“. Новината за случилото се се разпространи надалеч и широко в целия околн регион.

Юдея. С този термин Лука се позовава на цяла Палестина, включително Галилея и Перейя, както и на това, което обикновено смятаме за Юдея (вижте гл. 1:5).

18. Учениците на Йоан. [Запитването от учениците на Йоан, Лука 7:18–23 = Матей 11:2–6.] Основен коментар: Лука. Вижте „Служение в Средна Галилея“. Смутени, учениците на Йоан му разказали „слуха“ или „разказа“ за всички чудни дела на Исус. Въмъкването на това твърдение на това място предполага, че именно разказът за възкресението на младия мъж в Наин е подтикнал Йоан да изпрати някои от учениците си при Исус с въпрос (вижте стих 19). По това време Йоан бил в затвора около шест месеца и щял да остане там още около шест месеца преди екзекуцията си (вижте Матей 4:12; Лука 3:19, 20).

19. Двама от учениците му. Буквално „някои двама от учениците му“. Въпросът относно месианството на Исус произлиза от учениците на Йоан, а не от самия Йоан (виж ДА 214, 215), и Йоан е обезпокоен, че тези мъже не вярват в собственото свидетелство на Йоан, че Исус наистина е Обещаният (виж ДА 216). Ако учениците на Кръстителя са се съмнявали в посланието му, как може да се очаква от другите да повярват? Имаше някои неща, които Йоан не разбираше – като например истинската природа на месианското царство и защо Исус не направи нищо, за да осъществи освобождаването си от затвора. Но въпреки съмненията, които го тревожеха, той не се отказа от вярата си, че Исус наистина е Христос (виж ДА 216; вж. ст. 24). Разочарование и безпокойство измъчваха душата на самотния затворник, но той се въздържа да обсъжда тези недоумения на собствения си ум с учениците си.

Изпратих ги при Исус. С надеждата, че лична среща с Исус ще потвърди вярата им, че ще донесат укрепващо вярата послание за другите му ученици и че той може да получи лично послание, за да изясни собственото си мислене, Йоан изпрати двамата мъже при Исус. Ако Йоан беше в тъмницата Махерон на източната страна на Мъртво море (виж гл. 3:20), двамата пратеници вероятно щяха да следват пътя през долината на Йордан и веднъж в Галилея, лесно биха могли да се информират къде се намират

Исус може би е бил там по това време. Те сигурно са извървели поне 120 километра във всяка посока и са прекарвали около три дни във всяка посока. Това означава, че са били отсъстващи поне цяла седмица, а може би и повече, като се брои денят, прекаран с Исус, защото несъмнено няма да пътуват в събота.

Ти ли си? На гръцки език думата „ти“ е емфатична.

Този, който трябва да дойде. Гръцки *ho erchomenos*, което често е било използвано като месиански израз, вероятно първоначално базирано на Пс. 118:26 (виж също Мат. 3:11; 21:9; Марк 11:9; Лука 19:38; виж върху Йоан 6:14; 11:27). Но *erchomenos* се използва и за Христос във връзка с Неговото второ пришествие (виж Мат. 23:39; Лука 13:35; Евр. 10:37; Откр. 1:4, 8).

Бог допуска часове на недоумение дори при най-достойните и доверени Негови служители, за да укрепи вярата и доверието им в Него. Понякога, когато е необходимо за собственото им развитие на характера или за доброто на Божието дело на земята, Той им позволява да преминат през преживявания, които сякаш подсказват, че ги е забравил. Така беше с Исус, когато висеше на кръста (виж Матей 27:46; ДА 753, 754). Така беше и с Йов (виж Йов 1:21; 13:15). Дори Илия, прототипът на Йоан Кръстител (виж върху Мал. 4:5; Мат. 17:10), имаше своите моменти на обезсърчение (виж 1 Царе 19:4). С оглед на това, може лесно да се разбере, че преживяването на Йоан в затвора за период от около една година е било, по милостивото Божие провидение, допуснато като насърчение за безброй хиляди други, които в по-късни години трябва да понесат мъченичество (виж ДА 224). Знаейки, че вярата на Йоан няма да отслабне (виж 1 Кор. 10:13), Бог укрепи пророка да издържи. Непокорим докрай, Йоан, дори в затвора и в смъртта, се откроява като „горяща и светеща светлина“ (Йоан 5:35), като неговата сила и търпение осветяват тъмния път на живота на мъчениците на Исус през вековете.

Уместно е да се запитаме как Йоан е могъл да каже: „Той трябва да расте, а аз трябва...“ „упадък“ (Йоан 3:30) и да приеме безропотно самотните месеци в тъмницата и накрая смъртта от ръцете на Ирод. Тайната беше, че „докосването на божествената любов го беше преобработило“ (Деяния 179) – сърцето му беше право. Той беше готов да бъде верен на мисията си, въпреки факта, че до известна степен погрешно тълкуваше природата на Христовото царство, погрешно схващане, което споделяше със своите съвременници (Деяния 215). Дори учениците на Исус, след възкресението, мислеха, че Той е на път да установи славното Си царство на земята (Деяния 1:6; вж. Матей 24:3). Христос каза на фарисеите: „Божие царство не идва така, че да се забележи; ... защото, ето, Божие царство е вътре във вас“ (Лука 17:20, 21). Колко често е било вярно, че недоумение е възниквало от неразбиране на твърдение в библийското пророчество! Именно предубежденията на учениците, въпреки това, което техният Господ се е опитвал да ги научи, са направили смъртта и погребението Му толкова горчиво преживяване за тях (ДА 412, 772, 796). Тяхното преживяване може да бъде урок за нас днес да изучаваме с цялото си усърдие посланията, които Вдъхновението е изпратило по отношение на часа на кризата, който ни предстои (ГС 594, 598; ТМ 116).

Друго. Това, което Исус каза и направи – Неговите проповеди и Неговите чудеса – не беше точно това, което Йоан очакваше. Исус изглеждаше доволен да събере около Себе Си група ученици и да обикаля страната, учейки и изцелявайки хората (виж ДА 215). Йоан беше измъчван от съмнение дали Исус е Месията, защото не се съобразяваше с общоприетото схващане за това какъв ще бъде Месията и какво ще направи, когато дойде. Въпросът на Йоан, преформулиран, беше следният: „Ти ли си Месията, когото трябва да търсим?“

20. Той ни е изпратил. Двата пратеници вероятно не са знаели за факта, че са били изпратени предимно за тяхна собствена полза (вижте стих 19). Йоан вероятно е желал също да ги подготви за прехвърлянето на техните чувства и служение към Исус. Без съмнение тези двама мъже са били сред учениците на Исус, които около шест месеца по-късно са се присъединили към Христос (вижте ДА 361).

21. В същия този час двамата пратеници намериха Исус сред тълпите от хора някъде в Галилея. Страдащи от различни болести се блъскаха през тълпата към мястото, където стоеше или седеше Учителят (виж ДА 216). Поздравявайки учтиво учениците на Йоан, несъмнено Исус избегна отговора на въпроса им и тихо продължи делото Си на изцеление.

Христовият метод за отговор на въпроса, зададен от двамата пратеници, както всички Негови методи, е от голямо значение за проповедниците и учителите. В този случай Той би могъл да даде добър, практичен богословски отговор, подкрепен от множество цитати от пророците, но не го направи. Имаше „по-превъзходен път“ (1 Кор. 12:31) и такъв, който едновременно беше далеч по-впечатляващ и по-траен в своите резултати. Заслужава да се отбележи, че върховното доказателство, което Христос предложи за Своята божественост, беше съвършеното приспособяване на Неговото служение към нуждите на страдащото и изгубено човечество (вижте ДА 217; вж. 406, 407).

Христос не винаги е използвал метода, който е приложил тук, за да се срещне с учениците на Йоан. При по-късен случай, след възкресението Си, Той скрил самоличността Си от естественото зрение на двамата ученици по пътя за Емаус, за да насочи духовния им поглед към факта, че събитията, свързани със смъртта и възкресението Му, са изпълнение на пророчеството. Неговите практически наставления в Писанията предоставили в този случай най-силното възможно доказателство защо Неговите последователи трябва да имат вяра в Него (вижте ДА 799).

Двата пратеници, изпратени от Йоан, бяха чули „слуха“ или „разказа“ за служението на Исус (ст. 17, 18); сега те видяха сами и вече не можеха да се съмняват в истинността на чутото. Методът, по който Христос им отговаряше, илюстрира и друг важен принцип на преподаване на истината – Той представи доказателствата и остави учениците на Йоан да си направят свои собствени заключения. Той не догматизира, не ги притискаше да приемат думата Му за отговор и да твърдят, че всеки, който казва нещо противно, греши. Умовете им бяха оставени напълно свободни да преценяват въпроса въз основа на това, което пророчеството е казало, че Месията ще направи (вижте стих 22), и това, което самият Той правеше (стих 21).

Немощи и бедствия. Вижте върху Матей 4:23; Марк 3:10.

Зли духове. Важно е да се отбележи, че лекарят Лука внимателно разграничава обладаните от демони от онези, чието страдание е ограничено до физическото същество. Този факт изключва възможността той да е объркал двете, както някои твърдят (вижте стихове 6:17, 18; 7:2; 8:27–36; Допълнителна бележка върху Марк 1).

Дал. Гръцки *charizomai*, „да направя услуга“ или „да дам щедро“; от *charis*, „благодат“.

или „благоволение“ (вижте на гл. 1:30). Когато Исус възстановяваше здравето на другите, Неговото действие не беше формално или механично; то беше по-скоро израз на състрадателния интерес и чувството на Неговото голямо сърце на любов към всички хора.

22. Исус отговори и каза: Към края на деня Исус се обърна към двамата пратеници и им даде послание, което да занесат на този, който ги беше изпратил, послание, което се оказва достатъчно, за да отговори на въпросите на Йоан и неговите ученици (виж

ДА 217). Всички съмнения бяха разсеяни, въпреки че все още можеше да има аспекти на Христовото царство, които не бяха напълно разбрани.

Кажете на Йоан. Христовият отговор на въпроса на двамата ученици на Йоан е перифраза на Исая 61:1, пасаж, разпознат от юдеите от времето на Христос като определено месиански (вижте върху Лука 4:18–21). Не би могъл да бъде даден по-впечатляващ отговор.

Христос не спомена „деня на отмъщението“ нито в Назарет, нито по този повод (виж Исая 61:2; Лука 4:19). В посланието Си до Йоан Исус също не каза нищо за „освобождение“ за „плениците“ (Исая 61:1). Такова споменаване би могло лесно да бъде разбрано погрешно и да събуди фалшива надежда в сърцето на Йоан за освобождаване от затвора. В отговора на Христос се подразбираше неизказаното обяснение, че Той не е дошъл да унищожи грешниците (виж Лука 9:56; Йоан 3:17; 12:47), а да ги възстанови физически, психически и духовно. Той беше „дошъл, за да имат живот и да го имат в изобилие“ (Йоан 10:10). Отговорът на Исус на въпроса на Йоан: „Ти ли си Онзи, Който трябва да дойде?“ беше, така да се каже, „Да, но аз не съм Месията, когото очаквахте.“

Видяно и чуто. Няма по-добри свидетели от очевидците. Христос направи тези двама пратеници очевидци на делото, което вършеше за душите и телата на хората (вж.

Лука 1:2; Йоан 1:14; 2 Петрово 1:16; 1 Йоан 1:1, 2).

Към бедните. Обикновените, неграмотни селяни и работници получавали малко внимание от гордите фарисеи и учените равини. Тяхното внимание, в по-голямата си част, било запазено за богати и влиятелни мъже. „Обикновените хора“ с отворени сърца и проста вяра били точно тези, които били привлечени от Христос и които „го слушали с радост“ (Марк 12:37). Често сред евреите по времето на Христос „бедните“ не само били бедни на светски блага, но и били потискани и огорчавани от ръцете на хора на властови и влиятелни позиции (вижте върху Матей 5:3). Вижте стр. 55.

Евангелие. Или „блага новина“ (вижте Марк 1:1).

23. Благословен е той. Или „блажен е той“ (виж върху Матей 5:3). В благодатната форма на благословия, но с думи, чието значение не би било убягнато от Йоан или от учениците, които му носеха посланието, Исус отправи нежно смърнение (виж ДА 218). Тази благословия, следвайки перифразата на Исая 61:1 (виж върху Лука 7:22), беше всичко, което Христос лично имаше да каже на затворения пророк. Това беше отговорът на Христос на неизказания копнеж на сърцето на Йоан за лична дума на утеха и наслада (виж ДА 217). Доколкото стига до евангелския разказ, това е последният контакт между Исус и Йоан.

Обиден. Гр. skandalizō, „да накарам някого да се спъне“, следователно „съблазнявам“ (виж върху Мат. 2:1). 5:29). Много от юдеите по времето на Христос „се спънаха в този камък на препъване“ или „скалата на съблазън [гр. скандал, обект на препъване]“, Исус (Римляни 9:32, 33), както пророк Исая беше казал, че ще се случи (вижте върху Исая 8:14). Исус беше дошъл „при своите си, но своите го не приеха“ (вижте Йоан 1:11; ДА 30, 213, 391–394). Понякога дори учениците на Христос се „съблазняваха“ заради Него (вижте ДА 380) и именно защото се „съблазняваха“ в Исус, Юда Го предаде (ДА 719). Именно защото учениците се „съблазнили“ в нощта на предателството, всички те „го изоставили и избягали“ (Матей 26:31, 56).

24. Той започна. [Исусовата хвалебствена реч на Йоан, Лука 7:24–35 = Матей 11:7–30.
Основен коментар: Матей.]

25. Великолепно облечен. Тоест, облечен в разкошни дрехи.

Деликатно. Тоест, „в лукс“.

Кралски дворове. Или „дворци“.

29. Всички хора. Някои смятат стихове 29, 30 за вдъхновен коментар в скоби от Лука, а не за част от Христовата беседа за Йоан Кръстител. Вмъкване с такава дължина обаче би било крайно необичайно за Лука. Няма причина Христос да не е направил това твърдение.

Чу го. Тоест, чу Йоан Кръстител.
Митар. Вижте гл. 3:12.

Оправдан. Гръцко *dikaioō*, тук означава „да признаеш Божията праведност“. Хората „оправдали Бога“, като откликнали на божественото послание чрез Йоан Кръстител. Те осъзнаваха, че казаното от Йоан е истина и че като пророк той има право да им поставя определени изисквания.

Кръстен. Вижте Матей 3:6. Приемането на кръщението от ръцете на Йоан беше публично признание на факта, че Бог говори чрез Йоан.

Кръщението на Йоан. Вижте Матей 3:6. Християнското кръщение е било извършено по модела на кръщението на Йоан (виж Йоан 3:22, 23; Йоан 4:1, 2). Ранната християнска църква обаче очевидно е смятала, че самото кръщение на Йоан не е достатъчно (виж Деяния 18:25; 19:1–5). Неговото кръщение е по същество символ на покаяние; всъщност то е било наричано „кръщение на покаяние“ (Марк 1:4; и др.). Християнското кръщение е символ на покаяние (Деяния 2:38) и освен това вярва в Исус Христос като Божи Син (Деяния 8:36, 37) плюс приемането на Светия Дух (Деяния 10:44–48; 19:1–6). Йоан всъщност е предсказал, че Исус ще „кръща“ със Светия Дух (виж Матей 3:11; вж. Деяния 11:16). Това обаче не означава, че кръщението на Йоан е било без одобрието на Светия Дух.

30. Фарисеи. Вижте стр. 51, 52.

Адвокати. Вижте Марк 1:22; 2:16. Тези мъже не са били „адвокати“ в смисъла, в който използваме термина днес. Те са били ученици и тълкуватели на еврейския закон.

Божият съвет. За всяка група хора, които дошли да бъдат кръстени, Йоан бил очертал подробно какво трябва да правят, за да принесат „плодове, достойни за покаяние“ (вж. върху Матей 3:7, 8; Лука 3:10–14). Въпреки че някои от религиозните водачи вероятно са били кръстени, в най-добрия случай е имало само малко от тях, които са приели обряда от ръцете на Йоан. Те отказвали да признаят, че са грешници и се нуждаят от покаяние (вж. върху Матей 3:6). Доколкото кръщението на Йоан означаваше покаяние, стъпка, за която те не чувстваха нужда, те „не бяха кръстени от него“.

Срещу самите себе си. По-добре „за себе си“ или „засягащи самите себе си“.

31. Господ каза. Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 146) пропускането на тези думи. Те се появяват във Вулгата и в по-късни гръцки ръкописи. Предполага се, че фразата е била вмъкната, за да се посочи убеждението, че стихове 29, 30 не са думи на Исус, а редакционен коментар от Лука (вижте стих 29).

36. Един от фарисеите. [Пиршеството в дома на Симон, Лука 7:36–50 = Матей 26:6–13=Марк 14:3–9=Йоан 12:1–9. Основен коментар: Матей и Лука. Вижте Предателството, Съдът и Разпятието на Исус; Страстната седмица; Допълнителна бележка в края на главата.]

Желано. Исус беше излекувал Симон от проказа (Матей 26:6; ДА 557) и той, желаейки за да изрази благодарността си, приготвил пиршество и поканил Исус като почетен гост. Този пир се състоял във Витания в деня преди триумфалното влизане на Христос в Йерусалим (Жан Д. 557 вж. 569), по-малко от седмица преди разпятието. Освен това, Лазар, който бил възкресен от мъртвите не повече от два месеца по-рано, през късната зима на 30–31 г. сл. Хр. (виж върху Йоан 11:1), бил включен като почетен гост заедно с

Исус (Живот в стих 557). Исус любезно приел гостоприемството както на фарисея, така и на бирника (виж Лука 5:29; 19:5; срв. гл. 11:37; 14:1).

Седна да яде. Буквално „седна [на масата]“ (виж Марк 2:15). Симон беше от едната страна на Исус и Лазар от другата, докато гостите се настаняваха, за да се насладят на храната (Жан. 558).

37. Жена. Мария от Витания, известна още като Мария Магдалена (вж. Допълнителна забележка в края на главата).

Алабастрър. Сравнително мека скала, която може да се издълбава в чаши, кутии, вази или колби. Древните колби за мехлем обикновено са били издълбани от светлосив полупрозрачен варовик.

Мехлем. Често срещаният „мехлем“ на Палестина е бил зехтин, към който са се добавяли подправки или други ароматни съставки. „Мехлемът“ на Мария е бил „много скъпият“ нард (виж Марк 14:3; Йоан 12:3), вероятно извлечен от ароматните корени на *Nardostachys jatamansi*. Това растение расте високо в Хималаите и в древността е било използвано като източник на парфюм и лекарство (виж върху Сол. 1:12). Ако „мехлемът“ на Мария е дошъл от планините на Северна Индия, не е чудно, че е бил смятан за „много скъп“ (Йоан 12:3, 5). Марк 14:5 дава стойността му на около 300 римски денарии (виж стр. 49). Трябва да се помни, че това би било еквивалентно на 300 работни дни заплата за работник от онова време (виж върху Мат. 20:2). Такъв ценен дар, подходящ за земните монарсите, представлявал голяма лична жертва от страна на Мария (виж DA 559, 564).

38. Стоеше в нозете му. Гостите на пиршество събуваха сандалите си преди хранене и се облягаха на лявата си страна на диваните от трите страни на масата, с левия си лакът, опрян на масата, и краката си в долния край на дивана, далеч от масата (вижте Марк 2:15). Тази подредба направи сравнително лесно за Мария да „помаже“ краката на Исус, без да бъде забелязана, докато ароматният аромат на благоуханното миро не изпълни стаята.

Да се измие. Буквално „да се намокри“ или „да се овлажни“.

Със сълзи. Мария вероятно не е планирала да пролее сълзи от радост и благодарност върху краката на Исус. Но когато коленичи, за да нанесе мирото, сълзите ѝ вероятно се стичаха въпреки опита да ги съдържи и падаха върху краката Му, преди да успее да нанесе мирото.

Косите на главата ѝ. Смятало се е за позор жена да си пуска косата на публично място. Но, вероятно неподготвена за тази очевидно непредвидена нужда от кърпа, тя посегна към косата си.

Целуна. Според гръцкия език, тя целуна многократно (виж стих 45). В някои ориенталски земи, както днес, така и в древността и другаде, целувката е често срещана форма на поздрав (виж Матей 26:49). Да прегърнеш краката на друг човек и да ги целуваш е било напълно подходяща и достойна демонстрация на високо уважение (виж Матей 28:9).

Помазал ги е. Вижте Матей 6:17. Тоест, след изблика на емоции.

39. Говореше си в себе си. Симон седеше до Исус и щеше да бъде един от първите хора на масата, които да усетят парфюма и да забележат какво се случва. Любезен домакин, той не каза нищо. Но мълчаливо осъди Исус, задето е позволил акта на благодарност, без да възрази на жената.

Пророк. Могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 146) за тълкуване на „ пророкът“, че е Пророкът, предсказан от Моисей във Втор. 18:15 (вижте върху Втор. 18:15; Йоан 1:21).

Според гърка, Симон в този момент е стигнал до заключението, че Исус не е пророк, иначе щеше да знае по-добре каква жена всъщност е Мария.

По какъв начин. Или „какъв вид“. Симон очевидно не е знаел, че Исус е знаел много Е, какви „маниери“ на жена беше Мария. Симон вероятно знаеше малко за това, което се беше случило с Мария, откакто я беше смирил (ДА 566), обстоятелство, което потвърждава предположението (вижте Допълнителната бележка в края на главата), че Мария е напуснала Витания, за да спаси себе си и семейството си от срам.

40. Исус отговори и каза. Тоест, отговори на неизказаната мисъл или въпрос на Симон.

41. Един кредитор. [Двамата длъжници, Лука 7:41–43. Вижте за притчите стр. 203–207.] Тоест, „някой [професионален] заемодател [на пари с лихва].“ Тази кратка притча се занимава с благодарността за благословиите на спасението. Очевидно притчата се основава на фундаменталния принцип, че признателността на човек за получените благословии е правопропорционална на чувството му за нужда по отношение на тези благословии. Само този, който стигне до мястото, където чувства пълната си безпомощност пред Бога, е в състояние правилно да оцени това, което Бог прави за него, независимо дали в материални или духовни неща. Този, който не чувства нуждата си от божествена помощ, е уверен в собствените си способности и ресурси и разчита на тях, за да намери решение на проблемите, които го изправят. Поради тази причина Бог толкова често позволява на Своите земни деца да изчерпят собствените си ресурси, преди Той да се намеси, за да им осигури божествена помощ. Ако Той се намеси, преди да осъзнаят пълната си безпомощност, те няма да оценят истински дадените им благословии, няма да бъдат доведени до доверие в Неговата мъдрост и доброта, характеристиките им ще останат несъвършени и те ще продължат да се уповават на собствените си решения и способности да се справят с житейските проблеми.

Така беше и със Симон. Въпреки че Исус го беше изцелил от проказата и той оправдано „желаше да покаже своята благодарност“ (виж Матей 26:6; ДА 557), това беше благодарност на един човек към друг, а не благодарност на човека към безкрайния Бог. „Характерът на Симон не се беше променил; принципите му бяха непроменени“ (ДА 557); накратко, той беше необърнат. По този начин крайната цел на Христос за изцелението на телесната му проказа, а именно, изцелението му от проказата на греха, все още не беше постигната. Отношението на Симон към Исус беше подобно на това на Никодим, който разпозна Исус като „учител, дошъл от Бога“, но не успя да разпознае личната си нужда да бъде „роден отново“ (виж върху Йоан 3:2, 3). И двамата бяха, на този етап от религиозния си опит, слушатели на „камениста“ земя (виж върху Матей 13:5).

Петстотин динария. Това са 500 римски денарии или около 56,56 долара (виж стр. 49). Петдесет денарии биха били около 5,66 долара. По отношение на действителната покупателна способност стойността би била много по-голяма (виж Матей 20:2).

42. Нямаше какво да плаща. Размерът на дълга не оказваше влияние върху способността на двамата длъжници да платят. И двамата не можеха да платят това, което дължат. Но имаше огромна разлика в тяхната оценка за опрощаването на дълга от заемодателя. Човекът с по-малкото задължение вероятно би намерил за по-лесно да спечели пари, за да изплати дълга си, докато човекът с по-голямото задължение би намерил това съответно за по-трудно. Човекът, който дължеше 500 римски динария (виж върху ст. 41), очевидно беше толкова задължнял, че имаше малка надежда да го изплати, докато човекът, който дължеше само 50 динария, би могъл, ако му се даде време, да го направи. И за двамата обаче, в момента, в който дълговете им настъпваха, вероятно нямаше друга алтернатива освен робството (виж върху Матей 18:25).

Честно казано. Тази дума е предоставена от преводачите, но значението ѝ се подразбира от гр. charizomai, „да направя услуга“ или „да дам щедро“ (вижте стих 21), тук преведена като „прости“.

Повечето. Буквално „повече“.

43. Предполагам. Отговорът беше очевиден, както беше и с толкова много от притчите. и уроците на Исус. В някои случаи онези, към които бяха адресирани, не бяха склонни, а в други случаи бяха готови да признаят урока, изложен толкова ясно (Мат. 21:31, 41, 45; виж Лука 10:36, 37).

Той прости повечето. Вижте стих 42. Симон произнесе присъда над себе си. Тактично Спасителят накара гордия фарисей да осъзнае, че неговият грях, съблазняването на Мария, е по-голям от нейния, както 500 динария са по-големи от 50 (DA 566, 567).

44. Той се обърна към жената. Въпреки че Христос се обърна към Мария, докато говореше, думите Му бяха отправени към Симон. Този факт може да предполага, че Исус е имал предвид думите Си едновременно като укор към Симон и като израз на благодарност към Мария за нейната загрижена доброта. Тази почит сигурно е означавала много повече за Мария от дума, казана по-късно насаме, защото Исус я почете в присъствието на други, които смятаха, че имат основателна причина да я презират и игнорират.

Ти не ми даде вода. Според гръцкия превод, във всеки случай – водата (ст. 44), целувката (ст. 45) и маслото (ст. 46) – самата дума е първата, която поставя ударение, като „вода“ . „не ми даде“ и т.н. Защо Симон не осигури поне вода за гостите си, не е ясно. Съмнително е, че би поканил група гости да споделят гостоприемството на дома и трапезата му, а след това би им отказал по-малки учтивости, ако те бяха задължителни за домакина. Изглежда по-скоро, че контрастът, който Христос прави тук между Симон и Мария, не е толкова между пропуснато и изпълнено задължение, колкото между пренебрегната услуга и дадена услуга. Симон беше гостоприемен, но можеше да направи дори повече, отколкото направи. Актът на благодарност на Мария беше извършен не като задължение, а като израз на сърце, преливащо от любов и преданост.

45. Престана ли...? Гръцки *diáleirō*, „да бъде прекъсващ“. Означава повтарящо се, а не непрекъснато действие.

46. Масло. Гръцки *elaion*, обикновено „зехтин“. Симон не е „помазал“ Исус дори с най-обикновеното палестинско масло. За разлика от това, Мария използва „миро“, мурон, най-скъпото, което може да се купи с пари (вижте на стих 37). Симон не беше използвал дори най-обикновеното масло върху главата на Христос, докато Мария беше нанесла най-скъпия вид върху краката Му. Какъв контраст – и в този контраст се отразяваше сърдечното отношение на всеки. Гостоприемството на Симон беше незначително в сравнение с безграничната благодарност на Мария.

47. Простен. Любовта към Христос води до прошка в смисъл, че любовта към Него подтиква към разкаяние и изповед. Любовта, която Мария сега изпитваше в сърцето си към Христос, беше резултат от прошката, която вече ѝ беше дадена преди този случай (вижте Допълнителна бележка в края на главата). Симон изпитваше малка любов към Христос, защото греховете му все още не бяха простени, защото подобно на Никодим (вижте върху Йоан 3:3–7), той не се смяташе за грешник, нуждаещ се от божествена прошка.

48. Простено им е. Буквално „са били простени“. Мария вече беше получила прошка за греховете си.

49. В себе си. Или „помежду си“.

Също. Гръцки *каі*, „и“, „също“ или „дори“. *Каі* изглежда най-добре преведено с „дори“ в този пасаж.

50. Вярата спаси. Вярата на човека трябва винаги да се издига, за да претендира за благословиите на прошката, защото „без вяра е невъзможно да се угоди на Бога“ (Евр. 11:6). Чувство за нужда и зависимост от Христос трябва да съпътства вярата (вижте върху Мат. 5:3; Лука 5:8).

2

ДОПЪЛНИТЕЛНА БЕЛЕЖКА ПО ГЛАВА 7

Повечето коментатори са на мнение, че инцидентът, записан тук от Лука, не трябва да се отъждествява с празника, споменат от другите евангелски автори. Някои от по-важните причини за това заключение са: (1) съмнение, че Мария от Витания би могла да бъде от типа на жената, описана от Лука, доколкото записаното другаде в Евангелията относно Мария от Витания им се струва, че изключва идентифицирането ѝ с тази жена; (2) съмнение, че фарисей, особено такъв, живеещ само на 3 километра от Йерусалим, би, по-малко от седмица преди разпятието, приемал публично Исус, особено когато очевидно е имал въпрос в собствения си ум относно месианството на Исус; (3) привидно непримирими различия между разказа в Лука и този на другите три евангелия, които според тях са склонни да надделят над многото прилики.

Трябва да се признае, че тези трудности не бива да се пренебрегват лесно. Но и заключението, основано на тях, не е толкова убедително, колкото може да изглежда на пръв поглед. Това може да се види от следните съображения:

1. Йоан идентифицира Мария, сестрата на Марта и Лазар, като тази, която е помазала краката на Исус, и неговият разказ за инцидента очевидно е паралелен на този на Матей и Марк, които, както и Лука, не я споменават по име. Това може да се дължи на факта, че жената, набожна християнка, все още е била жива по времето, когато са били написани синоптичните евангелия. Тримата синоптични евангелисти, макар и да смятали, че разказът трябва да бъде включен в евангелския запис, може би са решили, от християнска доброта, да не споменават името ѝ. Йоан обаче може би не се е чувствал обвързан от това съображение, тъй като неговото Евангелие е написано няколко десетилетия по-късно (виж стр. 181) и следователно вероятно много години след смъртта на жената. Заслужава да се отбележи, че Йоан, който единствен споменава Мария, е единственият евангелист, който пропуска името на Симон.

Лука (гл. 10:39, 42) и Йоан (гл. 11:1, 2, 19, 20, 28, 31, 32, 45; 12:3) и двамата споменават и идентифицират Мария от Витания. Мария, известна като Мария Магдалена (вероятно „от Магдала“, град на западния бряг на Галилейското езеро [виж Мат. 15:39; ДА 405]), е сред жените, които са придружавали Исус по време на Второто галилейско пътуване (виж Лука 8:1–3), и е спомената и в четирите евангелия във връзка със смъртта, погребението и възкресението на Исус (Мат. 27:56, 61; 28:1; Марк 15:40, 47; 16:1, 9; Лука 24:10; Йоан 19:25; 20:1, 11, 16, 18). Някъде преди Второто галилейско пътуване Исус е изгонил от нея седем демона (Лука 8:2; вж. Марк 16:9).

Ако, да речем, Мария от Витания напусне дома си в резултат на срамния си живот, тя би могла са намерили дом в Магдала, вероятно при приятели или роднини, които са живели там. По-голямата част от записаните случаи на галилейското служение на Исус са се случили в околностите на

2Никъл, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Лука 4:23).

Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

Генисаретската равнина, където се е намирала Магдала, и е възможно при едно от ранните си посещения в Магдала Исус да я е освободил от обсебване от демони.

След като придружила Исус по време на Второто галилейско пътуване, тя можела да се върне във Витания, променена личност, и отново да се установи там. Тази възможност, разбира се, не доказва, че Мария от Витания и Мария от Магдала трябва да се идентифицират като едно и също лице, но показва как това е възможно. Цялата информация по темата, дадена в евангелското повествование, може лесно да бъде разбрана в хармония с такова обяснение.

2. Аргументът, че към края на служението Си Исус не е имал приятели сред водачите на Израел, е невалиден. Никодим, „княз на юдеите“ (Йоан 3:1), смело заема страната на Исус в съвет на главните свещеници и фарисеите (виж Йоан 7:45–53). Неговото влияние по този повод – на празника Шатороразпъване, 30 г. сл. Хр. , около шест месеца преди разпятието – е очевидно от факта, че съветът му е надделял и групата се е разпръснала, без да постигне целта си (виж Йоан 7:53; DA 460). При разпятието, когато от всички времена хората се страхували да бъдат разпознати като последователи на Исус, когато „всички ученици Го изоставиха и избягаха“ (Мат. 26:56) и когато Петър, Неговият най-пламенен защитник, се отрече многократно от Него (Мат. 26:69–75), Йосиф от Ариматея, друг „почитан съветник“ (виж върху Марк 15:43), публично осигурил погребално място за Исус и, заедно с Никодим, открито наблюдавал погребението Му там (виж Мат. 27:57–60; Йоан

19:38–40). Много от „главните управници“ повярвали в Исус по това време (виж DA 539, 699), но не го „изповядали“ от страх от отлъчване (Йоан 12:42), въпреки че след възкресението много от тях несъмнено станали християни (виж Деяния 6:7).

3. Предполагаемите разлики между различните разкази не са чак толкова големи както може да изглежда, и по никакъв начин не правят разказите взаимно изключващи се. Само Лука говори за домакина на Исус в този случай като за фарисей; но това не е странно, защото е имало много фарисеи и е било просто въпрос на избор от страна на автора дали да определи човек като фарисей. Само Лука от евангелистите споменава два други случая, при които Христос е вечерял в дома на фарисей (гл. 11:37; 14:1). Очевидно Лука е смятал приятелската, социална връзка на Христос с фарисеите за факт, достоен за особено внимание, и това би обяснило записа му тук факта, че домакинът е бил фарисей.

Това, че Лука се спира на реакцията на Симон на инцидента, докато другите евангелски писатели не казват нищо за този аспект, като наблягат само на реакцията на Юда, не е странно. Ако Лука е имал причина да въведе разказа в този момент от евангелието си, а не в края на служението на Христос, както правят другите писатели, той едва ли би съобщил за отношението на Юда и урока, който Христос се е опитвал да му преподаде; да го направи би изглеждало неподходящо в този ранен момент от евангелското повествование. Това би представило Юда в роля, която той все още не е развил открито, а разказът, както е даден от другите трима евангелски писатели на по-късен етап от техните разкази, би обърнал читателя на Лука в момента, където Лука вмъква историята. Вижте стр. 191, 192.

В повествованието на Лука има много моменти, които са споменати от един или повече от другите трима евангелисти: (1) Всички са съгласни, че поводът е бил празник. (2) Всички са съгласни, че човекът, който е помазал Исус, е била жена. (3) Тримата синоптисти са съгласни, че „мирот“ е било в алабастров съд; Йоан не говори за съда. (4) Нито Лука, нито Матей споменават какъв вид „миромазе“, но Марк и Йоан казват

беше „над“. (5) Както Лука, така и Йоан споменават помазването на краката на Исус. (6) Както Лука, така и Йоан споменават факта, че Мария е използвала косата си като кърпа, за да избърше краката на Исус. (7) Тримата синоптични писатели посочват името на домакина като Симон. Тези сходства не доказват непременно, че случката на Лука трябва да се отъждестви с тази, записана от другите трима евангелисти, но те увеличават степента на вероятност в тази посока.

Ако приемем, че пиршеството в дома на фарисея, за което Лука е писал, е идентично с че в дома на Симон във Витания два въпроса изискват отговор: (1) Защо Лука е вмъкнал историята толкова рано в евангелското си повествование, толкова далеч от истинската ѝ хронологична обстановка? (2) Защо неговият разказ е толкова различен от този на другите три евангелия в някои важни отношения? Контекстът в Лука предоставя напълно задоволителен и убедителен отговор на тези въпроси.

Лука пише предимно за непалестинските езически християни (виж стр. 664). След като многократно е споменавал противопоставянето на еврейските водачи срещу Христос (гл. 5:17, 21, 30, 33; 6:2, 7, 11; и др.), Лука несъмнено се е опасявал, че образованите му езически читатели ще попитат как се очаква от тях да вярват в Христос, ако всички водещи мъже на Неговия народ (и следователно, вероятно, мъжете, най-квалифицирани да оценят Неговите твърдения) Го отхвърлят. Това вероятно обяснява факта, че Лука, единствен сред четиримата евангелски писатели, споменава три конкретни случая, когато Исус вечеря в дома на фарисей (гл. 7:36; 11:37; 14:1), както и други случаи на привидно приятелство между Исус и някои еврейски водачи (виж върху гл. 7:3).

Непосредственият контекст на разказа на Лука за пиршеството в дома на Симон прави още по-вярно по-ясна причината, поради която Лука е вмъкнал историята на този етап от повествованието. Той току-що е записал факта, че водачите са отхвърлили както посланието на Йоан Кръстител, така и това на Исус (вижте стихове 30–35) – не всички водачи, разбира се, но очевидно огромното мнозинство. Следователно, точно в този момент от разказа си за Христос, Лука най-вероятно би почувствал нуждата да посочи, че някои от водачите са били приятелски настроени към Него. Освен това, именно в тази глава Лука записва приятелското посредничество на някои „юдейски старейшини“ (ст. 3). Веднага след този инцидент Лука описва обстоятелствата, довели до собственото признание на Христос, че водачите на Израел са отхвърлили както Йоан, така и Него (ст. 11–35). Приятелското отношение на някои от водачите, споменати непосредствено преди и след стихове 11–35, може би е било предназначено от Лука да разсее всяко подозрение от страна на неговите читатели, че Христос може да не е Месията, защото собственият Му народ Го е отхвърлил.

Ако приемем, че това е причината Лука да е вмъкнал разказа за празника на Симон в този ранен момент от евангелското повествование, а не в истинската му хронологична обстановка, причината за основната разлика между разказа на Лука и този на другите трима евангелисти става ясна. Съответно, не е имало смисъл Лука да записва нито реакцията на Юда, нито препратките към предстоящата смърт на Христос. Основният момент е отношението на Симон като един от водачите на Израел. За другите трима евангелисти именно отношението на Юда има значение в контекста, в който се появява техният разказ за инцидента. Разказът за реакцията на Юда и този на Симон не са взаимно изключващи се, а допълващи се и по никакъв начин не биха си противоречали, дори и двата да са дадени от един или повече от писателите на евангелията.

Разказът на Лука за пиршеството в дома на Симон е ясно идентифициран в „Желанието на Векове с тази на празника в дома на Симон във Витания, както е посочено в другите евангелия (DA 557–563). Симон от Витания също е отъждествяван със Симон в евангелието на Лука

разказ (Жан. 557, 558, 566). Освен това, неназованата жена от разказа на Лука е отъждествена с Мария от Витания (Жан. 558–560, 566) и с Мария Магдалена, от която Исус е изгонил седем демона (Жан. 568). Също така, самият Симон е обявен за този, който е подвел Мария в грях в някакъв предишен момент (Жан. 566). Симон вече е изповядвал вяра в Исус като пророк, разпознал Го като учител, изпратен от Бога, и се е надявал, че Той може да е Месията (Жан. 557; вж. Йоан 3:1, 2). Но той все още не Го е приел като Спасител и това събитие се превръща в повратна точка за спасението в живота му (Жан. 567, 568).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–17DA 315–320

4, 5 MX 65

4–7MH 63

4–9DA 316

5, 6 DA 317

11–15DA 318

14 DA 320

16, 17 DA 319

19–28DA 214–225

21–23DA 217

23 DA 218

30 DA 595

36–50DA 557–568

38 DA 559

39–43DA 566

43 SC 36; 2T 75

44, 45 DA 567

47 COL 211; DA 567; FE 275; MH 182

48 ПП 754

ГЛАВА 8

3 Жените служат на Христос с имуществото си. 4 Христос, след като проповядва от място на място, присъства с апостолите си. Излага притчата за сеяча 16 и за светилника. 21 Изявява кои са майка Му и братята Му. 22 Смърря ветровете. 26 Изгонва легиона бесове от човека в стадото на свинете. 37 Отхвърля се от Гадарската земя. 43 Изцелява жената от кръвавото ѝ течение. 49 И възкресява от мъртвите дъщерята на Яир.

1. След това. [Второ галилейско пътуване, Лука 8:1–3 = Матей 9:35. Основен коментар: Лука. Вижте Служение в Средна Галилея; Служението на нашия Господ.] Гр. *kathexēs*, „един след друг“ или „последователно“ (виж върху гл. 1:3). Тук Лука очевидно не се позовава на повествованието от гл. 7:36–50 като предшествашо това, което ще разкаже сега, а на разказа си за галилейското служение, започващ с гл. 4:14. Стихове 1–3 от 8 вероятно описват цялото Второ галилейско пътуване, един инцидент от което вече беше разказан (гл. 7:11–17), и го разглеждат по общ начин. За обобщение на събитията, свързани с Второто галилейско пътуване, виж върху Матей 5:1; Лука 7:11. Втората галилейска обиколка заема по-голямата част, ако не и цялата ранна есен на 29 г. сл. Хр.

Преминах през цялото време. Гръцки *diodeuō*, „пътувам през“.

Всеки град и село. Смисълът на гръцкия език тук е, че Исус е минал през Галилея „от град на град и от село на село“. В гръцкия език няма дума за „всеки“.

В Галилея е имало повече от 200 града, села и малки градчета и би било трудно, ако не и невъзможно, дори за кратко, да се посетят всички те през няколкото седмици, посветени на този мисионерски маршрут.

Известяване на благата вест. Вижте Марк 1:1; Лука 1:19.

Божие царство. Вижте върху Матей 3:2; 4:17. В ранната част на Неговата галилейска служба служението, което Исус беше провъзгласил: „Небесното царство наближи“ (виж Матей 4:17; Марк 1:15). Но между първото и второто обиколка Той официално беше установил Своето царство (виж Матей 5:1; Марк 3:13). Сега Той излезе да прогласи установяването на царството и да демонстрира неговите ползи за човека (виж Лука 7:11).

Дванадесетте. По време на първото галилейско пътешествие Исус вероятно не е имал всичките дванадесет със Себе Си (виж Марк 1:39); по време на третото пътешествие Той ги е изпратил по двама и Самият Той е отишъл с други ученици (виж Матей 9:36).

2. Някои жени. Една от характеристиките на Евангелието от Лука са честите препратки към служението на Христос за жените от Палестина и служението на някои от тях от Негово име. Това е нещо ново, тъй като ролята на еврейските жени в общественния живот е била сравнително малка, въпреки че в отделни случаи пророци като Елисей са служили на жени и са били служени от тях.

Лука е единственият евангелист, който записва много от детайлите от ранния живот на Исус и често го прави от гледна точка на най-засегнатите жени – Мария, Елисавета и Анна. В други случаи той споменава също вдовицата от Наин, жената на Симоновата трапеза, споменатите тук жени, Марта, и една осакатена жена, както и дъщерята на Яир и болната жена, изцелени при същия повод. В Деяния на апостолите той споменава Сапфира, Прискила, Друзила, Береника, Тавита, Рода, Лидия и редица други жени. Сякаш Лука казва, че евангелието на небесното царство е както за жените, така и за мъжете, и че тяхната роля в неговото провъзгласяване е също толкова важна, колкото и тази на мъжете. В еврейските движения със строго религиозен характер, като тези на фарисеите, садукееите и други, жените сякаш не са имали никаква роля. Те нито са получавали пряка полза, нито са я разпространявали.

С Второто галилейско пътешествие обхватът на Христовото служение се разширил бързо и групата от мъже, които Го придружавали, се увеличила значително в сравнение с групата, която била на първото пътешествие. Това неизбежно включвало значителни разходи и труд, свързани с осигуряване на храна, поддържане на дрехите чисти и в добро състояние и т.н. Христос никога не е правил чудеса от Свое име (вижте Матей 4:6); би било противно на Неговите принципи да го прави. Що се отнася до материалните им нужди, Той и Неговите ученици били поддържани от принципа, че „работникът е достоен за храната си“ (Матей 10:10). Освен това, тълпите, които притискаха Исус и Неговите ученици през тези месеци на големи обещания, често им оставяха малко или никакво време дори за ядене или сън (виж Марк 3:7–12, 20). Понякога Спасителят намирал за необходимо да се скрие от тълпите (виж Марк 1:45; 4:36; 6:31), за да си почине няколко часа. Тези различни обстоятелства създадоха възможност за жените, които бяха повярвали в Христос, да Му помогнат в Неговото дело.

Беше изцелен. Тоест, преди Второто галилейско пътуване.

Зли духове. Поне Мария Магдалена, а може би и други, бяха освободени от демони.

Немощи. Гръцки *astheneiai*, „слабости“, „немощност“, „болести“.

Мария, наречена Магдалена. Вижте допълнителната бележка към Глава 7. Синоптичните разкази винаги споменават Мария Магдалена първо, когато името ѝ е изброено заедно с имената на други жени (вижте Мат. 27:56, 61; 28:1; Марк 15:40, 47; 16:1; Лука 24:10). Това свидетелства за нейната пламенна преданост към Исус. Нейната благодарност не е била просто емоционална (вижте върху Лука 7:38, 44), но и изключително практическа. Тази Мария е наречена Магдалена, за да се различава от другите Марии, от които е имало няколко. Името Мария се среща често в Новия завет. То произлиза от еврейското име, преведено като „Мириам“ в Стария завет (вижте върху Мат. 1:16). Обозначението Магдалена вероятно показва, че Мария е живяла в град Магдала (вижте върху Мат. 15:39) по времето, когато Христос я е намерил и я е освободил от властта на демоните.

3. Йоанна. Не е известно нищо за тази жена освен споменатото тук и в гл. 24:10, където името ѝ се появява отново редом с това на Мария Магдалена. Като съпруга на управителя на Ирод, тя трябва да е била богата и влиятелна личност.

Хуза. Не е известно нищо повече за този човек. Един управител заемал не малка позиция в домакинството, на което служил (вижте Матей 20:8).

Сузана. Името означава „лилия“. Не е известно нищо повече за тази жена. Евреите понякога кръщавали дъщерите си на имената на цветя и дървета.

Към него. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването „към тях“, следователно включително учениците, особено дванадесетте (ст. 1), както и Исус.

Тяхното имущество. Тоест „нещата, които им принадлежат“. Исус и Неговите ученици са прибегвали до обща кесия (виж върху Йоан 13:29; вж. гл. 12:6) и изглежда, че тези жени ученички са помагали кесията да не се изпразни. Може да се каже, че тази група благочестиви жени е съставлявала първото женско мисионерско общество на християнската църква.

4. Хората бяха събрани. [Проповед край морето (Притчи), Лука 8:4–18 = Матей 13:1–53=Марк 4:1–34. Основен коментар: Матей.]

11. Божието слово. Тоест, словото, което идва от Бога, или словото, изречено от Бога.

16. Запалих свещ. Вижте Матей 5:14–16. Само Марк и Лука записват тази притча, като част от Проповедта край морето (Лука 8:4–18; виж Марк 4:1–34). Вероятно причината Матей да не я е включил е, че той вече е споменал използването на същата тема от Христос като част от Нагорната проповед (виж Матей 5:14–16), въпреки че там приложението е различно. По-късно Лука повтаря притча от Христос, по същество същата (виж гл. 11:33), с приложение, различно от двете предишни представяния на темата. Някои уроци, записани тук от Лука, са били повтаряни от Христос и при други случаи (виж гл. 8:17, 18).

17. Нищо не е тайно. Сравнете Мат. 10:26; Марк 4:22; Лука 12:22. Урокът, който Христос извлича тук от притчата за лампата и светилника, се различава от дадения по отношение на същата тема в Нагорната проповед. Тук Христос идва като носител на светлината на истината, за да разсее тъмнината от умовете на хората относно Бога и небесното царство (вижте върху Мат. 13:11). Няма „мистерия“ или „тайна“ от значение за спасението, която ще бъде скрита от онези, които „внимават“ как „слушат“ (Лука 8:18).

18. Внимавайте. Вижте Мат. 11:15; 13:13.

Който има. Вижте върху Мат. 13:12; вижте също Мат. 25:29; Марк 4:25; Лука 6:38; 19:26. Истината, посочена тук, Христос е говорил многократно, в началото и в края на Своето служение.

19. Тогава дойдоха при Него. [Посещение на майката и братята на Исус, Лука 8:19-21=Мат. 12:46-50 = Марк 3:31-35. Основен коментар: Матей.]

22. Един ден. [Бурята на езерото, Лука 8:22-25=Матей 8:18, 23-27=Марк 4:35-41. Основен коментар: Матей.]

23. Разрази се буря. Сравнете „надигна се голяма буря“ (Марк 4:37).

24. Учител. Гръцки *epistatēs* (виж на гл. 5:5).

26. Гадарините. [Демоните от Гадара, Лука 8:26-39=Мат. 8:28 до 9:1=Марк 5:1-20. Основен коментар: Марк.]

31. Дълбочинен. Гръцки *abussos*, „бездна“ (виж върху Марк 5:10).

40. Когато Исус се върна. [Болната жена; Дъщерята на Яир, Лука 8:40-56=Мат. 9:18-26=Марк 5:21-43. Основен коментар: Марк.]

42. Само един. Гръцки *monogenēs*, „само“ (виж върху Йоан 1:14; срв. върху Лука 1:35). Той е Заслужава да се отбележи, че два от трите случая, в които Лука използва моногенис, са свързани със случаи на възкресение от мъртвите – този на сина на вдовицата от Наин (виж върху Лука 7:12) и този на дъщерята на Яир, записан тук. Третият случай на моногенис в Лука е във връзка с изцелението на лудия син (виж гл. 9:38). В съзнанието на ориенталския човек единственият син или дъщеря се смята за този, който ще запази семейното име и следователно е носител на най-важна отговорност. Смъртта на такъв син или дъщеря се е смятала за особено трагична. Израилтяните са смятали за трагедия едно семейство да изчезне (виж върху Втор. 25:6).

43. Похарчи всичко. Могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на това изречение. Някои са заключили, че професионалната етика на Лука като лекар тук го е накарала да избегне да каже това, което Марк съобщава, а именно, че лекарите са я влошили, а не са я подобрили (вж. гл. 5:26).

45. Казваш ли: „Кой ме докосна?“ Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 146) пропускането на тези думи. Те се появяват в латинската Вулгата и вероятно са пренесени от нея в KJV.

54. Той ги изгони всичките. Текстови доказателства потвърждават (вж. стр. 146) пропускането им думи тук. Въпреки това, тяхната автентичност в Марк 5:40 е безспорна.

55. Дух. Гръцки пневма, „вятър“, „дъх“ или „дух“ от пнео, „да духам“ или „да дишам“. Всяко разширение на думата, за да се обозначат същества, притежаващи интелигентност, е фигура на речта, известна като синехдоха, чрез която нещо се нарича чрез назоваване на една от неговите части, обикновено тази част, която е най-характерна за него. Няма нищо присъщо на думата пневма, чрез което тя да може да се разбира като някаква предполагаема съзнателна човешка същност, способна да съществува отделно от тялото, нито употребата на думата по отношение на човека в Новия завет по някакъв начин предполага подобна концепция. Тази концепция се основава изключително на предубежденията на онези, които априори вярват, че съзнателно същество надживява тялото при смъртта и които интерпретират това предубеждение в думи като „дух“ и „душа“. За старозаветния еквивалент на пневма, еврейската дума *ruah*, вижте Числа 5:14.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 Ев 52
4-15COL 33-61
5 КОЛОН 43
11 КОЛ. 41; Изд. 104, 253
14 COL 51, 53; 3Т 384; 4Т 286, 391
15 КОЛ. 58, 60
18 Глава 91; 5Т 694
22-39DA 333-341
24 ДА 334
28, 35 DA 338
40-56DA 342-348
45, 46 DA 344; МН 60
48 ДА 347; МХ 61, 122
50 DA 343

ГЛАВА 9

1 Христос изпраща апостолите си да вършат чудеса и да проповядват. 7 Ирод желаше да види Христос. 17 Христос храни пет хиляди: 18 пита какво е мнението на света за Него: предсказва страданията Му: 23 предлага на всички пример за Неговото търпение. 28 Преображението. 37 Той изцелява лунатика: 43 отново предупреждава учениците Си за страданията Си: 46 препоръчва смирение: 51 заповядва им да проявяват кротост към всички, без желание за отмъщение. 57 Разни биха Го последвали, но при условия.

1. Призова дванадесетте си. [Трето галилейско пътешествие, Лука 9:1-6=Мат. 9:36 до 11:1=Марк 6:7-13. Основен коментар: Матей.] Относно назначаването на дванадесетте вижте върху Марк 3:13-19.

7. Ирод четверовластник. [Мъченичеството на Йоан Кръстител, Лука 9:7-9 = Матей 14:1, 2, 6-12=Марк 6:14-29. Основен коментар: Марк.]

Озадачен. Гръцки *diarogēō*, „да бъде напълно объркан“ (вж. Марк 6:20).

9. Йоан обезглавих. Вижте Марк 6:17-29.

Желаше да види. Буквално „търсеше да види“. Това беше повече от желание от страна на Ирод; той всъщност търсел подходяща възможност да проведе среща с Исус, без, както смятал, да компрометира достойнството на позицията си на цар. Изглежда, че Ирод е имал такива срещи с Йоан Кръстител (виж ДА 214, 222, 223) и очевидно не е виждал причина да не проведе среща с Исус. Но подобно на Никодим (виж ДА 168), Ирод смятал, че би било унижително за човек на неговата висока позиция да отиде открито при Исус. Може да изглежда, че той приема твърденията на Исус сериозно и търси съвет от Него. Ирод добре знаел как Иродиада ще реагира на такава среща. В крайна сметка Ирод имал възможност да види Исус лице в лице (виж гл. 23:8), но когато го направил, наранената гордост го обърнала срещу Спасителя.

10. Когато бяха върнати. [Нахранването на петте хиляди, Лука 9:10-17 = Мат. 14:13-21=Марк 6:30-44=Йоан 6:1-14. Основен коментар: Марк.]

12. Износвам. Гр. *klinō*, „прегъвам се“, „покланям се [надолу]“ или „накланям се“ (виж на Марк 2:15). Английски думи като „decline“, „incline“, „recline“ и „clinic“ са производни на *klinō*.

18. Сам в молитва. [Оттегляне в Кесария Филипова, Лука 9:18-27 = Матей 16:13-28=Марк 8:27 до 9:1. Основен коментар: Матей.] Между стихове 17 и 18 се случва това, което е

понякога описвано като „големия пропуск“ на Лука. Тук Лука пропуска всичко, което е записано в Матей 14:22 до 16:12; Марк 6:45 до 8:26; и Йоан 6:25 до 7:1; а именно ходенето на Исус по езерото, Проповедта за хляба на живота, споровете с фарисеите, оттеглянето му във Финикия, изцелението на глухонемите, нахранването на 4000 души и изцелението на слепия във Витсаида. Сякаш за да балансира този „голям пропуск“, Лука има това, което е понякога наричано „голямото вмъкване“, което се състои от гл. 9:51 до 18:14, почти нищо от което не се появява в никое от другите евангелия (вижте върху гл. 9:51).

22. Човешкият Син. За повествователната връзка между стихове 22 и 27 вижте Матей 16:21. За коментар вижте Матей 16:21–28.

28. Осем дни след това. [Преображението Господне, Лука 9:28–36 = Матей 17:1–13 = Марк 9:2–13. Основен коментар: Матей.] За броенето на „осемте дни“ вижте стр. 248–250.

29. Модата. Буквално „видът на лицето му стана различен“. Блестящо. Тоест „блестящо“ или „искрящо“.

31. Смърт. Гръцки *exodos*, „отпътуване“; от *ex*, „вън“ и *hodos*, „път“ (виж Евр. 11:22; 2 Петрово 1:15). Това беше препратка към съдбата, която очакваше Исус.

32. Будни. Учениците бяха сънливи поради умората от пътуването, изкачването на планината и късният час (вижте Матей 17:1).

33. Учител. Гръцки *epistatēs* (виж на гл. 5:5).

35. Моят възлюбен Син. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването „моят избран Син“.

37. На следващия ден. [Момчето, обладано от демон, Лука 9:37–43a=Мат. 17:14–21=Марк 9:14–29. Основен коментар: Марк.] Само Лука споменава конкретно, че изцелението на момчето се е случило в деня след Преображението.

38. Само. Гръцки *monogenēs* (виж върху Лука 7:12; 8:42; Йоан 1:14).

39. Изведнъж. Гръцки *exaiphnēs*, „неочаквано“ или „внезапно“.

Сълзи. Гръцки *sparassō*, „сгърчвам се“ (виж върху Марк 1:26).

43. Могъща сила. Гръцки *megaleiotēs*, „величие“, „величие“ или „величие“.

Докато те се чудеха. [Тайно пътешествие през Галилея, Лука 9:43b–45=Мат. 17:22, 23 = Марк 9:30–32. Основен коментар: Марк.] Останалата част от стих 43, започваща с тези думи, трябва да бъде включена в стих 44, като част от това, което следва. В сегашния си вид, разделянето на стиховете замъглява прехода на мисълта.

44. Потъни в ушите си. Фигура на речта, която означава просто „запомни“.

45. Беше скрито. Не защото Исус е искал да бъде, защото многократно Той се опита да изясни въпроса. По-скоро той беше скрит поради техния собствен отказ да разберат (виж Марк 9:32). Те не искаха да разберат и в резултат на това не можеха (виж Матей 13:13).

Че те не го разбраха. „Това“, гр. хина, както е използвано тук, показва резултат, а не цел: „в резултат на което“, а не „за да може“. Добра илюстрация на употребата на хина, за да се посочи резултат, а не цел, се среща в 1 Сол. 5:4 (вж. Рим. 11:11; Гал. 5:17; Лука 1:43; Йоан 6:7).

46. Възникна разсъждение. [Смирение, помирение и прошка, Лука 9:46–50=Мат. 18:1–35=Марк 9:33–50. Основен коментар: Матей и Марк.]

48. В Мое име. Израз, характерен за писанията на Лука (Лука 21:8; Деяния 4:17, 18; 5:28, 40; 15:14; и др.).

Велик. Според определението за величие, дадено от Исус, е възможно всички да бъдат „велики“ (вижте Матей 5:5).

51. Когато дойде времето. [Начало на Перейското служение, Лука 9:51–56=Мат. 19:1, 2=Марк 10:1. Основен коментар: Матей и Лука. Вижте Ранното перейско служение; Продължителността на Христовото служение, Служението на нашия Господ.] Вижте върху Лука 2:49. Христовото служение бързо приключваше. Кръстът беше само на около шест месеца разстояние.

Частта от Лука, започваща с гл. 9:51 и продължаваща до гл. 18:14, понякога се нарича „голямо вмъкване“ или „голяма интерполация“, поради факта, че тази част от книгата – почти една трета от нея – записва материал, който не се появява другаде в Евангелия. Другите автори почти напълно мълчат относно този етап от служението на Исус (вижте на гл. 9:18).

Приет. От гр. *analambanō*, „да взема“. *Analambanō* е думата, често използвана във връзка с Христовото възнесение (виж Деяния 1:2, 11, 22; 1 Тим. 3:16; и др.; вж. Лука 24:50, 51).

Изречението му се изправи. От началото до края, всеки инцидент в житейската мисия на Исус се случи като изпълнение на план, съществувал преди Исус да дойде на земята, и всяко събитие си имаше определено време (вижте върху гл. 2:49). Отново и отново Исус казваше, че Неговото „време“ или „час“ все още не е дошъл (вижте върху Йоан 2:4; 7:6, 8; и др.). Той беше направил това изявление отново точно преди неотдавнашния Празник на шатрите (вижте върху Йоан 7:6), по отношение на времето Той да „отиде в Йерусалим“ и да бъде „възнесен“. По време на това, последното Си пътуване от Галилея, Исус съзнателно и целенасочено отиваше на кръста (вижте върху Марк 10:32). Подобен дух движеше Павел по време на последното му пътуване до Йерусалим (вижте Деяния 20:22–24; вж. 2 Тим. 4:6–8). Исус знаеше какво Му предстои, но не направи никакви усилия да го предотврати или отложи. Вижте върху Мат. 19:1.

Да отиде в Йерусалим. От времето, когато Исус напусна Галилея за последен път, евангелистите смятат, че Той е бил на път за Йерусалим, за да посрещне събитията, които Го очакваха там (виж гл. 9:51, 53; 13:22; 17:11; 18:31; 19:11, 28). През това време Исус е бил в и извън Юдея, но е прекарвал малко време в Йерусалим или Юдея, за да не се ускори кризата преждевременно. Няколко месеца са били необходими за това последно, заобиколно (виж ДА 485) и бавно (ДА 495) пътуване до Йерусалим.

52. Изпрати пратеници. Тук, по-специално, Яков и Йоан (виж гл. 54; ДА 487). На В този конкретен случай изглежда, че пратениците са отишли напред, за да уредят нощувки. Това обаче може да е и препратка към публичността, която Исус с право търсеше в стремежа си да привлече вниманието на целия Израел към Себе Си в очакване на предстоящото Му разпятие (виж ДА 485). Това беше конкретната цел на Исус по-късно, когато изпрати Седемдесетте (виж гл. 10:1).

Село на самаряните. Най-краткият път между Галилея и Юдея е бил през хълмовете на Самария. Две години преди това Исус е поел по същия път на север от Юдея до Галилея (виж върху Йоан 4:3, 4). Често, особено по време на празници, когато големи тълпи отиват към Йерусалим, юдеите предпочитат по-дългия път през долината на река Йордан, за да избегнат контакт със самаряните. Самият Исус обаче посвещава част от останалата част от служението си на района на Самария (виж върху Йоан 11:54) и именно в градовете и селата на Самария седемдесетте са изпратени за първи път (виж върху Йоан 11:54).

ДА 488). Предвид факта, че те трябвало да отидат, двама по двама, „във всеки град и място, където самият Той щеше да дойде“ (Лука 10:1), Господ сигурно е посетил някои значителни части от Самария.

53. Не го приемат. Те Му отказаха нощувка (Жан Жак 487). Между юдеин и самарянин съществуваше горчива омраза (виж Йоан 4:9). За историята на произхода на самаряните вижте 4 Царе 17:23–41. За по-късни преживявания между юдеи и самаряни и за произхода на враждебността между тях вижте Неемия 4:1–8; 6:1–14.

Сякаш щеше да отиде в Йерусалим. Буквално „отива в Йерусалим“. Да премине през Самария към Юдея, както често правеха евреите от Галилея, с цел да се поклонят на Бога в Йерусалим, предполагаше малоценността на самарянската религия и затова беше възприето като обида от самаряните.

54. Яков и Йоан. Вижте Марк 3:17. Тези двама братя бяха изпратените пратеници напред, за да направят приготовления (виж ДА 487), и грубото отношение, което бяха получили от ръцете на селяните, ги разгневи. Яков и Йоан очевидно притежаваха избухлив нрав, характеристика, която по-рано накара Христос да ги нарече „синове на гръмотевиците“ (виж върху Марк 3:17). Не след дълго Йоан се зае да отправи строг смъмр на някого, когото смяташе за враг (виж върху Марк 9:38–41).

Заповядайте огън. В обсега на планината Кармил (вижте ДА 487), мислите на учениците естествено се върнаха към строгите мерки, предприети от пророк Илия в отношенията му с непокаялите се хора от неговото време (вижте 1 Царе 18:17–46). Може би те си спомниха и случая, когато Илия действително извика огън от небето, за да унищожи някои от утвърдените врагове на Бога (вижте върху 4 Царе 1:10, 13).

Дори както направи Илияс. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на тези думи. Няма съмнение обаче, че тази мисъл е била в съзнанието на Яков и Йоан, докато са говорили.

55. Укори ги. Духът, проявен от Яков и Йоан, беше напълно чужд на дух на Христос и би могло да доведе само до възпрепятстване на делото на евангелието. Исус наскоро беше предупредил учениците да не възпрепятстват делото на онези, които бяха приятелски настроени към Него (ст. 49, 50); сега Той ги съветва да не наказват онези, които се показват неприятелски настроени. Духът на отмъщение не е духът на Христос. Всеки опит да се принудят онези, които действат противно на нашите идеи, е доказателство за духа на Сатана, а не на Христос (Жан Жаклин 487). Духът на фанатизъм и религиозна нетърпимост е обиден в очите на Бога, особено когато се проявява от онези, които твърдят, че Го обичат и Му служат.

Не знаете. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на последното изречение на стих 55 и първото изречение на стих 56. Истината, изложена тук, обаче е в пълна хармония с други твърдения другаде в Евангелията (вж. Лука 19:10; и др.; също Матей 5:17).

56. Друго село. Вероятно друго самарянско село, което е било по-приятелско. Тук Христос дава пример за наставлението, което преди това е дал на учениците (виж Матей 10:22–24). Някои предполагат, че това може да е било или село Сихар, или друго в близост до него, чиито жители са чули Христос при предишен случай и са били приятелски настроени към Него (виж Йоан 4:39–42).

57. Това се случи. [Изпитания на ученичеството, Лука 9:57–62. Вж. Мат. 8:19–22; 16:24, 25; Лука 14:25–33.] Стихове 57–62 обикновено се обясняват като отнасящи се до същото събитие, записано в Мат. 8:19–22, въз основа на това, че Матей и Лука просто са вмъкнали повествованието на различни места в съответните си записи. Това обяснение обаче не е убедително. Що се отнася до причините за разглеждане на разказите от Мат. 8:19–

22 и Лука 9:57–62 са доклади за отделни и различни инциденти, вижте върху Матей 8:19.

Всеки разказ е подходящ за собствената си обстановка и контекст.

Те тръгнаха по пътя. В Матей 8:19–22 Исус и учениците Му бяха на прага на влизайки в лодката си, за да прекосят езерото; ето ги „на пътя“, тоест, пътуваха по суша. Всъщност те бяха на път за Йерусалим (вижте Матей 19:1; вж. Лука 9:51).

59. Той каза на друг. В подобен пасаж от Матей, човекът, на когото Исус отправи следния съвет, се предложи да последва Исус. Тук Исус заповяда на човека да Го последва.

60. Иди и проповядвай. Акцентът изглежда е бил: „Ако не сте духовно мъртви, ваша работа е да отидете и да проповядвате Божието царство. Погребението на физически мъртвите оставете на духовно мъртвите.“

61. Нека първо да кажа нещо. Това извинение предполага колебание и нерешителност, може би дори нежелание да се направи жертвата, изисквана от учениците.

Кажете им сбогом. Това включваше нещо повече от кратко завръщане у дома. Според ориенталския обичай можеше да отнеме месеци или дори години, за да се уредят нещата у дома. Оставаха само около шест месеца от служението на Исус и ако този потенциален ученик някога планираше да последва Исус, най-добре беше да го направи без забавяне. След кратко време щеше да е твърде късно. Сега той предложи да напусне Исус, за да се сбогува с всичките си стари приятели и те можеха да го убедят да не се връща при Исус. Божиите искания имат предимство пред тези на хората, дори на близки роднини (виж Матей 12:48, 49; 19:29). Може би мъжът искаше да направи още един житейски опит, преди да се откаже от всичко, за да последва Исус. Обстоятелствата тук бяха много по-различни от тези, когато Елисей беше призван да последва Илия. Отговорът на Елисей беше незабавен; забавянето му да се сбогува с родителите си беше само моментно (виж върху 1 Царе 19:20).

Който са си у дома в моята къща. Роднините му може да се опитат да го разубедят, дори когато Майката и братята на Исус се бяха опитали да Го отклонят от пътя на дълга (вижте Матей 12:46).

62. Поглеждайки назад. Този, който „поглежда назад“, не се концентрира върху задачата, която е пред него. В най-добрия случай той е половинчат работник (вж. върху Мат. 6:24; Лука 14:26–28). Исус „твърдо е насочил лицето си да отиде в Йерусалим“ (Лука 9:51) и всеки, който е помислил да Го последва, непременно трябва да бъде непоколебим в решението си (вж. Йоан 11:16). Както и да е, когато дойде времето на изпитанието на дванадесетте, всички те „го изоставиха и избягаха“ (Мат. 26:56), но всички освен Юда се върнаха с времето. Абсолютната и неразделна преданост е от съществено значение за истинското ученичество. Този, който би оре права бразда във всяка служба за Бога, трябва да отдаде на задачата цялото си, непрекъснато внимание.

Поговорката от стих 62 е била позната от векове в различни земи на древния Близък изток. Хезиод, гръцки поет от 8 век пр.н.е., пише: „Който оре прави бразди, не бива да се оглежда“ (Дела и дни ii. 60).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–6DA 349–358

2 СТ 465; ML 226

6 СТ 465

7–10DA 359–363

10–17DA 364–371

13 PK 243

18–27DA 410–418

23 MH 198; TM 127, 178; 6T 248, 249, 449; 9T 166, 186

26 AA 33; PK 720

28–36 DA 419–425

32 DA 420

35 EW 164; PK 227

37–45DA 426–431

41 DA 428

43 DA 429

46–48DA 432–442

49 5T 461

51, 52 DA 486

51–53AA 540

52–54SL 58

53–56DA 487; 2T 566

54 CP 268

54–56 AA 541; GK 570

55, 56 SL 59

56 COL 212; DA 582; MH 19

58 MX 197

59–623T 500

60 2T 541

62 PK 222, 225; 6T 148

ГЛАВА 10

1 Христос изпраща веднага седемдесет ученици да вършат чудеса и да проповядват: 17 увещава ги да бъдат смирени и в това да се радват: 21 благодари на Отца си за Неговата благодат: 23 възвеличава щастливото състояние на църквата си: 25 учи законника как да постигне вечен живот и да приема за свой ближен всеки, който се нуждае от Неговата милост: 41 изобличава Марта и препоръчва сестра ѝ Мария.

1. Други седемдесет. [Мисията на седемдесетте, Лука 10:1–24. Вж. Матей 9:36 до 11:1.] Вижте Ранното перейско служение; Служението на нашия Господ.] По-добре „седемдесет други“; тоест, седемдесетте са били в допълнение към дванадесетте, а не в допълнение към други „седемдесет“, назначени преди това. Думата „също“ изглежда се отнася до мисията на дванадесетте година преди това. За времето и обстоятелствата на мисията на седемдесетте вижте Матей. 19:1. Важни текстови доказателства (вж. стр. 146) също могат да бъдат цитирани за прочита „седемдесет и двама“. Фактът, че седемдесетте не се споменават отново, предполага, че това е било временно назначение. Изглежда, че назначението се е състояло в Перея, но седемдесетте са били изпратени първо в областта Самария (виж DA 488). Те са придружили Исус по време на Третото галилейско пътуване, когато дванадесетте са тръгнали на първата си мисия, двама по двама (виж DA 488).

Едно сравнение тук е интересно. Имало е 12 патриарси; имало е и 12 ученици (вж. Откр. 7:4–8; 21:12, 14). Моисей назначил 70 мъже, за да му помагат в съденето на Израел (вж. Числа 11:16–25); Исус също назначил 70 мъже, за да Му помагат. Според еврейската традиция, въз основа на списъка на потомците на Ной в Бит. 10, в света е имало 70 народа. Синедрионът се е състоял от 70 членове, плюс неговия председател. Следователно числото 70 е играло важна роля в еврейската мисъл. До каква степен това може да е имало

Дали е повлиял на Исус при назначаването на Седемдесетте или дали има някакво значение на факта, че са били 70 на брой, е нещо, което Вдъхновението не е разкрило и върху което се спекулира безполезно.

Две и две. Както при Дванадесетте (виж върху Марк 6:7). Този обичай изглежда е станал често срещан в мисионерската работа на ранната християнска църква (виж Деяния 13:2; 15:27, 39, 40; 17:14; 19:22). Сравнете също мисията на двама от учениците на Йоан (Лука 7:19).

Където самият той щеше да дойде. Тази мисионерска експедиция носи белезите на внимателно организирана евангелизаторска кампания. Фактът, че седемдесетте бяха изпратени в определени избрани места, означава, че Исус е планирал времето Си и е определил предварително точно къде ще отиде през оставащите месеци (вижте гл. 2:49). Фактът, че седемдесетте отидоха първо в градовете и селата на Самария, предполага, че Исус трябва да е провел доста обширно служение там през зимата на 30-31 г. сл. Хр. Приятелското отношение на Исус към самаряните, проявено по време на посещението Му с жената от Сихар и служението Му за хората от тази околност (вижте Йоан 4:5-42), сигурно е допринесло много за разрушаването на предразсъдъците. Това посещение се е случило около две години преди това време, вероятно през зимата на 28-29 г. сл. Хр. По този повод „мнозина“ вече бяха повярвали в Него (Йоан 4:39, 41). Служението на седемдесетте за самарянския народ ще подготви учениците за по-късните им дела в този регион (виж Деяния 1:8). След възкресението, делата на апостолите там са съпътствани от забележителен успех (виж Деяния 488).

2. Жътва. В голяма степен инструкциите, които Исус даде на седемдесетте, бяха подобни на тези, дадени преди това на Дванадесетте. Дали по-краткият разказ в Лука е съкратен доклад за това, което Исус каза по този повод, или дали Неговите инструкции към тях всъщност са били по-кратки от тези, дадени на Дванадесетте, не знаем. За коментар на тези инструкции вижте Матей 9:37, 38; 10:7-16.

3. Идете си. Вижте Матей 10:5, 6. Исус по-рано беше казал: „Имам и други овце, които не са от тази кошара“ (Йоан 10:16). Сега Той изпрати седемдесетте да намерят някои от тези изгубени овце.

Като агнета. Разказът от Матей 10:16 гласи „като овце“ (вж. Йоан 21:15-17).

4. Нито кесията. Сравнете напътствията с дванадесетте (вижте върху Матей 10:9, 10).

Кожена торба. Гръцки *repha*, „кожена торба“, често използвана от пътешественици за съхранение на дрехи или провизии, вероятно и чувал, използван от просяци.

Обувки. Буквално „сандали“. В стих 7 Исус обяснява защо им забранява да вземат вещи, които пътешествениците обикновено смятат за необходими.

Не поздравявайте никого между другото. Седемдесетте е трябвало да запазят поздравите си за домовете, които трябва да посетят (вижте Лука 10:5; вижте върху 4 Царе 4:29). Дори днес ориенталските поздравии често са сложни и отнемат време. Оставало е сравнително кратко време от живота на Спасителя и мисията на седемдесетте трябва да бъде изпълнена бързо. Те са били изпратени да провъзгласяват „Божие царство“ (Лука 10:9) и делото на Царя изисквало бързина. За коментар върху работата на седемдесетте като вестители на Царя, вижте Матей 3:3; Лука 3:5.

5. Мир. Често срещана форма на ориенталски поздрав (виж върху Йер. 6:14; Мат. 10:13).

6. Син на мира. Типичен еврейски език, за описание на главата на домакинство, ако той е приветлив мъж, готов да ги приеме и да ги забавлява.

7. В същата къща. За коментар вижте Матей 10:11.

Работникът. Вижте върху Матей 10:10; срв. Втор. 25:4. Това изказване на Исус е едно от малкото, към които Павел прави пряка препратка (виж 1 Тим. 5:18).

От къща на къща. Вижте Матей 10:11.

8. Такива неща. Учениците не трябваше да бъдат алчни, искайки храна, която домакинът им не е осигурил; или претенциозни, отказвайки да ядат това, което той им е осигурил. Предупреждението на Исус, дадено тук на седемдесетте, понякога се тълкува като разрешение за християните днес да ядат каквото и да е осигурено от домакина, дори и това да е храна, изрично забранена в Писанията. Трябва да се помни обаче, че седемдесетте не са влизали в езически домове, където се е сервирала забранена храна, а само в домовете на евреи и самаряни, като и двете страни стриктно са се придържали към разпоредбите на Петокнижието по отношение на чистите и нечистите храни (вижте върху Лев. 11).

9. Божието царство. Вижте върху Мат. 3:2; 4:17; 5:2; 4:19. Сравнете посланието на Йоан Кръстител (Мат. 3:2) и това на самия Исус (Марк 1:15). Това е било и посланието на дванадесетте (виж Мат. 10:7).

13. Хоразин. Вижте Мат. 11:21–24. Като прелюдия към коментарите, които Той направи в Лука 10:16, Исус споменава някои градове, които са отхвърлили Неговото послание.

Зебло. Гръцки *sakkos*, „чувал“ или „груб плат [направен от косми]“; вероятно от Евр. шак (виж върху Бит. 42:25; Естир 4:1).

15. Възвисен до небето. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването на това начално изречение като въпрос: „Ще бъдеш ли възвисен до небето?“ (виж RSV). Сравнете духа, който е мотивирал Сатана (Исая 14:13–15).

Ад. Гръцки *hadēs*, „гроб“ или „смърт“; тоест, царството на мъртвите (виж върху Мат. 11:23; 16:18; вж. Ис. 14:15). Хората не трябва да се сблъскат с осъждане във великия последен ден на съда, защото са повярвали в заблудата, а защото са пренебрегнали предоставените от Небето възможности да узнаят какво е истина (виж ДА 490).

16. Слуша ви. Вижте Мат. 10:40.

17. Седемдесетте се завърнаха. Сравнете завръщането на дванадесетте (вижте върху Марк 6:30).

С радост. Мисията им беше изключително успешна.

Дяволите са подвластни. Поне доколкото стига до летописите, Исус не е упълномощил конкретно седемдесетте да изгонват демони (виж стих 9), както е направил с дванадесетте (Матей 10:1). Въпреки това, този аспект от тяхното служение изглежда е впечатлил най-много седемдесетте.

Чрез Твоето име. Вижте Матей 10:18, 40. Изпълнени със свята радост, седемдесетте все пак разпознаха, че силата на Исус, действаща чрез тях, е направила успеха възможен.

18. Съзерцавал. Гр. *theōreō*, „да се взираш“, „да съзерцаваш“, „да съзерцаваш“, често предполагащо спокойствие, съсредоточеност, продължително съзерцание на даден обект (вж. Йоан 2:23; 4:19).

Сатаната. Гр. Сатанас, от евр. *śāṭan*, —противник.||

Като мълния. Като ослепителна светлина, проблясваща и внезапно угасваща.

Падане от небето. Сравнете Исая 14:12–15; Йоан 12:31, 32; Откровение 12:7–9, 12. Сатана е бил победен враг. В това изказване Исус очаква с нетърпение разпятието, когато силата на Сатана ще бъде съкрушена (вижте ДА 679, 758; вж. 687). Той също така вижда времето, когато грехът и грешниците вече няма да има. Седемдесетте бяха свидетели на изгонването на Сатана от живота на отделните хора; Исус „видя“ пълното му падение.

19. Сила да стъпваш. За повторение на това обещание вижте Марк 16:18, а за изпълнението му - Деяния 28:3-5.

Силата на врага. Думата, преведена тук като „сила“, е *dynamis*, в сравнение с екзусия, „власт“, дадена на Седемдесетте (вижте на гл. 1:35). Първата „власт“ в стих 19 е от екзусия, а втората – от дунамис. Сатана имаше дунамис, над който учениците получиха екзусия (вижте Матей 10:1).

Нищо няма да се случи по никакъв начин. В гръцкия език има тройно отрицание, което придава на твърдението голяма сила.

20. Не се радвайте на това. Способността да се вършат чудеса сама по себе си не осигурява вечен живот (вижте Матей 7:22, 23).

Написано на небето. В книгата на живота (виж Фил. 4:3; Откр. 20:12, 15; 21:27; 22:19), в която са записани кандидатите за небесното царство.

21. Този час. Тоест, часът на завръщането на Седемдесетте.

Дух. Има някои текстови доказателства (вж. стр. 146) за тълкуване „Светият Дух“.

22. Ще Го разкрие. Тоест, „ще“ или „избира“ да Го разкрие (вижте Матей 11:27).

23. Благословен. Гръцки *makarios*, „щастлив“ или „блажен“ (виж върху Матей 5:3).

25. Някой си законник. [Добрият самарянин, Лука 10:25-37. За притчите виж стр. 203-207.] Исус беше на последното Си пътуване от Галилея до Йерусалим (виж Матей 19:1). Разказът предполага, че събитието се е случило в Йерихон. Инцидентът със самарянина и жертвата на грабежа се е случил съвсем наскоро (виж ЖП 499).

Веднага след срещата с законника и разказа на историята за добрия самарянин, Исус бил във Витания, току-що изминал пътуването си от Йерихон (вж. ДА 525). Възможно е Той да е бил на път, за да присъства на празника на освещаването в Йерусалим (вж. върху Мат. 19:1; вж. Йоан 10:22-38), след което се е върнал в Перее (вж. Йоан 10:39, 40). Веднага след оттеглянето на Христос в Перее (ст. 39, 40), Йоан разказва за възкресението на Лазар от мъртвите (гл. 11:1-46).

Искушаваше го. Въпросът, който адвокатът зададе на Исус, беше внимателно формулиран от религиозни водачи (виж ДА 497).

Учител. Буквално „Учител“. Самият той е професионален учител на закона, законникът изправя Исус пред проблем, върху който самите книжници са прекарвали много време в обсъждане.

Какво да направя? Въпросът на законника разкрива факта, че неговата концепция за праведност е била напълно погрешна. За него, както и за повечето евреи по онова време, постигането на спасение е било по същество въпрос на извършване на нещата, предписани от книжниците. По този начин той е смятал, че човек може да спечели спасение чрез дела. В гръцкия език ударението е поставено върху думата „правя“.

Вечен. Гръцки *aiōnios* (виж върху Мат. 13:39).

26. Как си начетено? Работа на законника беше да знае отговора на собствения си въпрос. Той беше професор по еврейско право и като такъв беше напълно уместно да му се даде възможност да отговори. Въпросът на Исус не означава непременно упрек. Беше учтивост да му се даде възможност сам да отговори на въпроса си.

27. Ще обичаш. Законникът цитира от Втор. 6:5 (вж. гл. 11:13). Сравни Мат. 22:36-38, където по-късно Исус дава същия отговор на същия въпрос, зададен му от

друг адвокат. Думите от Втор. 6:5 са били рецитирани от всеки благочестив евреин сутрин и вечер като част от „шема“ (виж стр. 57) и са били носени също във филактериите (виж върху Изх. 13:9). Евреи, които са имали прозрение за вътрешния смисъл на „закона“ (виж върху Втор. 13:1).

31:9; Притчи 3:1) е трябвало да осъзнае, че принципите му не са произволни, а се основават на фундаментални принципи на правото, които биха могли правилно да бъдат обобщени в заповедта „да обичаш“.

Да обичаш Бога в смисъла, посочен и подразбиращ се тук, означава да посветиш на Неговата служба цялото си същество, чувствата, живота, физическите си сили и интелекта. Този вид „любов“ е „изпълнение на закона“ (Римляни 13:10), видът „любов“, в която човек ще пребъдва, когато, чрез Христовата благодат, се заеме да „пази“ „заповедите“ на Христос (Йоан 14:15; 15:9, 10). Всъщност Бог изпрати Сина Си в света с конкретната цел да ни направи възможно да пазим „закона“ в този смисъл и в този дух. По този начин „правдата на закона“ трябва да бъде „изпълнена в нас“ (Римляни 8:3, 4). Този, който наистина „познава“ Бога, ще пази „Неговите заповеди“, защото „любовта“ към Бога е „съвършена“ в него (1 Йоан 2:4–6; вижте върху Матей 5:48).

Сърце. Използва се тук в смисъл на „склонност“, „желание“, „ум“.

Душа. Вижте Матей 10:28.

Съсед. Гръцко слово (виж върху стих 36). Тук законникът цитира от Лев. 19:18, където „съсед“ очевидно означава „събрат израилтянин“. Исус очевидно разширява определението, за да включи самаряни и следователно неевреи (виж върху Лука 10:36).

28. Отговорено правилно. По-късно, когато Исус даде същия отговор на въпроса на друг законник, питащият Го похвали с думите: „Учителю, Ти каза истината“ (Марк 12:32). Отговорът на Христос беше заобиколил масата устни и писмени коментари върху закона и дори всички специфични предписания на самия закон. Всяка предписание на „закона“, както в по-широкия смисъл на „закон“ (виж върху Притчи 3:1), така и в по-тесния смисъл на Десетте заповеди, е израз, разширение и приложение на принципа на „любовта“ (виж върху Лука 10:27). Формата на отговора на законника беше напълно правилна; това, което му липсваше, беше духовно прозрение за приложението на този принцип към живота му (виж върху Матей 5:17–22). Той знаеше буквата на закона, но не и духа му. Това познание идва само когато принципите на закона се прилагат в живота (вижте Йоан 7:17).

Това прави. Според гръцкия превод „продължавай да правиш това“; тоест, започни да прилагаш тези принципи в живота си и продължавай да ги прилагаш. Очевидно проблемът е бил, че този човек, подобно на богатия млад управник, си е мислил, че е спазил всички тези неща от младостта си (виж Матей 19:20), но в същото време е осъзнавал, че нещо все още липсва в духовния му живот. Законната праведност никога не задоволява душата, защото липсва нещо жизненоважно, докато Божията любов не поеме контрола над живота (виж 2 Коринтяни 5:14). Само когато човек напълно се предаде на влиянието на тази любов (виж върху Лука 10:27), той може наистина да спази духа на закона (виж Римляни 8:3, 4).

Живейте. Тоест, в пълния смисъл на думата, както тук, така и в отвъдния живот (вижте Йоан 10:10). Контекстът обаче показва, че Исус тук говори предимно за вечен живот (виж Мат. 19:16, 17; Лука 10:25).

29. Желание. Тоест, адвокатът „желае“ или „решава“ да се оправдае пред минавачите.

Да се оправдае. Подобно на богатия млад управник (Матей 19:16–22), този законник не е бил доволен от фарисейската концепция за праведност (вижте ДА 497). Подобно на богатия млад управник, несъмнено е осъзнавал липса в живота си, която, несъзнателно, е чувствал, че Исус може да запълни.

Но подобно на Никодим (виж върху Йоан 3:2, 3), той не искаше да признае факта дори пред себе си. Затова, отчасти като средство да избегне вътрешното си убеждение, той започна да се „оправдава“, като излагаше на показ, че има големи трудности в това наистина да обичаш ближния си (виж DA 498).

Кой е моят ближен? Вижте Матей 5:43. В гръцкия превод ударението е върху местоимението. Целта на този въпрос беше да парира осъждането и да се реабилитира (DA 498). Когато човек повдига спорни въпроси, на които очевидно знае или би могъл да знае отговорите, обикновено е очевидно, че е осъден (вж. Йоан 4:18–20) и се колебае по някаква причина или извинение да не прави това, което съвестта му подсказва, че трябва. Според мисленето на законника езичниците и самаряните са изключени от категорията „ближен“; единственият въпрос е бил кои от събратята израилтяни той да счита за „ближни“.

30. Един човек. Това е действителен инцидент (ЖВ 499), вероятно актуален за Йерихон, домът на свещеника и левита, замесени в инцидента (вижте стихове 25, 31). И двамата мъже са присъствали на този случай (ЖВ 499).

Надолу от Йерусалим. „Надолу“ е правилната дума, която описва спускането от Йерусалим, на около 792 м над морското равнище, до Йерихон, на около 213 м под морското равнище. Главният път от Йерусалим до Йерихон следва Уади Келт надолу през част от сухите, безплодни, необитаеми хълмове на Юдейската пустиня. В един момент Уади Келт се стеснява в скалист дефиле, което от незапомнени времена е било свърталище на разбойници. Целият регион, с многобройните си пещери и скали, предоставя идеално скривалище за разбойници.

Съблякоха го. Тази банда разбойници изглежда е била изключително свирепа.

Ранен. Може би защото се е опитал да се съпротивлява.

31. Случайно. Или „по стечение на обстоятелствата“.

Там слезе. Тоест, от Йерусалим до Йерихон (виж на стих 30).

Един свещеник. И свещеникът, и левитът се връщали от определената им служба в Храма (COL 382; вж. гл. 1:5, 9, 23).

Мина покрай него. Очевидно, сякаш не го беше видял; всъщност, защото не го интересуваше. Лицемерието се превърнало в мантия, така да се каже, за да предпази егоизма от неудобства. Нещастният пътник, гол и ранен (виж стихове 30, 34), несъмнено бил покрит с кръв и мръсотия. Ако този нещастен човек бил мъртъв, докосването му от свещеник или левит би означавало ритуално оскверняване (виж Числа 19:11–22). Освен това, той можел да бъде самарянин или дори езичник. И при всякакви обстоятелства било незаконно свещеникът да докосва мъртвото тяло на когото и да било, освен на близък роднина (виж Лев. 21:1–22).

4). Без съмнение много подобни извинения са минавали през ума на тези мъже, докато са се опитвали да оправдаят поведението си.

32. Дойде и погледна. Левитът изглежда е бил малко по-съвестен от свещеникът, или може би само по-любопитен. Поне слезе до мястото, където лежеше мъжът, преди да продължи пътя си (виж DA 499).

33. Някой си самарянин. Фактът, че самарянинът пътувал в област, която за него била чужда, направил милосърдието му още по-забележително. В тази област е вероятно нещастният пътник да е бил евреин, член на расата, която е хранила най-ожесточена вражда срещу самаряните. Самарянинът добре знаел, че ако беше ранената жертва, лежаща край пътя, не би могъл да очаква милост.

от всеки обикновен евреин. Самарянинът обаче, излагайки се на значителен риск от нападенията на разбойници, бил решен да помогне на бедната жертва.

По един много реален начин милостта, проявена от самарянина, отразява духа, който е подтикнал Божия Син да дойде на тази земя, за да спаси човечеството. Бог не е бил длъжен да спасява падналият човек. Той би могъл да подмине грешниците, както свещеникът и левитът подминаха нещастния пътешественик по пътя за Йерихон. Но Господ желаше да бъде „отнесен с нас както заслужаваме, за да бъдем отнесени с нас както Той заслужава“ (Живот, 25).

34. Рани. Гръцка дума *traumata*, от която произлизат нашите английски думи „травма“, „травматизъм“ и др.

Масло и вино. Често срещани домакински средства за лечение на древна Палестина. Понякога двете бяха смесени и използвани като мехлем.

Хан. Гръцки *pandocheion*, „кервансарай“, от *pas*, „всички“, и *dechomai*, „до“ „получавам.“ Пандохеонът беше доста голям в контраст с по-малко претенциозния каталума (виж гл. 2:7). Ханът, в който самарянинът отвел нещастния пътник, вероятно се е намирал в или близо до Йерихон, където той пътувал, и първият населен град, в който щял да стигне.

35. Два пенса. Тоест, два римски денара, сега струващи може би 22 цента, но тогава еквивалент на двудневна заплата (виж стр. 49).

Домакин. Гръцки *pandocheus*, „ханджия“; т.е. този, който управлява пандохей (виж на стих 34).

Когато дойда отново. Вероятно на връщане. Увереността на ханджията изглежда е имал в самарянина, може да означава, че последният е бил търговец, който често е минавал през Йерихон и е бил познат на ханджията.

Ще платя. Гръцкият акцент е „аз“. „Двата пенса“ са били просто първоначална вноска. Несъмнено щяха да минат няколко дни, преди раненият пътник да се възстанови достатъчно, за да продължи пътя си (виж стих 30). С оглед на това, добрият самарянин поема пълна отговорност за непознатия. Той би могъл да разсъждава, че инцидентът се е случил в Юдея, че мъжът вероятно е евреин и че ханджията е евреин и че следователно той, като самарянин, е изпълнил отговорността си. Но не беше така. Интересът на самарянина беше повече от моментен; той направи дори повече, отколкото можеше да се очаква от него. Интересът му към непознатия продължи дори отвъд минималното задължение, което всеки минувач би могъл разумно да очаква да поеме.

36. Съсед. Гръцки език, буквално „близък“. Свещеникът, левитът и самарянинът – всички те са били „близки“ до нещастния пътник в момент на нужда, но само един от тях е действал като „съсед“. Съседството не е толкова въпрос на близост, колкото на готовност да се носи чуждото бреме. Съседството е практическият израз на принципа на любовта към ближния (вижте на стих 27).

37. Показа. Гръцки *poieō*, буквално „да правя“ (вж. ст. 25). При тези обстоятелства, обикновените мисли за милост не биха имали никаква стойност; делата бяха тези, които се броят. Законникът разбра смисъла на историята. Това беше подходящ и ефективен отговор на неговия въпрос (вж. ст. 29). В този разказ от истинския живот Исус отхвърли всички легалистични спорове за това кой може да бъде ближният на човека (вижте стих 29). Ближният на човека е просто всеки, който се нуждае от неговата помощ.

Истинската доброта в съседство вероятно беше спасила живота на един от колегите на адвоката един от личните му приятели. Той не можеше да намери нищо, което да критикува в отговора на Исус на неговия

въпрос. Очевидно той осъзнаваше в най-дълбоката си душа, че определението на Исус за „ближен“ е единственото вярно. Като адвокат, той несъмнено е успял да оцени по-пълно от другите в публиката дълбокото разбиране на Исус за истинското значение на закона (вижте стихове 26–28); като учител, той сигурно е оценил тактичния начин, по който Исус е отговорил на въпроса му. Във всеки случай, предразсъдъците му към Исус бяха премахнати. (вижте COL 380).

Иди и направи това. В гръцкия език ударението е върху местоимението. Думата „прави“ произлиза от Гр. роіεδ, същата дума, преведена като „показа“ в отговора на законника към Исус по-горе. Законникът беше казал: „Онзи, който показва милост.“ Исус отговори: „Иди и ти прави същото.“ С други думи, ако искаш да познаеш истинското съседство, иди и следвай поведението си по подобие на това на самарянина. Такава е природата на истинската религия (виж Михей 6:8; Яков 1:27). Нашите близни трябва да усетят стискането на „топла ръка“ и общуването със „сърце, пълно с нежност“ (COL 388). Бог „ни позволява да се докоснем до страдание и бедствие, за да ни извади от егоизма ни“ (COL 388). За наше собствено вечно добро е да практикуваме истинско съседство, когато имаме възможност да го направим (вж. Евр. 13:2).

38. Едно село. [В дома на Мария и Марта, Лука 10:38–42 Вижте „Завършващо перейско служение“.] Въпреки че Лука не го назовава тук, „селото“ очевидно е било Витания (виж Йоан 11:1) и това е било първото посещение на Исус там (виж ДА 525). Той току-що се е изкачил по Уади Келт от Йерихон (ДА 525; виж върху Лука 10:30), очевидно не след дълго след инцидента, разказан в стихове 25–37 (виж върху стих 25). След това Исус често посещавал дома на Мария, Марта и Лазар (виж ДА 524), като поне две други посещения са записани в евангелските разкази (Йоан 11:17; 12:1–3). Вероятно е посещавал там още няколко пъти (виж Матей 21:17; Марк 11:1, 11; Лука 19:29).

Марта. За кратко описание на характера на Марта вижте стих 41. Марта очевидно е била по-голямата от двете сестри и тази, която управляваше домакинските дела – тя беше тази, която „го прие в дома си“.

39. Мария. Вижте Допълнителна бележка към Глава 7. Докато Марта, която отговаряше за дома, по природа беше с практичен начин на мислене, Мария беше по-малко загрижена за материалните неща, отколкото за духовните. Марта очевидно „се грижеше“ за ежедневните нужди на дома (вижте Мат. 6:25–34), докато Мария търсеше „първо Божието царство и Неговата правда“ (Мат. 6:33). Въпреки че не е споменат в този случай, Лазар, братът на Марта и Мария, беше един от верните приятели и лоялни ученици на Исус (вижте ДА 524). Вижте Допълнителна бележка към Лука 7.

В нозете на Исус. Да „седнеш“ в нечий „ноже“ се отнася не толкова до заемането на определена поза, колкото до това да бъдеш ученик от някого, въпреки че и двете идеи може да са верни (виж Деяния 22:3; срв. Втор. 33:3).

40. Обременена. Марта беше „разсеяна“ или „презаета“ с натиска на много детайли, необходими за забавлението на гостите.

„Господи, не Те ли е грижа?“ Марта вероятно е осъзнала от минал опит, че нищо щеше да бъде постигнато чрез директно обръщение към Мария. Щом Исус, както беше очевидно, имаше толкова голямо влияние върху Мария, може би Неговото влияние щеше да е от полза там, където нейното собствено би се провалило. Сравнете примера с човека, който се обърнал към Исус, за да убеди брат си да разделят семейното наследство (гл. 12:13, 14). Обръщайки се към Исус, Марта не само обвинила Мария, но и косвено го порицала. Истинският проблем, намекнала тя, се състоял във факта, че Той „не се интересувал“ от ситуацията или не възнамерявал да направи нещо по въпроса, че Му било по-удобно Мария да Го слуша, отколкото тя да помага в приготвянето на храната.

41. Марта, Марта. Повторението на име предполага обич, а понякога и загриженост. Сравнете Лука 22:31; Деяния 9:4.

Внимателен. Гръцки *merimnaō*, „да се тревожа“, „да се тревожа [с грижи]“ или „да се грижа“ „защото.“ Меримна се отнася до вътрешното, умствено разсейване, което е истинската причина за нетърпението на Марта към Мария. Именно срещу този тип неща Исус е изразил силно предупреждение в Своята Нагорна проповед (където меримна е преведено като „помисли... помисли“; виж Матей 6:25, 28, 31, 34). Тези, които стават последователи на Исус, трябва да избягват духа на тревожна грижа, който е подтикнал Марта в нейното раздражително обръщение към Исус.

Разтревожена. Това се отнася до външното поведение на Марта, в контраст с вътрешните ѝ чувства. Тя беше „тревожна“ вътрешно и в резултат на това „разтревожена“ външно. Ако само се стремим да култивираме това вътрешно самообладание, от което Марта толкова много се нуждаеше, щяхме да избегнем много ненужно безпокойство.

Много неща. Простото гостоприемство би било достатъчно за Исус; Той не изискваше сложни приготовления.

42. Едно нещо е необходимо. Сравнете гл. 18:22, „Но едно ти не достига“. Марта беше усърдна, бърза и енергична, но ѝ липсваше спокойният, предан дух на сестра си Мария (вижте ДА 525). Тя не беше научила урока, изложен в Матей 6:33, за това да постави Божието царство на първо място в своите интереси и начинания и да отдаде подчинена роля на материалните неща (вижте ст. 24–34).

Тази добра част. В резултат на собствените си преживявания Мария беше научила урока, който сестра ѝ Марта все още трябваше да научи (вижте Допълнителна бележка към Глава 7). Някои смятат израза „добра част“ за умела игра на думи, чрез която Исус прави препратка към най-хубавото ястие на трапезата. „Добрата част“, „единственото нещо“, необходимо за Марта, беше по-дълбока грижа за познание за небесното царство.

Не да бъдат отнети. Материалните неща, от които Марта се интересува, можеха да бъдат отнети (виж гл. 12:13–21; 16:25, 26). Мария събираше „съкровище на небесата, което не се изчерпва, където крадец не се приближава, нито молец го изяжда“ (Лука 12:33; виж върху Мат. 6:19–21).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 ДА 488; Ев 58, 72

1–24 ДА 485–496

2 GW 27; МН 58; МҮР 23; 1Т 368, 473; 2Т 116

3 ДА 353

5 ДА 351

7 Ев 493; 5 С 374; 8 С 142

8, 9 МХ 139; ММ 253

9 СТ 465; Ев 52; ММ 249; 4Т 225

10–15 ДА 489

10–16 Т 197

16 1Т 360; 3Т 450

17 МХ 139

17–19 ДА 490; МН 94

19 МБ 119

20 ДА 493; ГК 481

21, 22 ДА 494

25 ДА 504

25, 26 ГК 598

25-28COL 377; DA 497; FE 419; 5T 359

25-30WM 43

25-37COL 376-389; DA 497-505; 3T 523; 4T 57

26 КОЛ 39; MX 21

27 COL 49; CS 212, 296; CT 403; Ed 16, 228; FE 436; PK 82; PP 305; TM 439; 2T 45,
153, 168, 170; 3T 246, 546; 4T 50, 224, 226, 228, 353, 521; 5T 428; 6T 103, 303, 447,
477; 8C 64, 139, 164; 9C 212

27, 28 Ев 242

28 ДА 498, 504; 3T 534

29 COL 376, 389; DA 503; ML 232; 6T 294

29-35COL 379

29-373T 512; 4T 226; WM 42-49

30-32DA 499

30-378T 59

31, 32 3T 530

33, 34 3T 531

33-356T 276

33-37DA 503

36, 37 COL 380; MB 42; ML 188, 232

37 ДА 504

38-42DA 524-536; 6T 118

39 CT 442; MM 332; TM 223, 343; 5T 367; 9T 38

39-42TM 346

39, 42 FE 132; MH 458; 8T 319

40-42DA 525; WM 154

ГЛАВА 11

3

1 Христос учи да се молим, и то незабавно: 11 уверявайки Го, че Бог така ще ни даде добри неща. 14 Той, като изгонва ням бес, избличава богохулните фарисеи: 28 и показва кои са блажени: 29 проповядва на народа, 37 и избличава външния вид на святост у фарисеите, книжниците и законниците.

1. Докато се молеше. [Напътствия за молитвата, Лука 11:1-13.] Лука не записва нищо определено по отношение на времето или мястото на това събитие. Ако Лука следва хронологична последователност, събитието може да се е случило скоро след посещението на Витания (гл. 10:38-42). Ако е така, времето може да е било близо до посещението на Исус в Йерусалим, за да присъства на празника на освещаването, когато е имало опит да бъде хвърлен с камъни (Жан Жак 470; вижте върху Лука 17:1; Йоан 10:22, 31, 33). Инцидентът може да се е случил в Йерусалим или, ако не в Йерусалим, вероятно се е случил някъде в Перее. За допълнителна информация относно събитията, случили се по това време, вижте върху Матей 19:1. Времето на деня може да е било ранна сутрин, обичайното време на Исус за молитва от този вид (КОЛ 139). Върху

ЗНикъл, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с ексегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Лука 8:1).

Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

Този път учениците отсъстваха за кратко (COL 140), може би на мисия (вижте върху Лука 10:1) или може би за кратко посещение в домовете им (вижте DA 259).

Относно личния молитвен живот на Исус вижте Марк 1:35; 3:13.

Научи ни да се молим. Учениците бяха силно впечатлени, докато слушаха начина, по който в който Исус се молеше, общувайки интимно с небесния си Отец, както един приятел с друг. Неговата молитва беше различна от тази на религиозните водачи по онова време, всъщност от всичко друго, което бяха чували. Официалната молитва, изразена с определени фрази и привидно насочена към безличен Бог, намиращ се на голямо разстояние, няма реалността и жизнеността, които би трябвало да отличават молитвата. Учениците си мислеха, че ако само можеха да се молят така, както се молеше Исус, тяхната собствена ефективност като ученици щеше да се увеличи значително. С оглед на факта, че Исус ги е научил чрез наставление (Мат. 6:7-15) и пример (Лука 9:29) как да се молят, изглежда вероятно в този случай молбата да е дошла от някои ученици, които не са били с Исус при подобни случаи в миналото. Терминът „ученици“ не е нужно да се ограничава само до Дванадесетте. Тези ученици може да са били от Седемдесетте. В хармония с молбата „Научи ни да се молим“, Исус отговорил, като дал примерна молитва, притча, за да илюстрира духа на молитвата, и напътствие, насърчаващо верността и усърдието в молитвата (гл. 11:2-13).

Както и Йоан учеше. Нищо друго в Писанието не се казва за това как Йоан е поучавал своите ученици да се молят. Би било естествено, след като учениците му са обединили интересите си с тези на Исус (вижте Марк 6:29), те да разкажат нещата, които са научили от бившия си учител.

2. Кажете. Тази молитва би могла да се нарече по-подходящо Молитвата на учениците, защото не е съвсем същият вид молитва, каквато Исус би се молил. Изглежда по-подходяща за грешните смъртни. Например, Исус не е имал нужда да се моли за прошка на греховете. За коментар относно молитвата, както Исус я е дал при по-ранен случай, вижте Матей 6:9-13 (вижте COL 140).

Отче наш. Ново име, с което Исус учеше хората да се обръщат към Бога, за да да укрепи вярата им и да им внуши интимната връзка, на която имат привилегията да се радват в общение с Него (COL 141, 142).

5. Кой от вас. За поуки, които Исус извлякъл от тази притча, вижте стих 8. За обстоятелствата, при които Исус изрекъл притчата, вижте стих 1. За притчевото поучение на Исус и за принципите за тълкуване на притчите вижте стр. 203-207.

В полунощ. В източните земи пътуването през горещия сезон понякога се извършва през нощта. От друга страна, възможно е този приятел на гости (ст. 6) да е бил неочаквано и неизбежно забавен по време на пътуването си.

6. Един мой приятел. Важен момент в разказа е, че мъжът не е поискал за себе си, а за приятел в нужда (вижте на стих 8).

Нямам нищо. Фактът, че човекът нямаше нищо свое, обяснява защо е дошъл. в полунощ за помощ. Съзнанието, че сами не можем да направим нищо (Йоан 15:5), би трябвало по подобен начин да ни води към великия Източник на духовна храна (виж Йоан 6:27-58). Онези, които биха се сприятелили с хората, за да ги запознаят с великия Приятел на всички хора, често чувстват липсата на небесния хляб, който толкова силно желаят да дадат на другите.

7. Не ме безпокой. Очевидно не стиснатост, а нежелание да бъде безпокоен е подтикнало думите „Не ме безпокой“. След като мъжът си направил труда да стане от леглото, той осигурил на нощния си посетител целия хляб, от който се нуждаел (ст. 8).

Понякога хората може да мислят за Бог като за някой, който предпочита хората да не Го безпокоят, но истинският Му характер на грижовен, любящ и щедър Отец е ясно показан в стихове 9–13. Нежеланието на приятеля да стане и да осигури необходимото по никакъв начин не представлява Бог (виж стих 13). Тук поуката от притчата не е сравнение, а противопоставяне.

Затвори. Сякаш казваше „затвори, за да си остане затворен“. Той възнамерява да бъде така. Осигуряването на врата в древността не е било толкова проста задача, колкото е днес.

С мен в леглото. В много части на Ориента дори днес всички членове на семейството спят заедно в една стая, често на „палети“ на пода или може би на ниски, повдигнати легла тип платформа. Ако един член от семейството стане, лесно би събудил всички.

Не мога. Всъщност това беше просто нежелание от негова страна, а не неспособност, да изпълни молбата на приятеля си.

8. Настойчивост. Гръцки *anaideia*, буквално „безсрамие“ или „нахалство“. Отново и отново главата на дома отблъскваше настоящите молби на своя среднощен гост (виж COL 143), но гостът не приемаше „не“ за отговор. „В истинската вяра има жизненост, непоколебимост на принципите и непоколебимост на целта, които нито времето, нито трудът могат да отслабят“ (COL 147). Тук отново притчата учи чрез контраст, а не чрез сравнение (вижте стих 7). Бог не е неохотен да даде това, което е добро за Неговите земни деца. Той не е нужно да бъде убеждаван или подканван да направи нещо добро, което иначе не би искал или не би се колебаел да направи. Бог знае нашите нужди, Той е напълно способен да ги задоволи, Той е готов да осигури „неограничено повече от всичко, което искаме или мислим“ (Еф. 3:20).

9. Попитайте. За коментар върху стихове 9–13 вижте Матей 7:7, 11. Молитвата не е чак толкова важен въпрос да убедим Бог да приеме нашата воля по даден въпрос, както да открием Неговата воля по отношение на него. Той знае нашите нужди, преди да поискаме; нещо повече, Той знае кое е най-добро за нас. За разлика от това, ние често сме смътно осъзнати за собствените си нужди. Често си мислим, че се нуждаем от неща, от които не се нуждаем и които дори могат да ни бъдат вредни; обратно, може дори да не осъзнаваме най-големите си нужди (вж. COL 145). Молитвата ще приведе волята ни, а оттам и живота ни, в хармония с Божията воля (вж. COL 143). Тя е божествено определеното средство за възпитаване на нашите желания. Истинската цел на молитвата не е да промени Бога, а да промени нас, така че да желаем „и да искаме, и да действваме според Неговата благоволя“ (Фил. 2:13).

На искрения молител Бог ще изпрати отговор на всяка молба, изречена със смирение и вяра. Той може да каже „Да“, може да каже „Не“ или може просто да каже „Чакай“. Понякога отговорът на молитвата може да се забави, защото трябва да настъпи промяна в собствените ни сърца, преди Бог да може да ѝ отговори (вижте ДА 200). Има определени условия за отговор на молитвата и ако изглежда, че има забавяне, трябва да се запитаме дали трудността може да е в нас. Обида към Бога е да бъдем нетърпеливи с Него, когато не сме изпълнили условията, при които е възможно Той да отговори на молитвата.

Централният урок на притчата е, разбира се, непоколебимостта в молитвата. Притчата също така определя вида молби, за които нашият Господ съветва непоколебимост – молитви, чиято цел е благословията на нашите близни и разширяването на Неговото царство. „Всичко, което Христос е получил от Бога, можем да имаме и ние“ (Колош. 149). Непостоянството в молитвата не е угодно на Бога, „у Когото няма промяна, нито сянка на промяна“ (Яков 1:17). Този, който е непостоянен в молитвата, всъщност не очаква нищо от Бога. „Който се колебае“, не бива „да мисли, че ще получи нещо от Господа“ (Яков 1:6, 7).

14. Изгонване на демон. [Сляп и ням бесен; Непростимият грях, Лука]

11:14–32=Мат. 12:22–45=Марк 3:20–30. Основен коментар: Матей.] Ако случката, разказана тук от Лука, заедно с последвалия разговор, трябва да се счита за еквивалентна на паралелния пасаж в Матей, както изглежда вероятно, става очевидно, че Лука не следва строг хронологичен ред. Случката, записана от Матей, се е случила близо година и половина преди времето, посочено от контекста, в който събитието е записано от Лука (виж върху Мат. 12:22; Лука 11:1). Голямото сходство между двата разказа, които, с изключение на Лука 11:16, 27, 28, са почти идентични, изглежда изключва възможността случката, докладвана от Лука, да е била различен инцидент и свързан с перейското служение (виж върху ст. 1). Ако са описани два инцидента, те трябва да са били почти идентични, включително последвалата дискусия.

16. Други го изкушават. Вижте върху Мат. 12:38–42; 16:1.

24. Нечистият дух. Вижте върху Матей 12:43–45.

27. Една жена. Тя беше „от компанията“, тоест очевидно от групата, която слушаше предходния разговор. Освен това, думите „тези неща“ свързват случката от стихове 27, 28 с обсъждането на предходните стихове. В този момент от повествованието Матей (гл. 12:46) разказва за идването на майката и братята на Исус, случка, която Лука записва в гл. 8:19–21. Възможно е тяхното пристигане да е подтикнало тази жена да направи изявлението, записано тук.

28. Да, по-скоро. Исус не противоречи на възхвалата на Мария от страна на жената; като всяка добра майка, тя заслужава почит и споделя почитта на достоен син. Вместо това, Исус посочва неадекватността на концепцията на говорещия по отношение на небесното царство. Исус нито одобрява, нито не одобрява казаното от нея. Ако Исус е възнамерявал Неговите ученици или християни като цяло да отдадат особена почит на Мария, отдаването на почит на този непознат би било идеална възможност за Него да изложи такова учение или поне да изрази сърдечно одобрение на казаното, както направи, когато Петър Го призна за Божи Син (виж Матей 16:17).

Според Писанията, признаването на божествеността на Исус от страна на християните е от голямо значение, докато идеята за отдаване на специална почит на Мария дори не е загатната (вижте Мат. 1:18, 25; Мат. 12:48, 50; Лука 1:28, 47). В Мат. 12:46–50 Исус сякаш отрича, че на майка Му се отдава някакво особено значение, поне що се отнася до християнските вярващи.

29. Зло поколение. Относно стихове 29–32 вижте върху Мат. 12:38–42. Не е сигурно дали това трябва да се счита за разказа на Лука за инцидента, записан в Мат. 12:38–

42, или дали става въпрос за по-късен инцидент, свързан с перейското служение (виж DA 488; виж върху Лука 11:1, 33).

33. Запалих свещ. [Вътрешната светлина, Лука 11:33–36. Вж. Мат. 5:15.] Фактът, че Лука вече е записал Христовите думи за лампа и нейната светлина във връзка с Проповедта край морето (вж. гл. 8:16), предполага, че темата на гл. 11:33–

36 е представен по-късно, вероятно във връзка с перейското служение. Сигурно е, че Исус е повторил голяма част от предишното Си учение през този период (виж DA 488).

Тези факти могат също да предполагат, че стихове 14–32 описват инциденти от периода на Перей (вижте стихове 14, 29).

37. Един фарисей. [Вечеря с фарисей, Лука 11:37–54. Вж. Мат. 23:1–

39; Лука 20:45–47.] Изглежда няма причина да не се вземе предвид, че събитието, посочено в стихове 37–54, е напълно различно от това от Матей 23:1–39; 47> Лука 20:45–

47. Думите „както Той говореше“ (гл. 11:37) са тясно свързани с останалата част от главата

с това, което го предхожда. Тук Исус вечеря в дома на фарисей, докато в другия случай Той е бил в дворовете на Храма в Йерусалим (виж върху Матей 23:38; 24:1). Този инцидент се е случил „няколко месеца“ преди края на служението на Исус (Колошан 253; виж върху Лука 12:1).

Твърдението от по-висша критична гледна точка, че Лука е взел различни източници, както ги е намерил, и без да разбира връзката им с други събития от живота на Исус, ги е подредил както е намерил за добре, няма фактическа основа. Съвременните проповедници често използват един и същ проповеден материал, с големи или малки вариации, при много различни поводи и няма никаква причина да се мисли, че Исус не е правил подобно при представянето на Своите послания. Възможно би било наистина странно, ако в Своето поучение от село на село и от област на област, Той никога не е повтарял едни и същи общи истини. Словесното сходство между разказите, които, както показва контекстът, са били ясно изречени по различно време, също не е никак странно. Ако понякога думите на Лука са подобни на това, което са написали други, дори при записването на различни събития от живота на Христос, това не е причина да се отрича, че той е бил воден от Духа на вдъхновението. В същото време трябва да се помни, че евангелските писатели не винаги следват строго хронологичен ред при представянето на евангелското повествование (вижте Допълнителни материали на EGW за 2 Петрово 1:21).

Въпреки че инцидентът, описан в гл. 11:37–54, е различен от представения в Мат. 23:1–39, голямото сходство в съдържанието прави желателно основният коментар да бъде даден там, а не тук.

Вечеряйте с него. Относно еврейските обичаи на трапезата вижте Марк 2:15.

38. Той се удивляваше. Този стих може да се преведе по-гладко: „Фарисеят се учуди, като видя, че не се е умил първо преди обяд“ (вижте Матей 22:4). За значението и начина на обряда на измиване на ръцете вижте Марк 7:1–8. За ученията на Исус по темата вижте Марк 7:9–23.

39. Очистете външността. За коментар върху стихове 39, 40 вижте Матей 23:25.

Грабеж. Гръцки *harpagē*, „ограбване“, „плячкосване“, „плячкосване“, „разграбвам“ или „обир“. В Евр. 10:34 *harpagē* се превежда като „разграбване“. Прилагателната форма *harpax* се използва по отношение на „грабител“ (виж върху Мат. 7:15) и на „изнудватели“ (виж Лука 18:11; 1 Кор. 5:10; 6:10).

40. Вие, глупаци. Гръцки *arhrones*, „безсмислени“ или „глупави“. Афон е прилагателно, съответстващо на съществителното *arhrosunē*, „глупост“.

41. По-скоро давайте милостиня. Сравнете гл. 12:33. Значението на стих 41 е неясно. Изразът „та енонта“, преведен като „неща, които имате“, не се среща никъде другаде в Новия завет и какво може да е имал предвид Исус с него, е неясно. Четенето в KJV е тълкувателно и предполагаемо, както и всички останали. Буквалният гръцки език изглежда предпочита превода в RSV, „онези неща, които са вътре“, тоест „вътре“ или в „чашата“ и „платото“, или „вътре“ в самите фарисеи (вижте стих 39). Ако Исус говори за съдържанието на „чашата“ и „платото“, Той предполага, че щедростта към бедните е по-добър начин за избягване на истинско оскверняване, отколкото старателното церемониално почистване на съдовете, в които се съхранява храна. Ако говори за самите фарисеи, Той казва, че духът на щедрост и грижа за бедните е по-добър начин за постигане на чистота на сърцето, отколкото претенциозността.

загриженост за подробностите на традиционализма (виж върху Марк 7:7). Сравнете съвета на Исус с богатия млад управник (виж Лука 18:22, 23).

Чисти сте. Вижте Марк 7:19. Значението тук очевидно е „Ще бъдете чисти пред Бога“ и когато това състояние преобладава, нищо друго не трябва да ви тревожи. Някои обаче смятат тези думи за иронични в смисъла „Ще бъдете чисти [пред себе си]“, когато сте дали милостиня.

42. Горко вам. Вижте Мат. 23:13.

Мента и рута. Вижте Мат. 23:23.

43. Най-горните места. Вижте Матей 23:6.

44. Книжници и фарисеи, лицемери! Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на тези думи. За коментар относно книжниците и фарисеите вижте стр. 51, 52. За думата „лицемери“ вижте Матей 6:2.

Гробове, които не изглеждат да съществуват. Времето беше изтрило всякакви външни следи от погребалните места и хората можеха да „минават по тях, без да знаят“ (RSV). Контактът с мъртвите носеше ритуално оскверняване.

45. Един от законниците. Този отличителен детайл от повествованието в Лука не се появява в съответния пасаж в Матей 23:27. „Законодателите“ са били „книжниците“. Пишейки за езичници, които биха могли да разберат погрешно техническото еврейско значение, прикрепено към думата „книжник“, Лука замества с термина „законник“.

Ти ни укоряваш и нас. Повечето книжници бяха фарисеи. Фарисеите представляваха религиозна секта; книжниците или „законодателите“ бяха професионалните тълкуватели на закона. В съответния пасаж в Матей 23 Исус се обръща както към фарисеите, така и към книжниците от самото начало. Това е още един показател, че Лука тук записва инцидент, който се е случил при друг повод, различен от този на Матей, въпреки голямото сходство между двата разказа (вижте на стих 37).

46. Ладе мъже. Вижте на Мат. 23:4.

47. Постройте гробовете. За стихове 47, 48 вижте Матей 23:29, 30.

49. Божията мъдрост. Вижте върху Мат. 23:34. Според 1 Кор. 1:24, 30, самият Исус е „въплътената Божия мъдрост“, но е съмнително дали Исус тук говори за Себе Си. По-вероятно е Той да има предвид „Бог в Неговата мъдрост“. Няма известна книга, която да е носила този израз като свое заглавие.

50. Пророците. За стихове 50, 51 вижте върху Матей 23:35, 36.

Основаването на света. Вижте Мат. 13:35; 25:34; Откр. 13:8.

Това поколение. Вижте върху Матей 12:39; 23:36; 24:34.

52. Ключ на познанието. Сравнете с Матей 23:13. „Ключът на познанието“ е ключът, който отваря вратата към знанието, т.е. познанието за спасението, както става ясно от контекста тук и в Матей 23:13. За подобна употреба на думата „ключове“ вижте с Матей 16:19.

53. Като каза тези неща. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването „като си отиде оттам“.

Книжниците и фарисеите. Относно книжниците и фарисеите вижте стр. 51, 52. За предишните им усилия да възпрепятстват делото на Исус вижте Матей 4:12; Марк 2:24; Лука 6:6, 7, 11 и др.

54. За да могат да го обвинят. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на тази клауза. В продължение на две години шпиони от Синедриона преследваха Исус, където и да отиваше в Галилея и Юдея (DA 213; вижте на стих 53). Сега те бяха по-активни от всякога. Но шпионите не чува нищо, което би могло да бъде и в най-малка степен

тълкувано срещу Него, освен чрез най-диво изопачаване и умишлено погрешно представяне (вижте върху Матей 26:59–63).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 КОЛ 140; МБ 103; 9Т 278
1–13COL 139–149
4 МБ 113
5, 6 2Т 28
5–8COL 140
7–9DA 495
9 КОЛ 147; 7Т 214
9, 10 СН 380
9–13COL 141; ТМ 381
11, 12 EW 21; 1Т 71
11–13СТ 242
13 AA 50; FE 434, 537; GC 477; МБ 132; 1Т 120; 5Т 157; 8Т 22
21 5Т 309; 6Т 407
28 FE 339; 4Т 60
35 PK 83; 3Т 59, 65
37–52ТМ 76
42 EW 166; 2Т 85
52 ТМ 109; 3Т 441; 5Т 728
54 КОЛ. 22; ТМ 108

ГЛАВА 12

1 Христос проповядва на учениците си да избягват лицемерие и страхливост при публикуването на неговото учение: 13 предупреждава хората да се пазят от алчност чрез притчата за богаташа, който е построил по-големи житници. 22 Не трябва да се грижим прекалено за земните неща, 31 но да търсим Божието царство, 33 да даваме милостиня, 36 да бъдем готови при почукване да отворим на нашия Господ, когато дойде Той. 41 Христовите служители трябва да се грижат за своите задължения, 49 и да очакват гонение. 54 Хората трябва да се възползват от това време на благодат, 58 защото е страшно да умреш без помирение.

1. Междувременно. [Предупреждение срещу фарисеите, Лука 12:1–12.] Тези уводни думи ясно свързват беседа, записана в гл. 12, със случката в дома на един фарисей, записана в гл. 11. Въпреки че при предишни случаи Исус е излагал по-голямата част от съветите, записани в гл. 12 (вижте ДА 408, 488), тази глава изглежда е, в своята цялост, свързана беседа, произнесена непосредствено след случката в дома на фарисея (вижте върху гл. 11:53, 54). Остават още няколко месеца до края на земното служение на Исус (КОЛ 253). Лука 12:2–9, 51–53 е подобен на Мат. 10:26–36, заповедта към дванадесетте. Лука 12:22–34, 57–59 е подобен на Мат. 6:25–34, 19–21; 5:25, 26. Лука 12:39–46 е подобен на Матей 24:43–51. Лука 12:54–56 наподобява Матей 16:2, 3. Темата на цялата 12-та глава на Лука е искреността и предаността, които би трябвало да характеризират истинския последовател на Исус, за разлика от лицемерието на фарисеите.

Безброй множество. Гръцката дума *muriades* буквално означава „десетки хиляди“; следователно, в общата употреба, означава огромно число (виж Деяния 21:20). Нашата английска дума „myriad“ произлиза от *murias* (множествено число *muriades*).

Стъпкват един върху друг. Графичен детайл, който подчертава размера на тълпата.

Преди всичко. Следващата беседа беше насочена предимно към учениците, но беше предназначено също и за „безбройните“ хора. Думите „преди всичко“ не трябва да се свързват с „внимавайте“, а с „започна да говори на учениците си“.

Пазете се. Вижте Матей 16:5–9. В инцидента в дома на фарисея учениците бяха видели кваса на фарисеите в действие (вж. Лука 11:37–54).

Лицемерие. Преди това Исус беше определил „кваса“ на фарисеите като тяхното „учение“ (виж Матей 16:12), т.е. това, което те изповядват, че вярват, и това, което проповядват. Тук терминът „квас“ се прилага предимно към техния начин на живот. На теория („учение“) и на практика („лицемерие“), чрез наставления и чрез пример, влиянието на фарисеите отклонява хората от Бога и истината. За думата „лицемер“ вижте Матей 6:2; 23:13.

2. Нищо не е обхванато. За коментар върху стихове 2–9 вижте Матей 10:27–33.

3. Килери. Буквално „вътрешни камери“, където обикновено се съхранявали стоки.

5. Ад. Гръцки γεена (виж върху Мат. 5:22; Ер. 19:2).

6. Пет врабчета. В паралелния пасаж в Матей (гл. 10:29) са изобразени две врабчета продаден за един „фартинг“.

Фартинги. Гръцки assaria (виж стр. 49; виж върху Матей 10:29).

8. Признавам. Буквално „съгласен съм с“ и следователно „признавам“.

10. Дума „против“. Вижте Матей 12:32.

Син човешки. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10.

11. Магистрати и власти. Буквално „водачи и власти“. За коментар върху стихове 11, 12 вижте Матей 10:19, 20.

13. Първо. [Безумието на богатството, Лука 12:13–34. За притчите виж стр. 203–207.] Тоест, един от „множеството“ (виж стих 1), което очакваше Христос на улицата пред дома на фарисея, който Го беше посрещнал (виж гл. 11:37). Този човек, който се обърна към Исус, беше чул строгите обвинения на Господа срещу книжниците и фарисеите (виж гл. 11:39–52; COL 253) и Неговия съвет към учениците да се явят пред съдии (виж гл. 12:11; вж. COL 252). Той разсъждаваше, че ако Исус говори на брат му със същата смела власт, той няма да посмее да направи друго освен това, което Исус му е казал да направи. Той схващаше евангелието на царството като нищо повече от средство за осъществяване на собствените си егоистични интереси. Сравнете отношението на Симон Магьосник към спасението (Деяния 8:9–

24).

Компания. Гръцки ochlos, „тълпа“. Ochlos е преведено като „хора“ в стих 1. За хронологията на това събитие вижте стих 1.

Говори с брат ми. По-скоро „заповядай на брат ми“. Очевидно и двамата братя бяха алчни; иначе вероятността от кавга между тях щеше да е малка.

Разделете наследството. Според Моисеевия закон за наследството, по-големият брат получил два дяла от имуществото на баща си, а останалият брат или братя - по един дял (виж Втор. 21:17). Може би по-малкият син в този случай се е обърнал към Исус и е възразил срещу това, че по-големият брат всъщност е взел двойния дял, определен му по закон.

14. Човек. Тази форма на обръщение предполага строгост или суровост (виж Лука 22:58, 60; Рим. 2:1; 9:20).

Съдия или делител. Царството, което Исус дойде да прогласи, „не беше от този свят“ (виж Йоан 18:36). Той никога не е упълномощавал учениците Си да бъдат агенти на социалната справедливост, колкото и важно да е това, нито пък някога се е опитвал да отсъжда между хората (виж

Йоан 8:3–11). Подобно на пророците от древността (Михей 6:8; и др.), Исус ясно изложи принципите, които трябва да управляват отношенията на човек с неговите близки (вж. върху Матей 5:38–47; 6:14, 15; 7:1–6, 12; 22:39; и др.), но остави управлението на гражданското правосъдие изключително на надлежно назначените граждански власти. В нито един случай Той не се отклони от това правило и онези, които говорят от Негово име, биха направили добре да следват Неговия пример в това, както и в други отношения (COL 254).

15. Алчност. Гръцки: плеонексия (виж върху Марк 7:22). Алчността може да се определи като прекомерна привързаност към материалните неща в живота, особено към тези, принадлежащи на някой друг. Човекът, който се обръщаше към Христос, не се нуждаеше от повече богатства; това, от което се нуждаеше, беше алчността да бъде изтрита от сърцето му, след което богатството вече нямаше да го интересува особено. Ако в сърцето нямаше повече алчност, нямаше да има спор за разрешаване. Както винаги, Исус стигна до корена на трудността и предложи решение, което би предотвратило възникването на подобни проблеми в бъдеще. Той не предложи временни панацеи, като тези, представени от социалното евангелие днес. Това, от което хората се нуждаят най-много, не са по-високи заплати или по-големи печалби. Те се нуждаят от промяна в сърцето и ума, която ще ги накара да търсят „първо Божието царство и Неговата правда“ с пълна увереност, че необходимото за живот ще „се прибави“ (вижте върху Матей 6:33).

Изобилие от неща. Вижте Матей 6:24–34. Материализмът е в основата на много от основните проблеми на света днес. Тя осигурява основата на повечето политически и икономически философии и по този начин е отговорна за повечето класови и национални конфликти, които измъчват човечеството. Недоволството от това, което имаме, създава желанието да осигурим повече, като принуждаваме другите да се откажат от всичко или от част от това, което имат, вместо като сами се трудим честно. Алчността е причината за много от неразрешимите проблеми на света.

Молбата на човека, който се обърнал към Исус да поеме ролята на съдия над поведението на брат си, била провокирана от същия дух, който кара някои индустриалци да се стремят към по-големи печалби, независимо от средствата, чрез които са осигурени, който кара някои работници да изискват постоянно нарастваща заплата, независимо от стойността на собствения им принос за производството на богатство и способността на работодателя им да плаща. Това е духът, който кара една група от интереси да осигури благоприятно за нея законодателство, без да се интересува как такова законодателство ще се отрази на други групи в дадена страна; който кара една нация да налага волята си на други народи, независимо от желанията или най-добрите интереси на засегнатите хора. Това е духът, който често води до разбити семейства, до младежка престъпност и до множество престъпления.

Бог призовава всички, които биха Го обичали и Го служили, да гледат на материалните неща в живота от истинската им перспектива и да ги подчинят на неща с вечна ценност (вижте Матей 1:1). 6:24–34; Йоан 6:27). Противно на мнението на повечето хора, повече „неща“ не означава непременно повече щастие. Щастието зависи не от „нещата“, а от състоянието на ума и сърцето на човек (вж. върху Екл. 2:1–11).

16. Притча. За притчовото учение на Исус и за принципите, които ръководят тяхното тълкуване виж стр. 203–207. Тази притча, предадена само от Лука, илюстрира принципа, посочен в стих 15, че материалните „неща“ не са най-важната цел в живота (виж също Мат. 19:16–22). Тази притча би могла да бъде наречена „Безумието на живот, посветен на придобиването на богатство“.

Земята. Човекът заравя семето в почвата и се грижи за него по най-добрия възможен начин, но Бог е Този, Който кара семето да расте (вижте Марк 4:26–29). Каквото и да допринесе човек за процеса на растеж, Бог е Този, Който дава растежа (вижте 1 Коринтяни 3:6, 7). Бог е Този, Който

изпраща слънцето и дъжда (виж Матей 5:45) и благославя усилията на човека с „плодотворни времена“ (виж Деяния 14:17). Преди Израел да влезе в Обетованата земя, Бог ги предупреди да не забравят, че Той е, Който дава на човека „силата да придобива богатство“ (виж Втор. 8:11–18). И все пак човек винаги е бил склонен да си приписва заслугите за това, което Бог му дава, казвайки в сърцето си: „Силата ми и мощта на ръката ми ми донесоха това богатство“ (Втор. 8:17). Фатална измама! Онзи, чието сърце не е благодарно към Бога, ще стане „суетен“ в своите „помещения“ и „глупото му сърце“ ще бъде „помрачено“ (виж Рим. 1:21). Мъдър в собствената си самонадеяност, той се прави на глупак в очите на Бога (виж Рим. 1:22). Ако упорства в този курс, в крайна сметка той напълно изключва Бога от мислите си и се отдава на преследването на материално щастие и физическо удоволствие (виж Рим. 1:23–32). Той става полюбящ удоволствията, отколкото Бога (2 Тим. 3:4).

17. Мислил е в себе си. Тоест, той е обмислял въпроса напред-назад. Той „разсъждаваше“ по въпроса до това, което му се струваше логично заключение.

Нямам място. Осъзнаването на този факт би трябвало да го накара да помисли за мнозина, които се нуждаеха от самите неща, които Бог му беше дал в такова изобилие.

Но егоистичните му интереси заслепиха очите му за нуждите на събратята му (вижте гл. 16:19–31).

Дарявам. Буквално „събирам заедно“.

18. Моите плодове. Обърнете внимание на неговото притежателно чувство: „моите плодове“, „моите житници“, „моите блага“, „моята душа“ (вж. Осия 2:5). Мислите му бяха изцяло егоистични. Очевидно той не осъзнаваше, че „който се смили над сиромаша, дава назаем Господу“ (Притчи 19:17).

19. Душа. Вижте Матей 10:28.

Спокойно. Той е натрупал богатство и е готов да се пенсионира. Ще се отдаде на всичко. до консумация на хубавите неща в живота, без никаква помисъл за производството им.

Яж, пий и се весели. Той е сигурен, че има достатъчно за останалата част от живота си и ще прекара дните си в разгулен живот, както е направил блудният син в далечната страна, забравяйки Бога и ближните си (виж върху Лука 15:13; срв. Екл. 8:15).

20. Глупак. Вижте гл. 11:40. Исус не казва, че Бог действително е изрекъл тези думи на „глупак“ или дори му е донесъл осъзнаването на това наименование, както и нашият Господ не иска да внуши, че разговорът между богатата и „баща Авраам“ (гл. 16:24–31) действително се е състоял. И в двата случая разговорът е представен в полза на публиката, слушаща притчата, за да могат да видят божествения принцип, илюстриран от притчата. Сравнете също разговора между дърветата в гората (Съдии 9:8–15).

Душата ти. Изречението гласи буквално „изискват душата ти от теб“. Някои предполагат, че безличното „те“ е равинско обръщение, за да се избегне употребата на божественото име (виж гл. 15:7). Други отнасят местоимението към „разрушителите“ (виж Йов 33:22).

21. Съкровище за себе си. Всеки човек, който мисли и планира единствено за себе си, е лишен от здрав разум (виж гл. 11:40) в очите на Бога. Евангелието на царството е предназначено да отклони мислите на хората от себе си и да ги насочи нагоре към Бога и навън към техните ближни. За принципа, който е тук, виж гл. 12:15.

Към Бога. Тоест, пред Бога. „Безумният“ няма съкровище, скрито на небето (вижте Матей 6:19–23).

22. Казано на. След като отговори на човека, който прекъсна речта Му, Исус възобнови обръщението Си към тълпата като цяло и към учениците Си в частност (виж върху стихове 1, 13).

Не се тревожете. Буквално „не се тревожете“ или „не се [тревожете] за нищо“ (вж. (вж. Мат. 6:25). За коментар върху Лука 12:22–34 вижте върху Мат. 6:19–21, 25–33.

23. Месо. Гръцки τροφή, „храна“, „продоволствие“ (вижте върху Матей 3:4).

25. Увеличете ръста му. Вижте Матей 6:27.

29. Не търсете „вие“. Гръцката дума подчертава „вие“.

33. Чанти. Гръцко ballantia, „кесии“ (виж гл. 10:4).

35. Препасайте се през кръста. [В очакване на завръщането на Учителя, Лука 12:35–39. За притчите вижте стр. 203–207.] Тоест, бъдете готови за действие (вижте върху Пс. 65:6). Бдението е ключовата тема на тази кратка притча. Тук за първи път Исус проповядва публично за второто Си пришествие. Краят на земното Му служение вече е на хоризонта. Затова Той се стреми да подготви хората за Своето възнесение и завръщане в сила и слава. Акцентът на притчата е върху правилния живот с оглед на завръщането на Учителя.

36. Чакайте. Не в безделие, а в бдителност и сериозна подготовка. Сравнете притчата за десетте девици (Матей 25:1–12).

37. Благословен. Или „щастлив“ (вижте върху Матей 5:3).

Наистина. Вижте Матей 5:18.

Препаша се. Вижте Пс. 65:6. Тоест, в знак на признателност за тяхната вяност и лоялност към него.

38. Втора стража. Тоест, между приблизително 21:00 часа и полунощ (вижте Матей 14:25).

Трета стража. Приблизително от полунощ до 3 часа сутринта

39. Домакин. Гръцки οἰκοδеспότης, „господар на къщата“ (виж на гл. 2:29).

Вижте Притчи 7:19.

Пробит. Много ориенталски къщи са били построени от кални стени и най-лесният начин за да влезе крадец в тях, е трябвало да изкопае дупка през стените (вж. Езекиил 12:5, 12).

41. Петър каза. Както обикновено, Петър действа като самопровъзгласил се говорител на Дванадесетте (вж. върху Мат. 14:28; 16:16; 17:14).

Или дори на всички. Присъстваха както дванадесетте, така и множеството (вижте на стих 1), и Петър очевидно се е чудил дали наставлението на Исус за бдението е специално приложимо към учениците, като „слуги“ на „господаря“ в притчата, или се отнася за тълпата като цяло.

42. Този верен и мъдър управител. За коментар върху стихове 42–46 вижте Матей 24:45–51.

47. Знаеше волята на господаря си. Вижте Мат. 7:21–27. Бог измерва отговорността на човека. чрез знанието си за дълга, включително истината, която е можел да знае, но не е използвал (вж. Езек. 3:18–21; 18:2–32; 33:12–20; Лука 23:34; Йоан 15:22; 1 Тим. 1:13; Яков 4:17).

49. Изпращам огън. Гръцкият превод подчертава „огън“. За стихове 49–53 вижте Матей 10:34–36.

Какво ще направя? Значението на останалата част от стих 49 не е ясно. Един възможен превод е: „Колко бих искал вече да се е разпалило!“

50. Имам кръщение. Очевидно не е кръщението на Исус от ръцете на Йоан, сега преди повече от три години, а по-скоро „кръщението“ на Неговата смърт (вижте на Матей 3:11). Словото

„Кръщавам“, когато се използва преносно, както тук, означава да бъдеш „потопен“ в обстоятелства, които те изправят лице в лице със смъртта, както би бил човек, ако бъде потопен във вода за значителен период от време.

54. Когато видите облак. За коментар върху стихове 54–56 вижте Матей 16:2, 3.

57. Не съдете. За коментар върху стихове 57–59 вижте Матей 5:25, 26.

58. Противник. Гръцки antidikos, „противник [в съдебен процес]“, следователно „враг“ или „противник“.

Хале те. Буквално, „ще те завлека [насилствено]“.

Служителят. Този, на когото е трябвало да се плати глобата. Невъзможността за плащане е означавала лишаване от свобода. За древния обичай на лишаване от свобода за дълг вижте Матей 18:25.

59. Мите. Гръцки лептон, много малка месингова монета (виж стр. 49; вж. гл. 21:2).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 КОЛ. 96; ДА 408

1–7 Ев 237

2 МХ 486

3–7ЕВ 28

6, 7 4Т 564

8, 9 5Т 437

11 ФЕ 202

13 КОЛ 253; 9Т 216

13–21СОЛ 252–259

14 9Т 217

14–21СОЛ 254

15 СОЛ 259; РР 496; 3Т 547; 4Т 82

15–213Т 545

15–232Т 662

16–212С 199; 3С 154, 401

17–215Т 260

18, 19 КОЛ. 256

19 СС 232; 6Т 452

20 СОЛ 343; СС 142; РР 668

20, 21 КОЛ. 258

21 2Т 196, 233, 246, 280, 681; 3Т 546; 4Т 386; 5Т 262

22–26 Ев 237

23 СГ 366; Изд. 200

24 СГ 58; Изд. 117

27 СС 68

27–31 Ев 238

30 МБ 99

32–34ДА 496

33 СН 18; СОЛ 370, 374; СС 40, 86, 114, 126, 151; Ед 145; ЕВ 57, 95; ФЕ 210; МН 216;

ТМ 395; 1Т 169, 175, 176, 192, 197; 2Т 242, 280 676, 681; 3Т 90, 402, 546; 5Т 152,

259, 734; 6Т 258; 7Т 291, 295; 8Т 35; 9Т 131

33, 34 ГВ 341; 5Т 465

33–406Т 453

35 AA 55; Ev 473; FE 366; ML 217; 6T 116; 9T 48, 61, 133, 148
36 GK 427
36, 37 EW 19, 55; 2T 195
36-382T 192
37 DA 634; 1T 69; 5T 485; 9T 287
42 DA 634; Ев. 345, 373, 432; TM 149; 2T 557, 642; 6T 75, 78
47 КОЛ 353; 2C 251; 4C 249; 5C 160
47, 48 CS 137; 1T 133; 8T 96
48 AA 337; COL 265, 362; Ev 563; PP 420, 528; SR 168; TM 454; 1T 170; 3T 392; 7T
200

ГЛАВА 13

1 Христос проповядва покаяние за наказанието на галилеяните и други. 6 Безплодната смокиня трета не може да
устои. 11 Той изцелява кривата жена; 18 показва мощното действие на словото в сърцата на избраните Си чрез
притчата за синапеното зърно и кваса; 24 увещава да се влезе през тясната порта; 31 и избличава Ирод и Йерусалим.

1. Присъстваха. [Божествена справедливост и милост, Лука 13:1-9. За притчите виж стр.
203-207.] Или „пристигнаха“. Клането току-що се беше случило (COL 212, 213) и е възможно
хората, които са говорили с Христос, да са били първите, които са донесли новината за инцидента.

В този сезон. Често срещан идиом на Лукан, показващ тясна връзка с предходния
раздел (вижте на гл. 12:1). Сезонът вероятно е бил зимата на 30-31 г. сл. Хр. Исус е говорил за
знаменията на времената.

Някои, които му казаха. Кои са тези хора или какъв е бил мотивът им да направят това
Докладът не е известен. Изглежда няма причина да се смята, че мотивът им е бил скрит.

Галилеяните. Това конкретно клане не се споменава от никой друг писател освен Лука,
въпреки че Йосиф Флавий споменава много подобни кланета, извършени от Пилат и различни
други управници на провинция Юдея (Древности xvii. 9. 3; xviii. 3. 2; xx. 5. 3; Войни ii. 2. 5; 9. 4 [30;
175-177]). Клането на самарянки поклонници на планината Гаризим няколко години по-късно,
през 36 г. сл. Хр., довежда до отзоваването на Пилат от Цезар (Древности xviii, 4. 1, 2).

Смесени. Те бяха заклани, докато извършваха самото жертвоприношение.

2. Грешниците преди всичко. Този отговор предполага, че клането е било разглеждано от
пратениците и публиката, събрана около Исус, като божествено наказание, поне до известна
степен, върху онези, които са загубили живота си (вж. Йов 4:7; 8:4, 20; 22:5; Йоан 9:1, 2). Това
заключение Исус категорично отрича. Винаги, когато се появяваше удобна възможност, Исус
отхвърляше популярното схващане, че страданието е непременно наказание за грях.
Искушението да се мисли за злополука или нещастие като за „Божие дело“ идва от Сатана, който
се стреми по този начин да накара хората да смятат Бог за суров и жесток Баща.

3. Покайте се. Според гръцкия език „покайте се и продължавайте да се покаявате“.
Наказанието за греха се налага в последния велик ден на съда. Исус не осъжда нито Пилат, нито
галилеяните. Ако някой от юдеите се е надявал да изтръгне от Него осъждане на жестокостта
на Пилат, той е бил разочарован. От всеки житейски опит християнинът може да се научи, ако
желае, как да ходи пред Бога по-съвършено със смирено сърце. Разочарованието, нещастieto
и бедствието, независимо дали са станали свидетели или са преживени, могат да научат
смиреното, възприемчиво Божие дете на ценни уроци, които не могат да бъдат научени по никакъв друг начин.

4. Кула в Силоам. Вероятно е свързана с водоем Силоам и без съмнение е част от на укрепителната система на Йерусалим. Относно Силоамския басейн вижте том I, стр. 120; том II, стр. 87; и върху 4 Царе 20:20; Неемия 3:15; Йоан 9:7.

Грешници. Гръцко *orheiletai*, буквално „длъжници“; следователно тук се използва в смисъл на „престъпници“; не *hamartōloi*, „грешници“, както в стих 2 (вж. Мат. 6:12; Лука 7:41).

5. Покайте се. Вижте стих 3.

6. Тази притча. Относно притчевото учение на Исус и принципите за тълкуване на притчите вижте стр. 203–207. С тази притча Исус е целял да покаже връзката между божествената милост и божествената справедливост (COL 212). Също така, дълготърпението на Бог е изложено във връзка с необходимостта от навременно покаяние от страна на човека.

Смокиново дърво. Смокиновото дърво подходящо илюстрира истината, че Бог обича дори онези, които са неплодни, но че Неговата милост може накрая да се изчерпи. Смокиновото дърво трябвало да бъде отсечено, освен ако не даде приемлив плод (вж. Исая 5:1–7). В общ смисъл смокиновото дърво представлява всеки индивид, а в специален смисъл – еврейския народ.

В лозето му. Днес е често срещана гледка да се видят смокинови дървета, растящи сред лозите в градините на Палестина. Не намерих нищо. Вижте Марк 11:13.

7. Винар на лозето си. Буквално „лозар“.

Тези три години. Бяха минали три години, откакто собственикът на лозето смяташе, че това дърво е достигнало възрастта, в която може да се очаква плод от него. Той му беше дал достатъчно възможности да даде плодове, ако изобщо щеше да го направи.

Отсечете го. Буквално „отсечете го“, тоест „измежду“ лозите на лозето.

Къмберет го. В гръцкия език има и думата „също“. С други думи, освен това ...без да дава плод само по себе си, дървото заемаше и място, което иначе би могло да бъде плодотворно. Еврейският народ беше стигнал до място, където не просто беше безполезен, доколкото изпълняваше ролята, която Бог му беше отредил; то се беше превърнало в пречка за осъществяването на плана за спасение за другите (COL 215; вижте том IV, стр. 31–33).

8. Оставете го на мира. Предполага се, че „трите години“ (ст. 7) се отнасят преносно до първите три години, включително служението на Исус. Настоящата година би била годината на благодатта след „трите години“, защото вече бяха изминали повече от три години от кръщението на Исус (вижте Матей 4:12) и оставаха само няколко месеца до разпятието (вижте Лука 13:1). Божията милост все още чакаше и призоваваше еврейския народ да се покае и да приеме Исус като Месия. Но свързано с разширяването на милостта беше и подразбиращото се предупреждение, че тази още една възможност ще бъде последната.

Изкопай около него и го наторявай. „Лозерят“ (виж на стих 7) несъмнено е дал дървото поне толкова грижи, колкото е полагал за другите дървета в лозето. Но в този последен опит да му помогне да даде плод, той изглежда е направил повече от всякога (виж Исая 5:1–4; виж върху Матей 21:37).

9. Ако даде плод, добре. Обърнете внимание, че думата „добре“ е написана в курсив, заместителна дума в английския език. Гръцката дума представлява необичайна фигура на речта – апопсиопаза – при която има внезапно прекъсване на мисълта. Нищо не се казва за резултата от експеримента.

10. Поучение. [Сакатата жена, Лука 13:10–17. За чудесата вижте стр. 208–213.]

Вероятно в Перее, няколко месеца преди разпятието (виж на ст. 1). Това е последният случай, в който Исус проповядва в синагога, споменат в евангелския разказ. За описание на синагогата и нейните служби вижте стр. 56, 57. За предишен случай на

в който властите са предизвикали Исус да изцели в синагога в събота, вижте Марк 3:1–6. За други преживявания в синагога вижте Лука 4:16–30; Марк 1:21–28.

За друг случай на изцеление в събота вижте Йоан 9:1–14. За списък с чудеса в събота вижте стр. 210-212.

Събота. Въпреки че гръцката дума е в множествено число, в хармония с общоприетата еврейска употреба, значението е в единствено число – това е било в един конкретен съботен ден.

11. Свити заедно. Гръцки *sugkuptō*, „да се поклоня“ или „да се наведе двойно“, като от тежест.

Терминът се използва и като гръцки медицински термин за обозначаване на изкривяване на гръбначния стълб.

12. Освободен. Тоест, „освободен“, в смисъл на това да бъдеш освободен, за да останеш свободен.

13. Положи ръце. Вижте върху Марк 1:31; 7:33; вж. Лука 4:40; 5:13; 8:54; 22:51.

14. Владетелят. Вижте стр. 56; вижте върху Марк 5:22.

Отговорено. Никой не беше говорил с владетеля, нито му беше задал въпрос. Той отговаряше на ситуацията, създадена от изцелението на болната жена, и в този смисъл казаното от него беше „отговор“ (вижте гл. 14:3).

Към хората. Началникът на синагогата бил ядосан на Исус, но очевидно се поколебал да отпрати атаката си лично към Исус и затова насочил забележките си към публиката.

Има шест дни. Според равинските разпоредби, разпоредбите за спешни случаи може да се обърне минимално внимание в събота, но не и на хронични случаи. Възможно е тази жена да е посещавала тази конкретна синагога през всичките 18 години на своята „немош“ и случаят ѝ да не бъде класифициран като спешен. Според тази линия на разсъждение, жената е могла да изчака до след съботата (вижте Марк 1:32, 33; 3:1–6; Йоан 5:16).

15. Лицемерец. Важни текстови доказателства (вж. стр. 146) могат да бъдат цитирани за четенето „лицемери“. Исус включва както началника на синагогата, така и всички, които са били съгласни с него или са изпитвали симпатия към него. За думата, преведена като „лицемер“, вижте Матей 7:5; 6:2.

Стол. Или „ясла“. В Новия завет гръцката дума се появява само тук и в гл. 2:7, 12, 16 (вижте на гл. 2:7).

16. Дъщеря на Авраам. Тя не само беше човешко същество и следователно безкрайно по-важен от животно, но бил от облагодетелстваната раса. Този аргумент вероятно би се харесал на хората и ефективно би накарал началника на синагогата да замълчи (виж стих 17), макар че може да не го убеди, че греши.

Сатана е вързал. Сравнете Исая 61:1–3, където Исая казва за Месията, че Той ще освободи пленниците на Сатана. Това не означава непременно, че жената е била специален обект на усилията на Сатана. Исус вероятно тук посочва Сатана просто като този, който е в крайна сметка отговорен за всички болести.

17. Хората се радваха. Интересът на Исус към жената беше косвен укор към владетеля. на синагогата, който очевидно не беше направил нищо за нея през 18-те години на нейната „немош“. Той погледна на Исус „с негодувание“ (ст. 14); хората – с радост.

18. Божието царство. [Растежът на Небесното царство, Лука 13:18–30. Вж. Мат. 13:31–33. За притчите виж стр. 203-207.] Вж Мат. 3:2; 5:2, 3; Марк 3:14; Лука 4:19.

Приличам. По-скоро „сравнявам“, архаично значение на „приличам“.

19. Зърно синапено семе. Тук Христос повтаря една от притчите, които е използвал край Галилейското езеро близо година и половина по-рано (виж DA 488; виж върху Матей 13:31, 32).

21. Квас. Друга притча, която Исус несъмнено е използвал при различни поводи (вижте Матей 13:33).

22. Пътуване към Йерусалим. Вижте Матей 19:1. Дали това трябва да се счита за част от дългото пътуване от Галилея до Йерусалим, през Самария и Перейя, или за друго пътуване, предприето по-късно, от Перейя до Йерусалим, не е сигурно. Окончателното отпътуване от Галилея вероятно се е случило известно време преди това и следователно това вероятно трябва да се счита за отделно пътуване. Въпреки че дейностите на Исус са съсредоточени в Перейя и Самария през последните шест месеца от служението Му, Той посещава Витания и Йерусалим при различни поводи, макар и за кратко всеки път поради враждебността на еврейските водачи. Вижте Лука 9:51.

23. Тогава някой каза. Самоличността на говорещия не е известна.

Малко са тези, които ще бъдат спасени. Твърди се, че това е абстрактен, теоретичен, богословски въпрос, равнините с удоволствие обсъждаха.

24. Стремя се. Гръцка дума *agōnizomai*, свързана със съществителните *agōn*, „състезание“, „изпитание“, „борба“ и *agōnia*, „страх“, „мъка“. Английската ни дума „агония“ произлиза от агония. Агонизомай първоначално се е отнасяло до усилието, полагано от състезател в атлетическо състезание, за да се класира за наградата, и следователно е започнало да означава в общ смисъл „да се бориш“ или „да се напругаш“. Агонизомай понякога се използва в Новия завет за усилията на християнина да се класира за влизане в небесното царство (1 Кор. 9:25; Кол. 1:29). Преведено е също като „борба“ в 1 Тим. 6:12, по отношение на борбата в добрата борба на вярата (виж 2 Тим. 4:7). В Йоан 18:36 е използвано в смисъла „тогава Моите слуги щяха да се напругат“. Вижте върху Мат. 7:13, 14.

Исус не отговори директно на въпроса на човека (ст. 23). Вместо това, Неговият отговор се основава на истината, че нашата основна грижа трябва да бъде не колко ще бъдат спасени, а по-скоро дали самите ние ще бъдем. В притчата за синапеното зърно Исус учи, че мнозина ще влязат в царството (вижте Матей 13:31, 32), а в притчата за кваса Той подчертава преобразяващото влияние на евангелието върху живота, което подготвя човек за царството (вижте Матей 13:33).

25. Затворете вратата. За коментар вижте Матей 25:1–13. За значението на затвори вратата виж на Матей 25:7.

Не ви познавам. За коментар вижте Матей 7:23; 25:12.

26. Поучавани по нашите улици. Вижте Матей 7:22.

27. Махнете се от мен. Вижте Матей 7:23.

Вие, които вършите беззаконие. Вижте върху Матей 7:21–28.

28. Плач и скърцане със зъби. Вижте върху Матей 8:12; 13:42.

Вие самите се изгонвате. Вижте върху Мат. 22:11–14; вж. Лука 16:22, 23.

29. Елате от изток. Тук Исус цитира отчасти думите от Исаия 49:12, които се отнасят до събирането на езичниците в Божия дом (вижте том IV, стр. 26–33).

Седни. Буквално „отпусна се“, обичайната поза по време на празненства (виж върху Марк 2:15). Да седнеш на празненството на месианското царство е бил често срещан еврейски начин за обозначаване на радостите от това царство (виж върху Лука 14:15; вж. Откр. 19:9).

30. Първите, които ще бъдат последни. Исус повтаряше тези думи при различни поводи (виж Мат. 19:30; 20:16) като предупреждение към онези, които смятаха, че са сигурни в допускането си в царството на Месията, въз основа на това, че са деца на

Авраам. Тези, които имаха най-добър шанс да влязат, не се бяха възползвали от възможностите си (вижте том IV, стр. 26-33), а бяха пренебрегнали предимствата, които им бяха предоставени (вижте върху Лука 14:18-24). Езичниците, които евреите презираха и смятаха за недостойни и негодни да влязат в царството, в много случаи по-сигурно щяха да получат място на месианската трапеза, по простата причина, че те бяха използвали по-добре възможностите си, отколкото евреите.

31. Същият ден. [Предупреждение за Божествен съд, Лука 13:31-35.] Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) прочита „в онзи час“. Лука често използва този израз, за да обозначи тясна времева връзка с предходната част на повествованието. За настоящите обстоятелства вижте стих 1.

Фарисеи. Вижте на стр. 51, 52. Фарисеите, като клас, сега бяха закleti врагове на Исус, решени да Му убият. Вижте върху Матей 19:3; 20:18, 19.

Тръгнете си оттук. Очевидно този инцидент се е случил във владенията на Ирод Антипа, които са включвали Галилея и Перейя (вижте гл. 3:1). Тъй като Исус, няколко седмици преди това, е напуснал окончателно Галилея (вижте Мат. 19:1, 2), сега Той трябва да е бил в Перейя.

Ирод ще те убие. Буквално „Ирод е решил да те убие“. Беше приблизително година преди това Ирод е отнел живота на Йоан Кръстител (вижте Марк 6:14-29). Предвид страхопочитанието, което Ирод изпитвал към Исус (виж Мат. 14:1, 2), и желанието му да Го види (виж Лука 23:8), е много малко вероятно той действително да е търсил живота на Исус. Очевидно фарисеите са използвали това устройство в опит да изплашат Исус и да го изгонят от Перейя в Юдея, където биха могли сами да Го арестуват. В продължение на почти две години еврейските водачи са планирали смъртта Му (вижте DA 213, 401; Йоан 11:53, 54, 57; вижте върху Матей 15:21), а наскоро юдеите са се опитали два пъти да Го убият с камъни (вижте Йоан 8:59; 10:31; 11:8).

32. Тази лисица. Вероятно с акцент върху хитростта на Ирод, а не върху неговата алчност. Вижте стр. 64.

Днес и утре. Времето на Исус още не е дошло; все още има работа за Него.

правя.

Третият ден. Това е ясна илюстрация на общия ориенталски обичай за всеобхватно пресмятане. „Третият“ ден според еврейското пресмятане би бил „следващият“ утре (ст. 33); ние бихме го нарекли втори ден. За допълнителен коментар относно всеобхватното пресмятане вижте том I, стр. 182; том V, стр. 248-250. Тук обаче Христос говори образно за времето, когато служението Му ще приключи. Това време, макар и не в близкото бъдеще, въпреки това не е далеч.

Бъди усъвършенстван. Гр. teleiōō, „да завърша“, „да завърша“, „да усъвършенствам“ или „да доведе до край“ (виж върху Матей 5:48). Вероятно Исус тук говори за предстоящата Си смърт, която би „усъвършенствала“, тоест, „завършила“ Неговото земно служение. Според Евр. 2:10, Исус е бил направен „усъвършен“ чрез страдание (вж. Евр. 5:9). В Своята ходатайствена молитва, преди да влезе в Гетсиманската градина, Исус заявява: „Завърших [гр. teleiōō] делото, което си Ми дал да върша“ (Йоан 17:4). Относно предопределения план за живота на Исус виж върху Лука 2:49.

33. Днес трябва да ходя. Вижте гл. 2:49. Той трябва да продължи определената Си работа и няма да прекъсне служението Си заради Ирод. Денят е обичайното време за ходене и работа.

Да загинат въвн от Йерусалим. Тоест, пророк не може да загине въвн от Йерусалим. Исус не означава, че Йерусалим не може да бъде без пророк, а по-скоро, че Йерусалим е градът, който е убил пророците, както Той обяснява веднага (ст. 34). Исус не е загрижен за безопасността Си, докато работи на територията под юрисдикцията на Ирод. Той знае много добре, че ще бъде убит в Йерусалим.

34. Йерусалиме, Йерусалиме. За коментар върху стихове 34, 35 вижте Матей 23:37-39.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1-9COL 212-218

2, 3 КОЛ. 213

5 Ев 179

6 DA 584; 3Т 534

6, 7 COL 214; DA 495; 5Т 250

6-9DA 584; 7Т 200

7 ХС 89; КОЛ 218; ГК 27, 601; 2С 89; 3С 191; 4С 317, 385; 5С 81, 139, 185, 352, 612

7, 8 2Т 421

7-94Т 188

8 КОЛ 215

9 КОЛ 216, 218

18, 19 КОЛ. 76-79

20, 21 КОЛ. 95-102

23 2Т 294

24 COL 280; СТ 366; FE 124; MB 141; ML 340; PK 84; 1Т 127, 484; 2Т 446, 480; 3Т

527; 4Т 218; 5Т 17; 8Т 65

25 Изд. 264; FE 355

26, 27 COL 412; DA 825

34, 35 COL 237; MB 151; 4Т 487

35 DA 242; EW 292; 5Т 126

ГЛАВА 14

2 Христос изцелява воднянката в събота; 7 учи на смирение; 12 да угощава бедните; 15 с притчата за голямата вечеря показва как светски настроените хора, които презират Божието слово, ще бъдат отлъчени от небето. 25 Онези, които искат да бъдат Негови ученици, за да носят кръста си, трябва да направят предварителна сметка, за да не се отдръпнат от Него после със срам, 34 и да станат напълно безполезни, като сол, която е загубила вкуса си.

1. Той влезе в къщата. [Вечеря с главен фарисейн, Лука 14:1-15. За чудесата вижте стр. 208-213; за притчите, стр. 203-207.] Няма улики относно времето и мястото на това събитие, освен че контекстът, в който се появява в Евангелието от Лука, предполага, че може да се е случило в Перея, между празника на освещаването през зимата на 30-31 г. сл. Хр. и Пасха на следващата пролет.

Един от главните фарисеи. Сравнете предишен случай, при който Исус е приел поканата за вечеря от фарисей (гл. 11:37-54). Настоящият разказ предполага, че домакинът на Исус в този случай е бил влиятелен и богат равин. Няма библейски запис, който да казва, че Исус някога е отказал покана, независимо дали е била от фарисей или бирник (вижте Марк 2:15-17).

Яж хляб. Често срещан еврейски идиом, означаващ „храня се“.

Събота. Изглежда е било доста често срещано сред евреите по времето на Христос да забавляват в събота. Храната, без съмнение, е била приготвена предния ден и е била съхранявана

топъл или евентуално изяден студен. Считало се е за незаконно да се пали огън в събота (вижте Изх. 16:23; 35:3); следователно, цялата храна трябвало да се приготвя в деня преди съботата (вижте Изх. 16:23). Празник, на който били поканени приятели, обикновено се е възприемал като символ на благословиите на вечния живот (вижте Лука 14:15; вж. КОЛ. 2:19).

Те го наблюдаваха. Без съмнение по този случай е имало шпиони (виж гл. 11:54), които са наблюдавали със зло намерение (виж гл. 6:7). Дали шпионите са уредили присъствието на мъжа с „воднянка“, не знаем. Но те са наблюдавали в миналото, че Исус не се е поколебал да изцели човек в събота, в нарушение на тяхната правна традиция, и вероятно са предполагали, че Той ще го направи отново. Общо седем случая на изцеление на хора в събота са описани в евангелските разкази, като това е седмият и последен по време (виж Лука 4:33–36, 39; 6:6–

10; 13:10–17; 14:2–4; Йоан 5:5–10; 9:1–14).

2. Воднянка. Гръцки *hudrōpikos*, общ медицински термин, произлизащ от гр. *hudōr*, „вода“, и описващ състоянието на човек, който има излишък от течности в телесните тъкани. Думата се среща само тук в библейския гръцки език. Това е единственият документиран пример за такъв случай, дошъл до вниманието на Исус. Той може да е дошъл по собствена воля, с надеждата да бъде излекуван, въпреки че в записите не се посочва, че се е явил пред Исус за изцеление. Възможно е, както някои предполагат, някои от присъстващите фарисеи да са уредили болният да бъде там, за да накарат Исус да го изцели в събота. Изцелението очевидно се е случило преди момента, в който поканените действително са седнали на трапезата (виж стих 7).

3. Исус отговаря. Исус не „отговори“ в смисъл на отговор на който и да е въпрос, зададен към Него. Той „отговаряше“ на мислите на фарисеите, които наблюдаваха какво ще направи Той. Употребата на думата „отговаря“ в този смисъл е често срещана в еврейския език (вижте на гл. 13:14).

Законниците и фарисеите. В гръцкия език има само един определителен член и за двете думи. Това показва, че тук те са третирани като принадлежащи към една група, а не към две (вж. гл. 7:30, където определителният член се появява два пъти в гръцкия текст). Относно „законници“ и „фарисеи“ вижте стр. 51, 52, 55.

Законно ли е? Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за добавяне на „или не“.

4. Те замълчаха. Тоест, „мълчаха“. Разговорът спря; те отказаха да отговорят. Очевидно осъзнавайки, че не могат да спечелят нищо, като говорят, те се укриваха в мълчание и в стаята се възцари тишина. Те не посмяха да кажат, че това е „законно“, защото собствените им равински разпоредби сякаш забраняваха изцелението в такъв случай, нито пък искаха да кажат, че не е. Лука изглежда обича да отбелязва случаи, когато враговете на евангелието „замълчаваха“ или бяха накарани да замълчат (Лука 20:26; Деяния 15:12; 22:2).

Взе го. Тоест, „хвана го“.

Пусни... Гръцки *arōiō*, „освободявам“, „пускам“, „пускам“ или „отпускам“. Изглежда, че това е било преди началото на храненето (виж стих 7). Може би Исус се е опитал да спаси човека от смущение и недоумение, каквито еврейските водачи наскоро бяха причинили на друг човек, който беше изцелен в събота (виж Йоан 9).

5. Магаре. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между това и четенето „син“.

Яма. Гръцки *phgear*, „кладенец“ или „шахтата на кладенец или яма“.

6. Те не можеха да отговорят. Критиците на Исус сега бяха безнадеждно в отбранителна позиция. Те мразеха да признаят, че ги е грижа повече за вол или магаре, отколкото за човек.

7. Притча. „Притчата“ не е нужно да бъде разказ, тя може да бъде просто кратък, сбит казвайки (виж стр. 203, 204). „Притчата“, дадена тук, вероятно се основава на непосредственото наблюдение на Исус върху гостите, които се настаняват на масата. Той „забелязва“ как гостите „избират“ почетните места. Изглежда, че подобен спор е имало сред учениците на Тайната вечеря (виж гл. 22:24).

Стаи. По-скоро „места за отпускане“. За обичаите на еврейски празник вижте Марк 2:15–17. Според Талмуда почетните места са били тези до домакина. При по-късен случай Исус, наред с други неща, смърлил книжниците и фарисеите, че търсят почетни места на пиршество (виж Матей 23:6).

8. Сватба. Тоест, „сватбено пиршество“, както става ясно от контекста.

9. Този, който те е поканил. Или „домакинът“.

И той. Почетният гост.

Най-ниската стая. Тоест, най-ниското място за отпускане. Всички междинни места, вероятно, вече щяха да са заети и не оставаше друго място.

10. Седнете. По-скоро се „отпуснете“.

Поклонение. Тоест „почит“, архаично значение на думата „поклонение“.

Тях. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за тълкуването „всички те“.

11. Всеки, който превъзнася себе си. Тук Исус повтаря поговорка, която е използвал често в една или друга форма (виж Мат. 18:4; 23:12; Лука 18:14; и др.). Принципът, формулиран тук, удря в самия корен на гордостта, желанието да се възвеличаваш в мнението на другите; а гордостта, от своя страна, заедно с егоизма, е коренът на всеки грях. Самият Исус е дал върховния пример за смирение (виж Ис. 52:13, 14; Фил. 2:6–10).

Унизен. Тоест „смирен“. Аксиома на живота е, че човекът, чиято основна цел в живота насърчаването на това, което той смята за свои собствени интереси, обикновено кара другите да го принуждават да заеме по-ниско място.

Възвишен. И обратно, човекът, който забравя собствените си интереси и ги превръща в своя работа да насърчава и помага на другите често е точно това, което събратя му с удоволствие почитат. Смирението е, още по-категорично, паспортът за възвисяване в небесното царство, докато желанието за самовъзвисяване е ефективна пречка дори срещу влизането в царството (вж. Ис. 14:12–15; Фил. 2:5–8).

12. Вечеря. Гръцки *ariston*, първоначално означаващо първо хранене или закуска, но по-късно използвано за обозначаване на обедното хранене.

Вечеря. Гръцката дума *deipnon* обикновено се отнася до вечерята.

Не викай приятелите си. Според гръцкия език мисълта може да се обобщи по следния начин: „Не „Имай навика винаги да каниш само приятелите си.“ Исус не изключва приемането на приятели, а по-скоро предупреждава за егоистичните мотиви, които карат мнозина да приемат само онези, от които очакват подобни учтивости. Исус насърчава гостоприемството, основано на истински интерес към нуждите на нашите близки – може би нуждата от храна, може би нуждата от приятелство. Той посочва, че този вид гостоприемство, макар и да не бъде върнато в настоящия живот, ще бъде възнаградено в идния.

Отново. Тоест, в замяна на предишната покана.

13. Призове бедните. Според Моисеевия закон това е било задължение (вижте Втор. 14:29). Нуждаещите се не трябваше да бъдат забравяни.

14. Възнаграден. Буквално „възнаграден“ или „отплатен“.

На праведните. Споменаването на „възкресението на праведните“ предполага подобно възкресение на „неправедните“ (виж Йоан 5:29; Деяния 24:15).

15. Един от тях. За обстоятелствата, при които е направено твърдението от стих 15, вижте стих 1.

Благословен. Или „щастлив“ (виж върху Мат. 5:3). Нежеланото задължение, което Исус изложи в стихове 12–14, доведе до този опит да се насочи разговорът в по-приятно русло (виж КОЛ 221). Позоваването на Исус на възкресението (ст. 14) вероятно е внушило на този фарисей благочестивата баналност, която сега изрича. Говорителят се радваше да съзерцава наградата за праведност, но намираще праведността за нежелана мисъл. Той беше нетърпелив да се наслаждава на привилегиите на небесното царство, но не желаше да поеме неговите отговорности. Не желаше да се съобрази с условията за влизане в царството, но изглежда не е имал ни най-малко съмнение, че ще му бъде отредено почетно място на големия евангелски празник.

Яжте хляб. Тоест, „хранете“ (вижте в стих 1). За значението на термина „царство Божие“ вижте в Матей 5:2, 3; Марк 3:14; Лука 4:19. В еврейския идиоматичен език „ядете хляб в царството Божие“ означава да се наслаждавате на небесното блаженство (вж. Исаия 25:6; Лука 13:29). Разбира се, самото твърдение на фарисея е било банално правилно, но духът, в който е било направено, и мотивът, който го е подтикнал, са били напълно погрешни. Говорителят самодоволно е предположил, че е сигурен в поканата.

16. Голяма вечеря. [Голямото угощение, Лука 14:16–24. Вж. Мат. 22:1–14). Относно притчите виж стр. 203–207.] Тук Исус говори за изобилните благословения на небесното царство под символа на голям пир, символ, очевидно общ за Неговите слушатели (виж ст. 15). Той не оспорва смисъла на изявлението на фарисея (ст. 15), а по-скоро поставя под въпрос искреността на този, който го е направил. Всъщност фарисеят е бил един от онези, които в самия момент отхвърляли евангелската покана (виж ст. 18, 24).

Има много прилики между тази притча и тази за сватбения празник на Царски син (виж Мат. 22:1–14), но има и много разлики. Обстоятелствата, при които са дадени двете притчи, също са забележимо различни. Тази от Лука 14 е дадена в дома на фарисей, докато тази от Мат. 22 е изречена във връзка с опит за арестуване на Исус (виж Мат. 21:46).

Покани много. Това представлява първата покана за евангелския пир, поканата, дадена към евреите през цялото време на Стария завет (вж. том IV, стр. 26–32). Това се отнася конкретно до многократните Божии призови към Израел чрез пророците от древността (вж. ст. 21–23).

17. Изпрати слугата си. В особен смисъл самият Исус може да се счита за „слуга“, изпратен да прогласи, че „всичко е готово“. В източните земи дори днес е обичайно да се изпраща пратеник малко преди самото начало на празненството, за да напомни на гостите за поканата им. В случай че гостът е забравил за поканата или не знае кога се очаква да се появи, това би му дало време да се подготви за случая и да стигне до мястото, определено за банкетата. В Ориента, където се обръща по-малко внимание на календарите и часовниците, отколкото в западните земи, подобно напомняне е от практическа стойност, тъй като избягва неудобство както за домакина, така и за неговите гости.

18. С едно съгласие. Почти изглежда, че поканените гости са се заговорничили заедно да обидят любезния си домакин. Разбира се, бяха поканени повече от трима мъже на

пиршество (виж стих 16). Очевидно трите извинения, които Исус изброява, са дадени като примери за това, което слугата е чувал, където и да е отивал. За подобна извадка от случаи, в които са участвали повече от трима души, виж гл. 19:16–21.

Започна. Всеки потенциален гост си измисляше собствен претекст, защото никой от тях нямаше приемлива причина. Истинската причина във всеки случай, разбира се, беше, че поканеният гост се интересуваше повече от нещо друго, нещо, което щеше да трябва временно да остави настрана, ако искаше да присъства на празненството. Оправданията предполагаха също така липса на признателност за гостоприемството и приятелството на човека, който даваше празненството. Тези, които отказаха поканата за евангелското празненство, отдаваха повече значение на временните интереси, отколкото на вечните неща (вижте Матей 6:33).

В ориенталските земи отказът на покана е разрешен, освен когато е очевидно невъзможно приемам – често се счита за отказ от приятелство. Сред някои араби, отказът на покана по време на напомнянето (виж стих 17), след като е приет първоначалната покана, се счита за декларация за враждебност. От друга страна, приемането на покана и присъствието на пиршество се счита за знак за приятелство.

Купи парцел. Дори прието по номинална стойност, извинението беше неубедително - покупката вече беше извършена. Без съмнение купувачът беше огледал внимателно земята, преди да сключи сделката.

19. Пет чифта волове. Отново покупката вече беше направена. Купувачът беше съсредоточен единствено върху това да определи колко добра сделка е сключил, задача, която лесно би могла да бъде отложена, ако наистина искаше да присъства на празненството.

20. Не мога да дойда. Мъжът, който е измислил това трето извинение, изглежда е бил дори по-груб от останалите. Докато те, с проявление на учтивост, бяха помолили да бъдат извинени, той просто категорично каза на слугата: „Не мога да дойда.“ Някои смятат, че този мъж вероятно е основавал отказа си на факта, че на мъжа са били предоставени определени освобождавания от някои от обичайните военни и граждански задължения през първата година от брачния му живот (виж Втор. 24:5). Затова той казал: „ Не мога да дойда.“ Но този закон не го освобождавал от нормални социални отношения и всеки опит да се преструва, че го прави, би бил само празна претенция. Оправданието на този мъж всъщност беше малко или никакво по-добро от това на първите двама мъже.

21. Гнев. Докато слугата изброяваше едно след друго несъстоятелните извинения, гневът на любезния домакин нарастваше. Първоначално всички мъже бяха приели поканата му и въз основа на тяхното съгласие той беше продължил с приготовленията за празненството.

Но сега, когато приготовленията бяха завършени и храната беше готова, изглеждаше, че има заговор да го злепоставят (вижте стих 18). Освен това, той беше похарчил значителни разходи за подготовката на празника.

Разбира се, Бог, който приготвя небесния пир, не се „гневи“ в чувството, което правят човешките същества. Въпреки това, предвид всичко, което Той е направил, за да осигури благословиите на спасението за изгубеното човечество, трябва дълбоко да натъжава Неговото голямо, изпълнено с любов сърце, че хората пренебрегват Неговата благодатна покана за праведност и божествена благосклонност. Всички небесни ресурси са били вложени в делото на спасението и най-малкото, което хората могат да направят, е да оценят и приемат това, което Бог е осигурил.

Излизайте бързо. Съвсем очевидно е, че домакинът не иска да види скъпите си провизии пропилены. Ако най-добрите му приятели решат да не се възползват от знаците на неговата добра воля, той с радост ще покани непознати да го направят. Обърнете внимание още, че действието му е в хармония със съвета, който Исус даде непосредствено преди тази притча (вижте стихове 12–14),

съвет, който изглеждал нежелан за гостите на угощението, на което Исус присъствал, и който накарал един от тях да смени темата (вижте на стих 15).

Улици и алеи. Тоест, широките улици и страничните улички или алеи. Евангелската покана е отправена първо към еврейския народ, тук представен като жители на „град“. Водещите граждани на града, които са отказали поканата, са били еврейските водачи, някои от които сега са били събрани с Исус на пиршество в дома на един фарисей (вижте върху ст. 1). Гостите, които са отказали поканата, са представлявали религиозната аристокрация на Израел. Сега любезният домакин се обръща от избраните си приятели към чужденците на „града“, пренебрегнатите и понякога презирани членове на обществото. Те са били жители на същия „град“ като поканените гости и следователно евреи. Но някои от тях са били бирници и грешници, мъже и жени, които религиозните аристократи на нацията са смятали за отхвърлени. Въпреки това, те са били гладни и жадни за евангелието (вижте върху Матей 5:6).

Бедни и осакатени. Юдеите обикновено предполагали, че хората, страдащи или финансово или физически не са били в благоволенieto на Бога и затова тези класи често са били презирани и пренебрегвани от своите събратя (вижте Марк 1:40; 2:10). Бог, вероятно, ги е отхвърлил и затова обществото също ги е смятало за отхвърлени. В тази притча Исус отрича, че такива хора са презирани от Бога и заявява, че те не трябва да бъдат презирани от своите събратя, дори когато страданията им може да се дължат на техните собствени злодеяния или неразумен начин на действие. Изглежда, че засегнатите от бедност и физически несъвършени тук представляват предимно онези, които са морално и духовно банкрутирали. Те нямат свои добри дела, които да предложат на Бога в замяна на благословиите на спасението.

22. И все пак има място. Слугата очевидно осъзнава, че любезният домакин със сигурност би желал местата на неговия банкет да бъдат запълнени. Същото важи и за големия евангелски празник. Бог не е създал земята „напразно“ (вж. Исаия 45:18), пустош, а е предопределил тя да бъде обитавана като вечен дом на щастлив човешки род. Въпреки че грехът е отложил изпълнението на тази цел за известно време, в крайна сметка тя ще бъде постигната (вж. Откр. 67). На всеки човек, роден в света, е дадена възможността да участва в евангелския празник и да живее завинаги на обновената земя. Тази притча ясно показва, че същата възможност, отхвърлена от един, ще бъде приета с готовност от друг (вж. Откр. 3:11).

23. Пътища и живи плетове. Първоначално поканените на евангелския пир бяха юдеите (вижте стихове 16, 21). Бог ги беше призовал първи, не защото ги обичаше повече от техните ближни, нито защото бяха по-достойни, а за да могат да споделят с другите свещените привилегии, които са им поверени (вижте том IV, стр. 25-38).

Исус често е бил срещан с бирници и грешници, изгнаници на обществото, за голямо ужасяване на еврейските водачи (виж върху Марк 2:15-17). По време на Своето галилейско служение Той се трудил усърдно за тези, духовно „бедните“ и „осакатените“ по „улиците и алеите“ на Галилея (виж върху Лука 14:21). Но когато жителите на Галилея Го отхвърлили, през пролетта на 30 г. сл. Хр. (виж върху Матей 15:21; Йоан 6:66), Исус многократно служил на езичниците и самаряните, както и на юдеите (виж върху Матей 15:21).

Обаче, отправянето на евангелската покана към онези, които са „по пътищата и оградите“, се отнася предимно до отправянето на евангелието към езичниците след окончателното отхвърляне на евангелската покана от страна на евреите като нация, отхвърляне, което кулминира в убиването с камъни на Стефан (виж том IV, стр. 33-36; Деяния 1:8). „Пътищата и оградите“ от притчата са извън „града“ и следователно могат подходящо да представляват нееврейски региони – с други думи, езичниците (вижте върху Лука 14:21). Когато апостолите, в своята евангелизация на света,

Сблъсквайки се с противопоставянето на своите сънародници, те се обърнаха към езичниците (Деяния 13:46-48; вж. Римляни 1:16; 2:9).

Принуждавам. Гръцки *anagkazō*, „да принудя“ или „да принудя“, независимо дали чрез сила или чрез убеждаване. Някои смятат, че това твърдение оправдава използването на сила за обръщане на хората към Христос. Но самият факт, че самият Исус никога не е прибегвал до сила, за да принуди хората да повярват в Него, че никога не е инструктирал учениците Си да правят това и че апостолската църква никога не е правила това, показва, че Исус не е възнамерявал да се даде подобно тълкуване на думите Му. Всъщност, чрез наставление и пример Господ многократно е съветвал учениците Си да избягват спорове и отмъщение за оплаквания (вижте върху Мат. 5:43-47; 6:14, 15; 7:1-5, 12; и т.н.), било като отделни личности, било като официални вестители на евангелието (вижте върху Мат. 10:14; 15:21; 16:13; 26:51, 52; Лука 9:55). Учениците не само не трябвало да преследват другите (Лука 9:54-56); те трябвало кротко да понасят преследване (вижте върху Матей 5:10-12; 10:18-24, 28).

С думите „принуди ги да влязат“ Исус тук просто подчертава неотложността на поканата и завладяващата сила на божествената благодат. Любящата доброта е трябвало да бъде завладяващата сила (виж COL 235). *Anagkazō* се използва в същия смисъл по отношение на случай, когато Исус „принудил“ учениците Си да влязат в лодка (Мат. 14:22). Има огромна разлика между настоящия призив, който Исус е имал предвид, и прибегването до физическа сила, което много изповядващи християни в миналото са смятали за уместно и на което някои, които изповядват името на Христос, биха разчитали днес, ако имаха възможност да го направят.

Самата притча доказва, че по никакъв начин не е била използвана физическа сила за осигуряване на гости за празника. Ако целта на домакина е била да използва сила, той щеше да я използва срещу първата група поканени гости. Поканите за евангелския празник винаги носят думите „който желае“ (Откр. 22:17). Тази притча не дава никакво одобрение на теорията за религиозното преследване като средство за довеждане на хората до Христос. Всяка употреба на сила или преследване по религиозни въпроси е политика, вдъхновена от дявола, а не от Христос.

За да се напълни къщата ми. Вижте на стих 22. Домакинът беше поканил „много“ гости (виж стих 16). Освен това, когато слугата за първи път излезе по улиците и алеите на града, той не можа да намери достатъчно хора, за да напълни стаята за гости (виж стих 22).

24. Никой от тези мъже. Това силно формулирано изключване на първоначално поканените гости е декларацията на домакина на притчата. Но това не означава, че Небето произволно изключва някого. Милостивият домакин от историята просто отменя първоначалната си покана, която е била толкова грубо отказана. Очевидно къщата му сега е „пълна“ (ст. 23) и няма повече място. Но в небесното царство има достатъчно място за всички, които желаят да влязат (вижте на ст. 22).

Чрез тази притча Исус не учи, че земните притежания са непременно несъвместими с небесното царство, а по-скоро, че прекомерната привързаност към земните неща лишава човек от възможността да влезе в небето – всъщност, тя го оставя без желание за небесни неща. Човек не може „да служи на двама господари“ (вижте върху Матей 6:19-24). Тези, които полагат първите си и най-добри усилия да натрупат земни притежания или да се наслаждат на земните удоволствия, ще бъдат отлъчени, защото сърдечната им привързаност е към земните, а не към небесните неща (вж. Мат. 6:25-34). Алчността за земните неща в крайна сметка елиминира желанието за небесните неща (вж. върху Лука 12:15-21) и когато алчните хора са призовани да споделят натрупаното си богатство, те си отиват „наскърбени“ (вж. върху Мат. 19:21, 22). „Трудно“ е за „богатия“ да „влезе в“

„небесното царство“ (Матей 19:23) по простата причина, че обикновено той няма достатъчно желание да влезе вътре.

Опитай вечерята ми. Тоест, в случай че си променят решението по-късно.

Спасението се състои в поканата, отправена от Бог, и приемането ѝ от човека. Нито едното, нито другото не може да бъде ефективно без другото. Писанията многократно представят възможността онези, които са пренебрегнали Божията благодат, да променят мнението си, когато е твърде късно, тоест когато евангелският призив вече не звучи (вижте Йеремиа 8:20; Матей 25:11, 12; Лука 13:25). Този призив най-накрая се оттегля не защото е превишен някакъв времеви лимит на Божията милост, а по-скоро защото изключенията са взели окончателно, категорично решение. Ако по-късно променят мнението си, тази промяна се ограничава до осъзнаването, че са направили грешен избор по отношение на резултатите за самите тях, и не означава, че внезапно са придобили истинско желание да живеят в послушание на Бога.

25. Отидоха големи множества. [Цената на ученичеството, Лука 14:25–35. За притчите вижте стр. 203–207.] Не е записано нищо определено по отношение на времето, мястото или обстоятелствата, при които е бил даден съветът в този раздел. Времето вероятно е било доста в началото на 31 г. сл. Хр., а мястото – Перейя (вижте върху стих 1). Отново множества се събраха около Него, както по време на публичното Му служение в Галилея (вижте върху Матей 5:1; Марк 1:28, 37, 44, 45; 2:2, 4; 3:6–10; и др.). Сега, към края на Неговото служение, изглежда, че в умовете на мнозина е имало и нарастващо убеждение, че Той е на път да се провъзгласи за водач на Израел в бунт срещу Рим (вижте върху Матей 19:1, 2; 21:5, 9–11). Въпреки че мнозина несъмнено са Го последвали от искрени подбуди, мнозинството вероятно са го правили или от любопитство, или от егоистични мотиви.

Той се обърна. Изглежда, че един ден, докато тълпата преследваше Исус, Той спря, обърна се с лице към него. ги изложи директно и изложи принципите, записани в стихове 26–35. Много от онези, които следваха Учителя, бяха по-скоро пречка, отколкото помощ за Неговото дело. Исус ги призова, всички до един, да помислят какво правят.

26. Ако някой дойде. Исус сега излага следните четири принципа: (1) че ученичеството включва носене на кръст, стихове 26, 27; (2) че цената на ученичеството трябва да бъде внимателно преценена, стихове 28–32; (3) че всички лични амбиции и светски притежания трябва да бъдат положени върху олтара на жертвата, стих 33; (4) че духът на жертвоприношението трябва да се поддържа постоянно, стихове 34, 35.

Не мрази баща си. Употребата на Писанието ясно показва, че това не е „омраза“ в обичайния смисъл на думата. В Библията „да мразиш“ често трябва да се разбира просто като типична ориенталска хипербола, означаваща „да обичаш по-малко“ (виж Втор. 21:15–17). Този факт ясно се откроява в паралелния пасаж, където Исус казва: „Който обича баща или майка повече от Мене, не е достоен за Мене“ (Мат. 10:37). Тази поразителна хипербола очевидно се използва, за да изясни на последователя на Христос факта, че във всяко време той трябва да постави на първо място в живота си небесното царство. Отново, по отношение на материалните притежания, водещият принцип е въпрос на това какво поставяме на първо място в живота (виж върху Мат. 6:19–34).

Не може да бъде мой ученик. Не „няма да“ а „не може“. Всеки, който има лични интереси Тези, които поставят върховенство пред лоялността към Христос и предаността към Неговата служба, ще се окажат неспособни да отговорят на изискванията, които Христос поставя към тях. По всяко време и при всички обстоятелства призивът на царството трябва да има предимство. Службата на Исус изисква пълно и постоянно отричане от себе си. За коментар върху стихове 26, 27 вижте Матей 10:37, 38.

Да носи кръста му. По-скоро „да носи собствения си кръст“ (виж върху Матей 10:38, 39). Екзекуцията чрез разпятие вероятно е въведена в Палестина от Антиох Епифан („Йосиф Флавий, Древности , xii. 5. 4 [256]).

28. Кой от вас? Двете притчи от стихове 28–32 представляват предупреждение срещу лекомисленото поемане на отговорностите на ученичеството. Онези гости, които първоначално приели поканата за празненството, само за да променят мнението си, когато възникнали други интереси, не са обмислили сериозно поканата, когато са я приели за първи път. Следните две притчи са били особено приложими за такива хора.

Кула. „Кулата“ може да бъде или голяма и скъпа конструкция (вж. гл. 13:4), или проста, направена от клони (вж. Мат. 21:33). Тук очевидно е първото. Може би в града, където Исус в момента е проповядвал, е имало случай на подобни обстоятелства, като описаните в притчата.

Преброява разходите. Няма смисъл да започваш нещо, което не можеш да завършиш. Такъв проект поглъща време и енергия, без да носи никакви сравними награди. „Цената“ на ученичеството е пълното и постоянно отричане от личните амбиции и светските интереси. Този, който не е готов да стигне докрай, може дори да не го направи. старт.

29. Подигравайте му се. Липсата му на далновидност води не само до провал, но и до лично смущение.

30. Този човек. Понякога „този“ се използва, за да се изрази презрение или сарказъм, когато се говори за на човек (виж гл. 15:2).

31. Какъв цар? За значението на тази притча и нейната връзка с дискурса като цяло вижте стих 28. Предишната илюстрация е от света на бизнеса; тази, от света на политиката, илюстрира същата истина.

Двадесет хиляди. Шансовете изглеждат срещу краля с 10 000, но е възможно други фактори да неутрализират численото превъзходство на врага и да направят перспективата за победа възможна.

32. Условия за мир. Или „условия за мир“.

33. Така и по същия начин. Както обикновено, Исус ясно заявява урока, който Неговите притчи са предназначени да преподават. Ученичеството включва пълното полагане върху олтара на всичко, което човек има в този живот – планове, амбиции, приятели, роднини, притежания, богатства – всичко, което би могло да попречи на службата за небесното царство (вж. гл. 9:61, 62). Такъв е бил опитът на апостол Павел (вж. Фил. 3:8–10).

34. Солта е добра. За коментар върху стихове 34, 35 вижте Матей 5:13; вж. Марк 9:50. Тук вкусът на „солта“ представлява духа на преданост. Ученичеството без този дух на преданост, заявява Исус, е безсмислено.

35. Който има уши. За коментар вижте Матей 11:15.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 КОЛ 219

10 МХ 477

11 4С 379; 5С 638

12–14 КОЛ 220; МВ 112; МН 353; 6Т 305

12–24 КОЛ 219–237

13 КОЛ 370

13, 14 МЛ 201

14 6Т 312

15 КОЛ 223
15-20COL 221
16-213T 383
16-23WM 245
17 COL 237; Ев. 16, 82, 383; FE 366; TM 231; 2T 225, 226, 295; 6T 72, 291; 7T 15, 24;
8C 16, 72, 77, 153; 9C 36
17, 18 3T 384
17-20COL 224
18 CH 507; GW 195; 4T 76; 5T 369
18-202T 39
20 AH 351; WM 176
21 КОЛ 225
21-23WM 122
21-242T 40
22, 23 КОЛ. 226
23 AA 364; CE 32, 37; CH 390; CM 24, 39; COL 228, 235, 237; CT 548; Ev 40, 45, 47,
50, 51, 54, 60, 114, 143, 436, 458; FE 366, 529; GW 187; MH 147, 164; MM 312; TM
198; 6T 66, 76, 79, 83, 280, 294; 8T 216; 9T 35, 115; WM 73, 98, 257
24 КОЛ 236, 307; ДА 495
28 CS 273; Ev 85; 7T 99, 283; 8T 191
28-30CS 281
30 TM 178
33 FE 125; SC 44; 3T 397; 5T 83

ГЛАВА 15

1 Притчата за изгубената овца: 8 за сребърника: 11 за блудния син.

1. Тогава се приближиха. [Изгубената овца, Лука 15:1-7. Вж. Мат. 18:12-14; Йоан 10:1-18. За притчите виж стр. 203-207.] Освен позицията на притчите в тази глава в Евангелието на Лука, няма указание нито за времето, нито за мястото, където са били дадени. Глави от 9:51 до 19:28 описват събития, свързани с перейското служение (виж върху Лука 9:51; Матей 19:1, 2), вероятно от късната есен на 30 г. сл. Хр . до ранната пролет на 31 г. сл . Хр . Очевидно поне първите две притчи от гл. 15, а вероятно и третата, са били дадени веднъж (COL 192) в пасищата на Перея (COL 186). Това е било около два месеца преди разпятието (виж върху Матей 19:1, 2; Лука 10:25; 11:37; 12:1). В тези притчи Исус излага значението на това събитие.

Всички бирници и грешници. Буквално „всички бирници и грешници“, като се разглеждат двата класа като отделни един от друг. Понякога те се разглеждат като една група (виж гл. 5:30). Относно бирниците или събирачите на данъци виж гл. 3:12. „Грешниците“ вероятно са включвали мъже и жени, които не са се престрували, че търсят праведност по начина, предписан от равинската традиция, в допълнение към блудници, прелюбодейци и други, чийто живот е бил в открито нарушение на закона. Строгите фарисеи също са смятали обикновените хора, „амме ха'арес“ (буквално „хората на земята“), които не са се ползвали с привилегиите на равинското образование, за „грешници“ и отвъд границите на уважение. Самото име фарисей (виж стр. 51) е означавало членовете на тази група като по-висши от обикновеното стадо и вероятно по-праведни от хората като цяло.

Думата „всички“ може да се отнася до факта, че където и да отиваше Исус по време на тази част от служението Си, „бирниците“ и „грешниците“ от региона се стичаха, за да Го слушат. Това доказателство за интерес разгневи още повече книжниците и фарисеите, защото те презираха тези класи и от своя страна бяха отбягвани от тях. Религиозните водачи раздразни, че Исус се отнасяше приятелски към тези презирани отхвърлени от обществото (виж върху Марк 2:15-17) и че те от своя страна отвърнаха (виж COL 186).

2. И фарисеите, и книжниците. Буквално „и фарисеите, и книжниците“ тук разглеждани като две отделни групи, като „бирниците“ и „грешниците“ от стих 1. Относно книжниците и фарисеите вижте стр. 51, 52, 55. Някои от самите критици, присъстващи по този повод, по-късно приели Исус за свой Месия (COL 192).

Мърмореше. Гръцко *diagogguzō*, емфатична форма на *gogguzō*, също превеждано като „мърмореше“ (виж върху Лука 5:30; Матей 20:11). Някои несъмнено са били шпиони, натоварени от Синедриона да следват Исус, където и да отиде, да слушат и наблюдават и да докладват (виж DA 213; виж върху Лука 11:54). За мотивите, които са ги накарали да се оплакват, виж COL 186; виж върху стих 1. Парадоксално е, че онези, които са се смятали за образци на праведност, са се чувствали толкова неудобно в присъствието на Исус, докато онези, които признават, че не са претендирали за праведност, са се чувствали привлечени от Спасителя (COL 186). Несъмнено лицемерието на първите и липсата на претенции на вторите са направили разликата (вижте Лука 18:9-14). Едните не са чувствали нужда от благословиите, които Исус е предлагал, другите са осъзнавали нуждата си и не са правили усилия да я скрият (вижте Матей 5:3; Марк 2:5; Лука 4:26; 5:8). Едните са били доволни от собствената си праведност; другите са знаели, че нямат собствена праведност, която да предложат. Ще е добре да се запитаме как се чувстваме в присъствието на Исус.

Този човек. Вероятно израз, използван, за да се хвърли презрение към Исус (виж върху Лука 14:30; срв. Мат. 9:3; 12:24; 26:71; Марк 2:7; Лука 7:39; 14:30; 18:11; 22:56, 59; Йоан 6:52).

Приема грешници. Книжниците и фарисеите отблъскваха мъжете, които смятаха за грешници, но Исус ги приветстваше. При по-ранен случай Исус посрещна това обвинение с декларацията, че не е дошъл да призове праведните, а грешниците към покаяние (виж върху Марк 2:17). Изглежда, че книжниците и фарисеите тук намекнаха, че Исус е избрал да общува с такива хора, защото начинът им на живот е по Негово удобство. Исус мразеше греха, но обичаше грешника, докато фарисеите и книжниците ценяха греха, но мразеха грешника. Исус очевидно „обичаше“ грешниците и тези критици се стремяха да изкарат така, сякаш Той съответно трябва да обича греховете, които „грешниците“ са извършили (виж върху Лука 15:1). Исус не даде никакви доказателства, че се чувства социално превъзхождащ тези отхвърлени от уважаваното общество. Той сякаш предпочиташе да общува с тях, отколкото с религиозните водачи. За тези „грешници“ Той нямаше нищо друго освен думи на насърчение; за книжниците и фарисеите, които бяха самодоволни, Той имаше само думи на порицание и осъждане (виж Лука 14:3-6, 11; виж върху Марк 3:4; Лука 14:4). За други препратки към оплакванията на еврейските водачи относно общуването на Исус с „бирници“ и „грешници“ виж Лука 7:34, 37.

3. Тази притча. Друга много подобна притча (виж Матей 18:12-14) е била дадена от Исус при друг повод и с различна цел. Изглежда, че по време на Своето Перейско служение Исус е обръщал особено внимание на онеправданите и презирани класи на обществото (виж върху Лука 14:21) и голяма част от Неговото учение през това време е било или насочено към тях, или е било дадено относно тях. Притчите от гл. 15 подчертават Божията грижа

за онези, които хората често презират, Неговите усилия да спечели доверието им и Неговата радост, когато те откликнат на Неговите призиви.

Важно е да се отбележи, че трите притчи представят различни аспекти на проблема за греха и спасението и че никоя от тях не е пълна сама по себе си. Във всяка притча изгубеният е намерен и възстановен и по този начин, във всеки случай, Исус оправдава отношението Си към грешниците и усилията Си в тяхна полза. Първите две са две притчи-близнаци и подчертават усилията, които хората полагат, за да си възвърнат изгубеното имущество, и радостта си от постигането на успех. Първата притча подчертава грижата на пастира и следователно присъщата ценност на душата в очите на Бога. Втората притча илюстрира последната точка по различен начин. Третата притча илюстрира и подчертава процеса, чрез който изгубеният намира пътя си обратно към Бога. Исус често отговаря на въпроси или критики, като разказва притчи, както в този случай. За учението на Исус с притчи и за принципите на тълкуване вижте стр. 203-207.

4. Кой човек от вас? В планините на Перея отглеждането на овце е било често срещано явление занимание и по този повод несъмнено мнозина от публиката си спомниха за моменти, в които са ходили да търсят изгубени овце. Повечето от притчите, разказани от Исус, се основаваха на личния опит или знания на Неговите слушатели (виж стр. 204).

Сто овце. В дните на Исус това би се смятало за голямо стадо.

Ако загуби един от тях. Загубата на един може да изглежда сравнително малък проблем, но За стопанина на стадото загубата дори на една овца е била сериозна тревога (вж. Йоан 10:11). Източният пастир обикновено е познавал всяка овца лично и се е грижил за нея не само като за част от стадото, но и заради самата нея. Не само това, но загубата на една-единствена овца би довела до осезаема разлика в доходите му. В притчата фактът, че овцата се е изгубила, очевидно се дължи на нейното собствено невежество и глупост и веднъж изгубена, тя изглежда напълно безпомощна да намери пътя си обратно. Тя осъзнава, че е изгубена, но не знае какво да прави по въпроса. Едната изгубена овца представлява както отделния грешник, така и единствения изгубен свят (COL 190). Тази притча учи, че Исус би умрял, ако е имало само един грешник (вж. върху Йоан 3:16), както Той умря за единствения свят, който е съгрешил (вж. върху Лука 15:7).

Пустинна местност. Гръцки *erēmos*, „пустиня“ или „пустиня“; като прилагателно *erēmos* означава „пуст“, „уединен“ или „самотен“. Акцентът на думата е върху необитаем район (виж гл. 1:80), следователно обикновено необработена или обработваема земя, „пустота“. Следователно обаче се говори за обичайните пасища, хълмовете, планинските долини и дерета на Перея. Тази „пустиня“ вероятно не е била място с особена опасност и оставянето на 99-те овце там не предполага никаква небрежност или небрежност. В притчата, дадена от Матей, овчарят буквално оставя овцете „в хълмовете“ (виж гл. 18:12).

Следвайте изгубеното. Според притчата, ако овчарят не е тръгнал след овцете, те вероятно ще си останат изгубени. Овчарят трябва да поеме инициативата, ако иска да бъде възстановени в стадото и кошарата. Ефективността на спасението не се състои в нашето търсене на Бога, а в Неговото търсене на нас. Оставени сами на себе си, бихме могли да Го търсим през цялата вечност, без да Го намерим. Всяка концепция, която разглежда християнството просто като опит от страна на човека да намери Бога, напълно пропуска същината, че това е Бог, който търси човека (вж. върху Йоан 3:16; срв. Мат. 1:21; 2 Лет. 16:9).

5. На раменете си. Очевидно овчарят носи овцете си на гърба на коня си. врат, носещ тежестта ѝ на двете рамене (виж Исая 40:11; 49:22; 60:4; 66:12). Той не смърдя овцата, не я подгонва назад, дори не я води назад; той я носи.

6. Радвайте се с мен. Радостта на пастира беше безкрайно по-голяма от тази на овце, колкото и благодарно да е това бедно създание.

7. Радост ще бъде на небето. В стремежа си да избегнат произнасянето на свящото име на Бог, юдеите използвали редица изрази (вижте върху гл. 12:20), като думата „небе“ често се използвала по този начин. Равините учели, че грешникът трябва да се покае, преди Бог да е готов да го обича или да му обърне внимание. Тяхната представа за Бог твърде често била това, което Сатана искал да мислят за Бог. Те Го възприемали като Някой, който дарява Своята обич и благословии на онези, които Му се подчиняват, и който ги удържа от хората, които не Му се подчиняват. В притчата за Изгубения Син (ст. 11–32) Исус се стреми да изложи истинската природа на Божията любов (вижте върху ст. 12). Всъщност цялата цел на мисията на Исус на земята може да се обобщи в твърдението, че Той е дошъл да разкрие Отца (вижте върху Мат. 1:23). Сравнете израза „радост пред ангелите“ (Лука 15:10).

Един грешник, който се покае. Божествената любов би накарала Исус да направи Своя велик жертва дори за един грешник (COL 187, 196; виж върху Йоан 3:16). Обърнете внимание на фината връзка между този „грешник“ и „грешниците“ от стих 1. Ние не се покаяваме, за да получим Божията любов; тя беше наша „докато още бяхме грешници“ (Рим. 5:8). Именно Божията „доброта“, проявена в Неговата любов и дълготърпение, ни води до покаяние (Рим. 2:4; вж. Фил. 2:13).

Праведни хора. Или „праведни хора“. Твърдението е валидно такова, каквото изглежда. Както и да е, вероятно е вярно, че Исус тук говори с ирония. Книжниците и фарисеите се гордееха, че са по-праведни от другите хора (виж гл. 18:11, 12) и тъй като Исус говореше за „праведни хора“, те естествено биха се сметнали за тази категория. Те смятаха, че не е нужно да се покаят (виж върху Йоан 3:4). Тук, като аргумент, Исус им вярва на думата, така да се каже. По този начин, ако фарисеите и книжниците са праведни, „грешниците“, които те толкова благочестиво презират, само по този факт се оказват нуждаещи се от любовта и вниманието, които Исус им дава. По този начин критичното отношение на книжниците и фарисеите се разкрива като неоправдано. За друг отговор, който Исус даде при подобни обстоятелства, вижте Лука 5:31, 32.

8. Или каква жена. [Изгубената монета, Лука 15:8–10. Вж. Мат. 13:44–46. За притчите вижте стр. 203–207.] За обстоятелствата, които са подтикнали тази притча, и за връзката ѝ с притчите за изгубената овца и изгубения син вижте стихове 3, 4. Тъй като първата притча очевидно е била насочена към мъжете в публиката, тази може би е била насочена по-специално към жените, които са слушали. Исус често е използвал илюстрации, които са се харесали по-специално на жените (вж. Мат. 13:33; Лука 17:35).

В случая с изгубената овца, собственикът е бил воден както от съжаление към овцете, така и от собствения си финансов интерес към тях. Тук липсва елемент на съжаление. Жената е могла да обвини само собствената си небрежност за загубата на монетата, а желанието ѝ да си я върне се е основавало изключително на личния ѝ интерес към нея. Овцата е била виновна, в известен смисъл, за това, че се е отклонила; монетата не може да бъде обвинявана за това, че се е загубила. Тази притча подчертава присъщата стойност на душата и факта, че изгубеният грешник е толкова ценен в очите на Бога, че Той ще „търси усърдно“, за да си я върне.

Парчета сребро. Гръцки драхма. По времето на Христос гръцката драхма е била 0,1145 тройска унция или 3,56 г сребро и по този начин е била приблизително еквивалентна по стойност на римския денарий (виж стр. 49), който е бил типична заплата за земеделски работник (виж върху Матей 20:2).

Числото десет няма особено значение; често се появява като кръгло число (1 Царе 1:8; Екл. 7:19; Ис. 5:10; Амос 6:9; и др.). Исус го използва в различни притчи (виж Мат. 25:1, 28; Лука 19:13, 16, 17). Десетте монети може да са били част от зестрата на жената и по този начин да са представлявали нейните спестявания. Може би тя ги е преместила, докато е чистила къщата, или ги е гледала.

Загуби една монета. Нейната небрежност доведе до загубата. Монетата не знаеше, че е изгубена. Освен това, тя беше изгубена у дома, не в планината, като овцете, нито в „далечна страна“, като изгубения син.

Свещ. По-добре „лампа“. Обичайният ориенталски дом често се състоеше само от една стая и нямаше естествена светлина, освен тази, която проникваше през вратата или през малки решетъчни прозорци. За да намери такъв предмет, домакинята почти сигурно щеше да се нуждае от изкуствен източник на светлина дори през деня.

Изметете къщата. Дори днес повечето ориенталски къщи, особено в провинциалните райони и селата, имат само пръстени подове. На такъв „под“ и в тъмна стая би било много лесно да се изгуби монета и трудно да се намери отново. Вероятно би било необходимо старателно търсене, преди жената да може да очаква да я намери.

9. Нейните приятелки и нейните съседи. Според гърка, нейните приятелки и съседи.

Радвайте се с мен. Радостта, споделена с другите, се засилва в сърцето на човека, който я споделя. Всеки, който е преживял да намери отново някаква ценност, за която се е страхувал, че е безвъзвратно изгубена, може да разбере радостта на тази жена (вж. Рим. 12:15). Но от всички радости, които земята може да предложи, няма друга радост, подобна на тази да намериш изгубен грешник и да го доведеш при Исус.

10. Има радост. Вижте стих 7.

11. Един човек. [Блудният син, Лука 15:11–32. За притчите виж стр. 203-207.]

За обстоятелствата, при които е била изказана тази притча, и за връзката ѝ с двете предходни притчи вижте стихове 3, 4, 8. Въпреки че Въдъхновението не посочва точно кога и къде е била изказана тази притча, разумно е да се смята, че е била дадена или едновременно с двете, които я предхождат, или много скоро след това.

Тази, може би най-известната от всички притчи на Исус, се състои от две части.

Първата част (ст. 11–24) набляга на емоциите на бащата на изгубения син, любовта му към момчето и радостта му, когато блудният син се завърнал. Втората част (ст. 25–32) е укор към онези, които, подобно на по-големия син, негодували срещу любовта и радостта на бащата. Последната част вероятно е била отговорът на Христос на роптането на книжниците и фарисеите (вижте ст. 2). Докато притчите за изгубената овца и изгубената монета подчертават Божията роля в делото на изкуплението, притчата за изгубения син подчертава ролята на човека в откликването на Божията любов и в действието в хармония с нея. Юдеите напълно погрешно са разбрали природата на божествената любов (вижте на стих 7). В притчата по-малкият син представлява бирниците и грешниците, а по-големият син - книжниците и фарисеите.

12. По-младият. Очевидно уморен от ограниченията и вероятно чувстващ, че свободата му е била прекомерно ограничавана от баща, който имаше само собствените си егоистични интереси наум, този младеж желал повече от всичко да прави каквото си иска. Той знаеше много добре какво иска или поне си мислеше, че знае. Че не знаеше, е видно от факта, че „когато дойде на себе си“ (ст. 17), неговият начин на действие се промени напълно. Но сега той не разбираше нито себе си, нито баща си. Най-жалкото от всичко е, че не разбираше или не оценяваше

фактът, че баща му го обичаше и че всички решения и изисквания на баща му се основаваха на това, което в крайна сметка беше най-доброто за синовете.

Разказът ясно показва, че бащата е бил мъдър и разбиращ човек, че е бил едновременно справедлив и милостив и че е бил изключително разумен. От друга страна, неопитният младеж сякаш е смятал за свое безспорно право да се възползва напълно от всички привилегии на синовството, без да носи никакви отговорности. След като обмислил нещата, той решил, че единственият начин на действие, който би решил проблема по начина, по който той смятал, че трябва да бъде решен, е да напусне дома си и да се заеме сам, да живее живота си както му е угодно. Избраният от него начин на действие започнал с пряко нарушение на петата заповед. За разглеждане на факторите, които влизат в отговорностите на децата към родителите и на родителите към децата, вижте гл. 2:52.

Част от имуществото. Тоест, неговият дял от имота. Еврейската литература от онова време разкрива, че не е било необичайно бащата действително да направи разделяне на наследството си между синовете си, докато е още жив, вместо да позволи на желаните от него разпоредби да влязат в сила след смъртта му. Но бащата по никакъв начин не е бил длъжен да го направи. Следователно искането на младежа е било крайно неправилно. Изглежда съвсем очевидно, че това е означавало недоверие от страна на сина към бащата и пълно и окончателно отхвърляне на бащината власт.

Това ми се пада. Тоест, делът, който по право ми принадлежи. Този израз често се използва в гръцките папируси, за да се обозначи привилегия, на която някой може да има право, или задължение, което е длъжен да изпълни.

Той раздели. Бащата, законно и правилно, би могъл да откаже да се съгласи с неговото неразумното искане на сина, но въпреки това той го изпълни. Фактът, че го е направил, говори добре за неговата преценка като родител и дава представа за факта, че перверзният избор на сина несъмнено не се дължи на неразумно отношение от страна на бащата. Има моменти, когато изглежда, че най-доброто нещо, което един родител може да направи, е да позволи на едно твърдоглаво момче да постигне своето, за да може от опит да открие резултатите от своя избор.

Според Моисеевия закон, най-големият син е трябвало да получи двоен дял от бащиното си имущество, а по-малките синове са трябвало да получат по един дял (виж Втор. 1:2). 21:17). Допълнителният дял, предоставен на най-големия син, е бил предназначен да му осигури необходимите ресурси за изпълнение на отговорностите му като глава на домакинството. Ако бащата е имал само двама сина, както е било в случая (виж стих 11), по-малкият син е получавал една трета от имуществото на баща си. Обикновено обаче, когато се е извършвало разделяне на имущество по време на живота на бащата, имуществото е оставало непокътнато до смъртта му. По-малкият син от притчата обаче поискал не само разделяне на имота, но и действително владение на своя дял от него. От записа на повествованието (виж стих 13) изглежда вероятно той да е превърнал своя дял от имота изцяло в пари или други лесно преносими ценности.

13. По-малкият син. С напускането си на родителския покрив, по-малкият син представлява бирниците и грешниците (ст. 1), които са прекъснали връзките си с небесния си Отец и не изповядват вярност към Него.

Далечна страна. Той не се задоволяваше да се установи близо до дома, където от време на време щеше да му се напомня за баща му и бащините му съвети. Той се стремеше да се освободи от всички ограничения на дома. Несъмнено искаше да забрави. „Далечната страна“ по този начин представлява „далечно“ състояние на забора за Бога.

Пропиля имуществото си. Тоест, разпиля имота си по разточителен начин. Така Той бързо похарчи съкровищата, които усърдно беше „събрал“ (виж на стих 12). Очевидно съвестта му беше заспала и в „далечната страна“ на забравата за съветите и напътствията на баща си нямаше нищо, което да му пречи да прави точно това, което му е угодно. Според собствената му представа за живота, той сега го живееше пълноценно.

С буен живот. Буквално „в буен живот“. Гръцко *asōtōs*, „разточително“.

„Разпуснато“ или „разточително“ е наречие, производно на „а“, отрицателна префикса и „soō“ или „soō“.

сōzō, „да спася“. „Животът“ на младия мъж може да е бил безразсъдно разточителен, или морално разпуснат, или и двете. По-големият син от притчата подчертава втория от тези два възможни нюанса на значение по отношение на „живота“ на по-малкия си брат (виж стих 30).

Този последен начин на живот обаче обикновено включва и първия. Начинът, по който младежът е разполагал с финансовите си средства, които изглежда са били значителни, разкрива неговата концепция за живота. Според неговия начин на възприемане на нещата, човек идва на този свят с цел да извлече всичко, което може от него, без да дава нищо в замяна.

14. Когато похарчи всичко. В началото богатството му изглеждаше толкова голямо, че очевидно можеше да го използва безкрайно, без да го попълва. Сега, внезапно и неочаквано, то изчезна. За да влоши нещата, отколкото биха били иначе, в страната настъпи тежък глад. Ако беше старателен в увеличаването на ресурсите си и пестелив в разходите си, гладът вероятно нямаше да донесе изключителни трудности. Но съвсем очевидно той не беше очаквал бедност, съчетана с глад.

Той започна да изпитва нужда. По време на буря приятелите на блудния син, които бяха в хубаво време, изчезнаха. Те без съмнение бяха много подобни на него, живеещи за собствено удоволствие. Но младият мъж беше странник, новодошъл, и в такива стресови моменти всеки човек несъмнено намираше за по-трудно да задоволи собствените си нужди. Неразумното харчене на младия мъж (вижте стих 13) не му беше спечелило нито един приятел, на когото да може да разчита за помощ в момент на нужда.

15. Съединява се. Гр. *kollāb*, „слепвам“, следователно „съединявам“ или „прилепвам се към“.

Блудният син на практика се продаде на човек, който нямаше какво да му предложи.

До гражданин. Буквално „до един от гражданите“. Тъй като това е „далечна страна“, „гражданинът“ на тази страна вероятно е бил езичник.

Неговите ниви. „Гражданинът“ очевидно беше заможен човек.

Да храни свине. За евреин, за когото свинете бяха нечисти, едва ли би могло да има по-унизителна форма на заетост. В това отношение младият мъж не можеше да падне по-ниско. Вероятно той не е бил квалифициран за по-висша работа. Очевидно у дома не е прекарал времето си ползотворно в придобиване на полезни умения и „разпуснатият му живот“ (ст. 13) сега го е оставил изоставен в обществото.

16. Той щеше да копнее. Буквално „той желаше [или копнееше]“.

Напълни стомаха си. Очевидно не можеше да спечели дори достатъчно, за да се нахрани, и се озова до степен, в която това, което ядеше свинята, също му се струваше желателно. Така засега амбициите му в живота не бяха по-високи от тези на свинята. Всъщност амбициите му не бяха по-високи и през бурните му дни, но той не осъзна този факт, докато не се озова до истински глад.

Люспи. Гръцки *keratia*, „малки рог“, умалителна форма на *keras*, „рог“. *Keratia* е използва се за описание на шушулките на кератейта, рожковото дърво, заради рогоподобните им

формата на шушулките. Шушулката на това дърво е наричана още хляб на Свети Йоан, поради преданието, че е била част от диетата на Йоан Кръстител (вижте Допълнителна бележка върху Мат. 3). След отстраняването на семената за консумация от човека, самите шушулки често са били използвани като фураж за домашни животни - както често се отбелязва в съвременната еврейска литература. Рожковото дърво все още се култивира в Палестина и е било внесено в Съединените щати.

17. Дойде на себе си. Някои хора сякаш се носят по течението на живота, без да се замислят сериозно, докато смъртта не ги зяпне право в лицето. На практика младежът беше извън себе си, но острата нужда, в която се намираше сега, го принуди да се осъзнае. Тези, които живеят, или по-скоро съществуват, изключително на физическо ниво, нямат способността да разбират уроците на живота, освен когато те идват при тях под формата на физическа нужда, желание или болка. Този млад мъж, така да се каже, беше „далеч“ от себе си, но сега се върна отново. Той откри себе си – очевидно ново преживяване – и започна да осъзнава колко глупав е бил.

Колко наемни слуги. Обърнете внимание, че те бяха „наемни слуги“, а не „роби“. Вероятно младият мъж някога е презирал и дори е малтретирал наемните слуги на баща си. Сега участва на „наемник“ в бащиния му дом изглеждаше силно желана в неговите очи. На практика той бил „роб“ и гладувал за това. Хвалената му свобода се оказала в действителност най-лошият вид робство – каквото е било през цялото време, макар че не го осъзнавал. Така че това била кулминацията на един живот, моделиран според неговата собствена философия на нещата! Състоянието му било резултат от собствената му глупост. Мъдростта на философията на живота на баща му сега започнала да придобива смисъл за него.

18. Ще се въздигна. Може би толкова морално, колкото и физически. Той се въздигна от летаргията и отчаянието, които се бяха разпространили над небесата на живота му със зловещата заплаха от бедствие и опустошение. Все още нямаше представа за природата на бащината си любов. Но чувството за бащината му справедливост роди отчаяната надежда, че баща му ще се отнесе с него така, както се отнасяше с наетите си помощници.

Съгрехих. Изглежда не му е минавало през ума да измисли някакво извинение за постъпката си, камо ли да обвини баща си за това. Сегашното му състояние свидетелстваше за факта, че баща му е бил прав през цялото време, а той е бил сгрешил. Признанието му трябваше да бъде честно и безрезервно.

Срещу небето. Религиозното наставление, което беше получил в бащиния си дом, не беше напълно забравено. Той осъзна, че всяко погрешно деяние спрямо ближните му се тълкува на небето, сякаш е извършено спрямо Бога (виж Бит. 39:9). През цялото време той открито нарушаваше принципите на петата заповед, ако не и на останалите.

19. Вече не е достоен. Той нямаше собствени достойнства, които да предложи като причина да му бъде дадена работа в семейното имение. Не можеше да се преструва, че има такива, защото беше твърде очевидно, че няма никакви претенции към баща си.

Като един от твоите наемни слуги. Той би кандидатствал за работа като услуга, а не като право. Нямаше никакви права. Преди не беше склонен да се подчинява на бащината дисциплина като син; сега беше готов да се подчини на дисциплината, която баща му, като господар на имението, налагаше на слугите си. Той, на практика, се беше отрекъл от баща си и по справедливост можеше да се очаква баща му да се отрече от него като син. Но може би щеше да го приеме като слуга.

20. Той стана и дойде. Очевидно блудният син действаше без бавене. Веднага щом беше Той взе решението си, вместо да го изпълни. В притчата синът е този, който поема инициативата да се върне при бащата. Изглежда, че изборът на сина, а не бащината любов, е това, което води до помирение. От това някои са направили неоправданото заключение, че Исус тук учи, че първата стъпка в помирението е човекът да се върне при Бога по собствена воля – че не Божията любов е това, което го привлича първо.

Подобно заключение обаче нарушава повече от един фундаментален принцип на тълкуването на Христовите притчи (виж стр. 203-207). Освен това, в притчите за изгубената овца и изгубената монета, Исус ясно е изложил истината, която тук е поставена под въпрос, че инициативата за осъществяване на спасението и помирението е от Бога. Също така, никоя притча, основана на обикновени човешки взаимоотношения, не може перфектно да отрази всички аспекти на любовта и милостта на Бога. Божият дар на Неговия Син за света е бил преди вярата на хората в този Дар (Йоан 3:16) и Писанията конкретно учат, че дори желанието да се върши добро е вложено в човешкото сърце от Бога (виж Фил. 2:13).

Баща му го видя. Исус намеква, че бащата е очаквал сина си да се върне, дори го е очаквал. Изглежда бащата е познавал характера и нрава на момчето достатъчно добре, за да осъзнае – дори когато е давал на младежа своя дял от семейното богатство и когато се е сбогувал с него – че му липсват онези основни черти на характера, които биха му позволили да постигне успех в начинанието си. Очевидно е разсъждавал, че рано или късно момчето ще дойде на себе си (вижте стих 17). Той е разпознал сина си, дори в дрипавите му дрехи и от разстояние. В стихове 20-24 Исус разкрива на слушателите си характера на бащата, както в стихове 11-19 Той се спира на този на по-малкия син.

Ран. Може би е изчакал момчето да дойде до мястото, където е стоял. Вместо това, той показва нетърпението и радостта на собственото си сърце, като излезе да го посрещне.

Падна на врата му. Тоест, в прегръдка. Синът още не беше проговорил, но завръщането му в толкова окаяно състояние говореше по-красноречиво от всички думи, които би могъл да измисли. Няма и запис какво е казал бащата на сина си, но заповедите му към слугите, заедно със собствената му проява на бащина любов, също бяха по-красноречиви от евентуалните думи.

21. Съгреших. Вижте стих 18.

Наречен твой син. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за добавянето на „отнасяй се с мен като с един от наемниците си“. Бащата имал други планове за него – като син, а не като като слуга.

22. Доведи. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за тълкуването „доведи бързо“.

Халат. Гръцки stolē, широка горна дреха за мъже, която се простира до краката; обикновено носена от висши лица. Още от самото начало бащата го приел като син, а не като слуга. Първоначално бащата хвърлил собствената си мантия около младежа, за да скрие дрипите му (виж COL 203, 204) и да му спести неудобството да бъде видян в дрипавите си дрехи дори от слугите в домакинството. Малко вероятно е слугите да са придружили господаря си, когато той тичал да поздрави сина си, и следователно Заповедта да „донесат най-хубавата дреха“ беше дадена, когато баща и син се приближиха до къщата.

Пръстен. Друг знак, че бащата все още го е притежавал като син. Вероятно това е бил пръстен с печат (вижте върху Естир 3:10; 8:2) и ако е така, поставянето му на пръста му е показвало

още по-ясно възстановения му статут на член на семейството. Без съмнение младият мъж отдавна беше продал или заложил пръстена с печат, който носеше преди.

Обувки. Буквално „сандали“ (вижте върху Матей 3:11). Слугите обикновено ходели боси. „Обувките“ бяха допълнителен индикатор, че бащата е приел разкаялия се блудник като син, а не като слуга. Най-хубавата дреха, пръстенът и обувките не бяха необходими неща, а специални знаци на благоволение. Бащата не само се е грижил за нуждите на сина си, но и го е почитал и по този начин е дал доказателство за любовта и радостта, които са изпълвали собственото му сърце. Чрез използването на тази притча Исус оправдава посрещането, което е оказал на грешниците, които са се тълпiali около Него (виж стих 1), и упреква книжниците и фарисеите за критичното им отношение към Него, че са го правили (виж стих 2).

24. Синът ми беше мъртъв. Тоест, „мъртъв“ доколкото бащата знаеше, буквално и преносно, поради естеството на раздялата им един с друг. За преносното използване на думата „мъртъв“ вижте гл. 9:60.

Започна да се весели. Младият мъж се оказа не слуга, както се надяваше, а почетен гост на банкет, организиран в чест на завръщането му. Ориенталският банкет обикновено трае няколко часа.

25. По-големият му син. В притчата не се казва нищо повече директно относно по-малкия син. Неговото възстановяване вече е завършено и поуката от притчата, що се отнася до него – милостивото посрещане, което Небето оказва на завръщания се и разкайващ се грешник – е ясна. Дотук Исус е оправдал приятелското си отношение към „бирниците и грешниците“ (виж стих 2). Останалата част от притчата (стихове 25–32) се занимава с отношението на фарисеите и книжниците към „грешниците“ (виж стих 2), представено от отношението на по-големия брат към по-малкия. Тази част от притчата е представена като укор към тези самодоволни лицемери за тяхното „мърморене“ срещу начина, по който Исус се е отнасял към отхвърлените от обществото (стих 2).

На полето. Той работеше, както подобава на един послушен син (вж. Матей 21:28–31). По подобен начин книжниците и фарисеите работели усърдно с надеждата да спечелят наследството, което небесният Отец дава на верните синове. Но те служели на Бога не от любов (вижте върху Матей 22:37), а от чувство за дълг и за спечелване на праведност чрез дела. Същото отношение е било вярно и за бащите им в дните на Исаия (вижте върху Исаия 1:11–15) и Малахия (вижте върху Малахия 1:12–14). Вместо истинско послушание, те предлагали на Бога фалшивото придържане към човешките традиции (вижте върху Марк 7:6–13), блажено игнорирайки думите на Самуил, че „послушанието е по-добро от жертва и чутото от тлъстина на овни“ (1 Царе 15:22; вж. върху Матей 7:21–27).

Музика. Гръцка дума *sumphōnia*, буквално „унисон на звука“, от която произлиза и нашата английска дума „симфония“. *Sumphōnia* може да означава или няколко инструмента или гласове в унисон, или инструмент или гласове в унисон, или инструмент, наподобяващ гайди (виж Дан. 3:5). Празникът вероятно е бил осигурен с платени артисти. Очевидно бащата не е пестил усилия, за да направи завръщането на отдавна изгубения си син повод за грандиозно празненство, новината за което би удостоверила на всички в града възстановения статут на сина.

28. Той беше ядосан. Както и книжниците и фарисеите към Исус (ст. 2). Гневът на сина се откроява в върховен контраст с пълната радост на бащата (вижте ст. 20, 22).

Не искал да влезе. Според гърка, той упорито отказвал да го направи дори след многократно настояване от страна на баща му лично.

29. Служа ти. Проблемът беше, че по-големият брат работеше в настроение на слуга, а не като син. Той претендираше за собствеността на баща си по право, защото я беше заслужил, и се ядосваше (ст. 28) към баща си, че не признава това, което той смяташе за свои права като по-голям син.

Нито един от двамата не престъпваше. Той стриктно спазваше всички външни изисквания, поставени от послушни синове, но не знаеха нищо за истинския дух на послушание. Неговото служене не беше нищо повече от сервилно спазване на формите на синовна почитателност.

„Ти никога не си ми дал дете.“ Гъркът подчертава „аз“, сякаш казва: „Ти никога не си ми дал дете.“ „...даде ми едно яре.“ Независимо дали по-големият брат го осъзнаваше или не, той ревнуваше от вниманието, което се показваше на брат му, и вероятно смяташе, че цялото това внимание е трябвало да бъде негово. Той се оплака, че никога не е бил възнаграден дори с „яре“, да не говорим за „угоено теле“. Без съмнение в сърцето му се таеше и страхът, че възстановяването на по-малкия му брат може да означава, че бащата ще даде част от имота – който вече законно е собственост на по-големия син (виж стих 12) – на този разточител брат. Може би по-големият брат тук е намеквал, че дори угоеното теле е законно негово и че баща му няма право да го използва или която и да е друга част от имота без личното му съгласие.

Весели се с приятелите ми. Тук той сякаш намеква, че съдбата му в живота е била мрачна и че е горедолу завиждал на брат си за бурното време, на което се е радвал. Той не е бил „весел“, служейки на баща си; всъщност, очевидно не се е радвал на компанията на баща си, а е предпочитал тази на „приятелите си“.

30. Този е твоят син. Израз, разкриващ презрение и сарказъм (виж върху гл. 14:30; 15:2). По-големият син презира да признае по-малкия син за свой брат. Хладнокръвно той се подиграва на баща си, като нарича брат му „твой син“. Може би в сърцето си той се чувства по-праведен от баща си или от брат си.

Погълна прехраната ти. Вижте стих 12.

С блудници. Не е посочено дали по-големият брат е знаел това за по-малкия си брат или просто е предполагал, че случаят е такъв.

31. Син. Гръцки *teknon*, „дете“ или „син“. Тук бащата не използва обичайната дума за „син“, *huios*, но се обръща към по-големия брат с по-нежния термин, *teknon*. Все едно беше казал „скъпо мое момче“.

Ти си винаги с мен. По-малкият син не е бил „винаги“ с него и в това се крие разликата за непосредственото празненство. Сравнете радостта на пастира за едната изгубена овца в сравнение с тази, която той изпитва към онези, които не са се отклонили от кошарата (вижте стихове 4, 7). Бащата обаче продължава, като посочва същата си любов към по-големия син, дори и да не е имало повод да я покаже чрез празненство.

Всичко, което имам, е твое. По времето, когато бащата „раздели“ своя „живот“ и отреди на по-малкия син неговия дял, той също така беше предал на по-големия син двойния дял, който му се е паднал по първородство (виж стих 12). Твърдението, че бащата е бил стиснат (стих 29), се оказва невярно. Имотът вече беше на по-големия син и той би могъл да се „веселя“ с приятелите си, ако беше решил да го направи. Бащата тук също го уверява, че правата му по никакъв начин няма да бъдат накърнени от завръщането на брат му. Ако това го тревожи, той може да остави страховете си и да се присъедини към празненството. Един по един бащата доказва, че всички аргументи, изтъкнати от по-големия син, са невалидни и го кани да се присъедини към приветствието на брат си (виж стих 28).

32. Беше достойно. Вярно е, че по-малкият син не заслужаваше приема, който беше получил, но бащата възразява, че е уместно и редно да се даде радостно посрещане на момчето. Празникът не се дава въз основа на заслуги; той е просто израз на радостта на бащата и В тази радост беше „достойно“ и по-големият брат да участва. Това, казва Исус, трябва да бъде отношението на книжниците и фарисеите към грешниците. Привързаността на бащата към отдавна изгубения му по-малък син по никакъв начин не намалява любовта му към по-големия син. Любовта му обхващаше и двамата, въпреки очевидните им недостатъци. За щастие любовта на нашия небесен Отец не се основава на това колко заслужаваме я.

Този е твоят брат. В отговор на израза на презрение, използван от по-големия брат, „този е твоят син“ (ст. 30), бащата използва израз на нежна молба, „твоят брат“. В молбата на бащата към по-голямото момче, Исус представя собствената Си молба към книжниците и фарисеите. Той ги обича напълно, както и „бирниците и грешниците“ (ст. 1, 2). Те не трябва да се обиждат от Неговото отношение към тези нещастни изгнаници на обществото. Не трябва да се страхуват за собствените си права и привилегии. Но е „подобно“ да променят отношението си към Бога и своите близки. Сравнете притчата за добрия самарянин (гл. 10:25–37) и преживяването на богатия млад управник (Мат. 19:16–22).

Не е даден никакъв намек дали по-големият син е поправил поведението си или дали по-малкият син оттогава нататък се е държал почтено. Нито един от тези моменти не е бил от значение за уроците, които Исус е възнамерявал да преподаде с притчата. Всъщност притчата все още се е разигравала и резултатът е зависел от слушателите (виж COL 209).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2 КОЛ. 185, 186

1–72Т 21

1–10COL 185–197

2 COL 189; GW 170

4 КОЛ 187; ГВ 181; 2С 21

4, 5 Ев 16

4–6СТ 198; FE 273; 2Т 218; 6Т 124

4–73Т 99; 5Т 604

4–104С 264; 7С 241

5–72Т 22

6, 7 COL 189; GW 182; 6Т 125

7 AA 154; COL 47, 237; FE 274; LS 188, 363; ML 122, 238, 307; TM 153; 2Т 219; 3Т

381; 5Т 629; 6Т 462; 8Т 73

8 КОЛ 192; 3Т 99

8–10МН 163; 5Т 604

9, 10 COL 193; 3Т 100

10 CS 348; FE 210; МН 494; МYP 23; 7Т 265; WM 93

11–13COL 198

11–24 Ев 56

11–32COL 198–211; MYP 408

12 3Т 100

13–203Т 101

17–19COL 202

18, 19 СК 53

19, 20 5T 632
20 COL 203; MYP 97; SC 54
20-243T 102
21 TM 153
21-23COL 204
24 ДА 496
24-3COL 207
25-323T 103
30, 31 КОЛ. 208, 209
32 COL 209, 211; ДА 495

ГЛАВА 16

4

1 Притчата за несправедливия управител. 14 Христос изобличава лицемерието на алчните фарисеи. 19 Богатия лакомник и просяка Лазар.

1. Той каза също. [Нечестният настойник, Лука 16:1-18. За притчите вижте стр. 203-207.]
Не е дадена конкретна информация относно времето, мястото или обстоятелствата, при които са били дадени притчите и наставленията от гл. 16. Уводните думи на главата обаче категорично подсказват, че това е било скоро след събитията от гл. 15, вероятно по същия повод. Това е било само няколко месеца преди края на Христовото служение, вероятно около януари или февруари 31 г. сл. Хр., а мястото е Перей, областта отвъд Йордан (вижте гл. 15:1).

Към учениците си. Както често се е случвало (вижте Мат. 5:1, 2), Исус първо отправя учението Си към учениците, въпреки че други може да са присъствали. Както в Лука 15 (вижте ст. 2), по този повод присъстват фарисеи, гл. 16:14), и в крайна сметка Исус говори директно на тях (ст. 15; вижте ст. 9). Митарите също са били в кръга на слушателите и притчата е имала специално значение за тях. Много от тях несъмнено са били „богати“.

Един богат човек. Само Лука записва тази притча, както е вярно за голяма част от разказа за служението в Перей (вижте върху Матей 19:1, 2; Лука 9:51). Тази притча и следващата, за богатата и Лазар, се занимават с използването на настоящите възможности с оглед на бъдещия живот (Лука 16:25-31), особено с използването на материалните неща от този живот. Първата притча от тази глава е адресирана специално до учениците, докато втората е разказана главно в полза на фарисеите. Първата илюстрира принцип, жизненоважен за мъдрото стопанисване – дискретното и старателно използване на настоящите възможности. Втората подхожда към проблема с стопанисването от негативна гледна точка, както и притчите за Приятеля, който идва в полунощ (гл. 11:5-10) и за Неправедния съдия (гл. 18:1-8).

В първата притча Исус призовава хората да обърнат мислите си от нещата на времето към нещата на вечността (COL 366). Сред бирниците е имало подобен случай неотдавна преди това (COL 368) и бирниците в публиката вероятно щяха да бъдат особено впечатлени, докато слушаха разказа на Исус за историята.

Коментаторите обикновено намират тази притча за трудна за обяснение, особено заради привидната похвала, отдадена на нечестния настойник на историята (виж стих 8). Тези

4Никъл, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с ексегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Лука 11:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

Трудностите се дължат на опита да се придаде значение на всеки детайл от притчата, като например внушението, че „богатият човек“ представлява Бог. Но тази притча не трябва да се тълкува алегорично. Основен принцип при тълкуването на притчите е, че не трябва да се прави опит да се влага някакво специално значение във всеки детайл. За принципите на тълкуване вижте стр. 203, 204. Исус е замислил тази притча, за да илюстрира една конкретна истина, тази, която Той посочва в стихове 8–14.

Настойник. Управител на домакински дела или на имот. В контекста става ясно, че този „настойник“ е бил свободен човек, а не свръхроб, каквито са били някои „настойници“. Ако беше роб, перспективата му щеше да бъде робство под ръководството на друг собственик и по този начин той нямаше да се интересува как да си изкарва прехраната, след като бъде освободен от настойничеството си; освен това, ако беше роб, той нямаше да бъде свободен да изпълни плана, който си беше предложил (ст. 4).

Беше пропилял. Според гърка, управителят все още е пропилявал имуществото на господаря си. Възможно е той е обвинен в систематично ограбване на господаря си (виж COL 366, 367) и обвиненията изглеждат достатъчно добре обосновани, за да доведат до уволнението му, дори преди да е имал възможност да даде отчет за своето управление (ст. 2). „Пропиляването“ може да се е дължало отчасти на некомпетентност или на небрежност, въпреки че проникателността на управителя (ст. 4–8) предполага, че той е бил достатъчно умен, когато става въпрос за грижа за собствените си интереси.

2. Как е това? Това изречение може да се преведе и като „Какво е това, което чувам за теб?“ или „Защо е това, което чувам за теб?“

Да даде отчет. Той трябваше да изравни сметките си и да предаде записите на господаря си, който щеше да ги прегледа, за да определи дали обвиненията срещу управителя му са основателни.

3. Каза си наум. Докато управителят изравняваше сметките си, подготвяйки се да ги даде на господаря си, той обмисляше нещата.

Не мога. Или „Не съм способен/способна“ или „Не съм достатъчно силен/силна“.

Решен съм. Очевидно управителят е бил виновен и е знаел, че не може да се оправдае. Ако управителството му се е характеризирало с почтеност, е малко вероятно той по това време да прибегне до точно онзи вид хитър подход, в който е бил обвинен. Очевидно е живял според собствената си интуиция и сега е предложил още по-хитър план, който все пак би му осигурил лесен живот. Докато управителят все още е в състояние да го направи, той ще използва настоящата си позиция на власт като средство за осигуряване на несигурното бъдеще.

Когато ме изгонят. По-скоро „винаги, когато мога да бъда изгонен“.

Те. Настойникът има предвид „длъжниците на господаря си“ (ст. 5). Той би ги поставил под личен дълг към него.

5. Повикал всички поотделно. Или „свиква длъжниците на господаря си един по един“ (RSV).

Управителят изпълняваше плана си систематично и старателно. Ако беше използвал същото усърдие и умение в осъществяването на интересите на господаря си, както и в осъществяването на своите собствени, щеше да е по-скоро успешен, отколкото неуспешен. Като слуга в дома на Петефрий, Йосиф проявяваше онези черти на характера, които го правеха скъп на господаря му (виж Битие 39:1–6). Като защитава интересите на господаря си, сякаш са негови собствени, Йосиф бил повишен в управител на домакинството на Петефрий.

Колко дължиш? Изглежда почти, че поради некомпетентност или пренебрегването на стюарда е имало или непълни записи, или изобщо никакви записи от предишни

сделки. Ако е така, той би могъл лесно да се сговори с онези, които са купували стоките на господаря му, за да го измами и да облагодетелства както себе си, така и купувачите за сметка на господаря.

6. Мери. Гръцко *batoi*, от еврейската дума *bath*, но с различен капацитет, равен на около 10,4 галона или 39,4 л (виж стр. 50). Сто „мери“ биха били около 1040 галона (39,4 хектолитра), което е доста голям дълг.

Масло. Без съмнение зехтин, обичайното масло на Палестина и околните земи.

Бил. Буквално „писмени документи“ или „документи“, тук означаващи „договорите“ или „бележките“ по първоначалната сделка.

Бързо. Очевидно много хора бяха правили бизнес с управителя и ако планът му искаше да успее, той трябваше да го осъществи без забавяне.

7. Мерки. Гръцко *kogoi*, от евр. *kog*, но с различен обем, еквивалентен на около 14,92 бушета или 525 литра (виж стр. 50). Сто „мери“ биха били около 1492 бушета или 525 хектолитра, друг голям дълг.

8. Господът похвали. Тези думи не са редакционният коментар на Лука, както някои биха си помислили, но бяха част от притчата на Исус. Говорителят на тези думи на похвала е следователно „богатият човек“ от стих 1. Абсолютно немислимо е Исус да е дал безрезервна похвала за плана на нечестния управител да измами господаря си (виж COL 367). Оценката на Исус за този управител се разкрива в думите „несправедливият управител“. Тъй като обаче тази похвала представлява кулминацията на притчата, очевидно е, че Исус е намерил в похвалата на богаташа за неговия управител нещо полезно, за да преподаде урок на учениците и на слушащата публика. Самият разказ ясно показва какво е било това. Богатият човек не е одобрил нечестността на управителя си; именно заради нечестността той е бил освободен от задълженията си. Но хитростта, с която този коварен негодник доведе до кулминацията на кариерата си на неправомерни действия, беше толкова изумителна, а старателността, с която изпълни плана си, толкова достойна за по-благородни цели, че богаташът не можа да не се възхити на проникателността и усърдието на своя управител.

Направено мъдро. Тоест, от гледна точка на личния интерес, като си създаде множество приятели, които ще му бъдат задължени в идните дни. Думата „мъдро“ произлиза от гр. *phronimōs*, която, подобно на прилагателното си *phronimos* (виж Мат. 7:24; 10:16), произлиза от *phrēn*, „ум“. Както бихме казали, управителят е „използвал главата си“. Той е упражнявал далновидност, като е планирал умело и хитро за собственото си бъдеще. Неговата „мъдрост“ или „проницателност“ се е състояла основно в усърдното използване на настоящите възможности, докато са съществували. Ако управителят е бил толкова бавен в сключването на окончателно разплащане с длъжниците на господаря си, колкото е бил в воденето на бизнес преди, той нямаше да... успя с коварния си план.

Деца на този свят. Буквално „деца на тази възраст“, разглеждащи света от гледната точка на времето и събитията. Тук се говори за тези, които живеят за този свят, в контраст с онези, които живеят за отвъдния свят, „децата на светлината“.

Тяхното поколение. Тоест, в настоящата епоха, единствената „епоха“, от която те се интересуват и за която живеят (вижте Матей 23:36).

По-мъдър от. Мъжете, които живеят изключително за този живот, често показват повече сериозност в стремежа си към това, което той може да предложи, отколкото християните в подготовката си за това, което Бог предлага на онези, които избират Неговата служба. Човешка слабост е да се мисли повече за това как

можем да служим на себе си, отколкото на това как можем да служим на Бога и един на друг (виж COL 370). Християнинът е добре да се характеризира с „ревност“, но ревността му трябва да бъде „според знание“ (Рим. 10:2). Той трябва да има истинско чувство за ценности, за да бъде толкова отличителен (виж върху Мат. 6:24–34).

Деца на светлината. Сравнете Йоан 12:36; Ефесяни 5:8; 1 Солунци 5:5. Исус също използва изрази като „деца Божии“ (Мат. 5:9; Лука 20:36; Йоан 11:52), „деца на царството“ (Мат. 8:12; 13:38), „деца на вашия Отец“ (Мат. 5:45), за да се обърне към онези, които приемат Неговите учения и поставят небесното царство на първо място в живота си (вижте върху Мат. 6:33).

9. Привържете се към себе си като приятели. Тук Исус се обръща към фарисеите (виж COL 369), които присъстват (виж стих 14) и които, като водачи на еврейския народ, са в особен смисъл настойници на истината и благословиите, които Бог е дал на избрания Си народ (виж том 2). IV, стр. 26-28). Като управители на Небето, водачите на Израел прахосвали „благата“, които Небето им било поверило, и не след дълго те били призовани да „дадат отчет“ за своето управление.

Исус не намеква, че небето може да се купи. Истината, към която Той насочва вниманието, е, че трябва да използваме настоящите възможности с оглед на нашето вечно благополучие. Ние сме само управители на материалните притежания, които идват в ръцете ни в този живот, и Бог ни ги е поверил, за да можем да научим принципите на вярното стопанисване. Всичко, което имаме в този настоящ живот, всъщност е „на друг човек“, тоест Божие; не е наше „собствено“ (Лука 16:12; вижте 1 Кор. 6:19). Трябва да използваме материалните неща, които са ни поверени, за да насърчаваме интересите на нашия Отец в небесата, като ги прилагаме за нуждите на нашите ближни (вижте Притчи 19:17; Мат. 19:21; 25:31–46; Лука 12:33) и за разпространението на евангелието (вижте 1 Кор. 9:13; 2 Кор. 9:6, 7).

Мамон на неправдата. Вижте върху Матей 6:24. Този израз показва степен на презрение към „богатството“, както говорим за „парите“ като за „мръсна печалба“. Да се сприятелиш „с“ мамона означава да се сприятелиш „чрез“ него.

Когато се провалите. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) прочита „когато то се провали“. Преводът „когато се провалите“ би означавал „когато умрете“. Но Писанията не учат, че хората биват приети „във вечни жилища“ при смъртта, както би изисквал този превод, а при завръщането на нашия Господ (виж Йоан 14:3). „Когато то се провали“ означава „когато богатството [мамонтът на неправдата] се провали“. Когато източникът на доходи на управителя се провали (Лука 16:3), тогава той се замисли за бъдещето (ст. 4). Смесът на притчата не е провалът на управителя в неговото управление или смъртта му, а методът му за решаване на проблема със загубата на лични доходи. Следователно контекстът, както и общият тон на Писанието, изискват четене „когато то се провали“. Предпоставката на „то“ е „мамон“, а предпоставката на „те“ е „приятели“.

10. Най-малкото. Тук се подразбира, че мамон (или богатство) е „най-малко“ или „малко“. Отново трябва да се отбележи, че Исус не е похвалил нечестността на настойника (вижте стих 8). За да не се възползват учениците или други от публиката от тази притча като предоставяща по някакъв начин извинение за нечестност, Исус тук ясно заявява дълбоката истина, че всички, които искат да бъдат Негови ученици, трябва да се характеризират с безкомпромисна почтеност и усърдие. Според Мидраша (Рабба, върху Изх. 3:1, изд. Сончино, стр. 49), Бог не дава голямо нещо на човек, докато не го е изпитал в малко; след това го повишава в голямо нещо. След това Мидрашът дава като

например предполагаемите думи на Бог към Давид: „Намерен си като надежден в овцете си; ела, прочее, паси овцете ми.“

Верен и в много. Той ще бъде повишен (вижте Матей 25:21).

11. Истинското богатство. Тоест, духовното „богатство“ (вижте Яков 2:5). Сравнете Христовото увещание да не работим за „храна, която се разваля, а за храна, която трае за вечен живот“ (Йоан 6:27). Малко по-рано в Своето перейско служение Исус предупреди хората да не събират съкровища за себе си, вместо да бъдат „богати пред Бога“ (Лука 12:21).

12. На друг човек. Едно от най-важните неща, които човек трябва да научи в този живот, е, че всички пари и материални неща, които придобива, не са негови по силата на собствената му мъдрост и умения, а са взети назаем от Бога. Господ тържествено предупреди Израел срещу тази фатална измама и им напомни, че Бог е Този, Който дава на хората „сила да придобиват богатство“ (вижте Втор. 8:18).

Неизползването на дадените им инструкции по този принцип до голяма степен беше... отговорни за провала на Израел като нация (виж том IV, стр. 32, 33). Винаги е вярно, че когато хората не почитат Бога и не ценят добрите неща в живота като идващи от Неговата благодетелна ръка, те стават „суетни в своите мисли“ и „глупото им сърце“ е „помрачено“ (Римляни 1:21). Ние сме просто Божии настойници.

Това, което е ваше собствено. Тук Исус говори за вечния живот и благословиите и радостите, които го съпътстват, като за наше собствено. Ние сме „наследници на Бога и сънаследници с Христос“ (Рим. 8:17). Когато Христос се възкачи на трона в слава, Той ще отправи към всички верни благодатната покана да дойдат и да „наследят царството, приготвено за тях“ „от създанието на света“ (Матей 25:34).

13. Няма слуга. Вижте върху Матей 6:24. С изключение на думата „слуга“ – дума, подходяща за този контекст, която се отнася до „слугата“ от притчата, настойника – изявлението на Исус, както е дадено тук, е идентично с това от Матей 6:24. Трябва да се помни, че голяма част от предишното учение на Исус е било повторено по време на Перейската фаза на Неговото служение (Живот 488). Няма основателна причина да се предполага, както правят много критици, че Лука или Матей са вмъкнали това изказване на грешното място в евангелското си повествование.

14. Фарисеите. Вижте стр. 51, 52.

Алчен. Гръцки *philarguroi*, буквално „паролюбив“. Думата се среща само в Новия завет. тук и във 2 Тим. 3:2. Някои критични коментатори предполагат, че тук са описани садукееите, а не фарисеите, както е казал Лука, въз основа на това, че първите са представлявали най-богатата класа на еврейското общество. Но Исус не обсъжда притежанието на богатства само по себе си. Не притежанието на богатство е това, което пречи на човек да стигне до небето, а по-скоро прекомерната му любов и злоупотребата с богатството. Няма нищо, което да попречи на един относително „беден“ човек да бъде алчен. На друго място Исус ясно обвинява фарисеите, че са алчни (виж Мат. 23:14). Според философията на живота на фарисеите, богатството е доказателство за божествена благословия. За сравнение, Исус не само нямаше притежания (виж Мат. 8:20), но дори не желаше никакви (виж Мат. 2:24). 6:24–34). В това, както и в други отношения, Неговите принципи и тези на фарисеите бяха напълно несъвместими.

Чух всички тези неща. Това, което следва (ст. 14–31), е съвсем очевидно продължение на разказа за същото събитие, както е представено в стихове 1–13.

Подиграваха му се. Или „присмиваха Му се“. Без съмнение фарисеите осъзнаваха, че Исус е насочил забележките Си към тях (вижте стихове 9–13; вижте на стих 9). Изглежда, че настоящето

Разказвателната последователност, започваща с гл. 15:1, е запис на ученията на Исус при един единствен случай (виж гл. 15:1; 16:1, 14). Ако е така, фарисеите са присъствали от самото начало (виж гл. 15:2) и притчите за изгубената овца, изгубената монета и изгубения син са били адресирани към тях от Исус, за да оправдае интереса Си към „бирниците и грешниците“ (виж гл. 15:1–3).

15. Оправдайте се. Сравнете „един законник“, който се опитвал „да се оправдае“ с въпроса: „Кой е моят ближен?“ (гл. 10:25–29). Фарисеите били постигнали успех в убеждаването на хората във валидността на своята теория, че богатството е награда за праведност. Те умело защитили своята позиция и поне онези, които притежавали известна част от богатата на този свят, намирали удовлетворение в такава теория.

Бог познава сърцата ви. Вижте 1 Царе 16:7; 1 Летописи 28:9. Проблемът с фарисеите беше, че те бяха лицемери (вижте върху Матей 6:2; 7:5); тяхната „праведност“ не беше нищо повече от прикриване (вижте Исая 64:6; Матей 23:13–33).

Мерзост. Гръцки *bdelugma*, „гнило нещо“, „отвратително нещо“. Сравнете употребата на *bdelugma* в Откр. 17:4, 5; 21:27 ч.

16. Законът и пророците. Тоест, каноничните писания на Стария завет (виж Мат. 5:17; 7:12; 22:40; Лука 24:27, 44; Деяния 13:15; 28:23; вижте върху Лука 24:44).

До Йоан. Тоест, Йоан Кръстител. „Докато“ Йоан не проповядва „Божие царство“, свещените писания на Стария завет са представлявали основното ръководство за спасението на човека (виж Рим. 3:1, 2). Думата „докато“ (гр. *mechri*) по никакъв начин не предполага – както някои повърхностни тълкуватели на Писанието искат да ни накарат да повярваме – че „законът и пророците“, старозаветните писания, по някакъв начин са загубили своята стойност или сила, когато Йоан е започнал да проповядва. Това, което Исус има предвид тук, е, че до служението на Йоан „законът и пророците“ са били всичко, което хората са имали. Евангелието дойде не за да замени или отмени написаното от Моисей и пророците, а по-скоро за да допълни, да подсили, да потвърди тези писания (виж върху Мат. Евангелието не замества Стария завет, а е негово допълнение. Това е очевидно смисълът, в който думата „мехри“ (преведена също като „до“) се използва в пасажи от Писанието като Матей 28:15 и Римляни 5:14.

В целия Нов Завет няма случай, в който Старият Завет да е омаловажен по някакъв начин. Напротив, именно в Старозаветните писания вярващите в Новия завет намират най-силното потвърждение на своята вяра; всъщност Старият завет е единствената Библия, която църквата от първо поколение в Новия завет е притежавала (вижте Йоан 5:39). Те не са я презирали, както правят някои днес, които се наричат християни, а са я почитали и ценели. Всъщност, точно в този случай Исус излага писанията на Стария завет като достатъчни, за да водят хората към небето (вижте Лука 16:29–31). Тези, които учат, че Старозаветните писания са без стойност или авторитет за християнина, учат противно на това, което е учил Христос. Павел потвърждава, че неговите учения не включват „нищо друго освен това, което пророците и Моисей са казали, че трябва да стане“ (Деяния 26:22). В своето поучение Павел постоянно се позовава на „Моисеевия закон“ и на „пророците“ (вижте Деяния 28:23).

В Нагорната проповед Исус ясно заяви, че Неговите учения по никакъв начин не се отхвърлят тези на Стария завет. Той категорично заявява, че не е дошъл да вземе от старозаветните писания и най-малката „йота“ или „заглавие“ (виж върху Матей 5:18). Когато заявява „но аз ви казвам“ (виж върху стих 22), контрастът, който прави между ученията на Стария завет и Неговите учения, не е целял да намали стойността или важността на първите, а по-скоро

да ги освободи от тесните представи на евреите от Неговото време и да ги разшири и укрепи.

Оттогава. След провъзгласяването на Божието царство от Йоан Кръстител, допълнителна светлина светеше върху пътя на спасението и фарисеите нямаха никакво извинение за това, че бяха „алчни“ (виж стих 14). В Стария завет е имало достатъчно светлина за тях (виж стихове 29–31), но те са отхвърлили тази светлина (виж Йоан 5:45–47); сега те заемат същото отношение към увеличената светлина, която свети чрез живота и ученията на Исус (виж Йоан 1:4; 14:6).

Всеки човек. Вероятно Исус тук говори за огромните тълпи, които Го следваха където и да отиваше Той в Перее (виж гл. 12:1; 14:25; 15:1). Имаше огромен, макар и понякога погрешен, интерес към Него лично, към Неговите чудеса и учения.

Натиска. Гръцки *biazō*, „използвам сила“ или „прилагам сила“. Вижте Матей 11:12, 13 за повече информация обсъждане на значението на Лука 16:16.

17. По-лесно е. За коментар върху стих 17 вижте Матей 5:18.

Заглавие. Гръцко *keraiā*, „малък рог“, „връх“ или „точка“, от *keras*, „рог“. Вижте върху Матей 5:18. Като илюстрация на значението на *keraiā*, частта от английската буква „G“, която я отличава от буквата „C“, може да се нарече „заглавие“.

Законът. Под „закон“ еврейската употреба се е разбирала цялата разкрита Божия воля, особено писанията на Моисей (вижте Втор. 31:9; Притчи 3:1). Когато се използва самостоятелно в Новия завет, както тук, може да се счита за общ термин за целия Стар завет. В своята версия Маркион, разколнически християнски учител от около 150 г. сл. Хр., променя формулировката от „законът“ на „моето слово“, за да избегне очевидната препратка към старозаветните писания и одобрението на Исус за тях. Маркион се е смятал за пламенен последовател на Павел, но не е имал никаква полза от нищо еврейско, като например Стария завет. Той е един от първите християни, които заемат позицията, че Старият завет е без стойност или значение за християнския вярващ.

Провал. Гръцки *piptō*, „падам“.

18. Напуска жена си. Вижте върху Мат. 5:27–32; вж. Мат. 19:9; 1 Кор. 7:10, 11.

Прелюбодеянието си остава прелюбодеяние, дори когато хората го легализират. Съвременните критици на евангелските записи твърдят, че в Лука 16:14–18 Лука е събрал група несвързани помежду си изказвания, изречени от Исус при различни поводи. Но те не успяват да видят основната нишка на мисълта, която всъщност прави цялата глава систематична и единна дискусия. Според стих 15, фарисеите и техните учения са били омразни пред Бога. Тази ситуация обаче не се е дължала на това, че те не са имали достатъчно светлина; те са имали „закона и пророците“ през цялото време (ст. 16), а по-скоро и евангелието. В стих 17 Исус потвърждава фундаменталното единство на Своите учения с тези на Стария завет, а в стих 18 дава илюстрация на факта. В Нагорната проповед Исус вече е използвал същите тези примери като доказателство, че Неговите учения не отменят тези на Стария завет (вижте върху Матей 5:17–19, 27–32).

19. Един богат човек. [Богатият човек и Лазар, Лука 16:19–31. За притчите виж стр. 203–207.] За малкото, което се знае относно обстоятелствата, при които е била изказана тази притча, вижте стихове 1 и 14. Притчата очевидно е била адресирана по-специално до фарисеите (виж гл. 15:2; 16:14), въпреки че учениците (гл. 16:1), „бирниците и грешниците“ (гл. 15:1) и без съмнение голяма публика (виж гл. 12:1; 14:25; 15:1) са присъствали.

В тази притча Исус продължава урока, изложен в притчата за нечестния Настойник (гл. 16:1–12), че използването на възможностите на настоящия живот определя бъдещата съдба (виж стихове 1, 4, 9, 11, 12). Тази притча е била насочена специално към учениците (виж стих 1), но в стих 9 Исус се е обърнал от учениците към присъстващите фарисеи (виж стих 9). Фарисеите отказали да приемат ученията на Исус за настойничеството и Му се присмяли (виж стих 14). След това Исус посочил, че те може да бъдат почитани от хората, но че Бог чете сърцата им като отворена книга (виж стих 15). Те са имали достатъчно светлина; отдавна са се радвали на наставленията на „закона и пророците“ и след служението на Йоан допълнителната светлина на евангелието е била тяхна (виж стих 16). В стихове 17, 18 Исус потвърждава, че принципите, изложени в „закона“, са неизменни – Бог не се е променил – и дава пример за тази възвишена истина. Притчата за богаташа и Лазар е дадена, за да покаже, че съдбата се определя в настоящия живот от използването на неговите привилегии и възможности (виж COL 260). На първо място, „някой си богаташ“ представлява всички хора, които използват неправилно житейските възможности, и в колективен смисъл представлява и еврейския народ, който, подобно на богаташа, прави фатална грешка (виж COL 267). Притчата се състои от две сцени, едната представяща този живот (стихове 19–22), а другата – следващия (стихове 23–31). Притчата за нечестния настойник подхожда към проблема от положителна гледна точка, тоест от гледна точка на някой, който е направил подготовка за бъдещето. Притчата за богаташа и Лазар подхожда към същия проблем от негативна гледна точка, тоест от гледна точка на някой, който не е направил такава подготовка.

Богатият човек сгреша, мислейки, че спасението се основава на Авраамовия произход, а не на характера (вж. Езекиил 18).

Както всички други притчи, тази за богаташа и Лазар трябва да се тълкува в хармония с контекста си и с общия тон на Писанието. Един от най-важните принципи на тълкуване е, че всяка притча е предназначена да научи на една фундаментална истина и че детайлите на притчата не е задължително да имат значение сами по себе си, освен като „реквизит“ за историята. С други думи, детайлите на притчата не трябва да се налагат като имащи буквално значение по отношение на духовната истина, освен ако контекстът не показва ясно, че се има предвид такова значение. От този принцип произтича друг – че не е разумно да се използват детайлите на притчата, за да се преподава доктрина. Само фундаменталното учение на притчата, както е ясно изложено в контекста ѝ и потвърдено от общия тон на Писанието, заедно с подробности, обяснени в самия контекст, може легитимно да се счита за основа на доктрината. Вижте стр. 203, 204. Твърдението, че Исус е възнамерявал тази притча да научи, че хората, независимо дали са добри или лоши, получават своите награди при смъртта, нарушава и двата принципа.

Както е ясно посочено в контекста (виж по-горе), тази притча е предназначена да ни научи, че бъдещата съдба се определя от това как хората използват възможностите на настоящия живот. Исус не е обсъждал нито състоянието на човека в смъртта, нито времето, когато ще бъдат раздадени награди; Той просто е правил ясно разграничение между този живот и следващия и е показвал връзката между тях. Освен това, тълкуването на тази притча като учение, че хората получават наградите си веднага след смъртта, ясно противоречи на собственото изявление на Исус, че „Човешкият Син ще... възнагради всеки според делата му“, когато „дойде в славата на Отца Си с ангелите Си“ (вж. върху Мат. 16:27; 25:31–41; срв. 1 Кор. 15:51–55; 1 Сол. 4:16, 17; Откр. 22:12; и др.). Едно от най-важните правила за тълкуване е, че фигуративните изрази и разкази трябва да бъдат...

разбирани от гледна точка на буквалните твърдения на Писанието относно истините, за които се говори. Дори онези, които се опитват да наложат на тази притча модел на тълкуване, който учи противно на непосредствения контекст и на общия тон на Христовите учения, признават, че много от детайлите на притчата са фигуративни (вж. стихове 22–26).

Тогава може да се зададе основателен въпрос: „Защо Исус би въвел в притчата фигуративно илюстрации, които не представят точно истината, както е ясно изложена другаде в Писанията, и особено в Неговите собствени буквални твърдения?“ Отговорът е, че Той се е срещал с хора на тяхната собствена територия. Много от публиката – без най-малката старозаветна библейска причина за това – са повярвали в доктрината за съзнателно състояние на съществуване между смъртта и възкресението (виж COL 263). Това погрешно вярване, което не се появява в Стария завет, прониква в еврейската литература след изгнанието като цяло (виж стр. 83-102) и подобно на много други традиционни вярвания, е станало част от юдаизма по времето на Исус (виж върху Марк 7:7–13). В тази притча Исус просто използва едно популярно вярване, за да изясни по този начин важен урок, който се е стремил да внуши на слушателите си. Може също да се отбележи, че в предходната притча, тази за нечестния настойник (Лука 16:1–12), Исус нито е похвалил, нито е одобрил действията на нечестния настойник, въпреки че това действие представлява основната част от историята (вижте стих 8).

Дори модернистският „Международен критичен коментар“ коментира следното по отношение на в. 22: „Според общия принцип блаженството и нещастieto след смъртта се определят от поведението преди смъртта; но детайлите на картината са взети от еврейските вярвания относно състоянието на душите в Шеол [вижте Притчи 15:11] и не трябва да се разбират като потвърждение на тези вярвания.“

Понякога се обръща внимание на факта, че Исус не заявява, че историята за богатата и Лазар е притча, поне очевидно доколкото е в разказа на Лука (въпреки че един древен ръкопис [D] я нарича притча), докато другаде притчите обикновено са обозначени така (Мат. 13:3, 24, 33, 44, 45, 47). Но трябва да се отбележи, че въпреки че Исус обикновено въвеждаше притча, като заявяваше, че е притча, или като казваше, че небесното царство е като човек или нещо при специфичните обстоятелства, които след това разказваше, Той не винаги го правеше (вижте Лука 15:8, 11; 16:1 за примери). Същото важи и за различни старозаветни притчи, като тези от Съдии 9:8–

15 и 4 Царе 14:9, но никой не твърди, че вярва, че тъй като тези притчи не са ясно обозначени като такива, те трябва да се приемат буквално. Погрешността на подобен аргумент става очевидна само с прочитането на малкото цитирани препратки.

В този „богаташ“ Исус несъмнено е възнамерявал фарисеите да видят себе си, а в нещастното преживяване на „богаташа“ да си представят собствената си нещастна съдба (виж на стих 14). Сравнете този „богаташ“ с този от предходната притча (ст. 1). Преводът на гр. *plousios*, „богат“, от латинското *dives* във Вулгата е дал началото на популярното предание, че името на мъжа е било *Dives*. Разнообразие от имена се появяват в различни други версии, вероятно в резултат на усещането, че щом бедният човек от притчата е бил посочен, богаташът също трябва да бъде посочен.

Лилаво. Гръцки *porphura*, „пурпурна тъкан“ или „дреха, изработена от пурпурен плат“; тук вероятно се отнася до скъпата върхна дреха, „наметалото“ или „мантията“ (гр. *himation*; вижте върху Матей 5:40), обогатена в царско лилав цвят. Лилавото е било цветът на царското достойнство. Първоначално „порфура“ се е отнасяла за вид миди, често срещани в Средиземно море.

мурекс, от който се е извличала пурпурна боя. След това терминът, или неговият еквивалент, започва да се прилага за боядисана по този начин тъкан или дреха, изработена от тази тъкан (виж Марк 15:17, 20; Деяния 16:14; Откровение 17:4; и др.). Тази боя се предлага в три нюанса, които могат да бъдат описани като пурпурно, пурпурно и синьо.

Фин лен. Гръцки *bussos*, „лен“ или „лен“, платът, направен от него; тук вероятно се отнася за долната дреха, „пальтото“ или „туниката“ (гр. *chiton*; виж върху Мат. 5:40), изработена от египетски лен. Първоначално *bussos* се е отнасяло за самия лен, а след това е започнало да се прилага за лепен плат, направен от лен. Като „пурпурното“ е било цветът на царското достойнство, така и „финият лен“ е бил платът на лукса (виж Откр. 18:12; 19:8, 14).

20. Просяк. Гръцки *ptōchos*, от думата *ptassō*, „клякам“, „свивам се“, „отивам“ „свивайки се или прегърбвайки се като просяк“. Понякога *ptōchos* означава просто „беден“ или се използва като съществително име „беден човек“ (вижте върху Матей 5:3).

Лазар. Гръцко Лазарос, име, произлизащо от общоеврейското име „Елазар“ (виж Изх. 6:23), което означава „Бог е помогнал“. Трябва да се отбележи, че името е най-подходящо за духовното състояние на човека в притчата, който го носи. Това е единственият записан случай, в който Исус дава име на един от героите в притча, процедура, наложена в този случай поради диалога в притчата (виж Лука 16:23–31). Въпреки че само няколко седмици по-късно Исус действително възкресява Лазар от Витания от мъртвите (виж Йоан 11:1–46), няма връзка между човека от притчата и този, който е станал обект на най-голямото чудо на Исус.

Положен на портата му. Богатият човек имал постоянна възможност да облекчи нуждите на Лазар, но не го направил. Разбира се, той не се отнесъл зле със страдалеца, който, несъмнено заключил, трябва да страда под Божието наказание. Неговото отношение било подобно на това, изразено от Каин, когато казал: „Нима съм аз пазач на брат си?“ (Бит. 4:9). Отношенията му с Лазар не включвали извършване на лоши дела, а по-скоро пропускане на дела на милост. Той заел негативно отношение към отговорностите си в живота, а не положително. Не знаел нищо за истинското значение на „втората“ голяма заповед на закона, която изисква любов към ближния (вижте Мат. 5:43; 22:39; 25:35–44). Подобно на еврейския народ, този богат човек не вършел никакво положително добро и поради тази причина бил виновен за причиняване на положителна вреда. Всички предимства, които Небето му беше дало, бяха присвоени за негово собствено удоволствие и удовлетворение (виж COL 291).

Пълен с рани. Или „разязвен“. Фактът, че Лазар е бил „положен“ на портата, показва че е инвалид, неспособен да се движи сам.

21. Желание да бъде нахранен. Това беше причината да бъде на портата. Той беше в отчаяно състояние нужда, и богатият човек успя да задоволи тази нужда. В историята няма нищо, което да предполагат, че Лазар е роптал или се е оплаквал срещу Бога заради бедността и страданието си. Очевидно, подобно на Йов, той е понасял всичко това с търпение и сила.

Паднали трохи. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването „падащите [неща]“; тоест, остатъците от трапезата (виж върху Марк 7:28). Очевидно богатият човек никога не е направил нищо, за да осигури храна на Лазар.

Облиза раните му. Не е съвсем ясно дали това е облекчило страданието му или го е увеличило, макар че последното изглежда по-вероятно. Ако е така, това е била кулминацията на страданието за бедния страдалец. Очевидно той не е бил в състояние да попречи на тези полудиви мършояди (виж върху Матей 7:6; 15:26) да облизват язвите му.

22. Носени от ангелите. Сравнете Матей 24:31. За принципи, които да ръководят тълкуването на Лука 16:25–31, вижте стих 19. Трябва да се помни, че целта на притчата е да сравни възможностите на този живот и използването им с наградите на идния живот. Съдбата е определена със смъртта и хората трябва да използват добре настоящия живот, ако искат да се радват на привилегиите на следващия.

Авраамово лоно. Типично еврейски идиом, означаващ „рай“. Талмудът (Кидушим 72a; в изд. на Сончино, стр. 369) споменава „Авраамовото лоно“ като място на благословените мъртви. При друг случай Исус говори за рая като за място, където „мнозина“ ще „дойдат от изток и запад“ и ще „седнат с Авраам“ на празника „небесното царство“ (вижте върху Матей 8:11; Лука 14:15).

Относно това, че Исус е „в лоното на Отца“ вижте Йоан 1:18. Относно „облагането на лоното“ на някого, докато седи на пиршество, вижте Йоан 13:23. Авраам е бащата на юдеите (вижте Йоан 8:39, 56) и те на практика са дошли да търсят спасение у него, вместо у Бога (вижте Лука 16:24). Те са възприемали Авраам като приветствайки децата си в рая, както по подобен начин Петър понякога е представян сега като поздравяващ християните на небесната порта.

Беше погребан. Тези, които твърдят, че този разказ е буквален, а не притча, трябва Обърнете внимание, че ако богатият е буквално и физически е в мъки, тогава Лазар е бил възнесен на небето буквално и физически. Телата и на Лазар, и на богатия обаче се върнали в пръстта, откъдето са дошли (вижте Битие 2:7; 3:19; Екл. 12:7).

23. Ад. Гръцки *hadēs*. „гроб“ или „смърт“ (вижте Мат. 11:23). Хадес е обиталище на всички хора, добри и лоши, до възкресението. Буквално, Лазар също ще бъде там.

Очите му. Тялото на богатия, сега в ада, е безжизнено. Той не може да вижда (вижте на стих 24).

Мъчения. Гръцки *basanoi*, свързан с глагола *basanizō*, който се използва за лица страдащи силно от болести (Мат. 8:6), от хвърлянето на морските вълни (Мат. 14:24) и от учениците, които се „трудят“ с греблата (Марк 6:48). Използва се също за емоционален стрес (2 Петрово 2:8) и за „мъчението“, от което злите духове се страхуват, когато са изправени лице в лице с Исус (Мат. 8:29; Марк 5:7; Лука 8:28). Басанос (единствено число на басаной) по този начин изглежда показва остро страдание или възбуда.

Идеята, че при смъртта хората отиват на място, където страдат от „мъчения“, е напълно чужда на Писанията, които ясно учат, че „мъртвите не знаят нищо“ (Екл. 9:5; виж върху Пс. 146:4). Самият Исус сравни смъртта със сън (виж Йоан 11:11, 14). Да се заключи от тази притча, че Исус е учил, че при смъртта нечестивите са отведени на място, където се подлагат на „мъчения“, означава да Го накараме да противоречи на ясните Си учения по този въпрос в други случаи, както и на ученията на Библията като цяло. Именно в „ад“ на геената грешниците трябва да изпитат огнени мъки (виж върху Мат. 5:22), а не в хадес. Когато Исус представя богатия като „мъчен в този пламък“ (Лука 16:24), в хадес, Той очевидно говори преносно и е неоснователно думите Му да се тълкуват буквално. Вижте стих 19 за принципите на тълкуване, свързани с обяснението на притчите.

Вижда Авраам. Възможно ли е раят и адът да са на една ръка разстояние, от което да можем да говорим, и тези в рая да наблюдават страданията на приятели и близки в ада, без да могат

да облекчат мъките си, докато тези в ада могат да наблюдават блаженството на праведните в рая? И все пак, точно това учи тази притча, ако трябва да се приема буквално (вижте стих 19). Но тези, които вярват, че е буквална, ще побързат да добавят, че „Авраамовата пазва“ е само фигуративен израз, че светиите не почиват буквално всички в неговата „пазуха“. И те също така ще заявят, че близостта на рая и ада, изобразена тук, също е чисто фигуративна. Но в момента, в който признаят, че тези и други очевидно фигуративни части на притчата не трябва да се приемат буквално, те признават фигуративния характер на цялата притча. Ако не желаят да признаят, че цялата притча е фигуративна, те са принудени да признаят, че решението им дали една част трябва да се приема фигуративно или не е просто въпрос на техен собствен произволен избор, а не е основано на някакъв ясно дефиниран и последователен принцип на тълкуване.

Лазар в пазвата си. Вижте стих 22. Могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 146) за прочита „Лазар почива в пазвата си“.

24. Отец Авраам. Очевидно, според притчата, Авраам е представен като председателстващ над хадеса (виж на стих 23). Богатият човек се обръща към Авраам, сякаш е Бог.

Страдащият е потомък на патриарха и се обръща към него като син към баща си.

Изпратете Лазар. Богатият очевидно предполага, че Лазар трябва да бъде поставен при него повикват и се обаждат в хадес, което в известен смисъл би било продължение на относителните им позиции на земята.

От гр. нар. *bartō* (вижте върху Мат. 3:6).

Върхът на пръста му. Тези, които се стремят да намерят в тази притча подкрепа за лъжливата доктрина за безсмъртните, безтелесни души, намират тук вместо това смущение. Сякаш безтелесните духове имат „пръсти“! Тялото на Лазар е било в гроба и следователно пръстите му също са били в гроба. Невероятно е, че един безтелесен дух би взел пръст, който не би трябвало да има, да го потопи във вода и след това да докосне несъществуващия език на друг безтелесен дух. Очевидно Исус разказва въображаема история, предназначена да изясни определена истина относно връзката между този живот и следващия (виж стих 19) и не възнамерява думите Му да бъдат приемани буквално. За богатия човек, който сега образно страда в ада, и най-малкото облекчение на неговите „мъчения“ би било милостиво прието. Богатият човек сега копнее за капка бистра, хладна вода, както Лазар преди е желал остатъците от трапезата си (виж стих 21). Ако богаташът е имал „очи“ (ст. 23) и „език“ (ст. 24), а Лазар е имал „пръст“ (ст. 24), това би наложило учението, че веднага след смъртта добрите и лошите хора отиват при наградите си като реални същества с телесни части! Обаче, че те не отиват веднага при наградите си при смъртта, е очевидно от самата притча – телата им са били в гроба, където няма такова нещо като огън (вижте на ст. 22).

Мъчени в този пламък. За доказателство, че не при смъртта, а по-скоро когато Исус се завърне видимо на тази земя (след хилядолетието), нечестивите страдат от огньовете на ада, вижте стих 19. Относно „вечния огън“ вижте Матей 5:22.

25. Син. Гръцки тектон (виж на гл. 15:31).

Получи. Той беше получил всички добри неща, които някой би могъл да пожелае през живота си, и не беше направил никакви подготовки за бъдещия живот. Той беше приложил принципа от Матей 6:33 в обратен ред – първо беше търсил „всички тези неща“ и се надяваше, че Бог ще намери някакъв начин да добави небето по-късно. Сравнете преживяването на богатия глупак (вж.

върху Лука 12:16–21) и напътствията на Исус за събирането на богатства на небето (виж върху Мат. 6:19–21). Богатият човек имаше цялата награда, която щеше да получи (вж. Мат. 6:2). Неговият разказ на небето го показва като морален банкрут. Трябва да се отбележи, че той не беше наказан за притежаването на богатство (вж. ст. 19), а за злоупотребата с него. Той го пропиля за себе си, вместо да го използва в служба на Бога и на ближния си (вж. Мат. 19:21, 22; 25:25–30). Не е грях да си богат, защото Авраам беше много богат (вж. Бит. 1:1). 13:2). Богатият човек от притчата просто избра да забрави, че е отговорен за начина, по който използва богатството си.

Лазар зли неща. По същия начин, както богатият човек не беше наказан, защото беше богат, Лазар не беше възнаграден на небето само защото е бил беден, докато е бил на земята. Моралният характер, а не материалните притежания, определя съдбата.

26. Освен всичко това, отговорът на Авраам на молбата на богатата се състои от две части. В първата (ст. 25) Авраам на практика заявява, че не би било правилно да се изпълни молбата, а във втората (ст. 26) посочва, че уредбата на бъдещия живот прави това невъзможно.

Залив. Гръцки *chasma* - „пропаст“ или „зеещ отвор“, от *chainō* - „прозявам“. „Пропастта“ представлява разликата в моралния характер между богатата и Лазар (виж COL 269). Това, че е „фиксирана“, подчертава факта, че след смъртта характерът не може да бъде променен. Твърде късно е да се промени (виж Исая 26:10). Тази пропаст, която е препречила богатата от блаженството на „Авраамовата пазва“, е била образувана в настоящия живот, поради собственото му пренебрежение да използва правилно възможностите, предоставени тогава за формиране на правилния вид характер (виж COL 271).

27. Моля те за това. Богатият човек тук намеква, че не е бил предупреден предварително за съдбата, която го очаква при смъртта.

Изпрати го. Той самият не е в състояние да общува с живи роднини, а „Авраам“ няма да позволи на Лазар да го направи.

29. Моисей и пророците. Тоест, Писанията на Стария завет. Това е било общоприето обозначение за каноничните писания на Стария завет в дните на Исус (вижте върху стих 16). Отново и отново Исус посочвал Стария завет като най-ценен по въпросите на вярата и доктрината и, както тук, го препоръчвал на слушателите си като безопасен и сигурен пътеводител към спасението (вижте Матей 5:17–19; Лука 24:25, 27, 44; Йоан 5:39, 45–47).

Нека ги чуят. Според даденото тук наставление на Исус – макар че привидно е било изречено от Авраам на богатата – старозаветните писания са представлявали за хората от Неговото време достатъчно ръководство за спасение и авторитетен източник на информация за хората в този живот относно бъдещия живот. Богатият човек е имал достатъчно предупреждение за съдбата, която е очаквала мъжете, избрали да живеят така, както е живял той. Допълнителна светлина би била отхвърлена, ако беше дадена (вижте на стих 31).

30. Не, отче Авраам. Богатият човек протестира срещу решението на Авраам, внушавайки, че знае по-добре от Авраам. Очевидно той не е намерил убедителни доказателства в Стария завет и се съмнява, че петимата му братя ще ги намерят. Тези, които днес лекомислено отхвърлят сериозните послания на Стария завет, биха направили добре да помислят за съдбата на богатата от тази притча, който, макар и да е имал достъп до „Моисей и пророците“, не е бил благодетелстван от тях.

Ако някой отиде при тях. Тоест, ако някой от мъртвите дойде при тях. Както е отбелязано в стих 19, богатият човек представлява не само хора, които не успяват да се възползват от възможностите, които този живот предоставя за формиране на характер и за вършене на добро

своите събратя, но също и еврейската нация, която като корпоративно образувание следваше същия курс (виж том IV, стр. 30-33).

Като изисква допълнителни доказателства, богатият отразява многократните искания на книжниците и фарисеите за „знамение“. Но животът, ученията и делата на Исус представляват убедително доказателство за Неговата божественост за всички, чиито мотиви са били искрени (вж. Мат. 1:1). 15:21; 16:1). Доказателствата, които Исус им предложил обаче, не били такива, каквито искали.

31. Ако не чуят. Вижте върху стих 30. Тези, които не са впечатлени от ясното твърдение за вечната истина, което се намира в Писанието, не биха били по-благоприятно впечатлени от най-великото от чудесата. Няколко седмици след като разказа тази притча, Исус възкреси от мъртвите човек на име Лазар, сякаш в отговор на предизвикателството на еврейските водачи за по-големи доказателства, отколкото са имали досега. Но точно това чудо накара водачите на нацията да засилят заговора си срещу живота на Исус (виж върху Йоан 11:47-54). Не само това; те смятаха за необходимо да се отърват от Лазар, за да защитят собствената си несъстоятелна позиция (виж Йоан 12:9, 10; DA 588). По този начин юдеите дадоха буквална демонстрация на истинността на твърдението на Исус тук, че онези, които отхвърлят Стария завет, ще отхвърлят „по-голяма“ светлина, дори свидетелството на този, който „е възкръснал от мъртвите“.

Убеден. Тоест, да се покае (виж стих 30).

Въпреки че един се е възкресил. Няколко седмици след това нашият Господ е възкресил Лазар от мъртвите (виж в Йоан 11:1), сякаш за да предостави на Своите заядливи критици изпълнение на молбата, изразена от богатия от притчата. Но, както Исус е предупредил „баща Авраам“ богатия, повечето юдеи все още отказвали да повярват. Всъщност именно това чудо ги подтикнало по-категорично от преди да заговорят Неговата смърт (Йоан 11:47-54).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 КОЛ 366; ЗТ 401

1, 2 1Т 226

1-9COL 366-375

2 АН 368; COL 374; CS 178; GW 267; Те 48; ТМ 399; 2Т 280, 501, 510, 518, 570, 571, 648, 684, 689; 3Т 119, 386, 390, 544; 4Т 468, 481, 612, 619; 5Т 156, 465; 7Т 176, 282, 295; 9Т 246

2-9COL 367; CS 100

5 МҮР 306; 6Т 480; 9Т 245

8 COL 370; CS 149; 4Т 68, 389

9 COL 373, 375; Ед 145; 1Т 539, 542; 2Т 664; 3Т 117

9-111Т 198

9-121Т 538

10 АН 297, 387; CG 123, 154; CH 409; COL 266, 356; Ed 58, 59, 61, 114; ML 172; MM 177, 205; МҮР 143, 148, 228, 230; PK 218, 222, 228, 487; PP 223, 574; ТМ 287; 2Т 48, 78, 84, 309, 312, 700; 3Т 22, 224, 556; 4Т 186, 309, 311, 337, 487, 561, 572, 591; 5Т 414; 6Т 172; WM 153

10, 11 FE 152

11 2Т 250; 3Т 405; 4Т 311; WM 17

11, 12 ТМ 286

11-13IT 199

14, 15 1Т 539

17 ДА 308

19-21COL 260

19-31COL 260-271; 1T 539; WM 172

20, 21 2T 197

22-26COL 263

26 Ев 620

27-31COL 264

29, 31 ПП 367

31 ДА 407, 799

ГЛАВА 17

1 Христос учи да избягваме поводи за обида. 3 Един да прощава на друг. 6 Силата на вярата. 7 Как ние сме свързани с Бога, а не Той с нас. 11 Той изцелява десет прокажени. 22 За Божието царство и за пришествието на Човешкия Син.

1. Тогава той каза. [Прошка, вяра и служение, Лука 17:1-10]. Нищо не се казва относно времето и мястото на следващия раздел от евангелското повествование на Лука. Изглежда, че има малка или никаква пряка връзка с предходната глава, що се отнася до темата. Освен това, фарисеите, за които беше споменато по-рано (вижте върху гл. 16:14), изглежда отсъстват сега, в стихове гл. 1-19 от 17. И тъй като е записано пътуване (вижте гл. 17:11), преди фарисеите да бъдат отново въведени в повествованието (ст. 20), изглежда най-вероятно да има преход във времето и мястото между гл. 16 и 17. От запис на гл. 17 изглежда, че това пътуване е превело Исус през Самария и пределите на Галилея и в крайна сметка Го е отвело отново през Йордан в Перейя (вижте върху Лука 17:11; вижте Завършване на перейското служение).

Липсата на ясна връзка между различните подраздели на наставленията, дадени в стихове 1-10, е накарала някои да мислят, че тук Лука съобщава същността на това, което е било дадено при различни поводи. Това е напълно възможно и е възможно Лука тук да записва най-важните моменти от наставленията, дадени на учениците по време на това пътуване. В същото време е възможно да се открие скрита връзка между различните части, но дали съществува действително единство на мисълта е спорно. В стихове 1 и 2 Исус заявява, че е грях да се водят другите в грях. В стихове 3 и 4 Той посочва задължението на учениците да прощават на другите, когато са сгрешили. Стихове 5 и 6 разглеждат вярата като съществена за спазване на принципите на евангелието, а стихове 7-10 представляват притча, илюстрираща евангелските принципи. За коментар върху стихове 1, 2 вижте Матей 18:6, 7.

Прегрешения. Гръцки skandala, буквално „поводи за препъване“ (вижте върху Матей 5:29).

3. Обърнете внимание. За коментар върху стихове 3, 4 вижте Матей 18:15-22. Да не прощаваме на другите е един от начините да ги провокираме към прибързаност и грях. Стихове 1, 2 от Лука 17 се отнасят до греха от наша страна спрямо другите, стихове 3, 4 - до нашето отношение, когато другите съгрешават срещу нас. Трябва да избягваме да караме другите да се спъват и в същото време трябва да бъдем милостиви към тях, когато те ни карат да се спъваме.

Против теб. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на тези думи, въпреки че контекстът ясно показва, че това е видът прегрешение, за което говори Исус.

4. Седем пъти. Вижте Мат. 18:21, 22.

5. Апостолите. Дали Лука възнамерява да прави разлика между дванадесетте като „апостоли“ и останалите, които редовно Го следват като „ученици“ (виж стих 1), не е ясно. Стихове 5, 6 се отнасят до силата на вярата.

Увеличи вярата ни. Вижте Матей 17:20. Контекстът прави вероятно тази молба да е дошла по време, различно от случая, представен в Лука 17:1-4 (вижте стих 1).

Изглежда, че „апостолите“ са чувствали, че имат известна вяра, но са осъзнавали, че тя не е достатъчна.

6. Вяра. Притежаването на вяра, казва Исус, не е въпрос на количество, а на качество. Или човек има вяра, или няма вяра. Най-малкото количество вяра е достатъчно, за да се изпълнят привидно невъзможни задачи. Не е толкова важно количеството вяра, колкото нейната искреност.

Сикамин. Гръцки *sukamīnos*, черната черница. Терминът *sukamīnos*, макар и смятан от някои за различен, често се е използвал синонимно на сукоморея, името на бялата черница, известна още като сикомор-смокиново дърво. Сукоморея обикновено се превежда като „сикомор“ (вижте върху Амос 7:14; Лука 19:4). Нито едно от двете дървета не бива да се бърка с нашия сикомор.

Посаден в морето. Вероятно Исус умишлено е избрал илюстрация, толкова трудна, че да е абсурдна. Очевидно е, че Той не е възнамерявал учениците Му да извършват подобни магически подвизи. Тази илюстрация е подобна на тази за камила, преминаваща през иглени уши (вижте Матей 19:24). И двете са трудни до степен на буквална невъзможност и Исус не е възнамерявал учениците да обмислят да правят едното или другото в буквален смисъл. Нито едно от Неговите собствени чудеса не е било от този вид.

7. Кой от вас. [Безполезни слуги, Лука 17:7-10. За притчите виж стр. 203-207.] Изглежда, че тази кратка притча е била разказана в отговор на молбата, записана в стих 5, въпреки че тази връзка не е сигурна. Вярата квалифицира хората да изпълняват дълга си като Божии служители (вижте стих 10). Ако тази връзка със стих 5 не е валидна, вероятно е притчата да е била разказана на учениците в някакъв друг момент от пътуването, споменато накратко в стих 11 (вижте стих 1).

Слуга. Гръцки *doulos*, „роб“ или „прислужник“.

Оран. Домът на господаря вероятно ще бъде в селото или града, а земята му недалеч. Обикновено „слугите“ напускали града сутрин, за да работят на полето, и се връщали сутрин, за да работят на полето, и се прибирали вечер (вижте Числа 35:4; Рут 2:3; 3:4; 4:1).

Малко след това. Гръцки *eutheōs*, „веднага“ или „веднага“ (виж върху Марк 1:10). В староанглийския език изразът „малко след това“ е означавал „веднага“, макар че сега означава точно обратното. Тук *eutheōs* променя глагола „отивам“, а не глагола „кажа“. По този начин, не господарят „казва веднага“, а по-скоро казва „вървете веднага“.

8. Не би ли било по-скоро? Според гръците тук се очаква положителен отговор на въпрос (вижте на гл. 6:39). Сравнете очаквания отрицателен отговор в гл. 17:9.

Препаши се. Вижте Лука 12:37; вижте върху Пс. 65:6.

9. Благодарите ли той? Според гръците тук се очаква отрицателен отговор въпрос (вижте гл. 6:39). Сравнете очаквания положителен отговор в гл. 17:8.

Не мисля. Староанглийски израз, който означава „Мисля, че не“. Важен текстов елемент Могат да се цитират доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на тези думи.

10. Ние сме безполезни слуги. Тоест, „не заслужаваме специална похвала“. Господарят е получил заслуженото от тях, но нищо повече, което си струва да се спомене. Той не се е възползвал от службата им до степен, че да се чувства длъжен да им окаже специална почит. Те си получават заплатата и това е всичко, което трябва да очакват. Той няма никакви особени задължения към тях. С други думи, Исус е имал право да очаква много от учениците Си и

Бог има право да очаква много от нас днес. Когато сме направили най-доброто от себе си за Него, ние не Го задължаваме по никакъв начин към нас. Не сме направили нищо повече от това, което по право би трябвало да направим. Павел отразява духа на истинското служение, когато отбелязва, че всичко, което е изтърпял и страдал заради Христос, е „нищо за слава“ (1 Кор. 9:16). Неговото служение е било мотивирано от дълбоко чувство за дълг към неговия Учител. Проповядвайки евангелието, той е изпълнявал тежко задължение – „горко ми, ако не проповядвам евангелието!“ (1 Кор. 9:16).

11. Докато отиваше в Йерусалим. [Десетте прокажени, Лука 17:11–19. Вж. Марк 1:40–45; виж Заключениеното перейско служение; Служението на нашия Господ; за чудесата стр. 208–213.] Пътуването, за което се говори тук, изглежда е от типа на обиколка, първо през Самария, след това границите на Галилея, след това вероятно през Йордан през Перя и накрая пристигане в Йерусалим. Ако е така, възможно е, както някои предполагат, това пътуване да се приравни на споменатото в Йоан 11:54, където Исус и учениците му се оттеглят на север от околностите на Бехани и Йерусалим, за да избегнат откритата враждебност, последвала възкресението на Лазар (ст. 53). Това пътуване на север ще ги доведе до границите на Галилея. По този начин, въпреки че Исус всъщност си тръгваше от Йерусалим, Той правеше последната обиколка, която в крайна сметка щеше да Го върне в града и на кръста. И също така, по време на това пътуване, Исус вероятно е останал с учениците Си в Самария за кратко време, без съмнение посвещавайки поне част от него на служене на хората там. Вероятно това е било последвано от кратък период, прекаран в Перя, откъдето Исус е преминал през Йерихон и Витания, за да присъства на последната Пасха.

През средата. Могат да се цитират текстови доказателства (вж. стр. 146) за диаграмата на четене месон, буквално, „през [това, което лежи] между“, а не *dia mesou*, „през средата на“. Тук Лука сякаш говори не за пътуване през Самария и през Галилея, от които Исус вече е предприел окончателното Си напускане (вижте Матей 19:1, 2) няколко седмици или месеца по-рано, а за пътуване между двата региона, тоест по границата между тях.

12. Десет мъже. Тези мъже не бяха в селото, тъй като това не би било позволено. Те се обърнаха към Исус, когато Той се канел да влезе в селото. Възможно е да са споделяли груба колиба в откритите полета на значително разстояние от селото. За коментари относно естеството на болестта, ограниченията за страдащите от нея, отношението на юдеите към страдащите от нея и ритуалните разпоредби, които са се прилагали към изцелените от болестта, вижте Марк 1:40–45, където е описан първият случай на изцеление от проказа от Исус.

Стойха настрана. Както изискваше законът. Не им беше позволено да се приближават до други мъже, дори по магистралата. Тези жертви на проказа са били по-внимателни в спазването на закона за сегрегация, отколкото този, споменат в Марк 1:40–45.

13. Учител. Гръцки *epistatēs* (виж на гл. 5:5).

4. Покажете се. Както се изисква от Моисеевия закон (вижте върху Марк 1:44).

Докато вървяха. Изцелението беше обусловено от акт на вяра. Те не бяха изцелени, така че докато се бавеха в присъствието на Исус, но само докато продължиха да изпълняват Неговите инструкции. Когато напуснаха Исус, те все още бяха прокажени. Очевидно е, че ако бяха чакали видими доказателства за изцеление, преди да тръгнат за Йерусалим, където щяха да бъдат обявени за „чисти“, изцелението никога нямаше да дойде. Беше необходимо те да действат с вяра, сякаш вече бяха изцелени, преди изцелението действително да дойде. Който не

Дойдеш ли при Господа с вяра, не е нужно да очакваш да „получиш нещо от Господа“ (Яков 1:7; вж. Евр. 11:6). Без послушание няма вяра, защото „вярата без дела е мъртва“ (виж Яков 2:17–20). Този, който има истинска вяра, ще действа в съответствие с всяко Божие изискване, но без вяра послушанието е невъзможно и безполезно. Нито едното, нито другото не може да съществува самостоятелно без другото (виж Яков 2:17).

15. Един от тях. Един и само един (виж стих 17).

Прослави Бога. Осъзнавайки, че божествената сила го е освободила от оковите на отвратителната му болест, „един от тях“ направи първите неща на първо място – той прослави Бога. Този самарянин се откроява в евангелския разказ като отличен пример за благодарност.

16. Падна по лице. Типичната ориенталска поза на молба и благодарност, независимо дали към Бога или към човека (вижте върху Естир 3:2).

Той беше самарянин. Вероятно останалите деветима смятаха, че като синове на Авраам заслужават да бъдат изцелени. Но този самарянин, който може би е смятал, че не заслужава благословията на здравето, която му е дошла внезапно и неочаквано, е оценил дара, който Небето му е дал. Тези, които забравят да благодарят на Бога за получените благословии и истински да оценят това, което Бог прави за тях, са в сериозна опасност да Го забравят напълно (вижте Рим. 1:21, 22).

17. Къде са деветимата? Ето доказателство, че за Бог е важно дали ценим добрите неща, които получаваме от Неговата ръка. Деветимата е трябвало да бъдат дълбоко благодарни, но очевидно не бяха. Поне не изразиха никаква признателност.

18. Чужденец. Или „чужденец“. За други примери за изцеление на неюдеи вижте Лука 7:1–10; Матей 15:21–28; Марк 7:31–37; 8:22–26. За значението на думата „чужденец“ в Стария завет вижте Изх. 12:19, 43, 45; 20:10; Числа 9:14; Втор. 10:19; 14:21, 29.

19. Твоята вяра. Вижте гл. 17:14.

20. Фарисеите поискали от Него. [Кога и как идва Царството, Лука 17:20–37. Вж. Матей 24:3, 26–41.] Дали фарисеите са срещнали Исус по време на това пътуване (вижте стих 11) или след пристигането Му в Перея, не знаем. Вероятно е било около месец март, 31 г. сл. Хр. , най-много няколко седмици преди Пасхата.

Сравнете също предишните искания на фарисеите за информация от Йоан Кръстител (вж. Йоан 1:19–22) и от Исус (вж. Мат. 16:1; Марк 2:16; Йоан 2:18).

Когато царството. Вече бяха изминали почти четири години, откакто Йоан Кръстител започна да провъзгласява, че „небесното царство е близо“ (виж Матей 3:2; виж върху стих 1). Поне две години жителите на Галилея бяха чували Исус да провъзгласява същото послание (виж върху Матей 4:12; Марк 1:15). Сега фарисеите идват и питат колко още трябва да чакат, преди да могат да очакват да видят осезаеми доказателства за факта, че царството наистина идва. С това искане фарисеите съвсем очевидно оспорват месианството на Исус и намекаха, че Той е фалшив месия.

На Бога. Очевидно именно тяхната погрешна представа за месианското царство е била това, което подтикнало фарисеите да зададат този въпрос (вижте гл. 4:19). Те си представяли Божието царство като политическа единица, с Цар Месия, светски владетел, който ще покори всички народи и ще ги подложи на еврейско управление (вижте том IV, стр. 25–38). Доколкото егоистичните им мечти все още не се бяха материализирали, фарисеите били сигурни, че „царството“ все още не е дошло. В съзнанието им то все още е бъдеще.

Не с наблюдение. Буквално „не с внимателно наблюдение“. Царството на което Йоан и Христос бяха говорили, царството на благодатта вече беше тук, но слепите

Фарисеите не бяха го забелязали, защото наблюдаваха само външния вид на нещата (виж 1 Царе 16:7). Те не бяха видели никакви знаци, които биха могли да се тълкуват като предвещаващи царството, което са имали предвид. Щеше да е необходима духовна проникателност, за да се открие идването на царството на божествената благодат в сърцата на хората (виж Лука 17:21).

21. Вътре във вас. Тоест, означава или „сред вас“, или „в сърцата ви“. Има известен спор кое значение е предпочитано от контекста тук. Единствената друга употреба в Новия завет на думата, преведена тук като „вътре“, очевидно има смисъла на „вътре“, а не „сред“ (виж Матей 23:26). Царството на божествената благодат със сигурност не е било в сърцата на фарисеите и именно този факт е накарал много коментатори да предпочетат четенето „сред вас“. И все пак Исус ясно се е обръщал към фарисеите (виж Лука 17:20). Трябва да се отбележи обаче, че дори и така, твърдението на Исус не изисква значението „сред вас“. Той може просто да им казва: „Божие царство не е нещо, което може да очаквате да видите чрез внимателно наблюдение с естественото си зрение. Ще го откриете, ако изобщо го откриете, в собствените си сърца.

22. Каза на учениците. Дали това беше в присъствието на фарисеите (вижте на стихове 20, 21) или по-късно, когато Исус е бил сам с учениците Си, не е сигурно. Изглежда, че беседата от стихове 22-37 е била изречена или веднага след коментарите към стихове 20, 21, или скоро след това.

Ще дойдат дни. Беседата в стихове 22-37 се занимава с бъдещото царство на славата, а не с настоящото царство на божествената благодат (вижте върху Матей 4:17; 5:2). Исус е заявил, че царството на благодатта вече е тук, установено и действащо в сърцата на хората (Лука 17:21). Но сега Исус предупреждава учениците Си, че царството на славата, което фарисеите погрешно са заключили, че е предмет на учението на Исус, все още е в бъдещето – „ще дойдат дни“ за разлика от „[сега] във вас“ (ст. 21).

Желание да се види. Тоест, действителното установяване на царството на славата при идването на Човешкия Син (вижте Матей 25:31). Тук Исус говори за копнежа в сърцето на всеки истински ученик за пълното осъзнаване на идващото царство. Копнежът на Дванадесетте ще се засили, когато погледнат назад към възможностите, които някога са имали, но не са оценили напълно по онова време, да ходят и да говорят със своя любим Учител (вижте ДА 506). Исус беше с тях сега, но мнозина не оцениха правилно Неговото присъствие. Когато Той щеше да бъде отнет от тях, оценката им за привилегиите да бъдат с Него щеше да се увеличи значително. Преди заминаването Си Той щеше да обещае да се върне отново (вижте Йоан 14:1-3) и в Неговото отсъствие те с нетърпение щяха да копнеят за обещаното Му завръщане.

Син човешки. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10.

Да не го види. Защото времето за второто Му пришествие още не беше дошло.

23. Вижте тук. Вижте върху Матей 24:23, 26. При второто Си пришествие явяването на Исус няма да бъде локализирано.

Не ги преследвайте. Много фалшиви месии се бяха появили и още щяха да се появят. Може би Тевда, когото 400 мъже последваха едновременно, и Юда от Галилея, който „отвлече много народ след себе си“, могат да бъдат причислени към лъжемесии (вижте Деяния 5:36, 37). Пустинята често е била място за събиране на тези политически ентузиасты. В силното копнеж на учениците за завръщането на своя Учител, те не трябваше да се заблуждават да мислят, че някой такъв новоизгрял военен месия може да е Христос.

24. Като светкавица. Вижте Мат. 24:27. Като светкавица, завръщането на Исус ще дойде внезапно и неочаквано (вижте 1 Сол. 5:1–5), но видимо и драматично.

По негово време. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между запазване и пропускане на тази фраза.

25. Първо трябва да пострада. Кръстът трябва да дойде преди короната (виж Мат. 16:21; Марк 9:31; и др.). Учениците не трябваше да очакват царството на славата веднага (виж Мат. 25:31).

Отхвърлени от това поколение. Вижте върху Матей 11:16; 23:35–38.

26. Както беше. За коментар вижте Мат. 24:37.

Ной. Тоест, Ной.

27. Те ядоха. Буквално „ядоха“. Докато допотопните хора продължаваха обичайния им кръговрат от дейности, Потопът дойде и ги изненада. Те не очакваха толкова рязка промяна. Бяха погълнати от светските си занимания и удоволствия, приспивани от фалшиво чувство за сигурност. Не бяха достатъчно загрижени за това, което предстоеше (вж. върху Бит. 6:5–13; срв. 2 Петрово 2:5).

28. Дните на Лот. Вижте върху Бит. 18:20, 21; вж. 2 Петрово 2:7, 8.

29. Огън и жупел. Вижте върху Бит. 19:24, 25; вж. 2 Петрово 3:7, 10–12; Откр. 20:9.

30. Син човешки. Вижте върху Мат. 1:1; Марк 2:10; вж. Лука 17:22.

Разкрит. Гръцки *apokaluptō*, „разкривам“; следователно „разкривам“, „разкривам“ или „да“ манифестира“. Думата „апокалипсис“ произлиза от съществителната форма на *apokaluptō*. Тук думата се отнася до разкриването на Човешкия Син в сила и слава, както съответното съществително от (гр. *apokalupsis*) понякога се отнася до „идването“ на Исус (виж 1 Кор. 1:7; 2 Сол. 1:7; 1 Петър 1:17, 13).

31. В онзи ден. Сравнете двойното пророчество от Матей 24:15–20, където преживяването на християните, живеещи в Йерусалим, когато градът пада под римляните през 70 г. сл. Хр., представя в известна степен преживяването на християните преди второто пришествие на Христос (вж. върху Матей 24:16, 17).

На покрива на къщата. За коментар вижте Матей 24:17.

Неговите вещи. Когато самият живот е заложен на карта, светските притежания имат малка стойност и опитът да бъдат спасени може да доведе до загуба на самия живот. Притежанията в Содом не са имали никаква стойност за Лот, когато е трябвало да бяга; той е имал късмета да се измъкне жив (виж Битие 19:17).

32. Спомнете си жената на Лот. Жената на Лот се превърна в жалък пример за резултатите от прекомерната привързаност към материалните неща на този живот. Именно желанието ѝ да се държи за нещата, които току-що беше оставила в Содом, причини смъртта ѝ (вижте Битие 19:26).

33. Спаси живота му. Или „спаси себе си“. Вижте върху Матей 16:25. Този велик парадокс на християнството изразява една от великите вечни истини на евангелието (вижте върху Матей 6:33).

35. Две жени. За коментар вижте Мат. 24:41.

36. Двама мъже. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на стих 36. Същото твърдение обаче е неоспоримо в Матей 24:40 (виж коментара там).

37. Къде, Господи? Тоест, „при какви обстоятелства, Господи?“ Учениците сякаш са озадачени как и кога ще се случат нещата, за които говори Исус (вижте Матей 24:3).

Където и да е тялото. Исус изглежда е използвал разпространената поговорка за деня в отговор на техния въпрос. За коментар вижте Матей 24:28.

Орли. Гръцко αετοί, вероятно тук, „лешояди“, а не „орли“. Орлите не са общителни, нито пък се хранят с мърша, както правят лешоядите (вижте Авак. 1:8).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

3 КОЛ. 248, 249

3, 4 COL 250

5 CSW 72; MYP 121

10 Ev 596; 2T 465; 3T 526; 4T 228; 7T 209; WM 316

12-16DA 348, 488; MH 134; ML 170; 5T 315

12-193T 179

20, 21 7T 143

20-22DA 506

26 FE 221; PP 104; TM 132; 3T 472; 4T 308

26, 27 4T 309; 5T 365

26-28PK 717; FE 317

26-30Te 283; 3Te 162

28 ПП 166

28-30CH 24; PP 166; 3T 163

29 GW 126

30 ПП 104

33 9T 56

35, 36 TM 234

ГЛАВА 18

33а настойчивата вдовица. 93а фарисея и бирника. 15Деца, доведени при Христос. 18Владетел, който би следвал Христос, но е възпрепятстван от богатството си. 28Наградата на онези, които изоставят всичко заради него. 31Той предвещава смъртта си 35 и връща зрението на слепец.

1. Притча. [Несправедливият съдия, Лука 18:1-8. Вж. гл. 11:5-8; за притчите виж стр. 203-207.] Много е вероятно тази притча да е била изречена по същия повод като наставлението, записано в гл. 17:20-37 (виж върху ст. 20; вж. COL 164, 165). Вероятно е било около месец март, 31 г. сл. Хр., не след дълго след възкресението на Лазар (виж върху ст. 11, 20) и само няколко седмици преди последната Пасха. Мястото вероятно е било някъде в Перее. Някои от предходните инструкции (виж ст. 20) са били адресирани директно към фарисеите и следователно е вероятно те все още да са били там. Исус обаче се е обръщал към учениците Си (гл. 17:1; вж. 16:1), когато фарисеите Го прекъсват с въпроса си кога ще се яви царството (гл. 17:20). Вероятно е сега Исус отново да насочва вниманието Си предимно към учениците. Всъщност, след като е отговорил конкретно на въпроса на фарисеите (ст. 21), Исус вече е насочил вниманието Си обратно, отчасти, към учениците (виж ст. 22).

Трябва да се отбележи, че даденият тук призив за усърдна молитва следва непосредствено обсъждането на кризисното време, предшестващо Второто пришествие (гл. 17:22-37), особено от гледна точка на измами, които биха могли да подведат избраните. Същото важи и за подобно предупреждение в гл. 21:36 (вижте също Марк 13:33).

За тази цел. Тази притча се отнася конкретно за преживяването на Божия народ в последните дни (COL 164), в очакване на измамата, с която трябва да се сблъскат, и преследването, което трябва да понесат.

Винаги да се молим. Особено с оглед на второто пришествие и времето на изпитания, които предхожда го. Молитвата е повече от задължение, тя е необходимост. Исус не говори тук за участие в молитва, изключвайки практическите усилия, положени за сътрудничество с небесните сили за постигане на целите, за които се отправя молитвата, или за пренебрегване на личната отговорност (вижте по-долу за „да не се отпада“). Исус има предвид, че не трябва да се отказваме от молитвата, когато отговорите на молитвите ни се забавят (вижте стихове 7, 8). Да се молим „винаги“ означава също така да живеем така, ден след ден и час след час, че да бъдем в постоянна връзка с Бога. За принципите на тълкуване на притчите вижте стр. 203, 204. За обсъждане на молитвения живот на Исус вижте Марк 1:35; 3:13. За допълнителни инструкции относно молитвата, дадена от Исус на Неговите ученици, вижте Лука 11:1–9. Сравнете също неговите инструкции в Матей 9:38.

Да не отпаднат. Тоест, те били увещавани да не се уморяват да се молят, да не губят сърце в молитва. Юдеите от времето на Христос учили за желателността да се молят три пъти дневно (вижте върху Дан. 6:10). Два от тези часове били редовните сутрешни и вечерни часове за молитва, когато се принасяли сутрешните и вечерните жертви за целия Израел и когато се палил тамян пред завесата (вижте върху Лука 1:9, 10). Казва се, че някои равини стигали дотам, че учили, че човек трябва да избягва да се моли в други часове освен определените за молитва, за да не смущава Бога и да Го изморява, както настойчивата вдовица в тази притча донесла изтощение на несправедливия съдия.

2. В един град съдия. Буквално „някой съдия в един град“. Исус беше предпазлив, използвайки илюстрация от този характер. Той се увери, че слушателите Му не могат да я отнесат към някой конкретен съдия. Враговете на Исус твърде охотно щяха да се възползват от всяка възможност да Го обвинят в подкопаване на управлението (вижте гл. 23:2).

Не се боеше от Бога. Този съдия очевидно беше закон сам за себе си. Той не проявяваше любов нито към Бога, нито към ближните си, нито уважение към нито една от скрижалите на закона (вижте върху Матей 22:34–40).

Вдовица. В древното ориенталско общество вдовицата често е била най-безпомощният човек, особено ако е нямала синове, които да защитават правата ѝ. Тази вдовица очевидно не е имала никого, който да я защити. Освен това, тя е нямала с какво да подкупи безсърдечния съдия или да предложи в замяна на справедливост. Псалмистът изобразява Бог като „съдия на вдовиците“ (виж Пс. 68:5). Яков го представя като белег на „чисто благочестие“ да се „посещават“ вдовиците „в неволята им“ (Яков 1:27). Едно от горките нещастия, които Христос произнесе срещу книжниците и фарисеите, беше изречено, защото те „поглъщаха домовете на вдовиците“ (вижте Матей 23:14; вижте също Йов 22:9).

Тя дойде. Според гърка, „тя продължаваше да идва“.

Отмъсти ми. Или „въздай ми справедливост“ (виж COL 166). Изглежда, че съпругът на вдовицата е оставил имота ѝ, вероятно ипотекиран на други, който те са отказали да върнат в определения срок съгласно разпоредбите на закона (виж върху Лев. 25:23–25). Очевидно нямайки кой да защити правата ѝ, вдовицата била изцяло зависима от чувството за справедливост и милост на съдията, но той не бил нито справедлив, нито милостив. Той бил пълната антитеза на Бога; отразявал характера на Сатана.

Противник. Гръцки antidikos, също използван често като правен термин за опонент в съдебен спор; обикновено ответникът, но понякога ищецът (виж върху Мат. 5:25). За Сатана се говори като за antidikos на християнина (1 Петр. 5:8; виж Зах. 3:1–4). Antidikos появява се също в LXX на Царе 2:10; Естир 8:1.

4. Той не би. Според гръка „той продължаваше да отказва“. Той го правеше упорито.

След това той каза. Нейната упоритост го изтощи.

В себе си. Вижте стих 11.

Не се боя от Бога. Вижте стих 2.

5. Тази вдовица ме притеснява. Упоритостта в настояването на молбата ѝ беше единственото оръжие вдовицата разполагаше с всичко, което имаше. Голямата ѝ нужда не разбуди чувството за справедливост или милост у съдията (вижте стих 3), но настоятелността ѝ успя да събуди нетърпението му. Мигновено и с малко усилия от своя страна той би могъл да разпорежи справедливост, но не го направи, докато не стана по-лесно да се раздава правосъдие, отколкото да се избягва това.

Ще отмъстя за нея. Вижте стих 3. Не от чувство за справедливост или от съчувствие към нейната безпомощност, а за да се предпази от по-нататъшни неудобства. Той не зачиташе закона и беше напълно безразличен към страданието и потисничеството.

Измори ме. Буквално „удри ме под окото“ или „удри ме така, че да ми причини синини“; следователно, преносно, „пребий ме“ или „изтощи ме“, тоест „докарай ми непоносимо дразнене“. Именно в този преносен смисъл на „силно дразня“ съдията използва този израз тук.

6. Несправедлив. Този термин описва директно мнението на Исус за такъв съдия, както и мнението Му за нечестния настойник (вижте на гл. 16:8).

7. Не трябва ли? Според гръцкия език се очаква положителен отговор на въпроса (вижте гл. 6:39). Поуката от притчата се основава на поразителния контраст между характера на несправедливия съдия и един справедлив, милостив Бог. Ако съдията, по егоистични причини, в крайна сметка би отговорил на молбата на вдовицата, колко повече Бог ще отговори на онези, които отправят молбите си към Него. За подобен контраст вижте Матей 15:26, 27. Ако упоритостта с несправедливия съдия носи резултати, със сигурност същата добродетел няма да остане незабелязана и невъзнаградена от един праведен Бог.

Неговите избраници. Тоест, Неговите „избрани“ (виж Пс. 105:6, 43; Ис. 43:20; 65:15).

Плачете денем и нощем. Тоест, непрекъснато или упорито (вижте стих 1). Сравнете вик за справедливост на „душите“, които Йоан видя „под олтара“ (Откр. 6:9, 10).

Въпреки че е дълготърпелив с тях. На „собствените си избраници“ често може да им се струва, че Бог отлага отговора Си (виж Авак. 1:2), докато през цялото време всъщност работи „бързо“. Той задейства онези сили, които ще изпълнят Неговата добра воля за „избраните“, и тези сили могат да бъдат в действие много преди резултатите да станат очевидни. Освен това, Бог понякога може да отложи „отмъщението“ за Своите „избрани“, за да могат онези, които ги преследват, да имат време и възможност да се покаят. Бог обича както преследвачите, така и преследваните; Той „не се бави с обещанието Си“, но в същото време „не иска да погине някой“ (2 Петрово 3:9). Освен това, характерът се усъвършенства чрез изпитания (виж върху Йов 23:10) и Бог понякога може да забави отговора на нашите молби, за да ни се даде възможност за развитието на характера (виж DA 200; COL 175, 177). Отлагането също така помага да се засили чувството ни за нужда, без което често е невъзможно Бог да работи за нас (виж COL 152). За отношението на Бог към Неговите „избрани“

които страдат несправедливо, и за отношението, което трябва да заемат при такива обстоятелства, вижте 1 Петрово 2:20–24.

8. Казвам ви. Тези думи подчертават заключението, изложено тук.

Син човешки. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10.

Идва. Това е едно от първите директни споменавания на нашия Господ за Неговото второ пришествие, за което събитие Той вече е споменал накратко около шест месеца преди това време (виж Мат. 16:27). Притчата за плевелите, разказана приблизително година и половина преди това време, се отнася до „Човешкият Син“, който изпраща ангелите Си да отделят плевелите от пшеницата (вижте Мат. 24:31), но не се отнася директно до Неговото завръщане на тази земя (вижте Мат. 13:40–43; вж. Лука 17:22–30).

Някои критични коментатори не успяват да видят връзката между това твърдение за това как Човешкият Син ще намери вяра на земята, когато дойде, и предходната притча. Следователно те са стигнали до заключението, че това е откъснато изказване на Исус, което Лука случайно е вмъкнал тук. Тези, които заемат тази гледна точка, по този начин не са отбелязали, че „когато Човешкият Син дойде“, Той ще „отмъсти за Своите избрани“ (ст. 7, 8), факт, ясно отбелязан другаде в Писанието във връзка с Неговото идване (виж Мат.

16:27; Откр. 22:12). Именно в този случай Той сяда като съдия (Мат. 25:34–46; Рим. 2:16; 2 Тим. 4:1, 8; 1 Петрово 4:5; Откр. 19:11).

Ще намери ли вяра? Буквално „Ще намери ли вярата?“ Обстоятелствата ще бъдат такива непосредствено преди завръщането на Христос, че ще изглежда, че злото е триумфирало и че Бог е оставил „Своите избрани“ да страдат и да падат пред враговете си (вижте ГС 630). Няколко седмици след като даде тази притча, докато Исус говореше за знаменията на Своето идване, Той увещаваше учениците Си, че трябва да преминат през „голяма скръб“ (Мат. 24:21), която ще ги изпита до краен предел (ст. 22). Въпреки това „избраните“ ще „издържат докрай“ (ст. 13) и ще бъдат „спасени“.

9. Тази притча. [Фарисеят и митарят, Лука 18:9–14; за притчите виж стр. 203–207.] Няма видима връзка между тази притча и предходната за несправедливия съдия и изглежда няма начин да се знае дали двете са разказани по един и същи повод. Тази притча, както и предходната, вероятно е разказана около месец март 31 г. сл. Хр. някъде в района на Перея.

Уповавали се на себе си. Въпреки че не са посочени конкретно, е ясно, че Исус има предвид именно фарисеите. Това се подчертава от факта, че именно фарисей в притчата е представен като пример за човек, който „уповавал“ на себе си, че е „праведен“ и който „презирал другите“. Книжници и фарисеи са присъствали наскоро, когато Исус е поучавал (вижте гл. 15:2; 16:14; 17:20), и вероятно присъстват и сега. В увода си към притчата Лука посочва, че тя е адресирана до онези, които имат вяра „в себе си“, а не в Бога (вижте гл. 18:8, 9).

Тяхната вяра е фалшива, в контраст с истинската вяра, която Бог би искал да развият. За илюстрация на настроението на фарисеите, „които се уповаваха на себе си“, вижте описанието на Павел за себе си като фарисей (Фил. 3:4–6).

Че са били праведни. Тоест, според собствените си стандарти за праведност, което фарисеите като цяло скрупулъзно спазваха или поне се преструваха, че спазват. Фарисейският стандарт за праведност се състоеше в стриктно спазване на законите на Мойсей и на равинските традиции. По същество това беше праведност чрез дела. Фарисеевата, легалистична концепция за праведност функционираше върху предпоставката, че спасението трябва да се спечели чрез спазване на определен модел на поведение и обръщаше малко или никакво внимание на

необходимата отдаденост на сърцето на Бога и трансформацията на мотивите и целите на човека в живота. Фарисеите наблюдавали на буквата на закона, игнорирайки духа му.

Концепцията, че външното съответствие с божествените изисквания е всичко, което Бог изисква, независимо от мотива, който ги е подтикнал да се съобразят с тях, е движела тяхното мислене и живот. В различни моменти Исус е предупреждавал учениците си и другите срещу този формалистичен подход към спасението (вижте върху Матей 5:20; 16:6; Лука 12:1).

Презиран. Гръцки *exioutheneō*, „да не се прави нищо“, „да се презира напълно“ или „да се отнася с някого с презрение.“ Тази дума се превежда още като „презрян“ (Лука 23:11; Деяния 4:11; Римляни 14:10) и „презрян“ (2 Коринтяни 10:10). Тези, които се смятат за образци на добродетел, са склонни да гледат на ближните си с презрение.

Други. Буквално „останалите“, което означава „всички останали“. Тоест, фарисеите се отнасяли с презрение към всички онези, които не признавали тяхното определение за „праведност“ и не подкрепяли живота си съответно.

10. Двама мъже. Исус не иска да каже, че не е имало други присъстващи, а споменава само двама мъже, за които се разказва притчата. Единият от тях се смятал за светец и „се възкачил“, за да се препоръча на Бога и хората. Другият се смятал за грешник и „се възкачил“, за да изповяда греха си пред Бога, да се моли за Неговата милост и да получи прошка.

Изкачи се. Вероятно се използва тук във връзка с нормалното изкачване от по-ниските райони на града до планината Мория. За фарисеите присъствието на сутрешните и вечерните молитвени часове, както и на други храмови служби, е било акт на заслуга, целящ да спечели Божията благосклонност и одобрението на хората. За религиозните действия, извършвани с тези мотиви, Исус казва: „Те имат своята награда“ (вижте върху Матей 6:2). Духът на истинско смирение пред Бога и нашите ближни е едно от най-добрите доказателства за обръщане във вярата (вижте върху Михей 6:8).

Молете се. Вероятно в сутрешния или вечерния час за молитва (вижте гл. 1:9, 10). Дори след Петдесетница някои от апостолите изглежда са следвали практиката да посещават храмовата служба в часовете за молитва (Деяния 3:1; вж. гл. 10:3).

Фарисей. Вижте стр. 51, 52. Фарисей е бил най-висшият еврейски идеал за благочестие по онова време.

Кръчмар. Вижте на стр. 66. От друга страна, кръчмарят представлявал най-ниското ниво в еврейската социална скала.

11. Стоял. Нерядко заемана поза по време на молитва (виж 1 Царе 1:26; 1 Царе 8:14, 22; Матей 6:5; Марк 11:25; виж върху Неемия 8:5; Дан. 6:10).

Със себе си. Тоест, нечуто, може би с движещи се устни или тихо.

Очевидно той се обръщаше към себе си, а не към Бога. Вероятно фарисеят е стоял настрана от останалите поклонници, събрани в дворовете на Храма, сякаш е бил твърде добър, за да бъде тясно свързан с тях, дори в молитва.

Боже, благодаря ти. Несъмнено това, което всъщност е имал предвид, е било: „Боже, трябва да си благодарен, че имаш човек като мен сред онези, които са дошли да ти се поклонят. Аз съм несравнимо по-висш от обикновеното стадо.“

Като другите хора. Буквално „като останалите хора“, тоест всички останали човешки същества (вижте върху стих 9). Обикновеното стадо далеч не достигаше неговия възвишен стандарт за самоправедност. Никога не е безопасно да определяме мярката си за праведност чрез сравнение с нашите ближни, каквото и да е тяхното състояние (вижте върху Матей 5:48). В ярък контраст с фарисея, Павел се смяташе за първия грешник (вижте 1 Тим. 1:15).

Изнудватели. Гръцки *hapragas*, „онези, които грабват“, „грабители“; следователно „разбойници“ или „изнудватели“ (виж върху Матей 7:15; Лука 11:39). Фарисеят започва да изброява своите отрицателни добродетели. Той е уверен, че те ще го привлекат към Бога. Той съставя устен списък с някои грехове, за които не е виновен. Той е благодарен за собствените си добродетели, а не за Божията праведност и милост. Той е благодарен, че чрез усърдни усилия е спазил стриктно буквата на закона, но изглежда напълно нехаен за духа, който трябва да съпътства истинското послушание, за да бъде то приемливо в Божиите очи.

Несправедлив. Или „неправеден“. Той не беше нарушил закона открито. Прелюбодейци. Вижте върху Матей 5:27–32.

Или дори като този бирник. Думата „този“ вероятно е използвана тук не само за обозначаване на бирника, но и за изразяване на презрение към него (вижте гл. 14:30; 15:2). „Този бирник“ беше особено забележим, защото можеше да се види „стоящ отдалеч“ от тълпата, в друга посока (гл. 18:13). Когато окоето на фарисея долови присъствието на този социален измамник, той се моли, така да се каже: „Ето, Господи, пример за това, което имам предвид – този отвратителен бирник. Радвам се, че не съм негодник като него.“

12. Поста два пъти. След като е съставил каталог на пороците, за които не е виновен, фарисеят сега се обръща към изброяване на добродетелите, с които е особено горд, такива, на които очевидно разчита, за да купи спасението си. Дори не всички фарисеи са постили „два пъти седмично“, тоест в понеделник и четвъртък (виж върху Матей 6:16–18). Фарисеите се гордеели с това, че са постили и са давали десятък повече, отколкото изисква буквата на закона, мислейки, че Бог ще оцени доброволните им усилия отвъд служебния дълг, както обичали да мислят (виж върху Матей 23:23). Те постили особено през периодите между Пасха и Петдесетница, и между Празника на шатрите и Празника на освещаването (виж Том II, стр. 108; Том I, стр. 709, 710; Лев. 23:2–42; виж върху Йоан 10:22).

Според фарисейската теология, достатъчният брой уж достойни дела би компенсирал дълга към зли дела. Празникът на освещаването (виж стр. 30) се е празнувал на 25-ия ден от 9-ия месец, приблизително два месеца след Празника на шатрите, който е приключвал на 22-ия ден от 7-ия месец. Седем седмици включително са изминали между Пасхата и Петдесетница.

По-късно ревностни християни постили в сряда и петък в определени сезони. годината, за да не бъдат объркани с евреите, които постеха в понеделник и четвъртък. В Дидахе (гл. 8:1), неканоничен християнски документ от II век, е дадено предупреждението: „Но постът ви да не бъде общ с лицемерите; защото те постят на втория и на петия ден от седмицата; а вие постите на четвъртия и на приготвянето.“

Десятък от всичко. Дори от неща, които не са изрично споменати в Моисеевия закон за десятъка (вижте върху Матей 23:23) – неща като „мента, анасон и кимион“. Може би това е било дори повече, отколкото изисква равинското учение.

Аз притежавам. Буквално „придобивам“, тоест, неговия растеж.

13. Стоял отдалеч. Вероятно от фарисея и от другите поклонници, очевидно защото е знаел, че всички те ще го погледнат с недоверие. Други хора не биха се насладили на близко общуване с бирник (вижте гл. 3:12).

Издигнете. Сравнете описанието на Езекиил за праведния човек като такъв, който не е „издигнал“ „...отвърщаше очи към идолите“ (Езекиил 18:6, 15; вж. ст. 12). Беше обичайно също да се стои в

молитва, с ръце, вдигнати към небето (вижте 1 Царе 8:22; Пс. 28:2; Пс. 63:4; 134:2; 1 Тим. 2:8).

Удряха го в гърдите. Буквално „продължаваха да го бият в гърдите“. Действията на бирника свидетелстват за искреността на думите му и дават ярък израз на чувството му за недостойнство. Той се чувстваше недостоеен дори да се моли. Но чувството му за нужда го подтикваше да се моли.

Милостив. Или „благодат“. Вижте върху Матей 5:7. Чувството за нужда е първото условие за приемане от Бога, съзнание, че без Неговата милост бихме били напълно изгубени (вижте Кол. 158). За разлика от фарисея, бирникът несъмнено е мислил за много пороци и е знаел, че ги е практикувал; той е мислил за добродетелите и е знаел, че няма нито една от тях. Подобно на апостол Павел, той е знаел, че е грешник (вижте 1 Тим. 1:15), отчаяно нуждаещ се от божествена благодат. Милостта е един аспект на божествената любов, който не е бил проявен и следователно не е могъл да бъде напълно познат, докато грехът не е влязъл във вселената. Милостта е израз на божествена любов, проявена към онези, които не я заслужават. Гръцката дума, преведена тук като „милостив“, изглежда е тясно свързана по значение с еврейската дума *chesed* (вижте Допълнителна бележка върху Псалм 36), обикновено превеждана като „милост“ (1 Лет. 3:1). 16:34; Пс. 136:1–26) или „милост“ (Пс. 51:1; 138:2) или „доброта“ (Пс. 52:1).

Грешник. Буквално „грешникът“ (вж. 1 Тим. 1:15). Бирникът говори така, сякаш няма други грешници – той е единственият. Подобно на фарисея, той се поставя в съвсем различен клас. Той не е добродетелен като другите хора, той е грешникът. Фарисеят се е смятал за много по-горен от „другите хора“ (Лука 18:11); бирникът се е смятал за много по-долностоящ от другите хора.

14. Казвам ви. Израз, който Исус често използвал, за да въведе важно твърдение на истината или да го подчертае; също и за да въведе заключението на линия на разсъждение или на притча. Изразът „Казвам ви“ е често записван от Лука (гл. 4:25; 9:27; 10:24; 12:51; 13:3, 5, 27; 17:34; 18:8, 14; 19:40).

Оправдан. Тоест, приет от Бога и обявен за праведен пред Него. Фарисеят се смятал за праведен (виж стих 9), но Бог не мислел така. Митарят знаел, че е грешник (виж стих 13) и това осъзнаване отворило пътя на Бог да го обяви за безгрешен – грешник, оправдан чрез божествена милост (виж стих 13). Именно отношението на двамата мъже към себе си и към Бога направило разликата.

Вместо това. Фарисеят се лиши от правото да получи божествена милост и благодат. Самодоволството затвори вратата на сърцето му за богатите течения на божествената любов, които носеха радост и мир на митаря. Молитвата на фарисея беше неприемлива пред Бога, защото не беше съпроводена с благоухание на заслугите на Исус Христос (виж РР 353; виж върху Изх. 30:8).

Превъзнася себе си. Вижте върху Лука 14:11; Марк 9:35. Проблемът с гордостта срещу Смирението е в самата основа на конфликта между доброто и злото.

Лука 18:14 завършва „голямото вмъкване“ на Лука, както понякога се наричат гл. 9:51 до 18:14 (вижте върху гл. 9:51), поради факта, че никой от другите евангелски писатели не обръща внимание на повечето от събитията и наставленията, записани в тази част от повествованието.

15. Младенци. [Благословение на децата, Лука 18:15–17 = Матей 19:13–15 = Марк 10:13–16.] [Основен коментар: Матю.] Или „мадами“.

17. Наистина. Вижте Матей 5:18.
Като малко дете. Вижте Матей 18:2–4.

18. Някакъв владетел. [Богатият млад владетел, Лука 18:18–30=Матей 19:16–30=Марк 10:17–31. Основен коментар: Матей.]

24. Че той беше много наскърбен. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на тези думи.

31. Възлизаме към Йерусалим. [Исус предсказва смъртта Си, Лука 18:31–34 = Матей 20:17–19=Марк 10:32–42. Основен коментар: Матей.] Въпреки че записаният тук инцидент е общоизвестен като третото обявяване на смъртта на Исус, всъщност това е шестото според Евангелието от Лука. Първите две обявления са направени през шестте месеца след публичното отхвърляне на Исус в Галилея (вж. гл. 9:22, 44), между Пасхата през 30 г. сл. Хр. и Празника на шатрите през същата година.

Впоследствие, по време на подробния разказ на Лука за служението в Перя (гл. 9:51 до 18:14), фаза от служението на Христос, за която не е съобщено от никой от другите евангелски писатели (вж. върху гл. 9:51), Лука записва три допълнителни случая, в които Исус говори, поне косвено, за предстоящите Си страдания и смърт (вж. гл. 12:50; 13:33; 17:25).

Тези три допълнителни случая се случиха през шестте месеца след Празника на шатрите през 30 г. сл. Хр.

34. Нито пък те знаеха. Лука се спира повече от другите синоптисти на пълния неуспех на учениците да разберат тъжните истини, които Исус се опитва да им обясни. Причината е просто, че умовете им са били изпълнени с погрешни схващания относно природата на царството, което Исус е дошъл да установи. Те очевидно са отхвърляли от умовете си всичко, което не е било в съответствие с техните предварително заложили идеи по темата (вижте DA 547, 548).

35. Някой си сляп човек. [Слепият Вартимей, Лука 18:35–43=Матей 20:29–34=Марк 10:46–52. Основен коментар: Марк.]

39. Тези, които вървяха отпред. Или „тези, които бяха отпред“. Това предоставя възможност за интересен страничен поглед върху формирането на групата, пътуваща с Исус.

„Тези, които вървяха напред“ може да са били част от собствената компания на Исус, не просто някои от любопитната тълпа, която винаги се събираше около Него, нито дори някои от поклонниците, които случайно се изкачваха към Йерусалим в същата посока като Исус (вижте Марк 10:47).

42. Спасил те. Тоест, изцели те.

43. Всички хора. Лука тук добавя нещо, което нито Матей, нито Марк споменавания – реакцията на онези, които са станали свидетели на чудото. За разлика от еврейските водачи, които често приписвали силата на Исус на дявола (вижте Матей 12:24), обикновените хора, чието възприятие не е заслепено от предразсъдъци, приписвали силата Му на Бога.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 MX 225

1–8COL 164–180

3 КОЛ. 166, 170

7 КОЛ 171; 5T 524

7, 8 COL 177; DA 495; GC 631; PP 203; 1T 183; 6T 282

8 CW 98; PP 103; 5T 167, 232

9 КОЛОН 150

9–14COL 150–163

11 COL 150, 152; DA 495; GW 140; MB 6; SL 9; 1T 416; 6T 399

11–141T 331

12 5T 539

12, 13 КОЛ. 151

13 CS 164; DA 495; Ev 291; GW 213; MB 8; ML 19; SC 30, 40; 1T 26; 5T 638; 6T 283

14 КОЛ. 152, 163

15-17DA 511-517

16 CG 491, 565; MH 44; Te 290; 1T 397; 4T 142

18-23DA 518-523

18-30COL 390-396

22 1T 207

25 1T 141

27 DA 555

30 5T 42

31-34DA 547-551

37 MX 107; 6T 262

41 4T 178

ГЛАВА 19

1 За Закхей, един митар. 11 Десетте монети. 28 Христос влиза в Йерусалим.

с тържество: 41 плаче за него: 45 изгонва купувачите и продавачите от храма: 47 поучава всеки ден в него. Владетелите щяха да го погубят, ако не се страхуваха от народа.

1. Влязъл и преминал. [Закхей, Лука 19:1-10. Вижте Заключителното перейско служение; Служението на нашия Господ.] За времето, обстоятелствата и контекста на този инцидент вижте Марк 10:46. Вероятно е било седмицата преди Пасхата през 31 г. сл. Хр. и Исус е бил на път за Йерусалим.

2. Закхей. Гръцко име Закхей, от евр. Закай, което означава „чист“. Човек, носещ името Закай, се споменава в Стария завет (виж Ездра 2:9; Неемия 7:14). Няма основание историята на Закхей да се разглежда като друга версия на историята за призива на Матей, както правят някои съвременни тълкуватели, особено след като Лука записва и последния инцидент (виж гл. 5:27-32). Закхей очевидно е бил юдеин (виж гл. 19:9); затова минувачите протестирали срещу връзката на Исус с него, въз основа на това, че той е „грешник“, а не че е езичник (виж ст. 7). Вижте Марк 2:14, 15.

Началник сред бирниците. Гръцко *architelōnēs*, сложна дума, означаваща „главен бирник“. Сравнете с *archiereus*, „главен свещеник“ (вижте Марк 2:26). Днес бихме могли да говорим за Закхей като за данъчен комисар или като за събирач на приходи. Очевидно той е бил богат митничар, отговарящ за събирането на данъци във важния юдейски граничен град Йерихон, който е бил входното пристанище за целия трафик, пресичащ река Йордан от изток. Твърди се, че бродът на изток от Йерихон е бил една от трите важни точки между Галилейското езеро и Мъртво море, през които реката е можела да бъде прекосена, дори през пролетта. Евангелистът Лука често споменава бирници (виж гл. 3:12; 5:27; 7:29; 15:1; 18:10) и във всеки случай той говори за тези социални изгнаници по благоприятен начин, в хармония с характерния си акцент върху Исус като приятел на бедните, потиснатите и изгнаниците от обществото.

Той беше богат. С подкрепата на Рим, бирниците обикновено събираха от хората повече, отколкото изискваше законът (виж стр. 66; виж на гл. 3:12).

3. Търсеше да види Исус. Вероятно от известно време е желал да намери възможност да Го види. Ранната работа на Йоан Кръстител е извършена във Витавара (Витания), неидентифицирана, но на източния бряг на река Йордан, вероятно близо до Йерихон (вижте Матей 3:2; Йоан 1:28),

и Закхей се беше присъединил към тълпите, които излизаха да го слушат да проповядва (Жан. 553). Възможно е той да е бил сред бирниците, които са попитали Йоан: „Учителю, какво да правим?“ (виж Лука 3:12). Закхей бил впечатлен от посланието на Йоан и въпреки че по това време не бил истински обвърнат във вярата, думите на Йоан започнали да действат като квас в сърцето му (Жанко Величество 553). Преди това време Закхей бил чул за Исус и бил започнал задачата на изповед и възстановяване на греховете (Жанко Величество 553, 555). С глад в сърцето си той копнеел за възможността да види Исус и да научи от Него пътя на живота по-съвършено. До известна степен той вече бил приложил принципите на евангелието на практика в собствения си живот, като действал в хармония с принципите, открити в Лев. 25:17, 35–37 (виж върху Лука 19:8). Сравнете преживяването на Матей (виж върху Марк 2:13, 14).

Кой беше той. Тоест, Закхей искаше да види кой е Исус, да Го различи от тълпа, която се тълпеше около Него по улицата.

Не можеше за пресата. Тесните улички на древните градове, често едва по-широки от стена до стена, отколкото биха могли да достигнат протегнатите човешки ръце, щяха да направят проблема на Закхей още по-труден.

4. Той тичаше напред. Закхей чу новината за пристигането на Исус, когато Учителят влезе в Йерихон (виж DA 553). Без съмнение с тълпите от хора, преминаващи през града по пътя за Пасхата, главният бирник (виж на стих 2) щеше да бъде по-зает от обикновено. Но той остави всичко, за да зърне Исус.

Изкачи се. Доста недостойна процедура за добре облечен джентълмен като Закхей. Той беше склонен да бъде смятан за странен, отколкото да пропусне възможността за мимолетен поглед към Човека, когото толкова много искаше да види. Вероятно дървото, на което се качи Закхей, се е намирало в западните покрайнини на града (виж Марк 10:46), а не в някоя от тесните градски улици (виж Лука 19:3).

Сикомор. Гръцки сикомореа, смокиновото дърво, наричано още бяло или смокиново дърво черничево дърво. Смята се, че името сукоморея произлиза от сукон, „смокиня“, и мотреа, „черничево дърво“, поради факта, че листата му наподобяват тези на черничевото дърво, а плодовете му - тези на смокинята. Има ниски, разперени клони и е чудесно дърво за сянка. Дървета като това рядко, ако изобщо някога, биха се срещали по тесните улички на древните градове, но често край пътя отвъд градските порти (вижте Марк 10:46). Вижте Амос 7:14; Лука 17:6.

5. И го видя. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на тези думи.

Оставай в дома си. Това може да се отнася или за продължителна почивка през деня, или за пренощуване. Това е единственият записан случай, в който Исус се е поканил в нечий дом. Човек с положение като Закхей със сигурност би имал достатъчно възможности за посрещане на гости и Исус е знаел, че Закхей няма да се смути, дори ако гостите са неочаквани. Не ни се казва как Исус е разпознал Закхей, за да може да го нарече по име. Разбира се, възможно е някои от минавачите да са му казали, но е много по-вероятно това да е пример за свръхестествено знание, подобно на илюстрираното в Йоан 1:47. Исус е знаел, че ще бъде повече от добре дошъл; Закхей силно е желал възможността да „види Исус“ (Лука 19:3) и сигурно се е чувствал много почитен и доволен от привилегията да посреща този велик Учител в собствения си дом. Исус е знаел всичко това и е отишъл в дома на бирника с конкретната цел да го научи на пътя на царството (Жан Жаклин, 556).

6. Радостно. Буквално „радвайки се“, от гр. chairō (виж на гл. 1:28).

7. Ропотаещ. Гръцко *diagogguzzo*, емфатична форма на *gogguzzo*, също превеждано като „роптаещ“ (виж върху Мат. 20:11; Лука 5:30). Несъмнено сред тълпата е имало и много граждани на Йерихон, които на практика са били ограбени от Закхей или от негови агенти и следователно са го смятали за крадец.

8. Стоеше. Очевидно Закхей вървеше с Исус, но чувайки гневните протестите на тълпата (ст. 7), той се обърна към своите хулители и се обърна към Исус.

Половината от моите стоки. Готовност да се раздели свободно с богатството, което е придобил несправедливо. беше едно от най-добрите възможни доказателства, които можеше да даде за обръщането си във вярата. „Няма истинско покаяние, което не води до реформация“ (Жан Жаклин 555). Сравнете доброволното, охотно поемане на Закхей с отказа на богатия млад управник да се раздели с богатството си, дори когато е призован да го направи (вижте Матей 19:21, 22). Преживяването на Закхей беше доказателство, че богат човек може да влезе в небесното царство (вижте Матей 19:21). 19:23–26).

Бедните. Сред евреите грижата за бедните се е смятала за най-важен акт на благочестие и приложна религия. Бог е дал конкретни наставления относно грижата за тях (виж Лев. 19:10, 15; 25:35–43; Естир 9:22; Рим. 15:26; виж върху Мат. 5:3).

Чрез лъжливо обвинение. Закхей вече беше започнал да възстановява незаконно придобитите си печалби (вижте ст. 3). Сега той се зае да направи щателен и систематичен опит да възстанови всичко, което беше придобил неправомерно. Това беше повече, отколкото най-лошите му обвинители сред тълпата - свещениците, книжниците и фарисеите, можеха да кажат за поведението им. Храмовият трафик им предоставяше неограничени възможности да мамят всички, които идваха да се поклонят (вижте Матей 21:12).

Възстановете му четворно. Където възстановяването е било доброволно, Мойсеевият закон изисква просто добавяне към главницата на една пета от взетата сума (виж Лев. 6:5; Чис. 5:7). Четирикратно възстановяване е било едно от крайните наказания за умишлен грабеж, последван от загуба на имуществото (виж Изх. 22:1; виж върху 2 Царе 12:6). Обикновено възстановената сума е трябвало да бъде двойна на отнетата, ако първоначалното имущество или пари също са били възстановени (Изх. 22:4, 7). Сумата, която Закхей обещал да възстанови, била най-доброто доказателство, че е преживял промяна в сърцето си.

9. Днешният ден. Вероятно е казано във връзка с решението, отразено в изповедта и обещанието на Закхей (ст. 8), с оглед на трансформацията, която се е случила в живота му.

Тази къща. Членовете на домакинството на Закхей се възползваха от решението, което той беше взел.

Той също. Вижте гл. 13:16. Еврейското общество беше заличило Закхей от книгата на уважението. То го беше заклеило като „грешник“ (вижте гл. 19:7) и следователно негоден за наградите, които евреите смятаха, че автоматично се дават на всички буквални потомци на баща му. Авраам. На език, който всички можеха да разберат, Исус сега го вписва в книгата на божествената благосклонност. За юдейската концепция за важността и стойността на буквалния произход от Авраам вижте Матей 3:9; Йоан 8:39.

10. Човешкият Син. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10.

Да търсиш и да спасяваш. Вижте Мат. 1:21; 10:6; Лука 15:6, 9, 20.

Това, което беше изгубено. Вижте Матей 1:21. Човек би могъл да очаква тук фразата „онези“ „които бяха изгубени“, което означава всички грешници. Но Исус дойде да възстанови не само човека, но и всичко, което беше изгубено от човешкия грях. Самият свят ще бъде върнат отново в Едем

красота, обитавана от безгрешна раса, и всичко „изгубено“ ще бъде възстановено във „времената на възстановяване на всички неща“ (Деяния 3:21).

11. Като чува. [Благородникът и минните монети, Лука 19:11–28. Вж. Мат. 25:14–30; за притчите виж стр. 203-207.]

Тези думи тясно свързват притчата за минните монети с казаното от Исус в дома на Закхей (виж стихове 9, 10).

Следователно, тя е била дадена вероятно в или близо до дома на Закхей в Йерихон, или евентуално малко по-късно при някаква почивка по пътя от Йерихон до Витания, на разстояние около 24 километра. Вероятно е било седмицата преди Пасхата през 31 г. сл. Хр. За предисторията, обстоятелствата и събитията непосредствено предхождащи даването на тази притча вижте Мат. 20:17.

Добави и изговори. Това отразява типичен еврейски идиом, използван другаде в Новия завет, идиом, който се вижда най-добре в оригиналния еврейски гръцки или в самия еврейски език (Лука 20:11, 12; Деяния 12:3; и др.; виж също Бит. 4:2; 8:12; 25:1; Йов 29:1).

Близо до Йерусалим. Въпреки всичко, което Исус им беше казал за това, че ще се възкачи в Йерусалим, за да умре (виж върху Матей 16:21; 20:17–19; Марк 9:31; Лука 18:31), учениците все още искрено вярваха, че Той ще бъде провъзгласен за цар на Израел и че ще приеме трона на Давид. Тази фалшива надежда доведе до многократни спорове между тях за това кой ще бъде пръв в царството (виж върху Марк 9:33–40; Матей 20:20). Година по-рано в Галилея беше направен популярен опит Исус да бъде коронясан за цар (виж върху Матей 14:22; Марк 6:42; Йоан 6:15; ДА 377, 378). Народните настроения все повече благоприятстваха подобен курс и учениците сега несъмнено насърчаваха предложението, както и при онзи по-ранен случай. Основата за това погрешно схващане за целите на Христос е била фалшивата месианска надежда, разпространявана от равините, която от своя страна се е основавала на погрешно тълкуване на месианските пророчества от Стария завет (том IV, стр. 26-34; виж върху Лука 4:19; срв. Рим. 11:25; 2 Кор. 3:14–16).

Защото са си мислели. Фалшивата концепция за месианското царство, ценена еднакво от учениците на Исус и от техните сънародници като цяло, е дала повод за разказването на тази притча. Учениците уверено са очаквали, че царството ще бъде установено по време на предстоящия Пасхален сезон. Пасхата е отбелязвала избавлението на Израел от Египет и, повече от всеки друг национален празник, е отбелязвала раждането на еврейската нация.

Божие царство. За истинската природа на Христовото царство вижте Матей 3:2, 3; 4:17; 5:2; за погрешната представа за него вижте Лука 4:19. Всяка от Христовите притчи е изречена, за да илюстрира някаква конкретна истина, свързана с Неговото царство, най-често по отношение на царството на божествената благодат в сърцата на хората, но също така, както тук, по отношение на установяването на царството на славата.

Веднага се появи. Всяка стъпка в посока Йерусалим увеличаваше вълнението на учениците. Те вече бяха на не повече от 24 км от него.

Вероятно са смятали, че са на триумфално пътешествие към Йерусалим, за да завладеят царството и да поставят своя Учител на трона на Израел. Различни забележки, направени наскоро от Исус, те са интерпретирани като убедително доказателство, че това ще бъде така (вижте гл. 18:31).

12. Някакъв благородник. Очевидно тук Исус представлява Себе Си. Има поразително сходство между тази притча, известна като притчата за мините, и тази за талантите, записана в Матей 25:14–30. Съществуват и също толкова поразителни различия. Някои предполагат, че това са два варианта на разказа за едно и също...

оригиналната история, но различията в самите притчи и обстоятелствата, при които са дадени, правят това заключение невъзможно за този, който вярва във вдъхновението на библейските писатели (вижте Матей 25:14). За сходството между двете притчи вижте коментара върху притчата за талантите (Матей 25:14–30). Коментарът тук в Лука се занимава, до голяма степен, с аспекти на притчата за миновете, които се различават от тези на притчата за талантите.

Отишъл в далечна страна. Възможно е Исус да е основал тази притча на една или повече исторически инциденти, с които слушателите Му бяха добре запознати (виж гл. 15:4). Първият инцидент, предложен като възможен, е пътуване, предприето от Ирод Велики до Рим през 40 г. пр.н.е., за да се противопостави на претенциите на Антигон и да бъде назначен за цар на Юдея. Римският сенат отхвърлил претенциите на Антигон и потвърдил Ирод за цар („Йосиф Флавий, Древности“, xiv. 14. 1–5 [370–389]; „Война“, i. 14. 2–4 [279–285]). Но още по-близък паралел с притчата се открива във втория инцидент, често предлаган като историческа основа за притчата. Това е пътуването до Рим, предприето от Архелай, син на Ирод Велики, който отишъл там, за да получи потвърждение за завещанието на баща си за царството на Юдея.

Правото му на царска титла е отречено от Август Цезар (Йосиф Флавий, Древности xvii. 8. 1; 9. 3; 11. 4; Война ii. 1. 1 [1–3]; 6. 1–3 [80–97]).

И да се върнем. Вижте Матей 20:14.

13. Неговите десет слуги. Или „десет негови слуги“. „Слугите“ тук представляват учениците и всички християни, на които Христос е поверил интересите Си тук на земята по време на отсъствието Си в „далечната страна“ (вижте върху Матей 16:19). Няма особено значение в числото „десет“, което Исус обикновено е използвал като кръгло число (вижте върху Лука 15:8).

Паундове. Гръцко *mina*, дума, производна от еврейската *maneh*, „mina“ (виж том I, стр. 163, 167). По времето на Христос мна, „фунт“, е бил 11,46 тройски унции или 356,4 г, 1/60 от сребърен талант, на стойност 100 драхми (стр. 49; вижте върху гл. 15:8). Покупната стойност на това количество сребро, разбира се, би била много по-голяма от днешната, защото една мина е била еквивалентна на 100 дневни надници (вижте върху Мат. 20:2). Всеки слуга е получавал един „фунт“. Сравнете талантите в притчата за талантите (вижте върху Мат. 25:15).

Заемай, докато дойда. Думата „заемам“ тук означава да търгувам (виж Лука 19:15; вж. Езек. 27:9, 16, 19, 21, 22). Сумата от 10,37 долара изглежда много малка за един „благородник“, който да отпусне на един от своите „слуги“ като капитал. Дори „господарят“ я нарича, след завръщането си, „много малко“ (Лука 19:17). Това обаче е било средство за изпитване на способностите на всеки слуга, с цел да му бъдат възложени по-важни отговорности по-късно. Думите „докато дойда“ показват, че благородникът е очаквал да отсъства за неопределен период от време. С тези думи Исус намеква, че и Той ще отсъства за определен период от време, преди да се върне, за да възнагради верните Си служители.

14. Неговите граждани го мразеха. В приложението на притчата към небесното царство (ст. 11), благородникът представлява Исус, а „гражданите“ представляват евреите. Еврейската омраза към Исус е била напълно без причина (вижте върху Пс. 69:4; Йоан 1:11). Относно причините за тяхната омраза вижте върху Йоан 6:60, 61, 66.

Няма да го направим. Юдеите не искаха да приемат Христос за свой цар. Когато пред Пилат заявиха: „Нямаме цар освен Цезар“ (Йоан 19:15), тяхното отхвърляне на Христос беше пълно.

15. Когато се върна. Притчата за талантите разказва за преживяването на слуги по време на отсъствието на господаря им (Мат. 25:16–18) и също така споменава, че завръщането на господаря е дошло „след дълго време“ (ст. 19).

Той заповяда на тези слуги. Матей добавя, че целта на господаря, като го повика от тях трябваше да сметнат. Благородникът искаше да знае как слугите са се доказали като управители на имота му и планираше да им възложи отговорности като служители в кралството си, всеки според способностите, които е демонстрирал.

16. Първият. Сравнете Матей 25:20. Тук са разказани преживяванията само на трима от десетте слуги, като примери за различна степен на успех. Първият имал много да разкаже, вторият - малко, а третият - нищо. В притчата за талантите първоначално имало само трима слуги и и тримата били призовани да дадат отчет.

Твоята лира. Всеки от слугите осъзнава, че поверената му „лира“ все още е собственост на господаря му.

Качи десет паунда. Буквално „работих допълнително десет мини“ или „качих допълнително десет мини.“ Печалбата беше 1000 процента от инвестирания капитал. Тъй като капиталът е 100 дневни заплати, печалбата беше 1000 дневни заплати. Този първи слуга сега имаше общо 11 мини, повече от 3,5 години заплата (вижте стих 13). Първият слуга беше демонстрирал необикновени умения в своите бизнес начинания и това отразяваше неговата преданост към господаря му, както и неговото усърдие и вяност в дейностите му.

17. Добри слуга. Слугата в притчата за талантите е наречен „верен“, както и добър (виж Мат. 25:21). Вероятно не се цели разлика, защото „господарят“ тук веднага продължава, за да отдаде заслуга на този първи слуга за това, че е верен „в много малко“. За коментар вижте Мат. 25:21.

Власт над десет града. Административните умения, които първият слуга демонстрира, доказват, че може да му се поверят делата на малка провинция от царството на неговия господар. Той не е бил пенсиониран, нито е получавал материално възнаграждение. По-скоро наградата му се състоеше в по-голяма отговорност и повишение на по-висока позиция, и без съмнение по-висок ранг. Той беше изключително успешен в изпитанието (вижте Лука 19:13; вижте също Матей 25:21).

18. Пет лири. Или печалба от 500 процента (вижте на стих 17). Вторият слуга сега имал общо шест „мини“, или около 600 дни, или около две години заплата.

19. Над пет града. Неговото повишение беше пропорционално на способностите, които беше демонстрирал (вижте на стих 17).

20. Дойде друг. Тоест, друг от десетте (Лука 19:13; срв. Матей 25:24).

Ето ти лирата. В притчата за талантите третият слуга каза: „Имаш това, което е твое“ (вижте върху Матей 25:25).

Държах го настрана. Той се грижеше добре за поверения му талант; нямаше нито нито го загуби, нито го пропиля.

Салфетка. Гръцко слово sudarion, от латинското sudarium, от корена sudor, „пот“. „Салфетка“ е била някакъв вид кърпа за гореща вода или кърпичка, използвана като част от личния гардероб. В папирусите се споменава сударион като част от зестрата на булката.

21. Страхувах се от теб. Основната причина за страха на този слуга беше неговото собствено погрешно отношение към господаря му, който очевидно очакваше всеки човек да прави най-доброто от себе си и нито малко по-малко. Слугата очевидно беше мързелив. Изпитанието, което „благородникът“ му беше дал, беше такова, което, ако се възползваше от него, би го накарало да преодолее тези черти.

Строг. Гръцки *austēros*, буквално „суров на вкус“, следователно „суров“, „тежък“ или „груб“. Как би могъл мързелът на този слуга да предизвика нещо различно от такава реакция от страна на господаря?

Не е заложено. Слугата всъщност казва: „Ти така или иначе щеше да вземеш каквото и да съм спечелил и нямаше да имам награда за усилията си. Така че какъв е смисълът да се занимаваме с това?“ Наградите, дадени на първия и втория слуга, са доказателство, че вината е била на третия слуга, а не на господаря му (вижте Матей 25:24).

22. От собствените ти уста. Не беше необходимо допълнително разглеждане на фактите. Третият слуга се беше доказал като напълно ненадежден. Онези, които непрекъснато обвиняват другите за неуспеха си, по този начин ясно показват собствените си недостатъци в характера. Те показват, че не могат да им бъдат поверени никакви големи отговорности.

Съдя. Или „осъждам“ (вижте върху Матей 7:1).

Ти, зли слуго. Той беше злоупотребил с доверието на господаря си и беше пренебрегнал възможността при условие че успее. Онези, които не постигат нищо с поверените им таланти, са в очите на Небето „нечестиви“ и със сигурност ще пожънат наградата на нечестивите. В притчата за талантите третият слуга е порицан, че е „мързелив“, както и нечестив (вижте Матей 25:26).

Ти знаеше. Останалата част от стиха може да се разглежда като въпросителна: „Знае ли ти?“ Провалът на този слуга не се дължеше на невежество, а на мързел. Той знаеше по-добре. Знаеше, че господарят му ще изисква строг отчет за използването на предоставената му възможност – и ако знаеше, защо не направи нещо по въпроса? Това очевидно беше по силите му. В това се криеше вината му.

23. Защо тогава? Тъй като знаеше какво да очаква при завръщането на господаря си, най-малкото, което можеше да направи, беше да остави парите да работят за него, дори и самият той да не желае да работи. Защо изобщо е приел парите, освен ако не е възнамерявал да направи нещо с тях? Можеше да ги даде на друг слуга, който би направил нещо стойностно с тях.

Банка. Гръцки *trapeza*, „маса“; тук се отнася до масата на обменител на пари, откъдето идва и „банка“ (виж Мат. 21:12; Марк 11:15; Йоан 2:15). Английската дума „банка“ има подобен произход, произлизаща от италианската *banca*, което означава „пейка“, „маса“ или „тезгях“. Слугата не би положила много усилия, за да занесе парите на някой от лихварите в града. Следователно, поведението му не само го е белязало като глупав и мързелив; изглежда, че той умишлено е планирал да лиши господаря си от полагаща му се печалба (виж Мат. 25:27).

Лихварство. Тоест „лихва“. Тук не се има предвид съвременната конотация на прекомерна лихва. За ученията на Библията относно начисляването на лихва за пари, отпуснати назаем, вижте Изх. 22:25.

24. Тези, които стояха настрана. Вероятно някои от придружителите на благородника, различни от слугите. Да „стоиш“ до или пред началник означаваше да бъдеш на негова служба (виж 1 Царе 10:8; виж върху Дан. 1:19).

Вземете от него. Очевидно не е било наложено никакво наказание, освен негативното наказание да бъде задължен да върне неподобрения капитал, който му е поверен (вижте на стих 26).

Дай му го. Неусъвършенстваният талант беше даден на първия слуга не толкова като награда, колкото като доказателство, че е дал доказателство, че ще постигне с него повече от другите. От страна на благородника беше просто добра сделка да повери парите и делата си в ръцете на онези, които биха се възползвали максимално от предоставените им възможности. Първият слуга вече разполагаше общо с 12 мини. Това беше два пъти повече, отколкото имаше вторият слуга. Очевидно царят не изискваше връщане нито на главницата, нито на лихвата, а го остави в ръцете на тези мъже да продължат да работят и да го подобряват (вж. Матей 25:28).

25. Те му казаха. Не е съвсем ясно дали „те“ са служителите на благородникът (виж на стих 24), който му протестира, или онези, които са слушали разказа на притчата, протестиращи срещу самия Исус. В последния случай целият този стих (ст. 25) би имал характер на скоба.

26. На всеки един. За коментар на принципа, изложен тук под формата на парадокс, вижте Матей 13:12; 25:27. Това е обяснението на благородника за причината му да даде необработения „фунт“ на човека, който вече имаше повече от всеки друг негов слуга.

Отнети от него. Тук мързеливият слуга просто е лишен от капитала, който му е бил поверен. Неговият аналог в притчата за талантите също е бил строго наказан (вижте Матей 25:30).

27. Тези мои врагове. Тоест, онези, които се бяха разбунтували в отсъствието на благородника и които се бяха опитали да му попречат да получи царството си (вижте на стих 14).

Убий. Гръцки *katasphezo*, „избивам“. Очевидно онези, които са се противопоставили на благородника, не са се поправили. Те все още са били против неговото управление и единственият начин да се защити мирът и сигурността на кралството е бил да се отърват от тях веднъж завинаги.

28. Възход. Тоест, от Йерихон в долината на река Йордан (виж ст. 11). За около 24 км те се изкачили на 1500 м (виж гл. 10:30). Бързият преход в разказа на Лука тук изглежда позволява само малък интервал от време между събитията в Йерихон (ст. 1–28) и Триумфалното влизане (ст. 29–44).

29. Това се случи. [Триумфалното влизане, Лука 19:29–44=Мат. 21:1–11=Марк 11:1–11=Йоан 12:12–19. Основен коментар: Матей.] Само Лука разказва за кулминацията на Триумфалното влизане, което е настъпило на върха на Елеонската планина (ст. 41–44).

33. Собствениците. Само Лука отбелязва, че собствениците на магарето и ослето (виж Мат. 21:2) са тези, които са предизвикали двамата ученици, изпратени да ги осигурят.

37. Приближете се. Тоест, към спускането към Йерусалим от Елеонската планина.

Спускането. Тоест, надолу в долината Кедрон, от другата страна на която Йерусалим беше разположен.

Радвайте се и славете Бога. Пс. 122 беше любим стих за поклонниците, когато кулите на град Йерусалим се появиха пред погледа им, и думите му бяха наистина уместни: „Ножете ни ще застанат в портите ти, Йерусалиме“ (Пс. 122:2, 7; вижте ДА 76). Този повод, когато онези, които придружаваха Исус, си мислеха, че скоро ще бъде коронясан за цар на Израел, несъмнено беше белязан от безпрецедентна радост.

38. Мир на небето. Сравни гл. 2:14.

39. Някои от фарисеите. Само предната нощ водачите на Израел се бяха наговорили да убият Исус. Тогава Юда се срещна с тях за първи път, разгневен от косвеното укоряване, което беше получил в дома на Симон във Витания (Жан. 558, 563, 564; вижте Мат. 21:1). За огромни множества да изоставят храмовата служба в полза на това да зърнат Исус (Жан. 571), особено с приближаването на Пасхалния сезон, беше зловещо предзнаменование за...

отслабващата сила на религиозните водачи на нацията, които сега се страхуваха, че Исус ще позволи на множеството да Го коронясат за цар (Жан. 572).

Учител. Или „учител“, термин, използван в обръщение към Исус, дори от Неговите врагове. Лидерите отказвали да признаят това, в което обикновените хора вярвали, че Исус е поне „пророк“ (вж. Мат. 21:11). Терминът „учител“ не предполагал никакво признание за божествена сила или авторитет.

41. Той се приближи. Тоест, беше пред погледа на град Йерусалим, който се намираше на запад от тясната долина Кедрон.

Съзерцаваше града. От билото на Елеонската планина (ВЦ 17) можеше да се види целият град, включително Храмът. Елеонската планина беше с около 300 фута по-висока от Храма. Голгота също се виждаше, недалеч от Овчата порта, която беше близо до североизточния ъгъл на града (ДА 576). Бляскавата красота на Храма, неговият бял мрамор и позлатени куполи, блестящи в отразената светлина на късното следобедно слънце, сигурно е била наистина вдъхновяваща гледка за евреите (виж ДА 575). Гордост и радост естествено изпълваха сърцата на всички истински синове и дъщери на Израел, когато зърнаха за първи път Светия град. Но тук Исус плачеше гласно, защото можеше да види това, което множеството не можеше да види - ужасната съдба на Йерусалим в ръцете на римските армии, по-малко от 40 години по-късно.

42. Нещата. Тоест, нещата, които лидерите и хората трябваше да знаят, за да се предотвратят бедствия и да се осигури мир и просперитет. Тези „неща“ бяха изискванията, които Бог очакваше от евреите да изпълнят, за да може Той напълно да ги почете като нация и да ги направи Свои представители пред народите на земята. За кратко описание на славната съдба, която Бог беше отредил за Израел, вижте том IV, стр. 26-30. От една страна, Исус виждаше ясно какво е могло да бъде, а от друга, какво е трябвало да бъде (вижте ДА 576).

Сега те са скрити. Тоест, не е трябвало да бъдат осъзнати.

43. Ще дойдат дни. С божествена далновидност окоото на Исус пронизва бъдещето и вижда римските армии обграждат град Йерусалим и го опустошават. Впоследствие, два дни по-късно, Той обсъжда накратко бъдещето на Йерусалим с някои от учениците Си на западния склон на Елеонската планина (Марк 13:3; виж върху Матей 24:15–20).

Твоите врагове. В този случай, римляните (виж гл. 21:20).

Окоп. Гръцки харакс, „кол“, „палисада“ или „вал“. Йосиф Флавий (Война VI. 2; ix. 2; xi. 4 до xii. 2 [262–265; 356, 357; 466–511]) описва подробно изпълнението на това пророчество. При обсадата на Йерусалим, римляните първоначално построили дървени земни укрепления, но когато евреите ги разрушили, римляните ги заменили със стена.

Обиколи се наоколо. Римляните обградили Йерусалим и го изгладнили до покорство. Когато гладът достигнал точката, в която жителите били изпаднали в паника, римските легиони шурмували града и го превзели.

44. Дори и със земята. Вижте Матей 24:2.

Един камък върху друг. Вероятно тук е хиперболична фигура на речта, показваща пълно унищожение.

Посещение. Вижте върху Пс. 8:4; 59:5. Тоест, за греховете на народа, особено за отхвърлянето им на посланиците на милостта, които Бог им е изпращал от време на време (виж върху Мат. 23:34, 35). Възмездие за всички тези престъпления трябваше да „сполети това поколение“ (вижте върху Матей 23:36, 37; Лука 19:41).

45. Влязоха в храма. [Второ очистване на храма, Лука 19:45–48=Мат. 21:12–17 = Марк 11:15–19. Основен коментар: Матей.]

В него и тези, които купиха. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на тези думи. Вижте върху Матей 21:12.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2 DA 552
1-10DA 552-556
3 DA 553
5 КОЛ 236
5-7DA 554
8 5T 339
8-10DA 555
9 DA 556
10 AA 467; CSW 69; CT 29; Ev 462; FE 183, 199, 206; LS 246; MH 105, 448; ML 300;
MM 301; 2T 27, 224, 467; 3T 49; 4T 377; 5T 603; 8T 310
13 CS 116; CT 309; FE 229; 2T 668; 3T 386
14 PK 140; TM 467
16 KC 111; 9T 58
16-202T 285
20 CS 125; FE 83; 3T 57; 5T 465; 6T 434; 8T 55
20-23CS 40
29-44DA 569-579
37-40EW 109; TM 104
39, 40 DA 572
40 CW 38; EW 244; GC 404; SR 373; 1T 57; 5T 462; 8T 55
41 DA 575, 577, 587; GC 18, 21; 1T 505; 4T 191; 5T 72, 258, 346; 8T 32
42 COL 302; DA 576; TM 410; 4T 187; 5T 73, 76, 77, 258
42-44DA 577; GC 17
44 COL 302; DA 235, 626; GC 315, 316; LS 412; TM 402; 4T 187, 191; 5T 72; 6T 315,
426; 9T 97
45-48DA 589-592

ГЛАВА 20 1 Христос

потвърждава авторитета си чрез въпрос за Йоановото кръщение. 9 Притчата за лозе. 19 За даване на данък на Цезар. 27 Той убеждава садукееите, които отричаха възкресението. 41 Как Христос е син на Давид. 45 Той предупреждава учениците си да се пазят от книжниците.

1. Това се случи. [Лидерите оспорват авторитета на Исус, Лука 20:1-8 = Мат. 21:23-27 = Марк 11:27-33. Основен коментар: Матей.]

6. Убийте ни с камъни. Тоест, убийте ни с камъни до смърт.

7. Не можех да кажа. Буквално „не знаех“. 9.

Някой си човек. [Злите земеделци, Лука 20:9-19=Матей 21:33-46=Марк 12:1-12. Основен коментар: Матей.]

Дълго време. Детайл, отбелязан само от Люк.

11. Пак изпрати друг. Буквално „прибави да изпрати друг“, строго еврейски идиом, пренесен в гръцкия език (вижте на гл. 19:11).

12. Ранен. Гръцко *traumatizō*, от съществителното травма (виж на гл. 10:34).

13. Какво да правя? Друг детайл, запазен само от Лука.

16. Боже, пази. Буквално „нека това не се случи“, което означава, така да се каже, „далеч от мисълта“. Думата „Бог“ не се появява в гръцкия език. Това силно възклицание е изречено, когато фарисеите разпознават в притчата картина на собствената си съдба (виж COL 295).

18. Смелете го на прах. Или „го смажете на парчета“.

19. Главни свещеници. За коментар вижте Матей 21:23.

В същия час. Те бяха готови да наложат спора с Исус (виж Матей 21:46).

Те разбраха. Ето причината за незабавния им гняв.

20. Наблюдаван. [Отдаване на почит на Цезар, Лука 20:20–26=Матей 22:15–22=Марк 12:13–17. Основен коментар: Матей.]

Шпиони. Вероятно в този случай това са били студенти по богословие от семинарията в Йерусалим (виж DA 601). За предишни срещи между Исус и шпиони, назначени от Синедриона, виж гл. 11:54.

Преструвай се. Или „преструвай се“.

Хванете се за думите му. Те „чакаха“ нещо, което ще се окаже валидно в съда, за да не може Исус да избегне зловещите им планове срещу живота Му.

22. Данък. Гръцки *phoros*, годишният фиксиран данък, начисляван върху имущество или върху лица.

24. Пени. Римски денарий (виж стр. 49; виж върху Матей 20:2).

26. Не можаха да се утвърдят. Не можаха да намерят нито дума доказателство срещу Исус (вижте на стих 20). Той се изплъзна от ръцете им и докато го правеше, изрече основния принцип, който ръководи отговорностите на християнина към гражданските власти.

27. Някои от садукееите. [Бракът и възкресението, Лука 20:27–38 = Мат. 22:23–33 = Марк 12:18–27. Основен коментар: Матей.]

35. Да получа. Тоест, „да достигна“ или „да постигна“.

36. Деца на възкресението. Еврейски идиоматичен израз, пренесен в гръцкия език, и тук паралелен с израза „децата Божи“. „Деца на възкресението“ означава просто онези, които са възкресени от мъртвите. Те са получили живот отново от същата сила, която първоначално им е дала живот. Цялото им същество е било пресъздадено за живот в нов свят.

39. Някои от книжниците. [Великата заповед, Лука 20:39, 40 = Матей 22:34–40=Марк 12:28–34. Основен коментар: Марк.]

41. Той им каза: [Исус заглушава критиците си, Лука 20:41–44 = Матей 22:41–46=Марк 12:35–37. Основен коментар: Матей.]

42. В книгата Псалми. Само Лука отбелязва, че цитатът е от книгата Псалми.

45. В публиката. [Горкота върху книжника и фарисея, Лука 20:45–47 = Матей 23:1–39=Марк 12:38–40. Основен коментар: Матей.] Тоест, „в ушите“; с други думи, докато книжниците и фарисеите Го слушаха.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–19DA 593–600

20–22DA 601

20–47DA 601–609

21 DA 602

22–25DA 725

23–25DA 602

35, 36 GK 482; MM 101

40 1Т 57

45-47DA 610-620

ГЛАВА 21

5

1 Христос хвали бедната вдовица. 5 Той предсказва разрушението на храма и на град Йерусалим: 25 също и знаменията, които ще бъдат преди последния ден. 34 Той ги увещава да бъдат бдителни.

1. Той погледна нагоре. [Лептите на вдовицата, Лука 21:1-4 = Марк 12:41-44. Основен коментар: Марк.]

5. Някои говореха за храма. [Знаци за Христовото завръщане, Лука 21:5-38 = Матей 24:1-51=Марк 13:1-37. Основен коментар: Матей.]

Дарове. Вероятно „дарове“, направени за разкрасяване на Храма, като например златната лоза на Ирод на входа му („Древности на Йосиф Флавий“, хв. 11. 3, вж. DA 575).

7. Ще се сбъдне. Буквално „ще се случат“.

9. „Веднага“. Гръцки *eutheōs*, „веднага“ или „веднага“. Английският израз „във времето“ преди е имал това значение, но днес има точно обратното значение (вижте гл. 17:7). Така Исус всъщност е казал: „краят не е изведнъж“.

12. Преди всичко това. Тук Лука включва (ст. 12-16) част от беседата от Елеонската гора не е дадено от Матей, вероятно защото последният вече е предал практически същия начин на мислене, почти със същите думи, от по-ранна беседа. За коментар върху стихове 12-16 вижте Матей 10:17-21.

13. Ще се обърне към вас. Вижте Марк 13:9.

14. Медитирам. Гръцки *promēleō*, „упражнявам се предварително“. Това вероятно се отнася до предварителното преглеждане на реч, за да може при произнасянето ѝ говорещият да е по-запознат с нея. Когато се защитавали пред „царе и владетели“, учениците не е трябвало да имат предварително зададени речи, които да произнесат наизуст. За причината за Христовото наставление вижте Матей 10:19, 20.

18. Нито косъм. Това обещание не е универсална гаранция за имунитет срещу мъченичество, защото Исус току-що беше казал, че някои ще бъдат умъртвени (виж стих 16). Може би тук това означава, че владетелите, които изправят християните пред съда, няма да имат власт над тях, освен когато Бог позволи (виж Йоан 19:11; Деяния 5:35-38). Или думите на Христос може да са предназначени да се отнасят до крайния резултат, а не до непосредствените перспективи на този свят, и да означават, че владетелите на земята не могат да имат никаква власт над вечното благополучие на някого (виж Йоан 10:28, 29; виж върху Матей 10:28, 30).

19. В търпението си. Сравнете Мат. 24:13; Марк 13:13. RSV гласи: „Чрез вашето „с търпение ще спечелите живота си“ – мисъл, подобна на тази от Матей 24:13.

20. Обграден от армии. Тоест, обкръжен от римските легиони. За коментар вижте Матей 24:2, 15-20.

Опустошението му. Разрушаването на Йерусалим през 70 г. сл. Хр. означава „края“ на еврейската нация като такава (вижте Матей 24:14, 15).

5Никъл, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Лука 16:1).

Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

21. Страни. Тоест, страната в контраст с града. „Тези, които са всред него [Йерусалим; виж стих 20]“ са жителите на града, а „тези, които са в провинцията“ – жителите на селските райони, живеещи в по-малките градове и села.

22. Дни на отмъщение. Вижте върху Матей 23:35, 36.

Които са написани. Очевидно е препратка към проклятията за непослушание (виж Втор. 27:11–26; 28:15–68).

23. Гняв върху този народ. Тоест, върху юдеите. Вижте върху Мат. 23:35; вж. Йер. 5:29.

За пълно обсъждане на Божия план за Израел и на техния провал и отхвърляне като нация, вижте том IV, стр. 26-30.

24. Острие на меча. Буквално „острите на меча“. Очевидно това се отнася до кървавата кулминация на обсадата на Йерусалим през 70 г. сл. Хр. (виж стр. 70-77; виж върху Матей 24:2, 15–20).

Отведени в плен. Както Моисей беше предсказал, ако Израел „не внимава да изпълнява всичките думи на този закон, написани в тази книга“ (Второзаконие 28:58, 63–68). Това предупреждение вече се беше изпълнило преди това, по време на вавилонския плен (Еремия 16:13; 40:1, 2; 52:12–16, 28–31; Дан. 1:1–3; 9:11–14; и др.). Във връзка с обяснението на Гавраил към Даниил относно евентуалното възстановяване от вавилонски плен (виж Дан. 9:24, 25), е било съпроводено и с предупреждение, че повтарянето на грешките, причинили вавилонския плен, ще доведе до второ разрушение на Йерусалим и Храма (виж Дан. 9:26, 27). Именно за това второ разрушение и разпръскването на евреите Христос говори тук (виж Мат. 24:15–20; вж. Лука 21:20). Тази ситуация не е трябвало да бъде поправена, „докато не се изпълнят времената на езичниците“. За допълнителен коментар вижте том.

IV, стр. 30-36.

Потъпкана. Привидността на автономия, на която евреите са се радвали под римска юрисдикция преди 70 г. сл. Хр., никога не е била възстановена и оттогава насам Йерусалим остава до голяма степен, ако не и изцяло, под езически контрол. В резултат на въстанието под ръководството на Бар Кохеба, потушено през 135 г. сл. Хр., на всички евреи е било забранено да влизат в града под страх от смърт. Никога оттогава Йерусалим не е бил истински еврейски град. Храмът никога не е бил възстановен след 70 г. сл. Хр. Сред другите, римляни, сарацини, скандинавци, турци, кръстоносци и араби са контролирали града и бившата зона на Храма. Въпреки че наскоро новата държава Израел си е осигурила контрол над част от града, Старият Йерусалим все още не е еврейски град, а бившата зона на Храма остава в нееврейски ръце. Вижте стр. 78, 79.

Времена на езичниците. Времето, отредено на еврейския народ, скоро щеше да свърши и те вече нямаше да бъдат Божият избран народ. След отхвърлянето им като народ, евангелието трябваше да стигне до всички народи (вижте Деяния 1:8; 13:46; 18:6; 28:25–28; Римляни 1:16). За по-нататъшно обсъждане на ролята на евреите като Божий избран народ, на тяхното отстъпничество и на езичниците, заместващи евреите, вижте том IV, стр. 26-36.

25. Знамения. Вижте Матей 24:29.

С недоумение. Гръцката дума предполага, че „объркването“ се дължи на „морето и „бучащи вълни.“ Последната част на стих 25 гласи буквално: „и по земята бедствие на народите в недоумение [от] бученето на морето и вълните.“

Морето. Тук Христос свързва проявленията на разрушителните сили на природата с знамения на небесата непосредствено преди завръщането Му на земята в сила и слава.

26. Сърцата на мъжете... Буквално „мъже, умиращи от страх“ или „мъже, припадащи от страх“. Последната част на стиха посочва като кулминационна причина за отпадането на сърцата на мъжете.

ги от страх, разтърсването на „небесните сили“. Сцената, изобразена тук, се развива по време на седмата язва (Откр. 41; ВБ 636). На тази сцена „нечестивите гледат с ужас и удивление“ (ВБ 636), призовавайки планините и скалите да паднат върху тях (Откр. 6:14–17).

29. Всички дървета. Лука информира читателите, които не са запознати със смокинята, че така илюстрираната истина се отнася за всички дървета, не само за смокинята.

31. Божието царство. Тоест, царството на славата в контраст с царството на божествената благодат (виж върху Матей 4:17; 5:2).

34. Преяждане. Гръцки *kraipalē*, „опиянение“ или „главоболие от пианство“, от *kras*, „глава“ и *palō*, „люлея се“ или „мятам се“. Гръцките медицински писатели са използвали *kraipalē* във връзка с гаденето и вцепенението след пиански гуляй.

Грижи. Тоест, „тревожности“, „притеснения“.

35. Примка. Вижте 1 Сол. 5:4; 1 Тим. 3:7; 2 Тим. 2:26.

36. Бдителност. Гръцки *agurpeō*, „да не спиш“, буквално „да бъдеш буден“.

Молете се винаги. Вижте гл. 18:1.

Сметнат за достоен за бягство. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за четиво „преодолявам, за да избягам“ или „имам силата да избягам“.

Застанете пред. Вижте гл. 19:24. Това е върховната цел на християнския живот.

37. През деня. Обобщение, в ретроспекция, на действията на Исус през първите три дни от страстната седмица (вижте Матей 23:38).

През нощта, в неделя и понеделник вечер, Исус се върнал във Витания (виж върху Марк 11:11, 12, 20; виж също ДА 581). Тази нощ, вторник, Исус и учениците вероятно прекарвали на Елеонската планина.

38. Всички хора. Това вероятно е и обобщаващо твърдение, сравнимо с това от стих 37. След това време Исус не поучаваше в храма.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

3 ДА 615, 616; GW 467

5–38 ДА 627–636

12 АА 84

14, 15 АА 97

15 2Т 485

16 АА 84; ДА 629; РК 588; 5Т 473, 691; 9Т 231

16, 17 ГК 28, 54, 267; SR 331

18 ДА 630, 634

19 Ев 631; 2 С6 320, 424

20 ГК 26; 5С 451, 464

20, 21 GC 30; PP 166

20–22 ДА 630

25 ГК 37, 304

25, 26 Ев 18; 1Цар 268

26 EW 41; 4Т 53

28 ДА 632; Ev 18; GC 308; LS 272

30, 31 ГК 308

31 ДА 234, 634

33–36 9Т 268

34 COL 55, 319; DA 234, 636; GC 309, 626; TM 238; 1T 168, 469; 2T 283; 4T 31, 309;
5C 152, 235, 259, 280, 461; 6C 410

34, 35 CT 368

34-36CW 24; PP 166; 4T 306; 5T 100

35 FE 335; 6T 129

36 DA 234, 636; GC 309, 544; ML 17; TM 508; 5T 235

ГЛАВА 22

1 Юдеите заговорничат срещу Христос. 3 Сатана подготвя Юда да го предаде. 7 Апостолите приготвят Пасхата. 19 Христос установява своята свята вечеря, 21 тайно предсказва предателя, 24 отрича останалите си апостоли от амбиция, 31 уверява Петър, че вярата му няма да отслабне: 34 и въпреки това той се отрича от него три пъти. 39 Той се моли на планината и се поти с кръв, 47 бива предаден с целувка: 50 Той изцелява ухото на Малх, 54 Петър го отрича три пъти, 63 бива срамно поруган, 66 и изповядва, че е Божият Син.

1. Празникът. [Заговорът за предателство, Лука 22:1-6 = Матей 26:1-5, 14-16 = Марк 14:1, 2, 10, 11 = Йоан 12:10, 11. Основен коментар: Матей.]

3. Тогава влезе Сатана. Действието на Юда не беше изненада за Исус (виж Йоан 6:64, 70, 71). Това беше първият контакт на Юда с еврейските водачи с цел да предаде своя Учител (виж върху Матей 26:14). Йоан прави същото наблюдение относно преживяването на Юда по време на третия му и последен контакт с еврейските водачи, в нощта на предателството (гл. 13:2, 27).

Фамилия. Буквално „наричан“.

4. Капитани. По-пълната титла беше „капитани на храма“ (ст. 52). Те бяха очевидно водачите на храмовата стража.

6. При отсъствие. Вижте Матей 26:15, 16.

7. Тогава дойде. [Подготовка за Пасхата, Лука 22:7-13=Матей 26:17-19=Марк 14:12-16. Основен коментар: Матей.]

8. Петър и Йоан. Само Лука посочва двамата ученици, изпратени с тази задача.

10. Когато влезете. Изглежда, че Петър и Йоан са намерили определения човек на или близо до градската порта.

14. Часът. [Честване на Пасхата, Лука 22:14-16=Мат. 26:20=Марк 14:17. Основен коментар: Лука. Вижте Разпятието във връзка с Пасхата, Страстната седмица, Възкресението на Исус до Възнесението.] Тоест, часът за пасхалната вечеря, подготовката за която е свързана в стихове 7-13. Това беше четвъртък вечер. Обърнете внимание, че Исус е установил християнския обред на Господната вечеря по време на редовната пасхална вечеря (вижте Допълнителни бележки върху Мат. 26, Бележка 1).

Седна. По-скоро „отпусна се“. За описание на подредбата на масата и дивани на древен ориенталски пир вижте Марк 2:15. На първата пасхална трапеза участниците трябвало да стоят прави, докато ядат, готови да напуснат Египет. След като влязоха в Обетованата земя обаче, те вече не стояха прави, а седяха или се излежаваха.

Докато по време на първата Пасха изправената им поза показваше бързината им да си тръгнат, сега легналата им поза показваше спокойствие и сигурност в обещаната им земя.

Дванадесет апостоли. Това се оказа последният случай, в който всичките дванадесет бяха заедно на едно място. Обичаят изисквал да присъстват поне 10, но не повече от 30 души, за да се хранят заедно на пасхалната вечеря. В този случай присъстваха 13 души.

15. С желание. Изразът „с желание пожелах“ е характерен еврейски идиом, който означава „много съм пожелал“. Подобни идиоматични изрази

появяват се в Йоан 3:29 („радва се много“), Деяния 4:17 („строго заплашва“) и другаде в Новия завет. Те са много често срещани в LXX. Това е последният случай, в който Исус ще бъде заедно с любимите Си ученици преди агонията на предателството, изпитанието и разпятието. Това, кулминацията на Неговото земно служение, винаги е била пред Него, докато Той е работил сред хората. В продължение на почти година Исус усърдно се е стремил да подготви последователите Си за събитията от тези последни часове от живота Си (вижте Матей 16:21; 20:17; и др.).

Тази Пасха. Четвъртата Пасха от служението на Исус (виж стр. 193, 247; „Продължителността на служението на Христос“), третата, празнувана с учениците в Йерусалим. Не всички от тях обаче са присъствали като членове на тази група при някой от предишните случаи – Пасхите от 28 и 29 г. сл. Хр. – които са се случили преди избирането и назначаването на Дванадесетте през лятото на 29 г. сл. Хр. . Определено това е пасхалната вечеря, която Исус и Дванадесетте сега празнуват заедно по този повод (виж Допълнителни бележки върху Матей 26, Бележка 1; Ж. В. 642, 652; В. К. 399).

Преди да страдам. Отново и отново Исус е говорил на учениците за Своите страдания (виж върху Мат. 16:21; 20:17). Старозаветните пророци често са говорили за страданията на Месията (виж Пс. 22; Ис. 53; и др.). Исус трябва да извърви пътя на страданието чак до кръста, за да се квалифицира като „военачалник“ на нашето спасение (виж Евр. 2:10). Без кръста не би могло да има корона (виж 1 Петрово 1:11). Наша привилегия е, като последователи на смирения Исус, да участваме в Неговите страдания (виж 2 Кор. 1:7; Фил. 3:10; 1 Петрово 4:13; ДА 225).

16. Вече не. Това беше последният пасхален сезон, в който последователите на Христос можеха да участват смислено. Разкъсаната завеса в Храма в момента на Христовата смърт на кръста (виж Матей 27:51) беше небесният знак, че символите на юдейската религиозна система са отживелица, когато Христос, към когото всички тези неща сочеха (виж Кол. 2:17), даде живота Си като откуп за мнозина. Исус беше на път да замени символите на мъртвото минало с живите символи на собственото Си тяло и пролятата Си кръв (виж Лука 22:19, 20; ДА 652).

Яжте от него. Буквално „яжте го“, тоест „пасхата“ (вижте стих 15).

Изпълнено. Окончателното и пълно празненство на избавлението от греха трябваше да се състои в царството на „славата“, за което Христос вече беше казал на учениците (вижте Матей 25:31). Това твърдение на Исус вероятно е препратка към „сватбената вечеря на Агнето“ (вижте Откр. 19:7-9), провеждана в памет на факта, че „Господ Бог Всемогъщи царува“ (вижте стихове 1-6). За коментари относно тържествения религиозен празник като символ на щастието на спасените във вечното царство вижте Лука 14:15, 16.

Божието Царство. Вижте Матей 25:31.

17. Разделете го. [Господната вечеря, Лука 22:17-20 = Матей 26:26-29 = Марк 14:22-25.]

Основен коментар: Матей.] Тоест, като са пили на свой ред от една и съща чаша, както е била подавана от един на друг.

20. По същия начин. Това се отнася до приемането, благодаренето и раздаването на виното.

21. Ръката. [Разкриването на Предателя, Лука 22:21-23=Матей 26:21-25=Марк 14:18-21 = Йоан 13:21-30. Основен коментар: Матей и Йоан.] Лука разказва разказа за Господната вечеря преди този за Юда като предател, докато Матей и Марк обръщат този ред. Разказът на Лука е в хронологичен ред (вижте върху Матей 26:21).

Този, който предава. Буквално „който предава“. Юда вече се беше срещнал с юдейските водачи и се беше съгласил да им предаде Исус (вижте Матей 26:14, 15). Предателството вече беше в ход.

С мен на масата. Ръцете на всички ученици вероятно бяха „на масата“, така да се каже. Това твърдение не идентифицира Юда като предателя, а просто потвърждава, че предателят е един от онези, които седяха около масата.

24. Раздор. [Измиване на краката на учениците, Лука 22:24–30=Йоан 13:1–20. Основен коментар: Йоан.] Буквално „спор“, предполагащ борбен дух и желание за борба. Това скрито течение на раздор изглежда е продължавало през цялото време на пасхалната вечеря. Разказът в Лука обяснява случая, който е дал началото на обряда за смирение, записан от Йоан. С оглед на събитията, които са се случили толкова скоро, е трагично, че учениците са спорили за ранг в едно въображаемо царство, което Христос не е дошъл да установи. По същество погрешното схващане на учениците за естеството на Христовото царство, както и при предишни случаи (виж Матей 18:1; 20:21; Марк 9:33–35; Лука 9:46–48), е довело до спора за относителното величие. Относно погрешните представи, поддържани от юдеите, и до известна степен от учениците дори след възкресението, за естеството на месианското царство, вижте гл. 24:19. Юда си беше заел едно почетно място, отляво на Исус, а Йоан беше отдясно Му (Ж.В. 644).

Най-великият. За коментар вижте Матей 18:1–10; Матей 20:25, 26. Учениците мислеха за своя ранг в царството, което според тях Христос щеше да установи на земята.

25. Упражнявайте господство. Вижте върху Матей 20:25, 26.

Благодетели. Буквално „добродетели“.

26. Най-великият. Вижте Матей 20:26.

По-младият. В ориенталския семеен живот по-младите братя са свикнали да се подчиняват на по-големите си братя. Така Христос е казал с други думи: „Нека „най-великият“ заеме позиция на подчинение.“

Вожд. Или „лидер“.

27. Като този, който служи. Исус посочва собствения Си безкористен пример за служба на другите. Същият дух, който е подтикнал Христос да служи на физическите и духовните нужди на човечеството, трябва да мотивира живота на всички, които биха били Негови ученици.

28. Продължение. Тези думи предават идеята за постоянна и последователна лоялност. Въпреки очевидните си несъвършенства, учениците като цяло бяха лоялни в предаността си към Христос.

Изкушения. Или „изпитания“ (вижте върху Матей 6:13).

29. Аз ви назначавам. Това трябваше да бъде наградата за тяхната лоялност (вижте Откр. 3:21; 22:12; вж. Лука 12:32; 2 Тим. 2:12; виж върху Лука 19:17).

30. Яжте и пийте. За коментар вижте Мат. 8:11; Лука 14:15; вж. Мат. 19:28.

Седят на престоли. Вижте Матей 19:28.

31. Симон, Симон. [Предупреждение към Петър и десетте апостоли, Лука 22:31–38 = Матей 26:31–] 35=Марк 14:27–31. Вж. Йоан 13:36–38. Основен коментар: Матей.] Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на думите „и Господ каза“. Повторението на „Симон“ придава акцент на това, което Исус ще каже.

Сатана е пожелал. Той вече е имал Юда (виж Йов 1:12; 2:6).

Ти. Множествено число в гръцкия текст. Исус се обръща към Петър, но думите Му са за всички ученици.

32. Молих се. Каква утеха е да знам, че Учителят приема нещата толкова лично интерес към проблемите и изкушенията на нас като индивиди! Не след дълго след този разговор Исус издигна гласа Си към Отца в молитва. Неговите ученици – всички те – бяха бремето на тази молитва (виж Йоан 17:2, 9, 15, 17).

Теб. За разлика от думата „ти“ (виж на стих 31), думата „теб“ е в единствено число, като по този начин подчертава личния характер на интереса на Исус към всеки от Неговите последователи – тук, особено в Петър.

Провал. Гръцки ekleirō, „да пропусна“ или „да се проваля“, което изразява идеята за провал напълно. Английската ни дума „затъмнение“ произлиза от ekleirō.

Обърнат. Гръцки epistrephō, „обръщам се“ или „върщам се“, следователно „преобразявам се“. Исус има предвид че Петър наистина ще отпадне. Но това не е краят на историята, защото той ще се „обърне отново“. Горчивото преживяване, през което Петър щеше да премине в резултат на отричането от своя Господ, предизвиква в него трансформация, ясно очевидна за неговите съученици (вижте DA 713, 812).

Укрепи братята си. Смелостта на Петър за истината свидетелства за неговата цялост. обръщането във вярата, както и начина, по който неговото служение доказва сила и смелост на вярващите в и около Йерусалим (виж Деяния 2:14; 3:12–15; 4:8–13; 5:29–33; и др.).

33. Готови сме да тръгнем. Вижте Мат. 26:33, 35.

34. Петър. Тук Исус се обръща към Петър с името, което самият Той му е дал (вижте Йоан 1:42).

35. Когато ви изпратих. Исус напомня на дванадесетте за времето, когато ги беше изпратил двама по двама, през градовете на Галилея (вижте върху Матей 10:1, 5, 9, 10).

Липсваше ли ви нещо? Гръцката форма на въпроса предполага, че Исус е очаквал отрицателен отговор. Учениците бяха посрещнати сърдечно, поне в по-голямата си част. По време на евангелизаторското пътуване, за което става дума тук, Исус беше на върха на популярността Си в Галилея и хората бяха твърде щастливи да приемат Неговите представители.

36. Но сега. Ситуацията се е променила. Периодът на популярност в Галилея е приключил година по-рано (виж върху Йоан 6:66). Оттогава нататък, докато учениците проповядват евангелието, те ще се сблъскват с подозрение и враждебност. Те не можеха да очакват любезното и щедро гостоприемство, на което се бяха радвали преди. Преследването често щеше да се окаже тяхната участ (виж върху Матей 10:16–28; Йоан 16:33).

Меч. Гръцко machaira, обикновено означава къс римски меч (виж на гл. 2:35).

Освен обичайното си значение, machaira се използва в LXX за превод на еврейската дума ma'akeleth, „нож за клане“, от думата ma'akal, „храна“. Може би тук се има предвид последното значение, „нож за клане“.

Дреха. Гръцки химация, „мантията“ или върхната дреха (вижте на Матей 5:40).

Купете си един. Очевидно фигуративният език, който Исус използва тук, често е бил неразбран. Докато учениците отивали във враждебен свят, те често се озовавали в обстоятелства, в които от човешка гледна точка оръжията биха били най-полезни. Но целият разказ на книгата Деяния не записва нито един случай, в който някой от апостолите е използвал или дори е носил оръжие. Можем да бъдем сигурни, че ако Христос е възнамерявал да го направят, те биха го направили. Час-два по-късно същата нощ, когато Петър се опитал да използва меч (вижте Матей 26:51–53), Исус смърлил действието му и го направил...

ясно е, че християнинът, подобно на своя Учител, не трябва да разчита на оръжия за защита. Християнинът не трябва да отблъсква силата със сила (вижте Матей 5:39).

Ние не защитаваме животворящото евангелие, като убиваме хора, за които Христос умря. Върховното доказателство за християнската любов е готовността да умреш за другите (виж Йоан 15:13). Желанието или намерението да се отнеме животът на онези, които може да не са съгласни с нас, е доказателство за духа на Сатана, който е бил „убиец от началото“ (Йоан 8:44). Преследването винаги е дело на дявола и се извършва от хора, които са се предали на неговия контрол. Единственото оръжие, което християнинът може да се чувства свободен да използва в защита на вярата си, е „мечът на Духа, който е словото Божие“ (Еф. 6:17; виж Евр. 4:12; виж върху Мат. 26:52). Следователно, с оглед на собствените учения на Христос и на новозаветния запис на апостолските методи за разпространение на евангелието, стигаме до заключението, че Христос тук говори образно, предупреждавайки учениците за преследването, което те и техните обърнати във вярата ще понесат, а не за буквалното използване на оръжия от какъвто и да е вид.

37. Престъпници. Гръцки *apotoi*, „престъпници“, буквално „беззаконни“. Вижте Исая 53:12, който Исус цитира тук.

Имат край. Тоест, те са изпълнени.

38. Ето два меча. Учениците очевидно са разбрали погрешно Исус и са приели буквално казаното от Него за осигуряването на мечове. Строгий укор, отправен към Петър час или повече по-късно (вижте Матей 26:51, 52), е ясно доказателство, че Исус не е възнамерявал думите Му да бъдат приети буквално.

Достатъчно е. Не е ясно дали Исус тук говори за двата меча, на които Петър току-що обърна внимание, или дали говори за дискусията като цяло. Исус вероятно тук отхвърля темата, тъй като сега не е било време да се спори по този конкретен въпрос. Предстояли са по-важни въпроси. Може би Исус е имал предвид „стига с тази [дискусия]“.

39. Както имаше навика. [Завръщане в Гетсиманската градина, Лука 22:39=Матей 26:30=Марк 14:26. Основен коментар: Матей.] Буквално „според обичая [на Него].“

40. Молете се. [Гетсиманска градина, Лука 22:40–53=Мат. 26:36–56=Марк 14:32–52=Йоан 18:1–] 12. Основен коментар: Матей.]

Не поддавайте се на изкушение. За коментар вижте Матей 6:13; 26:41.

41. На един хвърлей камък. Или „на един хвърлей камък“. Само Лука отбелязва този детайл.

43. Ангел. Това беше Гавраил, който лично служи на Христос многократно (вижте върху гл. 1:19). Сравнете преживяването на Исус в края на срещата Му със Сатана в пустинята (вижте върху Мат. 4:11).

Укрепвайки го. След третия Му период на молитва и след като взе великото решение да стигне до кръста, „Исус падна умиращ на земята, от която частично се беше възкресил“, след като „вкуси страданията на смъртта за всеки човек“ (Жан Жаклин 693, 694). Могъщият ангел дойде, за да Му даде сила за часовете на страдание, които лежаха между Него и кръста, и когато Той беше укрепен, „излезе спокоен и ведър“, без „следи от скорошната Си агония“, видими по лицето Му (Жан Жаклин 694). Така Той срещна тълпата, която беше дошла да Го хване.

44. Агония. За естеството на тази агония вижте Матей 26:38.

Капки. Гръцки *thromboi*, „гъсти капки“ или „съсиреци“. За препратки към исторически случаи за хора, чиито пори са изпусkali кървава пот, вижте Международен критичен коментар върху Лука 22:44.

Въпреки че могат да бъдат цитирани важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на т. 43, 44, тежестта на доказателствата е в полза на запазването им.

48. Син човешки. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10.

51. Търпете дотук. От Лука не става ясно дали Исус отправя тези думи към учениците, като им нарежда да оставят събитията да си вървят, или им заповядва да престанат да действат със сила и насилие (виж стих 50), или призовава онези, които са дошли да Го арестуват, да позволят изцелението на ухото на Малх. Според DA 696, Той е говорил на римските войници, които Го държали здраво.

Докосна ухото му. Това беше второто доказателство за божественост, предоставено на онези, които бяха дошли да арестуват Исус, като първото беше появата на ангелска слава (вижте Йоан 18:6). Ако прибързаната постъпка на Петър не беше незабавно поправена, тя можеше да бъде представена пред Синедриона и пред Пилат като доказателство, че Исус и Неговите ученици са опасни хора и заплаха за нацията. В такъв случай властите не споменаха инцидента на процеса, защото щяха да бъдат принудени да признаят, че е било извършено чудо на изцеление.

52. Капитани. Вижте стих 4.

53. Твоят час. Тоест, „часът“, в който им беше позволено да правят каквото си искат с Исус. За злите хора и ангели изглеждаше, че най-накрая Исус е в лапите им.

Тъмнина. Беше нощ, време, подходящо за техните зловещи планове, подходящ сезон за тях да продължат делото си. Но духовната тъмнина, която обгръщаше сърцата им, беше по-голяма от тъмнината на нощта. Неограничени, тези зли мъже изпълняваха волята на демоните и дадоха необуздана воля на омразата, която беше в сърцата им.

54. Тогава Го хванаха. [Нощен съд пред Синедриона, Лука 22:54–65=Мат. 26:57–75=Марк 14:53–72=Йоан 18:25–27. Основен коментар: Матей.] Трябва да се отбележи, че Лука описва процеса и отричането на Петър в строг хронологичен ред (вж. стр. 192).

55. Зала. Гръцки αὐλῆ, „двор“ (виж върху Матей 26:58).

56. До огъня. Буквално „към светлината“, т.е. светлината на огъня (виж ДА 710).

59. Уверено утвърждаваше. Тоест, той продължаваше да утвърждава или настоява силно.

61. Господ се обърна. Само Лука записва този жалък инцидент.

65. Много други неща. Споменатите инциденти са само илюстрация на много други нещата, които Исус е претърпял от ръцете на властите и тълпата (вижте Йоан 21:25).

66. Щом се съмна. [Дневен съд пред Синедриона, Лука 22:66–71=Мат. 27:1=Марк 15:1. Основен коментар: Лука. Вижте Предателство, Съд и Разпятие на Исус; Страстна седмица] Нощният процес пред избрани членове на Синедриона (вижте върху Мат. 26:57–75), проведен в дома на първосвещеника, не е бил официално заседание, въпреки факта, че са били изслушани свидетелски показания и е било взето решение. Беше необходимо да се издаде официално свикване на заседание на Синедриона веднага щом слънцето изгрее, около 5:30 ч. сутринта по това време на годината на географската ширина на Йерусалим. Следователно основните характеристики на нощния процес е трябвало да се повторят. Следователно дневният процес наподобява по основните си характеристики нощния процес. Това, че нощното заседание е било заседание на Синедриона, е посочено в твърдението, че „веднага щом се съмна, Синедрионът отново се събра“ (Жан Жаклин 714).

Главни свещеници. Вижте върху Матей 2:4; 26:3.

Писари. Вижте стр. 55.

Водеше го. Тоест, от стражата в двореца на първосвещеника до съвета зала на Синедриона.

Съвет. Гръцки sunedrion, буквално „сещащо заедно“; следователно „събрание“. В

В специален смисъл „съветът“ е бил Синедрионът. Терминът несъмнено се използва тук в технически смисъл, за да се обозначи Великият Синедрион в Йерусалим (виж стр. 67).

67. Ти ли си Христос? Вечерната сесия вече беше разгледала отговора, който Христос даде на този въпрос, като адекватна причина за осъждането Му на смърт (виж Мат. 26:63–66). Въпросът беше повторен, за да го чуят всички. Много членове на Синедриона, които не бяха присъствали на нощното заседание (виж ДА 714), сега присъстваха, въпреки че Никодим и Йосиф от Ариматея не бяха призовани (ДА 539, 699).

Ако ви кажа... Исус вече им беше казал веднъж, час или повече по-рано (вижте Матей 26:64).

68. Ако ви помоля също. Тоест, да обсъдите въпроса по разумен начин, да установите фактите. Те не се интересуваха от фактите по случая и щяха да откажат да разгледат доказателствата. Исус беше обсъждал доказателствата за Своето месианство, вероятно в същата тази зала, две години по-рано (вижте Йоан 5:17–47, особено стихове 31–39).

Нито да ме пуснат. Те бяха решени да не пускат Исус, колкото и да убеждават доказателство в Негова полза може да бъде (вижте Матей 26:59).

69. В отвъдния живот. Тоест, при второто Му пришествие (виж Откр. 1:7).

Син човешки. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10; вижте допълнителна бележка върху Йоан 1.

Дясна ръка. За коментар вижте Матей 26:64.

70. Вие казвате, че съм Аз. Исус признава истинността на твърдението им. Това е просто идиоматичен начин да се каже „Да“ (виж Марк 14:62; Матей 26:64). „Човешкият Син“ е „Христос“ (Лука 22:67). Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10.

71. От какво се нуждаем? Вижте Мат. 26:65, 66. Това беше третото осъждане на Исус на ръцете на еврейските водачи, а третата сцена на злоупотреба и подигравки последва веднага след това (Жан Жак 714). Ако не беше съдържащото присъствие на римските войници, Исус несъмнено щеше да бъде убит от тълпата пред очите на Синедриона.

Ако Исус не беше това, което твърдеше, че е, еврейските водачи щяха да бъдат абсолютно прави. Но тъй като Той беше всичко, което твърдеше, че е, те грешаха вечно и безвъзвратно.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–5DA 645

7–18DA 642–651

14–23DA 652–661

15–18DA 643

19 ДА 653

24 ДА 643; ГК 348

26, 27, изд. 268

27 Изд. 103

30 ГК 427

31 4Т 246

31, 32 ДА 713, 812; ЕВ 166; МВ 119; МЛ 94; РК 175; 4Т 529

31–34, Изд. 89

32 АА 63, 515; СОЛ 156; СТ 255; ЕВ 345; ЕВ 170; 1Т 379, 469; 2Т 317; 3Т 560; 5Т 570

35 ДА 273; ГВ 114; МН 480

39–53DA 685–697

40 DA 690
41 GW 178; PK 48
42 CH 375; EW 167; MH 230
43 DA 693, 694; 2T 206; 4T 542
43, 44 EW 167; 1T 240
44 DA 689, 694, 734, 759; EW 49; 1T 158; 2T 203, 204; 4T 82, 534
48 ДА 696; ГК 263
50-51DA 696
53 ДА 697
54-71DA 698-715
57 ДА 711
58-623Т 416
61 EW 169, 194
61, 62 COL 154; Ed 89
62 4T 488
64 EW 170
67-71DA 714

ГЛАВА 23

1 Исус е обвинен пред Пилат и изпратен при Ирод. 8 Ирод му се подиграва. 12 Ирод и Пилат се сприятеляват. 13 Варава е желан от народа и е освободен от Пилат, а Исус е предаден на разпятие. 27 Той разказва на жените, които го оплакват, за разрушението на Йерусалим; 34 моли се за враговете си. 39 Двама злодеи са разпнати с него. 46 Неговата смърт. 50 Неговото погребение.

1. Заведоха Го при Пилат. [Първи съд пред Пилат, Лука 23:1-5 = Матей 27:2, 11-14=Марк 15:2-5=Йоан 18:28-38. Основен коментар: Лука и Йоан. Вижте Предателството, Съдът и Разпятието на Исус; Страстната седмица и Палестина под управлението на Иродианите.]

2. Развращаване на народа. Лука изброява три от обвиненията, повдигнати срещу Исус от Еврейски власти. Тук те Го обвиняват, че е революционен агитатор. През цялото Си служение Исус се стараеше да не предоставя валидна основа за обвинение, подобно на това, което сега Му беше повдигнато (вижте Матей 14:22; 16:20; Марк 1:45; 6:42; Йоан 6:15). Това изфабрикувано обвинение беше пряко свързано с фалшивите месиански представи, поддържани от еврейските водачи (вижте Лука 4:19).

Забрана за даване на данък. Три дни преди това фарисеите направиха всичко възможно да примамят Исус да направи изявлението, което тук твърдят, че е направил, но опитът им се сблъска с позорно поражение (вижте Матей 22:15-22).

Христос Цар. Исус никога не беше правил подобно твърдение директно. Те несъмнено са си мислели за Неговото триумфално влизане в Йерусалим само пет дни преди това, събитие, което всички членове на еврейския народ са приели като еквивалентно на декларация от Исус, че Той заема трона на Давид (вижте Матей 21:5, 9).

5. Свиреп. Или „спешен“. Те упорито настояваха Пилат да изпълни исканията им. „Възбужда народа.“ Това обвинение, разбира се, беше твърде вярно, макар и не в смисъла, в който водачите искаха да накарат Пилат да повярва. През последните седмици, особено след възкресението на Лазар, общественото мнение беше все по-благосклонно към Исус. Преди това самите свещеници и управници с тъга си признаваха, че „светът тръгна след Него“ (Йоан 12:19).

Еврейство. Буквално, Юдея; тук вероятно се използва и по отношение на цяла израилтянска Палестина (виж гл. 1:5; 7:17). Разбира се, Лука използва термина и по отношение на самата Юдея (виж Лука 2:4; Деяния 1:8; 8:1). Лука обаче изглежда е единственият новозаветен писател, който използва термина в по-широк смисъл.

Започвайки от Галилея. Тоест, където е бил най-големият успех на Исус. Петър използва почти същата фраза в Деяния 10:37, за да опише разпространението на евангелието.

Дотук. Обвинителите на Исус може би са имали предвид драматичните събития от миналото няколко дни, което събуди страх в сърцата им, че Исус е на път да започне продължително и дори по-успешно служение в Юдея, отколкото в Галилея.

6. Галилеянин. [Изслушване пред Ирод Антипа, Лука 23:6–12. Вижте Предателство, Съдебен процес и Разпятие на Исус; Страстна седмица и Палестина под управлението на Иродианите.] Само Лука записва този инцидент в процеса срещу Исус. Най-успешната и впечатляваща част от служението на Христос е била в Галилея. Въпреки че е роден във Витлеем, Исус е бил отгледан в Галилея и е прекарал почти целия си живот там.

7. Юрисдикцията на Ирод. Това са Галилея и Перя (виж стр. 46, 64; виж върху Лука 3:1).

Изпрати го при Ирод. Пилат беше изправен пред дилема. Той беше напълно убеден в невинността на Исус и публично обяви решението си в този смисъл. Неговата собствена решителност да освободи Исус беше надмината единствено от решимостта на еврейските власти да разпнат Спасителя. По време на миналия мандат от около пет години като прокуратор на Юдея (която тогава включваше Самария), Пилат се беше направил изключително непопулярен сред евреите и се страхуваше, че ако ги разгневи допълнително, това би застрашило поста му. Той добре познаваше предателството на някои от еврейските водачи. Знаеше също, че омразата им към Исус се дължеше единствено на злоба. Следователно Пилат сигурно е чувствал, че разрязва Гордиевия възел, като изпраща Исус при Ирод, надявайки се по този начин да запази добрата воля на еврейските власти и същевременно да избегне отговорност за смъртта на човек, който очевидно е бил невинен.

В Йерусалим. Въпреки че е наполовина идумеец и наполовина самарянин (виж стр. 64; Хасмонеите и Иродите), Ирод Антипа е изповядвал стриктна привързаност към юдейската вяра (виж стр. 33) и несъмнено е дошъл в Йерусалим, за да присъства на Пасхата. Това не означава, че той е бил по някакъв начин набожен евреин, а просто, че е поддържал религиозните форми от политическа съображения. Докато е бил в Йерусалим, Ирод вероятно е отседнал в двореца на хасмонеите, чието местоположение е несигурно (виж Йерусалим по времето на Христос).

8. Желаете ли да го види. Ирод вече известно време живееше в прелюбодеяние (виж върху Матей 14:3; Марк 6:17). Беше минала около година от убийството му на Йоан Кръстител (виж върху Марк 6:1, 29) и съвестта му продължаваше да го тревожи по този въпрос. Отначало се страхуваше, че Исус може да е Йоан Кръстител, възкръснал от мъртвите (виж върху Марк 6:14, 16). От известно време Ирод искрено желаете възможност да проведе среща с Исус (виж върху Лука 9:9).

Видял някакво чудо. Любопитството изглежда е бил друг мотив, подтикнал Ирод в желанието му да проведе среща с Исус. Той заповядал да доведат грохналите и осакатени в двореца и обещал да освободи Исус като награда за изцелението им (DA 729). Ако Исус го направи, това вероятно би представлявало доказателство, че Той е истински пророк и следователно не е виновен по обвиненията, които юдеите повдигаха срещу Него. По този начин любопитството на Ирод би било задоволено. В същото време той би имал достатъчно основания да освободи Исус въпреки евентуален протест на юдейските водачи.

9. Разпитван с него. Като демонстрация на благоволение и подразбиращо се обещание за свобода, Ирод заповядал да развържат Исус (виж ДА 729) и след това продължил да Го разпитва, преди да позволи на юдеите да представят обвиненията си срещу Него.

Не му отговори нищо. В допълнение към причините, които бяха подтикнали Исус да остане Мълчанието пред Синедриона и пред Пилат (виж Матей 26:63; 27:13) беше допълнителната причина, поради която Ирод беше чул и отхвърлил посланието на Йоан Кръстител. Той беше отхвърлил светлината на истината, на която Бог беше позволил да огрее пътя му, и за душа, толкова безнадеждно закоравела в греха, Исус нямаше думи. Това мълчание беше строг укор към надменния монарх и, заедно с отказа на Исус да извърши чудо по негова молба, разгневи Ирод и го настрои срещу Исус.

10. Главни свещеници и книжници. Вижте стр. 55; вижте върху Матей 2:4.

Яростно го обвиниха. Това предполага, че са го направили с висок и гневен глас.

11. Сметнаха го за нищо. Буквално „считаха го за нищо“, тоест, те Го обиждаха.

Подобно на Пилат, Ирод бил доволен, че единствено злоба е подтикнала обвиненията срещу Исус, но мълчанието на Исус го раздразнило, защото изглеждало, че Исус пренебрегва авторитета му.

Разкошна роба. Вероятно това е била една от дрехите, които Ирод е захвърлил. На външен вид сигурно е изглеждала крещяща в сравнение с простите, ненаатрапчиви дрехи, които Исус обикновено е носил.

Изпрати го отново. Освен ако римските войници не бяха се намесили, както направиха в края на В деня на съдебния процес пред Синедриона (виж гл. 22:71), Исус несъмнено би бил убит от тълпата по време на дивата демонстрация, изобразена тук. Но подобно на Пилат, Ирод избра да избегне отговорност и изпрати Исус обратно при Пилат.

12. Свързаха се с приятели. Те преодоляха различията си. Вероятно е имало периодични търкания между Пилат и Ирод в продължение на няколко години.

13. Когато се обади. [Вторият процес пред Пилат, Лука 23:13–25 = Матей 27:15–31а=Марк 15:6–19=Йоан 18:39 до 19:16. Основен коментар: Матей и Йоан.]

15. Аз те изпратих при него. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) тълкуването „той го изпрати“ „обратно при нас.“ Това изглежда по-съответства на контекста.

16. Накажи го. Това беше първото бичуване, което Пилат нанесе на Исус (вижте Матей 27:26 за второто). Чрез тази отстъпка Пилат се надявал да избегне смъртното наказание, вероятно като събуди съчувствие към Исус сред тълпата. Бичуването, както е било прилагано тогава, често е водело до смърт (виж Матей 10:17). Вместо да успокои тълпата обаче, тази отстъпка на страстното им искане за смъртта на Исус само е разпалила жадната им за Неговата кръв. Ако Пилат би стигнал дотам, че да бичува невинен човек, със сигурност, ако бъде притиснат още малко, би могъл да бъде убеден да се съгласи със смъртта Му.

17. По необходимост. Текстовите доказателства са разделени (вж. стр. 146) между запазване и пропускане на стих 17. Някои ръкописи го поставят след стих 19.

19. Бунт. Гръцка дума stasis, буквално „стоя“; оттук и „въстание“.

20. Желание. По-скоро „желание“.

21. Те плакаха. Буквално „викаха“, тоест, към Пилат.

23. Изискващ. По-скоро „молец“ или „взискателен“.

И за главните свещеници. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на тези думи.

25. Освободи Исус. Исус умря под римска присъда, която беше изпълнена под Римски надзор (виж стих 36).

26. Отведоха го. [Разпятието, Лука 23:26–49=Матей 27:31–56=Марк 15:20–41=Йоан 19:17–37. Основен коментар: Матей и Йоан.]

27. Голяма компания. Включително учениците (виж ДА 743).

28. Обръщайки се към тях. Това вероятно би било невъзможно, ако Исус беше носейки кръста Си по това време.

Дъщери. Исус се обърна към жените като към жителки на Йерусалим.

Не плачете за мен. Исус обаче не презря съчувствието им, нито ги смърти за това, че то.

29. Дните идват. Тук Исус говори за обсадата от 70 г. сл. Хр. (вж. ДА 743; виж върху Матей 24:15–20).

Блажени са безплодните. Обикновено евреите са смятали безплодието за проклятие (вижте гл. 1:7, 25).

30. Кажете на планините. Сравнете Осия 10:8; Откр. 6:16.

31. Зелен. Гръцки *hugros*, „влажен“, „мокр“ или „мокро“, както се отнася за дърво, „пълно със сок“. Под „зелено“ дърво Исус говори за Себе Си (ДА 743). Исус беше невинен и ако нещата, които се случват сега, можеха да се случат на невинен човек, каква би била съдбата на виновните?

Какво ще се направи? Исус отново говори за бедствията, които ще съпътстват падането на Йерусалим близо 40 години по-късно (вижте стих 29).

Сухото. Образно описание на състоянието на еврейското общество, довело до отхвърлянето. на евреите като избран от Бога народ и до разпадането им като нация (виж том IV, стр. 25–38).

34. Отче, прости им. Исус говори както за римляните, така и за юдеите, които са изиграли важна роля в осъждането и разпъването Му (виж ДА 744). Неговата молитва сама по себе си обаче не би премахнала вината им (виж ДА 744). В по-широк смисъл тази молитва включва всички грешници до края на времето, защото всички са виновни за кръвта на Исус (виж ДА 745).

Това е първото от седемте изказвания на Исус, докато висеше на кръста, понякога наричани Седемте думи. Никой евангелист не споменава повече от три, нито по-малко от едно от тези изказвания. Подредени във времева точка, седемте „изказвания“ са както следва:

1. „Отче, прости им, защото не знаят какво правят“ (ст. 34).
2. „Истина ти казвам: Днес ще бъдеш с Мене в рая“ (ст. 43).
3. „Жено, ето синът ти! ... Ето майка ти!“ (вижте Йоан 19:26).
4. „Боже мой, Боже мой, защо си ме оставил?“ (Матей 27:46; Марк 15:34).
5. „Жаден съм“ (Йоан 19:28).
6. „Свърши се“ (вижте Йоан 19:30).
7. „Отче, в Твоите ръце предавам духа Си“ (вижте върху Лука 23:46).

Те не знаят. Юдейските водачи бяха взели съзнателното си решение срещу Христос, въпреки че пълната светлина на истината, която Той беше дошъл да разкрие, беше достъпна за тях. И все пак, до известна степен, дори те не оцениха напълно това, което правеха. Те не видяха деянието си в пълния му контекст във великия конфликт между доброто и злото (вижте ДА 744). Обикновените хора, като цяло, нямаха представа какво се случва и техните подигравки и закачки бяха отправени от невежество. Те спяко следваха своите водачи (вижте върху Мат.

23:16). Римските войници имаха още по-малко разбиране за това, което правеха, въпреки че дори сега светлина прониза сърцето на стотника (вижте Матей 27:54).

Въпреки че могат да бъдат цитирани важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на Молитвата на Исус в този стих, тежестта на доказателствата е в полза на запазването й.

35. Ако той. Буквално „ако този [един]“; тук е казано с презрение (вижте върху гл. 14:30; 15:2).

Христос. Тоест, Месията или Помазаникът (вижте върху Матей 1:1).

36. Войници. Според гърка, подигравките на войниците са били по-малко упорити. отколкото тази на еврейските владетели.

38. Гръцки, латински и еврейски. Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на твърдението за езиците, на които е написан надписът (вж. върху Матей 27:37). Еквивалентното твърдение в Йоан 19:20 обаче е напълно потвърдено.

39. Ако Ти си Христос. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) прочита „Не си ли Ти Христос?“

40. Бой се от Бога. Тоест, пред Чийто съдиен престол трябва да се явиш.

Същото осъждане. Тоест, същото изречение; с други думи, „Ти си еднакво виновни. Кой си ти, че да осъждаш?

41. Ние наистина справедливо. Този крадец беше честен до степен да признае откровено вината си. За значението на отношението, отразено тук във връзка с проявяването на божествена милост, вижте Матей 5:3.

Нищо нередно. Буквално „нищо не на място“. Този крадец, а вероятно и неговият спътник, бяха чули Исус да говори, бяха били с Него в съдебната зала на Пилат и заедно бяха отишли на мястото на екзекуцията (вижте ДА 749). След като беше видял и чул много от случилото се през последните няколко часа, говорещият беше напълно убеден, че Исус е всичко, което твърди, че е. Така беше и със стотника, който наблюдаваше екзекуцията (вижте Матей 27:54).

42. Когато дойдеш. Буквално „когато дойдеш“ или „когато можеш да дойдеш“. Разбойникът, разкаля се, приел Исус като Месия и Спасител, този, който трябвало да царува на трона на Давид и да възстанови всичко (вижте Матей 1:1; 21:9; Лука 19:10).

В Твоето царство. Буквално „в Твоето царство“. Представата на разкалялия се разбойник за Христовото царство вероятно е била тази, която са имали всички негови сънародници (виж върху гл. 4:19). Няма индикация, че той е имал по-просветена представа за „царството“ от учениците (виж върху Мат. 18:1; 20:21). Не бива да допускаме грешката да предполагаме, че разбойникът е разбирал напълно ученията на Исус по този въпрос.

Думите му обаче предполагат ясна вяра във възкресението на праведните (виж Деяния 24:15).

Може би неговата идея за възкресението не е била толкова различна от тази на Марта (виж Йоан 11:24).

Дори фарисеите ясно вярвали във възкресението (Деяния 23:8).

Колкото и несъвършено да е било разбирането на крадеца за природата на Христовото царство и възкресението, отговорът на Христос трябва да се разбира от гледна точка на Неговите собствени учения по този въпрос. За резюме на Неговите учения по тази тема вижте Матей 4:17; 25:31. Исус ясно заяви, че Неговото „царство“ „не е от този свят“ (Йоан 18:36) и че Неговото „царство“ на славата няма да бъде установено, докато Той не се завърне лично на земята (вижте Матей 24:3).

43. Наистина. Вижте Матей 5:18.

Днес. Гръцки *sēmeron*. Както е било написано първоначално, гръцкият текст е бил без пунктуация и Наречието *sēmeron*, „днес“, стои между две изречения, които буквално гласят „истина ти казвам“ и „с Мене ще бъдеш в рая“. Гръцката употреба позволява наречие да се появява навсякъде в изречението, където говорещият или пишещият желае да го постави. Само от

Според гръцката конструкция на въпросното изречение е невъзможно да се определи дали наречието „днес“ изменя „Аз казвам“ или „ще бъдеш“. И двете са възможни. Въпросът е: Дали Исус е имал предвид буквално: „Истина ти казвам днес“ или „Днес с Мене ще бъдеш в рая“? Единственият начин да разберем какво е имал предвид Христос е да открием библейски отговори на някои други въпроси: (1) Какво е рай? (2) Отишъл ли е Исус в рая в деня на разпятието Си? (3) Какво е учил Исус за времето, когато хората ще получат наградата си в рая? За отговор на първия въпрос вижте по-долу думата „рай“. За отговори на втория и третия въпрос вижте по-долу думите „бъди с Мене“.

Бъди с мен. В навечерието на предателството – по-малко от 24 часа преди да даде това обещание на крадеца – Исус каза на дванадесетте: „В дома на Отца Ми има много обиталища. ... Отивам да ви приготвя място. ... „Ще дойда пак и ще ви взема при Себе Си, та гдето съм Аз, да бъдете и вие“ (вижте върху Йоан 14:1–3). И все пак, три дни по-късно Исус казал на Мария: „Още не съм се възнесъл при Отца Си“ (Йоан 20:17). Очевидно е, че Исус не е отишъл в рая и не е бил в рая в деня на разпятието Си. Съответно, крадецът не е могъл да бъде с Исус в рая.

Рай. Гръцка дума *paradeisos*, транслитерация на персийската дума *pairidaēza*, означаваща „оградено пространство“, „парк“ или „резерват“, съдържащ дървета, в които често са били отглеждани животни за лов. То е било оградено със стени и понякога е било оборудвано с кули за ловците.

Еквивалентната еврейска дума, *pardes*, се превежда като „гора“ или „овощна градина“ (вижте върху Неем. 2:8; Екл. 2:5). В LXX „градината“ Едемска се нарича „рай“ на Едем (виж върху Бит. 2:8). Всъщност, *paradeisos* е често срещана дума в LXX, където думата „градина“

(евр. *gan*) се появява в английския превод (виж Бит. 3:1; Ис. 51:3; Йоил 2:3; и др.).

В Новия завет *paradeisos* се среща само в Лука 23:43; 2 Кор. 12:4; Откр. 2:7. Във 2 Кор. 12:2–4 „рай“ очевидно е синоним на „небе“. Фактът, че Павел не говори за земен „рай“, е двойно ясен от факта, че той приравнява „грабването“ до „небето“ с „грабването“ до „рая“. Според Откр. 2:7 се казва, че „дървото на живота“ е „посред Божия рай“, докато в Откр. 21:1–3, 10; Откр. 22:1–5 дървото на живота е свързано с новата земя, Новия Йерусалим, реката на живота и Божия престол. Няма никакво съмнение, че употребата на *paradeisos* в Новата Зеландия

постоянно го прави синоним на „небе“.

Следователно, когато Исус уверил крадеца за място с Него в „рая“, Той имал предвид „много обиталища“ в „дома на Отца Си“ и времето, когато ще „приеме“ при Себе Си Своите (виж върху Йоан 14:1–3). През цялото Си служение Исус изрично е заявявал, че ще „въздаде на всеки според делата му“, когато се завърне триумфално „в славата на Отца Си с ангелите Си“ (виж върху Матей 16:27). Едва тогава Той ще покани спасените на земята да „наследят царството, приготвено за тях“ „от основаването на света“ (виж върху Матей 25:31, 34; вж. Откр. 22:21). Павел учи, че онези, които заспят в Исус, ще излязат от гробовете си при второто пришествие на Христос (виж 1 Кор. 15:20–23), за да получат безсмъртие (ст. 51–55). Възкръсналите праведни и праведно живеещите ще „бъдат грабнати заедно... да посрещнат Господа във въздуха“ и по този начин „ще бъдат завинаги с Господа“ (1 Сол. 4:16, 17). Крадецът, съответно, ще бъде „с“ Исус в „рая“ след възкресението на праведните, при второто Му пришествие.

Трябва да се отбележи, че запетаята между думите „теб“ и „днес“ е била добавена от преводачите. Оригиналният гръцки текст, който не е имал нито пунктуация, нито разделяне на думи (виж стр. 115), гласи: amēn soi legō sēmeron met emou esē en tō paradeisō, буквално „истина на теб казвам днес с мен ти ще бъдеш в рая“. Наречието sēmeron, „днес“, стои между двата глагола legō, „казвам“, и esē, „ти ще бъдеш“, и би могло правилно да се отнася и за двата. Неговото място е непосредствено след глагола legō, „казвам“,

може да предполага по-близка граматическа връзка с него, отколкото с глагола esē, „ще бъдеш“.

Очевидно е, че поставяйки запетаята пред думата „днес“, преводачите са се ръководили от небиблейската концепция, че мъртвите получават своите награди при смъртта. Но, както е посочено по-горе, е очевидно, че нито Исус, нито писателите на Новия завет са вярвали или са проповядвали подобно учение. Поставянето на запетаята пред думата „днес“ кара Христос да противоречи на това, което Той и различните писатели на Новия завет ясно са заявили другаде. Съответно, самите Писания изискват запетаята да се поставя след думата „днес“, а не преди нея. Вижте Йоан 4:35, 36.

Така това, което Христос всъщност казал на разбойника на кръста, било: „Истина ти казвам днес: ще бъдеш с Мене в рая.“ Големият въпрос, върху който разбойникът размишлявал в момента, не бил кога ще стигне до рая, а дали изобщо ще стигне до там.

Простото изказване на Исус го уверява, че колкото и незаслужаващ да е той и колкото и невъзможно да изглежда за Исус – умирайки със смъртта на осъден престъпник – да изпълни подобно обещание, крадецът със сигурност ще бъде там. Всъщност, именно присъствието на Исус на кръста направи възможна тази надежда.

45. Слънцето потъмня. Някои небрежно предполагат, че Лука тук говори за затъмнение; обаче, затъмнение на слънцето е невъзможно, когато луната е пълна, както по време на Пасха. Тъмнината е била свръхестествена. Важно текстово доказателство (вж. стр. 146) в подкрепа на тълкуването „затъмнено“ вместо „потъмняло“ е очевидно опит на по-късен автор да обясни тъмнината.

46. Отец. За коментар относно употребата на този термин от Исус вижте Матей 6:8. За Бог като „Отец“ в еврейската литература вижте Йоан 5:18.

В твоите ръце. Исус умря с думите от Пс. 31:5 на устните Си. Нагласата по този начин Изразеното довежда до възвишен връх духа на смирено подчинение на волята на Отца, илюстриран през целия живот на Исус на земята. В Гетсиманската градина същият безкористен дух е подтикнал думите на Исус: „не както Аз искам, а както Ти искаш“ (Матей 26:39). За коментар относно съвършеното подчинение на Христос на Отца вижте Лука 2:49. Щастлив е мъжът или жената, който живее и умира в „ръцете“ на Бога! Всичко за нас е в безопасност – в Неговите ръце.

Дух. Гръцко пневма (виж на гл. 8:55).

Той издъхна. Буквално „издъхна“, тоест „издиша“.

48. Тази гледка. Или „това зрелище“.

49. Неговият познат. По-скоро „негови познати“.

50. Човек на име Йосиф. [Погребението, Лука 23:50–56=Матей 27:57–61=Марк 15:42–47 = Йоан 19:38–42. Основен коментар: Матей и Марк.]

51. Не е дал съгласие. Йосиф и Никодим не са били призовани на заседанието на Синедрионът, на който Исус е съден и признат за виновен в богохулство (DA 539, 699). Пропускът е бил умишлен. Гласуването за осъждане на Исус е било единодушно (вижте Марк

14:64). Ако тези двама праведници бяха присъствали, те със сигурност щяха да издигнат глас в знак на протест, както са правили и в предишни случаи (виж DA 460, 539, 699, 773; виж върху Йоан 7:50, 51).

Град на евреите. Обяснителна бележка, вероятно добавена от Лука в полза на неговите нееврейски читатели (виж стр. 664).

53. Никога. В гръцкия език има тройно отрицание, което подчертава факта, че гробницата никога не е била използвана (вижте върху Матей 27:60).

54. Подготовката. Тоест, петък (вижте върху Марк 15:42, 46).

56. Почивал в съботния ден. Лука конкретно споменава петък, „денят на приготвянето“ (ст. 54), съботния ден (ст. 54, 56) и „първия ден от седмицата“ (гл. 24:1). Не може да има съмнение относно последователността на тези дни или тяхната идентичност. Христос е бил разпнат в петък, почивал е в гробницата през съботата, след като е завършил делото на изкуплението (вижте върху Бит. 2:2, 3; Езек. 20:20) и е възкръснал на следващия ден, първия ден от седмицата (вижте върху Лука 24:1).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–25DA 723–740

2, 3 DA 726

5–8DA 728

7, 8 EW 173

8, 9 DA 729

9–11EW 174

11 DA 731; EW 174

12 DA 728; EW 173

14–16DA 731

18 COL 294; DA 733

21 AA 85, 150; CT 425; DA 394, 734, 736, 743, 776; EW 109; GC 501, 643; SR 221, 298;
5T 502

22 DA 733

26–46DA 741–757

27–53SR 220–229

28 DA 743, 752

30, 31 DA 743

31 AA 25; DA 794

33 DA 741

34 COL 218; DA 744, 752, 760; EW 176; PP 140, 240; SR 222; 2T 208

35 DA 746

37, 39 CP 222

39–43DA 750

40–43SR 223

42, 43 КОЛ. 264

43 DA 751, 752

46 DA 756, 771; SR 226; 2T 211

56 DA 769, 774

ГЛАВА 24

1 Два ангела провъзгласяват Христовото възкресение на жените, които идват до гроба.

9 Те го съобщават на други. 13 Самият Христос се явява на двамата ученици, които отишли да

Емаус: 36 след това се явява на апостолите и изобличава неверието им: 47 дава им заповед: 49 обещава Светия Дух: 51 и така се възнеса на небето.

1. Сега. [Възкресението, Лука 24:1–12=Мат. 28:1–15=Марк 16:1–11=Йоан 20:1–18. Основен коментар: Матей и Йоан.] Гръцки де, „но“ или „и“, свързвайки тясно първата фраза от гл. 24 със заключителното твърдение от гл. 23. Връзката се вижда по-ясно с алтернативен превод: „Наистина, те почиваха в съботата според заповедта, но в първия ден от седмицата...“ Този превод прави съвсем очевидна светостта, която тези ранни християнски вярващи отдавали на седмия ден, съботата. Последното им действие в петък било да приготвят „подправки и мирта“ (гл. 23:56). След това те оставиха всичко настрана „според заповедта [за съботата]“ (вижте Изх. 20:8–11) и не възобновиха труда си на любов до ранната неделна сутрин.

Силният контраст между светостта на съботата и светския характер на неделята, вплетен тук в евангелското повествование, говори красноречиво на християните днес. За коментар относно обстоятелствата на възкресението вижте Допълнителна бележка върху Матей 28; вижте върху Матей 28:1.

4. Двама мъже. Тоест, ангели (вижте Мат. 28:2), както е ясно от Лука 24:23. Защото други случаи на появяване на ангели в човешка форма вижте Деяния 1:10; 10:30.

5. Поклониха се. Очевидно от страх и благоговение, осъзнавайки, че „мъжете“ всъщност са небесни същества.

7. Син човешки. Вижте върху Матей 1:1; Марк 2:10.

10. Йоанна. Споменава се само от Лука (виж на гл. 8:3).

11. Като празни приказки. Буквално „като глупости“. „Думите им“ нямаха смисъл за скърбящите ученици.

12. Тогава Петър стана. Могат да се цитират някои текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на стих 12. Подобният разказ в Йоан (вж. Йоан 20:3–6) обаче е напълно потвърден.

13. Двама от тях. [Пътят към Емаус, Лука 24:13–32 = Марк 16:12. Основен коментар: Лука. Вижте Възкресението и последвалите събития; Страстната седмица]. По-късно в повествованието единият от двамата е идентифициран като Клеопа (вижте стих 18). Очевидно те са били в Йерусалим за честването на Пасхата и може да са се задържали в града през по-голямата част от първия ден от седмицата поради събитията около разпятието, а вероятно и поради слуха, че Исус е възкръснал.

Същият ден. Беше късно следобед на деня на възкресението (вижте Матей 28:1).

Емаус. Емаус вероятно трябва да се идентифицира със село Ел-Кубейбе, около 7 мили (11 км) северозападно от Йерусалим по пътя за Лида. Друго място, понякога идентифицирано като Емаус, е село Калония, на около 3 мили (4,8 км) южно от ел-Кубейбех.

Шестдесет фурлонга. Един „фурлонг“ (гр. stadion) е равен на 606,5 английски фута, следователно 60 „Фърлонгите“ биха били малко по-малко от 7 мили (11,2 км). Разстоянието по шосе би било около 8 мили (12,8 км) (вижте DA 795).

14. Разговарях. Гръцки homileō, „общувам с“; следователно „разговарям с“. Тези двама последователи на Исус изглежда са били добре осведомени за събитията в Йерусалим. Те са имали

несъмнено е прекарал голяма част от деня с други вярващи, слушайки различни хора, които са донесли доклади за събития, свързани с възкресението (вижте Матей 28:1).

15. Самият Исус се приближи. Двамата ученици не бяха отишли далеч към Емаус (виж DA 795), когато Исус ги настигна. Така той беше с тях през по-голямата част от пътуването, което вероятно продължи около два часа. Те несъмнено помислиха, че Исус е друг поклонник, който, подобно на тях самите, е бил в Йерусалим за Пасхата.

16. Очите им бяха затворени. Те бяха уморени и толкова погълнати от собствените си мрачни мисли, че не наблюдаваха внимателно Исус, когато Той се присъедини към тях. Подобни обстоятелства очевидно бяха попречили на Мария да разпознае Исус отначало, по-рано същия ден. При някои от явяванията след възкресението Исус беше разпознат мигновено, или поне така изглежда, докато при други не беше. Думите на Лука, тук и в стих 31, предполагат в този случай свръхестествено помрачение на сетивата на двамата ученици в допълнение към тяхната самообсебеност.

Не би трябвало да знае. Исус може би щеше да се разкрие веднага, но ако го беше направил така че те може би са били толкова въодушевени, че да не оценят напълно или да не запомнят добре важните истини, които Той щеше да им съобщи. За тях е било от съществено значение да разберат месианските пророчества на Стария завет, заедно с историческите събития и свещените обреди, които сочеха към Христос. Само те биха могли да осигурят солидна основа за тяхната вяра. Предполагаема вяра в Христос, която не е здраво вкоренена в ученията на Писанията, не може да остане непоколебима, когато духат бурите на съмнението (вижте върху Матей 7:24–27). Това беше изпълнението на Стария завет в събитията, записани по-късно в Новия завет, до които Исус сега се обръщаше привлече вниманието им (виж DA 799).

17. По какъв начин? Подходящ въпрос, с който да започне разговорът. Сериозността на двамата ученици в обсъждането на събитията от възкресението вероятно е направила разговора им забележим за минувачите.

Дръжте се един с друг. Те обменяха мисли; разговорът не беше едностранчив.

Текстовите доказателства подкрепят (вж . стр. 146) завършването на Христовия въпрос с думите „като „...вървите“ и четене на последната част от стиха: „А те стояха тъжни“. Според това четене двамата ученици били толкова изненадани от очевидното невежество на Исус за събитията в Йерусалим, че се спряли, вероятно хвърляйки недоверчиви погледи към своя спътник (вижте на стих 18).

Тъжно. Те бяха тъжни, защото не разбираха. Колко често скръбта и разочарованието са резултат от неразбиране или на Бога, или на ближните. Правилното разбиране на старозаветните писания би разсеяло мрачните им мисли – както се случи, когато бяха разбрали (вижте стихове 25–27, 33, 44–46). Те също бяха забравили инструкциите, които Христос им беше дал директно преди смъртта Си (вижте стих 44).

18. Клеопа. Гръцко име Клеопа, очевидно съкращение на името Клеопатрос (за подобно съкращение в името Антипа вижте гл. 3:1). Мненията относно това дали този човек трябва да се отъждествява с Клеопа (гр. Клопас; вижте Йоан 19:25). Докато Клопас обикновено се смята за арамейски (и често всъщност се отъждествява с Алфей), Клеопа определено е гръцко. Изглежда обаче е било обичайно евреите да приемат истинското гръцко име, което най-много наподобява собственото им арамейско име; например Симон, вместо Симеон. Съвпадението на името обаче не доказва, че двете лица, участващи в този случай, са непременно идентични.

Само непознат. Дватама ученици смятали за невероятно, че някой от Йерусалим – посоката, от която очевидно е дошъл Исус – може да бъде, изглежда, толкова неинформиран.

19. Пророк. Дватама ученици продължават да изповядват вярата си в Исус. Макар че преди това са вярвали, че Той е Месията (вижте стих 21), те все още вярвали, че Той е бил могъщ „пророк“.

20. Нашите владетели. Дватама ученици знаят фактите и обвиняват там, където ѝ е мястото. Те не обвиняват обикновените хора, които са приели Исус за пророк, нито пък държат отговорни римските власти. Смъртта на Исус е дело на водачите на еврейския народ (виж Матей 27:2).

Избави го. Вижте Матей 27:1, 2.

21. Доверихме се. Буквално „надеяхме се“. Дватама ученици сега изразяват своите убеждения. Те бяха приели Исус за пророк и по-късно повярваха в Него като в нещо повече от пророк. Това беше твърдо убеждение за тях, но вярата им беше силно разклатена, защото не разбираха Писанията относно Месията.

Сега те намекваха, че са сгрешили в предишното си убеждение. Сериозността на последвалия им разговор обаче разкрива, че не са се отказали напълно от надеждата си – особено предвид изумителните разкази на жените ученички, които твърдяха, че са видели Исус (вижте стихове 22–24).

Той. Местоимението е емфатично. Те бяха смятали, че Исус ще бъде обещаният Спасител на Израел.

Изкупи Израел. Тяхната представа за това какво е включено в делото по изкуплението на Израел несъмнено се е ограничавала предимно до политическо спасение от желязната хватка на Рим. За обсъждане на фалшивите месиански надежди на евреите вижте гл. 4:19.

Третият ден. Вижте стр. 248-250.

22. Някои жени. Вижте върху Матей 28:1.

На нашата компания. Буквално „нашите“. С това дватама ученици вероятно се отнасят до всички които бяха споделяли „надеждата“, че Исус от Назарет е Месията на пророчеството.

23. Видение. Гръцки *optasia*, „зрение“ или „видение“, т.е. всичко видно. *Optasia* може да бъде или естествено, или свръхестествено. Няма доказателства кое от двете има предвид говорещият тук.

Той беше жив. Що се отнася до дватама ученици, всичко това бяха слухове и те все още не бяха убедени. Докладите ги бяха смутили, но не и убедили.

24. Някои от тях. Вероятно става дума за прибързаното посещение на Петър и Йоан на гробницата (вж. Йоан 20:2–10; вж. Допълнителна бележка върху Матей 28).

25. Глупаци. Буквално „неразбиращи [тези]“, тоест „глупави [тези]“. Те може би щяха да знаят истината, ако предубежденията им не ги бяха заслепили за ученията на Писанията.

Да вярваме във всичко. Цялото Писание е вдъхновено от Бога (2 Тим. 3:16, 17) и само като го приемем като такова, можем да се възползваме от него. Християните, които отхвърлят, пренебрегват или дават фантастични тълкувания на голяма част от написаното от старозаветните пророци, по думите на Христос, са лишени от здрав разум.

26. Не трябва ли? По-скоро „не беше ли необходимо?“ Пророците бяха предсказали страданията на Месията (вижте на стих 27). Самият Исус многократно беше предсказал Своите страдания и смърт (вижте на гл. 18:31). Освен това, Той беше посочил като причина да им каже това, че изпълнението на Неговите предсказания ще бъде основа за вяра – че когато събитието

се е случило, те биха могли да повярват (вижте Йоан 13:19; 14:29). Вместо да донесе разочарование, смъртта на Исус е трябвало да се окаже голямо потвърждение на вярата. Колкото и да е странно, докато разпятието разруши надеждите на учениците в Исус като Месия, то предостави на Йосиф и Никодим убедително доказателство за тази велика истина (виж DA 772, 775, 776).

27. Започвайки от Моисей. Старият завет съдържа много пасаж, към които Христос може да се е позовавал (виж върху Бит. 3:15; Изх. 12:5; Чис. 21:9; 24:17; Втор. 18:15; Пс. 22:1, 8, 16, 18; Ис. 7:14; 9:6, 7; 50:6; 53; Ер. 23:5; Михей 5:2; Зах. 9:9; 12:10; 13:7; Мал. 3:1; 4:2; и др.).

Изложено. Тоест, обяснено или интерпретирано.

Всички писания. Важен момент в ученията на Исус беше, че „всички писания“ от Стария завет очакват с нетърпение Неговото месианско дело. За обобщение на начина, по който старозаветните писатели са били ръководени при очертаването на житейската мисия на Месията, вижте Мат. 1:22. Заблудените хора, които осъждат Стария завет, разкриват малко познания за високото уважение, което Христос е отдавал на тези свещени, вдъхновени писания. Тези, които изучават и вярват в Стария завет, написан от ръката на Моисей и други, ще намерят Христос в него (вижте върху Йоан 5:39, 46). Самият Христос предупреди, че онези, които омаловажават важността и стойността на Стария завет, всъщност не вярват в Него (вижте Йоан 5:47).

28. Направени сякаш. Исус започна да се сбогува с тях и щеше да го направи, ако те не Го настояваха да остане. Ако не беше настоятелното им да приеме гостоприемството им, двамата ученици щяха да се лишат от благословията, която им дойде. Причината, поради която настояваха Христос да остане с тях, беше дълбокото им желание за още от ценните наставления, които им беше дал през последния час-два. Само онези, които гладуват и жадуват за по-дълбоко разбиране на Божиите неща, могат да очакват да им бъде осигурено по-обилно количество от небесната манна (вижте върху Матей 5:6).

29. Ограничени. Така е било с Авраам и тримата му небесни посетители (вж. Бит. 18:1–8; вж. Евр. 13:2). Изкуството на християнското гостоприемство спешно се нуждае от възраждане днес.

Останете с нас. Тоест, споделете гостоприемството на нашия дом (вижте DA 800). Това може предполагат, че неназованият спътник на Клеопа е бил член на неговото семейство.

Далеч изтощен. Буквално „е намалал“; тук вероятно означава, че според еврейския Според залез слънце, първият ден от седмицата беше приключил и беше започнал нов. Слънцето вече беше залязло (около 18:30 ч. по това време на годината) преди пристигането им в Емаус (виж DA 800).

Той влезе. Царят на вселената любезно прие гостоприемството на това скромно домакинство.

30. Седнал на трапезата. Буквално „седнал“, тоест на трапезата (вижте Марк 2:15).

Хляб. Основната хранителна стока и основното ястие на тази вечеря.

Благослови го и го разчупи. Относно еврейските обичаи и практиката на Исус при благославянето и разчупването на хляба вижте Марк 6:41. Някои са се опитали да направят това хранене, отбелязващо смъртта на Господа, макар и без никакво библийско основание. Това изкривява простотата на повествованието и противоречи на контекста.

31. Очете им. Вижте стих 16.

Те го познаваха. По-скоро „го разпознаха“; тоест, по начина, по който Той благослови и разчупи хляба и по раните от гвоздеите в ръцете Си (виж ст. 35; DA 800).

32. Не гореше ли сърцето ни? Фигура на речта (виж Пс. 39:3; Йер. 20:9). Формата на Въпросът на гръцки изисква утвърдителен отговор (вижте върху Лука 6:39). Духовно просветление проникваше в мрака на душите им, докато слушаха с внимание как Исус им разкрива Писанията. Сега те осъзнаха какво се е случило с тях. Мракът беше изчезнал. Присъствието на Христос беше озарило скромния им дом и славните истини, които Той им беше разкрил, разсеяха сенките на съмнението и несигурността, които бяха паднали в умовете им. Вероятно си мислеха, че този непознат е говорил така, както би говорил Исус, ако беше все още жив и с тях.

Сърдечното преживяване на тези двама ученици ще бъде преживяването на онези, които внимателно слушат гласа на Небето, говорещ на сърцата им чрез Свящото Слово. Тези, които намират старозаветните писания за размити и скучни за разфокусираното им мислене, трябва да дойдат със смирение при Исус и да се учат от Него (вижте на стих 27).

Докато той говореше. Вероятно около два часа (вижте на стих 14).

33. Същият час. [Първо появяване в горницата, Лука 24:33–49=Марк 16:13=Йоан 20:19–23. Основен коментар: Лука и Йоан. Вижте Вижте Възкресението и последвалите събития; Страстната седмица]. Без да опитат храната пред тях (виж ДА 801), те си тръгнаха веднага, бързайки обратно към Йерусалим, за да споделят голямото си откритие с другите ученици.

Върнаха се в Йерусалим. Слънцето беше залязло преди пристигането им в Емаус и следователно беше след 18:30 ч. (виж на стих 29). Вечерният здрач беше приключил около 20:00 ч. Двамата ученици вероятно тръгнаха за Йерусалим, когато почти се беше стъмнило. Така по-голямата част от пътуването им премина през пълния мрак на нощта. Въпреки че бяха изморени на път за дома в Емаус, умората и гладът им вече бяха изчезнали. Когато влязоха в Йерусалим през източната порта, тъмният и тих град беше слабо осветен от изгряващата луна (виж ДА 802).

Единадесетте. Този термин вероятно е бил използван тук в донякъде технически смисъл, за да обозначи непосредствените ученици на Христос, подобно на това, как терминът „дванадесетте“ е бил използван преди отстъплението на Юда (виж гл. 8:1; 9:12; и др.). Всъщност присъствали са само десет апостоли, тъй като Тома не е бил с тях по това време (виж Йоан 20:24).

Събрани заедно. В горницата, където бяха празнували заедно Пасхата (виж върху Матей 26:18; вж. ДА 802).

Тези, които бяха с тях. Други от „групата“ на вярващите (вижте на стих 22), вероятно включително жените, поне тези, които са били на гробницата по-рано същия ден, а може би и други вярващи.

34. Казвайки. Тоест, няколко от хората, които вече бяха в стаята, поздравиха двамата ученици с тази новина.

Симон. От единадесетте той най-много се нуждаеше от утеха и уверение в общуването си с възкръсналия си Господ (вижте Марк 16:7). Единадесетте несъмнено са сметнали за странно, че Исус се е явил на жените от тяхната компания, а не на тях. Със сигурност са си мислили, че ако Той наистина е жив, ще се яви и на нас, Неговите най-близки спътници.

Предвид факта, че Исус се присъединил към двамата ученици по пътя за Емаус скоро след заминаването им от Йерусалим (виж ДА 795) и че дори след изчезването Си останал с тях по целия път обратно до Йерусалим (виж ДА 801), Исус трябва да се е явил на Петър, преди да се присъедини към двамата пътешественици по пътя за Емаус. Изглежда обаче, че тези двама ученици са били в тесен контакт със своите събратя по вяра през много време.

поне на деня (вижте на стих 14), и ако явяването на Петър се е случило много преди заминаването им, те вероятно вече щяха да знаят за факта.

35. Те казаха. Гръцки *ἐξέγεομαι*, „извеждам“ или „разказвам“. Когато двамата ученици След като приключиха с разказа си, това допълнително доказателство не изясни всички съмнения и неверие в съзнанието на цялата група (виж Марк 16:13; DA 802). Всъщност, едва когато Исус действително вкуси от храна, цялото им неверие беше отнето (виж Лука 24:41–43).

36. Самият Исус. Исус беше влязъл в стаята невидим по същото време, когато двамата ученици от Емаус бяха допуснати (виж DA 802), но беше невидим за присъстващите в стаята (виж на стих 16). За разказа на очевидец от Йоан за появата на Исус по този повод вижте Йоан 20:19–23.

37. Ужасени и изплашени. Учениците се бяха уединили в горната стая от страх от юдеите (вижте Йоан 20:19) и очевидно вече бяха в силно емоционално напрежение. Те бяха близки спътници на Един, който беше екзекутиран за бунт. Дали скоро нямаше да ги сполети същата съдба? Вероятно се страхуваха от арест всеки момент. В допълнение към всичко това, новините за възкръсналия Христос сигурно са ги напрегнали. с вълнение. Въпреки тези съобщения обаче, те очевидно не бяха подготвени за лична среща с възкръсналия Христос.

Дух. Гръцко *ρῆμα*, тук вероятно означава „привидение“. Гръцко *phantasma*, като, наистина, поне един древен ръкопис [D] гласи). За коментари относно гръцката дума *phantasma* вижте Матей 14:26.

39. Ръцете ми. Това беше неоспоримо доказателство, че Този, който сега им се яви Жив беше не друг, а техният разпнат Господ. Исус беше търпелив с тях в бавното им разбиране (вижте стих 35) и им предостави осезаеми доказателства, върху които да основат вярата си. Именно тази увереност в реалността на възкресението придаде убедителна сила на посланието, което апостолите носеха (вижте 1 Йоан 1:1, 2; 5:20; вж. Лука 24:48).

Краката ми. Тук се подразбира, че краката на Исус, както и ръцете Му, са били прободени с пирони.

Докосни ме. Исус предложил сетивни доказателства от три вида, за да убеди учениците, че е реално, материално същество дори след възкресението Си. Зрението, слухът и чувството за допир били комбинирани, за да осигурят увереност, че Той е реално същество, а не привидение или плод на превъзбудено въображение. Във възкресеното, прославено тяло на Исус имаме пример за това какви ще бъдем ние във възкресението (виж 1 Кор. 15:22, 23; вж. 1 Йоан 3:1, 2).

Дух. Гръцки *πνεῦμα* (виж върху гл. 8:55). Когато Исус дойде на тази земя, Той не се отказа от божествената Си природа (виж върху Йоан 1:14) и когато се завърна при Отца, Той понесе със Себе Си подобие на човечеството (виж DA 832). Той „се възнесе на небето, носейки осветена, свята човечност. Той взе тази човечност със Себе Си в небесните дворове и през вечните векове ще я носи, като Този, Който е изкупил всяко човешко същество в Божия град“ (EGW RH 9 март 1905 г.).

40. След като той каза това. Могат да се цитират някои текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на стих 40. Няма съмнение обаче относно истинността на основното твърдение, направено тук, тъй като неговото срещане в Йоан 20:20 е безспорно.

Ръцете Му. Пронизаните с пирони ръце бяха безмълвно, но красноречиво свидетелство за истината за възкресението.

41. Вярва се не от радост. Реалността на Христовото присъствие изглежда е била твърде хубава, за да е истина (виж Марк 16:12, 13; виж върху Лука 24:35).

Някакво месо? Буквално „всякаква храна“, тоест, каквото и да е за ядене. Исус им предлага четвърто доказателство, че Той все още е реално, телесно същество (вижте на стих 39).

42. Печена риба. Често срещан хранителен елемент в древна Палестина (виж върху Йоан 21:9). Няколко от учениците са били рибари преди призованието си за ученичество (вж. върху Лука 5:1–11).

И на пчелна пита. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 146) пропускането на тези думи.

43. Яде. Несъмнено, за да убеди учениците, че Той все още е материално, телесно същество. Могат да се цитират някои текстови доказателства (вж. стр. 146) за добавянето на „и останалото даде на тях“.

44. Думите, които изговорих. Вижте гл. 18:31–33.

Всичко трябва да се изпълни. Вижте Матей 1:22; Лука 24:26, 27.

Мойсеевият закон. Тоест, частта от Стария завет, написана от Мойсей, обикновено наричана Петокнижието и състоящо се от първите пет книги на Библията. На други места Петокнижието е наричано „законът“ (Мат. 7:12; Лука 16:16; и др.), „Моисеевият закон“ (Деяния 28:23), а понякога просто „Мойсей“ (Лука 16:29, 31).

Това е единственото място в Писанията, където се споменава конкретно общото тройно разделение на Стария завет, признато от самите еврейски хора. За обсъждане на формирането на старозаветния канон вижте том I, стр. 36-45.

Пророците. Евреите разделили тази част от Стария завет на това, което наричали „първите пророци“ – Исус Навин, Съдии и книгите на Самуил и Царете – и „последните пророци“ или Исаия, Еремия, Езекиил и дванадесетте малки пророци (вижте том I, стр. 37).

Псалмите. Включително не само това, което наричаме книгата на Псалмите, но вероятно и всички другите книги, които не принадлежат на „Мойсей“ или на „пророците“. Тези книги от третия раздел обикновено се наричат Агиографи или просто Писания (виж том I, стр. 37).

Относно мен. Вижте Мат. 1:22; Лука 24:26, 27; Йоан 5:39.

45. Тогава той отвори. Колко често в миналото Исус се е опитвал да направи това, но без успех (вижте на гл. 18:34!)

46. Написано е. Общоприетият израз в Новия завет, използван за обозначаване на съдържанието на свещените канонични писания на Стария завет (вж. върху Матей 4:4).

Така трябваше да стане. Вижте стих 26.

Третият ден. Вижте стр. 248-250.

47. Покаяние. Гръцки metanoia, „промяна на ума“ (виж върху Мат. 3:2, 8).

Опрощаване. Или „прошка“.

В Негово име. Вижте Матей 10:18.

Сред всички народи. Вижте Матей 28:19, 20.

Започвайки от Йерусалим. Исус беше започнал делото Си в Йерусалим и в Юдея (вижте на Матей 4:17), и учениците трябваше да направят същото. Тук бяха дадени много от най-великите доказателства за Неговата божественост. Исус беше работил първо в Юдея, за да предостави на водачите на нацията възможност да наблюдават Неговите учения и Неговото служение, да Го приемат като Месия и да обединят усилията си с Неговите в провъзгласяването на

евангелието на царството (виж DA 231). Както по-късни събития доказаха, много от свещениците и вероятно други от водачите на нацията станаха „послушни на вярата“ (Деяния 6:7). Ранните успехи на евангелието в Йерусалим бяха удивителни и окуражаващи (виж Деяния 2:41, 47; 4:4, 33; 5:14, 16, 28, 42; 6:1, 7).

48. Вие сте свидетели. Христовите ученици бяха с Него в продължение на редица години, знаеха какво проповядва и как се труди, а сега бяха очевидци на истината за възкресението (вижте на стих 39). Те можеха да разкажат на другите какво са видели и чули (вижте 2 Петрово 1:16–18; 1 Йоан 1:1, 2). Те никога не се поколебаха да твърдят, че са „свидетели“ на Христос (вижте Деяния 2:32; 3:15; 5:32; 10:39, 41; и т.н.). Те имаха велика история за разказване и никога не се уморяваха да я разказват. Наша привилегия днес, като вярващи във възкръсналия Спасител, е да свидетелстваме за нещата, които сме видели и чули за пътя на спасението в Христос Исус (вижте 2 Тим. 2:2; вж. 2 Кор. 5:18–20).

49. Обещание на моя Отец. Тоест, Светия Дух (виж върху Деяния 1:4, 8). Това обещание Исус е обсъждал подробно с учениците в нощта на предателството Си (виж върху Йоан 14:16–18, 26; 16:7–13).

Останете. Тоест, след възнесението на Исус (вижте върху Деяния 1:4). Учениците все още имаха срещи с Исус в Галилея (вижте Матей 28:10), но след това се върнаха в Йерусалим, очевидно в подчинение на дадената тук заповед.

Облечен. Буквално „облечен“.

Сила. Гръцки *dunamis*, „способност за изпълнение“. Тази „сила“ би им позволила да бъдат ефективни „свидетели“ (вижте върху стих 48). Без „сила отгоре“ свидетелството, дадено от учениците, не би убедило и осъдило сърцата на хората. Идването на Светия Дух, десет дни след възнесението, даде силата, за която Христос говори тук (вижте върху Деяния 1:8; 2:1–4) и веднага апостолите започнаха да свидетелстват за Христос. Свидетелството на учениците, подсилено и направено ефективно от силата на Светия Дух, доведе до обръщането на около 3000 души за един ден (вижте Деяния 2:41). Под напътстващата и осъждаща сила на Светия Дух църквата преживя феноменален растеж (вижте върху Лука 24:47). От Петдесетница нататък вярващите буквално бяха „облечени със сила отгоре“.

50. Той ги изведе. [Възнесението, Лука 24:50–53 = Марк 16:19, 20 = Деяния 1:8–12.]

Основен коментар: Лука. Вижте Възкресението и последващите събития; Възкресението до Възнесение]

С изключение на краткия разказ на Марк за възнесението, само Лука (тук и в Деяния 1:8–12) описва това събитие и дава малкото подробности за възнесението, които могат да бъдат намерени в Писанията. Той единствен споменава времето (виж Деяния 1:3) и мястото (виж Лука 24:50) на събитието. За хронологията на възнесението вижте Допълнителна бележка върху Матей 28. Очевидно учениците се бяха върнали от Галилея в Йерусалим, където щяха да започнат своите трудове (вижте Лука 24:49).

Витания. Витания се намираше на източния склон на Елеонската планина, през чийто връх Исус сега водеше единадесетте апостоли (виж Деяния 1:12; DA 830; виж върху Матей 21:1).

Вдигна ръце. Обичайната поза при произнасяне на благословия или благословия и често позата, в която е била отправяна молитвата (вижте на гл. 18:13).

51. Той ги благослови. Подходящ завършек на годините, прекарани заедно с Исус, на които учениците се радваха.

Раздели се с тях. Исус стоеше близо до учениците, може би в центъра, докато те стояха в кръг около Него, и докато ръцете Му се протегнаха в благословия към тях, Той бавно се възнесе измежду тях (виж DA 830, 831).

Възнесен на небето. Исус се възнесе на небето „в човешки образ“ (ДА 832; вижте гл. 24:39). Могат да се цитират важни текстови доказателства (вж. стр. 146) за пропускането на тази клауза. В посочения факт обаче не може да има съмнение (вж. Деяния 1:9–11; и др.).

52. Те му се поклониха. Вижте Мат. 28:17. Могат да бъдат цитирани някои текстови доказателства. (вж. стр. 146) за пропускането на тези думи.

Върнаха се в Йерусалим. Където се настаниха в същата горница, в която бяха отпразнували заедно Тайната вечеря (виж Деяния 1:13; DA 802). С радост и голяма вяра те започнаха задачата, поверена им от техния Господ (виж Марк 16:20).

53. В храма. Храмът е бил място за събирания, особено за сутрешните и вечерните часове на молитва (виж гл. 1:9), и тук апостолите за първи път намират възможност да свидетелстват за вярата си (виж Деяния 2:46; 3:1; 5:21, 42).

Амин. Вижте Матей 28:20.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–12 DA 788–794

4–6 EW 186

5–7 DA 789

11 8T 68

13 CW 80

13, 14 DA 795

13–33 DA 795–801

15 DA 796; ML 207

16 DA 800

17–21 DA 796

21 AA 25; DA 794

25–27 DA 796

27 AA 221; COL 39, 127; CW 80; DA 234, 796; GC 349; 4T 401

27–32 FE 189

29, 30 DA 800

31–34 DA 801

32 COL 40; CT 341; DA 668, 801; GC 350; PK 626; TM 88, 310; 6T 53

33 DA 801

33–48 DA 802–808

34, 35 DA 802

36 DA 804; ML 51

36–43 DA 803

45 FE 190

45–48 AA 26; DA 804

47 8T 57

49 AA 30; COL 327; ML 37, 59; PP 381; TM 443; 2T 120; 5T 159; 8T 15

50 DA 830; EW 190

50–53 DA 829–835

50, 51 AA 32

52, 53 ГК 339

53 AA 35; ГК 350

6

6Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Лука 21:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.